Dvidešimto
amžiaus
aukso
fondas

HK

HELMUT KRAUSSER

TANATAS

HELMUT
KRAUSSER

Thanatos

HK

HELMUT KRAUSSER

TANATAS

JUODOJI KNYGA

ROMANAS

Iš vokiečių kalbos vertė
Dalia Kižlienė

alma littera

Vilnius 1999

Versta iš: Helmut Krausser THANATOS.
Das schwarze Buch. Luchterhand
Literaturverlag GmbH, München, 1996

Knygos išleidimą remia
INTER NATIONES, BONA

ISBN 9986-02-677-6

„Kurgi mes einame?"
„Visą laiką namo".
Novalis. *H.f. Ofterdingenas*

Thanatos – gr. mirtis, mirties dievas;
kaip medicininis terminas reiškia mirties troškimą

Yra grynai kontempliatyvių ir veiksmui visiškai netinkančių prigimčių, kurios tačiau, paslaptingo ir nesuprantamo skatulio pastūmėtos, kartais veikia greičiau, negu jos pačios būtų tikėjusios.

Toks, kuris bijo pas namų sargą rasti blogą žinią ir visą valandą baugščiai vaikšto apie duris, nedrįsdamas įeiti; toks, kuris dvi savaites nešiojasi neatplėštą laišką arba tik po šešių mėnesių ryžtasi atlikti tai, kas jau prieš metus turėjo būti skubiai daroma, — staiga pasijunta neatsispiriamos jėgos bloškiami į veiksmą, — kaip strėlės iš lanko. Moralistas ir gydytojas, kurie tariasi viską žiną, negali paaiškinti, iš kur šios tingios ir gašlios sielos taip staiga įgyja tiek beprotiškos energijos ir kaip jos, neturėdamos jėgos paprasčiausiems ir būtiniausiems dalykams, tam tikrais momentais randa savyje prabangios drąsos absurdiškiausiems ir dažnai net pavojingiausiems veiksmams atlikti. (...) Išdaigavimo dvasia, kuri kai kuriems asmenims yra ne darbo ar derinimo, bet atsitiktinio įkvėpimo pasekmė, čia aktyviai dalyvauja, tegu ir vien tik savo geismo įkarščiu ir ūpu, isterišku, pasak gydytojų, ir šėtonišku, pasak tų, kurie šiek tiek įžvalgiau už juos galvoja, nepasipriešinamai verčia mus atlikti daugybę pavojingų ir nepriderančių veiksmų.*

Bodleras. Paryžiaus splinas*

* Charles Baudelaire. Paryžiaus splinas: Maži eilėraščiai proza. Iš prancūzų kalbos vertė Alfonsas Nyka-Niliūnas. Vilnius, Baltos lankos, 1995.

I KNYGA

ILGESIO ŽEMĖ

1

Tanatas, visa žinantis, laukdamas to, kas turi įvykti, užkopė į Nyderenslingeno kalvas, pasiekė plynaukštę, susirado kelmą, atsisėdo ir ėmė laukti. Su savimi turėjo juodą lagaminėlį dokumentams, talpinantį viso pasaulio kantrybę.

Ten, kur kryžiavosi keliai į Bulbruną ir Yberachą, netoli stataus skardžio, smigte smingančio trisdešimt metrų žemyn aštriomis kalkinėmis uolomis palei Acherio upės vagą, ten sėdėjo Tanatas ir traukė savąją dainą. Iš čia galėjai matyti kelis kilometrus tingiai tekančio žalio kaip malachitas vandens.

Tanatas atidarė lagaminėlį ir išsiėmė nedidelę knygelę, į kurią rašė skaičius, vardus ir eiles. Tarp pasvirusių tuopų, kurių šešėlyje dar laikėsi sniego likučiai, dainavo Tanatas, o dainuodamas vis pridurdavo prie dainos ir naujų posmų.

Tanatas žinojo, kodėl jis čia. Jis buvo dar daugelyje kitų vietų. Jo daina viešpatavo žemėje, o koja mušė taktą, kuriuo iš lagaminėlio sruvo sekundė po sekundės.

2

Sekundės. Rėželiai.

Susipykęs su savimi ir viskuo aplinkui, kartėlyje pašarvotas, tik retkarčiais apgobiamas gailestingos apatijos, Johanseris skaičiavo sekundes. Skaičiavo sekundes, ir kai surinkdavo šešiasdešimt (60), įpindavo joms kaspinėlį ir užrašydavo ant jo MINUTĖ; o kai surinkdavo šešiasdešimt (60) kaspinėlių, dėdavo juos į dėžutę, pavadintą VALANDA; bet kai prieš jį stūksojo dvylikos (12) dėžių krūva, jis nenorėjo pripažinti, kad tai DIENA, išdūmė iš ankštu tapusio buto, pasiėmęs vyno, įsitaisė prie Šprė upės ir maukė, pasislėpęs pakriūtėje, kol praėjo naktis.

Paskui, kai grįžo, rado butą tvarkingą ir tuščią, valandų dėžės dingusios, pavogtos, jo gūžta apiplėšta; be pėdsakų pagrobtas laikas. Tačiau kartais, plyšyje ar kokioje kitoje neprieinamoje vietoje, jis išvysdavo švytint vieną (1) seną, užmirštą sekundę, iškrapštydavo ją, švelniai guldydavo sau ant rankos, myluodavo, glostydavo, masturbuodavo, kol šioji neištverdavo iš susijaudinimo ir nušokdavo jam nuo pirštų, į ilgesio žemę.

Įtūžęs, liūdnas, vėlei grįžęs į nuosmukio metą, gremžė Johanseris iš oro šviežias, nenaudotas, neįvardytas sekundes, prikimšdavo jas chimerų iš keršto ir meilės, o kai jų susikaupdavo šešiasdešimt (60), užnerdavo joms kilpą, garsiai užkaukdavo ir pakardavo jas ant kambario lubų, ant baltų, tuščių kambario lubų, kol stojo praeitis.

3

Šuberto kelias, atviras stebėtojo žvilgsniui, vingiavo keliais metrais aukščiau Nyderenslingeno centro, bet dar apačioje vynuogynais apaugusių šlaitų, kurie, dalijami daugybės laiptelių, juosė du penktadalius vietovės.

Benediktas Henleinas atrėmė dviratį į namo sieną, nuskilo gabalas tinko. Per atvirą virtuvės langą sklido šildomų kopūstų kvapas. Už aprasojusio stiklo – motinos siluetas. Barkšt pabarkšt puodų dangčiai.

Tipiškas Nyderenslingeno namas. Status stogas. Trys gyvenamieji kambariai, virtuvė, rūsys, sandėlis ir prie kartoninio garažo pristatyta medinė pašiūrė. Dulksna sklaidė garų gumulus.

Benediktas sukosėjo, perkreipė lūpas, iškišo liežuvį. Taip, vilkdamas prieš save liežuvį it pasišlykštėjimo vėliavą, jis įėjo į namą ir sviedė sulytą paltą ant keturiolikmečio elnio ragų kabyklos, prikaltos palei duris galvos aukštyje. Dažniausiai paltas ant jos pakibdavo, bet ne šį kartą; kuprinė, paskubomis užrišta, skambant mokyklos gongui, šleptelėjo ant palto, atsidarė ir viskas išbyrėjo. Išččiuožė sąsiuviniai, knygos, palaidi pieštukai.

Benediktas, palinkęs prie pastatomo veidrodžio, abiem rankomis spaudė riešutmedžio rėmą, tarytum bandydamas panardinti veidą vandenyje. Nubraukė į viršų nuo kaktos plaukus ir ėmė tyrinėti, ar nėra ant kaktos spuogų. Suokiantis motinos balsas per kepančių riebalų spragsėjimą:

– Benediktai? Čia tu? Vaike, atsiliepk, kai tave šaukia!

Marga išvydo netvarką ant grindų, atsiduso, pareikalavo, kad

jis pasisveikindamas būtinai ją pabučiuotų, sulaukė atkištų, kietai sučiauptų lūpų, snapo kirčio į skruostą, tada pasilenkė, pakabino paltą ant ragų kabyklos ir puolė rinkti knygas ir sąsiuvinius.

Benediktas išplėšė juos motinai iš rankų.

– Čia mano šlamštas! – užriko ant motinos. – Pats susirinksiu!

– Bet kada, vaikiuk? Žiū, juk popierius drėksta! Su savo daiktais šitaip niekas nesielgia!

Sūnus nesiteikė atsakyti. Marga vėl atsiduso. Aukštas garsas, beveik švilpesys, lūžtantis nuo astmos. Benediktas kruopščiai užrišo kuprinę, sumurmėjo, jog jam reikią spynelės, raišteliai nelaiką, vis atsirišą, o spynelė saugotų ir nuo vagių, per pertraukas dažnai kas nors nudžiaunama. Be to, tuo pačiu atsikvėpimu pridūrė jis, priemenė per silpnai apšviesta, jis nekenčiąs šios 40 vatų prietemos, o senąjį grindų linoleumą reikėtų pagaliau išplėšti, trenkiąs rytine zona.

– Tavo klasėje yra vagių?

– Tai gausiu pinigų spynelei ar ne?

Marga paklausė, kiek tai kainuotų. Benediktas, kuris norėjo vakare nueiti į kiną, begėdiškai perdėjo, apie dvidešimt penkias markes, pareiškė jis.

– Na, gerai. Bet paprašyk kvito. Gal ir pigiau galima gauti.

Benediktas treptelėjo įsiutęs:

– Man tai vėžį varo! Dėl kiekvieno šnipšto! Tik neužmirškite nusirašyti karstų finansų skyriuje!

Benediktas vartojo daugiskaitą, nors taip elgdamasis buvo neteisingas savo tėvui, kuriam, kas dėl pinigų, pedantiškumas buvo visiškai svetimas. Vis dėlto Benediktas iš principo kreipdavosi į kiekvieną iš tėvų daugiskaita, neprielankiai apibendrindamas, tarsi *tu* skambėtų pernelyg šiltai.

Marga išblyško ir sumurmėjo, jog jis neturįs taip šnekėti, tai esą bjauru ir neatnešią jam laimės gyvenime. Tos banalybės atšoko nuo sūnaus kaip žirniai nuo sienos, jis pasiėmė kuprinę ir užlipo į savo kambarį. Marga pajuto, kaip keturiasdešimt ketverių

metų praraja tapo fiziškai apčiuopiama, lyg diegianti tuštuma pilve, pamažu kylanti į kaklą ir pečius.

Benediktas vėl neuždarė sodo vartelių ir jie daužėsi vėjyje. Taip negalima, taip daugiau negalima, galvojo Marga, penkis metrus žvyruotu taku vilkdama savo nesveiką tarpslankstelinį diską.

Mažą sklypelį saugojo baltai dažyta lentų tvora. Didžioji dalis sodo buvo suskirstyta lysvėmis, pievelei buvo skirta tik terasa prie gyvenamojo kambario, vasarą ten teikdavo pavėsį sena guoba ir dvi obelys.

Nuo ilgo lietaus alaus bokalai liko be naudos, net sraigei nesinorėtų prilakti vandeningame bizale. Reikėtų griebtis žirklių.

Benediktas, vienturtis Margos vaikas, buvo rizikingai vėlyvas pirmagimis, po dviejų persileidimų gydytojai jai primygtinai patarė nemėginti trečią kartą. Ir štai dabar, po šešiolikos metų, ji bejėgiškai nurydavo visus įžeidinėjimus, sugniuždyta sūnaus užsispyrimo. Paguodos ir vilties Marga sėmėsi iš iliustruotame žurnale spausdinto straipsnio, kuris tokį fenomeną aiškino kaip visiškai normalų reiškinį. Baigiantis brendimui, buvo teigiama straipsnyje, tai praeiną.

Marga išjungė dujinę viryklę ir nulipo į rūsį kviesti Rudolfo.

Sulig kiekvienu laipteliu augo jos baimė, kad vyras vėl ims atsikalbinėti ir liks kiūtoti savo hobio kambaryje, palinkęs prie elektroakustinių aparatų, be kurių beveik nieko nematė nuo tada, kai taip anksti išėjo į pensiją. Rudolfas Henleinas, buvęs administracijos tarnautojas, beveik nebeteikė reikšmės dienos šviesai ir maistui. Nors jo, šešiasdešimt trejų metų vyriškio, svoris medicininiu požiūriu buvo idealus, storulė Marga laikė jį per daug liesu, todėl lygiai du kartus per savaitę virdavo jo mėgstamiausią patiekalą, ir vis sėkmingiau.

Benedikto santykis su tėvu buvo harmoningesnis, jei būtinai norisi vartoti žodį „santykis". Rudolfas retai kišosi į šeimos gyvenimą, buvo tylenis, kuris, nuo visų atsiskyręs, dvylika valandų per dieną kiūtodavo savo rūsyje, nusisukęs nuo pasaulio ir patenkintas tuo, ką veikia. Kartais jis kalbėdavosi pats su savimi, kapotai

murmėdamas, o šiaip tylėdavo arba apsiribodavo būtiniausiomis bendravimo frazėmis.

Taip buvo ne visada. Dar prieš kelerius metus kaimynai girdėjo jį kalbant. Kai kurie netgi tvirtino, esą jis kartais pasakodavęs anekdotus, kuriuos išgirsdavęs kontoroje ir pasižymėdavęs ant lapelio užrašams. Tik jam išėjus į pensiją, atsirado tas visuomeninis asketizmas, dėl kurio Rudolfą praminė keistuoliu. Nuo tada jam viskas buvo vis tiek; kas beatsitikdavo, niekas neišplėšdavo jo iš letargo.

Neseniai Marga susivokė mintijanti, kad sūnus ją tikrai labiau gerbtų, jei jos motinišką gerumą paremtų auklėtojas, autoritetingas ir griežtas, galintis, reikalui esant, ir užvožti. Po akimirkos, pasibaisėjusi šia mintimi, ji savaičių savaites nebenorėjo galvoti; o jos rūpesčiai tada sukosi apie virtuvės puodus bei kambarinius augalus ir ten taip pat prasmingai gyvavo.

Keptos kiaulienos dešrelės su makaronais ir kopūstais.

Benediktas įėjo į virtuvę ir ėmė šniurkščioti nuo jos kvapo.

Sienojų remiama žemuma, išklijuota baltomis plytelėmis, pilna tvyrančių garų. Per dvejus paskutinius metus Benediktas ūgtelėjo dvidešimčia centimetrų, ir jam atrodė, kad senasis namas statytas nykštukui. Kiekvienas antstaktis reikalavo, kad jo metro ir devyniasdešimt penkių centimetrų ūgis rodytų pagarbą, o kiekvienas gūžtelėjimas, kiekvienas nusilenkimas perdėtai skaudžiai atsiliepdavo kunkuliuojančioje Benedikto sieloje.

Dangus lauke nūnai nusigiedrijo, pasidalijo į mėlynas ir pilkas juostas. Saulės šviesa krito stačiu kampu, o Henleinų šeimyna, visa, nors taip beveik niekada nepasitaikydavo, kaip tik tuo metu sėdo virtuvėje prie stalo. Garai laužė saulės šviesą, ir šioji suteikė idilės atspalvį kramtymui ir tylai. Saulės šviesa privertė Margą džiugiai atsidusti ir, tarsi tik ir laukusi šios akimirkos, ji kažką ištraukė iš prijuostės kišenės.

– Ką tik atėjo telegrama! – Marga mėgavosi, atkreipusi į save dėmesį, ištiesė sakinį it maišelį aukoms į ratą. – Rytoj mus aplankys tavo pusbrolis, – kalbėjo ji toliau, pasisukusi į sūnų, – beveik po trylikos metų.

Benediktas pasidomėjo, kas per pusbrolis, ir sulaukė atsakymo, jog turįs tik vieną.

– Pirmą kartą girdžiu, kad toks iš viso egzistuoja, – pareiškė jis. Nors žinojo, kad tai netiesa. Kažkur, ankstyvos vaikystės vaizdų registre, ties žodžiu „pusbrolis“ iš tiesų kažkas šmėkščiojo, koliažo fragmentai, žirklėmis karpyti skutai.

– Atvažiuoja Konradas? – netikėdamas paklausė Rudolfas ir trimis pirštais pasitrynė nosies galiuką.

– Taip! Klausykite: *Būsiu rytoj priešpiet. Mielai praleisčiau pas jus keletą dienų. Labai džiaugiuosi. Nuoširdžiausi linkėjimai – Konradas.*

Rudolfas nieko nepasakė, tik atsilošė ir suraukė kaktą. Benediktas sutrynė savo dešrelę į riebiai blizgančią košę.

– Ką tai reiškia, keletą dienų? Ir kodėl jis siunčia telegramą? Kodėl nepaskambina? Juk mūsų čia gali nė nebūti.

– Bet tu eini į mokyklą, – tarė Marga, – kurgi mums daugiau būti?

– Iš kur jis žino, kad aš einu į mokyklą? Gal aš numiriau? O jūs irgi.

– Vaike!

– Koks sušiktas elgesys, taip bac bac pačiam save pakviesti. Kiaulės akis reikia turėti! Juk tai begėdiška!

Marga jį pertraukė, nuleidusi galvą sumurmėjo, kad prie pietų stalo nedera vartoti tokių žodžių, kaip „sušiktas“ ir tas kitas, o Konrado jie, žinoma, mielai laukią, jei jis po tiek laiko... nors tada jis... Ji užsikirto, o paskui tarė tvirtesniu balsu:

– Šiaip ar taip, jis tavo tėvo sūnėnas.

– Ar čia tas, kur paspruko naktį, niekam nieko nešnipštelėjęs?

– Tai bjauri istorija, vaikiuk, mes tau pasakojome...

– Nevadinkite manęs „vaikiuk“! Kiek galima kentėti?

– Žinoma, mes jo labai laukiame. – Marga ragindama pažvelgė į savo vyrą. – Rudi, juk tu irgi džiaugiesi.

Rudolfas tylomis linktelėjo.

4

Su niekuo neatsisveikinęs, Johanseris paslapčia paliko sostinę.

Somnambelė dingo prieš septynias savaites, nė viena iš Kurfiursto gatvės mergaičių neprisipažino, ką nors apie ją girdėjusi; taip pat reagavo policijos nuovados ir ligoninės. Nakties traukinys į pietines provincijas. Išvykti, iškeliauti.

Suirusios spalvos debesų grumėjime. Tinklai iš stiklo ir plieninės vielos slėpė šviesos gyslų raizginį. Geltonai mėlynos dėmės, o paskui tamsa ir sunkuma, blyksinčios reklamos, vibruojančios minkštos atramos dilbiams.

Johanseris prarijo tabletę rutaretilo, karčiai saldaus, pavojingo medikamento, sukeliančio emfazę arba depresiją, niekada neapgaunančio, sustiprinančio dvasinę būseną iki kraštutinumo.

Tą dieną Johanseriui pervedė kompensaciją, pusę sumos jis turėjo su savimi. Užteks, kad keletą mėnesių galėtų gyventi nevaržomas. Slogučiai. Širdis daužėsi į šonkaulių narvą. Johanseris niekam nesakė, kur išvyksta. Mažai kam ir būtų rūpėję.

Langų stiklai per lietų, vaikiškas žaidimas – stebėti žemyn riedančius lašus, spėlioti, kuris pirmas pasieks kraštą. Reikėdavo numatyti sankirtas, kuriose susijungdavo du latakėliai, imdavo tekėti greičiau ir dar aplenkdavo kitus lašus, jau, regis, pasiekusius finišą. Nūnai Johanseris vėl žaidė šį žaidimą, pasinėrė į vandens raizgalynę, kol traukinys išvažiavo iš miesto ir pasileido lėkti tokiu greičiu, jog vėjas išblaškė visus lašus, pavertė juos eilute nejudančių taškelių.

Laišką žmonai Johanseris padėjo prie kriauklės; ten jį ras vėliausiai. Šaltas raštelis. Netikslus, bet aiškus.

Išeinu. Daryk, ką nori, kaip lig šiol. Visados.

Raštelį jis pasirašė *Mano Konradas,* paskui dar brūkštelėjo kreivą liniją.

Nakties sukeltos, šėlo užslėptos nuotrupos. Į galvą lindo seniai iš atminties ištrintos kryžkelės, nepadoriai kėtojosi, tarsi dar kartą būtų galima pasirinkti kitą kryptį, tarsi ruoštųsi gimti lygiagretūs pasauliai. Chimeros pašaipiai rodė, kaip viskas būtų galėję klostytis, jeigu, jeigu tik... Tai atsėlino, žeminančiai ir niekšingai, be jokio įspėjimo, lyg tarp kitko prasprūdo pro planus, pro bet kokį apdairumą, prasprūdo. Didingi, iki smulkmenų tikslūs ketinimai; nuolatos įsimaišydavo visokiausi menkniekiai, monotoniškai kiauksintys įžūlūs nykštukai, žmogeliukais virtę nuodingi uodai, klastojo ir perdažinėjo, nusuko kelią, išgrindė taką atidėliojimais, poilsio aikštelėmis, atsiprašinėjimais – taip tuščiai praėjo laikas.

O Somnambelė? Kas, jei ji staiga grįžtų, pramuštgalviškai grįžtų iš pragaro, nes, ko gero, buvo sulaikyta ir laukė paramos?

Norėtum. Somnambelė sulaikyta, kvailystė! Teikiu sau per daug reikšmės, aš nebuvau jai svarbus, nebuvau realus.

Somnambelė dingo neatsisveikinusi, nepaliko jokio raštelio, išnyko kaip lašas jūroje. Galima aiškinti ir teatrališkai, kai esi kupė vienas su laiku.

Aš ir vėl sau per geras, saldus ir glitus. Aišku kaip dieną, ji nemanė, kad aš vertas kokios nors žinios.

Johanseris vėl nurijo rutaretilą.

Jaunystėje aš nepaprastai mėgau meną... Nuostabi ateitis tapo apgailėtina dabartimi. Tai varginga mechanika... Prisiminimai... Jie dėstomi ne šiandieninio pasaulio stiliumi, nes šis stilius nepriklauso nuo manęs, ir jei šnekėsiu visai atvirai, aš jo nemėgstu.

Johanserio žvilgsnis nuslydo nuo eilučių, kurias mokėjo atmintinai.

Traukinys prašvilpė pro tolimiausius sostinės priemiesčius. Naktis be kontūrų. Šviesoforai, žali arba raudoni. Lietaus lašų žaidimą paskutinį kartą jis žaidė tėvo automobilyje, ant užpakalinės

sėdynės, prieš dešimt tūkstančių metų, o gal šiek tiek mažiau. Ko gero, praeis ne viena savaitė, kol Katrina jo pasiges, kol ji, sakykime, tarp dviejų švenčių, ras raštelį, ko gero, tik tada, kai puvėsių smarvė atves ją į virtuvę.

Ne. Verksminga hiperbolė! Katrinos kaltė kur kas menkesnė už jo. Gana priekaištų. Pusė kompensacijos priklausė jai. Gana, daugiau nei gana, gali nesiskųsti. Iš pradžių ji tikriausiai suglums, o paskui apsidžiaugs. Komos marginalijos.

– Aš turiu PABUSTI, PABUSTI ir ŽIŪRĖTI, – tarė Johanseris garsiai ir skėlė sau antausį.

Kad ir kaip jis norėjo mėgautis prieš jį atsivėrusia tuštuma, laikyti ją nauja veiklos erdve, išvykimo nuotaika liko slogi. Kol jis dar turėjo sąmonę, laisvės pojūčio nebuvo.

Pabėgimui palengvinti turėjo du pakus po šešias skardines, alus iš pietų, prisitaikyti prie atmosferos.

Reikėjo pasiimti citrininio vyno, ten, pietuose, jo tikrai negausiu.

Lengvas vynas iš Peloponeso, sausai rūgšti puokštė, jį rekomendavo Atanas, graikas ant kampo, vadino jį „citrininiu vynu“, dėl ryškaus limečių aromato, keistenybė, į kurią Johanseris įjunko. Paskutiniu metu jo dozė siekė du litrus per naktį.

Nieko nenoriu pasigesti iš šito miesto. Net Somnambelės. Plika pradžia, užteks misti dvėseliena, pradžia turi būti plika ir šalta, išėsdink tatuiruotes, palik atvirą gyvą mėsą, jei reikia. Be gailesčio.

Archyve Johanseris paliko tokią painiavą, kuri žlugdys instituto darbą metų metus. Kol suvoks visą jo machinacijų mastą, – jei iš viso jį kada nors pastebės, – tyrimas jau atsidūręs labirinte, vokiečių romantizmo istorija virtusi sumiša griuvėsių krūva iš atvirų klausimų, neišsprendžiamų prieštaravimų. Johanseris tuo visiškai nesidžiaugė. Jis nesiėkė amžiams sugriauti tiesos ar to, kas ja laikoma. Tik norėjo ją sudėlioti naujau, įdomiau, bet šią jo veiklą įžūliai nutraukė, jam išmokėjo kompensaciją ir panaikino etatą. Kaip tik jo. Koks farsas! Tie kvailiai, turėję teisę vadintis jo „kolegomis“, niekam tikusi šunauja, apgailėtini diletantai, vieną dieną jie gal dar puls į neviltį ir šauksis jo pagalbos, mėgins jį susigrąžin-

ti, išties prieš jį raudoną kilimą it blizgantį nuo gleivių liežuvį – ką jis tada atsakys?

Ak, aš tuščiagarbis, tuščiagarbis ir juokingas, griebiuosi kaip skęstantis šiaudo, ne, niekada, niekada jie manęs nesišauks, sušluos viską po kilimu, kol šis susiraukšlės, tai, kas netinka, išmes į šiukšles, tai, kas kreiva ir šleiva, išlygins žirklėmis, be skrupulų, nupjaus kupriui kuprą ir pririš ją ant įkritusio pilvo. Teisybė miega Prokrusto lovoje.

Somnambelė. Ji negali būti mirusi. Numirėliai riogso. Numirėliai negali paslėpti savo pėdsakų, tyso kur nors ir pūva, juos randi pagal smarvę, net jei pultų į veikiančius ugnikalnius, su sunkiausiais svarmenimis nusiskandintų ežere, ištirptų rūgšties vonioje, šoktų iš lėktuvo virš Arkties arba...

Johanseris nuvijo tą mintį, išgėrė pirmą skardinę alaus ir čiupo laikraštį.

Somnambelė. Tas seksas visada buvo su baime, seksas su baime, šaltai įkišt, šaltai ištraukt. Mergaitė iš Kurfiursto gatvės. Sutiko ją užpernai rudenį, slampinėjo pigiausiųjų ruožu, tą vakarą perėjo tris kartus pirmyn ir atgal, rinkdamasis lygino veidus ir ūmai išvydo stovint ją, naują ir puikią, turbūt debiutantė, keletą minučių be žado spoksojo į ją, kol ji tyliai ištarė:

– Nori?

Baugščiai, be merkantiliško šio įprastinio klausimo skambesio. Nuo pat pirmos akimirkos jis tapo nuo jos priklausomas.

Nereikia apie tai galvoti. Grožybė nelinkusi apsistoti, ji keliauja.

Dienraščio „Įvairenybių“ skyrelyje buvo rašoma, kad Japonijoje esama automatų, pardavinėjančių nešiotus moteriškus apatinius, perskaičiavus kursą, už vienetą šešiasdešimt markių. Prekyba klestinti, o teisingumas, nežiūrint nelanksčiausių pornografijos įstatymų, nerandąs prie ko prikibti.

Būdamas dešimties, Johanseris jau geidė kaimynų mergaitės baltinių, skaisčiai baltų, plazdančių vėjyje. Ta dingstimi kartą netgi buvo priėjęs artyn ir tikrai būtų pavogęs kokį drabužį, jei apie

išdžiaustytas kelnaites nebūtų tvyrojęs griežtas ir dorovingas skalbimo miltelių kvapas. Jis nuvertino ranka pasiekiamą grobį, atėmė visą žavesį ir šilumą, visą dėvėjimo autentiškumą. Prakaituoti kraščiukai, gaktos plaukeliai, net šlapimo dėmelė, taip, kaip tik maža šlapimo dėmelė, būtų stiprinę troškimą juos uostyti, glausti medžiagą prie skruosto, vynioti apie penį. Skalbimo mašinos katarsyje fetišai virto anonimiškais medvilniniais skudurais, be jokio žavesio ir erotiškumo.

Johanseris išgėrė į Japonijos vyrų sveikatą ir atsivertė literatūros puslapį. Ten rado straipsnį apie palindromus, kuris jį labai sudomino, Johanseris mėgavosi tokiais kūriniais, kaip „Savas ėmė, savas" arba „O kas sako", iš vidinės kišenės išsitraukė lapą popieriaus ir ėmė bandyti jėgas šiame žanre, daugiau nei valandą mėgino sukonstruoti pilną palindrominį sakinį, laužė galvą, kol pagaliau geriausias jo kūrinys skambėjo taip:

Dein Grab, Reittier, barg Neid. *

Sakinys, kurį vieni būtų palaikę hermetišku, kiti miglotu, Johanseriui staiga įgavo tulžingą prasmę.

Aš buvau jojamas gyvulys, jojamas gyvulys, geriau nepasakysi, o kai ateis kapų plėšikai, keiksis: Tavo griaučiai, Konradai, tavo likučiai pažaliavę iš pavydo, pavydo ir pagiežos, pavydo dėl to, kas buvo, kam tu negalėjai atsispirti. Buvai tik kledaras, menkavertis nešulinis kuinas, ant kurio galiuką kelio teikėsi joti didieji, ir turi tuo džiaugtis, daugiau niekam tu netikai.

* Tavo kape, jojamas gyvuly, slypėjo pavydas *(vok.)*.

5

– Liūdna istorija, – šnekėjo Marga, – mes tau ją esame pasakoję, bet tu gi niekada neklausai, apie tą avariją, ar dar atsimeni? Tokia nelaimė. Tau buvo lygiai treji, laidotuvės, o kaip tu bijojai kapinių... o Konradas tuo metu buvo įpusėjęs abitūrą ir susidorojo, netgi puikiai susidorojo, nors kiekvienas būtų užjautęs... Paskui jis pabėgo, nespėjom nė apsižiūrėti, paprasčiausiai dingo, tai buvo negražu, nelabai gražu, na, taip, mes, tiesa, nelabai dažnai ir matydavomės, gal dukart per metus, o kai miršta tėvai, pameti galvą ir nieko nežiūri. Galėjo daryti, ką nori, jau buvo pilnametis, bet galėjo ir įspėti, gi mes balažin ko prisigalvojome. Tik gerokai vėliau, po penkerių metų, manding, gavome atviruką, per Kalėdas, o paskui dar vieną. Juk mes būtume juo pasirūpinę. Ar ne, Rudolfai? Tikrai būtume, bet jis paprasčiausiai dingo. Ir netgi tapo daktaru, hm hmm, mūsų giminėje yra daktaras, galėtum pasimokyti, sūnau, aš net nežinau, kas jis per daktaras, to jis neparašė. Dangau, dabar jam jau kokie, pala, suskaičiuosiu, kokie trisdešimt dveji ar treji? Tylus buvo vaikas... daug skaitė, jį amžinai matydavai su kokia nors knyga. Taigi. Ir kurgi jį apgyvendinsime? Gi neguldysiu jo ant kušetės. Kai hobio kambarys dar nebuvo užimtas, turėjome ir svečių kambarį, buvo visai ne pro šalį. Taigi. Niekur nedingsi. Gaus miegoti tavo kambaryje.

– Ne, – ramiai, prislopintu balsu atsakė Benediktas. – Tikrai ne.

– Juk tu vis tiek pusę laiko praleidi sandėlyje! Mes ten patiesime seną čiužinį...

– Ne, – griežtai pakartojo Benediktas. – Į mano kambarį niekas svetimas neįkels kojos.

– Bet jis gi tavo pusbrolis, ne svetimas! Turime elgtis svetingai, suprask, jei jau kitaip neišeina...

Vaikinas stumtelėjo neišvalgytą lėkštę, sunėrė pirštus ir, grėsmingai suraukęs antakius, iš padilbų dėbtelėjo į motiną:

– Gal užmiršote, kad kambarys man reikalingas *mokytis*. Man reikia susikaupti, aišku?

Marga nežinojo, kaip atremti šį argumentą, toks jis buvo svarus ir taiklus. Žinoma, Benediktui reikia mokytis, apskritai, tai svarbiausia, bet...

– Rudi! Na, sakyk ką nors pagaliau! Gi neapgyvendinsime Konrado viešbutyje, į ką tai būtų panašu? Ir, Dieve mano, Benai, porą dienų galėtum pasimokyti ir sandėlyje, kaip nors susikaupsi, nieko gi čia baisaus. Juk tau gerai sekasi mokykloje? Juk neturi bėdų, ar ne?

Benediktas nusuko žvilgsnį nuo motinos ir įsispoksojo pro langą. Užsimerkė, lyg būtų nežmoniškai pavargęs. Suko ranką tipišku rylininko judesiu.

– Kaip tau matematika ir lotynų?

– Na štai! Juk susitarėme, kad čia mano problemos. Tas klausinėjimas man per gerklę lenda! Juk aš nekišu nosies į jūsų reikalus! Liepą gausite atestatą, tada ir pamatysite pažymius.

– Tai viskas gerai?

– Viešpatie Dieve, taip!

Vangi Benedikto laikysena dingo, atrodė, kad jis tuoj pratrūks pykčiu; bet šit jo veidas nelauktai atsipalaidavo, tik smilkiniai tvinksėjo, lyg jis svarstytų kažkokią idėją.

– Gerai, – staiga tarė jis. – Iš mano pusės. Porą dienų. Bet ne daugiau.

Marga su palengvėjimu atsiduso ir iš dėkingumo perbraukė sūnui per plaukus. Šis išsisuko nuo glamonės, netaręs nė žodžio, uždūmė laiptais į sandėlį, į savo kompiuterinę, uždarė angą ir praleido popietę prie ekrano.

Marga ir Rudolfas tylėdami valandėlę dar pasėdėjo virtuvėje. Abu mėgino nušluostyti dulkes nuo prisiminimų apie Konradą, sudėlioti pražuvėlio paveikslą.

– Jis buvo šiek tiek panašus į Beną, – prabilo Marga. – Tylus, bet toks pat maištingas. Manding, jiedu net iš veido panašūs, o gal aš klystu? Keista, anksčiau niekada neatkreipiau dėmesio. Reikės atsinešti senas nuotraukas.

Henleinų ir Johanserių šeimos kitados gyveno vos per penkiasdešimt kilometrų, tačiau svečiuodavosi vieni pas kitus tik per didžiausias šventes. Netikrų brolių Ervino Johanserio ir Rudolfo Henleino santykius aptemdė ginčai dėl palikimo; galop jiedu susitaikė, bet tikro nuoširdumo jau nebebuvo. Šiaip ar taip, moterys sutarė gerai, o Marga visada buvo labai meili mažajam Konradui, jau vien todėl, kad jų bevaikiuose namuose žaisdavo mažylis. Ji kasmet duodavo Konradui padėti į taupomąją kasą po šimtą markių, o konfirmacijos proga dovanojo patefoną. Patefonu Konradas taip džiaugėsi, kad savo tetą apkabino ir pabučiavo, nors šiaip vengdavo bet kokių prisilietimų. Tos akimirkos, to konfirmanto džiaugsmo Marga niekada nepamirš. Bet kitais metais Marga jau laukėsi Beno, ir nuo tada jos prisiminimai apie Konradą blausūs, liko tik sustingę vaizdai, kuriuose toks pat sustingęs, uždaras jaunuolis, kuriam jo motina, Edvina Johanser, iš rankų nuolat turėdavo plėšti „Reclam“ leidyklos knygas*.

– Man tikrai įdomu. Tau ne?

Rudolfas, kuris, įsmeigęs žvilgsnį į niekur, įkritusiais skruostais, apie kažką, regis, mąstė, vėl linktelėjo.

* Kalbama apie „Reclam“ leidyklos leidžiamas nebrangias nedidelio formato knygas minkštais viršeliais. *(Vert. past.)*

6

Prieš trylika metų Konradas Ezechielis Johanseris (kirčiuoti pirmąjį skiemenį) pradėjo studijuoti sostinės universitete, o kol jam pervedė našlaičio pašalpą ir gavo pirmąją iš kelių stipendijų, porą savaičių dirbo automobilių stovėjimo aikštelės sargu. Jis studijavo germanistiką, filosofiją ir meno istoriją ir visas specialybes baigė geriausiai iš viso kurso, o tai niekam daugiau nebuvo pavykę nuo 1925 metų. Po rekordiškai trumpo laiko – tik septynių semestrų – jis apgynė darbą apie Vakenroderio „Nuoširdžių meną mylinčio vienuolio pasipasakojimų“ leidybos istoriją ir sukėlė apstulbusių specialistų sluoksniuose tikrą sensaciją. Daugiau savo malonumui jis įgijo dar vieną specialybę – tapo diplomuotu grafologu.

Vokiečių romantizmas anksti tapo jo specializacija, per tą begalinę aistrą, su kuria jį studijavo, Johanseris liko vienišas; o asmeninį gyvenimą praktiškai sudarė šešios valandos miego, kurios jam atrodė pakankamos ir ganėtinai erzinančios. Netoli Silezijos vartų Johanseris kaip subnuomininkas turėjo menkutį kambariūkštį ir gyveno misdamas daugiausia itališkais koldūnais iš pakelių. Neleido sau beveik jokios prabangos, išskyrus antikvarines knygas ir tai, kad kartkartėmis apsilankydavo viešnamyje.

Perdėtas prakaulaus, linkstančio nuo kaktos plikti keistuolio uolumas jo profesoriams greitai tapo nemalonus, Johanseris pranoko juos visa galva, veikiai jau niekas daugiau nedrįso leistis su juo į disputus specialybės temomis, pernelyg gerai jis žinojo visas detales, pernelyg tikslus ir išsamus duomenų bankas slypėjo jo galvoje. Jei kam nors vis dėlto pavykdavo aptikti jo silpną vietą,

tas neilgai džiaugdavosi. Per keletą dienų Johanseris atsirevanšuodavo, ir taip nuodugniai, kad po to jo vargšė auka galėdavo laikyti save laimės kūdikiu, jeigu jai pasisekdavo išlaikyti bent jau puskvaišio statusą.

Iš pradžių kurso draugai kuo pagarbiausiai vadino Johanserį „vaikščiojančia kartoteka“, vėliau, su pašaipa ir neapykanta, „kartotekiniu lavonu“, nes jis ėjo per gyvenimą tarsi koks zombis – išblyškęs, juodai apsirengęs, beveik be mimikos. Rankos kadaravo priešais kūną, pečiai gūžojo sulig skruostais. Nuolatos paskendęs savo mintyse, jis retai sveikindavosi, niekam nežiūrėdavo tiesiai į akis, studentų valgykloje visuomet sėdėdavo vienas, o tas, kas ieškodavo jo artumo, atšokdavo tarsi nuo šaltos mašinos, suteikiančios trumpą ir tikslią informaciją joje užprogramuotais klausimais, ir tiek.

Johanserį pradėjo laikyti pasigailėjimo vertu genijumi, turinčiu bendravimo sutrikimų. Tie, kurių nuomonė buvo ne tokia palanki, vadino jį pasprukusiu autistu arba, dar blogiau, šlykščiu kiaulišku karjeristu, norint išlaikyti lygias studentiškos konkurencijos galimybes, prieš tokius esą reikėtų sukurti įstatymą.

Jį pažįstąs niekas negalėjo tvirtinti.

Ir neapykanta, ir susižavėjimas ištirpo, nesulaukdami jokios reakcijos, virto abejingumu. Pokalbiai apie Johanserį apsiribodavo trumpai išsakytais vertinimais, simpatija arba panieka. Trūko faktų, detalių, kad galėtum atsispirti, daugumai jo aplinkos žmonių jis tebuvo abstrakcija – egzistuojanti, tačiau beformė, vardas, kuris tarsi nereikalingą miglotą atgarsį, tarsi nepraktišką savo egzistencijos įrodymą tamposi su savimi kūną.

Vis dėlto kelios kekšės patyrė, kad toji abstarkcija jautė silpnybę mažutėms pėdoms ir grakščioms čiurnoms, kad ji nuolatos klausinėdavo, kiek kainuotų žaidimai su šlapimu, ir kaina jam visada atrodydavo per didelė; „pliurpa, parazitas“ sakydavo jos apie tokius, susijaudinimo besisemiančius iš derybų, o pagrindinį dalyką paskui gaunančius dykai ir namie, – bet daugiau ir jos nežinojo, nes galimybe joms išsipasakoti, bent jau užsiminti apie savo ledinio stingulio priežastį Johanseris niekados nesinaudodavo. O kekšės jo ir neversdavo.

Šiek tiek daugiau Johanseris atsiskleidė laiškuose, susirašinėdamas su specialybės autoritetais iš viso pasaulio. Tuose laiškuose, kuriuose šiaip buvo gvildenamos tik dalykinės temos, Johanseris atrodė žavus, sąmojingas, mandagus, be arogancijos ir liguistų ambicijų. Tik jeigu kas nors pasiūlydavo susitikti, Johanseris grubiai atsisakydavo, net nesistengdamas kaip nors išsisukinėti. Aiškiai ir nedviprasmiškai parašydavo siūliusiajam, kad jam nerūpį pasišnekėti žodžiu ir kad abiem būsią naudingiau išlaikyti pašto kelio sukuriamą distanciją. Kartais jis susidurdavo su audringu nepasitenkinimu, tačiau dažniausiai atsisakymą priimdavo. Taigi susiklostė taip, kad raštu Johanseris užmezgė visas pažintis ir draugystes, kurių negalėjo pasiekti, kasdien bendraudamas su žmonėmis.

Metus prieš darbo gynimą Johanserio būdas ūmai ėmė keistis. Niekas nepastebėjo kokio nors išorinio postūmio, bet Johanseris tapo malonesnis, draugiškesnis, glumino aplinkinius, kartais sutikdamas paplepėti net ir banalesnėmis temomis. Jis nebešokdavo badyti akių kiekvienam, kuris neprilygo jam savo žiniomis, o maloniai viską išklausydavo ir tik gale pasakydavo keletą švelnių pastabų, kaip kitaip dar būtų galima pažvelgti į tą dalyką. Net kasdieninius susitikimo ritualus Johanseris staiga ėmė vykdyti beveik nepriekaištingai, teiraudavosi apie savijautą, sveikatą ir šeimą ir atsakinėdavo į tokius pat klausimus, tiesa, šykščiai, bet neišsisukinėdamas.

Tie, kas jau anksčiau jo nekentė, nuo šiol pradėjo nekęsti dar labiau ir toje staigioje permainoje įžvelgė prisitaikėlišką išskaičiavimą, atsiradusį neva todėl, kad ligšioliniu elgesiu nieko nepasieksi. Kiti, kurie vienodai žavėjosi juo ir jo prisibijojo, su palengvėjimu sutiko šį pokytį, jų santūrus pagarbumas virto neslepiama pagarba.

Kai vienas iš tų, kurie kartu rengė daktaro disertaciją, pagaliau drįso paklausti, kodėl anksčiau jis buvęs toks kitoks, Johanseris šypsodamasis atsakė, jog jam pačiam daug kas atrodą nesuvokiama ir jog dabar jis matąs pasaulį kitomis akimis. Tai, kas anksčiau

jam buvo uždėję akidangčius, Johanseris vadino bizalu iš nepasitikėjimo, drovumo ir užsispyrimo, netgi pasišaipė iš to dirbtinai šventeiviško eskapizmo, per kurį taip ilgai gyveno nuošaliai nuo žmonių.

Johanseris dar išvardijo daugybę simptomų ir padarinių, tačiau viso to priežastį atkakliai nuslėpė, įsegęs į tai, ką ištrynė iš atminties.

Per Kalėdas, apimtas jausmo, jog jau seniai nebuvo apkabinęs žmonijos, Johanseris išsiuntinėjo visiems, kieno vardai jam tik atėjo į galvą, sveikinimo atvirukus, iš viso keturiasdešimt, tarp jų vieną ir Rudolfui ir Margai Henleinams, vieninteliams gyviems giminaičiams, praaugtos epochos reliktams.

Atrodė, kad Johanserio pasikeitimas sulaukė atpildo.

Netrukus jis susipažino su Katrina ir su ja, jauna dailininke, pirmą kartą patyrė neperkamą seksą. Katrina užkalbino jį gatvėje, gal padėtų jai į ketvirtą aukštą užnešti paveikslą. Paskui, drąsos priepuolio pagautas, Johanseris sutiko išgerti pasiūlytą puodelį kavos, o to, kas dar įvyko tą dieną, jis visą gyvenimą negalėjo sau kaip reikiant paaiškinti. Jie siautė kiaurą naktį, iki visiško išsekimo, vėliau abu tvirtino niekada nepatyrę didesnės pilnatvės. Paskui per tris panašias naktis abu sutarė, jog jiedu skirti vienas kitam. Konradas atsisakė savo nusususio kambariūkščio ir persikraustė pas ją, vadino ją „dievaite“, „mater ecstatica“*, valandų valandas čiulpdavo jos kojų pirštus, o per pertraukas galvodavo apie nuolatines pajamas.

Katrinos paveikslai jam mažai ką sakė. Šiuolaikinis menas, nesvarbu, kokios srities, jo nejaudino, susidurdavo su juo visada tik tiek, kiek reikalavo būtiniausia privalomoji programa. Johanseris narsiai stengėsi rasti gelmes žvėriškai margose Katrinos spalvų džiunglėse ir suteikti pagyroms sąžiningo pasigėrėjimo skambesį. O ją, priešingai, siaubingai jaudindavo, kai jis kuždėdavo jai į ausį

* Ekstazės įkvėpėja *(lot.)*.

romantinius eilėraščius, tada ji dažnai puldavo ant jo stimburio ir mėgaudavosi akimirka, kai jam užlūždavo balsas, kai jis dejuodavo ir švargždavo per išsiliejimą, kai eilės sutrupėdavo, virsdamos padriku lekavimu.

Netrukus po to, kai Johanseriui buvo suteiktas daktaro vardas (summa cum laude*), jiedu susituokė, pusiau iš perdėto įsimylėjėlių veiklumo, pusiau dėl to, kad Katrina turėjo Šveicarijos pasą ir norėjo galutinai atsikratyti nervus gadinančio vaikščiojimo po kontoras.

Tuo metu, po penkių mėnesių ir penkių šimtų orgazmų, jie buvo laiminga pora.

* Su pagyrimu *(lot.)*.

7

Įveiktas pirmas pakas su šešiomis skardinėmis pabėgimui palengvinti, antra valanda nakties, tarpinė stotis šalies viduryje, apšviesti dangoraižiai, ledinė šviesa.

Tavo kape, jojamas gyvuly, slypėjo pavydas. Tu, Pseudopegase, tiek daug žinojęs – girdėjai viską, kas buvo kuždama tau ant balno, bet niekuo nepasinaudojai, sutramdytas pavadžių ir pentinų, priverstas tylėti. Nuskendo mano šiaudai, visi. Kapstykis pats, kepurnėkis, ir viskas išplauks į paviršių – žiū, kiek nedaug manęs kyšo iš mėšlo – metras aštuoniasdešimt, vertikaliai ištempus, gylis, į kurį kišami lavonai, ankštame mediniame namelyje, be tualeto ir be langų.

Avarinis apšvietimas. Johanseris atsistojo, abiejose rankose po skardinę alaus, ir ėmė suktis, nebyliai šokdamas, vilkdamas kojas, iš lėto.

Noriu dar kartą pasvajoti, pasvajoti apie viską, kas sužlugo, sudegė, sustingo, suakmenėjo, ko neišreiškia žodžiai, tik jausmai, kvapai, skutai iš permatomo rūko pažeme. Kalbėkime aiškiai: aš nebuvau labai svarbus. Pašto pasiuntinys, besistengiantis iššifruoti lietaus nuskalbtus adresus, užuot sviedęs juos į nežinią kaip neįskaitomus. Mirusių laiškai, laiškai nemirusiems. Reikės poros dešimtmečių, kad ištrintų iš atminties mano darbą, poros dešimtmečių, ne daugiau, daugiau laikas su manimi nesiterlios. Esama blogesnių dalykų. Pavyzdžiui, lemtis tupėti kur nors Etnijoje, kulkų išvarpytame daugiaaukščiame name, be vandens ir šaudmenų. Reikia galvoti, kad viskas reliatyvu.

Johanseris išėjo iš kupė, marškiniai karojo virš kelnių.

Akyti kaulai, virš kurių it popierius dovanoms ištempta mėsa ir oda. Dar kartą pasvajoti, o paskui išmesti, nuplauti.

Traukinio tualetas buvo prabangiai nukabinėtas trimis dideliais veidrodžiais. Johanseris užsklendė duris, išsitraukė savo lyties organą iš kelnių prarėžo ir apžiūrėjo jį įvairiausiomis veidrodžių perspektyvomis. Objektas jaudino mažiau nei įsivaizdavimas, kokią grėsmę jame įžvelgtų netikėtai užėjusi moteris. Akimirką pasvarstė, gal atsklęsti duris ir palaukti, kas ateis. Tačiau to nepadarė, nes vien vaizduotės užteko erekcijai, tereikėjo paplušėti dvi minutes, kol iš apgirtusio nuo alaus stimburio trykštelėjo skystis. Nuleidžiamas vanduo. Audringos ovacijos.

Kadangi keli lašai pravarvėjo pro šalį, Johanseris popierine nosine kruopščiai nušluostė grindis ir klozeto kraštą. Kelnių užtrauktukas jam skaudžiai įžnybo į sėklidę. Johanseris išsišiepęs dėbtelėjo į savo veidą veidrodyje ir pasilenkė prie stiklo, norėdamas susiglausti kaktomis su savo atvaizdu ir mažumėlę pasimėgauti vėsa.

Tačiau nepataikė. Jo galva nuslydo pro šalį ir liko gulėti atvaizdui ant peties. Atvaizdas nusišypsojo ir pamasažavo jam sprandą.

8

Dar prieš tapdamas daktaru, Johanseris gavo dešimtis viliojančių pasiūlymų. Leidyklos, laikraščiai, net aukcionai mėgino jį susaistyti, deja, nesėkmingai, Johanseris buvo seniai apsisprendęs.

Sostinėje buvo įsikūręs Vokiečių romantizmo institutas, kitados įsteigtas privačių asmenų ir tik šešiasdešimt procentų savo skurdžių lėšų gaunantis iš mokesčių, o šiaip turintis laikytis iš aukų ir steigėjų palikimų nuošimčių. Savo tarnautojams institutas vargu ar galėjo pasiūlyti bent du trečdalius universitetuose mokamų atlyginimų, tačiau Johanseris nedvejojo nė sekundės ir pasirašė sutartį, pagal kurią oficialiai vadinosi iškaršusio profesoriaus Biūlerio archyvaro asistentu, o praktiškai tapo vienvaldžiu daugiau kaip 920 000 dokumentų, rankraščių, pirmojo leidimo egzempliorių ir kitokios medžiagos šeimininku.

Instituto kompetencijos sritis buvo nepaprastai išplėsta, jam priklausė visas literatūrinis palikimas maždaug nuo 1770 iki 1860 metų, kad būtų galima tyrinėti ir pirmtakus, ir atgarsius. Atrodė, kad Johanseris idealiai tiko archyvaro vietai, jau vien todėl, kad turėjo dirbti savarankiškai ir jam nereikėjo nustatyta tvarka kasdien bendrauti su kitais dvidešimt trim instituto darbuotojais. Mainai tarp įvairių skyrių (archyvo, restauracijos, periodikos, kritinių leidinių, palikimo, skaityklos) šlubavo, institutui ne tik trūko lėšų, visuomenės susidomėjimas taip pat nuolatos mažėjo. Literatūrinis vokiečių romantizmas seniai buvo išėjęs iš mados, nuo tada institute tvyrojo rezignacijos ir ateities baimės atmosfera. Daugumos darbuotojų požiūris į darbą buvo lankstus, o kartais ir at-

sainus. Čia sustojo visas pasaulio laikas, atrodė, jog niekur nereikia skubėti, užtekdavo aplaidžiai sutvarkyti būtiniausius reikalus, kad nežlugtų pati įstaiga.

Archyvo valdytojas galėjo elgtis kaip tinkamas ir daryti su čia esančia medžiaga, ką širdis geidė. Tiesa, tyrinėjimų projektai turėjo būti išdėstomi raštu ir pateikiami instituto direktoriui prof. dr. Cumratui tvirtinti, bet tai vykdavo kone perdėm be diskusijų – formalumas, ne daugiau.

Buvo darbuotojų, kurie trokšte troško vietos archyve ir nenuilsdami įrodinėjo Cumratui ir Biūleriui savo tariamą pirmenybę. Johanseris buvo dvidešimt ketverių, ir tai davė puikią dingstį pulti; todėl Biūleris, jaunojo genijaus užtarėjas ir gerbėjas, galutinai neišėjo į pensiją. Vien jo vardas it skydas saugojo naujoką, o pats Biūleris rodydavosi archyve ne dažniau kaip du kartus per mėnesį. Nuostabios Johanserio esė, vienodai trykštančios rimtumu ir susižavėjimu, neįprasto požiūrio drąsa ir pagarba tradicinei metodikai, pažadino likusį Biūlerio idealizmą, ir, nepaisant viso pasipriešinimo, jis pakišo globotiniui savo vietą.

Johanseris pradėjo dirbti, ir viesulas praūžė per institutą. Niekas neliko kaip buvę, jaunasis šeimos galva visur kišosi, visko klausinėjo, naršė visas įstaigos struktūras iki smulkiausių atšakėlių, beveik visiems gadino nervus ir įsigijo tiek priešų, kad būtų užtekę devyniems gyvenimams.

9

Prieš pusę trijų nakties Marga pašoko iš miego.

Šimtai vabalų ropojo jai per veidą, juodi blizgantys vabalai su didelėmis žnyplėmis – pridėjo kiaušinėlių jai į šnerves ir dingo prie plaukų šaknų.

Valandžiukę Marga sėdėjo lovoje, kasėsi, klausėsi kimaus Rudolfo alsavimo. Mėnesiena melsvino jos drebančių rankų šešėlius. Marga nusiklojo, tylomis įsispyrė į odines šliures, nulipo laiptais žemyn, apgraibomis susirado durų rankeną ir vienais naktiniais marškiniais išdūmė į sodą.

Benediktas buvo kine ir iki vidurnakčio negrįžo namo. Paprastai Marga negalėdavo užmigti, kol nežinodavo, kad sūnus savo kambaryje; šįsyk ji vis dėlto užsnūdo, – bet nuo medinių laiptų girgždėjimo būtų pabudusi, tikrai būtų. Ji išėjo į terasą ir pažiūrėjo į Benedikto balkoną, kuris, aptaisytas dirbtine derva, rėmėsi į senos guobos šakas. Tai buvo vienintelis namo balkonas, maždaug ties puse medžio.

Po vakarienės Marga nepatingėjo vargintis ir miltais nutepliojo apatines guobos šakas. Dabar ji aiškiai matė rankų ir batų padų atspaudus, nusiraminusi parplumpsėjo namo, žinojo, sūnus grįžo, užsikabarojo į guobą ir per balkoną įsliuogė į savo kambarį.

Marga nutarė kitą dieną jam pasakyti, tegu būnąs toks geras ir vėl naudojasi laiptais, kad ir kaip vėlai pareitų, girgždėjimas jai netrukdąs ramiai miegoti ir nereikią lėkti į sodą, kad įsitikintų, jog viskas gerai.

Marga užsitraukė pūkų antklodę ant smakro, dar valandžiukę jautė, kaip šąla kojos, ir galvojo: Jis bent jau namie, vaikiukas.

10

Kai Johanseris pirmą kartą išnaršė archyvą, pasijuto lyg pasakų šalyje. Jis dažnai leisdavosi užrakinamas pernakt, kad galėtų raustis lobiuose ir sužinoti nuodų spintos paslaptis. Johanseris pats sau atrodė it vaikas, kurį, uždarant parduotuvę, pamiršo žaislų skyriuje. Jis rūšiuodavo savo literatūrinių numylėtinių autografus, iškilmingai glostydavo rašalą, jų paverstą žodžiu, nervindavosi, nepajėgdamas ko nors iššifruoti, ir valandų valandas laužydavo galvą ties kokiu nors hieroglifu. Pirminių tekstų tyrinėjimas tapo jam kone religiniu išgyvenimu, Johanseris jautėsi išaukštintas virš visų žmonių ir svaigo iš laimės, pranokstančios net meilę Katrinai.

Netrukus Johanseris tapo rašysenų specialistu, net užmerktomis akimis galinčiu tiksliai atpažinti falsifikatus ir nekorektiškus prierašus ir žinančiu individualų šimtų beveik pamirštų poetų braižą.

Archyvas, salė, tinko puošyba, kesoninės lubos, lygios, šaltos granito kolonos, rusvos, keturių metrų aukščio. Tarp kolonų – metalinės lentynos, dalijančios patalpą į tarpeklius. Už jų, emporoje, platus rašomasis pultas, arogantiškas kaip kafkiška raštinė. Dėžutės su kortelėmis supo gremėzdišką rašomąją mašinėlę.

Kartais, žiūrėdamas į lentynas, Johanseris galvodavo apie meno nuosmukio faktus. Daugeliui autorių pakako vieno vienintelio šlovę pelniusio posmo, kad jų dešimčių tūkstančių puslapių kūrybai būtų suteikta malonė patekti į archyvą; tai nereiškė, kad autorius bus skaitomas, bet vis dėlto garantavo, kad su juo bus skaitomasi.

Johanseris sveikino bet kokį kontrastą su skubria, grubiai selekcionuojančia dabartimi. Jis negalėjo pakęsti savo laikmečio ir jo kalbos, kalba jam atrodė lėkšta, be vaizduotės, darkoma madų. Visa širdimi nekentė bereikalingų anglizmų, gujo juos iš savo žodyno, vartodavo daugių daugiausia ironiškai, karčiai postringaudamas apie vis labiau skurstančią kalbą. Jis mėgdavo pabrėžti, kad romantizmo laikais vokiečių kalba dar buvo maždaug 30 000 žodžių turtingesnė, nors technikos išpuikimas nereikalavo kiekvieną dieną klijuoti naujų etikečių.

Johanseris labai domėjosi kaligrafija ir mėgo, paėmęs plunksną, tušu nukopijuoti širdžiai artimus tekstus ant rankiniu būdu pagaminto popieriaus ir priklijuoti juos prie lango stiklo, kur literos liepsnodavo nuo saulės šviesos. Panašiai kaip pagrindinis Dostojevskio „Idioto" herojus, Johanseris mokėjo dešimtis rašto tipų ir juos varijuodavo pagal nuotaiką. Tačiau neilgai trukus ši manija pasikeitė, ir, užuot mokęsis norminių kaligrafinių sistemų, Johanseris ėmė mėgdžioti romantizmo autorių rašysenas. Iš pradžių tai buvo žaidimas, ne daugiau, bet po kiek laiko, kai jame glūdintis grafologas pastebėjo nuostabų atitikimą, atsiskleidusį jau per pačią pirmąją imitaciją, Johanseris stengėsi tobulinti šiuos sugebėjimus.

Buvo kraupu stebėti, kaip lengvai jam tai sekėsi, tai yra būtų buvę kraupu stebėti. Mat kaip tik šie genialiausi, neprilygstamiausi jo gabumai niekada nepasiekė visuomenės akių arba, jei šnekėsime visai tiksliai, ligi šiol dar nepasiekė.

Johanseris suvokė savo rankraštinės mimikrijos talentą, tačiau neteikė jam reikšmės. Jam tiesiog buvo malonu taip parašyti komentarus Adamo Miulerio arba Cukalmalijo veikalams, tarsi šie du patys būtų aiškinę savo kūrybą. Čia nebuvo ketinimo giliau įsiskverbti į poetų esmę arba rašant per braižą įsigyventi į tuos jausmus, kuriuos šie kurdami patyrė; fenomenas gimė veikiau savaime, iš gryna notacija neapkrautos rankos savotiško „manualinio nuobodulio".

Johanserį be galo žavėjo archyvo lobynai, tačiau jis šiurpo nuo tam tikru požiūriu siaubingai prastos įstaigos būklės ir jos dar-

buotojų gausybės. Jam atrodė akiplėšiška, kad kai kas drįsta dirbti atbulomis rankomis ir tinginiauti. Restauracija, tas skyrius, su kuriuo Johanseris dažniausiai dar turėdavo ryšių, šiaip ne taip rūpinosi rinktiniais kūriniais, bet didžiąją palikimo dalį paliko dulkėti ir trupėti ir teisinosi tai darbuotojų stygiumi, tai savo septynių kablelis dvidešimt penkių valandų darbo diena.

Johanseris reagavo įsiūčio priepuoliais, įteikė direktoriui Cumratui trylikos puslapių sąrašą su pasiūlymais, kaip pagerinti padėtį, ir pranešė fondo tarybai apie tuos mažus skandalus, kurie jam badė akis.

Jo ryžtingiems veiksmams iš pradžių buvo lemta sėkmė; du bendradarbius atleido, tris kitus oficialiai įspėjo. Bet paskui Cumratas vis dėlto išsikvietė Johanserį į savo kabinetą ir nedviprasmiškai paaiškino, jog bet kokiomis aplinkybėmis reikią atkurti taiką įstaigoje, jog neįmanoma ilgiau kęsti taip užnuodyto darbo klimato ir, kilus dar vienam konfliktui, būsią ryžtingai atsižvelgta į daugumos prioritetus.

„Dauguma“ jis pavadino visus instituto tarnautojus, išskyrus Johanserį; net ir Biūleris patarė iš pradžių apsiraminti ir vykdyti galimybių politiką. Griež.damas dantimis, Johanseris klausė šio, matyt, paskutinio Biūlerio patarimo – po mėnesio senukas užmerkė akis. Johanseris paveldėjo jo oficialų titulą, bet, praėjus dvejiems metams nuo to laiko, kai atsigręžė į žmoniją, buvo dar vienišesnis nei kada nors anksčiau. Per dar neilgai trunkančią jo santuoką išsisklaidė ratas draugų, su kuriais Johanseris susirašinėjo, jie apsiribojo proginiais sveikinimo atvirukais su nepretenzingais žodžiais.

Santykiai su Katrina atšalo. Katrina jam prikaišiojo, jog jis labiau vedęs darbą nei ją. Johanseris žadėdavo pasitaisyti, tačiau niekada netesėjo šių įžadų. Vos rytais įžengdavo pro archyvo portalą, užmiršdavo viską, nugrimzdavo, beveik be nuovokos apie išorinį pasaulį, į savo hermetišką muziejinę karalystę, į panašią į transą būseną.

Johanseris nepriklausė romantinių svajoklių tipui. Pats save laikė nykiu racionalistu, o jo darbas, kad ir koks maniakiškas ir žaislus

galėjo pasirodyti pašaliniams, iš tiesų visada rėmėsi moksliškai pagrįstais faktais, be pasipūtimo ir fantazijų. Kaip tik čia glūdėjo jo esminė problema, dėl to jis labiausiai sau priekaištavo. Iš meilės būtų su džiaugsmu sudvasinęs kai kuriuos romantizmo bruožus, analizę pakeitęs kūryba ir pats sukūręs ką nors originalaus, su jaunatvišku įkarščiu ir tyrumu, be paralyžiuojančio nūdienos patirties lobyno pasąmonėje. Jį apėmė susiskaldymo jausmas. Johanseris galėjo mėgti tekstus, kurie, objektyviai vertinant, jam atrodė naivūs, nebrandūs, painūs arba netikroviški. Ir vis dėlto jie turėjo tas savybes, kurių jis veltui vaikėsi negausiuose savo paties bandymuose: sąžiningumą ir autentiškumą.

Johanseris skausmingai suvokė, kad jis per vėlai gimęs ir kad jam niekada nepavyksią labiau priartėti prie mylimos epochos nei per analizę ir konservaciją; visa kita būsią epigonizmas, imitacija, neįdomus anachronizmas. Nors jis tikėjo, jog, dirbant su praeitimi, kuo puikiausiai galima paveikti ateitį, vienaip ar kitaip, – virš jo rašomojo stalo kabėjo Remi de Gurmono šūkis: *„Tą, kas yra, lėmė tai, kas buvo, o tai, kas bus, nulemta to, kas yra“,* – tačiau širdies gelmėse liko kartus protestuojančio, nepatenkinto troškimo gumulas. Johanseris saldino jį naktiniu triūsu; o vėliau, kai gebėjimas susikaupti nusilpdavo, baltu vynu priversdavo grįžti dingusią mintį.

Katrina, ilgai už jį kovojusi, savo nuožiūra rado didesnį butą, tikėjosi, kad, įrenginėdamas keturis kambarius naujame name, Konradas labiau suvoksiąs namų židinio svarbą, teiksiąs didesnę reikšmę žodžiui „namie“, kai tik jiedu tuos namus apstatysią baldais ir sutvarkysią.

Konradas su viskuo sutiko, davė Katrinai laisvas rankas ir apipylė ją dovanomis. Tuo pat metu pats sau pripažino, kad buvusios dievaitės kojų pirštų skonis jau išsivadėjo, kad jį tenkina seksas be ilgų pradžios ir pabaigos žaidimų.

Naujuoju butu, netoli instituto, Šprė upės pakrantėje, Johanseris buvo patenkintas, bet persikraustymas pasirodė nepaprastai varginantis. Jam nieko nebuvo bjauriau, kaip vaikštinėti po baldų parduotuves, rinktis kilimų raštus arba gręžioti į sieną pleištus.

Kur tik galėdamas, samdydavo namudiniams darbams studentus, palikdavo žmonai paskutinį žodį, ką ir kada pirkti, ir tik tuomet, kai ji pakišdavo jam po nosimi du alternatyvius daiktus, jis bakstelėdavo į vieną ir stebėdavo Katrinos akis, o jeigu jos antakiai trukteldavo, pasirinkdavo kitą.

Pusketvirtų metų stengėsi Konradas ir Katrina aranžuotis prieš vargais negalais sumeistrautus kulisus iš baltų debesėlių. Tikrų kivirčų kaip ir nebuvo, Konradas vengė bet kokių ginčų, o lovoje, Katrinos prašomas, kaip ir anksčiau kuždėdavo amūrus. Bet kai vieną vakarą jis išsiliejo jai į burną ir labai neužsikirto deklamuodamas, Katrina suprato, jog viskas baigta.

11

Pusę penkių traukinys įriedėjo į provincijos sostinę, Johanseris turėjo persėsti į vietinį traukinį. Čia nebuvo atskirų kupė, tik bendri vagonai. Iš miegų išplėšti veidai vėpsojo pro langus, kur pamažu sklaidėsi tamsa.

Prigėrusi žemė, pučiama puvimo dujų, kyla į tvenkinio paviršių, švinta, na, prašome, pusbalsiu murmėjo Johanseris – naujas rytas pakibo virš krašto... ir spyna virš laiko. Ir mes čia. Suledėję iki šoko, laikysimės daug ilgiau, nei truks bekalbystė.

Galbūt reikėtų pabandyti pasiekti tokią būseną, kai vienintelis motyvas judėti pirmyn yra tavo paties ilgesys, nuoširdus ilgesys, be plano ir be tikslo, ir be strategijų, ir vis dėlto, nesąmoningai, nuolatos siekiąs vieno, tamsaus rojaus, tolimo nuo pasaulio ir jo marionečių. Reikėtų išdrįsti pamėginti nutraukti visus siūlus – ar išmoks marionetė plaukti?

Vienatvė taip pat yra toks pigiais kvepalais dvelkiantis žodis, moteriškas žodis, lietaus žodis. Trys skiemenys iš gruodžio dienų, aštuonios raidės iš visatos galo...

Stiklinėmis akimis jis spoksojo į tai, kas nauja, o tai tik senų senovė, pagrindas, ištakos, tramplinas.

Pakelės kryžių archeologija, laiko mašina. Johanseris prisiminė pagrindinę romantizmo mintį: *Mes tik sukuriame tai, kas buvo.*

Tai reiškė ne ką kitą, o tai, kad tiesa buvo to, kas patvaru, sinonimas. Taigi istorija prasidėjo tik dabar. Ir dabar. Ir dabar taip pat.

– Aš esu tiesa, – tarė Johanseris brėkštančiai dienai. – Dabar einu užsimiršti.

12

Penktaisiais jų seniai formalia tapusios santuokos metais Katrina nustebino jį žinia, jog ketinanti mesti tapybą ir atidaryti galeriją. Konradas pritarė šiam sprendimui – jis visada įtarė, kad Katrinos paveikslai niekam tikę, antra vertus, laikė ją visai sugebančia realizuoti meną rinkoje. Katrina buvo iškalbi ir mokanti šiek tiek bauginti, o kai šiek tiek baugina jauna patraukli moteris, atrodo malonu.

Norint atidaryti galeriją, reikėjo lėšų, gerokai viršijančių turimus išteklius. Teko imti kreditus, pora smarkiai įklimpo į skolas, ir Katrina pirmą kartą garsiai suabejojo, ar nesą kvaila, kad Konradas dirbąs už menką kruopelytę to, ką galėtų gauti kitur.

Paskui Konradas ėmė rūpintis papildomomis pajamomis, įsivaizduodamas esąs kažkiek skolingas savo žmonai, ir nors jau puoselėjo mintį skirtis, prieš skyrybas norėjo sukurti jai sąlygas nepriklausomai gyventi. Jis parsisamdė ekspertu keturis kartus per metus vykstantiems autografų aukcionams, paprasčiau ir suprantamiau perrašė savo senąsias esė, kad jos tiktų ir populiariems laikraščių bei žurnalų literatūros puslapiams, taip pat pasiūlė savo paslaugas leidykloms kaip antologijų sudarytojas. Tokiu būdu papildomai sužvejoti pinigai pasirodė juokingai menki, palyginti su ta suma, kurią reikėjo mokėti vien už galerijos nuomą. Katrina apsiskaičiavo, sėkmė gal ateisianti žymiai vėliau, nei tikėtasi, jeigu apskritai ateisianti.

Perspektyva metų metais būti sukaustytiems bendro skolų jungo atėmė iš sutuoktinių paskutinius abipusio prielankumo likučius.

Konradui neliko nieko kita, norint išvengti katastrofos, jam teko paspartinti savo paties moralinį nuosmukį.

Todėl Konradas išplatino šifruotus skelbimus, daugiau ar mažiau aiškiai siūlydamas pakylėti į sėkmę garantuojantį lygį gynimui paruoštus darbus magistro laipsniui gauti. Šis biznis buvo vienodai pajamingas ir pavojingas, juo versdamasis Konradas negalėjo likti visiškai nežinomas ir kėlė nežmonišką pavojų savo vardui, garsiam specialistų sluoksniuose.

Negalima sakyti, kad darbai jam būtų sudarę daug vargo, tačiau tam reikėjo laiko, kuris Konradui atrodė tarsi praleistas kalėjime. Be to, jis šiurpo pagalvojęs, kiek tuščiagalvių jo pagalbos dėka nepelnytai buvo pašventinti universitetuose; bjaurėjosi tiesiogiai prisidėdamas prie vakarų mokslingumo nuopuolio.

Jeigu anksčiau Johanseris su savimi elgėsi veikiau gailestingai, tai dabar pradėjo savęs nekęsti. Dieną naktį jis gvildeno savo dilemą, bemat įjunko į alkoholį ir dažnai, eidamas pro Katrinos galeriją, trokšdavo paprasčiausiai padegti tą tvartą. Tik tai mažai būtų gelbėję; siekiant sumažinti kaštus, be eksponuojančių dailininkų žinios buvo netgi atsisakyta draudimo nuo gaisro.

Tiesą sakant, Konradas nenorėjo kištis į Katrinos reikalus, tačiau vieną dieną, apimtas nevilties, pasiūlė vietoj visų šitų „postfovistinių teplionių" iškabinti kaimiškus peizažus, bent jau tol, kol išlaidos ir pajamos išsilyginsiančios ir sąskaita bent kiek pereisianti į juodojo stulpelio pusę. Katrinai ištįso veidas, ji puolė į isteriją, išvadino savo vyrą ciniku ir profanu. Ir kaip jis galįs siūlyti tokį dalyką, jis, pats už grašius švaistąs jėgas mirusiems rašeivoms, apie kuriuos niekas daugiau nenorįs žinoti, klausė ji. O ji dirbanti kuriamąjį darbą, netrukus išgarsėsianti, ateisiąs laikas ir pinigai imsią tekėte tekėti, o iki tada reikią susitaikyti ir su sunkumais... kuriems jis, aišku, nepasiruošęs, nes tai jo žmonos darbas; Katrina prikišo, jog jis matuojąs jos karjerą kitais masteliais nei savąją, – bet prašau, paskui sušnypštė ji, greitai jis atgausiąs savo pinigus su procentų procentais, jai nereikią dovanų, vieną gražią dieną dar...

Konradas pasibaisėjęs išdūmė į archyvą, pasigėrė ir užgniaužė kylančią neapykantą. Prieš jį kaip tik gulėjo nevykusi disertacija,

kurią reikėjo perrašyti iš naujo, nes ji vargu ar pasiekė gimnazistiško vokiečių kalbos rašinio lygį. Spjaudydamasis iš pykčio, Konradas ją sudraskė ir parašė jos autoriui trumpą laišką, kad niekuo negalįs jam padėti, tegu nusišluostąs subinę savo infantiliškais tauškalais. Paskutinę sakinio pusę Konradas, kaip jam buvo įprasta, vėl nubraukė.

Johanseris gyveno bjaurų metą. Prie jo problemų su Katrina (kurią savo terminologija pakrikštijo „Estremadūra"), su sveikata, pažeista fiziškai ir psichiškai, prie pinigų stygiaus ir gilėjančios dvasinės krizės prisidėjo vieningas kolegų puolimas.

Nors Johanseris susitaikė su instituto nuosmukiu, jautėsi paskutiniu indėnu Manhatane ir griežtai apribojo savo veiklą archyvu („laurų sodu"), jo vieta nuolatos buvo puolama ir griaunama. Per tą laiką sabotažas įgavo groteskiškų bruožų, pavyzdžiui, dokumentai dingdavo nuo jo rašomojo stalo, o paskui atsirasdavo institutui priklausančio žemės sklypo sode, sulankstyti į popierinius lėktuvėlius.

Johanseriui teko iškęsti Cumrato pareikštą papeikimą už tai, kad nusižengė pareigai saugoti instituto turtą, ir šis papeikimas galiojo visiškai nepriklausomai nuo to, ar popierius jam pavogę, ar jis „pats proto aptemimo priepuolio metu panaudojęs ne pagal paskirtį".

Pirmą kartą Konradas suvokė, kad abejojama jo psichine būkle. Priežasčių jis niekaip nesugebėjo rasti, bet ir neieškojo progos pasišnekėti ir aptarti šią įžeidžiančią pastraipą. Kartais priekaištas jam atrodydavo per daug absurdiškas, kad į jį reikėtų kaip nors reaguoti, o kartais jis imdavo ieškoti galimų simptomų, tačiau vengė aiškintis, tarsi bijotų išgirsti nemalonių netikėtumų. Bailumas ir iškilnumas sudarė jo charakteryje glaudžią sąjungą, vienas kitą karikatūrino ir vertė jį užsisklęsti savyje.

Jį paguosdavo tik rutaretilas.

Juk netrokštu spindinčios šios žemės palaimos; bet nejaugi nebus man lemta gyventi vien tau, o šventasis mene? Visų šlykščiausia... kas dėl bjauraus pavydo ir klastingo būdo, kas dėl visų kokčiai smulkmeniškų papročių... neprisiverčiu apie tai ištarti nė žodžio — viskas taip

žema, o žmogaus siela tokia niekinga, kad liežuvis neapsiverčia apie tai kalbėti.

Jis buvo nepaprastai jautrus, kiauras naktis galvodavo apie piktus žodžius, net jei juos būdavo pasakę menkiausi padėjėjai, vartydavo juos galvoje ir mėgaudavosi mintimis apie kerštą, bet galų gale tas mintis amžinai nuvydavo. Konradas buvo įsitikinęs, kad blogis visada atsigręžia prieš tą, kuris jį pasėjo; jis manė, jog geriau viską tylomis nuryti ir reguliariomis dietomis užkirsti kelią skrandžio opai.

Tylėti, nuryti, laimėti. Johanserio teisybės įvaizdyje slypėjo aiškiau neapibrėžtas pasitikėjimas aukštesniųjų jėgų atkirčiu. Jam atrodė, jog jį kažkas stebi, vertina ir pakankamai saugo, kol jis bus kantrus ir už niekšybes šlykštybes atsilygins abejingumu. Jeigu Johanseris, ganėtinai retai, vis dėlto neištverdavo ir duodavo grąžos, po to jam nepalengvėdavo, tada, net ir būdamas visiškai teisus, jis jausdavosi susitepęs ir silpnas ir, kai tik skrandžio rūgštis ištirpindavo įtūžį, pasiryždavo visiems viską atleisti, kaip sužeistas popiežius, kuris, stebimas pasaulio kamerų, spjaudydamas krauju, taria „absolvo“* pasikėsinusiajam į jo gyvybę. Johanserio skrandis virto ilgai veikiančiu krematoriumu, paleidžiančiu dūmais visą pyktį.

Kitados Konradas puoselėjo mintį gyventi pavyzdinį gyvenimą. Nuo to karto jis dažnai svarstydavo, kokia gi, tiesą sakant, prasmė gyventi pavyzdinį gyvenimą, jei niekas to pavyzdinio gyvenimo nepastebi, jei, atvirkščiai, – priešiškumas, negaudamas tiesaus atkirčio, dar labiau įtiki savo teisumu.

Ne. Tam reikalinga išraiška, saviinscenizacija, įkyrumas, prisidengiantis įdomiu dekoru. Reikia atriboti meną, įveikti būties anonimiškumą, tapti visiems prieinamu, apsistatyti kūriniais it išoriniais sielos postais, it mesijiško nerimo atributais.

Kuo išmaniau Konradas įsigyveno į kūrybos procesų mechanizmus ir mėsinėjo meno troškimą, tuo aiškiau jautėsi negalįs

* Atleidžiu *(lot.)*.

pats tapti kūrėju. Įniršęs knaisiojosi po kitų veikalus, ieškodamas pavaduojančių balsų, ieškodamas savo tylėjimo subtitrų.

Jis nebuvo apsvaigęs keršytojas, jis sirgo skrandžio liga. Nebuvo Dioniso pasekėjas, buvo girtuoklis, maukiantis vyną. Nebuvo mesijiškai mylintis, buvo pėdų fetišistas. Kai gydytojas jam uždraudė gerti, iš užsispyrimo Johanseris taip prisisiurbė, kad kitą dieną, rašydamas straipsnį apie apžvelgiamai trumpą Vakenroderio gyvenimą, supainiojo keletą datų. Laimė, to niekas nepastebėjo.

Tą nervinės erozijos mėnesį Johanseris ne kartą suko galvą, ieškodamas priežasties, kodėl jis taip griežtai remiasi faktais ir lieka ištikimas tiesai, – juk tikrą meną jis iš esmės laikė pasaulio klastojimu.

Tai iš bejėgiškumo aktyviai tvarkyti savo paties gyvenimą Konradas vis dažniau fantazuodavo apie galią. Ir *de facto** jis turėjo galią. Jo mintys šia tema įmantriai raizgėsi ir pynėsi.

Seno popieriaus ir seno rašalo užtektų pakeisti pasauliui, suabejoti laiko testamentu ir naujai pasukti istorijos raidą. Johanseris būtų įstengęs atgaivinti kokį nors jo garbinamą, šiandien jau nežinomą poetą, sukelti apie jį pomirtinę diskusiją, visiškai paprastai, tereikėtų į jo rankraščius įterpti kelias tiksliai išsipildžiusias pranašystes. Vien pakeitęs datą laiško antraše, galėjo paskelbti plagiatą originalu ir atvirkščiai. Pagal užgaidą, parodęs trupučiuką meistriškumo, galėjo priversti naujai vertinti praeitį, sujaukti beginklių mirusiųjų galerijas ir rangus, tą pašlovinti, o aną nuversti nuo postamento.

Staiga pasaulis tapo jaudinantis; vien vaizduodamasis tokias galimybes, Johanseris gardžiavosi kūrybine dvasia. Buvo galima sukonstruoti subtiliausius ir klastingiausius sąmokslus, išgalvoti susirašinėjimą tarp žmonių, kurie, būdami gyvi, nieko negirdėjo vienas apie kitą. Ne dėl savo kaltės per trumpai spindėjusiems literatūros padangėje jis būtų galėjęs suteikti tai, ko trūko jiems iki laikinos amžinybės. O iš savimi patenkintų, superšventų herojų aureolės būtų galėjęs nučiulpti porą riebalų ląstelių.

* Iš tikrųjų *(lot.)*.

Likimo žaismas. Antrasis Paskutinis teismas.

Istoriologija – tai plastilinas be galutinės formos, tuo Johanseris neabejojo. Įdomūs tik tie muziejiniai dalykai, iš kurių galima ką nors nulipdyti, gyvuoja ir jaudina tik tai, ką neša informacijos srovė, kas suka spekuliacijų malūno ratus, tik tam negresia išvežimas į osariumus ir švino kameras. Lieka tik tai, kas kinta, – anot Johanserio, tai pasakytina kaip tik apie tiesą.

Ir jis tik pusiau atsispyrė pagundai, pradėjo kurti užrašus, eskizus, apgaulingus metmenis, – nors nuo minties gimimo iki jos įgyvendinimo dar praėjo ne vieneri metai.

Idėjos *finansiškai* pasipelnyti iš instituto turto, – o tai būtų buvę visai lengva, pavyzdžiui, jis būtų galėjęs slapta parduoti raštus privatiems kolekcionieriams arba realizuoti rinkoje padirbtus arba suklastotus raštus, – Johanseris nė sekundės rimtai nesvarstė. Vos šmėkštelėjus minčiai apie tokią galimybę, jis pajusdavo burnoje šleikštų skonį.

13

Estremadūros galerija susilaukė pirmosios sėkmės, kai to jau niekas nesitikėjo. Nuo tada sutuoktiniai beveik nesimatydavo, gyveno kas sau; kiekvieną vakarą Estremadūra praleisdavo vis kitoje šventėje, megzdavo ir užmegzdavo gausybę dalykinių ir lytinių kontaktų. Netrukus ji ėmė nesivaržydama vedžiotis meilužius į namus, o Johanseris užėmė vos ketvirtadalį buto, ankštą kambarį, kuriame tilpo sudedama lovelė, knygų lentyna ir daugybė dėžių citrininio vyno.

Hormoninėms iškrovoms vėl pasitarnaudavo prostitutės, bet Johanserio jau netraukė į brangius viešnamius; soliariumuose įdegusios, vidutiniam skoniui treniruotos merginos tik nužudydavo jo fantazijas. Vietoj jų jis priimdavo pigių pusiau profesionalių paradą Kurfiursto gatvėje. Diduma tų mergaičių buvo narkomanės, jos dirbdavo tik tol, kol susirinkdavo pinigų narkotikams. Daugelis atrodė bauginančiai liesos ir laiko nualintos, bet kai kurios turėjo kaip tik to natūralumo, kurio Johanseris taip troško. Jos nešiojo kasdieninius drabužius ir nekrintančias į akis šukuosenas, retai būdavo išsidažiusios, stovėdavo gatvėje, aptarnaudavo savo klientus vaikų žaidimų aikštelėje arba skveruose už kampo ir tik tada, kai būdavo šalta, reikalaudavo skurdaus pensiono kambario, kainuojančio dvidešimt markių už pusvalandį. O jeigu dar pridėdavai dešimtinę, ne viena dirbdavo prancūziškai ir be gumutės, joms atrodė, kad tikimybė užsikrėsti šiuo būdu yra menka. Su jomis būdavo galima gana maloniai paplepėti, jų burnose nesivėlė iš anksto nukalti sakiniai kainai pakelti, kupini gobšumo

ir veidmainystės. Bjaurioms, kol jos būdavo malonios, Johanseris kartais mokėdavo vien už tai, kad jos plepėtų su juo, rūkytų ir siurbčiotų jo vyną.

Jau beveik dešimt metų Johanseris gyveno sostinėje, kuri, kaip jam regėjosi, duso atmatose, kurios gatvės tapo šaltos ir brutalios. Kunkuliuojanti metropolija, darvinistiškas bestiariumas, kuriame tarpusavyje varžėsi dešimtys tūkstančių mulkinimo strategijų. Nuo to laiko, kai buvo nugriauta siena, socialinis tinklas nuiro ir sudrisko, išgyventi daugeliui tapo svarbiausiu dienos tikslu. Su nevaržoma jėga susidurdavo kraštutinumai. Skurdas vertėsi žiaurumu. Miestas šnopavo, randuotas ir pūliuojantis, šašai trukdė odai kvėpuoti.

Estremadūrai niekada taip neatrodė. Ji mėgo dekadansą, kuris, atsiribojęs nuo visko, šventė komiškas šventes, mėgo supuvusią narcizišką kultūrą, kuri vėmalus laikė jaudinančia auka ir vengė realybės kaip parijų geto.

Johanseris išsigando. Jo dienos plaukė it siauros valtys per vandenis, knibždančius krokodilų. Kiekviename žingsnyje jis užuodė nelaimę, šifravo artėjančio pavojaus ženklus, stengėsi apsisaugoti, norėjo išvengti bet kokios grėsmės. Tai pasitvirtino kaip tik tuose rajonuose, kuriais mėgo klajoti naktį, čia jis juto nusikalstamumą, regėjo besiginkluojančius žmones, įžvelgė pilietinio karo ir gatvės mūšių gaisro pašvaistę. Iš baimės jo akys ne matė, o tik profilaktiškai stebėjo.

Niekas negelbėjo. Vieną naktį Johanserį užpuolė plėšikai. Du neužsimaskavę jaunuoliai įrėmė jam į nugarą stiletus ir pareikalavo pinigų. Pinigai neturėjo reikšmės, Johanseris juos atidavė nedvejodamas ir negailėdamas. Jis ištvėrė net tai, kad jie be jokios priežasties sulaužė jam šonkaulį. Bet sakiniai, kuriais jie jam raugėjo:

– TRAUK SAVO CASH! COOL, ŽMOGAU! KĄ DAR TURI UŽKIŠĘS? OKAY, HASTA LA VISTA, BABY!*

Padugnių sakiniai iš paniekos kalbai ir filmų scenarijų – Johanseris vos susilaikė nepaprašęs, kad jiedu malonėtų performuluoti

* Piniginę! Šaltai! Puiku, iki pasimatymo, vaikeli! *(Angl.-isp.)*

savo banditiškus reikalavimus, pakylėtų juos į bent kiek suprantamą lygį, taip atgrasiai – moderniai – skambėjo jam tai ausyse.

Johanseris ėmė nekęsti miesto, regėjo jame amerikietiškų santykių avangardą, jautėsi miesto išsekintas ir, kad ir kaip puldavo prie darbo, tos tuštumos, tos visuotinės beprasmybės niekuo negalėjo užpildyti. Johanseris prakeikė savo gyvenimą, kuris atsainiai žingsniavo šalia jo ir juokdamasis išsisukdavo, kai Johanseris jo siekdavo.

Po susivienijimo VRI, Vokiečių romantizmo institutas, pateko į labai sunkią padėtį, kuri per paskutinius metus pagilėjo iki egzistencinės krizės. Anksčiau nedidelė pastatų nuomos kaina išaugo aštuoneriopai, kai miesto senatas dėl ūmaus lėšų stygiaus atidavė skersti kitados šventas karves. Visur buvo ieškoma, ką būtų galima sutaupyti kultūros srityje, subvencijos turėjo būti sumažintos trečdaliu. Kokias įstaigas iš esmės palies taupymo kursas, nebuvo galutinai nuspręsta, bet kai kurie politikai atkreipė dėmesį, kad be jokio reikalo egzistuoja du vienodo profilio institutai, kuriuos vis dėlto reikėtų suvienyti po bendru stogu. O kadangi atrodė prisitaikėliška atimti iš naujųjų protektoratų jų paveldėtines kultūros vertybes, pasigirdo reikalavimas panaikinti VRI ir sujungti jo fondus su Veimaro centrinio archyvo fondais. Tai būtų buvusi neišvengiama pasekmė net ir po nedidelio etatų mažinimo, juk institutas ir taip buvo įklimpęs iki kaklo.

Johanseris laukė ilgai, laukė iki paskutinės akimirkos, kol išseko visos viltys.

Tada ėmėsi veiklos, pasišventė titaniškam darbui, spjovė į mokslinę etiką ir įgyvendino seniai puoselėtus planus. Kadangi buvo kalbama apie laurų sodą, Johanseris galų gale rado moralinį pateisinimą. Per itin trumpą laiką jis iškėlė „savo" institutą į literatūros puslapių antraštes, dienos šviesą išvydo negirdėti radiniai, dėl kurių apie VRI rašė visi laikraščiai.

Johanserio tezė pasitvirtino, mirusieji atgijo, vos tik atsirado apie juos naujienų, dėl kurių buvo galima ginčytis, – o archyvo rūsiuose laukė pakankamai daug iki šiol neįvertinto palikimo, kad

būtų galima skelbti tyrinėjimų rezultatus, iš pagrindų keičiančius visos epochos vaizdą.

Germanistus sujudino fantastiškai nauji sąryšiai. Institutas nepaprastai išgarsėjo, ir šiuo atveju Johanseris sveikino greitą dabarties tempą.

Kai jis pradėjo, jam neliko kelio atgal. Net kai senatas persigalvojo, pasirinko skersti kitą galviją ir nutarė išsaugoti institutą, Johanseris toliau maniakiškai realizavo tai, ką slapta buvo sumanęs per kelerius metus. Kasdien prisipildydavo nauji seno popieriaus puslapiai, suakmenėję autoriai buvo klonuojami ir prikeliami antram gyvenimui. Johanserį apėmė nervinė karštligė, bakchantiška kūrybos ekstazė, jis jautėsi it iš tremties grįžęs dievas, kuriam neberūpi jo vakarykščiai tauškalai.

Romantinei intonacijai toks elgesys visiškai tiko.

Johanserio žaidimas pavyko, nes jis neperdėjo. Jis publikavo tik kruopelytę savųjų istorijos korektūrų, o didžiąją dalį paslėpė laurų sode, kur kiti turėjo ją kada nors atrasti ir padėti teisybei pelnyti vėlyvą pergalę.

Po kelių mėnesių, kai atslūgo karštligė ir nusiplūkęs titanas galų gale suvokė, ką padaręs, kai patoso įkarštį periodiškai ėmė keisti ledinis siaubas, kai nuo kontrastinio pasididžiavimo ir gėdos dušo Johanseriui ėmė maišytis protas ir jis susivokė nebepajėgiąs imtis kokio nors tikslaus mokslinio darbo, – į jo gyvenimą įsirentė Somnambelė.

Tada ji dar neturėjo šešėlių po akimis, o po oda taip ryškiai neišsišovė kaulai, kaip vėliau, kelios savaitės prieš jai dingstant. Somnambelė galėjo baisiai nepadoriai raivytis, natūralus jos kūno rudumas godžiai traukdavo žvakės liepsnos atšvaitą ir žaisdavo su juo. Kviečiančiai sulenktos boluodavo kojos, taip pat nuolatos spindėdavo krūtys, keliai ir pečiai, nesvarbu, kokia ir iš kur patalpoje sklisdavo šviesa. Tačiau šalta ir svetima atrodė jos vulva, švytėjimas dingdavo garbanotuose šešėliuose, krintančiuose nuo gaktos plaukų, kurie buvo pasišiaušę, juodi ir tankūs, slėpiningas siaubūnų miškas, neištirtas, niekada kaip reikiant neokupuotas. Toks

pat neapšviestas likdavo jos veidas, abejingas ir vienišas, nepriklausomai nuo jos pozos. Tėvų jai išrinktas vardas Johanseriui skambėjo per daug tuščiai ir nereikšmingai, jis pakrikštijo ją Somnambele, per miegus vaikščiojančia grožybe.

Johanseris, kurio inteligenciją lydėjo ryškus instinkto stygius, turėjo fatališką talentą geisti iš gyvenimo to, kas neparankiausia.

Jis išnuomojo jai prabangų butą, davė tiek pinigų, kiek jai reikėjo, davė tiek, kiek turėjo pats, troško turėti ją vienui vienas.

Žodžio „meilė“ nė vienas niekada neištarė, nejaukus tabu, išbrauktas iš žodyno. Somnambelė, žinoma, priėmė viską, ką Johanseris jai siūlė, atsirado švelnumas, jiedu prisirišo vienas prie kito, bet ar Somnambelė kada nors jautė tikrą seksualinį susijaudinimą, Johanseris nežinojo. Narkomanė neslėpė dėkingumo, tačiau jos dejonės galėjo būti ir profesinė atributika.

Somnambelė tarėsi užsikrėtusi, bet atkakliai vengė išsitirti. Kai policija trečią kartą sulaikė ją be medicininės pažymos, ji sutiko su Johanserio pasiūlymu – jis tapo vieninteliu jos klientu.

Seksas su baime. Bučiuojantis nemaišyti seilių, kvėpuoti vienas kitam pro šalį, jokių žaidimų liežuviu. Somnambelė jam draudė įsiskverbiant nusimauti prezervatyvą. Kai Johanseris vieną kartą vis dėlto šitaip pasielgė, sumišus tūžmastingam geismui, fatalizmui ir solidarumui su išsvajotąja, Somnambelė jam smogė, smogė taip smarkiai, kad Johanseris pasruvo krauju, o išvydusi kraują, Somnambelė inkšdama atšoko ir valandų valandas sėdėjo užsidariusi tualete.

Apskritai nebuvo tikra, ar Somnambelė užsikrėtusi, tačiau vieną dieną ant savo kūno ji pastebėjo mažulytes dėmeles ir pareiškė, jog netrukus viskas baigsis. Konradas šnekėjo iki užkimimo. Dėmelės galinčios reikšti balažin ką, apetito ji ir anksčiau niekada neturėjusi, taip smarkiai lystanti tik iš baimės! O jeigu ji vis tiek įsitikinusi, kad esanti užsikrėtusi, tai galų gale turinti išsitirti ir nesiožiuoti kaip užsispyręs vaikas!

Somnambelė klausydavo puse ausies ir niekada neatsakydavo, atrodydavo tokia pavargusi, į kamuolį surangiusi savo gracingą kūną. Ilgi, sruogomis krintantys plaukai slėpdavo josios veidą. Pri-

traukusi kelius prie smakro, apsivilkusi savo mėgstamiausiu pilku švarku, Somnambelė dažnai kiurksodavo ant sučiurusio čiužinio ir žaisdavo su žvakės liepsna, svajodavo, užsisklendusi į sulėtintą filmą panašiame savo pasaulyje, į kurį niekas negalėjo įkelti kojos.

Johanseris atsidavė iliuzijoms. Už tai jo loginis mąstymas vadino jį juokingu, o jo širdžiai atrodė, jog nuodėmė būtų net nepamėginti to, kas neįmanoma.

Johanseris apribojo seksą iki minimumo, gal būtų ir visai jo atsisakęs, kad suteiktų savo ambicijoms rimtesnę išraišką, bet Somnambelė jį kartkartėmis versdavo, nes nesijautė labai kalta ir norėjo išlaikyti dalykinių santykių regimybę.

Somnambelė buvo kuklaus būdo, apsiblaususi nuo narkotikų, kalbėjo mažai, o tai, ką sakydavo, nebuvo nei labai protinga, nei nepaprasta. Tačiau tai, kaip ji tardavo tą nedaugelį žodžių, tyliu, mieguistai minkštu balsu, švelniai ir apgailestaudama, Johanseriui buvo šilta ranka, glostanti ir nuimanti visa, kas pikta.

Keturiolika mėnesių truko tas keistas ryšys, tas ciklas iš nuplevenančios vilties ir žiauraus nuopuolio į išblaivėjimą.

14

Vokiečių romantizmo
institutas – direkcija

Mielas, gerbiamas daktare Johanseri,

kaip žinote, mūsų įstaiga dažnai turėjo būti Jums dėkinga, visų pirma tuo sunkiu metu, kuris, regis, dar nėra galutinai praėjęs. Savo naujajame biudžeto projekte senatas taip pat nutarė mūsų pasigailėti, deja, tai dar nepašalina iš kelio instituto problemų.

Jūsų sensacingų, jei nesakysime šimtmečio radinių dėka mūsų institutas vėl susilaukė visuomenės dėmesio, bet tai apgailėtinai menkai pasireiškia finansų plotmėje. Norėdami ir ateityje išlikti, mes turėsime laikytis labai griežto taupymo kurso. Po to, kai Jūs atkreipėte mūsų dėmesį į milžinišką mūsų archyvo potencialą, į ten tikriausiai dar tebelaukiančių brangenybių gausą, mes, t.y. fondo taryba, įskaitant ir mano asmenį, nutarėme restruktūrizuoti institutą, suteikiant archyvui didesnes panaudojimo galimybes. Tai reiškia, kad nuo kito mėnesio pradžios „Restauracijos" ir „Archyvo" skyriai sujungiami, o archyvo medžiagai tai užtikrins laisvesnės vidinės cirkuliacijos privalumą. Mes taip pat pasiryžome iš naujo katalogizuoti archyvą, o tas prasminga tik su kompiuterine technika.

Jūs, mielas daktare Johanseri, visada spyriojotės kelti kva-

lifikaciją elektroninio duomenų apdorojimo srityje, todėl esame įsitikinę, jog naujai kuriamos pareigos teiktų Jums mažai džiaugsmo. Be to, Jums tektų dirbti glaudžiame kolektyve. Į tai mes žiūrime su nemenku susirūpinimu. Kaip Jūs pats kuo puikiausiai žinote, praeityje, kas dėl Jūsų asmens, reikėjo įveikti tam tikras priešiškas nuostatas – tai turbūt nepraėjo be pėdsakų. Jūs, jei žiūrėsime ir kitu aspektu, nepaisant didžiulių savo nuopelnų, dar esate ir vienas iš jauniausių mūsų bendradarbių, kurio vardas leidžia pakeisti darbą be didelių pastangų. Kitoje vietoje – esu tikras – Jus sutiks, bučiuodami ranką. Todėl prašome mus suprasti ir siūlome išsiskirti abipusiu susitarimu. Dėl kompensacijos dydžio reikėtų diskutuoti atskirai – gal kitą pirmadienį?

Už gražų ir efektingą laiką, kurį praleidome kartu, mes visi, žinoma, reiškiame Jums kuo nuoširdžiausią padėką.

Su nuoširdžiausiais sveikinimais
ir linkėjimais Jūsų žmonai –
Cumratas

15

Tą kovo pirmadienį, kai Johanseris iš karto priėmė Cumrato pasiūlymą ir pratrūko bjauriu, švokščiančiu juoku, nuo Somnambelės dingimo buvo praėjusios trys dienos.

Nereikia apie tai galvoti. Tikriausiai ji rado vietą, į kurią vertėjo išeiti. Išliko paslaptinga. Aš ja didžiuojuosi. Ir pavyduliauju. Ir siuntu. Po paraliais! Ji jau beveik neturėjo jėgų pereiti gatvę. Išskyrus tuos atvejus, kai reikėdavo narkotikų.

Greičiau rytinį rutaretilą.

Žodžiais mes valdome visą Žemės rutulį, žodžiais lengvai išsiderame visus žemės turtus. Tik to, kas nematoma plevena virš mūsų, žodžiai nepajėgia įtraukti į mūsų dvasią.

Ant čiužinio buvo kraujo ir lūžęs švirkštas.

Kaip lūžo jos švirkštas? Gal ji trenkė jį į sieną? Ten neliko jokios dėmės. Keista.

Johanseris pakėlė akis nuo savo patinusių pirštų ir sumirksėjo. Saulė buvo pasislinkusi virš kalvų ir užliejo langą. Traukinys važiavo siauru, miškais apaugusiu slėniu. Rytmetinis šviesos žaismas tuopose ir ąžuoluose, mirguliuojanti šviežių lapijos spalvų skalė jaudino Johanserį, ir jį užplūdo šiluma.

Atrodė, lyg spalvos maišytųsi variniuose induose; vienas per kitą raibuliavo šešėlių taškeliai. Daugiau kaip dešimt metų Johanseris nebuvo matęs tokio miškingo krašto. Miškų gausa jam atrodė perdėta, neįtikėtina, stilizuota, tarsi poilsio parkas būtų

perkeltas į peizažą, imituojantį korsikietiškos makijos lopinėlį. Priešingai nei daugelis romantikų, Johanseris niekada nebuvo itin pamišęs dėl žavingų gamtos idilių; gyvendamas sostinėje, nuolatos girdėdavo apie miškams daromą žalą ir susidarė įspūdį, kad per tą laiką viskas nuniokota ir supuvę, į dangų visur stiebiasi ne medžių viršūnės, o juodi stuobriai, per vėlai atrasto Edeno reliktai.

Vaikystėje Johanseris niekada nereiškė tikros pagarbos žaviam savo gimtinės kraštovaizdžiui, prisiminimai liko blausūs, beveik visose albumų nuotraukose užfiksuoti veidai, namai ir daiktai, vargu ar rastum jose bent krūmą, o ką jau kalbėti apie spalvas.

Johanseris atsistojo, jam knietėjo pajudėti, išsklaidyti vidinį sunkumą. Troško rąžytis tarsi nuo elektros įtampos, ištiesti rankas ir kojas, giliai įkvėpti ir pasipustyti padus. Jis pasitrynė apžėlusią veido odą, tualete šliūkštelėjo rieškučias vandens ant smilkinių, ėmė daryti pritūpimus, įveikė penkiolika, kol jam pradėjo svaigti galva.

Somnambelė, jeigu ji tikrai užsikrėtusi, jeigu siaubingas monstras jos kraujyje, – kaip jis trokštų ją nuo šito apsaugoti, užsistoti savo gyvybe, liepsningoje žūtbūtinėje kovoje, abu arba nė vienas, viskas arba nieko.

Vizija. Konradas, telepatiškai pašauktas, vienu šuoliu užlekia laiptais ir su riksmu įsiveržia pro duris. Ten, prieblandoje, virš išniekinto be sąmonės gulinčios moters kūno vypso monstras, – bet štai, tylus ir galingas tarpduryje stovi JIS (Konradas), su kūju prie šono, keršto angelas, pasiruošęs armagedonui, lemiamam mūšiui. Gaudžia fanfaros, ūžauja vėjas. Monstras pakelia akis, nepatenkintas urzgia, jo vypsnys dingsta, jis žino – įžengė pjūties viešpats, prasideda viską sprendžianti dvikova, monstras žvelgia į akis, kurios šaltos, negailestingos, baudžiančios skelbia jam galą. Monstras pašoka, sutrikęs riaumoja, jis aklai pasikliovė baime, taip ilgai viską kausčiusia – jau trinkteli jam į kaktą pirmasis smūgis, monstras tyso ant grindų, traukulių tampomas; pasilenkęs virš jo Konradas užsimoja paskutiniam kirčiui, skamba didinga muzi-

ka, pragaras, triumfas, – nes visa, kas išniekinta, šaukiasi keršto, o nugalėtas blogis bejėgiškai laukia savo žūties.

Tokia vizija. Atokvėpis nuo bejėgiškumo.

Monstras liko tūnoti giliai joje, pasislėpęs, nesurandamas, jo nejaudino Konrado lemenami grasinimai, jis tik kartais iškišdavo galvą iš Somnambelės akių ir šaipydavosi iš jo.

Tokia tikrovė.

Kas dešimt minučių traukinys stodavo nedidelėse gyvenvietėse. Iš tvarkaraščio Johanseris sužinojo, kad kita stotelė jo. *Jo!* Nesąmonė. Traukinys įsuko į tunelį. *Gimtinė, gimtieji namai*. Nesąmonė. Johanseris nekentė šių sąvokų, manė, kad šitaip suteikiama abejotina prasmė nekaltam žodžiui „namai". Namų Johanseris neturėjo, kaip kad niekada nenešiojo skrybėlės, kurią būtų galima kur nors pakabinti. Ši kelionė nereiškė grįžimo namo, tai buvo peržiūra kažko, ką jis kitados su pasibjaurėjimu pasiuntė po velnių ir atidavė pražūčiai.

Tuomet Johanseris pats iš savęs ištraukė išvirkščią pirminį vaizdą. „Švabijos alpis" – taip jis pavadino šią vietovę, jis, maištininkas uždengtomis akimis, it smauglį nuo kaklo plėšiantis ir trypiantis savo kilmę.

Traukinys išvažiavo iš tunelio. Švytintys balti ir pilkai mėlyni debesys sluoksniais dengė vieni kitus, nesimaišydami tarpusavyje. Johanserį sukrėtė Acherio, plačiu kaspinu juosiančio Ešenbergą, vaizdas.

Jis tikėjosi vaizdinių, sukibusių iš žavesio ir pasišlykštėjimo. Prieštaringai atrodė tas truputis išsaugotų atsiminimų, o grožis darė vienareikšmišką įspūdį. Grožis. Pretenzingesnės sąvokos netiko.

Johanseris pagalvojo, kad Valštate, kur jis gimė, viskas, žinoma, būtų kitaip, kiekviename žingsnyje jį piktai pultų ženklai, līstų per arti, apibendrintų ir įkvėptų tai, ką ištrynė iš atminties. Nyderenslingenas nekėlė beveik jokių karčių prisiminimų. Čia jam neatsitiko nieko, kas būtų nemaloniai įstrigę, nebuvo jokios priežasties nepasitikėti ir priešintis atsiskleidusiam grožiui.

Johanseris stvėrėsi rutaretilo, nė nežiūrėdamas išlukšteno tabletę.

Šėlstančioje ir putojančioje jūroje neatsispindi dangus; tik skaidrioje upėje su pasitenkinimu žvelgia į save medžiai ir uolos, plaukiantys debesys ir visi dangaus skliauto žvaigždynai.

Jis žiopsodamas stovėjo stoties perone, lūžtančioje šviesoje, ir iš lėto sukosi. Dabar balandžio pabaiga – liaunomis spalvomis prasiveria lobiai, santūri prabanga, ką tik prasikalusi pro sniego apvalkalą, dar drėgna ir styrinanti, skubota akvarelė, troškusi tapti aliejiniu paveikslu. Johanseris brūžavo kojomis per žemę, neryžtingai paėjėjo kelis žingsnius pirmyn ir atgal, ieškojo padėties, iš kurios geriausiai galėtų stebėti 360° kampu, atsirėmė į seną medinį stulpą, klausėsi ir uodė.

Nyderenslingenas, tūkstantis aštuoni šimtai registruotų gyventojų, įsikūręs plačiame Acherio slėnio išlinkyje. Gyvenvietę ir apylinkes aiškiausiai būtų galima iliustruoti didelės kino salės modeliu, kai aukštyn kylančios žiūrovų eilės sustatytos pusračiu, panašiai kaip amfiteatras. Trys pirmosios žiūrovų eilės – tai gyvenvietė, o likusios penkios ar šešios – vynuogynai. Takas tarp ekrano ir pirmos eilės buvo Acheris, trisdešimties metrų pločio, iki keturių metrų gylio upė. Ekraną už jo atstojo uolų masyvas – daug kvarco turintys kalkinės ir dolomitinės uolienos sluoksniai. Jei norėdavai jį įveikti, turėdavai traukti vingiuotu kalnų keliu, esančiu už kilometro į šiaurę. Šiaip čia buvo tik nepatikimas akmenyje iškaltas takelis, kuriuo vaikščioti draudė perspėjantys užrašai. Plynaukštė virš stačios sienos įsiliejo į plačią, šiek tiek nuožulnią lygumą, beveik nedirbamą; pievos, keli išminti takai, vedantys į artimiausią gyvenvietę, Bulbruną. Kitoje upės pusėje, už į pietus atgręžtų vynuogynų, plytėjo dideli arimų lopai. Linų, kviečių ir kukurūzų laukai keitė vienas kitą, o tarp jų įsimaišiusios miškais apaugusios kalvos. Lygiagrečiai upei blizgėjo bėgių poros, dingstančios juodoje tunelio gerklėje gyvenvietės pakrašty, kur Acheris darė ilgą kilpą į šiaurę. Ešenbergas, uosių kalnas, per kurį rausėsi tunelis,

taip vadinosi be pagrindo. Nei jis buvo žymiai aukštesnis už plynaukštę, nei čia augančiame mišriame miške vyravo uosiai. Daugumą sudarė ąžuolai ir eglės. Kalno statusą jam, matyt, suteikė tik tasai tunelis, kurį čionykščiai valstiečiai grubiai vadino žvike.

Johanseris atsirėmė į suolą, atsisėdo, sukryžiavo kojas ir ūmai pajuto nuovargį visame kūne, buvo apsunkęs nuo alaus, karščiavo vokai, skausmingai tvinksėjo pečiai ir kaklas. Jo žvilgsnis šokinėjo nuo pilko uolų masyvo prie virš jo kybančios saulės. Johanseris įsivaizdavo, kaip blyksėtų ir tviskėtų kvarco intarpai, kaip imtų žaižaruoti šalta pilkuma, jei po pietų virš vynuogynų nušvistų saulė, – staiga jis vėl prisiminė, koks vaizdas atsiverdavo nuo giminaičių namo, kai šeima sode gerdavo kavą, o teta Marga jam duodavo stiklinę vynuogių sulčių. Tada jis stebėdavo tą spindesį pro vynuogių sultis, žėrinčias, raibuliuojančias šviesos dėmes raudonoje jūroje, jos atrodė jam kaip šviesos pluoštais virtusios sielos, it delfinai nardančios kraujyje. Johanseris atsiminė dėdės Rudolfo balsą:

– Jis laukia, kad pasidarytų vynas!

Tada Konradas susigėdęs vienu gurkšniu ištuštino stiklinę, kiek palūkėjo, įsipylė kitą, vėl pakartojo spektaklį... Ir dar jis prisiminė, kad visada norėjo bent sykį užsiropšti į seną medį, bet motina draudė, nes per šeimos sueigas jis juk mūvėdavo šventadieninėmis kelnėmis. Koks tai medis, Johanseris nebežinojo, bet jis atrodė labai senas ir gumbuotas ir darė geraširdišką įspūdį.

Vaizdinys vijo vaizdinį, vienas atsiminimas gimdė kitą. Taip jis ir svajojo, kol užmigo ant suolo, kūnas nusviro į šoną, o galva atsirėmė į lagaminą.

Daugybė žmonių skersai ir išilgai ėjo per aikštę prieš geležinkelio stotį, jie praeidavo pro Johanserį ir žiūrėdavo į jį, tačiau niekas netrukdė jo miego, kuris tęsėsi ne vieną valandą.

Prieš antrą dienos Johanseris nubudo, baltas kaip popierius, apsidairė, stvėrė lagaminą, nusišluostė nuo kaktos prakaitą.

Sapnavo Somnambelę. Regėjo ją negyvą, gulinčią ant kilimo, jos veidas buvo mėlynas, o kilimas vyniojosi apie ją, šliaužė su ja per grindis kaip su grobiu, it milžiniškas smauglys.

Tik sapnas, dėkui Dievui, tik sapnas.

Jam buvo nesmagu, kad užmigo, kad šitaip išsieksponavo. Johanseris nupurtė nuo švarko nesančias dulkes.

Geležinkelio stotis su malksnų stogu. Ketiniai žibintų stulpai. Užkandžių kioskas su prikabinamu vagonėliu. Gėrimai, iliustruoti žurnalai, sumuštiniai. Užrašas: *Higienos sumetimais neskaitykite laikraščių neužmokėję*. Nė vieno taksi. Ir didžiausią nuotolį Nyderenslingene lengvai galėjai įveikti pėsčiomis. Vis dėlto, kaip tvirtino metalinė lentelė, keletą kartų per dieną iš pietvakarinio į šiaurrytinį gyvenvietės pakraštį kursuojąs autobusas, toliau važiuojantis į Bulbruną. Už stiklo patalpintas reklaminis plakatas bylojo apie gyvenvietės pasididžiavimą uždaru plaukimo baseinu ir gimnazija, abu statiniai trikdančiai modernistiniai. Jų dėka gyvenvietės neniekino priemiestiniai traukiniai, vietinis geležinkelis buvo priverstas žiūrėti į Nyderenslingeną kaip į rimtą stotelę. Jeigu nekreipsime dėmesio į šiuos išsišokėlius, namai ir pastatai atrodė tarsi pabudę iš šimtą penkiasdešimt metų trukusio gilaus miego. Piršosi mintis, kad kaimo aikštė su jos grindiniu iš plačių šlifuotų žvirgždo kvadrų, kuriuose šen bei ten dar galėjai įžvelgti karietų ratų paliktus griovelius, rezervuota metų metams, kad būtų galima filmuoti praėjusio šimtmečio vidurio medžiagą. Nieko panašaus. Nyderenslingenas net nelaukė atvykėlių, čia buvo tik vienas viešbutukas, nuomojantis kambarius, pašto užeiga, kurios milžiniškomis arkinėmis medinėmis durimis pamažu kildavo Marijos statulos šešėlis. Kai prieš penkias šešėlis pasiekdavo rakto skylutę, tai pagal seną paprotį būdavo ženklas baigti darbą ir mėgautis alumi; žiemos mėnesiais galiodavo kitos taisyklės.

Johanseris stabtelėjo prie viešbutuko, svarstydamas, ar nevertėtų užsisakyti kambario, kad negadintų Henleinams nervų. Antra vertus, ir vakare tikrai būsią laisvų kambarių, galėsiąs grįžti.

Johanseris žvilgtelėjo pro žemus langus. Apie šią valandą smuklė buvo beveik tuščia, tik vienas senyvas vyriškis sėdėjo prieš stiklą vyno ir skaitė laikraštį. Išgaubtos kalvio darbo langų grotos atrodė stiprios ir priešiškos. Virš jų sieniniai užrašai gotišku šriftu rėmino išblukusią freską, skirtą šv. Florijonui.

Kitaip nei tokiose pat vaizdingose, vien turistinėmis dekoracijomis virtusiose kalnų vietovėse, Nyderenslingene nepuoselėjo ir nelakavo istoriškai susiklosčiusio vaizdo, atvirkščiai, gimnazija, kurią aštuntojo dešimtmečio pabaigoje suprojektavo narkomanas architektas, stiklo ir plieno konstrukcija, buvo nudažyta nuodingai žalia ir ryškiai geltona spalvomis, baseinas, vis dar ganėtinai rėžiantis akį, – tamsiai mėlyna. Bet kadangi šie du statiniai stūksojo gyvenvietės pakraštyje, Ešenbergo šešėlyje, tai gadino bydermejerišką įspūdį žymiai mažiau, nei būtų galima tikėtis. Laimė, per tą laiką vietovėje nutiesė kabelius, dar prieš dvejus metus daugelį stogų subjaurojo palydovinės lėkštės.

Šuberto kelias – tai turėjo būti viena iš dvylikos apie gyvenvietės centrą nutiestų juostų, Johanseris tiksliai nebeatsiminė kuri, antra ar trečia gatvė nykštukinių ąžuolų apsuptų vynuogių parcelių papėdėje, kur buvo vien nuosavi namai, jokių parduotuvių, jokių kitokių pastatų, greta tik jauki biurgeriška laimė, panaši viena į kitą kaip du vandens lašai, norminės provincijos idilės 500 kvadratinių metrų sklypuose. Žydinčios kriaušės ir obelys puošė sodus šventiška baltuma; pietines namų sienas, nudažytas spalvomis nuo pieniškos iki karamelinės, dabino vijoklių ūseliai. Johanserį apėmė jausmas, tarsi dalyvautų vestuvėse arba arkadiniame kulte, kai Persefonė grįžta iš Hado.

Regionas, trikampiu rėminamas Poetų, Baroko ir Hohencolernų gatvių, tikriausiai buvo tas Vokietijos kampelis, kuris ilgiausiai priešinosi dvidešimtam amžiui. Johanseris čia rado idealią aplinką pailsėti, ramiai apsvarstyti įvykiams, susikurti distancijai. O kol kopė Šuberto keliu, užliūliuotas gamtos ir miestelėnų harmonijos, perpjovė sau krūtinę ir išsitraukė širdį, savo dėmėtą, surambėjusią širdį, turėjo ją saulėje it spurdantį vaiką. Pirmą kartą po ilgo laiko jam nežvarbo paausiai.

Jau šią akimirką Johanseris nusprendė sulaukti vasaros čia ir niekur kitur.

16

Popietės scenos

15.00 val.

Marga rymojo, persisvėrusi per tvorą, jau kelios valandos ji vis apmesdavo akimis kaimo kelius. Artinosi juodai apsirengęs žmogus. Įsitikinusi, kad tai jos sūnėnas, – kas gi daugiau neštųsi lagaminą ir nuolatos dairytųsi į visas puses, – Marga šūktelėjo Rudolfą ir Benediktą. Visi kartu laukė svečio prie sodo vartelių.

Judesių greitis, kuris dažniausiai lemia pirmą kartą iš akies nustatant žmogaus amžių, Johanserio atveju buvo itin lėtas, kone senatviškas. Jis nuslopindavo bet kokį staigų truktelėjimą, visus hiperaktyvius kūno simptomus. Vilkdamas kojas, Johanseris artinosi prie Henleinų sklypo, spinduliuodamas savo randuota trisdešimt dvejų metų gyvenimo patirtimi, kaip žmogus, išmokęs nepriештaraudamas priimti pasaulį. Tik jo blėsčiojančios akys išdavė praeitį. Jose sudegdavo ši diena.

Tetą ir dėdę Johanseris pažino iš karto. Abiejų išvaizda atrodė nepasikeitusi nuo to laiko, kai prieš trylika metų matė juos paskutinį sykį. Tik jų senatvė atrodė subtilesnė, šiek tiek ryškesnė. Jau anuomet Johanseris negalėjo įsivaizduoti, kad kitados jie buvo jauni. Nuotraukos iš šeimos albumų, įžūliai tvirtinusios priešingai, jam visada atrodė kaip montažai, kuriais keistoms, išgalvotoms būtybėms siekiama suteikti autentiškumo regimybę.

Marga. Jos kaklo raukšles tikriausiai sukūrė flamandų dailininkas. Gilios pilkšvos klostės, riebiai spygsančios sausgyslės. Ant smakro ir viršutinės lūpos matyti šviesūs plaukeliai. Apskritose, blyškiai mėlynose akyse šakojosi gyslų linijos. Marga buvo apsi-

lankiusi kirpykloje, virš mažos galvos pūpsojo smarkiai pašiauštos ilgalaikės garbanos. Perlamutriniai plaukai sendino ją penkeriais metais, Marga tai žinojo ir seniai puoselėjo mintį įsigyti savo jaunystės plaukų spalvos peruką – šviesų, beveik auksinį. Bet išsigąsdavo, įsivaizdavusi akimirką, kai tektų parodyti peruką šeimai. Marga neabejojo, kad ją išjuoktų, prie pašaipos dar prisidėtų Benedikto klausimai, kodėl šeimos biudžetas leidžiąs puošeiviškus maskaradus, – o juk jo kišenpinigiai neva gerokai mažesni už bendramokslių kišenpinigių vidurkį.

Rudolfas. Liesas ir siauralūpis, kietos it padas odos, kaip ir visi giminės vyrai. Jo veidą gadino randas, einantis nuo lūpų kampučio link smakro. Jis atsirado statant namą, kai Rudolfas krito ir užsikabino už vinies. Randas raudonavo purpuru ir visada nukreipdavo dėmesį nuo itin santūrios Rudolfo mimikos, kuriai teisingai suprasti reikėjo ne vienerių metų pratybų. Jo šukuosena, pilki šeriai, atrodė asketiškai ir inteligentiškai, tačiau šį įspūdį slopino rudų akių apatija. Akys, nerodančios jokio susidomėjimo tuo, kas vyksta, dažniausiai būdavo įbestos į vieną tašką, į kurį atsitiktinai nukrypo. Tai galėdavo būti ir kieno nors veidas, ir tik kai žmogus, į kurį žiūrima, susivokęs imdavo žiūrėti į Rudolfą, šis nusukdavo žvilgsnį keletą laipsnių į šoną.

Konradas visada prisibijojo dėdės, prisibijojo be pagrindo, kadangi instinktai nesiskaito. Rudolfas niekados nesielgė valdingai ar agresyviai, kartais netaktiškai juokaudavo, bet ne iš piktumo. Jis buvo sukaustytas, nelabai mokėjo pasisakyti, niekam nebuvo tikras draugas. Taip pat Rudolfas niekada neslėpdavo, jeigu jo kas nors nedomindavo, jis priklausė prie tų žmonių, su kuriais nesistengiama suartėti, kurių šaltumas visą laiką trikdo.

Konradas gerai nežinojo, koks žodis tinka šia proga. Sumišęs kostelėjo:

– Sveiki.

Akimirką sudvejojusi, Marga jį apkabino. Rudolfas tylomis ištiesė ranką. Šypsenos užuomazgos.

Benediktas atlenkė savo beisbolo kepuraitės snapelį ir tarė:

– Hei!
– Tu būsi Benediktas?
– Tarkime. O jūs?

15.08 val.
Milžiniškas langas, šalia durys į terasą. Johanseris apsidairė po kambarį. Sienos pusiau iškaltos lentutėmis, pusiau sudarkytos gėlėtų smėlio spalvos tapetų. Vidury lubų – šviestuvas iš kaltinės geležies ir medžio, šešios pailgos elektros lemputės gelsvose stiklo taurėse, papuoštose raižytų lapų vainikais. Po šviestuvu – masyvus ąžuolinis stalas, patalpoje dominuojantis stačiakampis, Margos nerta servetėlė menkai švelnino jo kaimišką griozdiškumą. Sieninė spinta, riešutmedis, talpinanti seną televizorių ir barą veidrodine sienele, jame stovintys penkiolika butelių neišsekdami tarnavo jau ne vieną dešimtmetį. Keli iš jų buvo net neatkimšti, nes jokiam lankytojui niekada nešovė į galvą pareikalauti škotiško viskio arba rusiškos degtinės vietoj vaisinės arba brendžio. 1970 metais Marga kažkur skaitė, kokių gėrimų privalo būti namų bare, ir norėdama atrodyti pakankamai aristokratiška, su šiuo sąrašu rankoje pripirko Bulbruno supermarkete svaiginamųjų gėrimų, o kai kurie iš jų nuo amžiaus įgijo didžiulę vertę. Marga bjaurėjosi alkoholiu, visų pirma stipriu, jokiam svečiui nesiūlydavo daugiau nei taurelės ir tai tik po sočių vaišių.

Užuolaidos iš žalio kaip antino kaklas aksomo buvo surištos vytomis aukso spalvos virvelėmis, kurių spurgai siekė kilimu išklotas grindis. Odinis minkštas komplektas, du foteliai ir sofa žema atkalte, vietomis buvo sučiurę, bet Johanseris niekur nepastebėjo susikaupusių dulkių. Kambarys buvo nejaukiai švarus, Johanseris svarstė, ar nederėjo priemenėje nusiauti batų, kaip kad padarė visi kiti. Antra vertus, reikėjo atsižvelgti į jo kojinių kvapą, nes kojinės buvo nevėdintos beveik keturiasdešimt valandų.

Dešiniajame kampe nuo sieninės spintos, tiksliai vienas priešais kitą, kabėjo du maži aliejumi tapyti paveikslėliai, valstietiški motyvai, vidutiniški, sunkiai datuojami Pietų Vokietijos mokyklos darbai, ne visai beverčiai.

1946 metais šeima persikraustė iš subombarduoto Viurcburgo į nenukentėjusį Alpių pasaulį. Šeima – tuomet ją sudarė Ervinas ir Rudolfas, netikri broliai, ir jų abiejų motina, du kartus našlė, mirusi 61-aisiais, kai jiedu buvo ką tik vedę.

15.21 val.

– Keista, kaip iš poros ženklų atgyja užmirštas pasaulis.

Marga nesuprato.

– Iš ko? – paklausė atsargiai, ir Konradas parodė į ąžuolo trinką. – Pavyzdžiui, stalas. Kai jį pamačiau, prisiminiau, kaip dėdė Rudolfas ginčijosi su mano tėvu. Nebežinau dėl ko, bet abu daužė į stalą.

– Ak! – Marga prieštaraudama mostelėjo. – Tai jau seniai praėjo. Nebešnekėkime apie tai.

Konradas neatlyžo. Jis niekada kaip reikiant nesuvokęs, ko jie, tiesą sakant, ginčijosi dėl palikimo.

– O tau ir nereikia suvokti. Mes jau ir patys nežinome. Ar ne, Rudi?

Rudolfas žiojosi kažką sakyti, bet paskui tik linktelėjo.

Be to, reikią suprasti, kad po karo beveik viskas buvę sunaikinta, o kas išlikę, net menkiausi dalykai... ak, iš tiesų nebešnekėkime apie tai, juk jie susitaikę, vėliau. Marga nervingai siurbčiojo kavą iš savo puodelio ir užgniaužė šią temą, greitai peršokdama prie kitos.

– Tau turėjo būti siaubinga, kai įvyko avarija. Mes dažnai svarstydavome, kaip tau pavyko kitą dieną taip gerai parašyti abitūros rašinį.

– Tai buvo po dviejų dienų.

– Aš dažnai sakydavau tavo tėvui, kad jis važinėja per greitai. Kaip jis nuolat provokuodavo posūkius...

Johanseris pastatė ausis, tylomis nusijuokė iš „provokuojamų posūkių“ ir pasisuko į Benediktą, atsainiai drybsantį ant sofos šalia Rudolfo.

Benediktas, spuoguotas astenikas. Maratono bėgiko tipas. Ištįsęs ir lengvasvoris. Įkritusios akys suteikė jam melancholijos at-

spalvį, dėl kurio jis iš pirmo žvilgsnio pelnė Johanserio palankumą. Estetiniam įspūdžiui vienodai kenkė ruda pigmentinė dėmė ant kaklo ir vos prasikalę ūseliai, kuriuos nusiskusti Benediktas griežtai atsisakydavo, nors net bendraklasiai jam primygtinai patarė. Retučiai, ilgi barzdaplaukiai, tarp raudonų dėmių išspaustas inkštiras, – niekas nežinojo, kodėl Benediktas vaikšto kaip tik šitaip, juk šiaip jis buvo tuščiagarbis, kasryt tepdavo geliu apykaklę siekiančius tamsius plaukus ir šukuodamas skirdavo juos per vidurį sklastymu.

– Paskutinį kartą mačiau tave per laidotuves. Ar dar atsimeni?

Benediktas papurtė galvą.

– Mirtinai bijojai abiejų karstų, visą laiką klykei ir bliovei. Kunigas atrodė mažumėlę sutrikęs. O paskui tu dar prileidai į kelnes, tai buvo gražiausia, atsirado maža balutė ir grėsė nupleškenti į kapo duobę.

– Taip?

Labai šaltas „taip“. Johanseris tuojau pasigailėjo paleidęs liežuvį, nors prisiminimas ir dabar kėlė jam šypseną. Deja, kunigo padėjėjas batu sustūmė iš žemės pylimą ir taip sustabdė upeliuką.

– Taip, – toliau pasakojo istoriją Marga, – turėjau nunešti tave į automobilį ir suvynioti į antklodę... nes juk neturėjome pasiėmę sausų drabužių.

– Mano manymu, visai nekorektiška temptis trejų metų vaiką į laidotuves, – kandžiai pareiškė Benediktas, ir Konradas iš karto jam pritarė, sakydamas, jog tada labai stebėjęsis.

– Šituose namuose manęs jau tikrai niekas daugiau nestebina.

Marga išraudo:

– Tu dar prikaišiosi mums, ką mes blogai padarėme! Kai pats turėsi vaikų...

– Aš neturėsiu vaikų, – paskelbė Benediktas. – Vaikai verčia vemti.

– Kad negirdėčiau čia tokių žodžių!

Marga mostelėjo pusiau bejėgiškai, pusiau atsiprašydama. Konradas išsišiepė iki ausų, bet tuojau susivaldė ir, atkišęs apatinę lūpą, įsmeigė akis į juoduojančią kavą.

Stojo tyla, kurią užpildė namie kepto varškės pyrago dalybos. Ir Rudolfas, ir jo sūnus atsisakė siūlomų gabalų, todėl Konradas neprisivertė taip pat pasakyti „ne“. Jis negalėjo pakęsti varškės pyrago, tačiau įsidėjo jo į lėkštę ir vargais negalais apsimetė, kad jam skanu.

15.45 val.

– Sakyk, Konradai, tu tapai daktaru, ar ne? O kokios gi srities? Medicinos?

– Fil. daktaru.

– Ak? – kiek nusivylusi atsiduso Marga. Paskui paklausė, o ką gi jis veikiąs.

Johanseris papasakojo apie savo studijas, trumpai nusakė, kaip įsidarbino institute, bet nutylėjo gėdingą galą ir, pats nepastebėdamas, ėmė skaityti paskaitą.

– *Literatūrinis* romantizmas, atkreipkite dėmesį. Mano specializacija.

Jis šnekėjo maždaug taip, tarsi duotų interviu. Čia dar reikią daug nuveikti, postringavo jis, egzistuojąs plačiai paplitęs iškreiptas tos epochos paveikslas. Ji nebuvusi nei anemiška, nei aseksuali, nei atitrūkusi nuo pasaulio, nei restauratyvi, kartais pasinerdavusi į savigailą ir liguistumą, tas tiesa, bet šiaip tikrai atverdavusi kelius ir žvelgdavusi į ateitį, ji norėjusi parblokšti dabartį ir todėl rezgusi sąmokslą su geriausiomis praeities jėgomis. Daugeliu atžvilgių romantizmas esąs kultūros epocha, turinti didžiausių pasekmių.

Marga klausėsi, išpūtusi akis, ir lingavo galva. Rudolfas, maišydamas šaukšteliu, tirpdė cukraus gabalėlį. Benediktas paniekinamai perkreipė lūpas.

– Mūsų vokiečių kalbos mokytojas sakė, kad romantizmas baigėsi Osvencime.

Marga kumštelėjo sūnui į ranką. Konradas neteko žado.

Praėjo dvidešimt sekundžių, kol jis atsipeikėjo iš suglumimo ir suformulavo atsakymą, sąmoningai arogantišku tonu:

– Retrospektyviai žiūrint, lengvai galima pamanyti, kad visi keliai veda į Romą. Arba į Osvencimą. Kaip pavadinsi. Tai pigu ir nekonkretu. Taip ir pasakyk savo mokytojui.

– Taigi aš turiu netikėti tuo, ką man sako mano mokytojai?

Tokios klastingos replikos Konradas nesitikėjo. Į jį nejaukiai įsmigo sutrikęs Margos žvilgsnis.

– Aš ne tai norėjau pasakyti...

– Štai! – įsiterpė Marga. – Konradas ne tai norėjo pasakyti. Tu tik klausyk savo mokytojų, o vėliau, kai baigsi mokyklą, tada bus galima vienaip ar kitaip žiūrėti į įvairius dalykus.

– Ar ir jūs taip manote? – neatlyžo Benediktas, ir Konradas užsisklendė; jis jau seniai pastebėjo, kad tarp motinos ir sūnaus rusena krizės židinys, ir suvokė, kad taika namuose pastatyta ant kortos. Sunkia širdimi pasirinko vidurio kelią.

– Žiūrint labai supaprastintai, – sumurmėjo jis, – tavo mokytojas gal ir nėra visiškai neteisus. Mokykloje *reikia* supaprastinti daugelį dalykų.

– Štai! – patvirtindama pakartojo Marga ir pastukseno šakute į stalą. – Kam dar gabalėlį pyrago?

16.08 val.

– Tetulyte, ar dar turi tų puikių vynuogių sulčių? Tų, kurių visada turėdavote?

– Ak! Vynuogių sulčių! Deja, ne. Mes jau nebemėgstame taip saldžiai.

– Nieko tokio. Dangus vis tiek apsiniaukė.

16.20 val.

– Šiuo metu mes gyvename atskirai.

– Bet jūs neišsiskyrę?

– Ne.

– Tai gerai. Viskas dar gali susitvarkyti. Daug kas susitvarko, kai nori ir įveiki savo egoizmą.

Toliau konkretesni klausimai apie Katriną, į juos Johanseris atsakinėjo nedetalizuodamas. Jis abejingai klausėsi Margos senten-

cijų apie santuoką ir su ja susijusius sunkumus ir jautėsi kuo akyliausiai stebimas Benedikto, o kai kartkartėmis mesdavo žvilgsnį į šoną, šis įtarimas pasitvirtindavo. Johanseris suko galvą, kaip turėtų elgtis su vaikinu.

Benediktas jį pakerėjo nuo pat pirmos akimirkos, nors – o gal kaip tik dėl to, kad – iš karto pasirinko konfliktų kelią. Ryžtas, su kuriuo jis atsikirsdavo, Johanserį ne tiek žeidė, kiek kurstė. Prieš jį stovėjo jo paties jaunystė, jau po pirmų žodžių Johanseris pasijuto jam artimas. Ir išvaizda, jei nekreipsime dėmesio į amžiaus skirtumą, Benediktas atrodė stulbinamai panašus į jį. Johanseris turėjo vieną vienintelę savo jaunystės nuotrauką, kurioje nusifotografavusi paskutinė Valštato gimnazijos klasė, ir mintyse lygino ją su šešiolikmečiu pusbroliu. Benediktas buvo dešimčia centimetrų aukštesnis, tankiais plaukais, o jo veido bruožai – kampuotesni, pagiežingesni ir nemaloniai sugadinti spuogų, nosies sparneliai siauresni, skruostikauliai ryškesni. Smulkmenos. Šį pusbrolį lengvai galėjai palaikyti jo broliu. Brolis. Jaudinantis žodis.

Marga be galo ilgai šnekėjo, kad kitą kartą jis būtinai turįs atsivežti ir Katriną, tik tada šeima būsianti „visai pilna“. Jiedu čia visada mielai laukiami, ir mažiausioje trobelėje jiems atsirastų vietos, ir taip toliau ir panašiai...

– Gal nori išsimaudyti? Vonia yra šalia Beno kambario, kurį paruošėme tau.

To visai nereikią, išgirdo Johanseris save sakant, jis kuo puikiausiai galįs gyventi ir viešbutyje. Ir iš tiesų šią akimirką jam atrodė, kad gyvenimas pašto užeigoje keltų mažiau problemų.

– Na, girdite! – sušuko Benediktas. – Jis nori į viešbutį!

– Apie tai negali būti nė kalbos! Kodėl jis turi mėtyti pinigus? Juk pinigai jam tikrai iš dangaus nekrinta, ar ne?

– O, – atsakė Johanseris į menkai užslėptą Margos klausimą apie jo pajamas, – atsivežiau visą krūvą atostoginių.

– O iki kada tau atostogos?

– Neribotos. Vieną kartą turėjau viską mesti. Bet varginsiu jus iš tiesų tik porą dienų. Dievas mato, galiu gyventi viešbutyje.

– Na, girdite!

– Ne ne ne, gyvensi čia, kiek reikės! O tu, Benai, nutilk pagaliau, gerai? Gana pridarei man gėdos!

Benediktas trumpai nusikvatojo ir dar labiau išsidrėbė ant sofos, gestu vaizduodamas, ką mano apie pamokymą, sprigtelėjo nykščiu ir smiliumi kaip snarglį. Šitoks akiplėšiškumas sužavėjo Johanserį, bet jis šito neparodė ir liko neutralus, šiuo metu tokia laikysena jam atrodė patogiausia.

16.43 val.

– Germanistika – tai vokiečių kalba, ar ne?

– Tikrai taip.

– Benui irgi gerai einasi vokiečių kalba. Tik matematika ir lotynų kiek kliuvo paskutiniais metais. Jau norėjome samdyti korepetitorių, bet jis užsispyrė, kad mokykla – jo paties reikalas. Ir turiu pasakyti, iki šiol jam sekasi. Tavo pažymėjimas bus geras, ar ne?

Benediktas kažką sumurmėjo patvirtindamas ir įsistebeilijo į pusbrolį, aiškiai duodamas suprasti, kad už visa tai turįs dėkoti tik savo buvimui.

– Kaimynė net tris kartus klausė, galiausiai visai kvailai, kodėl neparodžiau jai tavo paskutinio pažymėjimo, kaip visada, o aš pasakiau, vaikiukas nebenori, kad taip daryčiau, bet ji kvailai nusijuokė, nes jau žinojo, kad tu mokeisi kiek prasčiau, paskutiniais metais. Galėjo džiaugtis, nes...

– Vemti verčia! – pertraukė Benediktas ir pliaukštelėjo delnais į stalą. – Sakykite, – kreipėsi į Johanserį, – ar tai normalu?

– Kad negirdėčiau šiuose namuose tokių žodžių! Daugiau nekartosiu! – Margos balsas skambėjo neįprastai šaižiai, akys buvo plačiai išplėstos.

Johanseris vėl nesiryžo palaikyti kurią nors vieną pusę, nors pripažino, kad vaikinas šimtą kartų teisus, reikalas pasibjaurėtinas – antra vertus, nevertėjo šito taip akcentuoti, kad popietė baigtųsi skandalu.

Benediktas dėbtelėjo į jį rezignuojančiu, niekinančiu žvilgsniu. Konradas mirktelėjo, kaip galėdamas slapčiau, ir nutaisė raminantį veidą, tarsi norėtų vėliau paaiškinti, kodėl tyli.

16.58 val.

Pašlijusiais nervais Marga beatodairiškai nagrinėjo priežastis, kėlė įvairiausias prielaidas, viena iš jų – dėl visko esąs kaltas kompiuteris, jos sūnus tapęs toks užsispyręs tik nuo tada, kai jį užvaldęs šitas daikčiukas, ji keikianti tą dieną, kai jį nupirkusi. Johanseris rado progą pataisyti savo reputaciją Benedikto akyse.

– Jam nuobodu. Žinoma. Tegu sau eina! Aš irgi visada nekęsdavau to privalomo sėdėjimo kartu.

Marga neprieštaravo. Benediktas iš karto pakilo, atsainiai atsisveikindamas palietė dviem pirštais kaktą ir išėjo iš kambario.

– Tikrai turiu už jį atsiprašyti, – sukuždėjo Marga. – Jis nemandagus, aš žinau. Dabar mes pagaliau kartu, o jis... Bet ką man daryti? Dabar jis sunkaus amžiaus...

Rudolfas, kuris iki tol neištarė nė vieno žodžio, staiga sumurmėjo, kad skubiai turįs kažką padaryti rūsyje – pasimatysią per vakarienę. Pasakė ir išėjo, kaip žmogus, narsiai atlikęs savo pareigą.

Marga išsižiojusi spoksojo jam pavymui. Šeimos susitikimas ūmai iširo. Konradas, kiek sumišęs, liko vienas su savo teta. Akys jai patvino ašaromis.

– Dieve mano, kaip man nemalonu, – pralemeno ji ir, drebėdama visu kūnu, pasiūlė svečiui dar gabalėlį varškės pyrago.

Johanseris sudvejojo ir prisiversdamas išspaudė šypseną, bet vis dėlto ištiesė jai lėkštę.

17.05 val.

Marga kentė guodžiančią ranką ant pečių, jautėsi dėkinga sūnėnui už kiekvieną žodį. Kad jis, šiaip ar taip, norėjęs pramankštinti kojas, kad to, kas įvykę, nereikią pernelyg išpūsti, kad, nepaisant menkų nesutarimų, popietė buvusi nuostabiai graži... Marga viskuo tikėjo, ir kai jis tarė:

– Kitados dažnai galvodavau, kodėl jūs negalėjote būti mano tėvai. Benas nežino, kokie jūs geri, – Marga, didžiai sujaudinta, paglostė jam ranką.

– Jis pasidarė toks atžarus, negali įsivaizduoti. Man regis, jis įsimylėjęs, aną savaitę jis kilo mūsų gatve su mergaite, mačiau iš

sodo... prieš kryžkelę su ja atsisveikino. Aš jam iš karto pasakiau, atsivesk ją, tu bet kada gali ją atsivesti į namus – dieną, suprantama. Kaip jis mane užsipuolė!

– Jam tikriausiai buvo nesmagu.

– Ir dar pasakiau, kad, turint tokį charakterį, jam turbūt sunku su mergaitėmis. Tai jis ėmė šnypšti, kad apseisiąs be mano patarimų, nes jei klausytų mano patarimų, tai gautų tik ką nors tokio pat menkaverčio!

– Ne!

– Jis turėjo galvoje savo tėvą!

– Aha. – Johanseris vos nesusijuokė. – Taip būna tokiame amžiuje...

– O neseniai jis man netgi prikišo, kad pagimdžiau jį tik keturiasdešimt ketverių, įsivaizduoji! Žinai, ką jis pasakė? „Mes abu galėjome pakratyti kojas!“ Štai ką jis pasakė!

– O... jis, matyt, norėjo pajuokauti.

– Bet taip neatrodė. Kiekvieną dieną jaučiu jo panieką. O juk atiduodu jam visą širdį...

Johanseris švelniai atitraukė savo ranką ir atsilošė.

– Kitados ir aš buvau toks kaip jis.

– Niekada! – užginčijo Marga. – Ne tokiu laipsniu.

– Tavo pasakojimas man kai ką priminė. Tada mokykla mus siuntė į profesinio orientavimo konsultacijas darbo biržoje, laikas nebuvo paskirtas, todėl nesukau sau dėl to galvos; bet mano tėvas pareikalavo pasiaiškinti, o aš išrėžiau: kodėl turiu klausytis patarimų žmogaus, kuris pats yra tik profesinio orientavimo konsultantas, nieko daugiau nepasiekęs gyvenime. Tėvas mane sumušė taip, kad sveikos vietos neliko.

Marga atsistojo ir ėmė tvarkyti stalą. Ji pažiūrėjo į tai šiek tiek pasipiktinusi. Jis neturįs taip kalbėti, juk dabar jis vis dėlto mandagus žmogus, ir dar daktaras, taigi jo tėvai, amžiną jiems atilsį, nebūsią jo blogai išauklėję.

Johanseris nieko neatsakė, pajuto, kad dega skrandis, ir kai tyla tapo per daug kankinanti, išėjo į terasą, pabėrė keletą susižavėjimo frazių išpuoselėtam sodui.

Marga, kurios širdį jis jau seniai pavergė, svaigo nuo tų sunkiai išspaustų pagyrų, priėjo ir įsikibo jam į parankę. Trylikos metų distancija jos sąmonėje susitraukė į nieką. Viskas vėl atrodė beveik taip, tarsi šalimais stovėtų konfirmantas, nežmoniškai besidžiaugiantis dovanotu patefonu.

17.25 val.

Vakarienė būsianti lygiai pusę aštuonių ir, kaip jau sakyta, jis galįs pasinaudoti vonia. Galų gale Johanseris suvokė, jog daromos užuominos apie jo išvaizdą. Jis tikrai atrodė išvargęs, apsmukęs ir nemigęs.

Vonioje Johanseris rado didelį rankšluostį, prie kurio buvo pritvirtintas lapelis. Raitytos didžiosios raidės: KONRADUI.

17

Vakarienė praėjo be Benedikto. Jį mopedu išsivežė draugai, o kada grįš, jis nusakė gana miglotai:

– Net nenutuokiu.

Johanseris, išsimaudęs ir pasivaikščiojęs po vynuogynus, jautėsi alkanas, mėgavosi stipria virtuve, jautienos guliašu su namie gamintais makaronais, gausiai užpiltais kepintais svogūnais ir paprika. Desertui pašildyti juokingi nutikimai iš šeimos gyvenimo, kurie nors ir buvo mėgstami, priminė gimtuosius namus. Konradas išgirdo apie save daugelį dalykų, kuriuos buvo užmiršęs. Pavyzdžiui, kad jis esą kartą iš įtūžio įspyręs savo tėvui Ervinui į blauzdikaulį, tik Konradas šito niekaip nepajėgė įsivaizduoti, nors ir labai troško.

– Taip, tada tau buvo tik septyneri ar aštuoneri, ir už tai Ervinas norėjo iškaršti tau kailį, bet man pavyko jį atkalbėti.

– Žinoma, jis vėliau atsi... – Konradas užsikirto, staiga jam aptemo akys, skaisčiai apšviesto kambario sienas užgulė beformiai šešėliai, Konradas pagalvojo apie *drėgnus* šešėlius, nesutampančias nežinomo priešinio kambario atliejas, kažkur esančio užlieto priešinio kambario, su atvaizdu, atsispindinčiu čia, – jis sudejavo ir prispaudė abi rankas sau prie pilvo. Paklaustas, kas atsitiko, atsakė, kad guliašas buvęs kiek per aštrus, jo skrandis leidžiąs anaiptol ne viską, ko trokštų gomurys.

Konradas melavo. Tai buvo ne guliašas. Jis gėrė šešėlius, jau per dažnai šiandieną, šnekėjo apie tai, ką ištrynė iš atminties.

Šešėliai nutekėjo, išgaravo. Marga papriekaištavo sūnėnui, kad šis nieko nesakęs apie savo negalią, ir pažadėjo ateityje dėti į jo porcijas mažiau aštrių prieskonių. Kurį laiką plepėta apie sveikatą. Galiausiai šnekėjo vien Marga, Konradas tylėjo, Rudolfas taip pat tylėjo, ir tai nelabai krito į akis. Vienintelis sakinys, kurį jis išspaudė per pusantros valandos, buvo prašymas paduoti jam peleninę vakarinei cigarilei.

Rudolfas kiekvieną kartą giliai užtraukdavo, paskui išpūsdavo dūmus mažais kvėptelėjimais, laižydamasis lūpas, atrodė, tarsi bendrautų su dūmu nebylia kalba. Johanseris stebėjo jį it pakerėtas, įkyriai stebeilijosi, o Marga tuo metu pranešinėjo apie savo negalavimus ir jų gydymą. Nedaug trūko, ir Johanseris, kuris niekada nerūkė, būtų paprašęs cigarilės, kad galėtų naudotis šia kalba. Bet jį sulaikė tai, kad Marga atidarė langą ir nepatenkinta traukė nosimi. Buvo daugiau negu aišku, kad čia po ne vienerius metus trukusių diskusijų pagal griežtą ritualą nuodijamas malonumas. Johanseris pastebėjo, kaip skrupulingai kiekvienu savo veiksmu siekia užsitikrinti Margos palankumą. Pats nebūtų galėjęs paaiškinti, kodėl jam tai rūpi, ir apskritai, nuo to laiko, kai įžengė į šiuos namus, nedaug kėlė sau klausimų ar rado atsakymų. Jo šiaip persismelkiantis polinkis savirefleksijai buvo tarsi apžavų panaikintas. Beribės laisvės jausmas jungėsi su nepaaiškinamu pasiruošimu paklusti; tokia būsena Johanseriui pasirodė maloni.

Po vakarienės įjungtas televizorius. Nacionalinė rinktinė žaidė su Norvegija. Johanseris nesidomėjo futbolu, bet apsimetė besidomįs, kad pagaliau sugundytų Rudolfą su juo šnektelėti. Nepavyko. Į visas pastabas Rudolfas atsakinėjo gestais, linktelėdamas arba traukydamas pečiais, atkakliai įbedęs žvilgsnį į ekraną. Johanseriui netrukus pasirodė, kad jo nekompetentingumas perprastas, ir kiekvieną kartą, kai žaidimas sustodavo, uždavinėdavo savo dėdei konkrečius klausimus, pavyzdžiui, kaip jis praleidžiąs tiek daug laisvo laiko, taip anksti išėjęs į pensiją. Rudolfas sužiaumojo kelis žodžius, paversdamas juos nesuprantama skiemenų mišraine. Į pagalbą atėjo Marga:

– Jis kiaurą dieną tupi rūsyje ir meistrauja savo radijus. Ir niekam nevalia jo trukdyti. Ir tik kai rodo futbolą... bet tada juo labiau niekam nevalia jo trukdyti.

– Radijus? Įdomu. Imtuvus, priimančius iš viso pasaulio?

Rudolfas susijaudinęs parodė į televizorių. Vokietijos rinktinė kaip tik mušė kampinį ir pataikė į skersinį. Netekęs vilties, Konradas nebevystė šios temos. Rudolfo tylėjimą jis suvokė kaip šiurkštų atkirtį, o pažinojo jį dar kitokį, ir nors Marga užsiminė apie vis didėjančią savo vyro kalbinę askezę ir prašė atlaidumo – Konradas jautėsi įžeistas.

Tuoj po vienuoliktos grįžo Benediktas. Henleinai susiruošė miegoti. Jų svečias neprieštaravo ir klusniai užlipo su kitais į viršų.

18

Konradas kaip tik nuspaudė rankeną, kai jam pasirodė, kad Benediktas stabtelėjo ant laiptų į sandėlį ir kažką sukuždėjo. Akies kampeliu Konradas pagavo niaurų vaikino žvilgsnį, apsisuko ir paskutinį kartą garsiai palinkėjo labos nakties. Raudoni sportbačiai dingo angoje, užtrauktos nuleidžiamosios durys.

Ne, tai ne.

Konradas įžengė į kambarį. Jis retai kur jautėsi toks nepageidaujamas, tačiau mėgavosi šiuo momentu kaip strategas, užimantis lemiamą poziciją. Įjungė šviesą.

Kambarys griežtai žvelgė į jį. Kambarys laikė jį apsupęs.

Nuo sienų spoksojo sunkiojo metalo herojai su gitaromis, kurios buvo panašesnės į ekscentriškos formos ginklus nei į instrumentus. Karingi gotiški majuskulai skelbė kiekvienos grupės pavadinimą, ant visų plakatų matyti apokaliptiniai vaizdai. Per juos išdidžiai žygiavo skeletai, kai kurie iš jų dėvėjo šalmus be antveidžių, tarp pirštų kaulų laikė automatus, o jų tuščios akys vaizdavo optinius taikiklius, kurių žymeklis nukreiptas į stebėtoją.

Kambaryje stovėjo dvi monumentalios juodo lakuoto medžio spintos. Konradą ūmai pagavo pagunda atidaryti jų duris, ne tiek iš smalsumo, kiek tam, kad pažemintų nesantį kambario šeimininką. Bet paliko tai vėlesniam laikui, nenorėjo elgtis karštligiškai. Kambarys buvo skaisčiai apšviestas dviejų 100 vatų lempučių, o jo atmosfera kažkuo priminė slaptųjų tarnybų rūsį, kurį kankintojas jaukiai įsirengė, kad tarp apklausų galėtų atsipalaiduoti. Konradas aptiko stereoaparatūrą ir prie jos prijungtą seną

kaip pasaulis patefoną, kurį Marga jam dovanojo konfirmacijos proga. Konradą apėmė melancholija. Kiek daug mūšių jam teko iškęsti dėl to patefono, kiek daug ginčų dėl skirtingų požiūrių į kambaryje leistiną garsą. Jis švelniai paglostė patefono alkūnę ir adatą, pagalvojo apie klasikinę muziką, kurios taip nekentė jo motina ir kurią jam netgi būtų uždraudę, jei jis nebūtų išleidęs savo kišenpinigių ausinėms. Kur jo Mocarto plokštelės? Matyt, Benediktas jų neperėmė. Iškeliavo į šiukšlyną? Dabar Konradas mielai būtų šiek tiek pasiklausęs muzikos. Čia buvo taip tylu. Tik popmuzikos plokštelės atremtos į garsiakalbio dėžę. Tada jam toptelėjo, kad aparatūrai priklauso ir radijas, galima paieškoti klasikinę muziką transliuojančios programos. Tačiau technika atrodė tokia sudėtinga, kad jam atėmė drąsą. Mieste Konradas turėjo tik tranzistorių; niekada daugiau muzika jam nebuvo tokia svarbi nuo to laiko, kai ausinių lėkštelės atstojo žvaigždėtą dangų.

Paspaudus jungiklį, mažai kas pasikeitė. Sumirksėjo raudona lemputė. Konradas bejėgiškai perbraukė smiliumi per visą trijų dešimčių klavišų ir mygtukų skalę, bijodamas padaryti kokią nors nepataisomą kvailystę.

Jis vėl nuspaudė „Power“*, lemputė užgeso. Benediktas paruošė jam pirmąjį pralaimėjimą. Konradas pats sau atrodė nepilnavertis, apsisuko ant kulno ir įvertino lovą. Ant jos patiestas kietas čiužinys, tai gerai, jis taip įpratęs. Nuo miegamųjų geldų, į kurias nugrimzdavai, jam įskausdavo nugarą. O ir savo spalva ryškiai raudonai užklota lova atrodė patraukliai. Galvūgalyje prisegtas halogeninis šviestuvas, Konradas jį įsijungė ir patogiai įsitaisė, išsitraukė iš palto rutaretilą ir su pasimėgavimu nurijo mažą dozę.

Nekantriai peršoku pirmąją akimirką; nes nuostaba, sukelta to, kas nauja, kurią vis kitų malonumų besivaikančios sielos ketina paskelbti pagrindiniu meno nuopelnu, man nuo seno atrodo neišvengiama pirmojo žvilgsnio blogybė.

Poveikis buvo menkas. Kažko trūko. Johanseris išblyško. Jis nepasirūpino alkoholiu.

* Tinklas *(angl.)*.

Staiga jam ėmė graužti ir draskyti gerklę, jis suprakaitavo. Pripratusios prie alkoholio smegenys neįtikėtinai rėkė. Jau beveik dešimtmetį Johanseris negulė miegoti blaivas, jam atrodė neįtikėtina, kad miegas galėtų apimti jį neapsvaigusį, bijojo, kad kiaurą naktį nesudės bluosto, – niekada, iš tikrųjų niekada, jis neužmiršdavo nusipirkti vyno, o jei taip ir būtų atsitikę, Atanas, graikas ant kampo, būtų pasiekiamas net ir penktą valandą ryto, arba vienas iš jo sūnų, po paraliais, taip negali būti, apie ką jis čia galvojo?

Johanseriui toptelėjo baras gyvenamajame kambaryje, senas kaip pasaulis škotiško viskio butelis, kurio niekas iš karto nepasigestų, o kitą dieną į jo vietą jau būtų galima pastatyti naują.

Johaseris atidarė duris, pirštų galiukais išstybrino iš kambario, lėtai statydamas koją už kojos. Niekas negelbėjo, laiptai išdavikiškai girgždėjo, o klausydamasis traškesio, jis suprato, kad Marga teirausis, kodėl jis leidžiasi žemyn. Johanseris krūptelėjo it pagautas vaikas, įsitvėrė į antstaktį ir įtraukė kūną į kambarį.

Balkonas. Guoba. Visai įmanoma. Bet jei atsidurs sode, kaip be raktų pateks į namą, į gyvenamąjį kambarį?

Taigi žemyn į gyvenvietę. Jis žvilgtelėjo į laikrodį. 0.33 val. Smuklę gal dar ras atidarytą, jei paskubės. Viešpatie Dieve, pagalvojo jis, o kas čia blogo, jei bildėdamas ramių ramiausiai nulipčiau laiptais ir pasiimčiau iš baro butelį? Staiga užsigeidžiau, štai ir viskas!

Ne, taip paprastai negalima, gal ir būtų buvę galima, jei būtų pareikalavęs anksčiau. O jeigu guoba neišlaikys jo svorio? Jeigu jis, garsiai rėkdamas, nukris į terasą? Kaip jis tada atrodys? Bjauriai. Nepakenčiamai.

Johanseris atidarė balkono duris. Jo baimė jam atrodė vaikiška, gėdinga ir kartu jaudinanti; kitados jis dažnai jausdavo tokią pat baimę, kai gulėdavo lovoje, ištempęs ausines. Visada, kai ateidavo laikas miegoti, Konradas, mėgaudamasis muzika, nieku gyvu negalėdavo išgirsti, kaip artinasi tėvai, tikrinantys jį kas pora dienų. Kartais, per pačią gražiausią simfoniją, būdavo uždegama šviesa, muzika užrakinama savaičių savaitėms, smūgiai...

Lauke švelni vienuolikos laipsnių temperatūra. Konradas apgraibomis pasiekė medį, patikrino šakas, pasilenkė į priekį, apkabino kamieną, atsargiai perkėlė savo svorį.

Viskas ėjosi gerai. Jis beveik be garso nusikabarojo žemyn, pats savimi susižavėjęs. Sportiškumo pagautas, peršoko per tvorą ir bėgte įveikė visą Šuberto kelią. Bet paskui netreniruotas kūnas jau ėmė maištauti, jam gėlė ir trūko oro, raibuliavo akyse.

Būtinai turiu pasirūpinti savo kūnu. Esu sukriošėlis, niekšiškai apsileidau. Jeigu dabar sutikčiau žmogžudį, gerai ginkluotą, jis pavytų mane be jokio vargo, už penkiasdešimties metrų.

19

Marga dar valandžiukę įtikinėjo Rudolfą, kai abu jau gulėjo lovoje, užgesinę lemputę ant naktinio stalelio.

Juk jis vis dėlto galėjęs susiimti, prikaišiojo Marga, vis dėlto privalėjęs tarti savo sūnėnui kelis sakinius, kad ir visai nereikšmingus. Kaip dabar turįs jaustis Konradas, Rudolfas elgęsis su juo kaip su raupsuotuoju, Dievas mato, niekas iš jo daug nereikalaująs, skirti jam bent truputėlį dėmesio, jai taip esą gėda, o ir už Beną, kurio auklėjimui toks elgesys tikrai nedarąs teigiamo poveikio.

Ji šnekėjo ir šnekėjo, kaip dažnai darydavo prieš užmigdama; paprastai Rudolfas apsiversdavo ant šono ir savo abejingumu priversdavo išlašėti jos žodžių srautą. Tačiau šį sykį jis tebegulėjo ant nugaros ir atrodė besiklausąs.

Nuo trumpo, nemalonaus traškesio Marga užsikirto. Sukluso, bet girgždesys nepasikartojo, o per šią pertrauką Rudolfas tarė:

– Mane apėmusi negera nuojauta.

Ką jis norįs pasakyti, paklausė Marga, šįkart pašnibždomis, nes vis dar klausėsi, ar nesugirgždės laiptai. Rudolfas atsakė nesąs tikras.

– Ar tu ką nors, – Marga dar labiau prislopino balsą, – apie jį sužinojai? Apačioje?

– Nieko konkretaus. Tik nuojauta.

– Ir viskas? Nuojauta? – Ir Marga pareikalavo, kad rytoj Rudolfas ištaisytų tai, ką šiandien užviręs vien per miglotą nuojautą, juk iš apačios jau sulaukta visokiausių nesąmonių, jis pats kuo puikiausiai žinąs.

Ji šnekėjo ir šnekėjo, bet Rudolfas jau seniai buvo apsivertęs ant šono ir miegojo.

20

Daiktai kilo iš nakties, mėnesienos nušviesti, trapūs permatomi šešėliai sluoksniais dengė vienas kitą, vėduokle subtiliai išskleista sapno pilkumos skalė, o ant jos pašlakstytos tirštos juodos dėmės – nuo krūmų, gyvatvorių ir medžių viršūnių. Apačioje, slėnyje, namų banda liejosi į masyvią visumą, į kurią vietomis įsimaišę šviesos kvadratai. Tik pagrindinėje gatvėje neono auros išplėšdavo aštrius stogų kontūrus. Upė prabėgomis prarydavo negausias šviesos meandras, jos raibuliuodamos išnykdavo upės viduryje, o nuo ten iki pat plynaukštės viešpatavo tamsa. Per nykštį virš uolų masyvo kybojo mėnulis, didelis ir randuotas.

Johanseris mėgino įsivaizduoti, kokiomis stebuklingomis mįslėmis vaizduotė kitados galėjo užpildyti Mėnulio kraterius, kol Žemės palydovas dar nebuvo įkalintas savo negyvomis šalčio dulkėmis. Tiems, kurie galėjo žiopsoti į jį, nieko nežinodami, tiems buvo suteiktas nemokamas nakties teatras; o ilgėliau stebint, vaizdas, be abejonės, apsipindavo haliucinacijų dekoru, susikurdavo pasauliai, erdvės menamiems vaizdiniams. Šiandien, mintijo Johanseris, visi tie, kas kitados buvo lunatikai, sėdi kine, vartoja gatavus produktus, mėnulis nereikalingas ir panaikintas, kybo ten, tiesą sakant, tik todėl, kad niekas nesijaučia atsakingas už šiuos griuvėsius arba nesumoja, kaip iš jų pasipelnyti. Vieną dieną jį tikriausiai pavers reklamine lenta, palydovai projektuotojai begėdiškai naudos jį kaip ekraną pasaulinei reklamai – kas galėtų būti tinkamesnio?

Gatvės buvo tokios tuščios ir mieguistos, kad Johanseris ėmė įtarinėti savo batų padus, jog šie drumsčią ramybę. Jis praėjo pro žemiausią vėlyvojo baroko bažnyčią, kurios pirmiau nepastebėjo, jokioje vietoje ji nebuvo iškilusi virš gyvenamųjų namų, ir tik kai bažnyčia liko už jo, Johanseris stabtelėjo ir pasišovė ją apžiūrėti. Beveik visos mažmeninės prekybos parduotuvės atsisakė naktinės reklamos, taupė elektrą arba iš viso neturėjo šviesienčių, tik supermarketas kaimo aikštėje kiek atkakliau priminė apie savo egzistenciją.

Kai be penkių pirma Johanseris pasiekė pašto užeigą, langines rado uždarytas, o duris užrakintas. Iš namo vidaus sklido prislopintas vyro balsas. Johanseris apėjo statinį, susiieškojo užpakalines duris ir įžengė į netašytais akmenimis grįstą kiemą. Virtuvėje degė šviesa, Johanseris nedrąsiai pabeldė į langą. Penkiasdešimčia procentų pakėlus kainą, jam pavyko išsiderėti du butelius vietinio balto vyno. Šeimininkas buvo platus kaip spinta, vilkėjo tradiciniais drabužiais, žandai lyg keturbriaunės sijos, kalbėdamas šnarpštė ir smarkiai persisvėrė per atbrailą. Vien nuo jo povyzos Johanseris jautėsi pažemintas; jam atrodė, jog šeimininkas turėtų užgiedoti fantastišką kainą ir tik ir laukti mažiausio prieštaravimo, kad, gūžčiodamas pečiais, galėtų užbarikaduoti langines.

– Kas ten per vienas?

Jau vien šis sakinys buvo ganėtinai begėdiškas, ir kai Johanseris šūktelėjo, prašydamas *sauso* vyno, išgirdo atsakymą, kad naktį visi vynai šlapi.

Tolimiausiame virtuvės kampe Johanseris išvydo padavėją, skaičiuojančią pinigus. Ji buvo nusirišusi baltą prijuostę ir panėšėjo į našlę, kuri nešioja piktinančiai neuždengtus plaukus. Johanseris spėjo, kad jos veidas jaunas ir dailus, nors jokie požymiai to lyg ir nerodė. Padavėja nepakėlė į jį akių, sėdėjo šešėlyje, o jos pirštai statė sidabrinių pinigų stulpelius taip mikliai, kad iš rankų jis negalėjo spręsti apie jos amžių. Tačiau jos čiurnos buvo grakščios, o ilgi plaukai spindėjo prieblandoje. Johanseris kostelėjo – kuklus mėginimas atitraukti ją nuo darbo. Jos užkalbinti Johanseris nedrįso.

Šmėkštelėjusius portretus Johanseris dažnai saugodavo kiauras savaites, kaupė ištisus katalogus atsitiktinių moterų štrichų, sklai-

dydavo juos vienatvės valandomis, personalas erotiniam susijaudinimui. Pavydėjo drąsos tiems, kurie be jokio preteksto sugebėdavo užmegzti pažintis, kurie įžūliai būtų ką nors šūktelėję toje prieblandoje. Šeimininkas atnešė vyną.

Reikėjo paprašyti plastikinio maišelio. Į ką tai panašu, su dviem buteliais rankose, juk langai čia – tai nuolat veikiantys panoptikumai, mane girdi, mane mato, apie mane pasakoja. Žiū, eina girtuoklis, kažin kur jis traukia? Aukštyn į kalvą. Bet juk ten gyvena vien padorūs žmonės? Jis, aišku, ne vietinis. Dabar aš jį atpažinau, priešpiet parpė ant suolo priešais stotį. Ar ir pas mus jau priviso pašlemėkų? Pasuk patruliui į Bulbruną, tegu dažniau apsilanko...

Johanseris prisiminė tūkstantakį provincijos Argą, bet kai palygino jį su metropolijos abejingumu, sunku buvo nuspręsti, kuri blogybė mažesnė.

Nenoriu badyti žmonėms akių, noriu ramiai gyventi, organizuotai, be sensacijų, mano akimis žiūrint, banaliai, ką gi reiškia banaliai? Antonimas yra nuožmiai.

Epikūriška tyla, atsiskyrėlio trobelė gražioje vietoje, duona ir vynas, nusižeminimas ir tyrumas – jeigu tai būtų taip paprasta... Juk man tik trisdešimt dveji, iš ko gyventi, kai baigsis kompensacija? Turėsiu prisiversti grįžti į kokį nors miestą, kur galėsiu kekšiauti su tuo, ką išmokau, vienaip ar kitaip. Kada nors. O dabar esu čia ir turiu laiko, nieko nereikia skubinti. Esama tipų, kurie visą žiemą praleidžia ilgėdamiesi pavasario, o kai jis pagaliau ateina, nuliūsta, kad vasara prabėgs taip greitai.

Bet į sostinę – ne, juk galiu ką nors išsirinkti. Per tą laiką užaugo miestai, kurie man neseniai atrodė kaip maži vaikai. Vieną iš jų, kur viskas nauja, kur manęs niekas nepažįsta. Už dviejų savaičių, dviejų mėnesių, dvejų metų. Jokio skirtumo.

Benediktas. Tas irgi kada nors pabėgs, be abejonės. Kokia neapykanta trykšta iš jo! O, kad jam mano tėvus... Jo neapykanta – tik pasipūtimas. Paistalai. Jie tokie jautruoliai, tie šiandieniniai spuoguoti berneliai, visko pertekę vaikėzai, jie negalvoja, kad viskas reliatyvu, net jeigu juos ir verti.

Johanseris nusprendė išsiaiškinti santykius su savo pusbroliu. Suprato, jog turi laimėti jo draugystę, jei nori turėti ramybę pas Henleinus. Jis taip pat pasiryžo laimėti šią draugystę neveidmainiaudamas, troško būti atviras ir ją garbingai pasiūlyti, jam regėjosi jaudinantis dalykas matyti vaikine savo paties atvaizdą, išorinio panašumo dėka grįžti į laikus prieš traumą, kur dingo nekaltybės pėdsakai.

Galų gale, pripažino Johanseris, Benediktas jam turėtų atrodyti itin atstumiantis, jis stebėjosi, kaip mažai gadino pirmą teigiamą įspūdį tai, kas dėjosi paskui. Įžūlus žargonas, grubumas, priklausomybė nuo kompiuterio, šlykštus muzikinis skonis, – visa tai ir dar tas faktas, kad jo kambaryje negulėjo nė viena knyga, išskyrus mokyklines, – nors ir keista, bet Johanserio tai nejaudino, tarsi viskas priklausytų tik nuo tam tikros stadijos ir būtų lengvai pataisoma.

Šimtas metrų Šuberto keliu. Namas. Johanseris užsikabarojo į medį, nors su abiem buteliais ir nebuvo lengva, persisvėrė per balkono turėklus, dar minutėlę pažiopsojo į mėnulį, tada atsigulė į lovą ir pradėjo gerti.

Jam pasirodė tėvas, stiprus kaip lokys vyras, kuris tvirtino, jog linki tik gero, ir kasdien auklėdavo jį diržu, o kai Konradas galų gale kartą pasipriešino, buvo partrenktas žemėn. Tąsyk Konradas užsibrėžė, kai tėvas pasens, užmušti jį kaip gyvulį, nudėti šratiniu pistoletu, kokiu skerdyklose apsvaiginami galvijai, arba dar geriau – arbatiniu šaukšteliu iškabinti jam iš akiduobių obuolius ir priversti juos sukramtyti ir nuryti.

Motinai Konradas linkėjo dar žiauresnės mirties, motinai, kuriai Mocartas sukeldavo migreną. Ji negalėjo pasiteisinti alkoholiu, tai ji sugalvojo pririšti jį visai nakčiai prie radiatoriaus, numautomis kelnėmis, nes rado jo kuprinėje pornografinį žurnalą, ir dar itin bjaurų, kuriame buvo vaizduojamos surakintos ir kankinamos moterys, imituotuose kalėjimuose arba, Lolitos variantas, pataisos namuose. Koks tinkamas žodis! Pataisos namai. Gimtieji pataisos namai. Valštatas. O paskui diena, kai Konradas nuė-

jo į mišką ir garsiai prakeikė abu tėvus, nes tėvas jam išmušė du dantis, o motina rėkė, kad Konradas visus metus negausiąs kišenpinigių ir taip turėsiąs apmokėti stomatologo sąskaitą. Kokia tai buvo diena, jis iš visos širdies geidė abiem mirties, o, kaip jis meldė, kėlė rankas į dangų, išrėkė savo neapykantą, pripažino savo bailumą! Išskaičiavo visus savo gimdytojų nusikaltimus, visus, kuriuos tik galėjo prisiminti, kiekvieną kartą reikėjo gintis, jis kaip išmaldos meldė pagalbos, išeiti, į ilgesio žemę. O, kad jūs nudvėstumėt, kad jūs nudvėstumėt!

Taip jau buvo, taip atsitiko. Automobilis nuvažiavo nuo kelio, o jam priešais atsistojo stiprus medis, supratingas medis iš miško pakraščio.

Leiskite mane! Nežiūrėkite į mane! Tai tiesa, joks medis neturėjo atimti iš manęs to darbo, aš pats privalėjau būti jų budelis, man atrodė, kad aš juos nužudžiau, bet tai buvo tik medis.

Johanseris ėmė gerti greičiau, šešėliai užpildė kambarį.

Metų metus Konradas kentėjo nuo šoko, kad jo prakeiksmas buvo išklausytas, nebyliai ir rūsčiai žvelgė į jį abu karstai, iš siaubo jis nepajėgė išverkti nė vienos ašaros. Jis, žmogžudys, kuriam sukliudė, žudikas mintyse, po laidotuvių jis paspruko, vien su būtiniausiais dokumentais kuprinėje, sustingo, atsiribojo nuo bet kokio žmogaus artumo. Reikėjo ne vienerių metų, kol įtikino pats save, kad prakeiksmas nėra veiksmas, kad niekas iš pašalies neprikišo nagų, jo girtas kaip dūmas tėvas pats trenkėsi į medį ir tai tikriausiai buvo niekšiškiausia iš visų jo niekšybių, viskas praėjo, jis laisvas.

Balto vyno skonis buvo skystas, pigus ir salsvas. Konradas abiem rankomis apkabino butelio kaklelį, išsiyrė iš šešėlių, išlipo į krantą ir atsidūrė vienoje iš ankštų kaimo gatvelių, kur įsispraudė į nišą ir ėmė stebėti užpakalines pašto užeigos duris. Pagaliau po vartų arka pasirodė moteris, beveidė moteris iš smuklės virtuvės. Jis laukė jos ir pastojo jai kelią, atkišęs penį, parvertė ją ant žemės, suplėšė sijoną, užkimšo burną gašliu bučiniu, čiupo už krū-

tų, įsispraudė jai tarp kojų. Vaizdai nepaprastai jaudino, bet staiga per kraujagyslių tinklą plūstelėjo moralinas ir nuslopino vaizduotę. Jo stimburys suglebo ir išslydo iš rankos, per silpna atrama, kad išlaikytų scenarijų. Erotinis cirkas sugriuvo, palaidodamas žvėrių tramdytoją.

Aš toks nepavojingas, kad net pačiam kartais baugu. Manyje viskas sutvardyta ir sutramdyta, ištižę, net geiduliai, įkalinti onanizavimosi klozete, o ir ten, pro skylę sienoje, prasigręžia smilius ir grasinamai mojuoja man po nosimi. Juk tai tik vaizduotė, aš niekada, niekada negalėčiau ko nors nuskriausti, tikrai nemeluoju. Vargše, beveide moterie, nebijok, tai tik sapnas, iš tiesų tu dabar guli savo šiltoje lovoje ir miegi, ar ne, ir tikriausiai nieko nejautei. Jei mano gyvenimas pavyzdinis, aš esu blogas pavyzdys.

Jis pažiūrėjo į savo suglebusį penį, išgėrė antrą butelį ir susigėdo daugybės moterų, degradavusių iki sulinkusių oralinių darbininkių, kai jos išsižiodavo myluoti jo penio burna, kai jos, jo režisūriniu nurodymu, plačiai išskėsdavo kojas, statydavo basas pėdas į fantazijos žolę arba šlapindavosi jam ant nugarkaulio. Ir vis dėlto – jei kuri nors iš tų moterų staiga būtų išlipusi iš vaizdinio ir įgijusi realų kūną, jis būtų puolęs prieš ją ant kelių, būtų pasižadėjęs amžinai jai tarnauti.

Mieste būta laimės. Pirmaisiais mėnesiais, kai Estremadūra dar vadinosi senuoju vardu, ir daug vėliau, tomis akimirkomis, kai jis su Somnambele tūnodavo dušo kabinoje ir ji čiurindavo jam ant krūtinės, tai it spindulys šildė jam širdį, o dar buvo kulminaciniai laimės momentai, archyve, kai, dienų dienas triūsęs, atsakydavo į klausimą, kurio jam niekas niekada neužduos...

Johanseris dar valandėlę pagalvojo apie Katriną, paskui nusprendė, kad buvo begėdiška ją perkrikštyti, o tada jau nieko nebegalvojo, pakišo butelius po lova ir užmigo.

Taip praėjo balandis.

II KNYGA

IŠMĖGINTI JĖGAS

1

Ankstus rytas. Vietovė skendėjo silpnoje šviesoje. Vynuogienojų nematyti, juos gaubė tirštas rūkas, plynaukštė viską stelbė savo begaline pilkuma.

Tanatas stovėjo, palinkęs virš bedugnės, niūniavo ir skaičiavo. Ką suskaičiavęs, įrašydavo į sąrašus dokumentuose, išimtuose iš lagaminėlio.

Pamažu rūkai išsisklaidė, atidengdami namus ir sodus. Upė sužėravo.

Tanatas, kuris neturėjo veido, dainavo, o dainuodamas tarsi atsitiktinai rodė į vieną ar kitą daubos vietą, vangiai, neištiesdamas rankos nei piršto. Jo daina buvo švelni – ir garsai aukštesni, nei galėtų išgirsti šikšnosparnis.

2

Kelios minutės po septintos į duris du kartus pabeldė.

Johanseris, įpratęs miegoti iki pietų, jautėsi žvalus it vaikas gimtadienio rytą. Be jokių valios pastangų jis nubloškė antklodę, nesėkmingai pabandė nutverti trumpos nakties sapno skutus, ir tik kai perkėlė kūno svorį ant kojų, jam susopo sąnarius, tvinksėjo smilkiniuose, Johanseris vos galėjo pastovėti, bet narsiai nusvirduliavo į vonią, išsimaudė po dušu ir nusiskuto.

Buvo šventadienis. Marga, pirmą kartą šiais metais, padengė pusryčių stalą terasoje. Johanseris išėjo laukan, sumirksėjo apsvaigęs ir, sugniaužęs pirštus į kumščius ir įsprendęs juos į sprandą, nuslėpė drebulį. Pirštai, sustirę ir su stambiomis poromis, nenorėjo klausyti.

– Ak, Konradai... nežinojau, ar tave žadinti. Benui labiau patinka miegoti, nors diena tokia graži! Paprasčiausiai pabeldžiau. Ar gerai padariau?

Johanseris linktelėjo ir prisivertė nusišypsoti. Ant liežuvio jautė nelydytų riebalų skonį. Sudribo į baltą plastmasinę kėdę, padėkojo už kavą ir, tarsi mėgindamas prisitaikyti prie svetimų ritualų, paėmė iš pintinės bandelę. Sostinėje atsikėlęs visada gerdavo tik kavą arba vaisių sultis, o valgydavo tik vakarop. Tepdamas bandelę plonu sviesto sluoksniu, Johanseris dar būgštavo, kad skrandis gali neatlaikyti neįprastos apkrovos. Į nuoširdžius Margos žodžius, kad slyvų košė pačios virta, Johanseris atsakė tik pakabindamas jos peilio galiuku. O vis dėlto – jau sulig pirmuoju kąsniu – prisiverstinis ritualas virto malonumu. Atsirado retai jaučiamas

apetitas. Johanseris pasitrynė sulipusius akių kampučius ir sukluso. Alsavimas ir juodųjų strazdų čiulbesys susiliejo į gegužės muziką. Šiugždesys gyvatvorėse, švelnus oras, vaiskios spalvos. Rytas – tai šilta katė, besitrinanti į mane šonu ir gerianti rasą. Bus gerai. Viskas bus gerai. Konradas liovėsi drebėjęs, atsipalaidavęs išsidrėbė, vos vos sūpavosi ir žvalgėsi aplinkui. Ir kaip jūros bangos nuneša tuščią valtelę, taip Johanseris užsižiūrėjo į dangų.

Jį palietė laimės dvelkimas. Trumputėlė laimė, kuri ropinėja per odą vabzdžio kojelėmis ir nesileidžia pagaunama. Kuri iš karto dingsta, kai tik įbedi į ją akis.

Johanseris būtų norėjęs amžinai sėdėti šioje kėdėje, klausytis aplink tvyrančio melodingo tylėjimo, kurčias bet kokiems planams, nevarginamas jokių žemiškų rūpesčių.

Kažkas neramaus. Johanseris užfiksavo tai akies krašteliu ir pasišiaušė prieš bet kokį trukdymą. Ant jo kelnių Marga aptiko šviesių dėmių, rodė į jas, suraukusi antakius, bet nieko nesakė. Tik jos lūpos nebyliai krutėjo.

Johanseris, kuriam dėmių kilmė buvo mįslinga ir visiškai nesvarbi, abejingai padaužė per medžiagą. Truputį dulkėjo. Panašu į miltus. Johanseris lyžtelėjo piršto galiuką. Taip, tai ir *yra* miltai, pagalvojo jis tarp kitko, nusistebėjo Rudolfo vyptelėjimu, bet neteikė tam jokios reikšmės ir vėl nukreipė žvilgsnį į pilkai mėlyną dangų.

Laimė yra, o taip, ir kartais ji *klingteli*. Aukščiausia fortepijono klaviatūros gaida, ilgo glissando viršūnė, *klingt* – ir niekada daugiau jos nebeišgirsi.

– Ką tu šiandien ketini veikti?

Konradas, po kelias minutes trukusios nuostabios tylos, pasijuto priremtas prie sienos Margos klausimo, tarsi jį netinkamu laiku verstų nurodyti tikslą.

– Eisiu pasivaikščioti, – atsakė miglotai ir išsigando, kad šventadienį gali tekti praleisti su giminaičiais.

Konradas būtinai norėjo likti vienas, vienas klajoti po apylinkę, ir nieko daugiau.

Kai Marga pasiteiravo, kada galėtų laukti jo grįžtant, pietums ar vakarienei, Konradas su palengvėjimu atsiduso ir nepastebėjo, kaip nelygiai skamba jos balsas.

– Greičiau vakare. Esu nusiteikęs išmėginti jėgas. Pagaliau apeisiu visą daubą.

– Mielai tave palydėtumėm. Bet aš – su savo tarpslanksteliniu disku... O Rudis...

Ji nebaigė sakinio, kurį ištarė akivaizdžiai prisiversdama. Johanseris supratingai šyptelėjo ir paprašė perduoti Benediktui, kad būtų toks geras ir nustatytų savo aparatūroje stotį, transliuojančią klasikinę muziką. Marga pažadėjo.

Po kelių akimirkų ji nebeišlaikė vidinės įtampos.

Atsispyrusi ūmai pakilo nuo kėdės, atsinešė iš virtuvės šlapią grindų skudurą ir, nusukusi akis, ėmė valyti senosios guobos žievę. Johanseris stebėjo jos veiklą iš pradžių abejingai, paskui suglumęs, o paskui pralinksmėjęs. Nieko panašaus dar nebuvo matęs.

Matyt, ją apsėdęs valymo kipšas bus baisiai pasiutęs! Valyti medžius skuduru kaip baldus – juk tai groteskiška. Netikiu savo akimis. Johanseriui tai priminė scenas, kai motina įsakydavo tėvui tiesiai sėdėti odiniame fotelyje, nes, laikui bėgant, nuo jo riebaluotų plaukų tamsėjąs fotelio apmušalas. Breigeliškas farsas! Juokinga ir kartu baisu. Virbų šluota Marga brūžino tarpvagius. Rudolfas nutaisė linksmą veidą ir mirktelėjo sūnėnui. Šis atsakydamas nusišypsojo ir atlaidžiai kilstelėjo antakius.

Paskui, kai Konradas atidžiai įsižiūrėjo ir suvokė, kad savo skuduru Marga išdaužo mažulyčius miltų dulkių debesėlius, jis viską suprato.

Karštis plūstelėjo jam į veidą. Konradas sumišęs nuslydo nuo kėdės, nusliūkino link gyvenamojo kambario durų ir skubiai atsisveikino.

3

Didėjant nuotoliui, virš stogų ėmė rastis šviesos pūkeliai. Ūkanų ištirpdytais kontūrais susiliejo sienos ir gatvės. Johanseris pluncino sunkia vynuogienojų žeme į kalną ir, užkopęs viršun, patraukė lauko keliuku. Į dirbamą žemę čia buvo įsimaišiusios miškų salelės. Tragiškai gyvenimą baigusios rupūžių poros, traktorių ištrėkštos ir sudžiūvusios, liudijo, kad netoliese esama vandens telkinio. Jų kelionės tikslas tikriausiai buvo aptvertas žuvivaisos tvenkinys, pro kurį Johanseris netrukus praėjo. Vaizdingas tvenkinys, sodriai rusvo atspalvio, dailininko paletės formos. Krantas vietomis apaugęs meldais. Tarp tako ir medinės pašiūrės žioravo laužavietė, blizganti juodai ir šaltai, pelenai virtę į dumblą, apstatyti tufo blokeliais. Šalimais žemėn įsmeigtas žarsteklis, surūdijęs ir aplipęs riebalais.

Johanserį suėmė pavydas.

Žvejoti palinkusio gluosnio šešėlyje, laukti vakaro prie laužo, kepti žuvį, barstyti druską ant baltos mėsos... Ta maža pašiūrė, jos man ir užtektų, tik naktys kad nebūtų šaltos, šaltis pasibjaurėtinas. Spygliuotos vielos tvora, hmm... nieko čia gėdinga. Kodėl reikėtų dalintis su kitais, kai gyveni kukliai? Kiek galėtų kainuoti toks tvenkinys? Dvidešimt tūkstančių? Profanas vertinti tokius dalykus. Marga teplioja guobą miltais.

Johanseris iš lėto pėdino pirmyn, stengdamasis neišbaidyti iš lauko varnėnų. Žiūrėjo, kaip suka ratus suopis, ir stebėjosi, nes beveik visose giraitėse stovėjo medžiotojų bokšteliai, sumeistrau-

ti pretenzingai ir viliojančiai. Tolio stogai ir atidaromi langai iš organinio stiklo pakylėjo tuos medžiotojų bokštelius į mažų medžio namukų lygį, į juos buvo galima laisvai užeiti. Johanseris įsiropštė į juos visus, susižavėjęs it vaikas. Apgailestavo nepasiskolinęs iš Henleinų žiūrono, oras, virš daubos vėlei giedras, leido matyti toli toli. O tolumoje, tarytum pilkas brūkšnys po horizontu, driekėsi plynaukštės kraštas, kilometru žemiau galėjai numanyti stovint pirmuosius Bulbruno namus. Joks žmogus nedrumstė šio vaizdo. Marga teplioja guobą miltais.

Suopis šovė žemyn, bet, likus keliems metrams iki žemės, sulėtino skrydį, palydėjo akimis paskutinę akimirką paspukusį grobį ir, vėjo nešamas, vėl pakilo į aukštybes tykoti.

Johanseris stengėsi mėgautis visiškai pasyviai, negalvodamas nieko konkretaus, veltui – keistasis pusryčių epizodas vis grįždavo, šakojosi, reikalavo vėl aiškintis. O jis jau seniai apsvarstė šį reikalą ir pakreipė jį savo naudai.

Marga teplioja guobą miltais, o tai leidžia spręsti apie neoficialų jos sūnaitėlio naktinį gyvenimą. O gal tokia išvada per drąsi? Esu girdėjęs, jog medžius nupurškia dažais, kad apsaugotų nuo kenkėjų, bet miltais – juk ten buvo miltai? Pasitaikius progai, priminsiu jai, kaip vaikystėje troškau įsikabaroti į tą medį, kaip man vis drausdavo, nes reikėjo saugoti mano išeiginį kostiumėlį. Dabar, pavėlavęs dviem dešimtmečiais, įgyvendinau tą savo užkonservuotą svajonę, vaikštinėjau po sodą vidury nakties, olialia, mėnesienoje, labai įtikinama. Niekas nesukels įtarimo. Kai jai šitai paaiškinsiu, ji supras ir juoksis, o sulig kitu atodūsiu ims dejuoti dėl slaptų Benedikto išvykų. Klausysiuos ir guosiu jos perforuotą motinišką širdį, užklijuosiu ją supratingai linksėdamas. Jos gyvenimėliui daugiau nieko ir nereikia. Ar gerai paslėpti tušti buteliai po lova? Manau, kad taip. Bet jei buteliai kaupsis – kaip tada nepastebimai jais atsikratyti?

Tokie samprotavimai nedavė Konradui ramybės. Tai laikė juos be galo perdėtais, tai gyvybiškai svarbiais ir perspėjo pats save, kad niekada nežiūrėtų į juos kaip į banalius. Tada toliau audė min-

ties giją ir svarstė, kokioje padėtyje atsidūrė Benediktas, netekęs galimybės vogčiomis išsmukti iš tėvų namų.

Jau vien dėl šios priežasties erzinsiu jį tol, kol gyvensiu jo kambaryje. Nenuostabu, kad kalba su manimi taip kandžiai. Antra vertus, tokia situacija galbūt leidžia sudaryti sąjungą. Galėčiau suregzti su juo sąmokslą, praleidinėti jį, o kaip muito reikalaučiau pakantumo. Ne. Tada per smarkiai įsikinkytume į vieną vežimą, tai per daug įpareigotų. Ir būtų lemtinga, jei suuostų Marga. Jos jautrios klausos, jos talento šnipinėti dėka – tik šiukštu niekada nereikia jos nuvertinti – ne, taip grubiai negalima. Aplinkybes reikia išnaudoti efektyviau, *atitinkamiau*.

Traukdamas nuo bokštelio prie bokštelio, kurdamas ir vėl griaudamas įvairiausius planus, Johanseris niekaip nerado kokios nors nerizikingos strategijos ir ginčijosi pats su savimi, mat dar niekada jam taip nereikėjo saugotis savo aplinkos.

Ir kiek visko veltui! Būčiau pasilikęs įžymųjį paskutiniojo juoką, piktas pabaigos patyčias. Dabar aš čia ir būsiu tol, kol patiks. Taškas!

Taškas?

Jau keturis kartus Johanseris leido mintims tekėti šia vaga nuo pradžios iki galo, niekuo jų iš esmės nepraturtindamas. Tai anaiptol neatitiko jo kitados turėtų ambicijų planuoti laiką, ir Johanseris darė viską, kad galva vėl liktų tuščia. Jam pavyko tik dar po dviejų bandymų, kai Johanseris jau tarėsi esąs pasmerktas šitaip svarstyti be galo ir be krašto, ir net iki tol sukaupti faktai ėmė kelti abejonių. (Gal tai buvo visai ne miltai? O jei ir taip – gal jie priklauso kokioms nors ropių ir burokų apeigoms, kuriomis papirkinėjami daržų dievai?)

Paskui, pagaliau nurimęs, giliai ir sąmoningai kvėpuodamas, Johanseris žingsniavo kalvota vietove, per pievas, pilnas kiaulpienių ir sinavadų. Santūriu atstumu lydimas styginių kvarteto, deklamavo savo mėgstamą eilėraštį.

Tik vasaros vienos nepagailėkit man,
Rudens vienintelio, kol giesmė subręs,
Kad nuolankiau širdis galėtų mirti,
Žaidimų saldžių patyrus. *

Švelni muzika nugludino visas briaunas, po to kiekvienas žingsnis teikė pasitenkinimą. Pavasario oras, vaizduotės pastiprintas, aromatizavo nuostabią tuštumą galvoje. Johanseris nusprendė grįžti kurį vakarą prie tvenkinio ir perlipti per spygliuotą vielą. Su supratingu buteliu barolo, gulėti melduose kaip Beklino faunas. Ožio kojos vandeny. Rankos vietoj pagalvės. Žiūrėti, kaip laumžirgės deda kiaušinėlius. Sunkus vynas, kupinas žemės, vynas, klojantis kūnui patalą, ant kurio gali ilsėtis be vargo. O dar nuryti nuostabųjį rutaretilą ir suskaldyti laiką į prabėgusias malonias akimirkas, nerišliai ir negriežtai. O kai danguje pasirodys riebus mėnuo – skaičiuoti kraterius, sviedinių paliktas kosmines skyles, lunatiko žvilgsniu raustis koriuose ir duobėse, koketuoti su grynai romantiniu pamišimu. Tai turėtų būti įmanoma. Viskas atrodė paprasta ir ranka pasiekiama.

Beje, trečią ir ketvirtą eilutę Johanseriui parūpo pataisyti.

Kad mirtų širdis nuolankiau,
Saldžių žaidimų patyrus, –

būtų apsieita be visai nereikalingo „galėtų“, skambėtų geriau, spjauti į alkajinę eilėraščio formą. Bet... aš esu pedantas. Veinhėberis kūrė jį kaip Sapfo transformaciją. Veinhėberis taip pat buvo pedantas. Ir be mūsų šios eilės padarė karjerą. Aš turiu tapti lankstesnis, būti visiems mielas – ir žinai ką? Nuvažiuosiu į Valštatą ir atleisiu savo tėvams, šiltu spinduliu nusimyšiu ant jų šalto kapo, o tada – iškelsiu galvą virš debesų, kokia graži apoteozė...

Dabar saulė pasiekė zenitą. Johanseris buvo nužygiavęs gerus penkis kilometrus ir artinosi prie kažkokios sodybos. Ji atrodė

* Čia ir toliau eiliuotus tekstus vertė Antanas A. Jonynas. *(Vert. past.)*

sutrešusi ir išmirusi; gegnių santvaroje trūko pusės malksnų, nuo sienų nutrupėjęs visas tinkas, o mėšlo krūva, ant kurios negiedojo joks gaidys, išdrabstyta po visą kiemą. Aplink ūkį tušti aptvarai. Iki galo atlapos kluono durys, o tvartai atrodė tokie pat tušti, kaip ir tasai kluonas. Kai kuriuose languose žiojėjo skylės, o prieš gyvenamąjį pastatą riogsojo senas autobusiukas folksvagenas, be padangų, matyt, išardytas iki paskutinio varinio laidelio.

Smalsumo pagautas, Johanseris išsuko iš lauko keliuko. Jis jautė silpnybę griuvėsiams, visada apgailestavo, kad po karo Vokietija taip greitai neteko savo pavienių dekoracijų. Jaunystėje Konradas buvo papuošęs savo kambarį iš oro darytomis subombarduotų miestų nuotraukomis, kol per vieną įsiūčio priepuolį tėvas nudraskė jas nuo sienų. Tada Konradas pirmą kartą troško jam mirties, tai dar atsiminė, tylus prakeiksmas buvo piktžodžiavimas ir išsilaisvinimas kartu, didis, bauginantis ir – nieko neduodantis. Vietoj edipiško ženklo teko nusižeminti ir laukti ne vienerius metus.

Johanseris kaip tik įžengė į kiemą, jis mėgo ieškoti reliktų, gaubiamų paslapties, ir ketino to imtis, kai, jo nuostabai, sulojo šuo. Gyvulys it pabaisa atlėkė iš už kampo, uostinėdamas mataravo galva, sustojo per tris metrus priešais Konradą ir ėmė piktai ant jo urgzti. Milžiniškas šuva, rotveilerio ir dar galai žino kieno mišrūnas, seilėtu snukiu ir nesveikomis raudonai juodomis akimis. Kailis daugelyje vietų išsišėręs, oda šašuota. Šuns sprandas iškeltas aukščiau už užpakalį, – Konradui vaikystėje buvo įkalta į galvą, kad tokia šuns laikysena rodo, jog šis ruošiasi pulti.

Johanseris pagalvojo, kad reikėtų apsaugoti kaklą plačia palto apykakle, bet nepajėgė nė krustelėti. Kaktą išpylė prakaito lašai, krūtinę sugniaužė it ledinėmis replėmis. Šuo nepuolė, tik urzgė ir šiepė geltonus dantis. Apie akis traiškanos, šuo senas, tuoj padvės, bet todėl atrodė dar baisesnis.

Konradas nedrįso žengti nė žingsnio, mėgino gelbėtis visiškai sustingdamas. Tik atsuko ir atkišo tuščius delnus, ir šnabždėjo:

– Ramiai... raaamiai...

Šuo krūptelėjo, priekinėmis letenomis pakapstė žvyrą, visą laiką atrodė, lyg jis taikytųsi šokti, bet paskutinę akimirką apsigalvotų.

Minutės virto šaltu tariamų egzekucijų pragaru. Tai, ką Johanseris jautė, buvo ne tiek baimė ar pažeminimas, kiek tylus nusivylimas žmogaus, kuris, grubiai išplėštas iš savo vilčių, lieka it musę kandęs.

Šalia nesimėtė nei lazda, nei koks akmuo, kuo būtų galima gintis, tik pro šalį kažkas pranešė Somnambelės nuotrauką, o tėvas draskė į skutus subombarduotus miestus ir kvatojosi, motina isteriškai daužė per radiatorių, gaudžiantis metalo garsas, tik vasaros vienos nepagailėki man, galingasai kiemsargi, kilimas vyniojasi...

Gluminančiai nedramatiškai, tarsi viskas būtų buvę tik žaidimėlis, šuo nubindzeno šalin, paprasčiausiai apsisuko ir dingo už kampo, ten, iš kur atėjęs. Gaudydamas kvapą, Johanseris pasileido atgalios, kol po kojomis vėl pajuto lauko keliuką. Gumulas įstrigo jam gerklėje, sukramtė jį ir greitai nurijo.

Kai Johanseris nutolo nuo sodybos daugiau kaip šimtą metrų, atsidarė gyvenamojo pastato durys. Pro jas išėjo vidutinio amžiaus barzdotas vyras, darbo drabužiais ir guminiais auliniais, jis kažką šaukė ir mostagavo lazda. Ką jis šaukė, negalėjai suprasti, iš pradžių tai skambėjo nedraugiškai, bet, didėjant atstumui, Johanseriui regėjosi, kad žmogus visai nenori jo nuvyti, jau greičiau kviečia grįžti. Šiaip ar taip, jo mostagavimas atrodė dviprasmiškai.

Johanseris patraukė miško link, stengdamasis atgauti savitvardą.

Rytoj šuo nudvės, jis tai žino. Todėl manęs ir nepuolė, nebevertėjo. Jo kova baigta, trofėjai nebeturi reikšmės. Šlykštus, išmintingas, senas šuva. Aš ant jo nepykstu.

Bet kodėl aš galvoju *rytoj?* Juk gali nudvėsti ir šiandien, po dviejų dienų, savaičių, po metų. Kai tik pagalvojau *rytoj* – keista, pasirinkau šį žodį apgalvojęs, ne, *apgalvojęs* netikslu, veikiau reikėtų sakyti

įsitikinęs – taip, kaip vizija tikįs lošėjas rulete regi prieš akis švytintį skaičių ir stato ant jo paskutinius pinigus. O tada pasirodo skaičius.

Vieną kartą iš trisdešimt septynių atvejų.

Mąstau visiškai neracionaliai. Šuo *greitai* nudvės, taip, tai tiesa, neginčytina tiesa. Būtų grubi klaida jaustis saugiam ir grįžti čionai poryt. Neracionalumas pilnas tokių klaidų, perkąstų gerklių, kruvinų žmonių...

Johanserį krėtė šaltis. Tankiame bukų miške, kuris pakeitė ganyklas, temperatūra buvo žymiai žemesnė. Johanseris stengėsi sumenkinti šį nuotykį. Kažkoks balsas jam sakė, kad elementarius tokio pobūdžio susitikimus reikia vertinti tik pagal jų padarinius, taigi skaičiuojant žaizdas. Nes ko gi, be žaizdų, gali laukti iš atlekiančio gyvulio? Nieko neįvyko, visiškai nieko, dabar trauki kaip traukęs šituo keliu.

Bet girdėjo ir kitą, garsesnį balsą.

Garbstomas iškilnumas – tai melas. Kada pagaliau tu tai suvoksi? Jau dabar tau pamokyti siunčiami nušašę šunys, lyg nebebūtų galima padoriau... Kiekvienas pranašumas – fasadinis teatras, mes baidomi, visas mąstymas remiasi baime, gilesnioji būties esmė – bėgti. Išsisukti, gūžtis, nuolatos sprukti iš taikiklio žymeklio...

Johanseris susirado samanomis apaugusią proskyną, pažvelgė į dangų, iškėlė rankas ir gėrė saulę. Šalia jo žydėjo basnirčių kolonija, pusės metro aukščio. Johanseris susižavėjęs žiūrėjo į geltonas žiedų pintinėles, atsiklaupė ir ėmė jas uostyti, – kad jau po akimirkos prisipažintų pozuojąs. Nebuvo jautrus augalams, gėlės vardas, atsitiktinai žinomas, kažką pažadino, atrodė, jog ją verta pamatyti. Bet pačią gėlę galėjai pakeisti ir kita, ji nieko nereiškė.

Žemėn lėtai nupleveno suvytęs pernykštis lapas.

Johanseris jį sugavo ir ėmė skaityti tarsi paskutinį praėjusių metų knygos puslapį. Jis leidosi švelniai, nuolankus ir laukiamas. Nutveręs ore plevenantį lapą, Johanseris staiga įsivaizdavo savo mirties valandą, kuriai troško tokių pat aukštų laikysenos gaidų. Slydimas, išleidimas, kuris nežinodamas žino savo tikslą: atgal.

Kiemsargis pastips, tai man daugiau nerūpi. Nepuolė manęs, nes nebeturėjo prasmės, nes atėjau per vėlai.

Nuotaikoje, kai drugelis suglaustais sparnais virsta knygos viršeliu, kažkas yra, kažkas iš tų abiejų dalykų, stebuklo ir melo. Toks ir gyvenimas.

Basnirtė.

Johanseris panūdo šokti. Šuo jau senokai reiškė jam kur kas mažiau nei tas faktas, kad ištrūko nuo jo. Geras ženklas vasarai ir rudeniui. Deja, net niekieno nestebimas, šokdamas Johanseris pats sau atrodė juokingas. Pirštai pusiau sulenkti, galva atlošta, nuolat bijantis vėl bijoti, jis sliūkino per mišką ir pateko į plyną bitumuotą kelią, vedantį pro karvių ganyklas žemyn, į Acherio slėnį. Johanseris palietė silpnos įtampos laidus, atsigaivino nesmarkiu krestelėjimu, atsikratė nuovargio kojose.

Vėl užgrojo styginių kvartetas, vis dar droviai.

Siela, pasauly dieviško teisumo nepažinus,
Neras ramybės ir tenai, tamsybėj Hado.

Apačioje bitumuotas kelias baigėsi kryžkele, nuo kurios slėnį dalijo trys asfaltuoti plentai. Kairysis vedė į Nyderenslingeną, dešinysis į autostradą už trisdešimties kilometrų. Tiesiai driekėsi serpantinas su ištęstais, bet vis tiek be galo staigiais posūkiais.

Johanseris sustojo ant tilto per Acherį ir svarstė, ar verta toliau kopti varginančiu keliu. Jį atgrasino kieta kelio danga ir mintis, kad teks eiti siaura juosta, šalia – tegu ir negausių – automobilių. Iš čia nebuvo matyti jokio išminto takelio, vedančio atokiau nuo išmetamųjų dujų ir variklių burzgesio. Palei kelią neįveikiama stūksojo plika uoliena. O tarp serpantinų augo tankus bukų miškas.

Johanseris nusprendė užkopti į plynaukštę rytoj, tekinas pasileido šlaitu žemyn ir atsisėdo ant kranto. Dvi valandos, pusė trijų... Saulės padėtis danguje buvo tokia, jog mėtyti žvirgždukus į Acherį atrodė tinkamas užsiėmimas. Johanseris labai ištroško ir paragavo upės vandens.

Neskanu; tiksliau tariant, gimdytojai po mirties jam teigė, kad

vanduo turėtų būti pašvinkęs. Prieš akis jam stojosi puiki ką tik iš statinės ištekinto, puta padabinto alaus spalva. Johanseris dar paleido paskutinį akmenuką ir godžiai patraukė skersai per gyvenvietę, nužingsniavo pagrindine gatve pašto užeigos link, kur buvo galima gauti alaus ir dar į kai ką pažiūrėti.

Sodai palei gatvę buvo pilni akinamai baltų staltiesių, aplinkui sėdėjo žmonės, gėrė kavą, valgė pyragus, susidarė įspūdis, kad žmonės taip sėdi jau nuo ryto, nejudantys ir patenkinti, eksponatai iš reklaminio pasaulio, spalvingo kaip Velykų margučiai.

Styginių kvartetas sustojo ties skydu, žyminčiu gyvenvietės pavadinimą, ir atsisakė lydėti Konradą už šios ribos. Visa tapo negyva, nyku. Krautuvė glaudėsi prie krautuvės, o tamsių vitrinų eilė Johanseriui priminė prakartėles, bažnyčiose už stiklo įruoštas prakartėles, į kurias reikia įkišti monetą, kad apšviestum jų vidų.

Keista, galvojo jis, juk nuotaika gali nudažyti paveikslą visiškai kita spalva, idiles priartinti prie kapinių. Galima pamanyti, kad visi tie žmonės savo soduose mumifikuoti, spalvoti šešėliai arba lėlės, paimtos iš vitrinos. Jų stalai, ko gero, užtiesti lavondengtėmis... Ką aš čia paistau? Taip mąstytų Benediktas.

Johanserio žingsnis prarado bet kokį ritmą. Jam skaudėjo kelius ir rankų sąnarius ir atrodė, kad stuburas pakeistas ledo kubeliais, ant siūlo laisvai suvertais ledo kubeliais, kurie ilgiau nebelaiko, kurie tirpsta ir grasina paversti kūną maišu.

O gal tai saulės smūgis? Juk aš vis dar su storu paltu. Turbūt kalti pusryčiai ir tai, kad daug vaikščiojau. Išlepus mazgotė – štai kas tu. Susiimk!

Johanseris prasliūkino pro mažo, uždarame kieme esančio kino afišų lentą („Universalusis kareivis“, trečia dalis), pažiopsojo į katę, besišildančią saulės atokaitoje ant šaligatvio, patikrino knygyno vitriną ir atsidūrė kaimo aikštėje.

Apie Marijos statulą sėdėjo pora jaunuolių. Johanseris jautėsi jų stebimas ir vertinamas. Prieš smuklę stovėjo stalai ir kėdės. Keturi vyrai lošė kortomis, dar vienas vartė brošiūrą apie moto-

sportą, visi gėrė alų iš puslitrinių bokalų. Johanseris prabėgom pasisveikino ir pro atviras duris įžengė į priebutį, o iš ten – į salę.

Medis, vėsa. Tamsu.

Šviesos juostos, prasiskverbiančios pro žemus, į keturias dalis padalintus langus, vos siekė šalutinių stalų vidurį. Kryžminiai skliautai virš nišų atrodė saugūs kaip kriptos. Bufetas lyg aukštas ąžuolinis altorius, o prie statinės laiduko laukė stiklai, surikiuoti eilėmis po tris. Ant kai kurių akmeninių bokalų užrašyti vardai: Markas, Hansas, Kristofas. Apskritą stalą netoli bufeto saugojo žalvarinė lentelė, nurodanti, kad stalas rezervuotas nuolatiniams lankytojams. Šalia durų kabėjo laikraščiai, įsegti į medines lazdas, o skliautuotoje galerijoje, vedančioje į tualetus, stovėjo neapšviestas fliperis*. Nedingtelėjo joks kitas žodis vietoj nekenčiamo anglizmo, net ir turint geriausių norų, tačiau aprūkęs kryžius virš durų arkos užglaistė šią kliaudą, o išvydęs dantų krapštukus, sostinėje jau beveik išmirusius, Johanseris galutinai susižavėjo užeigos sale. Kėdžių ir kampinių suolų apmušalai nusėdėti. Ant sienos į kiemą kabėjo senos kaip pasaulis nuotraukos, choro draugijų arba gaisrininkų brigadų, po kiekviena iš jų užrašyti metai: 1929. 1926. 1931. Įstrižai nuo baro dar stovėjo Rotominto žaidimų automatas, išjungtas iš tinklo, jungiklis kabėjo nukaręs.

Johanseris salėje buvo vienas ir, nors stebėjo įrangą daugiau nei tris minutes („set-design“** – skaudžiai smilktelėjo jam), niekas neatėjo, nei lankytojas, nei padavėjas, anei praėjusios nakties padavėja, kurios veido jam vis dar stigo.

Jis galėjo kuo ramiausiai pasiimti alkoholinių gėrimų iš lentynos ir pradėjo svarstyti, kiek gyvenime gautum už dyka, jei būtum ganėtinai įžūlus. Įžūlus jau esu buvęs, bet visada nesavanaudiškai. Vėl nereikalinga retrospekcija. Per dažnai kalbu apie save būtuoju laiku.

Keikdamas archyvą, Cumratą ir sostinę, Johanseris nubėgo į tualetą, nusiplovė rankas, susitvarkė likusius plaukus ir išsitraukė

* Toks žaidimų automatas. *(Vert. past.)*

** Kompleksinis dizainas *(angl.)*.

iš automato dėžutę prezervatyvų, nes taip jam šovė į galvą. *Tikro jausmo.* Koks pavyzdinis pasakymas! *Natūralios spalvos. Paslidinti.* Olialia! Šiame kaime lytiškai santykiaujama! Johanseris įsikišo pakelį ir, visą laiką piktai kikendamas, grįžo į salę.

Čia stovėjo ji.

Atgręžusi į jį nugarą, prie baro, ji kažką rašė ant sąskaitų bloknoto. Dešinę koją buvo ištraukusi iš batelio ir ja trynė kairę blauzdą. Mergaitiškai lieknos kojos.

Johanseris stabtelėjo, nedarė nieko, kad atkreiptų į save dėmesį.

Kojinių ji nemūvėjo. Oda švytėjo tamsiame altoriaus fone. Kojų pirštai lėtai suko ratus apie niežtinčią vietą kiek žemiau pakinklio.

Stengdamasis nesukelti jokio garso, Johanseris žengtelėjo pusę žingsnio į priekį. Dabar grakšti kojytė dingo batelyje, sijonas užkrito, dengdamas kelius. Koja, ant kurios stovėjo, ir koja, kuria mataravo, susikeitė vietomis, kairiąja ranka moteris įsirėmė į liemenį ir išlenkė kūną kvapą gniaužiančiu pjautuvu. Šviesiai rusvi, aukso raudonumo atspalvio plaukai nuvilnijo siaura nugara, iki tos vietos, kur plaka širdis. Pasigirdo tylus žiovulys.

Tad būk sveika, tyla šešėlių karalijos,
Laimingas aš, nors mano stygų dermės
Žemyn manęs neatlydėjo. Juk bent kartą
Nelyg dievai pagyvenau, ko dar man trokšti?

Dabar ji atsisuko, išvydo Johanserį ir išsitiesė. Ji buvo graži.

– Liksite čia ar eisite į lauką?

Nuskambėjo kaip klausimas, norįs gyventi ar mirti.

Jai galėjo būti dvidešimt dveji, ne daugiau. Johanseris sumurmėjo, kad mielai liktų čia, jei tai nesudarytų keblumų. Ji neatsakė, tik kilstelėjo antakius ir tyliai pliaukštelėjo liežuviu, tai galėjo reikšti „labai prašome“. Moters lūpos buvo siauros, bekraujės ir

nedažytos, lūpų kampučiai griežti, nearogantiški, skruostikauliai išsišovę. Juodas aptemptas kostiumėlis baigėsi atstojusiais aksomo rauktinukais. Balta mezginių apykaklė prigludusi apie liauną kaklą, iškirptė, ne itin daug atidengianti, siekė tik duobutę virš krūtinkaulio.

Johanseris užsisakė alaus, ir tik po kelių sekundžių pridūrė „prašau“.

Moteris apsisuko, neskubėdama nuėjo prie bufeto ir pakišo stiklą po laiduku, tarsi tai būtų paskutinė paslauga, kurią ji teikiasi kažkam padaryti. Kaire ranka ji timptelėjo už jungiklio. Patalpa nusidažė kaitria ochros spalva; išbaidyti šešėliai nugulė kitose vietose. Padavėja grįžo su pilnu stiklu, o kadangi Johanseris vis dar stovėjo nejudėdamas, ji vėl klausiamai truktelėjo antakiais. Johanseris išsirinko vietą prie lango, pakabino paltą ir žiūrėjo į grakščią ranką, kuri į stalo vidurį it kortą nusviedė padėkliuką alui. Akimirką dingo visas moters mergaitiškumas. Ji dirstelėjo, nei maloniai, nei atšiauriai – blausiai, bet ne bukai, tarsi jos mintys klajotų kažkur toli. Jos veidas buvo per daug nurusvintas, bet neatrodė vulgariai. Smaila nosytė suteikė jai įžūloką ir kartu šiek tiek liūdną išraišką; nosies sparneliai išlenkti virš dviejų tokių siaurų plyšiukų, kad atrodė beveik neįmanoma įkvėpti per juos užtektinai oro.

Johanseris žiopsojo į ją per ilgai. Taip jis suvokė trumpą jos kaklo virptelėjimą, susigėdęs čiupo alų ir ėmė gerti.

Ji išėjo, matyt, pasirodžiau per daug įkyrus. Bet ji grįš, ir aš galėsiu į ją žiūrėti. Koks puikus ir prasmingas gyvenimas! Alus pasakiškai gardus, o numirėliai ant sienos nesiruošia daryti man nieko pikta. Ir vis dėlto – turiu elgtis santūriai, nespoksoti, niekada daugiau taip nespoksoti, kaip pirma. Man tai bjauru! Žiūrėk slapčia, Konradai, žiūrėk vogčiomis, tai leistina; gašlumas – tai laukas, per kurį moralė nuliuoksi kaip pabaidytas kiškis. Žiū, ta žavi būtybė atplevena ir tėkina dar penkis bokalus alaus, stovi, išdidi ir susimąsčiusi. Neįmanoma įsivaizduoti, kad pašaukta ji atneša dešreles, degtinę ar bent servetėlę, taip didingai žvelgia jos

tamsios akys į putas, į paplavas, ir suteikia viskam pakenčiamo menkumo statusą.

Johanseris svarstė, kaip stilingai sužinoti jos vardą. Tuo metu, kai viena jo minčių pusė šėlo erotinėse fantazijose, kita sukosi daug arčiau žemės apie tą faktą, kad jis, priešingai savo nuostatai, geria jau popiet. Lig tol Johanseris, kaip ir daugelis alkoholikų, dieną slepiančių savo ydą, niekada nepradėdavo anksčiau septintos valandos vakaro.

Na ir kas? Apgailėtinas pedantas! Mielai kur nors šliūkštelėčiau alų ir užsisakyčiau dar, kad išvysčiau jos rankas. Jos rankas sukūrė Velaskesas, tik nagai lakuoti bespalviu laku, blizgantys segmentai, ir niekur daugiau negaliu išpilti šio alaus, tik sau į burną. O kodėl gi ne? Kam tas kvailas 19-tos valandos fasadas? Laimė, sveikata leidžia.

Johanseris kilstelėjo tuščią stiklą, šūktelėjo *„panele“* – nenusakomas kreipinys, kurį skausmingai prisivertė ištarti. Jis niekada nebuvo didvyris, kai tekdavo užmegzti pažintį. Mintyse konvulsiškai formulavo sakinius, maždaug tokius: „Kaip į jus kreiptis, kad nereikėtų sakyti *alio?*“ arba: „Kaip jus geriau vadinti – *panele* ar vardu?“ Viskas skambėjo siaubingai silpnai ir bejėgiškai.

Padavėja patiekė alų, o jis tuo metu neryžtingai smaugėsi ir vos išlemeno suprantamą „ačiū“. Atsitiesdama ji staiga stabtelėjo ir jį nužvelgė:

– Jūs jau buvote čia praėjusią naktį, ar ne?

Konradas, suglumęs ir užkluptas, neteko savitvardos.

– Kieme prie lango, iš kur jūs žinote? Juk jūs skaičiavote pinigus.

Būtų įmanęs nusikąsti liežuvį.

– Mano vardas Ana. Kai kas vadina mane Ane, bet man tai nepatinka.

Ji paliko Johanserį vieną ir nuėjo į virtuvę. Nedaug trūko, kad ir Johanseris būtų prisistatęs vardu. Nuo šio nemalonumo jį apsaugojo tik tai, kad ji greitai išėjo.

Johanseris laimingas spoksojo į alaus putą. Ana. O kokių siaubingų alternatyvų galėjo būti... Visi numirėliai ant sienos ėmė linkčioti.

Apskritai malonūs žmonės tie numirėliai, o jis pats... laisvas kaip paukštis! Ana neprašoma pasakė savo vardą, skubriu balsu, skaidriu, nespringdama. Ar ji atspėjo mano norą? Gal ji to laukia? O gal pasakyti savo vardą jai tėra varginanti rutina? Ko ji tuo siekia? Ar nori užkirsti kelią, ar kviečia? Bando nubrėžti ribas ar jas ištrinti?

Ana. Johanseris ištarė jos vardą, skambiai tęsdamas balsius. Palindromas, toptelėjo jam, poetiškiausias palindromas pasaulyje. Johanseris kiek įkaušo, o tai jį stebino. Paprastai jis ilgai gerdavo, o paskui beveik iš karto prarasdavo sąmonę. Jau iki pusės ištuštino ir antrąjį alaus bokalą, liko įveikti tik ketvirtį litro, kad vėl galėtų pašaukti Aną. O kai įveikė, šventė jos vardą kaip indų maldos žodį arba pirmą gurkšnį tauraus konjako.

– A-na?

Nieko neįvyko, ir Johanseris šūktelėjo antrą kartą, taip garsiai, jog ji turėjo išgirsti. Bet vietoj jos iš virtuvės išėjo šeimininkas, tas žmogų primenantis aludės arklys, kuris praėjusią naktį taip begėdiškai juo atsikratė. Jo marškiniai aptempė sunkius raumenų paketus, o kentauro kaklas atrodė it platus terakotinis postamentas.

– Ar dar alaus?

Konradas priešiškai įsispitrėjo į jį.

– Norėčiau sumokėti, – sumurmėjo jis ir tikėjosi, kad šeimininkas jam atsiųs Aną. Tačiau šeimininkas nenuėjo, pasakė kainą ir išsitraukė piniginę. Johanseris sudvejojo, paskui davė per daug arbatpinigių ir meldėsi, kad kentauro šešėlio ilgiau nereikėtų kęsti ant savo kūno. Neklausė, kur Ana. Nieku gyvu nebūtų šnekėjęs apie Aną su šiuo mėsinės kalviu.

Ar ji manęs vengia? Turi darbo virtuvėje? Gal baigiasi jos pamaina? Ko gero, ji kaip tik dabar išeina iš smuklės ir slampinėja gatvėmis.

– Man dar reikia dviejų butelių vyno. Malonėkite sudėti į maišelį!

– To paties kaip vakar?

To paties kaip vakar. Košmaras.

– Taip taip. Malonėkite paskubėti!

– Jums patiko, ar ne?

Konradas tūžmastingai linktelėjo, o kadangi šeimininkas vis dar nejudėjo iš vietos, Konradas atsuko jam nugarą ir sugniaužė pirštus ant krūtinės. Jo skrandis tapo švininis ir degė. Kodėl man atsitinka tokie dalykai? Tikriausiai esama priežasčių. Mane supa man nežinomos priežastys.

Galų gale jis išgirdo šeimininko žingsnius, šeimininkas neskubėdamas vilko kojas, pašaipūs žingsniai, aiškiau ir būti negali – žingsniai, kurie viską žino.

Aš perregimas kaip stiklas. Užtenka šnairomis mesti žvilgsnį, kad mane įvertintum ir perprastum. Tai kvailiausia sąžiningumo forma – permatomumas. Jausti tavo rankas ant kūno, Ana, tavo nuogus kojų pirštus po stalu. Kol tu tylėtum ir svajotum, jie galėtų keliauti man per šlaunis, aš taip pat tylėčiau ir svajočiau. O ant staltiesės mūsų pirštų galai gaudytųsi kaip jauni kačiukai.

– Dar ko nors?

Konradas išplėšė maišelį Kentaurui iš rankų, padavė per stambų banknotą, tarsi norėdamas išsipirkti, ir išpuolė į kaimo aikštę.

O gal ji išstūmė tą griozdą, nes aš jai bjaurus? Šitas galingas galvijas, su savo penkiapirščiais semtuvais... Dėl Dievo meilės – ar jiedu dulkinasi? Visko galima laukti. O ko paklausi? Aš kaip mažas vaikas! Bet tai įdomu. Jaudina.

Konradas nesivaržydamas pasinėrė į spėliones ir fantazijas ir užsigeidė susirasti kokią nors nuošalią vietelę, kad galėtų dar konkrečiau atsiduoti vaizduotei. Jis apėjo aikštę, ramstėsi į namus, uodė akmenis.

Vakaras bus nuostabiai gražus – oranžinis ir rudas, ir mėlynas. Šviesos ir kvapų šventė.

Viskas, ką regėjai, vaizdai it apčiuopiami daiktai kilo iš kompleksiškos atramos taškų ir veidmainiškų pranašingų ženklų sistemos, viską bylojo ir nieko nežadėjo. Kad ir kaip pasiaukojamai Johanseris stengėsi įsitraukti į šią sistemą, sistema jo nepriėmė. Membranos, skiriančios žiūrovą nuo vaizdo, jam nepavyko perskirti.

Johanseris galvojo apie baisiausią iš visų pasakų motyvų – kai piktoji fėja pavagia vaiką ir numarina jį kaip paveikslo personažą. Vaikas amžinai lieka drobėje, tarp kitų paveikslo elementų, aliejumi tapyta fono detalė iš kito, nepasiekiamo pasaulio. Ar piktoji fėja virs gerąja, kai paveikslas savo gausa pranoks tikrovę? Įdomus klausimas. Juk manyje nėra nieko, kas laikytų mane manyje. Pirmos sutiktos fėjos melsčiau stebuklo. Įsismelkti, virsti aliejumi, susilieti. Tapti spalva. Arba muzika.

Benediktas.

Vaikinas stypsojo, atsirėmęs į Marijos statulos postamentą, ir rūkė. Jo tankūs plaukai, užkritę ant kaktos, dengė veidą iki pat nosies.

Jis, pamanė Johanseris, nestovi čia dar nė minutės. Iš tiesų, cigaretė buvo vos nudegusi. Benediktas atrodė išsekęs, stovėjo, įsprendęs rankas į kelius, ir spoksojo į savo dviračio stipinus.

Johanseris sekundę per ilgai galvojo, kad galėtų apsimesti nepastebėjęs vaikino, tad žengtelėjo jam priešais ir pasisveikino.

Benediktas kilstelėjo kairę ranką šešiasdešimties laipsnių kampu – vangus gestas, stulbinamai nenatūralus, kaip ir daugelis kitų dalykų, atrodančių lyg iš filmo, nusižiūrėtų kine ir išmoktų prieš veidrodį. Lig šiol Johanserį tai linksmino, bet dabar jis įtūžo, neturėjo nė menkiausio noro aiškintis su savo pusbroliu, daug mieliau būtų buvęs vienas su Ana arba kokia nors kita moterimi iš onanizmo vaizdų kontoros.

Maišelį Johanseris laikė paslėpęs už nugaros, tik reikėjo ramybės ir pusiausvyros, kad buteliai nebarškėtų vienas į kitą, bet Johanseriui stigo ir vieno, ir kito.

Ką čia pasakius? Joks žodis nežengė į priekį ir nepasisiūlė savanoriu. Galiausiai Konradas griebėsi melo:

– Dabar ir aš mielai užsirūkyčiau.

Benediktas nudaužė pirmąjį pelenų centimetrą:

– Anoje pusėje stovi automatas! – Jis mostelėjo skersai aikštės.

– O tu neduotum man cigaretės?

– Jums jos visai nereikia. – Tardamas šiuos žodžius, Benediktas nusibraukė plaukus nuo kaktos ir pažiūrėjo Konradui tiesiai į akis.

– Tikrai, tu teisus. Turbūt net parduoti man nesutiktum?

Vaikinas išpūtė kamuolį dūmų, gana meistriškai.

– O kiek siūlote?

Konradui knietėjo skelti jam antausį, jis beveik matematiškai lygino, kas nusvertų – šio veiksmo teikiamas pasitenkinimas ar jo nepataisomas kvailumas.

– Gal tu norėtum, kad ir aš tau sakyčiau *jūs*. Taip? Tik sakyk.

– Tas *jūs* man *cool.* Bet man vienodai rodo, ar jūs taip sakysite. Tikrai. Man nusišikt.

Dievas mato, jis ne bailys. Pranoksta mane viskuo, kas svarbiausia. Dabar nebegaliu jam užvožti. Ir kodėl visą laiką barška tie kvaili buteliai? Juk aš visiškai ramus.

– Tu norėtum iš čia ištrūkti, geriau šiandien nei rytoj, ar ne taip? Bet turėsi laukti, dvejus ilgus metus, kitaip tave nutvers. Atsiprašau, kitaip *jus* nutvers ir parsiųs namolio, taip jau yra, *pone Henleinai*, reikia laukti ir patogiai leisti laiką, kitaip laikas virs pragaru, aš tai žinau, turiu šiokios tokios patirties. O man regis akivaizdu, jog jūsų net nelyžtelėjo liepsnos liežuviai. Ir kaip taip gali būti? Jei kalbėsime atvirai – *jūs* man atrodote visiškai nieko nenutuokiantis...

– A?

– Anaiptol netikiu, kad jūsų charakteris toks bjaurus, kaip stengiatės parodyti. Galbūt jūs lyg tyčia susikivirčijote su savo drauge arba turite dar kokią nors didžiai svarbią priežastį taip elgtis. Gal ir man *nusišikt*, kas žino?

Mažoji Johanserio prakalba, jam pačiam atrodžiusi per daug energinga ir neapgalvota, nelauktai paveikė. Benediktas nebespoksojo į jį, godžiai čiulpė savo cigaretę ir darė nemalonų įspūdį.

– Skamba žiauriai šiurpiai! Ko jūs, tiesą sakant, norite?

Konradui magėjo atsakyti emfatiškai: VISKO! VISKO!, – bet jis nutylėjo ir mėgavosi triumfu, privertęs Benediktą paklausti.

– Ir kodėl jums atrodo, kad aš noriu iš čia ištrūkti?

Konradas augo sulig kiekvienu žodžiu. Jis užčiuopė vaikino jautrią vietą, tuo dabar neabejojo.

– Kol negalėsi naudotis guoba savo naktinėms iškyloms, tol ant manęs širsi, ar ne? Juk iš tavęs kai ką atėmiau – tai tiesa, aš tau

dabar kaip kaulas gerklėje. O jeigu aš užsigeisiu karo... juk nuo tavęs priklauso, kaip tada? Nukirsiu medį kirviu, prieš išvykdamas, štai tau pavyzdys, grubiai plastiškas, Pyro pergalė, užrašoma ant vėliavų, kurios plevena nuleistos iki pusės stiebo.

Vaikinas žiūrėjo pritrenktas, su nuplėšta kauke. Johanseris stebėjosi, tikėjosi iš jo daugiau, aiškiai pervertino. Antpuolis pasirodė toks lengvas, kad beveik neteko vertės.

Žinoma, jis ne velnias, o ką tu manei? Tik šešiolikmetis su jo amžiui būdingu problemų katalogu, karšto oro pripūstas balionas, subliūkštantis vos bakstelėjus smeigtuku.

– Ar nustatei man klasikinės muzikos programą?

Vaikinas linktelėjo.

– Puiku. Tada ir tau kai ką padarysiu. Su sąlyga, kad neatsisakysi.

Benediktas perkreipė lūpas. Išsisukdamas sutrynė nuorūką.

– O ką gi jūs man padarysite?

– Manai, nieko negalėčiau padaryti?

– Lig šiol neatrodė, kad ką nors ketintumėte.

– Buvo priežasčių. Nereikia visada vertinti padėties tik iš savo varpinės. Jei nori, eime kartu namo vakarieniauti, pasišnekėsime.

Pirmas kartas, kai Konradas pavartojo tą įtartiną žodelį – *namo* – taikydamas sau pačiam. Jo skonis buvo neįprastas, bet anaiptol ne toks apgaulingas ir svetimas kaip anksčiau.

Benediktas dar kiek pasimaivė. Tada pakėlė dviratį nuo grindinio ir ėmė stumti šalimais. Kol jiedu ėjo sykiu, devynis dešimtadalius pokalbio šnekėjo Konradas. Žingsnis po žingsnio Benediktas glaistė savo sutrupėjusio fasado likučius, atsikovojo distanciją, nekalbiai švebeldžiavo ir kartais stumtelėdavo dviratį greičiau, tarsi norėdamas palikti pusbrolį. Bet visą laiką atidžiai klausėsi ir čiupinėjosi spuoguotą kaklą.

4

Baigiantis vakarui, Marga jautėsi nepaprastai patenkinta. Gražus pasibuvimas. Jau seniai buvo taip, kad nelabai ką turėtų prikišti sūnui. Net Rudolfas užsikrėtė ta smagia, linksma nuotaika, juokėsi iš kiekvieno Konrado pokšto, o vieną kartą net paplekšnojo jam per petį. Marga negalėjo prisiminti jokio bjauraus tono. Tik vis kuždėjo: gražus pasibuvimas! Benediktas elgėsi santūriai, bet mandagiai ir po vakarienės liko namuose, pirmą kartą po daugelio savaičių. Atsikračiusi šimtapūdės baimės, Marga nusišypsojo savo atvaizdui vonios veidrodyje. Pagaliau vėl atsirado vilties.

Konradas pasakojo juokingus nutikimus iš mokyklos laikų, labai smagius epizodus, kaip, statant Šilerio „Plėšikus“, jis norėjo vaidinti dvigubą vaidmenį – Francą ir Karlą Morus, bet nieko neišėjo, nes besinervindamas užkimo. Tiesą sakant, dabar, po dviejų valandų, Marga jau nebūtų galėjusi tiksliai papasakoti, kas ten buvo taip sąmojinga, kai ko ji ir visai nesuprato. Tačiau Rudolfui ir Benediktui tai pasirodė labai juokinga, ir kai jiedu imdavo kvatoti, juokdavosi ir ji. Vėliau paaiškėjo, kad Benediktas mokykloje dabar kaip tik skaito „Plėšikus“, ir jiedu su Konradu ilgokai šnekėjosi apie šią dramą, net ir tada, kai per televizorių prasidėjo vaidybinis filmas.

Gal kokį savaitgalį būtų galima kartu nueiti į baseiną. Dabar ten yra mašina, sukelianti bangas didžiajame baseine, taip pat galima kepti atsineštą mėsą milžiniškame grilyje arba įsitaisyti saunoje. Kiekvienam pagal skonį, ideali vieta pramogoms, ten galima būti drauge arba, jei vis dėlto jaustųsi įtampa, pasitraukti vienas

kitam iš kelio. Gera mintis, iš tiesų! Margą apėmė euforija. Per ploną sieną sklido muzika, švelnūs, harmoningi garsai, o ne tas šaižus greitas dundantis triukšmas, kurio visada klausydavosi Benediktas.

Iš spintos Marga išsitraukė dėžutę naktinio pienelio odai.

Konradas toks malonus žmogus. Ir garbingas.

Po vakarienės sunešė jai indus į virtuvę, prisipažino, visai neverčiamas, apie naktinį pasivaikščiojimą sode, tiesiog jaudinančiai, kaip nuoširdus vaikas, išpažįstąs atleistiną nuodėmę. Aišku, ji tai žinojo, ir Konradas tą suprato, bet lygiai taip pat būtų galėjęs išvengti to pokalbio – juk reikalas iš tiesų per menkas, neverta imti į galvą. O kad jam iš viso pasirodė reikalinga pradėti šneką apie šį įvykį, liudijo jo korektišką, užjaučiantį būdą. Miltų dėmės ją šiek tiek suglumino, tas tiesa, Marga jautėsi didžiai dėkinga Konradui už jo pasiaiškinimą.

Konradas turėjo talentą sakyti komplimentus. Ir delikačiai išsakytas raginimas, jog ji turinti labiau rūpintis savimi, sujaudino Margą.

Dėžutė su naktiniu losjonu atsidarė sunkiai, dangtelis buvo uždžiūvęs.

Konradas galėtų teigiamai paveikti Benediktą. Kad tik paviešėtų ilgiau! Jam, ko gero, pavyktų nutiesti tiltą per prarają tarp tėvų ir sūnaus. Jis dabar tokio amžiaus, kad Benediktui galėtų būti ir vyresnysis brolis, ir gerbiamas suaugęs asmuo.

Marga prisiminė savo persileidimą, 400 gramų nelaikšį, vyriškos lyties, jai nenorėjo jo rodyti, liko nepalaidotas, išmestas šiukšlių maiše. Jei būtų išgyvenęs, šiandien būtų trisdešimt ketverių, šiek tiek vyresnis už Konradą.

Netrukus ji pasijuto taip, tarsi tasai pirmasis, žuvęs sūnus būtų grįžęs ir į namus atnešęs taiką ir laimę. Paskui vėl ėmė būgštauti, jog gali pasirodyti, kad šis vakaras pavyko atsitiktinai, kad tai liūdnai pagarsėjusi tyla prieš audrą.

Konradas žadėjo svečiuotis penkias dienas, gal savaitę. O jei jis išvyktų – ar vėl viskas liktų po senovei? Antra vertus, Konradas vis užsimindavo, jog galįs planuoti savo laiką kaip tinkamas.

Žinoma, jį tikrai galima prišnekinti paviešėti ilgiau, bent iki Pavasario šventės.

Muzikos Marga dabar jau negirdėjo. Koks atidus žmogus. Tiesiog neįtikėtina, kad tėvai jį kitados mušdavę. Juk jis taip gerai mokėsi, už ką gi jį mušti. Aišku, Ervinas gėrė, o alkoholis pats yra priežastis, kitų priežasčių nė nereikia.

Marga atsigulė į lovą šalia Rudolfo ir įspaudė jam kakton bučinį.

Rudolfas nereagavo. Kai pagalvoji, ne, tiesą sakant, jis ir šiandien neištarė nė vieno normalaus sakinio. Bet tai visiškai nekrito į akis, nes jis dažnai juokėsi.

Marga dėkinga paglostė jam plaukus. Matyt, rūsyje Rudolfas nesužinojo nieko nauja. O jei ir būtų sužinojęs – Marga tuo netikėjo – nežiūrėjo į tai rimtai. Į akis savo vyrui to niekada nebūtų pasakiusi, tai mažai ką būtų padėję. Jo įsitikinimas buvo per daug tvirtas, ir visi prieštaravimai atsimušdavo kaip žirniai į sieną.

5

Tą rytą kiaulininkas nesivilko jokių drabužių. Nuogas iššlubčiojo laukan, staugdamas iš skausmo, iškėlė abu kumščius į dangų, kuris, raudonas ir sunkus, kabėjo virš jo. Rudenį, kai iš tvartų išginė kiaules ir sugriovė kiaulininko gyvenimą, čia lankėsi policininkai, nenorėjo leisti, kad jis pats iššaudytų savo gyvulius, atėmė iš jo ginklą ir pagrasino įduosią.

Daugiau niekam apylinkėje kiaulių maras nepadarė rimtesnės žalos, iš avis auginančių valstiečių jis nesulaukė jokios užuojautos.

Maisto kamaros per žiemą ištuštėjo. Visas savo vištas kiaulininkas nukirto ir pasidalijo su šunimi kruopščiai nuo kaulų nugremžta mėsa. Dabar nebežinojo, kuo dar jį šerti. Ūkį parduos iš varžytinių, o kiaulininką pasiųs po velnių. Prieš dvi savaites čia buvo pasirodęs tipas iš banko, su kostiumu ir visureigiu automobiliu, šuo jį išvijo, bet juk ateis dar vienas ir dar vienas, o paskui ir keletas. Per daug.

Kiaulininkas patrynė galvą į drebantį šuns šoną, paklaūsė, kaip plaka sena širdis. Šuo buvo aklas nuo senatvės. Vakar net neįkando tam vyrukui.

Kiaulininkas sutraiškė šuniui kiaušą, nusviedė kūjį ir užkaukė. Tris valandas kūkčiodamas gulėjo šalia dvėsenos. Šautuvas stovėjo Bulbruno policijos saugykloje, todėl kiaulininkas pasibjaurėjęs čiupo virvę ir pasikorė.

6

Johanseris čia buvo jau penkias dienas. Apskritai imant, įvykių raida jis galėjo būti patenkintas.

Tik penktadienio rytą pavasarišką orą sugadino stipri liūtis, kaip tik tada, kai Johanseris pasiryžo išvykai į Valštatą. Jam iš karto praėjo ūpas, jis nusprendė, kad ir kitą savaitę tam turės marias laiko. Kiekvieną dieną Johanseris gana tiksliai praleisdavo dvi valandas pašto užeigoje, dažniausiai vėlyvą popietę, kai smuklė dar nebūdavo pilna ir prirūkyta, o virš stalų, kerinčiai pindamiesi, lūždavo šviesos spinduliai. Tomis valandomis Ana turėdavo mažai darbo, jos povyzos nežemindavo karštligiškas skubėjimas. Jos eisena, tiksliausiai apibūdinama paradoksu „lėtas šmėsčiojimas“, paversdavo patalpą siurrealistiška. Laikas tekėdavo pro Konradą; daiktų tarpusavio ryšiai pakisdavo it sapne, jie prarasdavo ir chronologiją, ir centrinę perspektyvą. Lyg matomi dalykai būtų dalijami į vis plonesnius sluoksnius, kurių vidus ir išorė nuolat keistųsi vietomis ir atidengtų naują substanciją.

Dauguma lankytojų vyrų – o pašto užeigoje sėdėdavo beveik vieni vyrai – varstydavo Aną žvilgsniais, laidydavo begėdiškas nešvankybes, laižydavosi lūpas, ir tik nuo Kentauro priklausė, kad jie niekada neperžengdavo ribos ir neduodavo valios rankoms. Kentauro prisibijojo visi, net tetrarchai prie nuolatinio stalo; jis valdė smuklę su beribiu autoritetu, ir tasai, kurį išmesdavo lauk, negalėdavo nei tikėtis malonės, nei griebtis pakenčiamų alternatyvų. Tai buvo labai neįprasta – juk net mažiausio kaimiūkščio girtuokliai pasiskirsto bent po dvi konkuruojančias smukles, ku-

rios tada panėšėja į frakcijas. Nyderenslingene, be pašto užeigos, buvo tik maža kavinukė, kurios klientūrą sudarė vieni gimnazistai. Joje parduodavo daugiau ledų negu alkoholio ir videožaidimų automatais uždirbdavo daugiau pinigų negu gėrimais. Dar prie baseino buvo sportininkų bendrabutis, į kurį po treniruočių grįždavo plaukikai, futbolininkai ir šauliai, bet tai ne vieša užeiga.

Ana aptarnaudavo Konradą nei geriau, nei blogiau už kitus, spoksančius ne taip atvirai. Konradas žiūrėdavo vogčiomis ir tučtuojau nusukdavo akis į langą, kai Ana pažvelgdavo į jį, o tai, tiesą sakant, pasitaikydavo retai ir būdavo iš anksto numanoma. Ji niekada nedarydavo staigių judesių galva, net ir tada, kai kas nors garsiai šūktelėdavo jos vardą. Tarsi savo kūno belaisvė, kuri priešinasi viskam, kas ant jos uždėta, bet privalo paklusti, Ana dirbo savo darbą – erzinančiai nenoriai ir vis dėlto taip nepriekaištingai, kad niekas neturėjo pagrindo skųstis. Du sykius Konradas mėgino užmegzti su ja pokalbį, bet abu mėginimai apgailėtinai žlugo. Žodžiai išsprūsdavo jam iš lūpų, išslysdavo iš kelio, lyg niekada nebūtų buvę skirti Anai.

Konradui būdavo malonu kokio nors lankytojo akyse pastebėti tą patį geismą, sumišusį su tokiu pat bejėgišku nesugebėjimu priartėti prie geismo objekto. Bet kiekvienam, kuris, tegu ir pačiu grubiausiu ir kvailiausiu būdu, bandydavo tai padaryti, Konradas jautė pavydą, menkai maskuojamą panieka.

Per tą laiką Konradas sužinojo, kur Ana gyvena, kokia jos pavardė, kad ji gyvena viena. Visas žinias nuklausė nuo kaimyninių stalų, kai lankytojai kuo nešvankiausiai kuždėdavosi apie padavėją. Tai labai piktino Konradą, jis laikė esminiu skirtumu, ar tik kažką galvoji, ar jau kam nors sakai. O kad garsiai išsakytus akiplėšiškus žodžius galėdavo girdėti net ir pašaliniai, Konrado nuomone, buvo įžeidu.

Buvo ir blogesnių dalykų. Kentauras buvo įsižiūrėjęs Aną, čiupinėdavo ją, uosdavo jos plaukus, šnibždėdavo jai į ausį. Nors Ana visada švelniai ir vikriai išsisukdavo nuo jo kabinėjimosi, nors negalėjai įžvelgti jokio ženklo, rodančio jųdviejų ryšį, Konradui jau regėjosi, kad smuklininkas yra siaubingas varžovas.

Pirmąją valandą, kurią kasdien praleisdavo užeigoje, Konradas skaitydavo laikraščius, o antrąją tik žvelgdavo krištoliniu žvilgsniu į auksaspalvį alų. Jei praeidavo Ana, Johanseris linktelėdavo putojančioms svajonėms ir nejučiomis niūniuodavo, paskendęs auksinėse godose.

Žmonės šnekėjo ir vietinis laikraštis rašė apie kiaulininko savižudybę, bet to, ką girdėjo, Johanseris nesiejo nei su šunimi, nei su sugriuvusiu ūkiu. Tą epizodą jis greitai užmiršo.

Kad žmonės apylinkėje kariasi kaip niekur nieko, lyg įbauginti norėdami... Galėtų turėti tablečių, galėtų turėti *padorumo!* Daugiau ta žinia jam niekuo neužkliuvo, taip ar panašiai šnekėjo vietiniai gyventojai. Beveik niekas nepažinojo kiaulininko, nieko jis nejaudino.

Kartkartėmis Konrado vienatvę sudrumsdavo įkaušėliai, kurie neklausę prisėsdavo prie jo ir imdavo šnekinti. Dėl to Konradas anaiptol nesijautė nelaimingas ir vengė bet kokios arogancijos, visada mandagiai apsimesdavo susidomėjęs, bet netrukus ramybės drumstėjai patys atstodavo nuo jo, nesumodavo, ką su juo veikti, niurgzdami ir šnypšdami susirasdavo tinkamesnes aukas.

Konradui tai kėlė nerimą. Jeigu net smuklių rapsodai, kurie iš bėdos patiki savo rūpesčius sienai arba staltiesei, atsikabindavo nuo jo taip greitai – koks svetimas jis čia turėjo atrodyti, koks bauginančiai kitoniškas?

Niekas nesielgė agresyviai, net provokuodamas į jį niekas nežiopsojo, ne. Johanseris net nepastebėjo, kad kas nors apie jį šnekėtų. Bet ir vakar, kai jis vėlai vakare užsuko čionai išgerti alučio prieš miegą, o salė garavo nuo šurmuliuojančių žmonių, net tankiausioje maišalynėje jis vis dėlto stovėjo nuošaly, tarytum virš jo būtų užvožtas stiklinis gaubtas, visus verčiantis laikytis atstu. Konradas jausdavosi tai neprilygstamai pranašesnis, tai žymiai menkesnis už aplinkinius, vidurio nebuvo, ir lygiai taip pat kaitaliodavosi jo požiūris į Aną. Kartais mylėdavo ją, kartais žiūrėdavo visiškai abejingai, o kartais balsas jam tvirtindavo, jog visur esama dailių moterų, po tuziną kiekviename mėšliname kaimiūkštyje, kiekviena nepalyginama – ir kaip tik todėl ją iš karto galima pakeisti!

Kai nusičiupinėja grožio politūra, į dienos šviesą išlenda pigumas. Kodėl taip negalėtų atsitikti su Ana? Ji padavėja, padavėja provincijoje, tad kokias galima daryti išvadas? Minezingeriai žinojo, kodėl laikosi tolėliau nuo savo šviesiausiosios, kodėl svaiginasi rutaretilu...

Tada, kai
Kažkas žemyn tais laiptais leidžias, po varpu,
Atsiveria būties tyla, kadangi
Regėdamas tą vienišą povyzą
Matai, kokia trapi žmogaus esybė.

Kai apimdavo tokia nuotaika, Johanseriui atrodydavo, jog laikyti Aną tik stebėjimo objektu yra tiesiog pagarbos forma ir visai nesvarbu su ja susipažinti. Bet po kelių valandų, įsimylėjęs iki koktumo, jis jau slampinėdavo apie Anos butą, esantį netoli upės, trečiame namo su terasa aukšte. Tada skaičiuodavo jos telefono numerio skaitmenų sumą, kurdavo laiškus, nebyliai šaukdavo jos vardą vandeniui...

Konradas mane juokina, užrašė jis ant servetėlės.
Dėl savo menkavertiškumo komplekso jis ką tik ėmė rimtai svarstyti, kaip pašalinti Kentaurą, kuris atima jam drąsą, kurio buvimas jį paralyžiuoja. O juk jis tikriausiai šaunus vaikinas, tegu sau gyvena, be abejonės, atsirastų užtarėjų, kurie jį mėgsta. Ir Ana? Kas žino? Konradas įsivaizduoja, kaip, baigęs darbą, smuklininkas verčia ją ant bufeto, plėšia jai nuo kūno drabužius ir kyšteli savo pabaisišką liežuvį jai tarp kojų, viską slepiančioje prieblandoje. Konradui darosi šleikštu, jis tikriausiai mazochistas, kad nepajėgia galvoti nieko kita.

Johanseris nustebęs liovėsi rašyti. *Jam* darėsi šleikštu. Jį *vertė* vemti. Jis kažką rašinėjo apie save patį, kalbėjo apie save trečiuoju asmeniu. Ir dar negailestingai atvirai. Iš mažo radijo, stovinčio alkoholinių gėrimų lentynoje tarp dviejų viskio butelių, čiurleno sena Boni Tailor daina: „Tai širdies skausmas, nieko daugiau, tik širdies skausmas..."

Kas man darosi? *Aš darau pažangą.* Puikiai padaryta.

O kas atsitiktų, jeigu dabar, staiga, Ana turėtų rinktis mane arba Kentaurą? Jeigu ji, kokia kiaulystė, pasirinktų ne mane?

Neverta nė kalbėti, pasaulis sugriūtų nė neapdainuotas.

Taigi visai prasminga atsikratyti Kentauro, tada likčiau tik aš, aš vienas, Ana būtų priversta rinktis teisingai, pasaulis suktųsi, išgelbėtas ir džiugus, per amžių amžius...

Konradas yra paikas vaikas, galiausiai pakeverzojo jis.

Per tą laiką Johanseris apkeliavo daubą, du kartus užkopė ant plynaukštės, stovėjo prie pat krašto ir aulinių galu spardė žemyn akmenukus. Ten, viršuje, jo šypsena įgavo neroniškų bruožų. Jam atrodė, kad jo krūtinė išduobta, korpusas, rezonuojantis be galo tolimą muziką, o toje vietoje, kur plakė širdis, dabar vibruoja mažulytis taškelis. Kraštovaizdis po juo siūbavo pirmyn ir atgal, labai lėtai, geležinis taškelis krūtinėje lengvėjo ir augo, pulsavo kraštovaizdžio ritmu, kaip kad vanduo teškena į uolas. Tarp gomurio ir liežuvio vėlėsi lipniai saldus skonis.

Kaip įdomu gyventi šiame pasaulyje, kai tariesi esąs svarbus, galingas, galįs spręsti... Visa tai iliuzija. Aš ištempiu pasivaikščioti širdį, bet ar ji tikrai pripildyta kraujo? Ne vien oro pūslė? Muilo burbulas, kuris bakstelėjus sprogsta? Balionas, pripūstas puvimo dujų?

Vertinti egzistenciją nuo kalnų viršūnių, kaip Kasparo Davido Frydricho nutapyta figūra – juk tai ne kas kita, kaip kad per mažo ūgio aktorius filme pasilypėtų ant suolelio pabučiuoti partnerės. *Galvoje* reikia turėti viršūnę! Kitaip liksi smulkus ir smulkmeniškas. Antra vertus – kas rūpi bučiuojančioms lūpoms, kad ten, apačioje, kažkokios kojos naudoja suolelį? Viskas yra suolelis.

Taip, ir dar išsamiau, ginčijosi balsai jo viduje.

Marga pasakojo, kad ant plynaukštės stovėdavusi eilė norinčių lėkti su skraidyklėmis, kol pernai jiems uždraudę šokinėti; du kartus šuoliai baigęsi tragiškai.

– Taigi! – ciniškai nukirto Johanseris. – Ir *galvoje* reikia turėti skraidyklę.

Ketvirtadienį, po vakarienės, Johanseris nuėjo prie tvenkinio, susižavėjęs perlipo per spygliuotą vielą ir susikūrė laužiuką. Visu ūgiu išsitiesęs viksvuolėse, jis išgėrė puslitrinį butelaitį bardolino, įmerkė kojas į dumbliną vandenį ir buvo negailestingai sugeltas vabzdžių.

Apskritai viskas buvo ne taip, kaip jis vaizdavosi. Kai nusileido saulė, nemaloniai atvėso, laužas nuolatos geso, nes aplinkui mėtėsi per mažai sausų pagalių. O Johanseris neturėjo tiek įžūlumo, kad plėštų lentas iš pašiūrės. Net tvenkinį reikia turėti *galvoje,* jis anksčiau laiko nutraukė iškylą ir pabėgo nuo čiulkinį grūdančių uodų.

Kiti reikalai klostėsi sėkmingiau. Kai Marga buvo pas ją gydantį mediką, Benediktas mokykloje, o Rudolfas kaip paprastai rūsyje, iš gėrimų parduotuvės Konradui pavyko slapčia parsigabenti į namus dvi dėžes pakenčiamo kiančio. Iškraustęs savo lagaminą, jis sukrovė butelius, kad būtų saugiau, nusipirko pigią pakabinamą spynelę, o tarp butelių prikimšo rankšluosčių, jei kam nors šautų į galvą kilstelėti lagaminą.

Jam atrodė, kad viskas gerai, jis nenujautė, kokių pasekmių turės toji pakabinama spynelė.

Marga, kuri kiekvieną dieną klodavo jam lovą ir valydavo kambaryje įsivaizduojamas dulkes, tučtuojau pradėjo šneką šia tema ir paklausė, kiek kainavusi spynelė. Konradas dvejodamas pasakė kainą – aštuonios ir devyniasdešimt devyni. Marga nusisuko. Ar spynelę ji suprato kaip įžeidimą? Kaip nepasitikėjimo pareiškimą? Atrodė, kad taip, nes ji atsirėmė į sieną, o veidu pasruvo smulkūs ašarų lašai. Johanseris, suakmenėjęs iš siaubo, paprašė paaiškinti, kas atsitiko.

– Tu ją pirkai supermarkete? Tame už rotušės?

– Taip, bet – ką tai reiškia? Ar tu ant manęs pyksti?

– Aš? Pykstu ant tavęs? Už ką? Ne, bet taip ir galvojau! Žinai – Benas neseniai nusipirko lygiai tokią pačią spynelę, savo kuprinei! Atseit jo klasėje esama vagių! Ir išviliojo iš manęs *dvidešimt penkias* markes! Kodėl jis toks gobšus? Ir dar man meluoja!

Johanseris laukė daug ko. Bet ne šito. Pirmą akimirką jis norė-

jo pratrūkti kvatoti, iškvatoti dūlėsius sau iš pilvo, bet paskui visiškai nutilo ir prisiminė vieną iš savo esė – kodėl, nepaisant visų prieš likimą rezgamų gudrybių, klasikiniai herojai vis tiek nepabėga nuo savo lemties.

– Klausyk, Marga, juk paskutinėmis dienomis Benas elgėsi tikrai gerai. Nereikėtų prikaišioti jam senų nuodėmių. Pedagogiškai būtų neprotinga...

– Tu taip manai? O aš bent norėčiau žinoti, kam jam reikia tų pinigų, kuriuos iš manęs vagia. Ir tai ne pirmas kartas!

– Hmm...

– Ne, Konradai! Čia su tavimi nesutinku! Aš su juo pasišnekėsiu!

Kad ir kaip paskui Johanseris stengėsi nuraminti savo tetą, ji nesileido atkalbama nuo savo ketinimo, užsispyrė, tarsi jam ar sau norėtų kažką įrodyti.

Tu kvaiša perekšle! Juk *man* suvers bėdą. Aišku, vėl būsiu kaltas *aš!*

Johanseris suprato, kad vargais negalais pasiektam susitarimui su Benediktu gresia pavojus, ir, nieko nelaukęs, nudūmė prie gimnazijos.

Kaip viskas juokinga... Visada koją pakiša tokios bjaurios smulkmenos, kankina žmogų, ar jas ignoruosi, ar nuo jų ginsiesi. Joms visai nesvarbu. Lyg grasintum pirštu uodams.

Jo santykiai su pusbroliu pasikeitė mažiau, nei norėjo matyti Konradas. Žinoma, jis nusprendė, kad susitikimas kaimo aikštėje buvo jo naudai, pakeliui į namus Konradas nesivaržydamas įkalbinėjo vaikiną. Jog jį palaikąs, jog padarysiąs viską, kad pagerintų Benedikto padėtį, kuria, beje, nesą labai ko skųstis – reikią tik truputį daugiau diplomatijos.

– Kodėl tu bambi kaip koks vergas? Tavo tėvas lyg ir neegzistuoja, jam viskas vis tiek, o apvynioti tavo motiną apie pirštą, tam nereikia kaulų laužyti. Tik leisk jai *jaustis* kaip patelei, šiek tiek atsižvelk ir į jos poreikius, juk ji linki tik gero, nieko geresnio gyvenime nematė. O tu vaidini maištininką, spjauni jai į veidą! Viskas, ko tavęs prašau, tai mažumėlę bendradarbiauti. Ir turėk

kantrybės, jei matysi, kad nepuolu tau į pagalbą dėl kiekvieno nieko. Paprasčiausiai palauk! Jei niekas neišsispręs, mes dar suspėsime likti priešais. O lig tol vadink mane vardu! Arba nešdinkis velniop!

Taip, bendrais bruožais, šnekėjo Johanseris su Benediktu – ir laimėjo. Bet nuo to netapo artimesnis vaikinui. Kartkartėmis Benediktas klausinėdavo apie sostinę, kokių ten esama smuklių, kaip galima gauti darbą, ką reikia žinoti, kur galima pigiai apsigyventi ir t.t. Johanseris atsakinėdavo, kiek įmanydamas. Retsykiais ką nors sukurdavo, kad išsaugotų autoritetą.

Tačiau kai kalba pakrypdavo apie jį patį, vaikinas ūmai užsisklęsdavo. Tik kartą jiedu karštai šnekučiavosi apie Šilerio „Plėšikus". Benediktui drama pasirodė „visai okay", bet pabaiga „gana kvaila", ir Konradas papasakojo jam visus poeto atmestus pabaigos variantus, norėjo padiskutuoti, kad netiesiogiai daugiau sužinotų apie pusbrolį. Bet šis nesileido į kalbas ir kažkuriuo momentu, tarsi būtų peržengta pakenčiama riba, it kurčias įsmeigė žvilgsnį į televizorių, gličiai ir šaltai, su tokia išraiška, lyg jau gailėtųsi lig šiol elgęsis draugiškai.

Marga labai kentė dėl savo sūnaus. Atrodė, kad užvis labiausiai jį erzina jos bekraštis gerumas, labiau už bet kokią priežiūrą ir patarimus. Į jam siūlomą artumą Benediktas reaguodavo šalčiu, kol vėl atstatydavo distanciją. Menkiausią dingstį išnaudodavo konfliktui pradėti, virkštelei perpjauti, susvetimėti. Ir kuo aiškiau ir pikčiau šėldavo jo atakos, tuo meiliau Marga bandydavo vėl atgauti sūnaus prielankumą. Tai buvo bauginantis spektaklis. Benediktas ne tik duodavo motinai suprasti, jog žiūri į ją kaip į kažką bjauraus, ką jau praaugo, jis siekė pažeisti jos savigarbą.

Johanseris dvigubai paspartino žingsnį. Lygiai pirma valanda.

Rausia savo purvą į mikroskopinius kalnynus, šlovina ten pats save kartono šventyklose. Vaikėzas, moters negarbstomas, sukinėjasi lyg pasaulio bamba. Galėčiau jam šito pavydėti. Diriguoti pasauliui lyg absoliutistinei operai, o pačiam jaustis judančia centrine žvaigžde. Dvaro narcizas. Tai dar prisimenu! Kai buvau vie-

nintelis ir nepakartojamas. Visos mintys – auka, kiekvienas sumanymas – žaibo karas. Aistringas ir kraugeriškas – sinonimai. Kai tolimiausi dalykai atrodė pasiekiami ranka, nepasiekiama tik mirtis. Pragaišusi šlovės karalystė, atsainiai palikusi ir antkapius, ir pakelės akmenis. Ne, aš jam nepavydžiu. Ir kas man šovė į galvą? Visada nekenčiau jaunystės, troškau kuo greičiau pasenti. Jaunystė – kvailystė. Aklas įniršis ir pasipūtimas. Mielai būčiau daug vyresnis. Su šiokiais tokiais laimėjimais krūtinės ląstukėje. Kad bet kurią akimirką būtų su kuo palaidoti. Kad netektų prasmegti žemėn vien iš gėdos.

Johanseris priėjo geltonai žalią monstrą. Dvi minutės po pirmos. Kaip tik baigėsi pamokos. Pro pagrindinį portalą spiečiumi pasipylė penki šimtai jaunuolių. Žemesniųjų klasių mokiniai pešėsi, kilo siaubingas triukšmas, dviračių skardos žvangėjo, atsitrenkusios viena į kitą. Pievoje grupelėmis sėdėjo vyresniųjų klasių moksleiviai, rūkė ir leido per rankas butelį pigaus šampano. Susigaudyti toje maišalynėje atrodė baisiai sunku. Be to, buvo dar vienerios durys kitoje pastato pusėje, ten, kur mokytojai statydavo automobilius.

Johanseris atsitraukė, ketino pagauti Benediktą kaimo aikštėje. Jei nebus priežasties sukti nežmonišką lanką, jis turėtų eiti pro čia.

Taip jis ir ėjo, bet tik po penkiolikos minučių. Ir ne vienas.

Benediktą lydėjo mergaitė, iš šonų juos supo stumiami dviračiai. Kukli porelė. Jiedu nesilietė. Mergaitė atrodė patraukli, kiek putloka ir, ypač lyginant su Benediktu, mažutė, daugių daugiausia metro šešiasdešimties, tačiau miela, tankiais tamsiai rusvais plaukais ir žaviu lėlytės veidu. Ji dėvėjo nutrintus džinsus ir stambiomis akimis megztą megztinį, po kuriuo pūpsojo jos amžiui įspūdingos krūtys.

Išvydęs pusbrolį, Benediktas krūptelėjo, tučtuojau sustojo, persimetė su mergaite dar keliais žodžiais ir atsisveikino, nepabučiavęs, nepalietęs.

Matyt, ta jaunuolių meilė nedaug tepažengusi, pagalvojo Johanseris, taktiškai žiūrėdamas į debesis. Mergaitė įsuko į šoninę gatvę, jo tikriausiai nė nepastebėjusi. Benediktas priėjo, prisivers-

tinai šypsodamasis, atrodė, kad nepajėgia atplėšti akių nuo Johanserio batų.

– Na? Ką pasakysi?

– Klausyk, atsitiko toks kvailas dalykas... – Konradas nupasakojo jam, kas įvyko, nuolat pabrėždamas esąs nekaltas.

Benediktas visą laiką vaipėsi, tarsi negalėtų patikėti savo ausimis.

– Tik tiek?

– Aha.

– O kam tu pirkai tą sumautą spynelę?

– Net nežinau. Šiaip sau. Bet, šiaip ar taip, – tavo motušė kaip reikiant sugižo...

– Tegu pabučiuoja man!.. – Vaikinas stumtelėjo savo dviratį pro Konradą, atrodė, kad daugiau nebenori terliotis su šiuo reikalu.

– Ei... apgailestauju, kad nubaidžiau tavo palydovę.

Benediktas ūmai atsigręžė, atmesdamas laisvąją ranką:

– Žiūrėk savo šūdo! Gerai?

Jis pasispyręs apžergė balnelį ir nuvažiavo, palikdamas stovintį pusbrolį it įkyrų prekiją.

7

Rudolfui pasirodė, kad kažką pagavo, tačiau balsai, kuriuos girdėjo, sklido ne iš jo prietaisų. Gyvenamajame kambaryje rėkė taip garsiai, kad riksmas prasimušė iki rūsio, nustelbdamas galingą aparatų šniokštimą. Rudolfas užsidėjo ausines. Jo nedomino, dėl ko baramasi viršuje, kažkokie pinigai ir kažkokios pakabinamos spynelės, tai neturėtų būti baisiai svarbu.

Jau tą dieną, kai atėjo telegrama, Rudolfas pajuto, kad, atvykus Konradui, kažkas ims klibėti. Tasai neapibrėžtas jausmas per tą laiką netapo konkretesnis, bet ir neišnyko. Rudolfas mėgino jį prisivilioti, suteikti apčiuopiamą formą, rasti kokią nors nuorodą.

Atrodė, kad Konradas neblogas vaikinas, kur tau. Šio priekaišto Rudolfas niekada nebūtų ištaręs garsiai. Ir vis dėlto čia buvo kažkas, kas nedavė jam ramybės. Panašiai kaip žmogui, pažiūrėjusiam į ryškią šviesą, akiplotyje atsiranda švytinčios dėmės, sūnėną gaubė kažkas, ką Rudolfas, jei laikysimės šio palyginimo, mielai būtų išsikrapštęs iš akių. Į pensiją išėjusiam administracijos tarnautojui tikrai nebuvo galima prikišti smalsumo. Veikiau reikėtų sakyti, kad Rudolfo jautrumas kai kuriems dalykams buvo padidėjęs, ganėtinai stiprus, kad vargintų, ir vis dėlto per silpnas, kad galėtų jį išlavinti ir prasmingai suformuluoti. Marga tvirtino, jog čia kaltas jo hobis, jog nuo to hobio Rudolfui sutriksiąs gebėjimas suvokti, jam reikią daugiau būti gryname ore ir judėti. Galimas daiktas – Rudolfas to neneigė, – jos tiesa.

Transcendentinės komunikacijos draugijos pietų sekcijos mėnraštis spausdino naujos imtuvų sistemos įjungimo planus, toji sis-

tema neva turinti iš esmės pagerinti senąjį Jurgensono bangos metodą. Jau kelias dienas Rudolfas krapštinėjosi, nuosekliai jungdamas du reverberatorius. Taip pat buvo sudėtinga nustatyti kasetinį magnetofoną tiksliu 1,0 cm/s greičiu, o vieną iš rekomenduojamų radijo dažnių užėmė stiprus popmuzikos siųstuvas.

Aparatūra, visi tie radijai, mikšeriniai pultai, televizoriai, stiprintuvai ir efektiniai prietaisai tarpusavyje buvo sujungti laidais. Marga jau seniai nebekėlė kojos į studiją, bijodama susipainioti laidų raizgalynėje ir ką nors sugadinti. Ji gerbė savo vyro privačią gyvenimo sritį, bet ir kentėjo, kad namuose esama patalpos, kurios nepasiekia jos dulkių šluostyklė.

Paskutiniais metais Rudolfas beveik negalvojo apie savo netikrą brolį ir nesiryžo bandyti užmegzti su juo kontakto. Be to, atrodė, kad užmegzti tikslinį kontaktą su konkrečiu asmeniu yra maža vilties. *White noise**, pragaras, begalybė – galėjai šaukti, kokį tik nori vardą, tačiau neįmanoma buvo nuspėti, kas atsilieps pašauktas; mat tikrasis adresatas beveik niekada neatsakydavo. Kiekvienas, kiek ilgėliau praktikuojąs radijo ryšį su mirusiaisiais, patvirtintų tai iš savo patirties. Rudolfas buvo labai techniškai mąstantis žmogus. Spiritistiniai seansai ir panašios kvailystės jo nedomino.

Visos paskutinėmis dienomis gautos žinios buvo nesusijusios tarpusavyje ir prastos garso kokybės. Nieko tinkama. Nieko apie Konradą.

* Baltas triukšmas *(angl.)*.

8

Daugelis namų pasipuošė baltais ir violetiniais kaspinais, kurie pro stogų angas buvo iškišti į gatvę. Ant kai kurių kaspinų galų buvo pririšti akmenys, kiti plazdėjo vėjyje ir plaikstėsi praeiviams apie galvas. Šeštadienis po Kristaus Dangun Žengimo, tvyrojo šventinė nuotaika, vietovė atrodė labai pasikeitusi, gyva ir marga. Skambėjo maršų muzika, į kurią įsimaišydavo vaikų riksmas ir automobilių signalai. Dievo Motina prieš pašto užeigą glėbyje laikė alyvų puokštę.

Kol Johanseris su savo giminaičiais slimpino į švenčių aikštę, jam regėjosi, kad viskas, ką mato, žavu ir ganėtinai autentiška, bet vis dėlto – demonstruojamas linksmumas jam pasirodė netikras. Jis buvo kažkoks prisiverstinis ir lengvai galėjo tapti juokingas ir liūdnas, lyg džiugesys senio, beviltiškai įsimylėjusio paskutinį kartą. Pavasario šventė nemenkino Nyderenslingeno anachronizmo, priešingai, Johanseriui vis lindo į galvą ką tik nuspalvintos nuotraukos iš tų laikų, kai fotografija tik atsirado, ir jei šiame paveiksle nebūtų šmėkščioję džinsai ir beisbolo kepuraitės, jei automobiliai ir motoriniai dviračiai nebūtų stovėję kiekviename laisvame plyšelyje, sunku būtų buvę nustatyti to vaizdo datą.

Prieš pusę dvylikos ketveriukė, vadovaujama Margos ir Konrado, pasiekė upės krantą. Iš gero šimto alinės stalų beveik visi jau buvo užimti. Ant pakylos savo garbės pareigą atliko vietinė pučiamųjų kapela. Mažiems vaikams, dar neįstengiantiems suvokti apeigų prasmės, kiek atokiau buvo pripūsta milžiniška šokinėti skirta

pagalvė. Arčiau veiksmo vietos stovėjo trys užkandinės, siūlančios gėrimų, pusę vištos ir grilyje keptos mėsos. Žmonių maišalynė siejosi su greitai plaukiančiais debesimis. Apie švenčių aikštę pusračiu augo uosiai, kurių pumpurai, stori ir rudi, panėšėjo į drugelių lėliukes. Konradas įsivaizdavo, kaip kiekvienam medžiui išauga miriadai mažų sparnelių, kurie plasnodami atplėšia kamieną ir šaknis nuo žemės. O sutelkti dėmesį jam sekėsi nekaip. Tik vargais negalais pajėgė klausytis Margos aiškinimų. („Žiū, ateina burmistras! Ką? Ne... iš centro. Čia visi balsuoja už centrą. O antai mano kirpėjas!“)

Pulkas uosių perskrodė dangų.

Per tą laiką kapelai į pagalbą atėjo vietovėje žinomas solistas citrinininkas. Elektrinių prietaisų sustiprinti garsai viskam suteikė groteskišką atspalvį. Konradas nudžiugo, kai šitai baigėsi ir vėl sugriaudėjo maršų muzika. Ritmiški timpanų, tūbos ir lėkščių sąskambiai panėšėjo į galingų arklių prunkštimą, tai buvo savotiškai žavu. Šnervių muzika, skambantis metalas ir medis, kiekvienas sbuffato* taikydavo į pilvą ir kliudydavo...

Daug žmonių vilkėjo tradiciniais vietovės drabužiais: rudos striukės, žali marškiniai ir raudoni kaklaraiščiai, vyrai mūvėjo juodomis vilnonėmis kelnėmis, o moterys segėjo ryškiai raudonus sijonus. Išvakarėse Konradas įsigijo žalią kaip samanos švarką, kuris nelabai tiko jam, bet pusėtinai tiko šia proga.

– Žmogau, juk tai nenormalu! – sumurmėjo Benediktas. – Klausyk, gal tau čia žiauriai patinka?

Konradas sudvejojo, išsisuko iš padėties daug arba, tiksliau tariant, nieko nesakančiu mirktelėjimu. Iš esmės jis buvo nusiteikęs, kad patiktų.

Upėje stūksojo rampa. Per mikrofoną burmistras pasveikino bendruomenę, rėžė prakalbą, pažėrė keletą sentencijų, po to Pavasario šventė buvo oficialiai atidaryta ir šešetas tvirtų ūsuotų ponų atitempė prie rampos du didžiulius kubilus. Marga viską aiškino; per tą laiką Konradas dar buvo pristatytas kažkokiems pažįs-

* *Sbuffare* – pūstelėti *(it.)*.

tamiems. („Tai mūsų daktaras! Ne... romantizmo!.. Na, žinoma, jį galima studijuoti.“) Trūko tik Pavasario mergelės pasirodymo.

– Iš tikrųjų, – sukuždėjo Marga, – ji turėtų būti nekalta mergaitė, bet šiandien to jau niekas netikrina.

Kaip ir visada, ši mergelė su savotiškais vestuviniais drabužiais būsianti simboliškai sutuokta su upe, tai auka pavasariui, o kartu ir duoklė prabėgusiems laikams.

– Šitą Pavasario šventę bešvenčia tik Nyderenslingene, niekur daugiau, patikėk manimi. Jai ne vienas šimtmetis, o gal ir tūkstantmetis.

– Anksčiau mergužėles nuskandindavo.

– Ak, Benai – juk tai netiesa! – Marga įnirtingai papurtė galvą. – O jei ir taip, tie laikai jau seniai praėjo.

Pagaliau pasirodė Pavasario mergelė. Jauna, gal kokių aštuoniolikos metų, ne itin daili, aukšta, gana šviesi ir apkūni. Ankstyvoji valkirijos forma, ją nešė ant kėdės, panašios į teniso teisėjo.

Kitados Pavasario ir Alyvų šventės buvo sujungtos į vieną; abu kubilus išpylė upėn Pavasario mergelei iš kairės ir iš dešinės, viename plūduriavo baltos, kitame violetinės alyvų šakelės. Jos nuotaikingai nuplaukė Acheriu, o Pavasario mergelę, permirkusią iki siūlo galo, – jos plonas apdaras nepadoriai lipo prie kūno, – ištraukė ir suvyniojo į raminančias antklodes. Daugelio dalykų prasmė buvo užmiršta. Pavyzdžiui, sidabro karūna, kurią turėjo Pavasario mergelė, buvo reikalinga tam, kad jos dantelius imtų skaičiuoti besiartinantis demonas. O kadangi karūna apskrita, demonas negali įsidėmėti pradžios, tad skaičiuoja, kol pakvaišta ir pasiduoda.

– Štai ir viskas! – pareiškė Benediktas. – Ar rytoj išvažiuoji?

Šis klausimas išplėšė Konradą iš visų minčių.

– Rytoj? Rytoj sekmadienis.

– Na ir kas?

Konradas pažvelgė pusbroliui į akis. Šis be vargo atlaikė žvilgsnį ir net gūžtelėjo pečiais, lyg pabrėždamas, jog klausęs visai nekaltai. Konradą ėmė kamuoti kosulys, kuris tą akimirką jam pasi-

rodė patogus. Štai ir viskas... Konradas mintyse pakartojo šiuos žodžius, tai tiesa, šventę jis jau pamatė; sunku buvo rasti naują dingstį pasilikti ilgiau. Štai jau ir viskas...

Milžiniška mėlyna šokinėti skirta pagalvė aptverta vieliniu trijų metrų aukščio tinklu. Uždaryti vaikai nori nenori turi šokinėti. Turi šokinėti. Turėti šokinėti.

– Atsiprašau...

Konradas nuėjo prie kiosko, kur pardavinėjami gėrimai, ir grįžo su puslitriu alaus. Jam buvo visai vis tiek, kad dar tik vidudienis.

– Tu geri alų? – paklausė Marga.

– Retkarčiais.

– Visada pagalvok apie savo tėvą!

– Ak, dėl vieno, dviejų...

– Galbūt, bet tu linkęs, pagalvok!

– Linkęs? Aš?

– Tokie dalykai paveldimi. O kaipgi! Tyrinėtojai nustatė!

Konradas neturėjo ūpo prieštarauti. Gal ir iš tiesų taip. Tą akimirką jam kilo idėja, ganėtinai drąsi idėja, kurią tyliai pradėjo svarstyti mintyse. Per tą laiką Rudolfas taip pat nuėjo prie gėrimų kiosko ir grįžo su puslitriniu bokalu. Šįsyk Marga susilaikė nuo komentarų, prisitaikė prie šventės taisyklių.

– Klausykite, Benediktas teisus. Aš negaliu ilgiau gyventi jo kambaryje... – Konradas nutilo ir laukė, kad Marga ims prieštarauti.

Bet Marga iš pradžių paliko jį nelaimėje.

– Tu nori išvažiuoti?

– Na, Benediktui reikia grįžti prie savo rašomojo stalo, juk tai aišku. Gal aš dar kelioms dienoms persikraustysiu į viešbutį.

– Bet juk Benui nuo antradienio Sekminių atostogos. Tada jam nereikės mokytis. Jei nori, ramiai dar gali pasilikti.

– Ak?

Sekminių atostogos. Teisybė, esama tokio dalyko. Jei Konradas gerai prisiminė, jos tęsėsi beveik dvi savaites. Konradas tyliai džiūgavo.

– Ir vis dėlto aš norėčiau kada nors grįžti į savo kambarį! –

Benedikto balsas skambėjo visai nepiktai. Jis pasakė greičiau taip, lyg ragintų ieškoti sprendimo.

Pokalbis apie išviliotas dvidešimt penkias markes praėjo atlaidžiai. Benediktas ėmė rėkti, o Marga, priešingai nei įpratusi, užkaukė ant jo beveik tokiu pat garsu, ir tas taip suglumino jos sūnų, kad šis iš karto nurimo. Jam reikėję pinigų kinui, patikino jis, „Universalusis kareivis", trečia dalis. Tuo reikalas baigėsi, ir Marga liko patenkinta. Marga nuolat jautė niekada neišsakytą baimę, kad Benediktas gali įjunkti į narkotikus. Iliustruoti žurnalai įsakmiai įspėjinėjo apie tą hidrą, kuri suka lizdus mokyklose ir renka jaunimą į narkomanų kastą. Konradas mėgino jai paaiškinti, jog iliustruoti žurnalai gerai uždirba šitais įspėjimais, jog apskritai daugelis tų žurnalų išsilaiko iš to, kad vyresnėms kartoms žada atskleisti jaunimo pasaulį, ir vien savo pačių naudai turi įspėjinėti dėl tokių dalykų, kurie nekelia jokio pavojaus. Šis požiūris Margai pasirodė nepriimtinas; bet kad už dvidešimt penkias markes neprisipirksi didelių narkotikų dozių, ji patikėjo.

Konradas susidaužė su dėde, klingtelėjo bokalų kraštai.

– Šiandien net nebuvai rūsyje? Gaudyti balsų?

Per tą laiką Konradas sužinojo, kas yra Rudolfo aistra. Atlaidžiai iš jos šypsojosi.

– Sakyk, ką tu iš tikrųjų tikiesi sužinoti apačioje? Juk tai turėtų arba priblokšti, arba paskatinti iš karto nusižudyti. Ką nori sužinoti, vis tiek patirsi – kada nors...

– Cha... – Rudolfas truktelėjo pečiais.

Konradas tikėjosi, kad sąmoningai naivus jo klausimas sukurstys Rudolfą jį pamokyti, tačiau Rudolfas tylėjo ir elgėsi kaip tik taip, tarsi ir pats nežinotų, ką atsakyti.

– Aš jaučiuosi puikiai! – Išsprūdo Konradui. – Čia nuostabu! Jūs visi man tokie geri... jaučiuosi lyg naujai gimęs.

Marga labai susijaudino ir spustelėjo jam alkūnę. Benediktas užvertė galvą į dangų ir kyštelėjo liežuvį.

– Žinai, – šnekėjo Konradas, pasisukęs į savo dėdę, – kartais man atrodo, lyg dalis manęs jau seniai būtų buvusi čia, būtų, kaip

čia pasakius, atskubėjusi anksčiau manęs ir manęs laukusi. O aš artėju prie jos, jaučiu ją visai arti... – Konradui neatrodė, kad dėdė jį suprastų. Bet jam buvo vis tiek, jis kalbėjo sau. – Kuo ilgiau esu čia, tuo pilnavertiškesnis jaučiuosi. Tai nepakartojama.

Triukšmas sustiprėjo. Kai kurie žmonės ėmė šokti.

– Tavo tėvams, – staiga tarė Rudolfas, – sekasi gerai.

– Atsiprašau?

– Jiems sekasi gerai. Daugiau nežinau. Ryšys truko tik porą sekundžių.

– Ak taip?

Stalą apgaubė tyla, kokia tik galėjo rastis per tą triukšmą. Atrodė, kad net Marga pasijuto nesmagiai. Benediktas atsistojo ir nuėjo prie upės.

– Jiems sekasi gerai, taip?

Rudolfas linktelėjo.

– Tai puiku.

Kapela ėmė groti valsus. Konradas, kurį iš pradžių pritrenkė Rudolfo žodžiai, susiėmė ir nusprendė pasinaudoti tuo, kad nėra Benedikto.

– Klausykit, man šovė į galvą štai kas...

Kuo labiau toji mintis dilgino liežuvį, tuo fantastiškesnė atrodė, tačiau Konradas galų gale ryžosi ją išsakyti:

– Jūsų garažas, juk automobilio ten nelaikote, tik visokį šlamštą. Vakar jį apžiūrėjau. Ten yra langai. Ar jis – man taip atrodo – nebuvo statytas kaip sodo namelis?

– Tikrai, – pareiškė Marga, – o ką?

– Taigi... Rudolfas jau nevairuoja automobilio, o Benediktas dar nevairuoja. Jeigu išimsime garažo vartus ir juos vėl užmūrysime kaip buvo, gausime naują gyvenamąją patalpą. Turiu galvoje Beną. Sodo namelis būtų daug didesnis už jo kambarį. Tetulyte, aš matau, kad tu kilstelėjai antakius. Tačiau – šiaip ar taip, seniai norėjau su jumis apie tai pašnekėti – noriu pasakyti štai ką: Benas tuoj suaugs, ir su tuo reikia skaitytis. Greitai jis susiras draugę,

jeigu iki šiol neturi. Tada vis dažniau ir dažniau leis naktis ne namie. Taip jau bus. Bet jeigu leisite jam lakstyti ant ilgo pavadėlio, tai bent jau netoli nulėks. Vos už dvejų metų jis galės daryti, ką širdis geidžia, turėkite tai galvoje. Jei Rudolfas man trupučiuką padėtų, beveik nereikėtų samdyti darbininkų iš pašalies. Garaže, tai yra, sodo namelyje, įvesta elektra ir šviesa, mums tik reikėtų prijungti šildymą, nedidelė bėda, vieni juokai. Ir, – Konradas pakuždėjo Margai, kad Rudolfas tada kiek pajudėtų.

– Manai? O... ne, man tokia mintis niekada nebūtų atėjusi į galvą. Juk tai reikštų... Benas tada nenueitų šunkeliais, tą norėjai pasakyti?

– Per Sekminių atostogas galėčiau likti čia ir organizuoti statybą. Atvirai sakant – labai mielai jums pasitarnaučiau.

– Taigi – man pirma reikia pagalvoti. Mat jį jau dabar labai traukia visokie šunkeliai, kaip tik dabar, kai brendimo amžius, su ta, tu gi žinai, Rudi! Na, sakyk ką nors!

Rudolfas tik suniurzgė, bet neatrodė, kad jis iš esmės priešintųsi šiai idėjai. Marga dar du sykius pakartojo, jog iš pradžių turinti visa tai apsvarstyti, čia jau esą „sunkioji artilerija“.

Konradas skaičiavo savo šansus. Dabar, kai išdėstė šį sumanymą, jis atrodė jam daug įtikinamesnis nei pirma, vis atsirasdavo naujų argumentų.

– Ir Benas gautų pridėti ranką. Fizinis darbas, kaip tik toks, kurį, be abejonės, labai mielai dirbtų, turėtų daryti su juo stebuklus. Tada jūs vėl turėtumėte laisvą kambarį svečiams, ir rudenį galėčiau jus aplankyti. Sukelčiau mažiau rūpesčių nei šį kartą.

Konradas užsidegė entuziazmu. Reikalas atrodė ne tik pagrįstas, tai buvo tiesiog genialus pasiūlymas. Jeigu Marga mąsto ne kaip visiška perekšlė ir kvaiša, tai ją, anksčiau ar vėliau, bus galima įtikinti.

– Pakalbėsime apie tai rytoj. Aš turiu ramiai nuspręsti. Ir prašau – nieko nesakyk apie tai Benui. Kitaip jis man ausis išūš.

Konradas pažadėjo, tapdamas lyg ir sąmokslininku ir prislopindamas balsą. Pakilo stiprus vėjas. Virš plynaukštės pakibo juodi debesys, valandžiukę visi susirūpinę stebėjo jų kryptį, bet, laimei, jie nuplaukė įstrižai daubos.

– Žmonės švenčia tvarkingai, – šypsodamasis tarė Rudolfas. – Žmonės sensta tvarkingai. Ir miršta tvarkingai, juos palaidoja, su frakais arba tradiciniais drabužiais, vaikai verkia – tvarka.

Konradas nepatikliai žvilgtelėjo į jį. Marga kostelėjo:

– O, Rudi! Visada, kai išgeri alaus...

Solistas citrinininkas vėl užlipo ant pakylos. Šįsyk į iškraipytą liaudišką muziką jis įpynė popmuzikos kadencijas.

Johanseris nuėjo nuo stalo ir susirado pusbrolį. Šis stovėjo ant upės kranto ir rūkė cigaretę.

– Pamatysi, – užkalbino jį Konradas, – aš tau kai ką padarysiu.

– Tikrai?

– Pamatysi. Bet iš pradžių tylėk, kitaip dar viską sugadinsi.

– Taip, ką gi?

– Pamatysi. O dabar štai kas – rytoj Motinos diena! Ar tu jai ką nors nupirkai?

– Nee.

– Kaip ne? Imk, – Konradas įbruko Benediktui penkiasdešimties markių banknotą, – kas liks, tai tavo.

– *Okay.*

Johanseris nekentė šio žodžio. Prikando liežuvį.

Priešais, prie pakylos, už penkiasdešimties metrų, praėjo Ana, kuklia ruda suknele, siekiančia iki kulkšnių.

Kaip ji žengia, nelyginant princesė, lyg žemė jai po kojomis būtų pelkė arba purvynas... Gašlumas – tai kailis, augantis abiejose odos pusėse, į vidų ir į išorę; jis ir duria, ir šildo.

Šalia Anos visas pasidabinęs tradiciniais drabužiais Kentauras. Jis priklausė prie garbingiausiųjų, kurie spietėsi apie burmistrą ir turėjo teisę pabučiuoti ir lydėti šventinėje eisenoje ką tik perrengtą Pavasario pačią (taip ją reikėjo vadinti po sutuoktuvių su Acheriu). Procesija suko į kaimą. Gausus pulkas žmonių ėjo paskui kapelą arba teisėjo kėdę. Pavasario pačios plaukus puošė alyvų vainikas, ji mėtė į minią žydinčias šakas ir ledinukus. Konrado neapleido jausmas, kad pagonys šią šventę kitados šventė tikrai siautulingiau.

9

Vertingesnis už viską, net ir už Anos artumą, Johanseriui tapo laikas po 23-ios valandos, kai tylą namuose pakeisdavo melodinga muzika, pragyventa diena nutekėdavo ir tik skaičiai rodydavo naujos paros pradžią. Ant kambario lubų uodai išnešdavo pasivaikščioti atsipalaidavusias sekundes. Nuo naktinės lempos besidriekiančiame šviesos pluošte krūtinė krūtinėn stovėdavo paruošti du raudonai žaižaruojantys buteliai. Tada kiekvienas gurkšnis virsdavo malda, laiko jau nebūdavo galima išmatuoti skaičiais, o prieš miegą skaitoma knyga, metodiškai parinkta iš anksto, įgaudavo apreiškimo šventumą.

Naktį į pirmadienį viskas atrodė kitaip. Beformiai šešėliai pulsavo ant sienų, išlinkdavo ir grįždavo pas tą, kuris juos metė. Johanseris sukrėstas spoksojo į tuštumą.

Smulkmenos, bjaurios smulkmenos, kaip paprastai. Įžūlūs nykštukai.

Per Motinos dieną Benediktas nieko nepadovanojo Margai, atsikalbėjo, kad nuo šeštadienio popietės nebedirbusi jokia parduotuvė, o savo motinai tą dieną jis dar niekada nieko nedovanojęs.

– Tai grąžink penkiasdešimt markių!

– Tu sakei, kas liks, tai mano. Čia ir yra tai, kas liko!

Johanseris vos nesprogo iš pykčio, bet kadangi Marga neišsakė nė menkiausio priekaišto, jis tyliai nukentė apmaudą. Johanseriui nederėjo karščiuotis Margos vardu, be to, jis suprato, jog yra suirzęs dėl kitų priežasčių.

JIEMS SEKASI GERAI.

To sakinio Johanseris negalėjo atsikratyti, šie žodžiai įsišaknijo ir sukerojo smegenyse, greitai ir lengvai, tapo visų minčių aidu.

Iš mano pusės! Tegu jiems sekasi gerai! Kur bebūtų.

Trijų žodžių užteko. Nepakeliamas skausmas, ilgas rimbas, pliaukštelintis iš tamsios kameros, kuri slypi už proto. Ir ką Rudolfas turėjo galvoje, taip sakydamas? Johanseris būtų įmanęs čiupti savo dėdę ir trenkti jį į sieną.

Niekas nepadėjo, jis pagaliau turėjo vykti į Valštatą, viską pamatyti, viską atlaikyti. Jau rytoj jis nusipirksiąs traukinio bilietą, blogiau nebūsią, senajame bute gyveną svetimi, tėvų kapas apleistas. Niekas, beveik niekas nepriminsią šių padarų egzistencijos.

Bet – jeigu jų nėra kapuose – kur tada?

Dar ir trečias dalykas nedavė jam ramybės. Laikraštyje, literatūriniame savaitgalio priede, buvo minimas institutas. Antraštė skambėjo taip: „Nauja apie Novalį – mėlynosios gėlelės žiedai?“ Tai išgąsdino Johanserį, jo niekada neįtarė klastotėmis. Perskaitęs straipsnį, jis kiek nurimo, tik bandomasis pavojus, bet vis dėlto...

Nūnai pasirodę nauji HEINRICHO FON OFTERDINGENO fragmentai, be abejonės, yra tikri; mūsų laikais realizuotas falsifikatas greitai išaiškinamas. Žinoma, reikėtų panagrinėti, kokiu mastu vėlesnių leidimų chronologija jau dezavuoja dingusias nuotrupas kaip falsifikatus, nes nuo ligšiolinio palikimo jas skiria tiek daug laiko ir tokia ilga interpretacijos istorija, kad jas vėl prijungus, nebeįmanoma gauti organiškos visumos – tarytum pro garbingą patiną staiga prasišviestų spindinčios vietos.

Įdomi mintis, tą Johanseris turėjo rašeivai pripažinti.

Ir viskas! Debesys, ne suodžiai. Iš jų nieko nelieka.

Aš niekada nenoriu grįžti. Niekada nenoriu grįžti į miestą. Grožis – tai viskas, dėl ko verta kvėpuoti. Noriu juo mėgautis, laisvai. Mėgavimasis yra garbingiausia maldos forma.

Viskas apie jį tapo negyva ir šalta.

Grožis, prieš baigiamybę įtvirtinantis savo pranašišką ženklą. Grožis, kurio kerai pajėgia sugėdinti nebūtį.

Johanseris gėrė greičiau nei paprastai, tačiau svaigulys, kurio siekė, buvo nemaloningas ir kartus, kupinas sudužusio gyvenimo šukių.

Laikraštyje taip pat buvo pripažinta, kad tuos apsukruolius japonus, kurie išvystė klestinčią prekybą nešiotais moteriškais apatiniais, vis dėlto galima patraukti baudžiamojon atsakomybėn. O būtent – pritaikius mokesčių įstatymą, kuris nustato nepaprastai didelius mokesčius už *antikvarines vertybes*. Toji žinia kuo puikiausiai tiko šią sumautą dieną, kuri užsispyrusi, savo pačios šmėkla, atkakliai stovėjo kambaryje.

Ano pasaulio gyventojai, ką jie besakytų, galų gale jaučiasi nesuprasti, todėl niekada nebendrauja su mumis tikrai mielai. Jie nenori daryti įtakos žemiškajam gyvenimui. Išsamiau šneka tik tie, kurie gyvenime buvo siaubingai apvilti, kurie į pomirtinį pasaulį nusinešė didžiulį neiškentėtą skausmą, skausmą, kuris juos vis dar kankina. Antra vertus, esama ir dvasių juokdarių, pasitaikančių gana retai, bet vis dėlto pasitaikančių, jos prabyla tik tam, kad pasišaipytų iš nieko nenutuokiančių gyvųjų.

Konradas pasiskolino „Įreg. sąj. Pietų sekcijos laikraštį apie transcendentinę komunikaciją" ir pasklaidė skaitytojų laiškus trečiame puslapyje. Koks nesąmonių rinkinys! Iš tiesų – gerokai daugiau negu pusę laikraščio užėmė skaitytojų laiškai, atsakymai į skaitytojų laiškus, skyrius *Skaitytojai pataria* ir *Skaitytojų kontaktų ir mainų mugė*. Net renginių kalendorių dvylikos puslapių laikraštuko gale daugiausia sudarė skaitytojų skelbiamos datos. Viską sudėjus, be meilės atspausdintos brošiūros kaina – šešiolika markių aštuoniasdešimt – vis dėlto truputį atrodė lyg iš anapus.

Konradas sunkiai sudejavo, ištuštino antrą butelį ir nenusirengęs šleptelėjo ant lovos.

10

Truputį po pusės penkių prašvito. Johanseris gulėjo nemiegodamas, pabudęs nuo šiurpių sapnų. Sapnavo, kad Somnambelė – mumija, rudai dažyta, tuščiomis akiduobėmis ir plačiai išžiota burna. Kažkas, tikriausiai jo motina, paguldė lavoną šalia jo, prakirpo raiščius, užvertė ant jo liesą, sudžiūvusį kūną, prispaudė jam prie burnos negyvas lūpas. Dar grojo muzika, sena ir didinga. Vėl išvydęs Somnambelę, Johanseris pirmą akimirką nudžiugo, pagilino bučinį, įčiulpė sausą liežuvį, mėgino sudrėkinti jį seilėmis ir spyrė motinai, kuri kikendama tupėjo lovos kojūgalyje. Tada iš Somnambelės gerklės jam į gerklę tvokstelėjo pliūpsnis puvėsių, salsvai karti smarvė, Johanseris suvokė, kad Somnambelė negyva.

Pasiryžęs nutraukti sapną, Johanseris išėjo į balkoną.

Vejos plotai vėsiai blizgėjo nuo turkio atspalvio šviesos. Pažeme slenkantys rūkai kaitaliojosi su nerealiai nuteikiančiu vaiskumu. Gyvenvietės pakraštyje iš miglų išniro balti namai; jų langai jau žaižaravo, nors saulės krašto virš vynuogyno dar nebuvo matyti.

Niekada, kiek galėjo atminti Johanseris, taip nespindėjo lūžtančios spalvos. Nuo gyvo paukščių poreikio bendrauti tyla regėjosi didi ir plastiška.

Į turkio spalvą pynėsi gelsvi tonai. Pamažu viskas, ką siekė akys, ėmė rodytis vis įprasčiau. Spalvų sodrumas dingo, dienos ištirpdytas, užleido vietą permatomiems suodžiams. Balti namai tapo

blyškūs; gatvės, ką tik tirštai pilkos, lyg vaškas maišytas su kreida, dabar atrodė blankios, it neplautu teptuku tapyta akvarelė. Viskas dvelkė liūdesiu.

Johanseris grįžo į lovą. Ir kokia ten grojo muzika? Jis niekaip negalėjo prisiminti.

11

O, Berliozas, juk tai Berliozas, na žinoma, ketvirtoji „Fantastiškosios“ dalis, ak – mano galva tuščia ir ūžia, gaidos šokinėja tiesia linija, iš ausies į ausį. „Marche au supplice“*, galinga muzika, traukinys daro „čšššš...“ – stabdžių garsas, labai ramina, linki tik gero, žinoma, vis tiek, aš perdedu, čia nieko tokio... Kad tik nebūčiau toks pavargęs. Atrodau nuvarytas. Atrodau apleistas. Esu čia. Stotis kvatojasi. Sveikina mane kvatodamasi.

Trys valandos miego, greičiau snaudulio, kakta ant Morfėjaus slenksčio, tarsi plauktumei vos paniręs po vandeniu, kad galėtum pasiekti orą, nuolatos pasiruošęs šuoliui (šuoliui?), nuolatos saugodamasis naujų sapnų, naujų gelmių pabaisų.

Kaip suspaustų gitaros stygų džeržgimas ant dalmens, kai braukai pirmyn ir atgal, paskui pliaukšt, garsų botagas, plyšys, iškrova, aidas. Išsėrijęs tylėjimas. O už jo – nuotykis.

Kad kas man pasakytų, kodėl čia niekur nėra ryškių šešėlių. Turbūt nuo švaros. Šešėliai gėdijasi pasirodyti Valštate tamsiomis dėmėmis. Taip tikriausiai ir bus, jie mėgina neatpažįstamai pakeisti savo purvinus kraštus. Geležinkelio stotis vėsi ir plieninė. Parduotuvių pasažas, aha, labai prašmatnu – ambicingi apskričių miestai statosi tokius dalykus, krautuvių kompleksas prieš provincijos kompleksą; dabar jau atsirado ir pėsčiųjų zona, „Nordsee“** ir „Beate Uhse“***, žinai, ką turi. Pasaulis mažas

* Eisena į ešafotą *(pranc.)*.

** Restoranų tinklo pavadinimas. *(Vert. past.)*

*** Tarptautinio sekso reikmenų parduotuvių tinklo pavadinimas. *(Vert. past.)*

ir prasiskverbia į smulkmenas. The United States of Benetton*. Naujos imperijos.

O kas gi čia? Kas šimtas metrų įmūryta į grindinį – hmm, matyt, meno kūriniai, atpažinsi iš bronzos. Nurestauruoti patricijų namai gatvelėse, šviežias tinkas – atrodo kaip grietinėlė, išties, kaip ištryškusi konservuota grietinėlė, taip ir knieti palaižyti, kad įsitikintum, ar tikra. Antai dar tebestovi knygynas, kur vogdavau „Reclam" leidyklos knygas, jas būdavo lengviausia nukniaukti, kas žino, kaip tai paveikė mano skonį. Šiaip ar taip, mano mėgstamiausia spalva yra geltona, „Reclam" leidyklos geltona, su nedidele kraujo priemaiša, iš *punctum saliens***.

Sakyk man, motin, sakyk, tėve, ar jūs iš tiesų mirę?

Valštato Švento Dioniso bažnyčia – nakties pilkuma, iškraipytos formos, tarsi atspindėtos gaubtų veidrodžių; statūs bokštai iš akmeninių pinučių. Dantys ir smaigaliai, rozetės, suodžiai, monumentali, pavojingai pasvirusi dangaus fone. Gotiškų ikonų atspindys: sukčiai, kvailiai, egzekucijų ratai, riogsantis norėjimas, mėlyna ant juodo dugno, be žmonių likusi žemė, dabar priklausanti vien tik demonams. Jie tupi ant bažnyčios bokštų ir šūkaloja vienas kitam nesuprantamus pokštus.

Konradas pusbalsiu šnekėjo pats su savimi, tarsi karščiuodamas, nors tuo pat metu jo sąmonė buvo geliančiai skaidri. Jis leido mintims kvėpuoti, norėdamas įgauti drąsos. Viską aiškiai išsakyti, nieko nuo savęs nenutylėti – tai jam atrodė svarbu, jeigu jau grįžimas turi kokią nors prasmę. Kiek apniukęs vidudienis. Artėdamas prie lemtingųjų vietų, Konradas vis labiau tilo.

Motin – ar girdi, kaip daužosi mano širdis? Ji būgnija apie savo teisę, ji yra būgnas. Būgnija ir šaukia mane namo. Tėve – šiandien, kaip ir visada, geriu į tavo sveikatą.

Bjauriomis naktimis kiekvieno gurkšnio skonis atrodo jau kartą gertas, galbūt taip ir yra. Kokia vandenyno dalis dar nepratekė-

* Jungtinės Benetonų Valstijos *(angl.)*; aliuzija į parduotuvių tinklą „United Colors of Benetton (Jungtinės Benetonų spalvos, *angl.* *(Vert. past.)*.

** Išskirtinė aplinkybė *(lot.)*.

jo per žmogaus gerklę? Būtų galima apytiksliai apskaičiuoti. Tiek pykčio; ir kiek visko pritvinko! Galėčiau išsiveržti per krantus ir užlieti kraštą seilėmis, prigirdyti tulžyje, apmyžti nuo viršaus iki apačios. Ar jūs mirę? Jus gabalais nukrapštė nuo medžio, išlydė iš metalo laužo, bet ar jūs mirę? Pasipūtėliškas žodis. Aš laikiau jus nemirtingais.

Valštatas – nieko ypatinga. Lengvai supainiojamas. Visai neblogai čia žingsniuoti. Valštatas galvoje buvo blogesnis.

Aš taip mielai būčiau jus nudėjęs. Maudęsis jūsų kraujyje, nevykusiai starkaliojantis kontrapunktas.

Buvau bailys. Mano moralė remiasi tuo bailumu, savaime suprantama, ko per ją nepadariau, buvo ištaisyta.

Žiū, mielieji tėveliai, ten, už kaštonų parko, mano senoji mokykla, koks puošnus statinys! Smiltainis, raudonai rudi mūrai, daug puošybos. Kupolai ir erkeriai. *MCMX constituitur**.

Konradas užlipo dvylika pakopų prie portalo, dvylika milžiniškų pakopų į tamsą. Akmeninis Minervos veidas virš žalvariu kaustytų durų, kurias reikėdavo stumti abiem rankomis. Pompastiška architektūra, aukštas ir baimingą pagarbą keliantis rūmas. Marmuro grindyse inkrustuoti Horacijaus posakiai. Visi laiptai prašmatniai sukti, išlenkti plačiu pusračiu.

Puiku čia vaikščioti. Praplevena vaizdiniai, pasirėmę ant silpno kvapo arba žodžio skambesio. Lakuoti vaizdiniai. Viskas virsta atminties fermentu.

Kodėl čia nieko nėra? Teisybė, atostogos. Bet klasės atviros? Ak, aukštųjų mokyklų neakivaizdininkams! Koridoriai – jau be marmuro. Kieto plastiko grindys, pilko marmuro imitacija. Čia aš lakstydavau. Buvo smagu paprasčiausiai lakstyti, dabar tai atrodo neįtikėtina. Klasėse (čia buvo manoji aštuntoje ir vienuoliktoje) – stalai ir kėdės, matyt, nepasikeitę, tik lentos naujos, šviesiai žalios vietoj tamsiai žalių. Drabužių spintų medis kvepia kaip kadaise. Koridoriaus gale laiptai veda į rūsį, visada jaudinančiai tamsų

* Įsteigta 1910 *(lot.)*.

ir šaltą. Jo sienos imdavo kuždėti, kai tyliai stovėdavai ir klausydavaisi. Bet paskui vieną dieną rūsyje sustiprino apšvietimą, įrengė papildomas fizikos ir chemijos laboratorijas, po to sienos nebeturėjo, ką pasakyti.

Ar dar yra mokyklose maitinimas? Pienas arba kakava, riestainiai arba bandelės? Nuo dešimtos klasės kiekvienas, kuris jautėsi šio to vertas, niekino stovėjimą eilėse. Per pertrauką užsidarydavome tualete, rūkydavome cigaretes, pačių suktas, kartais su kruopelyte hašišo, mane nuo jo visada pykindavo.

Vaivorykštės spalvomis spindinčios freskos sudarė foną, panašų į gastrolių spektaklį. Nematomi eksponentai sustūmė kulisus, stafažai – pasiskolinti iš rauplių randais nusėtos archaikos.

Štai čia, didžiojoje auloje, ar dar meni, motin? Kartą, vieną vienintelį kartą, aš, įsimylėjęs, parašiau eilėraštį, sukūriau įkvėpimo pagautas, o, jis buvo prastas, rimuotos eilės, išrinktajai mergaitei – kuo gi ji vardu? Radai tą eilėraštį mano rašomajame stale, nors buvo gerai paslėptas. Iškabinai jį auloje, visiems paskelbei; rytą, kai atėjau į mokyklą, visi stovėjo prie jo, skaitė ir žvengė. Ar taip padarei, motin, nes buvau per bailus jam išsiųsti? Tos istorijos lig šiol niekam nepasakojau. Nebijok, motin, kas gi manimi patikėtų?

O tu, tėve, aš beveik visada gaudavau vienetus*, už dvejetą būtum mane prilupęs, keista, kodėl tu vis tiek mane – ak, jau žinau, skaičius dažnai dvejindavosi tau akyse, suprantu, kas parneša namo vienuoliktuką, vertas pylos. Jei mano namų darbai būdavo nepakankamai gražiai parašyti, sudraskydavai juos, ir tai suprantama, tu garbinai grožį, kaip aš.

Vargše mama, tokia trapi, tokia silpnutė, buvai per delikati, kad mane muštum. Naktį, kai mane nutverdavai, besiklausantį muzikos arba nedorovingą, – tegu mano stimburys tik dvidešimčia laipsnių atstojęs nuo kūno, – visada gaudavai bėgti žadinti savo vyro, mušti – tai vyriškas darbas. O, aš puikiausiai suprantu,

* Vokietijos mokyklose geriausias pažymys – vienetas, blogiausias – penketas. *(Vert. past.)*

kaip vidury nakties galėdavo įtūžti šitas pažadintas vyras. Jam visada atsirasdavo priežastis. O gal leisdavai jam mane mušti, kad nukreiptum smūgius nuo savęs, arba todėl, kad jis daugiau neužsiėmė jokiu sportu ir jam grėsė pavojus nutukti, o taip, esama priežasčių, pateisinimų, reikia tik apie juos pagalvoti.

Trokščiau čiužinėti pačiūžomis per tavo vyzdžius, trokščiau iškalti laiptus iš tavo šaltos kaktos, trokščiau besti savo vėliavą per ledo plutą, tavo kiaušo zenite, kol šioji įsmigs ir suplazdės kraujo fontanuose.

Trokščiau, norėčiau, galėčiau, būčiau, mielai, bet jeigu tačiau...

Aš taip mielai būčiau jus nunuodijęs, paskandinęs, pakoręs, mirtinai nukankinęs, viską, viską, – bet tada pasimaišė tasai medis, kaip koks gailestingasis dievas. Keliautojas autostopu kelio pakrašty.

Jums sekasi gerai? Taip? Pragare jums neatsirado laisvų kamerų? Kas mane siutina, tikrai siutina, tai – kad aš toks nekaltas. Kaip tik todėl, kad jus nužudė medis, turiu teisę trokšti, jog būčiau padaręs tai pats. Rezultatas būtų toks pat, tik aš jausčiausi kaltesnis ir – man būtų geriau. Prisiimti kaltę yra pagrindinė žmogaus laisvė. Tasai medelis atėmė ją iš manęs. Verčiau mane persekiotų erinijos, verčiau sėdėčiau už grotų nusidėjėlio drabužiais, nei jausčiausi bejėgis nuo savo bailumo, pavėlavęs visiems laikams. Už dvigubą žmogžudystę būčiau gavęs dešimt metų, o už gerą elgesį bausmė trečdaliu sutrumpinama – o kas, kas, klausiu, būtų šiandien iš pagrindų kitaip? Ką aš nuveikiau per savo laisvus metus? Šį bei tą, žinoma, bet iš esmės...

Gal galėčiau kaip nors atsigriebti su Benediktu? Visai norėčiau, tik – juk jis net neklausia manęs, kiek valandų. (Žinoma, aš nenešioju laikrodžio, tas tiesa, bet iš esmės...)

Nuo mokyklos iki kapinių yra šeši šimtai žingsnių, skaičiavau, paskutinius penkiasdešimt po ąžuoliniu baldakimu; senosios miško kapinės prie jaunosios autostrados atrodo gana įspūdingai, seniai perpildytos, kurgi jūs, mielieji tėveliai? *Ten* jūsų

nebėra. Kapo vieta Nr. 23, C ruožas, 5-ta eilė, atsimenu tiksliai. Įsikraustė nauji nuomininkai. Gaila. Norėčiau žinoti, kad jūs po mano kojomis. Bet kurgi jūs? Ką padarė su jūsų palaikais? Mielai paklausčiau kokio kapinių darbininko. Nė vieno nematyti. Vidudienis. Aš įsivaizduoju mirtį kaip stropų, be veido keliaujantį tarnautoją, su juodu lagaminėliu dokumentams, kurį nešiojasi, prisirakinęs prie riešo.

Osariumai, ar jų dar esama? Jeigu taip, tai kur? Ar kaulus degina? Jums tai tiktų, mielieji tėveliai, sklandytumėte ore kaip kenksmingosios medžiagos dalelės, vėl visur lįstumėte... Berliozas, toptelėjo man, dalyvavo, ekshumuojant jo mylimosios skeletą. Duobkasys, įžūlus šunsnukis, neva pamėtėjęs jam josios kaukolę. Deja, nežinau, kaip Berliozas į tai reagavo. Šilerio kaukolę Gėtė laikė pasidėjęs ant rašomojo stalo. Anksčiau kaukoles nudažydavo margai. Mielieji tėveliai, su džiaugsmu užrašyčiau jums ką nors ant kaktos, šiandien jau nebeturėčiau jokių skrupulų. Dangau, šios kapinės klastingos. Jūsų kūnai, suirę į laisvas daleles, aš juos įkvepiu, skonis šlykštus, verčia vemti, bet iš pagrindų, galėčiau išsiversti, iškišti kojas pro koserę, ištraukti vidų laukan.

Mano kūnas, it kokia nuovala, velkasi per žvyrą, raudonas ir šlapias. Šita tyla...

Galėčiau paskambinti Katrinai. Vis tiek turėčiau vieną kartą su ja pasišnekėti, gal ji jaudinasi, negali žinoti. Štai ir telefono būdelė.

Pamiršau savo telefono numerį. Mano atmintis išmetė viską, kas nereikalinga. Informacija – ak, netinkama valanda, aš per daug susijaudinęs, sunervinčiau Katriną, be to, jos tikrai nėra namie.

Tikrai vaizdinga, sena, medžiais apaugusi alėja, kylanti į kapinių kalvą, viena iš puikiausių vietų Valštate. Kažin ar dar stovi maža barokinė pilaitė Sofijos parke, kitame krašte, ten, kur turtuoliai. Visada svajojau apie tokią būtybę, trejybę iš Anos, šerpo ir gelbėtojų šuns – taigi: žavingą, išmanią, stiprią, – kuri vestų mane

per ledą, kuri pasakytų man per didžiausią šaltį: tai tik šaldytuvas – rojuje iš jo galėtum išsitraukti atšaldytus gėrimus, tada, pažiūrėjus visiškai kitomis akimis, viskuo būtų galima mėgautis, galų gale, be galo.

Net mokytojai nelabai mane mėgo. Tuo metu kaip tik tapo nemadinga mėgti pirmūnus. Visada mane mėgo teta Marga. Kol susilaukė savo vėlyvo vaiko, nuo tada...

Kai Benediktas buvo kūdikis, aš jo nekenčiau, dar atsimenu, jaučiau dvigubą pavydą, nes šitas vaikas augs pas kitokius tėvus nei aš. Net šiandien aš jam dar pavydžiu.

Aštuoni šimtai šešiasdešimt žingsnių nuo kapinių iki mūsų namų. Visai nedaug, atmintyje nuotolis atrodė didesnis.

Čia viskas atrodo taip pat. Keturių aukštų nuomojama dėžutė, kuklus septintojo dešimtmečio tikslinės paskirties pastatas, suprojektuotas be skriestuvo, tik su liniuote. Raugerškio krūmai, stačiakampiškai apkarpyti, skiria vejos plotus nuo šaligatvio. Dar vienas siauras žolės ruožas tarp šaligatvio ir gatvės. Skelbimų stulpai kaitaliojasi su lazdynais. Vidiniame namo kieme įruošta smėlio dėžė vaikams, o už dviejų blokų yra aptverta šaudykla, atidaryta nuo 10-tos iki 17-tos valandos, vasaros mėnesiais iki 19-tos valandos.

Motin, kartais, kad įsiteikčiau, aš pavogdavau gėlių nuo kokio nors kapo, šviežių puokščių, atnešdavau tau, žemai nusilenkdamas ir meiliai sveikindamas. Gegužę tu man visada duodavai kišenpinigių, dėl Motinos dienos. Tai tiesa. Tai buvo lojalu. Per Motinos dieną visada tuojau atsirasdavo šviežių gėlių.

Skambučių paletė. Vien nepažįstamos pavardės, išskyrus – pirmas aukštas, dešinėje – Zekenberg, senutė su nutukusiu špicu, na, špicas turbūt seniai padvėsė, bet Zekenberg... dabar jai turėtų būti beveik devyniasdešimt, gal čia gyvena jos duktė arba kuris sūnus. Špicas man visai patiko, kiauksėdavo kiaurą dieną, mano tėvas jį prakeikė.

Ten viršuje, antrame aukšte, mūsų kambariai. Kitos užuolaidos. Gal pakilti? O ką sakyti? „Aš čia kitados gyvenau, gal galėčiau

apžiūrėti butą?" Čia girdėjo, kaip aš rėkiu, visi turėjo girdėti, kaip aš rėkiu.

Sopulingoji motina, iš kruvino tavo tarpukojo aš spardydamasis atėjau į šį pasaulį, turėdamas jaustis amžinai dėkingas. Keturiolika valandų trukęs gimdymas, norėčiau, kad mano tėvas, kaip šiandieniniai tėvai, būtų jį nufilmavęs, įrašęs man tavo riksmą, kad galėčiau juo mėgautis naktį, pagaliau vėlei kaltas, pagaliau išsivadavęs.

Ak, tai juokinga. Čia nėra ką veikti. Čia ne tamsus miškas, kad nueitum, nudobtum slibiną ir vėl išeitum.

Petimi ir kakta Konradas atsirėmė į skelbimų stulpą, dabar jautėsi drąsus, bet nežinojo, ką ir kaip čia dar išprovokuoti. Staiga kažkas sujudėjo. Per priebutį prašliaužė šešėlis. Atveriamos durys.

Jergutėliau, bobulė, kuri ateina, – senoji Zekenberg! Tai ji! Dar gyva, iš tiesų.

– Padėk Dieve! Kaip sekasi jūsų šuniui?

– Šuniui?

– Tifiui. Špicui.

Senučiukė krūptelėjo ir pasitaisė akinius ant viršunosės.

– Tifiui? Jūs pažįstate Tifį? Ak taip – ir aš jus pažįstu, kas jūs toks būsite?

– Konradas. Konradas Johanseris, iš antro aukšto. Prieš trylika metų.

– Ak taip... Johanseriai...

– Taigi.

– Tifis mirė. Jau seniai...

Konradas nuleido akis. Ko čia ieškau? Nieko. Jam kirbėjo niūriai papokštauti.

– Norėjau paklausti – gal dar kada matėte mano tėvus?

Ak, kaip ji į mane žiūri! Matyti, kaip juda visos senučiukės raukšlės, velniškai smagu. Ir viskas taip juokinga.

– Jūsų tėvus... Dėl Dievo meilės, ką jūs turite galvoje?

– Maniau, gal jiedu vėl kada pasirodė – čia?

– O, man regis, retai. – Senutė griežtai jį nužvelgė. Jos pigmentinėmis dėmėmis nusėta oda nesveikai mirgėjo nuo saulės. – Labai retai.

– Na taip. Tifis man patiko. Mielas šuo. Keldavo daug triukšmo.

– Taip, Tifis...

– Taip. Viso gero!

– Tesaugo jus Dievas.

– Taip. Dėkui.

12

Nusikamavęs, bet atlėgusia širdimi, be pasididžiavimo, tačiau su dideliu palengvėjimu, Johanseris grįžo į Nyderenslingeną. Lyg kovai intensyviai ruošęsis rungtynininkas, kuriam biurokratiškai pripažino pergalę, jis dar dvejojo savo stiprumu, ramybė jam atrodė nenatūrali ir nelaimėta. Ji negalėjo reikšti taikos sutarties, priešininkas jau nebepajėgė paduoti rankos. Šiaip ar taip, tiek Johanseris dabar žinojo. Taip pat jis įsitikino savo narsa; tad ramybę priėmė kaip užtarnautą dovaną.

Marga susirūpinusi pasiteiravo, kur jis buvo dingęs. Nuvargęs ir išalkęs Johanseris pasiteisino ilgai vaikštinėjęs ir pasiklydęs miške ir tokiu būdu atsiprašė, kad nepasirodė prie pietų stalo. Šnekėti apie Valštatą neturėjo jokio noro. Vokai apsunko ir degė; žiūrint į ekraną, lipo akys. Anksti, nelaukęs vaidybinio filmo pabaigos, Johanseris nuėjo į savo kambarį, paliko neatkimšęs pusę savo vyno normos ir užmigo kietu miegu be sapnų.

Už dvejų durų nuo Johanserio kambario tą naktį buvo priimtas svarbus sprendimas. Marga apsisprendė pritrenkiančiai greitai, o jos vyras nelabai prieštaravo; idėja, kurią Konradas paleido Dievui į langus, įgavo formas. Per pusryčius apie šį dalyką buvo oficialiai paskelbta, ir dar tą pačią dieną pradėta perstatinėti garažą.

Benediktas iš pradžių net nenorėjo tikėti tokia naujiena, o paskui apdovanojo lygiai taip pat suglumusį pusbrolį žvilgsniu, be jokios abejonės, reiškiančiu dėkingumą. Euforijos pagautas, vai-

kinas lakstė ratu po sodą, jo pečiai trūkčiojo nuo poreikio judėti. Konradas išsižiojęs klausėsi savo neatpažįstamai pasikeitusio dėdės. Su organizatoriaus įkarščiu Rudolfas šnekėjo, jog teksią gerokai paplušėti, jog tai esą anaiptol ne juokai, jog niekam nedera išsisukinėti nuo laukiančio darbo. Konradas pažadėjo, sudaužė rankomis ir užgniaužė triumfo riksmą. Rudolfo balse aiškiai skambėjo raginimas:

– Jeigu jau ėmėmės, tai negaiškime laiko.

Tačiau jo ryžtas stebino visus, o ypač Margą, kuri žiūrėjo į projektą vis dar smarkiai dvejodama. Nors Marga pati sau nenorėjo šito pripažinti, lemiamas dalykas, dėl ko ji sutiko, buvo noras duoti dingstį sūnėnui pratęsti savo viešnagę.

Tą rytą Konradas nenujautė, jog ateinančios dienos bus vienos iš laimingiausių jo gyvenime, tačiau gerai suvokė, kad viskas einasi kaip sviestu patepta, kad nūnai jis visiems laikams turi suvesti sąskaitas su praeitimi ir čiupti laimę už kuodo. O tai, šelmiškai konstatavo jis, yra ne visai tas pat, kaip traukte prisitraukti ją už plaukų.

Garažui perstatyti buvo skirtos lygiai dvi savaitės, kaip tik Benedikto Sekminių atostogos, terminas, kuris iš pradžių Konradui atrodė pernelyg ilgas. Bet greitai jis turėjo tylutėliai persvarstyti šią klaidą. Nors per Pavasario šventę rietė nosį, meistrauti jis visiškai nemokėjo; jo laukiančią užduotį Konradas įvertino aiškiai nepakankamai. Rudolfas tai tučtuojau pastebėjo ir, perkentęs melancholijos priepuolį, kad Konrado abi rankos kairiosios, ėmėsi vadovo vaidmens. Jo mokytojas buvo pokaris; prisiminęs pasitikėjimą savimi, būdingą pakilusiajam iš griuvėsių, Rudolfas įsakinėjo beveik karišku tonu, o jo įsakymai buvo vykdomi be prieštaravimų. Konradas labai stengėsi stropumu kompensuoti meistravimo įgūdžių stoką; kaip ir Benediktas, kurio motina dar niekada nematė dirbančio su tokiu užsidegimu.

Pirmiausia reikėjo nukabinti garažo vartus, kaltu nukirsti lankstus ir sumūryti naują sieną, su angomis dviem langams ir vieneroms durims. Reikėjo įruošti sanitarinius mazgus ir įkasti į žemę

rentinius, nutiesti įvadus televizijai ir telefonui. Reikėjo iškraustyti visą šlamštą, iškloti plytelėmis naujas grindis ir įrengti radiatorių. Nenorint prašyti instancijų leidimo, teko šiek tiek improvizuoti, o kadangi visas darbas turėjo būti atliktas, nesamdant savo paslaugas skelbimuose siūlančių brangių specialistų, iš pradžių kai kas išėjo kreivai ir šleivai. Teko įveikti juodos nevilties akimirkas, tad apie architektūrines subtilybes dar nebuvo ko galvoti.

Dažnai iš abiejų sklypo pusių prie tvoros stoviniuodavo kaimynai, smalsūs žiopliai, komentuodavo statybos eigą, kartais piktdžiugiškai, o kartais pritariamai žvilgčiodami. Kadangi jiems visiems kitados teko nelegaliai statyti, nereikėjo baimintis, kad kas nors įskųs; Rudolfas šūkčiodavo jiems tai blogus, tai begėdiškus juokelius, taip, dirbdamas Rudolfas tapo visiškai panašus į tą dėdę, kurį Konradas prisiminė iš vaikystės.

Fizinis darbas veikė visus vienodai. Pirmąjį vakarą jie apdują parlingavo į gyvenamąjį kambarį, nusvirusiais pečiais, išsikėtojo savo foteliuose ir tylėdami įbedė akis į televizorių. Konrado ir Benedikto susižavėjimą pakeitė neišsakytas susitarimas ištverti; Rudolfo veide aiškiai atsispindėjo apmaudas, kad apskritai leidosi į tokią avantiūrą.

Jie dirbdavo nuo 8-tos iki 11-tos ir nuo 16-tos iki 18-tos valandos. Daugiau dirbti neleido saulė, kuri dvi savaites pavertė daubą įkaitinta keptuve. Tvyrojo nežmoniškas karštis, beveik trisdešimt laipsnių. Nors tie trys vyrai buvo liesi ir iš prigimties stiprūs, prakaitas jiems liejosi upeliais, jie vilkdavosi nuo vieno šešėlio iki kito. Marga iš šaldytuvo atnešdavo drėgnų rankšluosčių, dėdavo juos vyrui ant kaktos ir sprando. Konradas su Benediktu iš pradžių purkštavo, bet paskui susitaikė su tokiu Margos rūpinimusi. Jiedu didvyriškai įveikė savo tingumą ir plušėdavo iki visiško išsekimo. Konradui skaudėjo visą kūną, pirmosiomis dienomis jis jautėsi kaip vientisas iš švino ir skausmo suspaustas luitas, bet kartu su skausmu augo ir jo pasididžiavimas. Trečią dieną, kai Konradas manė, jog jau viskas, daugiau pakelti nebeįmanoma, kūnas ir dvasia atsiskyrė vienas nuo kito, kerintis fenomenas –

skausmai nesiliovė, bet, nors ir keista, tapo pakenčiami, veikė netiesiogiai, tarytum glūdėtų kūne-palydove ir būtų jaučiamas tik jų atspindys.

Vyrai kasryt keikdavo giedrą dangų, bet tarpusavio atmosfera likdavo gera. Liedamas prakaitą, Konradas prisiminė abejotiną pavadinimą „liejikų bendrija“, kuris jam čia pasirodė labai tinkamas. Nė vienas nerėkė ant kito, net ir tada, kai kuriam kas nors bjauriai nepasisekdavo. Kiekvienas matė, kad kiti stengiasi iš paskutiniųjų; egzistavo tyli sąjunga, susitarimas nedaugžodžiaujant.

Tvankuma žadėjo palengvėjimą nešančią audrą. Vynuogininkai baiminosi galimos krušos. Bet kitą rytą dangaus pažadai pasirodė tušti, o tvankuma slėgė labiau nei pirma.

Atrodė, kad Benediktas visą laiką nuoširdžiai dėkingas savo pusbroliui. Per tas dvi savaites nė karto nebuvo ko ant jo pykti. Vaikinas demonstratyviai elgėsi nuolaidžiai, kone nuolankiai, kaip vaikas, artėjant Kalėdoms, tarsi bijotų, kad dar gali sugadinti tai, kas pasiekta. Šis pokytis atsispindėjo net jo mimikoje – anksčiau dažniausiai primerktos akys dabar buvo atidžiai išplėstos; taip pat jis stengėsi aiškiai tarti sakinius, kuriuos paprastai tik suniurzgėdavo. Konradui šis pokytis atrodė jau beveik per didelis. Nejaugi įmanoma kas nors panašaus, be išskaičiavimo ir suktybių? Tačiau greitai atmetė šį klausimą kaip nebesvarbų. Dėl vaikino galėjo daugiau nekvaršinti sau galvos; buvo rastas kelias sugyventi.

Tie nuostabūs pokyčiai davė Margai dvigubos naudos. Ji sužydėjo, įgavo formą jau vien todėl, kad jos įkyrus įprotis rūpintis pagaliau buvo pageidaujamas be išlygų. Ji atnešdavo sumuštinių, gėrimų, radiją, ir dešimt kartų per dieną vėsius, drėgnus rankšluosčius, Margai teikė dangišką palaimą, kad ja džiaugiasi ir ją pripažįsta. Konradui toptelėjo, kad ji galėjo būti gera medicinos seselė. Jos įgimtą sugebėjimą aukotis likimas iššvaistė visai ne vietoje.

Marga džiaugėsi, matydama sūnaus gerumą, ir kiekvieną dieną vis karščiau girdavo projektą, su susižavėjimu, augančiu geometrine progresija. Jos veidas per dvi savaites atsileido, Marga garbi-

no Konradą kaip išganytoją, tai glostė jo savimeilę, teikė jam laimės, taigi kompensavo viską, ko jam nedavė motina ir ko jis taip troško.

Sunki laimė, kuri turi būti vėlyva. Viskas turėjo prasmę. Pragarui, kai šis lieka praeityje, negana dėkoti.

Kuo labiau išvargęs jausdavosi Konradas vakare, tuo sėkmingesnė jam atrodydavo diena. Kartą jis pagalvojo, kad vienuolių „Ora et labora“* – pleonazmas, darbas esąs aukščiausioji malda, jis galįs su*lieti* tai, kas anksčiau buvo svetima vienas kitam. Rudolfas, užkalbintas šia tema, gūžtelėjo pečiais. Jei būtų norėjęs ką pasakyti, būtų tai pavadinęs „miesto romantika“. Taigi, įveikęs dienos užduotį, jis tylėjo ir, be prieštaravimų pakenčiant Margai, leido sau surūkyti dar vieną cigarilę.

Naktimis Johanseris smarkiai gerdavo, vyną jausdavosi užsitarnavęs. Iš šoninės lagamino kišenės išsitraukdavo pamėgtą indą, Atano dovaną. Tai buvo varinis cilindras su atsikišusia ąsele, 0,2 litro talpos – tiesą sakant, visiškai beprasmė tarpinė stotelė, gėrimo technikos požiūriu, pakeliui iš butelio į taurę; jo vienintelė – ritualinė – vertė buvo ta, kad kiekvieną lašą pildavai du kartus, o tai pabrėždavo pylimą kaip gestą, kažką sau *duodavai* ir ne šiaip sau *imdavai*.

Bedirbant papročių kodekso Henleinų namuose buvo laikomasi ne taip griežtai. Vidudienį Konradas su dėde išgerdavo butelį alaus, jis, su tuo sutiko net Marga, būtinai priklausė prie statybos darbų atributų. Benediktas nesivaržydamas rūkė ir negirdomis nuleisdavo tylius motinos priekaištus, neatkirsdavo kandžiai ar atžariai. Kas porą dienų Konradas vis kyštelėdavo jam kokį banknotą.

Kartais, lyg tylomis susitarę, jie ilsėdavosi, vienu metu mesdavo įrankius ir ieškodavo, kur atsisėsti tame chaose. Iš pradžių Konradas dar įtraukdavo savo pusbrolį į pokalbius; šnekučiuodavosi maloniai ir nevaisingai. Kompiuteriniai žaidimai atrodė būsią vie-

* Melskis ir dirbk *(lot.)*.

nintelė tema, kuria Benediktas pasiruošęs tikrai noriai kalbėti. Sykį jis privertė Konradą vis dėlto išmėginti vieną iš šių žaidimų, karingų ir nešvankių, jis išdidžiai minėjo programas, kurių negausi parduotuvėje, ir niekaip negalėjo suvokti, kad kažkas rezervuotai žiūri į tokį pasiūlymą. Galų gale Konradas sutiko, nenorėjo pasirodyti arogantiškas, bet kai atsisėdo sandėlyje prie Benedikto šventosios sistemos ir ne iš karto perprato klaviatūrą, numojo ranka. Elektronika kėlė per daug nemalonų jausmą, Konradas nenorėjo apsimetinėti. Benediktas liko labai nusivylęs, Konradas atsiprašė ir padovanojo jam „Reclam" leidyklos išleistus Vakenroderio „Nuoširdžius pasipasakojimus". Taigi abu prašovė pro šalį. Nieko neišėjo. Konradas tvirtai pasiryžo išvažiuoti, kai tik baigsis Sekminių atostogos, kai bus atliktas darbas. Viešnagė negali tęstis amžinai, vieną kartą turi ateiti galas. Vis dėlto jis nusprendė kuo greičiau grįžti į pietus, – kai tik tarp jo ir pasaulio nusistovės priimtina santarvė.

Johanseriui teko pakeisti keletą savo įpročių. Pas Aną jis dabar visada traukdavo po pietų. Dėl užėjusių karščių pašto užeiga buvo lankoma žymiai gausiau, Ana gaudavo darbo daugiau nei paprastai ir neturėjo laiko kam nors šypsotis.

Ji, tuo Konradas buvo tikras, jo čia nelaikė. Jo įsimylėjimas virto ritualizuota tuščiąja eiga, tenkinosi mažmožiais ir iš tikrųjų netroško pasiekti daugiau. Vienas kitas mažulytis žingsnelis į priekį, to ir gana.

Galbūt išvažiavimo dieną jis atvirai jai prisipažins, kaip ją garbino, tik tam, kad pažiūrėtų, kaip ji reaguos. Tikriausiai ji tyliai nusijuoks, nuo jos juoko Konradas susitrauks ir taps nepakeliamai menkas; tada, mintijo jis, išvažiuoti bus daug lengviau. Kvaiša padavėja! Ar ji žino, ką galėjo turėti? Ak, koks aš pigus, pasigailėtinas! Bet tikrai norėčiau žinoti, kuo ji mane laiko.

Po kelionės į Valštatą geranoriškų, dažniausiai erotinių sapnų dėka Konradas mėgavosi Anos kūnu ir tyrinėjo jį visomis įmanomomis padėtimis ir pozicijomis. Tarėsi žinąs iki menkiausių smulkmenų, kaip Ana atrodo nuoga, net jos intymiausias vietas

įsivaizdavo taip tiksliai, kad koks nors patikrinimas jam būtų regėjęsis pedantiškas. Jis dažnai masturbuodavosi smuklės tualete; erupciniai pojūčiai, pasakiškai intensyvūs, vaizduotė, matyt, pranoko bet kokią realybę. Konradas nenorėjo rizikuoti ir nusivilti, džiaugdavosi, galėdamas švęsti mikroskopinį žingsnelį pirmyn.

O žingsnelių pirmyn iš tiesų buvo. Per tą laiką Konradas begerdamas įgijo nuolatinio lankytojo statusą, jį aptarnaudavo sekunde greičiau, o įeinantį į salę sveikindavo vardu. Mat jis sugalvojo, kaip prisistatyti, nusipirko neskoningą akmeninį alaus bokalą su emaliuotu savo vardu:

– Gal prie kitų pastatytumėte ir šitą?

– Aha, – teatsakė Ana, bet jau kitą dieną sutiko jį šūktelėdama, – sveikas, Konradai!

Iš laimės jam užgniaužė kvapą.

– Valgiaraštį? – klausdavo ji kiekvieną kartą, o jis atsiliepdavo:

– Ačiū, tik alaus. Valgyti per karšta.

Būtų galėjęs pasakyti, jog pas tetą prisikemša tiek, kad valgiaraščio klausimas išspręstas visiems laikams, bet to nedarė, kad kitą dieną Ana jo vėl klaustų, kad vėl būtų proga persimesti keliais žodžiais apie orą. Jo elgesys jam priminė Margą, kuri į savo prijuostės kišenę kas rytą susikraudavo paštą, dažniausiai skirtą Rudolfui, ir taip priversdavo vyrą ją užkalbinti.

Ekspedicija į Valštatą paskui atrodė tik menka išvyka, tai, ką ištveri, dažnai nebeatrodo grėsminga. Iš pradžių Konradas jausdavosi dėkingas kiekvienai nakčiai, apsaugojusiai jį nuo slogučių; bet greitai ėmė žiūrėti į tai kaip į savaime suprantamą dalyką ir tarėsi pasiekęs iš pagrindų naują gyvenimo tarpsnį. Laimė svaigino. Nieko nereikėjo skubinti, nieko nebereikėjo įveikti. Vienas kitas malonus Anos žvilgsnis, jos viršutinės lūpos truktelėjimas, tai vainikuodavo dieną.

Aš taip norėčiau, kad jai į batelį įkristų akmenukas, užrašė Konradas ant servetėlės, *kad ji turėtų pasilenkti, nusiauti basutę ir parodyti man nuogą pėdą...* Bet dar rašydamas jis pastebėjo, kad šie žodžiai tėra

puikybė. Prabanga mėgautis mintimis, o ne tikras troškimas. Ana transformavosi į idėją, jos kūnas, altorius tarp daugelio kitų altorių, tik pavadavo kažką nepasiekiama.

Vieną vienintelį kartą Konradas drįso atkreipti į save dėmesį – kai arkliažmogis aprėkė padavėją dėl kažkokio menkniekio virtuvėje. Ji tarė:

– Padarysiu paskui!

O jis:

– Padaryk dabar! – Ir jo paniekinamas tonas sukėlė Konradui pasiutusį įtūžį.

Kai Ana grįžo iš virtuvės, jis ją užkalbino, sakydamas, kad ji neturinti pakęsti tokių dalykų. Ana atsakė gerkline dejone. Taip ir liko neaišku, ar tai buvo skirta šeimininkui, ar Konrado įsikišimui.

Per tą laiką pavyko sužinoti, kad šeimininkas kaip reikiant rėžė sparną apie Aną, siūlė jai tapti jo žmona ir užeigos šeimininke, o tai būtų nepaprastai pakėlę padavėjos prestižą. Niekas kaime negalėjo paaiškinti, kodėl ji vis dėlto dvejoja; juk tai negalėjo sietis su ne itin patrauklia arkliažmogio išvaizda – negi ji tokia nepragmatiška? Žmonės tvirtino, jog juodu jau turėję intymių santykių, kuždėjosi apie vieną naktį praėjusį rudenį, kai po kažkokių besaikių vestuvių šeimininkas nugirdęs Aną ir nusitempęs į savo kambarį. Kas buvo toliau, liko tik spėlioti; apie išprievartavimą niekas nedrįso šnekėti, be to, tai buvo žodis, kurį ištarti kaimo gyventojams nesivertė liežuvis, juo labiau kalbant apie tokį svarbų žmogų. Pagaliau Ana nesikreipė į policiją, net nepareiškė savo pozicijos. Prie nuolatinio stalo šnabždėjosi, kad kaip kompensaciją Kentauras jai pakėlęs atlyginimą – tiek pragmatizmo vis dėlto tarė ją turint. Konradui tai buvo riba, daugiau jis nenorėjo klausytis niekingų paskalų.

O ką gi šneka apie jį? Lig šiol jam niekam nereikėjo išsamiai aiškintis, užteko pasakyti, kad atostogaująs ir kad atvykęs iš sostinės. Tikriausiai, spėliojo jis, jį laiko bedarbiu, kuris, kaip koks parazitas, sėdi čia giminaičiams ant sprando. O ar tai labai skyrėsi nuo teisybės?

Skaitydamas laikraščius (o ilgainiui skaitydavo juos tik priešokiais), Konradas dar kartą susidūrė su savo senuoju gyvenimu. Gegužės 16-tą dieną buvo rašoma, kad VRI rado sponsorių, o būtent vieną tarptautinį tabako koncerną, kuris pasiryžęs finansuoti dabar taip reikalingus naujus leidimus, ir daug dosniau, nei galėtų kokia nors leidykla. Visuose literatūriniuose puslapiuose diskutuota apie sensacingą kultūros ir komercijos mezaliansą, dažniausiai jis vadintas drąsiu, bet turbūt sektinu. Johanseris sušvokštė, o paskui pratrūko juoktis, juokėsi taip karčiai kaip kadaise, prieš dešimt tūkstančių metų, kai jis, gavęs kompensaciją, išėjo iš Cumrato kabineto. Dabar pagaliau sužinojo, kodėl jį atleido. Matyt, ilgai derėjosi jam už nugaros.

Tai todėl norėjote manimi atsikratyti? Tikra tiesa, tokiems dalykams aš niekada nebūčiau davęs savo sutikimo. Jūs Dievo prakeikti idiotai!

Bet netrukus Konradas ėmė juoktis nuoširdžiau, kartėlį pakeitė tulžingas užsispyrimas. Jis pakėlė savo vardinį alaus bokalą:

– Už mirusius!

O per radiją skambėjo sena Fredo Kvekzilberio daina: „Nieko nėr tikrai svarbaus, nieko nėr tikrai svarbaus... man..."

Konradas priėmė šią eilutę kaip pasufleruotą komentarą – iš viršaus, iš apačios, iš bet kur.

Dienos tekėjo vis įprastesne vaga, bet nebuvo nuobodžios, priešingai. Ramybėje jėga, Konradas ne tik sutiko su šia nieko ir drauge viską sakančia patarle, jis suteikė jai mantros statusą. Miglotai prisiminė pasaką, kurioje herojus, prieš iškeliaudamas atlikti kažkokio herakliško darbo, septynerius metus miega ant krosnies ir kaupia jėgas. Ir Konradas troško kažko panašaus, nepyko nė ant vienos dienos, kuri praeidavo be žymesnių įvykių. Ramybės troškimui priešinosi tik jo smalsumas.

Taigi jis, atsitiktinai ar ne, sunku pasakyti, susipažino su Berita, ta mergaite, kurią laikė Benedikto drauge. Ji sėdėjo mažoje ledainėje, kurioje po pietų rinkdavosi gimnazistai, primesdami gyvenvietei šiek tiek modernumo. Grįždamas nuo upės, Konradas žings-

niavo pro šalį ir tučtuojau atpažino jos mielą, pūstažandį veiduką. Kiek padvejojęs, įėjo į kavinukę, permetė akimis gėrimų sąrašą ir nužvelgė mergaitę, tvirtai įsitikinęs, jog ji nežino, kas jis toks. Trumputį susitikimą kaimo aikštėje, ak, kur ten susitikimą, šmėstelėjimą, Konradas laikė buvus vienpusiu. Tai, kad mergaitė atsistojo, priėjo prie jo ir nesidrovėdama užkalbino, Konradui buvo visiškai netikėta.

– Jūs Benio pusbrolis – aš neapsirikau?

– O, ė, taip...

– Mes neseniai matėmės, prie statulos. Benis iš karto liepė man eiti. – Ji tarė vardą su amerikietišku atspalviu.

– A, tikrai, jūs esate jo draugė! Mano vardas Konradas.

– Berita. Ramiai galite mane tujinti. Beje, aš nesu jo draugė.

– Ak? Ne?

– Ar jis taip sakė?

– Ė, ne... aš tik spėjau...

Ji nusišypsojo, atvirai ir simpatiškai. Putnūs skruostai ir lūpos skyrė jos veidą nuo kitų, skaisčios mėlynos akys, duobutės pasmakrėje ir prie lūpų kampučių. Pirmąjį lėlišką įspūdį mažino jos ryžtinga laikysena, kurioje buvo kažkas koketiška.

– Čia gana skanūs Kaprio ledai.

– Tikrai? Hmm... gal galiu pavaišinti?

– Neprieštaraučiau.

Berita mostelėjo padavėjui, užsakė ledus ir užšoko (iš tiesų užšoko) ant artimiausios baro kėdės. Kavinukėje net ir atostogų metu netrūko lankytojų, tačiau atrodė, kad Berita atėjusi viena. Po nuskalbtais jos marškinėliais pūpsojo gražios formos, beveik per didelės krūtys, kurios jau anksčiau krito Konradui į akis. Berita mūvėjo plačius, pilkus, po keliais susigarankščiavusius džinsus, avėjo batus su plieniniais galais ir raudonais batraiščiais.

– Tu labai panašus į Benį.

Konradas neprieštaravo nelauktam tujinimui, nors jam tai ir buvo nemalonu.

– Taip? Galimas daiktas. Ar Benediktas ką nors apie mane pasakojo?

– Tik kad tu jo pusbrolis, svečiuojiesi.

– Daugiau nieko?

– Na, taip, bet...

– Bet?

– Nieko gražaus.

– Suprantu.

– Nieko tokio. Jis apie nieką gražiai nekalba. Nusistatęs totaliai neigiamai. Todėl aš ir nesu jo draugė.

Jos atviras pareiškimas skambėjo kaip žinia, kurią reikėtų perduoti. Šie žodžiai nereiškė galutinio sprendimo, tarsi Berita tik ragintų pasitaisyti. Ūmai Konradas suvokė, koks fatališkas šis susitikimas. Jei Benediktas apie jį sužinotų, tikrai žiūrėtų į jį kaip į kišimąsi, ir teisingai, juk Konradas jį išprovokavo, nepaisant to, kad, net ir labai norėdamas, negalėjo tikėtis taip greitai susipažinti su Berita. Konradui knietėjo užduoti daugybę klausimų, bet jis prikando liežuvį ir tik troško ištrūkti iš kavinės kaip galima mažiau įsipareigojęs.

– Tas tiesa, Benediktas truputį... na, taip... – neaiškiai sumurmėjo jis ir ėmė knaibyti ką tik paduotus ledus.

Ledus Konradas valgė tik būdamas mažas. Įstrižai virš jo sukosi monumentalus ventiliatorius, iš automatų prie durų sklido pašautų erdvėlaivių traškesys. Konradas jautėsi nublokštas į svetimą žemyną.

– Žinai, to, ko jis iš manęs nori, man paprasčiausiai per maža. Jam velniškai daug duota, tik jo širdis kaip nykštuko.

Iš šešiolikmetės – o gal Berita ir dar jaunesnė – lūpų šis sakinys nuskambėjo keistai nenatūraliai. Konradas labai norėjo paklausti jos tikslaus amžiaus, tik pamanė, kad klausimas, nesvarbu, kaip suformuluotas, pasirodys pasipūtėliškas.

– Gal jis tik mažumėlę sukaustytas, – gynė Konradas pusbrolį, kuo puikiausiai suvokdamas, kad perkelia jam savo paties silpnybę.

Mergaitė neramiai muistėsi ant kėdės, čiupinėjosi savo džinsų šonus. Konradas stebėjosi, kad ji neprakaituoja, nors yra apkūni. Ko gero, taip buvo todėl, kad Berita jau surijo savo porciją, o jis

dar maišė penkis ledų rutuliukus į košę. Ir visą laiką galvojo apie tai, kokių padarinių gali turėti šis pokalbis.

– Ar tau jis patinka? – Beritos balsas skambėjo taip, tarsi šnekėtų su senu draugu.

Jos nerūpestingumas Konradui pamažu ėmė atrodyti įkyrus. O ir tame, kaip ji jam šypsojosi, buvo kažkas nepadoraus. Konradas tikino save, jog tai nieko nereiškia, jog šiandien jaunuoliai vartoja kitus komunikacijos ženklus, tik jis nepajėgia jų adekvačiai išversti.

– Man jis patiktų. Tik... lig šiol jis negalėjo manęs pakęsti. Suprantama, aš okupavęs jo kambarį. Bet tai pasikeis.

– Girdėjau. Jis sakė, kad dabar turės nuosavą namuką.

– Teisybė. Turi dėkoti man.

– Taip?

– Mūsų santykiai dar pasitaisys. Beje...

– Kas gi?

– ...aš norėčiau paprašyti, na, kad mūsų pokalbis, gal galėtų likti tarp mūsų. Jis tikrai manimi nepatikėtų, kad susitikome atsitiktinai...

– Skamba taip, lyg jo bijotum.

Konradas pastūmė į šalį savo pusiau suvalgytus ledus ir mėgino nuslėpti savo sumišimą.

– Aš? Jo bijočiau? Kodėl?

– Kartais jis tikrai baugina.

Konradas timpčiojo marškinių apykaklės sagą. Jis vėl pavydėjo rūkoriams, kurie tokiu momentu galėtų ką nors prisidegti.

– Lig šiol jis man neatrodė per daug demoniškas. Jei šnekėsime atvirai, aš, tiesą sakant, mažai apie jį žinau. Juk jis nėra blogas žmogus.

Konradas veltui ragino save sustoti. Juk dabar jis uždavinėjo klausimus, kuriuos uždavinėti sau draudė. Benediktas, nepažįstama būtybė. O jei ir taip? Kas man darbo?

– Ne... blogas jis nėra. Vienišas. Jam reikėtų draugo. Jis neturi draugų. Aš sutikčiau būti jo drauge. Bet kad jis mane tiktai dulkintų? Nee. Jis išnaudoja žmones, visi mokykloje taip sako. Prie manęs kvailai kabinėjasi, vien todėl, kad su juo kalbu. Bet tau nebūtina būgnyti jam apie tai.

– Taip. Tai yra: ne.

– Bet jis velniškai protingas, tuo jis man patinka.

– Protingas? Kokiu požiūriu?

– Na, protingas, ir tiek. Jis iš viso neturėtų turėti jokių problemų. Visas problemas susikuria pats.

Kokias problemas? – buvo beklausiąs Konradas, tačiau išvydo sieninį laikrodį ir išsigando. Buvo beveik keturios. Jis ne tik neaplankė Anos, bet ir pavėluos į popietinę pamainą. Laikas, matyt, slapčiomis padidino greitį, kitaip rodyklių padėties nepaaiškinsi.

– Klausyk, man skubiai reikia eiti. Čia, – Konradas padėjo ant baro banknotą, – už ledus. Ar pasakosi Benui ką nors apie mūsų susitikimą? Man būtų svarbu tai žinoti.

– Jei nenori, ir aš nieko nesakysiu.

Beritos balsas skambėjo ir suokalbiškai, ir su susižavėjimu. Be to, ji du kartus raminamai patapšnojo jam per ranką.

– Gerai. Pasikliausiu tuo.

– Tikiuosi, greitai vėl pasimatysime.

Po velnių, pagalvojo Konradas, ženklai negalėjo suliberalėti taip smarkiai. O gal aš klystu? Ko ji iš manęs nori? Iškrėsti šunybę Benediktui? Man pagaliau reikia iš čia nešdintis!

– Žinoma. Juk miestelis nedidelis.

– O, aš gyvenu anapus, Bulbrune. Nori mano telefono?

Ar jam reikėjo pasakyti: Ne? Radusi savo kelnių kišenėje kasos čekį, Berita kitoje pusėje užrašė jam telefono numerį. Konradas davė tušinuką. Nuo šios akimirkos, jei ne anksčiau, Konradas jautėsi nusikaltęs savo pusbroliui, bet tuo pat metu vijo nuo savęs kaltę it įkyrią musę; trumpai atsisveikinęs, išėjo iš kavinės ir bėgte įveikė visą kelią iki Henleinų namų.

Dirbdamas jis dar tuziną kartų apgalvojo įvykį nuo pradžios iki galo, nagrinėjo jį visais įmanomais požiūriais, pats nežinodamas kodėl. Jo minčių išdava skambėdavo vis taip pat: įvykis buvo visiškai nereikšmingas, reikšmę jis įgavo tik per savo slaptumą. Buvo klaida, mąstė Konradas paskui, slėpti susitikimą, reikėjo iš karto apie jį papasakoti Benediktui, taip lyg tarp kitko. Dabar atrodė, kad šaukštai po pietų. Konradas prikaišiojo pats sau, jis norėjo

tapti vaikinui draugu, o susimovė pirma pasitaikiusia proga. Tada pagalvojo, jog priekaištai nieko nepadėsią, tik suteiksią visam reikalui dar daugiau bereikalingo svorio; jis stengėsi viską pamiršti. Bet nesisekė, priešingai. Kai tik Rudolfas pasitraukė tiek, kad negalėjo girdėti, Konradas užkalbino Benediktą apie jo tariamą draugę, užkalbino taip, tarsi fatališkas poreikis verstų jį dar giliau klimpti į kaltę ir pavojų.

– Ei, klausyk, ta mergaitė, kurią neseniai mačiau su tavimi, aikštėje, kai užvirė košė dėl pakabinamos spynelės, ar atsimeni?

– Taip? Na ir?

– Tai tavo draugė?

– Galbūt. O ką?

– Ar toli tu su ja pažengęs?

Jau užduodamas klausimą, Konradas mintyse sau šaukė: „Ką darai? Užčiaupk savo įžūlią srėbtuvę!“ Bet kažkas jame, kažkas kitas, pasirodė stipresnis.

– Ką tu turi galvoje? Kam tau žinoti?

– Šiaip sau. Nenorėjau būti nediskretiškas.

– Bet esi.

– Sutinku. Tik pagalvojau – jei tau reikėtų patarimo ar pagalbos...

Kiekvienas jo žodis buvo nevykęs ir tik blogino padėtį. Nors Konradas tai suprato, vis tiek nepajėgė prikąsti liežuvio. Laimė, Benediktas pakreipė pokalbį ne tokia painia linkme:

– Galėtum pamėtėti šimtinę, jei jau klausi.

– Aišku. Ar jau esi kvietęs ją pietauti?

– Hei... klausi grynai kaip mano motina!

Nedviprasmiškas įspėjimas. Konradas jį suprato ir tylėdamas kyštelėjo Benediktui banknotą. Mielai būtų pasidomėjęs, ar daug kandžiau būtų atsakęs Benediktas, jei nebūtų tikėjęsis gauti šimtinės. Dar tikrai pasitaikysianti proga patikrinti jo paperkamumo laipsnį.

Jis, pagalvojo Konradas, tikriausiai neturi jokių problemų, kurios neišnyktų pirmą kartą sėkmingai permiegojus. Kaipgi aš pagaliau trykštelėsiu, nelaikydamas savo stimburio lauke? Štai ir vis-

kas, daugiau nieko. Ir gana. Kai vėliau suvoki, kiek pražiopsojai progų, tik todėl, kad pristigai reikiamų žodžių, drąsos antplūdžio reikalingu momentu...

– Ei, Benai, ar užuodi sausmedį?
– Na ir?
– Ar tau nepatinka jo kvapas?
– Kvapas kaip sausmedžio.
– Juk tai puiku, ar ne?
– Na, puiku.

Laiką nuo darbo pabaigos iki vakarienės Konradas dažniausiai praleisdavo prie upės. Jis mėgo stebėti „kielę“ (iš tiesų tai buvo vietinė kultupio atmaina), kuri nuolat ieškodavo maisto pakrantės melduose. Grakštus lyg popierinis paukštis, su balta galvute, juodais ratais apie akis ir per ilgomis, plonomis kaip degtukai kojomis atrodė ir dailiai, ir kartu nemaloniai; Konradas laužė galvą, bandydamas prisiminti kokius nors tekstus apie kielę ir su ja susijusius galimus frazeologizmus, bet neprisiminė nieko, kas skirtų šiam paukščiui kokią nors pranašingą reikšmę.

Gegužės pradžioje upė dar buvo žalia kaip malachitas, bet vanduo jau seniai nusidažė ruda spalva, tekėjo lėnai, o vėlyvoje šviesoje imdavo spindėti. Vakaro saulės nuauksinta upe kartkartėmis praplaukdavo valtys, vilkdamos paskui save juodas sutanas. Besimaudančius Johanseris matydavo retai, nors vanduo buvo pakankamai šiltas ir niekur neregėjai draudžiamųjų ženklų. Jaunimui labiau patiko plaukimo baseinas.

Prie pat kranto žydėjo pusmetrinės žolės, o kitoje pusėje, po stačia uola, įleisti šaknis pro žvirgždo gruntą pajėgė tik keli dygliuoti krūmai ir maži žilvičiai. Johanseris kasdien prasvajodavo nuo penkiolikos iki trisdešimties minučių, žiūrėdamas į tyliai plūduriuojančius dumblių siūlus. Plevenantys lavono plaukai, palyginimas niekaip neišėjo jam iš galvos.

Kartą jis nusiavė batus ir kojines, įbrido porą metrų į upę ir čiupo vieną dumblių kuokštą, nuplėšė jį nuo akmens ir nusinešė

skalpą ant kranto. O po kelių minučių jau suko galvą, kaip ką tik buvęs gyvas daiktas staiga gali imti šitaip dvokti. Pasišlykštėjęs nusiplovė rankas upėje, užkasė dumblių kuokštą po masyviu žvirgžduku ir netgi jo atsiprašė, bet kaltino save ne tiek tyčiniu nužudymu, kiek mirusiųjų ramybės drumstimu.

Johanseris suvokė, kokios keistuoliškos jo mintys, jei būtų kam nors apie jas pasipasakojęs. Kažin ar daugeliui žmonių taip yra, kad jie galvoja visai ką kita, nei sako garsiai, ar jie visi, paklusdami madoms, meluoja, kad nepasirodytų savotiški? Jeigu taip, svarstė Konradas, pasaulyje esama toli gražu nepakankamai įvertinto slaptumo. Jei bent penkias minutes kalbėtum nuoširdžiai, taip, kaip iš pat pradžių, be jokio civilizacijos filtro, šovė į galvą, amžinai taptum nepakenčiamu, prakeiktu, išvytu iš priimtinųjų bandos.

Per tą laiką Konradas rado siaurą, uoloje iškaltą takelį, kuris geru kilometru trumpino kelią į plynaukštę. Tik kad jį pasiektum, reikėjo perbristi upę arba, ganėtinai sudėtinga, pereiti per tiltą gyvenvietės pakraštyje ir pasroviui paėjėti anuo krantu.

Sykį Konradas nustatė žadintuvą penktai valandai ryto. Dėl sausros upė plukdė vos pusę savo įprastinio vandens kiekio, vienoje vietoje galėjai pasinaudoti keliomis žvirgžduotomis seklumomis ir sušlapti tik iki šlaunų. Takelis buvo pavojingas. Masyviose pakopose žiojėjo plyšiai, turėklų nebuvo, kopti šiuo takeliu tamsoje būtų buvę lengvabūdiška.

Johanseris svaigo, grožėdamasis kaimu ir vynuogynais, tamsia upe, saulės krašteliu virš slėnio.

Žiūrint nuo plynaukštės, viskas atrodydavo it žaisliukai ir vis dėlto, savotišku būdu, rimta. Tarsi žaisliniai namukai būtų pavogti iš vaiko ir ne pagal paskirtį panaudoti architektūriniam modeliui. Ten, viršuje, buvo labai gražu ankstyvą metą ir galų gale ne per karšta.

Lyg dalis manęs jau seniai būtų buvusi čia... O aš artėju prie jos, jaučiu ją visai arti...

Kažkas tobula gaubė šią vietą.

13

Apie avalynės fabriką Bulbrune, Nyderenslingeno seserinėje bendruomenėje, gyvenvietės pakraštyje, palei kelią, vedantį į autostradą, atsirado nedidelė verslo teritorija. Kartais, dažniausiai vasaros mėnesiais, ten poziciją užimdavo prostitutė su gyvenamuoju vagonėliu, tada apylinkės smuklėse būdavo kuždamasi, kad Irisė vėl čia; tokiu būdu apie tai sužinojo ir Johanseris.

Dauguma Irisės klientų nekėlė itin didelių reikalavimų, pasitenkindavo greitu „atpalaiduojančiu masažu" (30,– DM) arba „prancūziškai su gumute" (50,– DM). „Santykiai" (100,– DM, viršuje be 120,– DM, keičiant padėtį 150,– DM) būtų per smarkiai ištuštinę po pamainos grįžtančių fabriko darbininkų pinigines, be to, Irisė anaiptol nebuvo graži moteris, išsiplėtusiomis venomis, serganti celiulitu, sulaukusi pusės šimtmečio. Ji su visais dirbdavo grubiai arba tylomis; pas ją eidavo taip, lyg naudotųsi mašina, ir džiaugdavosi, jei ištrykšdavo bent lašelis. Daugeliui, kurie lankydavosi pas ją dažniau, užtekdavo fakto, kad juos aptarnauja ne nuosava žmona, o kita moteris. Irisė jiems reiškė ne ką daugiau nei šventvakarinį onanizavimąsi pailginta ranka, bet jos vagonėlį vis dėlto vertino kaip prabangos dalyką. Beveik visi apylinkės vyrai bent sykį buvo pas ją lankęsi.

Labiau smalsumo nei libido skatinamas, Johanseris pasiskolino Benedikto dviratį ir nuvažiavo į Bulbruną, davė kekšei penkiasdešimt markių ir nusimovė kelnes. Kol Irisė darbavosi jam tarp kojų (jau po kelių sekundžių ji pasitelkė į pagalbą ranką), Johanseris stengėsi pasinerti į erotines fantazijas, galvojo apie Som-

nambelę, Aną, mėgino net su Berita. Jo vaizduotė niekaip nepajėgė išsiskleisti; Irisei kinkuojant, jai nuo galvos vis smuko šviesus perukas, buvo matyti pražilę, pleiskanoti plaukai, ant sprando riebiai blizgėjo taukų pagalvės. Johanseris išsisuko iš per tą laiką šiurkščiomis tapusių Irisės rankų, užuot kaip nors pasiaiškinęs, davė jai dvidešimtinę arbatpinigių ir netgi pažadėjo ateiti vėliau, tinkamesniu metu.

Nepatenkintas, o kartu labai patenkintas, kad nieko mėšlungiškai neišspaudė, Konradas mynė pedalus tuos keturis kilometrus atgalios, nepristabdydamas leido dviračiui riedėti serpantinu žemyn, staiga nudribo į krūmus ir nusikvatojo. Traukiojo iš kūno spyglius ir juokėsi vaikišku, kvaknojančiu juoku. Žiūrėjo į kaimą, *savo* kaimą: kaip ramiai jis plytėjo ten, apačioje, neapsakomai gražus, tarp tilto per Acherį ir tunelio, tarp bėgių porų ir vynuogynų, naujas pasaulis, Johanserio pasaulis.

Saulė danguje dar leido kurį laiką pasvajoti. Henleinų namas, *jo* namas, dabar aiškiai galėjai jį atpažinti, ir apskritai namai jau neatrodė panašūs vienas į kitą. Sode krutėjo mažulytis taškelis, tai turėjo būti Marga, motina.

Pastorališka tyla, kupina tramdomos linksmybės, tausojamos vakarui.

Paimti pasaulį ant rankų ir išbučiuoti.

Vidudienį namai skendėjo migloje, tad tylus jų stovėjimas pirmą kartą krito į akis, lyg gaivesniu oru jie judėtų. Tuščias dangus palinko prie pat gyvenvietės; virš asfaltuotų gatvių oras mirguliavo ir pratinosi atspindėti. Dirbtinai drėkinami vejos plotai aiškiai skyrėsi nuo paliktų likimo valiai, čia laistoma žaluma, ten geltona sausynė, kuriai jau niekas nepadės. Johanseris džiaugėsi abiem. Jo širdis netilpo krūtinėje. Po savaitės jis išmoko mėgti kaitrą, kaip kad ūmai nusprendė mylėti ir visa kita, kas jį supo. Nuolankiai susitaikė su dulkėmis ir tvankuma, dalykus, visada egzistavusius, mėgino įtraukti į savo naująją laimę, rasti jiems vietą, kuriuose jie galėtų būti prasmingi. Pirmame kurse Johanseriui kartą teko trumpai dirbti žydrame kine, vietų nurodinėtoju, dabar jį pralinksmino įspūdis, kad Nyderenslingenas virtęs kino sale. Net Vinhartą,

taip iš tikrųjų vadinosi arkliažmogis, išvydo kitomis akimis, kaip priimtiną kraštovaizdžio detalę, kuri tik paryškina visų kitų detalių vertę. Naujas Johanserio pasaulis skelbė generalinę amnestiją. Visas įtūžis ir kartėlis suzmeko, pasitraukė šalin, buvo išstumtas ramybės būklėn. Johanseris panėšėjo į laiminantį, taip iškėlė rankas iš dygliuoto krūmo. Jam tai atrodė kiek išpūsta, tas tiesa, bet nei juokinga, nei pasipūtėliška. Jei jam būtų reikėję pasiteisinimo, būtų paminėjęs sąžiningumą. Negalima sakyti, kad daugiau nebūsią sunkumų, ne, dėl to jis neturėjo jokių iliuzijų. Bus nelengva rasti priimtiną miestą ir vietą, su Nyderenslingeno idile pasąmonėje. Tačiau jis jautė savyje dar niekada nepatirtą ramybę ir jėgą, ir jokios baimės, jautė, kad yra išeitis, yra rytojus.

Dulkėse šoka mirusieji, jie ir vėją sukelia, vėjas ieško butelio kakliuko, kad galėtų dainuoti. Aš jums dainavau, atstojau butelio kakliuką, nusikirtau galvą ir atsistojau vėjyje. Ilgas užtektinai, dabar jau gerai.

Sutaręs su savimi ir viskuo aplinkui, Johanseris vėl nusikvatojo. Išrasojusi šviesa vartėsi palei daiktų paviršių, o šviesa, žvilgsnis po žvilgsnio jis tai suvokė, buvo Dievas, dievai, nesvarbu.

14

Antrosios statybų savaitės viduryje užėjo audra. Didžiulis spektaklis. Dangus maišėsi, juodas ir tamsiai mėlynas, draskomas amalo, tuo tarpu iš horizonto žvelgė nepasislėpusi saulė. Debesų masė pakibo virš daubos, ėmė tekšnoti sunkūs lašai. Stogai virto kurtinančiais būgnais. Vyrai, šūkalodami ir strakaliodami, pasileido į pievą, džiaugėsi, per kelias akimirkas permirkę iki siūlo galo. Plovėsi nuo veidų prakaitą ir nesuko galvos dėl pavienių žaibų. Tuojau viską persmelkė žemės kvapas, oras, lipnus nuo lietaus, atsidavė švelniu dūmu, gatvės pradėjo garuoti.

Basomis lėkti per žolę, jausti dumblą tarp kojų pirštų teikė Konradui seniai geidžiamą priklausomybės jausmą, priklausomybės kaip tik šitam hektarui žemės. Jis trynėsi kūną šlapiais žolės kuokštais ir krykštė iš džiaugsmo. Kad susipjaustė iki kraujo, pastebėjo tik tada, kai su jodo buteliuku ir vatos tamponais atbėgo Marga. Kraujo lašai gausiai ritosi per krūtinę ir rankas, bet Konradas tik juokėsi ir sukosi ratu, laisvas ir netveriantis savo kailyje. Netveriantis savo kailyje.

Vyrai nudūmė prie lietvamzdžio ir aptaškė Margą iš jo pliaupiančiu vandeniu, o ji spygaudama, sukryžiavusi rankas ant krūtinės, spruko vidun. Jos šlapia palaidinukė persišvietė, todėl Marga varžėsi. Vyrai iš jos juokėsi ir laistė vienas kitą, išdykę kaip vaikai.

Debesys nuslinko per daug greitai. Vėsuma vos tvėrė iki vakaro. Galėjai matyti, kaip garuoja atsiradusios balos; netrukus viskas buvo kaip buvę.

Tačiau lietaus kvapą Konradas įsidėmėjo kaip nuostabias eiles,

mėgindavo jį atgaminti, kai nuogas sėdėdavo ir gerdavo vyną, tamsoje, išžergęs kojas prieš atviras balkono duris. Buvo toks pavargęs ir laimingas, kad net neimdavo į rankas savo knygų, visiškai užmiršo stimuliuotis rutaretilu ir dažnai užmigdavo prie pusiau nugerto butelio.

Per tą laiką jie įveikė stambesniuosius darbus; buvo galima tikėtis baigti perstatymą numatytu terminu. Beveik viskas veikė. Durys ir langai užsidarinėjo be priekaištų, grindys buvo visiškai lygios. Tik vandentiekis strigo, reikėjo iš naujo kasti žemę.

Paskui atsitiko taip, kad Rudolfas metė darbą; jis ganėtinai ilgai apsiėjo be rūsio, visi jį suprato ir sutiko. Vis dėlto iškilo problema: Marga užėmė atlaisvintą vietą. Tarp jos ir Benedikto ūmai užvirė ginčai. Pavyzdžiui, nuomonės skyrėsi dėl raudonų kaip kraujas tapetų, kuriuos išsirinko Benediktas, dėl cigarečių, kurias prie jos rūkydavo, dėl seno lovos karkaso, kurį jis pagaliau norėjo išmesti ir pakeisti plačiu čiužiniu. Tas ir anas, viskas ir nieko. Sutelktam tylėjimui atėjo galas, bereikalingos diskusijos kėlė grėsmę kalendoriniam planui. Konradas tarpininkavo, kaip išmanė. Jis tarėsi vis tvirčiau valdąs psichologinį lyną tarp motinos ir sūnaus. Kadangi įtampa pasirodydavo nereikšminga, o abu partneriai galiausiai sutikdavo eiti į kompromisus, Konrado, kaip taikdario ir vienijančios namų dvasios, vaidmuo vis augo. Šį vaidmenį jis godžiai priėmė, kaip ir visa kita, kas padėjo stiprinti jo pasitikėjimą savimi ir gilinti ryšį su Henleinais. Konradui nuolatos reikėjo patvirtinimo, kartais jis veikdavo iš tuštybės ir ilgesio, bet kartais ir skatinamas tikro atsakomybės jausmo, trokštančio sukurti ką nors gera ir naudinga.

– Na? – paklausė jis pusbrolio. – Ar nesidžiaugi, kad atvažiavau?

– Aišku. Gaila, kad tau greitai reikia išvažiuoti.

Pasakyta buvo lyg ir maloniai, tačiau, išgirdęs antrąją sakinio dalį, Konradas sutriko, lyg būtų paskelbta kažkas nenuginčijama.

– Kas sakė, kad reikia? Man apskritai nieko nereikia.

– Tai tu vis dėlto bedarbis?

Konradas įsmeigė į jį akis. Žinoma, taip ir reikėjo pagalvoti. Jis tą suvokė, tik paskui ištrynė iš atminties. Bedarbystės sąvoką taikyti jam, pasaulinio lygio specialistui, Konradui atrodė netinkama ir juokinga; šią akimirką jį pagavo baisus noras pasipuikuoti prieš Benediktą savo gabumais. Tik kad jie nebūtų sukėlę vaikinui absoliučiai jokios pagarbos.

– Nešnekėk kvailysčių!

– Ar tai ne tiesa?

– Ne. Tai ne tiesa!

– Na, gerai. Atleisk. – Benediktas nuleido galvą.

Konradas mielai išklausė atsiprašymo, bet jam vis tiek atrodė, kad tuo jo „ne“ netikima.

– Juk sakiau, išvažiuosiu. Už keturių ar penkių dienų. Ar tu nepatenkintas?

– Hei, ar aš ką sakiau? Ko tu jaudiniesi?

Konradas nebežinojo, ko susijaudino. Jam trūkčiojo vokai, pyktis nukrito. Kaip jungas. Jis gėdijosi vėl grįžęs į vakarykščią dieną. Juk viskas gerai.

– Draugai? – Jis ištiesė Benediktui ranką.

– Na, žinoma. – Benediktas sumušė.

Duslus pliaukštelėjimas. Dvi sekundes lietėsi oda. Ir Benediktas su juo kalbėjo maloniai, pirmą kartą tikrai maloniai.

– Jeigu *būtum* bedarbis, – smarkiai pabrėžiama tariamoji nuosaka, – tikrai ramiai galėtum pasakyti.

Išgirdęs kvietimą pasitikėti, Konradas pasijuto laimingas, trumpai pasvarstė, gal prisipažinimas, tegu ir neteisingas, būtų strategiškai naudingas, taip sakant, suteiktų objektą pasitikėjimui. Bet jam buvo bjauru galvoti strategiškai, tam reikėjo padaryti galą, ir jis tik atsakė:

– Ačiū.

Tik vėliau Konradas suvokė, kad šis paprastas, iš širdies ištartas žodis galėjo būti suprastas daugeriopai, negatyviausiai nusiteikęs būtum išgirdęs net atkirtį. Bet jis vis dėlto manė, atsakęs teisingu tonu, Benediktas linktelėjo ir nusišypsojo.

Tą naktį baigėsi Johanserio vyno atsargos, jam buvo beveik vis

tiek. Jis ilgai stovėjo balkone, žiūrėjo į dylantį mėnulį ir klausėsi vėlyvų cikadų. Savaime suprantama, rytoj jis slapčiomis parsigabens į namus naują dėžę vyno, kaip jau keturis kartus yra daręs. Tačiau gėrimas turės naują kokybę, taip kaip naują kokybę nuo šiol turėjo gyvenimas.

Johanseris pasekė dėdės pavyzdžiu – juk liko užbaigti tik smulkmenas – ir kitą dieną neatvyko 16-tos valandos rikiuotėn, užuot dirbęs, jis, vienintelis svečias, sėdėjo pas Aną.

Užsimezgė lig šiol turiningiausias pokalbis. Johanseris leido jai suprasti, kad greitai išvažiuosiąs ir labai pasigesiąs pašto užeigos.

– Tikiuosi, turi galvoje *mane*, o ne pašto užeigą?

Ji šluostė stalą, tai sakydama stabtelėjo ir padovanojo Johanseriui nuostabiai šelmišką šypseną. Niekada anksčiau Ana viešai nerodė tokios geros nuotaikos, galėjai pagalvoti, kad ji kauštelėjusi. Jos pečiai trūkčiojo ir judino liauną kaklą pirmyn ir atgal. Ji panėšėjo į šokančią Pietų Azijos šventyklos mergaitę, tai atrodė žavingai ir pritrenkiančiai.

– Žinoma, turiu galvoje *tave*. Tu tokia įsilinksminusi...

– Taip. Gaila, aš irgi tavęs pasigesiu!

– Rimtai?

– Taip. Tikrai. Tu žiūri į mane kitaip nei kiti. Tai man patinka. Tada tu toks susigėdęs. Turbūt net manai, kad aš nepastebėsiu.

– Tas tiesa, aš tave myliu, – atsakė Johanseris drąsiai, bet vis dėlto ne taip drąsiai, kad nebūtų suteikęs savo žodžiams to nuvertinančio nerimtumo atspalvio.

– Žinoma, – Ana pasigavo juokaujantį toną, – taip ir leidi žmogus laiką.

– Juk tu išties tokia graži... graži.

Johanseriui būtų atėję į galvą ir kas nors lyriškesnio, tai neturėjo reikšmės. Tačiau jam atrodė nepadoru atsisakyti įprastinio smuklės flirto lygio. Ana nuoširdžiai nusijuokė, bet nedavė nė menkiausio ženklo, kad norėtų pakreipti pokalbį tokia linkme, kuri atimtų iš jo paslaugų sferos koloritą. Ne, Ana, tuo Johanseris buvo tikras, laikė jį maloniu, bet nuobodžiu. Juk ji net nepasakė,

kodėl taip gerai nusiteikusi, neatskleidė nieko, kas asmeniška. Pasakyti žodžiai nepranoko eilinių komplimentų, kuriuos vienas kitam žarsto padavėja ir nuolatinis lankytojas.

– Brūkštelėk mums ką nors iš sostinės! – šūktelėjo ji iš už baro ir parodė į keletą atvirukų, prismeigtų prie kamštinio skritulio šalia „Magnum Asbach“ butelio.

Atsakyti: „Taip, mielai!“ neapsivertė liežuvis. Jis nevažiavo į sostinę. Vis vien, Ana dingo purvinoje užpakalinio kiemo šviesoje, Johanseris pakėlė savo bokalą ir išgėrė už pažangą.

15

Kadangi reikėjo būgštauti, jog Rudolfas vėl taps po senovei nekalbus, vakare Konradas nuėjo į rūsį. Jo nuotaika buvo tokia, kokia apima keliautoją prieš pat tolimą žygį, kai žmogus nori viską palikti sutvarkęs ir pernelyg gilinasi į menkniekius. Liko dar kai kas, mažmožis, kurį reikėjo išsiaiškinti. Studija buvo silpnai apšviesta ir vėsi, jauteisi lyg radijo rūmų transliacijų centre, tolimiausiose vietose mirkčiojo žalios ir raudonos lemputės. Patalpoje buvo daug daugiau elektronikos, nei atrodė iš pirmo žvilgsnio.

Rudolfas, paklaustas, ar neužrašęs trumpo kontakto su tėvais, linktelėjo, įdėjo juostelę į aparatą ir pareiškė, jog seniai laukęs šio klausimo. Jo atsakyme nuskambėjo nedidelis priekaištas. Konradas sumišęs šyptelėjo, žiojosi kažką sakyti, paaiškinti, bet tik gūžtelėjo pečiais. Įsitaisė ant taburetės, įtemptai laukė ir užmerkė akis. Nepaisant visų pastangų vadovautis protu, Konradas drebėjo, išklausyti šį įrašą jis laikė būtinu drąsos išbandymu. Valštatas pavyko per daug lengvai.

Kai juosta ėmė suktis, Konradas buvo viskam pasiruošęs, viskas tapo vienodai tikėtina. Bet kokia patirtis neteko galios ir atsisakė padėti. Panašiai turėtų būti ir mirštant, persmelkė mintis, individualybė atsiskiria nuo kūno, lieki be jokių randų. Tavo paties žinojimas atomizuojasi kaip vandens lašas vandenyne. O vandenynas – tai žinojimas ir užmarštis kartu.

Paskui pasigirdo ūžesys, ūžesys, daugiau nieko. Nejau tai viskas? Konradas atsikvėpė. Reikia pripažinti, ūžesys buvo komplek-

siškas ir netolygus, pertraukiamas tylaus traškesio, kuris maloniai liko be jokio turinio. Kažką panašaus į balsą galėjai nujausti tik labai norėdamas, stipriame, kiek šnypščiančiame foniniame čežėjime. Išgirsti tame triukšme suprantamus žodžius Rudolfas vadino patirties klausimu, o Konradas – vaizduotės dalyku. Pastarasis mandagiai nutylėjo savo nuomonę ir apsimetė, kad jam tai padarė įspūdį. Vėl jausdamas šiokį tokį palengvėjimą, Konradas užsigeidė suvaidinti komediją:

– Skambėjo taip, kad panašu į mano tėvus. Tik – jeigu reikėtų atpažinti policijoje, aš, taip sakant, nedrįsčiau prisiekti...

– Argi nepažinai Ervino? Juk jis net šūktelėjo tavo vardą!

– Ak? Taaip... Bet kaip tik tai mane stebina! Jis niekada nevadino manęs vardu.

Rudolfas papurtė galvą, jam neprasprūdo pro akis, kad sūnėnas šaiposi.

Paprašytas, kad vis dėlto malonėtų pademonstruoti geriausiai pagautus balsus, Rudolfas pakeitė juostą ir ant valdymo pulto pajudino keletą reguliatorių. Iš gremėzdiškų dėžių, tikrai brangių, kiek galėjo spręsti Konradas, pasigirdo kažkas, kas buvo iš tiesų įspūdinga. Iš milžiniško nuotolio, bet vis dėlto aiškiai, beveik per daug artikuliuotai, šaukė jaunas vyro balsas:

– *Šalta! Aš noriu nubusti!*

Šių žodžių skambesy ir manieroje buvo girdėti begalinė neviltis, tarsi naktį mieste tėvų ieškotų pasimetęs vaikas. Ir skambėjo anaiptol ne teatrališkai, kad galėtum pagalvoti apie įsimaišiusias radijo spektaklio nuotrupas.

Su augančiu savininko pasididžiavimu Rudolfas kartojo ir kartojo tą pačią vietą. Kaskart vis labiau ryškėjo savotiškas skambesys, tęsiantis skiemenis, bet silpstantis tarp žodžių, tarsi kalbėtojas būtų buvęs už durų, atsidarinėjusių ir užsidarinėjusių pašėlusiu greičiu.

Johanseris buvo nustebęs, tačiau jo pasaulietinis skepticizmas netrukus paėmė viršų. Klastotės ir apgavystės, tą jis puikiausiai žinojo, randa slapčiausius kelius į tiesą, yra ilgesingiausios žmogaus kūrybingumo išraiškos.

– Nuostabu, turiu pripažinti. O kodėl prie savo klubo laikraštuko jūs nepridedate kasetės?

– Į balsus mes visų pirma žiūrime kaip į privačias žinias. Jas platinti būtų begėdiška. Šiuo atveju aš padariau išimtį.

– Ak? Ačiū, šiaip ar taip, – Konradas mėgino pakreipti kalbą, – aš, kas dėl ano pasaulio, greičiau esu korpuskuliarinės teorijos nei bangų mechanikos šalininkas. – Pamatęs, kad dėdė nesuprasdamas gūžtelėjo pečiais, Konradas šnekėjo toliau. – Neseniai man kilo viena mintis, mat buvo labai daug dulkių, aš pagalvojau, dulkelė prie dulkelės, na, taip, taigi, kad dulkėse...

Konradas nutilo, numojo ranka. Tai, ką norėjo pasakyti, jam staiga pasirodė banalu ir paika.

– Kad dulkėse bekūniai?

– Bekūniai?

– Arba ano pasaulio gyventojai. Nauja draugijos valdybos rekomendacija. Kai kuriems nariams sąvoka „mirusieji" pasirodė diskriminuojanti.

– Gerai, dulkėse, taip, maždaug taip, ką aš, bet – juk tai turbūt tik suirę audiniai, aš norėjau pasakyti...

– Tu teisus. Bekūnių yra visur...

– ...ar esama šioje žemėje bent vieno atomo, kuris dar niekada, kaip čia pasakius, netarnavo kokiame nors organizme? Ar įmanoma tai apskaičiuoti?

– Laikraštyje neseniai rašė – atrodė neįtikėtina, bet aš perskaičiavau – visų šiuo metu gyvenančių žmonių, šešių milijardų, kūnai tilptų į Bodeno ežerą.

– Rimtai? Na, o aš skaičiau, kad dėl demografinio sprogimo kas dešimtas kada nors gyvenęs žmogus gyvena *šiandien*.

– Sutilptų į dešimt Bodeno ežerų.

– Nedaug.

Abu vyrai vienu metu pliaukštelėjo liežuviais, apstulbę nuo minties, kad visi ligi šiol gyvenę žmonės, jei vyktų pomirtinis klasės susitikimas, nesunkiai galėtų apsigyventi Elbiš Viurtemberge.

– Savaime suprantama, reikia priskaičiuoti ir galvijus, – pareiškė Rudolfas, – jų daug daugiau. Ir jie daug senesni.

– Vis dėlto – aš šiek tiek nusivylęs. Atomai panaudojami žymiai mažiau, nei maniau. Beje, sakyk, ar Nyderenslingene iš tiesų nėra kapinių? Aš lig šiol neradau.

– Artimiausios yra Bulbrune. Čia niekada nenorėjo jų turėti.

– Kodėl?

– Tiksliai nežinau. Esą kažkada, septynioliktame amžiuje ar dar seniau, nusikaltėlius nustumdavo nuo plynaukštės, neklausinėk. Šiaip ar taip, čia kapinių neįrengė, ir taip liko iki šiolei. Bulbrunas ir Yberachas, ir užtenka.

Paskutinius du žodžius Rudolfas ištarė kiek pabrėžtinai, šitai Konradas per tą laiką išmoko išgirsti. Rudolfo šnekumas išseko, šį vakarą jis daugiau nenorėjo tuščiai leisti laiko. Konradas tai suprato ir palinkėjo labos nakties.

Jo kambaryje, *jo* kambaryje, kambarys jau seniai tapo jo, dabar buvo tik maloniai plikos sienos, su daugybe šviesių stačiakampių. Benediktas nukabino visus plakatus ir nusinešė juos į sodo namelį. Dvi didžiulės kartono dėžės, naudojamos persikraustant, iki pusės prikrautos stovėjo prie vonios durų, greitai, tikriausiai jau rytoj, bus pergabenti baldai ir stereoaparatūra. Konradui toptelėjo, kad per visą mėnesį jis nė karto nedirstelėjo į spintas ir stalčius, nors ši mintis jam buvo kilusi jau pirmąjį vakarą. Keista, pagalvojo jis, aš tai paprasčiausiai pamiršau. O ir ką ten būčiau radęs? Nieko ypatinga, reikia manyti. Šiaip ar taip, dabar galiu tvirtinti, jog nepadariau to iš padorumo. Poelgio niekaip nepaversi nebuvusiu, o nepasielgimą galima interpretuoti. Tiesą sakant, neteisinga, peršoko jis nuo menkų prie didelių dalykų, kad pasyvumas istoriografijoje traktuojamas taip išvien geranoriškai. Juk didžiąja dalimi laimė arba atsitiktinumas lemia, kokia mintis materializuojasi veikloje, o kokia ne.

Konradas mėgino prisiminti, kaip į šį klausimą žiūrėjo tie filosofai, kuriuos jam labiausiai patiko studijuoti: Kantas, Herderis, Fichtė, Šelingas, – lygino juos vieną su kitu, kol jo mąstymas jam pasirodė toks priklausomas ir pretenzingas, kad ėmė iš savęs šaipy-

tis. Stryktelėjo nuo lovos prie artimiausios spintos ir trūktelėjo už rankenėlės. Spinta buvo užrakinta.

Ko gero, čia ir bus mano elgesio priežastis, aš tai nujaučiau ir niekada nenorėjau įsitikinti. O kaip stalčiai? Kurie nerakinami? Ek, aš gaištu laiką. Žinoma, svarbūs dalykai, jei tokių esama, būtų spintoje, o ne stalčiuose. Neverta po juos raustis.

Susižavėjęs, kad naujas jo nepasielgimas logiškai nuoseklus, Konradas griuvo atgal į lovą, baigė gvildenti šią temą ir iš karto pagalvojo apie plynaukštę. Tai, kad kitados ji esą tarnavusi kaip egzekucijų vieta, didino jos žavesį. Konradas lig šiol nežinojo, jog Vokietijoje egzistavo tokia egzekucijos forma – nustumti nuo uolos; vietovės sąlygota išimtis, pamanė jis ir įtikino save, jog ten, aukštai, kiekvieną kartą jausdavęs kažką, ką sukelti turėjusi senoji vietos paskirtis. Kuo ilgiau jis svarstė, tuo ryškesnis jam paskui atrodė vietos fluidas. Be to, Konradas jau buvo girtas ir sėkmingai ištrūkęs iš savo proto narvo.

16

Gegužės 24-ą, ketvirtadienį, buvo paskelbta, kad darbas baigtas. Marga pakvietė kaimynus užkąsti ir pagal močiutės receptą pagamino krušoną su kvapniosiomis krunėmis. Buvo riestainių, bulvių salotų ir grilyje keptų jautienos dešrelių; sodo namelis papuoštas spalvotų vėliavėlių girliandomis, o priešais jį stovėjo alaus stalo komplektas, pasiskolintas iš vietinės gėrimų parduotuvės. Iš radijo, per atvirus virtuvės langus, skambėjo per laidą kaimui transliuojama muzika, labai kvaitinanti, laimei, prislopinta, ir ausis ją lengvai galėjo sumenkinti iki foninio triukšmo.

Benediktas įsižeidęs šnypštė. Kaimynai įsiveržė į jo naująjį būstą, begėdiškai dairėsi ir laidė komentarus.

– Turgus čia, ar ką? Šitos subinės mums net nepadėjo, tik kybojo ant tvoros ir spoksojo...

Benediktas tai pasakė provokuodamas, garsiai, Konradas davė jam ženklą, kad nusiramintų, juk netrukus viskas baigsis. Rudolfas, kuriam septyneto žioplių dalyvavimas buvo lygiai taip pat nemalonus, pasinaudojo pirma pasitaikiusia proga ir dingo savo studijoje. Konradas, įsakmiai paskatintas Margos, vietoj Rudolfo ėmėsi reprezentacijos pareigų ir, kaip vyras, atliko šeimos galvos vaidmenį. Šį vaidmenį vaidino su aplombu. Kad pagaliau visiems laikams užkirstų kelią galimiems gandams apie savo bedarbystę, Konradas netgi prabilo apie tabako koncerną, kuris, skirtingai nei VRI, buvo kiekvienam žinomas. Taip elgiantis, Konradui nereikėjo spręsti jokių sąžinės konfliktų, juk tam tikru požiūriu jis vykdė šeimos įpareigojimą, o šeimai rūpėjo padaryti įspūdį.

– Žinote, tabako koncernas šen, tabako koncernas ten, aišku, čia slypi milžiniškas finansinis potencialas, kuriuo menas turi pasinaudoti, jei nenori likti nuošaly.

– Ar tai taip brangiai kainuoja?

– O ką jūs manote? Reikalingos sutartys, kurios vykdomos dešimt, dvidešimt metų. Suprantama, institutas – tai tyrimo elitas. Atmetus visą idealizmą, šie žmonės lig šiol neįvertinami. O aš, kaip archyvo vadovas, oi, jūs net nenutuokiate, kiek darbo reikia įdėti, kol paruošiamas, sakykime, pavyzdžiui, Julijos Krudener kritinis leidinys. Jūs tikriausiai lig šiol vargu ar ką apie ją žinojote?

– O, vardą jau esu girdėjęs, tik...

– Na, matote! O ir tokie, kaip mes, ne ką daugiau žinome. Klarencės Ford biografiją turbūt nelabai gausi, ar ne? Štai ir tenka raustis, nėra taip lengva, tais laikais pasaulyje nebuvo tiek ryšio priemonių, suprantate? *Ab ovo, ab nullo**, deja. Egzistuoja ne vien Gėtė, kurio mes, atleiskite, netrukus galėsime datuoti kiekvieną pirstelėjimą, taip anaiptol nėra...

Marga, kuri išdidi sėdėjo šalia savo sūnėno, kai tik matydavo pagrindą (greičiausiai, kai jis pakeldavo balsą, vienintelis požymis), palydėdavo jo išvedžiojimus apsimestinai supratingu linkčiojimu. Po valandėlės visiems kaimynams įspūdis lindo per gerklę. Konradas atsitokėjo, ryžtingai prikando liežuvį ir ėmė kikenti. Tyliai kikeno pats sau, susižavėjęs, kaip rimtai, kaip nepaprastai įtikinamai jis pliauškė visas šias nesąmones, atstovavo požiūriui, visiškai priešingam jo nuomonei.

(– Beje, koncerno šefas, tik prašyčiau niekam nepasakoti, rūko tik Havanos cigarus, taigi galima daryti išvadas...)

Niekada, net per filosofijos seminarus, jam taip lengvai nesisekė *advocatus diaboli*** vaidmuo; dabar viskas atrodė įmanoma.

Jiems už nugaros Benediktas tempė paskutines kartonines dėžes su daiktais. Konradas pasisiūlė padėti.

– Verčiau rūpinkis tomis subinėmis.

* Nuo kiaušinio, nuo nulio *(lot.)*.

** Velnio advokatas *(lot.)*.

– Jos jau ganėtinai aprūpintos. Eikš! Dar gausi iš manęs dovanėlę.

Jiedu kartu nusileido į rūsį. Konradas buvo nupirkęs televizorių ir, leidus susigraudinusiai Margai, vakar jį ten pastatęs.

– Ei, už tai tu teiksiesi perskaityti Vakenroderį, aišku?

– Ir taip būčiau! Žmogau, ačiū!

Vaikinas pritariamai kumštelėjo jam į krūtinkaulį. Konradas linktelėjo ir nuslimpino per sodą, rankas susikišęs į kelnių kišenes, akis įsmeigęs į dangų.

Margos kvapniųjų krunių krušonas, kuriame buvo siaubingai mažai alkoholio, turėjo juo didesnę paklausą. Kaimynai, Konradas neįsidėmėjo jų vardų, atrodė patenkinti žaliu kaip smaragdas gėralu, užteko mesti akį, kad matytum, jog viskas sutvarkyta, visi užimti.

Pasiekęs laimės viršūnę, Johanseris pajuto poreikį pasidalinti šia laime, jei įmanoma, su kuo nors, kas pajėgtų suvokti jos mastą. Daug galimybių nebuvo, bet vis dėlto...

Nebyliai šypsodamasis, jis nužingsniavo iki sodo vartelių, pasuko kairėn, tris šimtus metrų kalva žemyn, prie telefono būdelės.

Jis vis atidėliojo telefoninį pokalbį su Katrina, nors jautė pareigą jai paskambinti. Jeigu jos, kaip tikėtasi, nebūtų namie, antrą kartą Johanseris jai skambintų tik po kelių dienų. Troškimas išsikalbėti ir susitaikyti tai pakildavo, tai atslūgdavo, šiandien jis buvo toks stiprus, kad Johanseris prisiminė švelnius jausmus, kuriuos tarėsi užmiršęs.

Telefono būdelė stovėjo nutvieksta kaitrios saulės. Viena koja Johanseris laikė pravėręs duris, kol informacijoje teiravosi savo paties numerio ir spaudė skaičius, kurie jam atrodė nepažįstami.

Ar ji ant manęs barsis? O gal net norės, kad aš grįžčiau?

Klausimai, kurie gimė tik dabar, iš ūmaus smalsumo.

Kitame laido gale pasigirdo traškesys. Krūtininis, nuo rūkymo prikimęs Katrinos balsas atsiliepė:

– Klausau?

Ir jis prisistatė dviem žodžiais:

– Čia aš.

Jam per kaktą ir sprandą upeliais sruvo prakaitas, bet dėl to Johanseris kaltino tik kaitrą ir nenorėjo pripažinti, jog dreba visu kūnu.

– Oje, – teatsakė ji ir ilgokai tylėjo. Buvo girdėti, kad ji ėmė tankiau kvėpuoti. – Iš kur tu skambini?

– Ak, aš... tau viskas gerai?

Visi iš anksto paruošti sakiniai išskydo, visai taip, lyg Konradas būtų pasižymėjęs juos ant delnų ir dabar jie būtų tapę neįskaitomi nuo prakaito.

– Ar man viskas gerai? Jėzau... – Jos šveicariškas akcentas, kurį ji visada stengdavosi paslėpti, skambėjo kuo aiškiausiai, ženklas, kad ji labai susijaudinusi. – Čia užvirė tikras pragaras. Per tave!

Johanseris spontaniškai pagalvojo apie Somnambelę, jam nudiegė širdį. Kojai, kuria laikė telefono būdelės duris, staiga pritrūko jėgos, durys užsidarė.

– Čia buvo tas Cumratas ir sukėlė skandalą! Prakeikė tave! Sakė, jog tu – niekšingas apgavikas, jis davęs peršviesti Novalio fragmentus, kažkokiu nauju metodu, nežinau, tik jis dar rėkė, kad prisiteisiąs iš tavęs milijonus, kad institutas sužlugęs. Jis užsiundys ant tavęs faraonus! Ak, prašau, grįžk ir sutvarkyk šitą reikalą, gerai? Aš to neištversiu! Ir kaip tu galėjai taip paprasčiausiai dingti? Cumratas dar reikalvo grąžinti čekį, tvirtino, jog atsakomybę dėl tavęs galima užkrauti man. Alio? Ar dar girdi?

Johanseriui sulinko keliai, žvelgdamas nieko nematančiomis akimis, jis gromulavo liežuvį. Jam buvo bloga, trūko oro, jis stumtelėjo ir atidarė duris. Tvinksintis skausmas ėjo per galvą ir pečius, suglebo visi raumenys. Johanseriui svaigo galva, atrodė, kad kaukolė tabaluoja pasmeigta ant pliko stuburo. Tada ėmė vemti, paleido iš rankų ragelį, spėjo pagauti, prieš šiam trinktelint į metalines telefono būdelės groteles, bet jau nepridėjo jo prie ausies.

Duslus, atkaklus: „Alio?.. Alio?“

Padėk pagaliau, sušnibždėjo jis ir nusišluostė burną. Vėmalų smarvė jį pykino. Johanseris karštligiškai išplėšė iš abonentų knygos keletą puslapių ir pradėjo valyti apvemtas telefono būdelės grotas. *Grotos* – žodis perliejo jį it botagu, – *mane patupdys už grotų. Su vagimis ir žmogžudžiais*.

– Alio? – Katrina nepasidavė.

– Taip? – Johanseris prispaudė ragelį tarp skruosto ir peties, vėl plėšė puslapius iš abonentų knygos, glamžė juos ir šluostė jais grindis.

Pro šalį nepraėjo nė vienas žmogus, bet Konradas jautėsi stebimas iš visų pusių.

– Po velnių, Konradai, tu paprasčiausiai palieki čia mane vieną, ir viskas, kas tau ateina į galvą, yra: „Taip"? Būk geras, grįžk tučtuojau ir viską išaiškink! Cumratas sakė, gal tu tik pakišai kopiją, kad kuo daugiau pasipelnytum. Jeigu taip, sakė jis, tu apsirikai. Daugių daugiausia, ką jis tokiu atveju galėtų padaryti, tai atsiimti ieškinį. Jėzau, koks baisus žmogus! Ei, ar klausai manęs?

– Taip.

– Na, tavo ir nervai! Tu iš tiesų nieko neimi į galvą! O dabar sakyk, iš kur skambini!

– Tu mane... – Johanseris daugiau beveik nekalbėjo į ragelį ir kupinas neapykantos taip spoksojo į telefoną, tarsi šis būtų heroldas, o Katrinos balsą valdytų metalinė dėžė.

– Taigi, ar tu... Konradai! Nedaryk taip!

Johanseris padėjo ragelį ir išėjo iš būdelės. Rankose nešėsi krūvą suglamžyto, bjauriai dvokiančio popieriaus, kurį pakelėje sugrūdo į artimiausią gyvatvorę.

Kaip tik man.

Butelio kakliukui nusuktas sprandas. Velniškai naujas išradimas, pretenduojantis į tiesą. Pasaulio sukonstruotas man. Kaip tik man.

Johanseris susverdėjo ir krito į žolę. Būtų norėjęs daužyti aplinkui, mušti žemę ir orą. Visas pasaulis pritvinkęs niekšybės, panašiai kaip pūliuojanti votis, ir niekšybė ženklino Johanserio kelią

tirštais geltonais lašais. Sekliams. Šunims, sekantiems kraujo ir pūlių pėdsakais. Grėsmė tapo tokia apčiuopiama, kad jam gniaužė kvapą.

Johanseris norėjo, pirma mintis, padaryti išvadas, kariškai; jam prieš akis iškilo įvairūs savižudybės būdai, tarsi pulkas rėkalojančių agentų, kaltinančių vienas kitą nekompetentingumu ir liaupsinančių savus privalumus.

Atkaklumo, man reikia atkaklumo. Nepaisyti piktavališkumo, rinktis kitus ginklus, atkirsti, prieštarauti, priešintis, protestuoti, nugalėti. Trys skiemenys išsiveržė jam iš lūpų: *Pa-ga-liau*.

Žodis pakėlė ir parnešė jį namo. Išblyškęs nusvirduliavo per sodą, pro Margą, kuri sunerimo, bet nesikišo. Pro Benediktą, kuris maloniai linktelėjo, bet nepastebėjo, koks pritrenktas Johanseris.

Po kelių valandų, kaimynai jau buvo išlydėti, Marga rado savo sūnėną apatiškai gulintį ant lovos, besišypsantį nepaaiškinama šypsena, kuri neatsakė į jokius klausimus. Iškviesta greitosios pagalbos gydytoja diagnozavo, kaip kad dažnai pasitaikydavo paskutinėmis savaitėmis, kraujo apytakos kolapsą ir paskyrė – Konrado burna susitraukė į silpnaprotišką vypsnį – griežčiausią ramybės režimą.

17

Jei viskas taip menka. Taip menka... Kur dėsiuos, kai ateis vasara?..

Dvi dienas Johanseris nesikėlė iš lovos, beveik nežiūrėjo pro langą, tik pusiau pramerktomis akimis spoksojo į kambario lubas. Visos mintys likdavo nuotrupomis, kurios sukosi apie tuščią centrą ir vis vijo viena kitą, stengdamosi prisišlieti.

Dabar kambarys buvo visiškai tuščias, be muzikos. Lyg norėtų iliustruoti tai, kas įvyko, iš tiesų keista. Ir karštis atslūgo, lijo ir lijo be pertrūkio. Monotoniškas lašų šnaresys guobos lapuose migdė, ir tik kai pūstelėdavo stiprus vėjas, kai kokia šaka suduodavo į balkono turėklus, Johanseris atmerkdavo akis. Tada būtų norėjęs juoktis arba verkti, bet nei vienam, nei kitam nerasdavo priežasties. Atrodė, kad niekam daugiau nėra priežasties. Sename kaip pasaulis kraštovaizdyje svirduliavo žmonės. Daug kūnų šiandien panaudota vaizdams. Kaip atmintis miega su upėmis. Nendrės be Pano.

Be lovos, iš daiktų jam buvo paliktas tik halogeninis šviestuvas. Taip sunkiai užkariautas kambarys atrodė vaiduokliškas ir netikras, baltas ir plikas, ir stilizuotas, beveik kaip scena. Johanseris gulėjo aukštielninkas, ištiesęs rankas pagal kūną, kaip baroko paveiksluose guli mirštantieji, apie kurių lovą spiečiasi iš liūdesio susikūprinę giminės.

Tačiau Johanseris nejautė nei fizinio skausmo, nei gėdos, net nebūtų galėjęs pasakyti, ar jis kenčia ir, jei kenčia, tai kaip. Jau greičiau viskas atrodė nerealiai, kažkaip juokingai, per prievartą iškrėstas pokštas.

Aš, *aš* juokingas, perdėm juokingas tipas. Turėčiau išnykti iš šio pasaulio, pro užpakalines duris, ant kurių melagingai užrašyta „Orumas". Nes mirtis niekada nebūna *savanoriška,* tai tik paskutinė paslauga, padaryta sava ranka, malonė, suteikiama priešams.

Sekundė po sekundės. Kai jų šešiasdešimt (60), surišti į ryšelį... Tai širdis plaka. Kaip būgnas, šaukiantis mus namo.

Mintis: Kad viskas pasikeitė, bet niekas nepasikeitė iš esmės. Kad jį nutvėrė už sprando ir privertė pažiūrėti į save iš viršaus, krūvelė žmogaus prieš ligustrų gyvatvorę, su vėmaluotu popieriumi rankoje. Taip persmelkiančiai simboliška, taip negailestingai vienareikšmiška! Viskas, iš tiesų viskas prisidėjo prie demontažo.

Tremtis, kitados atostogos. Tik pavadinimas kitas. Ar nenorėjau likti čia visam laikui? Paskui viskas pasikeičia, teisinasi gilesniais dalykais. Klastotė tęsiasi. Juk aš negaliu likti.

Kambaryje skraidė uodas, taigi atsirado priežastis kartkartėmis pajudinti ranką. Johanseris daug sykių baidė uodą, bet tai nepadėjo. Uodas nesuprato jo įspėjimų arba nežiūrėjo į juos rimtai. Johanseris jautėsi priverstas rinktis: užmušti uodą ar leistis įgeliamas. Sprendimas, kurį pagaliau priėmė uodo nenaudai, buvo esmingesnio pobūdžio, Johanseris tai tučtuojau suvokė.

Sakoma, kad kažkas buvo „suvirškinta" – labai taiklu. Jei suvalgai tą, ką užmušei, gali žudyti be jokios nuodėmės. Archajiškas principas. Nykščiu ir smiliumi Johanseris sutrynė nugalėtą vabzdį į košę. Panašiu judesiu, dingtelėjo jam, prisukamas laikrodis. Susikišo košę į burną, pakramtė ir nurijo.

Tą naktį grįžo košmarai. Bet sapnavo ne tėvus, o Somnambelę. Ji nuoga sėdėjo ant milžiniško rašomojo stalo archyve (kur niekada gyvenime nebuvo), tik pečius buvo apsigaubusi kilimu. Stalinės lempos šviesa žėravo ant jos išsekusio, dėmėto kūno, raudonai degdama skverbėsi po oda, ir Somnambelės kūnas, ten kur jo nepragręžė, tiesiogine prasme ne*pragręžė* šviesos pluoštas, pajuodo. Per visą sapną Somnambelė taip tupėjo ant stalo, jos galva svyrojo be gyvybės žymių, kojos tabalavo ore.

Iš pradžių Johanseris sapne negalėjo suvokti savo paties vietos, paskui išvydo savo šešėlį ir tarėsi esąs pasislėpęs už vienos granito kolonos, žiūrįs į mylimąją, nors iš ten perspektyva turėjo būti kitokia. Kodėl jis neišlindo iš už kolonos, neatskubėjo degančiajai į pagalbą – ar jį kažkas laikė? Ar jis buvo per silpnas? – Tai liko mįslė. Bet nubusdamas Johanseris prisiminė tą vėsią ir lygią koloną kaip kažką malonaus.

Pasitaikydavo, ypač antrąją dieną, akimirkų, kai jis mielai būtų kam nors atvėręs širdį. Kam nors, kas būtų galėjęs suprasti ir įsijausti į jo savotišką biografiją. Marga tam tikrai netiko, bet Konradas vis dėlto galvojo nors užsiminti jai apie savo padėtį, paprašyti jos prieglobsčio.

Jei bent kartą būtų užsukęs Benediktas, Konradas, ko gero, būtų jam ką nors papasakojęs.

Benediktas neužsuko.

Kiauras dienas buvo girdėti jo žingsniai, kai iš sandėlio į sodo namelį jis gabeno į atskiras dalis išardytą kompiuterinę stotį. Johanseris norėjo jį pašaukti, bet to nepadarė: šaukti būtų reikėję garsiai, o jis tuo bjaurėjosi. Tyla panėšėjo į šilto vandens baseiną, iš kurio būtų reikėję išlipti į spiginantį šaltį. Tik prieš eidamas miegoti, lydimas tėvų, Benediktas trumpai kyštelėdavo galvą, palinkėdavo sėkmingai sveikti ir likdavo stovėti, atsirėmęs į antstaktį, nekeldamas kojos į kambarį.

Lagaminas. Lagaminas atrodė pasikeitęs, iš kažkokio daikto jis tapo vieninteliu Johanserio turtu. Kai lagaminas taip stovėjo, vidury kambario, kiek sučiuręs ir nutrintais kraštais – Johanseris pagalvojo apie liūdną šunį, vidutinio dydžio juodą odšunį (Odšunis? Koks žodis!), nuolankiai nuleidusį snukį prie žemės.

Marga motiniškai rūpinosi ligoniu, taip motiniškai juo niekas niekada nesirūpino. Bet jam tai kažkodėl pasirodė sarkastiška. Jam neteikė jokio malonumo jos plepėjimas, mėsos sultiniai, triukšmas, kurį ji keldavo, kai purtydavo jo pagalvę.

Termometras, kurį Marga du kartus per dieną kišdavo jam į pažastį, rodė, kad jis truputį karščiuoja. Jei Johanseris ką ir saky-

davo, tai tik norėdamas nuraminti tetą. Ji graužėsi, kad leido įkinkyti svečią į tokį neįprastai sunkų darbą. Net Rudolfas atrodė šiek tiek prislėgtas ir manė, jog pervargino miestietį. Niekam neatėjo į galvą kita mintis, nei kaltinti kaitrą ir plėšymąsi. Konradas murmėjo, kad esą ne taip, jie neturį kelti triukšmo. Bet koks dėmesys tapo nemalonus, jis labiau būtų norėjęs likti vienas ir užsirakinti duris. Bet raktą Marga buvo konfiskavusi jau prieš kelerius metus, kai dar pajėgė suvaldyti savo sūnų.

Ji turi man jį atiduoti. Netoleruotina, kad ji paprasčiausiai įgriūva, kada užsimaniusi, trumpai, bemaž retoriškai pabeldusi. Johanseris net nepastebėjo, kad pagalvojo *ati*duoti, lyg visada būtų čia gyvenęs.

Aš nusikaltėlis. Bėgu. Bet juk viskas prabėga. Esu ieškomas. Na ir kas? Aš jau nuo seno toks, kokio ieškoma. Johanseris visai sukvailėjo. Ko gero, galvojo jis, už grotų būtų visai neblogai. Galėčiau išleisti „Nuoširdžius meną mylinčio kalinio pasipasakojimus"! Gal mane nuteistų lygtinai arba rastų lengvinančių aplinkybių, nes buvau išprotėjęs. Už prokuroro sėdėtų išdidūs mirusieji, rodytų į mane išdžiūvusiais pirštais. Katrina nustebo... Laimė, kad nepasakiau, iš kur... Adresų knygelė čia, ji net nežino, jog esama Nyderenslingeno.

Kai Marga pagaliau išeidavo iš kambario, Johanseris krisdavo taip, kaip sąmonės netekęs naras grimzta į tamsą. Tada viskas panėšėdavo į sapną, į tolimą aidą, kuris niekada nesudrumsčia tylos, o tik pabrėžia ją ir paryškina. Johanseris ėmė keistis ir laukė šio pokyčio, kiek pats jį aiškiai suvokė, visų pirma kaip akustinio fenomeno, baisaus, bet kartu ir jaudinančio. Jis niekada nesvarstė, ar gali skambėti mintys. Šiaip ar taip, dabar jos skambėjo, vis labiau aidėdamos, tarsi jo kiaušas būtų ištisai rezonuojantis kūnas. Nelaimingas, bevardis radijo balsas, tapęs Rudolfo laimikiu – Konradas dažnai apie jį galvodavo kaip apie kažką, kas artima jo sielai.

„Čia šalta! Aš noriu nubusti!" Sakiniai, persmelkiantys smegenis. Kol ateidavo Marga, išvėdinti kambario arba atpasakoti žurnalo

„Bild" antraščių. Jo žvilgsnis užkliuvo už pakrypusios krūvelės knygų, „Reclam" leidyklos ir kitų minkštais viršeliais, kaip juokinga, kai kurių knygų beveik visų puslapių kampai buvo užlenkti, bet kokią prasmę praradę skirtukai, nuvertėję per savo gausumą.

Dvi savaites buvau laimingas, nelyg dievai pagyvenau. Ko dar man trokšti?

– Tau šalta? Juk tu nemiegi! – Virš jo palinko mėsingas Margos veidas.

– Aš nieko nesakiau.

– Gal atnešti dar vieną antklodę?

Johanseris papurtė galvą ir išskėtė pirštus, lyg norėdamas nubaidyti nuo lovos Margos šešėlį. Pirštai buvo labai suglebę ir bekraujai. Kai gniaužė juos į kumščius, atrodė, lyg delnuose būtų stiprios spyruoklės.

Staiga Konradas tapo ketverių metų. Prie lovos sėdėjo Edvina.

– *Sakyk, kad nenori! Kad tvirtai pasiryžai!*

– *Taip, aš tvirtai pasiryžau.*

– *Kad šiąnakt nečiurinsi į lovą!*

– *Kad šiąnakt nečiurinsiu į lovą.*

– *Sakyk garsiau! Kad ir kaimynai girdėtų!*

– *Kad aš šiąnakt...*

– *Garsiau!*

– *...nečiurinsiu...*

– *GARSIAU!*

– Konradai, ar girdi mane?

Jis pažiūrėjo į blyškiai mėlynas Margos akis, pilnas smulkučių raudonų siūlelių – raudonų siūlelių, jis nusijuokė.

– Ko juokiesi?

– Viskas gerai. Ak, prašau...

– Kas gi?

– Atleisk!

Konradas apkabino tetą, kuri neteko pusiausvyros ir vienu keliu turėjo atsiremti į lovos kraštą. Jis tvirtai laikė ją glėbyje, dar

kartą sumurmėjo: „Atsiprašau“, ji paklausė, už ką gi jis, dėl Dievo meilės, atsiprašo, jis ir pats nežinojo, bent jau negalėjo išreikšti žodžiais.

Kai Marga susirūpinusiu veidu išėjo iš kambario, Johanseris pirmą kartą po trisdešimties valandų atsikėlė ir išlindo į balkoną. Lauke dar kaip tik buvo šviesu. Pusė dešimtos vakaro. Johanseris nusišlapino nuo balkono ant guobos, čiurlenimą nustelbė lietus. Kaimynai būtų galėję jį stebėti. Jam buvo vis tiek, nors ir jautė, kad, tiesą sakant, jam neturėtų būti vis tiek. Dabar jau tikrai ne.

Gyvenvietėje įsižiebė vis daugiau ir daugiau žiburių. Upė dar buvo matyti kaip juoda juosta, bet vandens jau beveik negalėjai atskirti nuo krantų. Neoninės šviesos geležinkelio stoties aikštėje maišėsi su paskutine dienos šviesa ir sudarė magišką melsvą pilkumą, blausią, tarytum savaime žioruojančią.

Pora šikšnosparnių. Pora žmonių. Jie, jei nestovėjo prie gatvės žibinto, pamažu tirpo tamsoje. Johanseris pakerėtas stebėjo, kaip daiktai darėsi vis labiau neapčiuopiami, kai kur siluetai tapo visiškai nematomi, o ten, kur krito šviesa, kai kurie šešėliai panėšėjo į paliktus kamuolius. Kasnaktiniai fenomenai, kuriais Johanseris žavėjosi, lyg jie būtų kažkas nepaprasta. Akmeninės balkono grindys buvo drėgnos ir vėsios, ir atrodė, kad jos vibruoja. Taip tęsėsi tol, kol Johanseris suvokė, jog jį krečia šaltis ir jo kojų pirštai mėšlungiškai susitraukė, jog dreba jo kūnas, o ne žemė. Taip smarkiai buvo įsigilinęs į sambrėškį.

Johanseris vieną po kito trynė padus į blauzdas ir stovėjo pasilenkęs virš sodo, niūniavo ir klausėsi, kaip šniokščia lietus.

Bet kuriuo momentu į kambarį galėjo įžengti šeimyna, kad drauge palinkėtų labos nakties. Johanseris neryžtingai atsiplėšė ir nuėjo gulti.

Visos mintys baigėsi iš pažiūros banalia išvada: Reikia gyventi. Besąlygiškai, nes – taip paprastai jis lig šiol nedrįso formuluoti – viskas geriau už nebūtį. Nes jis su visu ryžtingumu buvo prisirišęs prie šio gyvenimo likučio, prie šios saugoti išgabentos, jau tik nuo vienos akimirkos priklausiusios egzistencijos. Nes jis, aiškiai kaip niekada ligi šiol, mylėjo save ir buvo pasiruošęs save ginti.

Tos nakties sapnas buvo ramus.

Rusvi paukščiai kilo iš žolės idealizuotame sode, pilname baltų suolų ir statulėlių. Iš žemės kyšojo užgesę, nudegę fakelai, o ant pievos nuo jų buvo prilašėję raudono vaško. Viskas rodė, jog prieš kelias valandas šioje vietoje vyko šventė. Tą liudijo ir išmestos popierinės lėkštutės, ir iki pusės nugertos taurės bei buteliai. O danguje blaškėsi paukščių būrys.

Atrodė, kad sapną galima paaiškinti logiškai ir paprastai, *déjà vu**, dėl to neverta kvaršinti sau galvos. Gluminančiai paslaptinga liko viena fono detalė, ties kuria trumpai fokusavosi sapnas. Kilimas. Kilimas, kuris suvyniotas gulėjo prie Artemidės kojų. Kilimas buvo ypatingas tik tuo, kad panėšėjo į kilimą iš vakarykščio sapno. Visų pirma: toks kilimas iš tiesų buvo. Johanseris matė jį Somnambelės bute, tiesiai prieš jos lovą, tą jis atsiminė. Pigus, mašina austas gaminys, kuriam nepriskirsi jokios ypatingos reikšmės.

* Jau matyta *(pranc.)*.

18

Gegužės 27-osios rytą, prieš pusę dešimtos, Konradas nusileido į virtuvę ir leidosi Margos įvertinamas. Termometro testą jis išlaikė puikiai – 36,9 °C. Dar buvo likę pusė sekmadieninio pyrago; Konradas, lyg norėdamas pademonstruoti esąs sveikas, iš karto įsidėjo į lėkštę du gabalus, be to, jis iš tiesų jautėsi alkanas. Rudolfas pylė kavą. Marga lupo apelsinus ir ištiesė visiems į skilteles padalintus vaisius.

– Būčiau žinojusi, kad nusileisi, būčiau padengusi kambaryje! Atleisk už netvarką! Gal greitai galėsime kraustytis į lauką!

Virtuvės apšviestumas mainėsi. Lauke stiprūs šiaurrytiniai vėjai ginė iš slėnio kamuolinius debesis. Konradui patiko siauras ir kietas kampinis suolas, taip pat patiko sėdėti prie pusės metro pločio palangės.

– Ar Benas jaukiai įsikūrė?

Marga šypsodamasi linktelėjo. Konradas taip pat nusišypsojo. Iš jo paties lūpų klausimas jam skambėjo keistai. Marga papasakojo, jog Benediktas visą savaitgalį praleidęs namie, o to nebuvę jau daugelį mėnesių.

– Ar jis pasikvietė draugų?

Marga papurtė galvą, o jos šypseną pakeitė begarsis atodūsis. Kad niekas neatėjo aplankyti Benedikto, labiausiai stebino pačią Margą, juk abi paskutines dienas ji tvirtai tikėjo, jog susipažins su kai kuriais jo draugais. Šeštadienį ji iki vidurnakčio stovėjo miegamajame prie lango ir stebėjo prieigą prie sodo namelio, taip pat svarstė, kaip turėtų reaguoti, jei pasirodytų *toji mergaitė*. Taip

berymant, jai vėl paaiškėjo, kaip mažai ji žino apie savo sūnų, o kadangi širdies gilumoje Marga suvokė, jog pati dėl to kalta, nes per daug kišosi, jos sielvartas dar padidėjo. Šis prieštaravimas ją graužė. Konradas, žinoma, tam nepritartų, šitam rymojimui prie lango, tiesą sakant, taip ir yra...

– Gal jis *tau* ką pasakojo?

– Apie ką?

– Ak, pamaniau – gal... – Marga nebaigė sakinio, daugiau nenorėjo prisipažinti nieko nežinanti.

Konradas, pradedant vardu, būtų galėjęs kai ką papasakoti apie Beritą; taip pat ir tai, kad, anot jos žodžių, vaikinas apskritai neturėjo draugų. Jis neturėjo teisės išdrįsti atskleisti tetai ką nors iš šio pokalbio, tačiau pagalbos prašantis, vilčių kupinas jos veidas aiškiai rodė, kokia dėkinga ji būtų už bet kokią informaciją. O jos dėkingumas, tuo Konradas neabejojo, tiesiogiai reikštųsi tolimesniu pakantumu. Pakantumas. Šnipelio paslaugos. Blausi šviesa, plaukiantys debesys. Staiga, akies mirksniu, Konradas viską išvydo nepaprastai ryškiai, iki kraštutinumo, tvaiką ir idilę, virtuvę kaip iš lėlių namelio ir jos teikiamą saugumą, išvydo visą dėmesį Benediktui tik kaip dalį seniai ir visiškai sąmoningai sudaryto susitarimo, grubiau pasakius: sandėrio.

Kažkoks sunkumas ir liūdesys suspaudė krūtinę, atsisveikinimo nuotaika, o kartu ir jo baimė, lyg niekas nebūtų išties neatšaukiama, bet viskas galėtų tapti neatšaukiama, bet kurią sekundę, nuo kokio nors žodžio, gesto, žvilgsnio. Jei kas šią akimirką būtų paklausęs: „Ar važiuosi dieniniu traukiniu?“ – Konradas būtų atsakęs: „Taip“, – ir atsinešęs lagaminą. Skrandis, kuris seniai, net paskutinėmis dienomis, jo nevargino, mausdamas susitraukė ir tvinkčiojo nuo rūgšties.

– Jau pusė metų, kai jis nesako man „mama“, tik „motin“, štai tau pavyzdys, ir neturiu kaip prieštarauti, nors labai norėčiau.

– Tai vadinkitės vardais.

– Eik jau! Taip neišeina, ir to aš visai nenoriu.

Marga plovė indus. Prijuostė dengė storas kojas, išsiplėtusias venas – o Rudolfas nuėjo prie numirėlių radijo; kavos kvapas,

aprasojusios plytelės, lietaus lašų žaismas ant langų, padalintų į keturias dalis. Konradas išpūtė žandus, įveikė skausmą, išspūdino iš namų ir nusileido į gyvenvietę. Kaip viskas absurdiška ir bjauru... Virš tunelio spindėjo vaivorykštė, dulksna liovėsi.

Sėdėti prie upės. Gimnazistai grūdasi į priemiestinius traukinius, sveriasi pro vagonų langus, mojuoja. Praplaukia baidarės. Žvejys, už penkiasdešimties metrų pasroviui, mauna kažką ant kabliuko. Zvimbia ritė. Retsykiais kas nors vaikštinėdamas pakrante stabteli, apžiūri plastmasinio kibirėlio turinį, palinki sėkmės. Žvejys nereaguoja. Atšlaitė drėgna ir pilna masalo.

Prekybinėje gatvėje. „Latmano elektros prekės". Spontaniškai perkamas radijas, stereo, nešiojamas. Maitinimas: šešios mažos baterijos kas trisdešimt veikimo valandų.

Vėliau tai paskelbiama *kontrapriemone numeris vienas.*

Tyli muzika. Mocartas, „Sinfonia Concertante"* Es-dur, K 364, antra dalis, Andante.

Kontrapriemonė numeris du.

Popietė. Su sunkiu aparatu užsuka į pašto užeigą. Žvilgteli į laikraštį:

(dpa) Tokijuje siautėja kelnaičių grobikas. Pasitaikė mažiausiai trylika atvejų, kai nusikaltėlis ar nusikaltėliai vidury gatvės moterims nuo kūno nuplėšė apatinius baltinius. Už nešiotus moteriškus baltinius Japonijos fetišistai moka didžiules sumas.

– Ką tu pasakytum, jei likčiau čia visam laikui?

Ana:

– Pasakyčiau labai ačiū!

Skamba negailestingai. Kelis kartus per salę šnirpšdamas pereina Vinhartas. Mirusiųjų nuotraukos ant sienos: daugybė akių porų, kurias blogai slepia uniformos. Ana man draudžia įjungti radiją, ji nemėgsta klasikinės muzikos.

* Koncertinė simfonija *(it.)*.

– Sakyk, o kur tu iš tikrųjų gyveni?

Prajunku. Ji timpteli lūpą, pavėlavusi atneša antrą bokalą alaus.

Ant vejos juostos vynuogyno papėdėje. Įtarimas, kad kažkas stebi, skauda sprandą nuo nuolatinio žvilgčiojimo per pečius. Uolų masyvas pilnas žėruolių, stati kino siena. Hindemitas kaip kontrapriemonė netinka. Nenoras grįžti į klausimų namelį. Po gamtos reikalo suplėšoma servetėlė.

P.S.: Ligustrų gyvatvorę jau išvalė. Kas? Pieva šnara nuo akių obuolių.

Kai Johanseris, kaip tik vakarienei, įžengė į namus, priemenėje susidūrė su Benediktu.

– Ką čia turi?

Vaikinas pasižiūrėjo į radiją, suraukė kaktą ir pašnairavo žemyn. Atrodė, kad jam knieti kažką pasakyti, jis braukė pirštais sau per plaukus, kuriuos, prasidėjus mokslui, vėl tepdavo geliu. Paskui peštelėjo pusbrolį už rankovės ir nusitempė jį kiek tolėliau nuo virtuvės, kad Marga negalėtų klausytis.

– Hei, gal gali man pamėtėti dar penkiasdešimtinę?

Konradas, kuris baiminosi kito klausimo, atsiduso su palengvėjimu. Benediktui atodūsis turėjo pasigirsti kaip nervingas šnopavimas.

– O ar ruošiesi kada grąžinti? Kam tau tiek pinigų?

– Aišku, grąžinsiu! Per vasaros atostogas eisiu uždarbiauti, tada ir atsiųsiu!

– Galimas daiktas, bet dabar man pačiam reikia. Ką tik nusipirkau radiją.

Tiesą sakant, Konradas norėjo nesismulkindamas duoti Benediktui banknotą, tik prisiminė ketinęs pirma pasitaikiusia proga jam ką nors atsakyti ir pažiūrėti, kas bus.

– Hei, ar nečiulbėjai, kad atsivežei visą krūvą atostoginių?

Siaubas, kaip tiksliai jis pakartojo Johanserio prieš mėnesį pasakytą sakinį.

– Deja! Baigta! Šiandien nieko nebus. Nesu tau avinėlis, kuriam pasipurčius pinigai byra.

Benediktas sudejavo, pliaukštelėjo delnais sau per šonus, pralėkė pro Konradą ir išdūmė pro duris, visą vakarą jo nebuvo namie, tik prieš vidurnaktį grįžo į sodo namelį. Konradas žymiai anksčiau nuėjo į kambarį, iš karto po vakarienės, atsisėdo balkone ir klausėsi muzikos. Be to, gėrė barolą, kurį, susukęs į piltuvėlį skiautę kartono, perpylė į butelį nuo vyšnių sulčių. Netrukus jam ėjosi palyginti gerai.

19

Juodojoje knygoje

Jei, užkopęs aukščiau vynuogynų, traukdavai kairėn, pro šlaunis jau siekiančių javų laukus, gerus penkis kilometrus į pietryčius, palei Yberachą ir Geizingo kaimelį, tai prieidavai kilometrinio pločio mišraus miško žiedą. Jame, paskelbta gamtosaugos draustiniu, plytėjo Yberacho žemapelkė, apskritimo formos lyguma, nelabai didelė, apeinama per trisdešimt minučių. Siauras takelis, dažnai užžėlęs, vedė per mėlynių ir šeivamedžių krūmus. Aukšti beržai supo durpinių samanų priaugusius švylius, prie jų šliejosi gluosniai ir laukiniai šermukšniai. Juostoje tarp miško pakraščio ir pelkės augo augalai nuostabiais pavadinimais: plaučiažolė ir drugio dobilas, burbulis ir raudoklė, puošnusis gvazdikas ir gegužraibė.

Johanseris apmaudavo, kad taip vėlai ir tik per atsitiktinumą sužinojo apie šią vietą; apie ją bevalgant tarp kitko užsiminė Marga. Iki šio žavaus gamtos kampelio atvykėliai atsibelsdavo labai retai, o vietiniai nevertino jo taip, kaip derėtų. Taigi čia beveik niekada nesutikdavai žmogaus.

Eiti per pelkę nebuvo galima, būtum iki kelių įsmukęs į maurų prižėlusius akivarus ir patekęs dėlėms į nasrus. Oras buvo drėgnas, perdien jis smarkiai įkaisdavo, o naktį taip pat smarkiai atvėsdavo, net vasarą temperatūra kartais nukrisdavo arti nulio. Tada daugybė negyvų, grybo apimtų kerų švytėdavo tamsoje fosforine šviesa, įtikinamiausia priežastis, kodėl pelkę nuo seno laikė kraupia ir Odino laikais joje skandindavo nusikaltėlius.

Johanseris vadino augalus gražiais arba neišvaizdžiais, jam į galvą atėjo aukščiau suminėti pavadinimai, prisimintos roman-

tinių gamtos aprašymų nuotrupos, tačiau jis nebūtų galėjęs pasakyti, kokie augalai jais įvardyti. Bet tai nieko nereiškė – taigi tas violetinis augalėlis su spurgais buvo drugio dobilas, o ana kukli gėlelė greta jo, rausva, kodėl ji negalėtų būti laukinis perlelis? Johanseris taip pat nesugebėjo skirti įprastų ir jau retai tepasitaikančių paukščių balsų, juodieji strazdai ir zylės priklausė tai pačiai kategorijai, kaip ir dirvinis sėjikas, mažoji krakšlė ir geltonoji kielė. Sparnuočiai, čiulbuonėlių pogrupis. Kokia ypatinga ši vieta, Johanseris suvokė iš jos įvairovės, žiūrėjo į skrajojančius smaragdinius ir žydrus laumžirgius, į mėlynus ir ugniaspalvius drugius ir jautėsi atsidūręs pasakiškoje, nuo laiko tėkmės nepriklausančioje vietoje, kokios, jo nuomone, jau negalėjo būti, kuri ir toliau atrodė siurrealistiška ir kažkokia pramanyta.

Geltoni ir violetiniai vilkdalgiai, kuriuos Johanseris galėjo – išimtis – įvardyti tiksliai, jam patiko labiausiai iš visų gėlių. Akimirką jis ketino priskinti puokštę Anai. Anai, kuri taip keistai atšiauriai reagavo į jo norą likti. Kuo ilgiau jis apie tai galvojo, tuo daugiau reikšmės – gerąja prasme – teikė jos laikysenai. Įtikinėjo save, jog jos elgesį galima paaiškinti tik slaptu prielankumu. Vilkdalgiams davė ramybę, bet ne todėl, kad jie saugomi, – to Johanseris nė nežinojo, – o vien dėl to, kad paties skintą puokštę sunku atskirti nuo pirktos parduotuvėje, taigi ji nebūtų niekuo ypatinga.

Čia kur nors gulėti ir per amžius sapnuoti, kulkos skylė kaktoje, kad nereikėtų akių, nereikėtų aplinkinių kelių.

Johanseris du kartus apėjo aplink pelkę, skynė žemuoges ir retsykiais švelniai tapšnodavo kiekvieną beržo kamieną it aklą ir kurčią draugą, kurį reikia nedelsiant padrąsinti. Medžiai nuolaidžiai sutiko šiuos broliavimosi gestus.

Rojus. Toks jis turėjo būti, kai žaltys dar nebuvo praradęs rankų ir kojų. O obuolys kaip žiedas kabėjo ant šakos.

Šaltinis. Atspindys. Iškreiptas krintančios šviesos ir raibuliuojančio vandens, primenantis griežtą, į tėvą panašų vyrą, vyresnį, daug vyresnį, nei buvo tėvas paskutiniais gyvenimo metais. Liūliuojantis upelio čiurlenimas. Viskas aplinkui tapo nerealu. Pro

lapijos stogą Johanseris žvelgė į dangų. Kažkam, sako, rūpi ištempti jį iš čia, į kaltinamųjų suolą, tai nesvarbu ir juokinga. Pakilo paukščiai. Svyruojančios viršūnės susiliejo su plaukiančiais debesimis, jų judėjimas hipnotizavo.

Feromoniniai spąstai dar kovojo su kinivarpomis. Visiškai netikėtai Johanseris atrado trobą, už penkiasdešimties metrų nuo kelio, proskyna vietoj vestibiulio, tarp bukų ir kėnių. Skandalinga, kad gyvenamasis pastatas išniekino tokią vietovę. Smalsumo pagautas, Johanseris artinosi prie gremėzdiško rąstų namo, prie kurio užrakintų durų, palinkęs į priekį, ant taburetės sėdėjo žmogus, jis pakėlė akis ir ėmė karštligiškai mostaguoti rankomis. Jo grubiai tašytas veidas buvo pilkas kaip drabužiai, kuriuos dėvėjo, šiurkščios vilnonės kelnės, sunešiota megzta liemenė. Senis. Be paliovos mostagavo, atsistojo, nenatūraliai išsitempė ir nepritelankiai purtė galvą:

– Nešdinkis!

Johanseris nė akimirkos nesijautė įsibrovėlis, priešingai, jautėsi it būtų viršesnis, turįs teisę pasidomėti, kodėl vyriškis čia.

– Muziejus uždarytas! – Kimus, drebantis balsas.

Senis atsitraukė žingsnį verandos link, staiga, lyg niekuo dėtas, nusuko akis į šoną.

– Aš tik noriu kai ko paklausti!

– Taip, taip! Visi nori paklausti. Nešdinkis!

Troba, didesnė nei girininko pašiūrė, tą rodė mūrinis kaminas, atidžiau pažiūrėjus, atrodė suręsta tvirtai ir tvarkingai. Plyšiai tarp rąstų užglaistyti panašia į cementą mase, langinės sustiprintos plačiais geležiniais vyriais. Plokščias stogas uždengtas toliu ir sukniedytas su pieštuko storio atbrailomis. Johanseris sustojo priešais senį, kuris buvo siaura krūtine ir daugių daugiausia metro šešiasdešimt penkių centimetrų ūgio, ir laukė. Paprasčiausiai laukė, nors senis bukai spoksojo į šalį ir nenorėjo leistis į jokias kalbas. Johanseris niūniavo improvizuotas daineles, jo žvilgsnis klaidžiojo po dulkes. Vyriškis galėjo būti septyniasdešimties arba dar senesnis; po megzta liemene vilkėjo ankštus baltus marškinius su plačiais senamadiškais atvartais. Jam ant krūtinės galėjai matyti duobutę.

– Sakiau, muziejus uždarytas!

– Kas per muziejus?

– Uždaryta. Nešdinkis!

Senis žengė dar vieną žingsnį atatupstas. Kai jis stovėjo tarpduryje, plačiai išsižergęs, lyg avėtų ne sandalais, o jojiko auliniais – atrodė visai ne iškaršęs, veikiau raumeningas ir labai smarkus. Senio galva buvo maža ir apvali, prie jos prilipę baltutėliai plaukai, netvarkingi, trumpomis cezariškomis garbanomis. Primerktos akys, pilkos ar mėlynos, šešėlyje neatskirsi, derėjo prie siaurų lūpų ir drėbtos, bet mažos nosies, juokinga virtusios valdininkijos simbolis, kuris, kol nebuvo sukiužęs ir tapęs karikatūra, galėjo atrodyti nuožmiai. Jo fizionomija tuo pat metu linksmino ir baugino, bet kad senis galėtų kelti kokią nors grėsmę, Johanseriui nedingtelėjo nė iš tolo, nors jis mėgo mąstyti kaip filme ir greičiau pagalvodavo apie neįtikėtinus nei apie įprastinius dalykus. Vėliau jis stebėjosi, kokia dvasios ramybė ir koks tvirtumas jį buvo užvaldę, ir dar tokioje nuošalioje vietoje.

– Mokestį. Už pelkę reikia mokėti mokestį!

Johanseris pasikuitė savo kelnių kišenėse, ieškodamas smulkių, kad galėtų atkišti seniui. Šis be jokios priežasties stvėrė storą lazdą, plačiai atsivėdėjo ir tvojo Johanseriui per kelius, tikrai būtų pataikęs, jei šis paskutinę sekundės dalelę nebūtų spėjęs išsisukti.

– Mes nedirbame. Ar nešdinsies pagaliau?

– Atsargiai, žmogau! Nes tuoj nusuksiu sprandą!

Priešingai nei tikėtasi, senis iš karto nuleido lazdą ir spoksojo taip išsigandęs, kad norom nenorom kėlė užuojautą.

– Taip, jūs tai padarysit! Jūs tai padarysit! – padrikai niurnėjo jis. – Juk mes nedirbame!

Johanseris nežinojo, ką sakyti. Jo mąstymas visiškai atsiskyrė nuo kūno, jis jautėsi svetimas lyg veidrodyje, tarytum nelokalizuojamame sapne. Be to, pats to nesuvokdamas, be perstojo šypsojosi. Toks elgesys, matyt, labai glumino senį. Jis numetė lazdą.

– Už ką pats nori mane mušti? Aš nevietinis ir užklydau atsitiktinai. Kuomi tamsta mane kaltini?

Senoviški, per apsvaigimą Johanseriui išsprūdę žodžiai padarė

įspūdį, senis žemai nusilenkė. Iš dabar jau verksmingai drebančių lūpų be atokvėpio ir pauzių veržėsi sakiniai:

– Atsitiktinai! Jūs tik taip sakote! Juk čia niekas neužklysta atsitiktinai. Dabar aš jus pažinau, bet neatrodo, kad jūs jau žinotumėte, ir aš nieko negaliu padaryti, tik kartoti ir kartoti, kad uždaryta, suprantate!

Johanseris parodė tuščius delnus, senis reagavo smarkiu, kimiu juoku:

– Tai jūs ne iš kaimo?

Johanseris atsakė, jog jis atvykęs į svečius, bet ketinąs likti ilgesnį laiką.

– Žinoma! Visi to nori. Likti čia! Niekas nenori iškeliauti anapus. Kad tik ne! Visi priešinasi. Žirafos turi ilgą kaklą. Gulbės taip pat. Kai kurios žirafos laiko save gulbėmis, pabrėžia savo ilgus kaklus grandinėmis ir diademomis, bet jos tik žirafos, iš tikrųjų jas reikėtų vadinti ne žirafomis, o godžiomis beždžionėmis. Prisirišusios prie šios žemės. Ar jūs atleistas nuo mokesčio? Pala, tokio aukšto svečio taip niekas neklausia. Bet jūs per anksti atvykote. Mes nedirbame.

Šio balso skambesys, čia šelmiškas, čia isteriškas, nuolatos kaitaliojosi – beprotybė, Johanseris tuo neabejojo, ir vis dėlto jis atidžiai klausėsi senio, svėrė kiekvieną žodį, stovėjo kaip apžavėtas ir nė nemėgino spūdinti šalin.

– O kas čia per muziejus? Kada jis dirba?

– O, muziejus puikus! Bet ne dabar. Čia nėra išimčių, jums irgi, o ne, net ir meistrui. Muziejus labai puikus. Jame pilna visokiausių daiktų. Turime šio bei to. Aš gerai prižiūriu, veikia visi mechanizmai, mieste taip pat, aš labai norėjau pasišnekučiuoti su kokiu nors meistru, dalykiškai pakalbėti ir pasidalinti patirtimi, bet jūs atėjote per anksti, aš nepasiruošęs. Kodėl jūs išvykote iš miesto? Tas bjaurybė turėjo įsižeisti. Užklupote mane nepasiruošusį. Neklausinėkite. Jūs dar per mažai žinote. Mokestį! Už pelkę reikia mokėti mokestį!

– Norite pinigų? Turiu šiek tiek.

– Ak, pinigų? Ne, ne... Ateikite vėliau... Dar per anksti. Aš jus stebėjau, kai buvote pasilenkęs prie vilkdalgių, ne, ne, jų ge-

riau nelieskite. Laikas kol kas žaisliukas, ar ne? Metras, kilogramas, valanda. Kol kas taip. Aš laikausi taisyklių, net su jumis.

Šių žodžių prasmė buvo nelabai suvokiama, bet jie turėjo kažką, kas sujaudino Johanserio sielą, užgavo ją aršiausia šio veiksmažodžio prasme.

Senis atžariai apsigręžė ir dingo troboje, tik mostelėjo apgailestaudamas. Sugirgždėjo brūžuojamas medis, matyt, senis užstūmė sunkų skląstį. Gegutės kukavimas. Tyla. Johanseris numetė į verandą penkias markes ir, visą ilgą kelią paskendęs mintyse, kiūtino atgalios, į Acherio slėnį. O kas gi, tiesą sakant, įvyko – jam pagrasino lazda, sugadino rojų – keista, net žinojimas, kad jį stebėjo, nežadino keršto troškimo. Senis buvo beprotis, todėl iš jo nebuvo galima reikalauti satisfakcijos, taigi reikalas tapo paprastas ir pakenčiamas. Vis dėlto jo beprotybė niekada iš tikrųjų nevirto grynomis nesąmonėmis; šiaip ar taip, Johanseris pripažino, jog jautėsi pakerėtas, nors šios būsenos niekaip nepajėgė racionaliai pagrįsti. Jį apėmusius įkyrumą ir norą išsikalbėti buvo lengviau paaiškinti – išsipasakoti bepročiui galų gale yra visiškai neįpareigojantis dalykas; gali bet ką sakyti ir tam tikru požiūriu už tai neatsakyti, turi prieš save gyvą žmogų, kuris pajėgia reaguoti į tavo žodžius ir kurio, kaip išpažinties instancijos, nereikia nei rimtu laikyti, nei bijoti.

20

Paklausta, ar žinanti ką apie keistuolį atsiskyrėlį, ten aukštai, Yberacho pelkėje, Marga kilstelėjo antakius ir atsakė neigiamai. Tai gamtosaugos draustinis, ten niekas neturįs teisės gyventi. Vėliau, supažindinta su susitikimo detalėmis, ji ėmė tvirtinti miglotai prisimenanti, jog kitados vis dėlto girdėjusi apie šitą „žiežulį" – taip Marga pavadino senį.

– Ar tu su juo kalbėjai?

– Šiek tiek. Apie gulbes ir žirafas.

Marga minkė tešlą obuolių pyragui, prakaitavo ir trynė prakaitą atgalia ranka.

– Taip? Na, gerai, kad įspėjai, tikrai greitai tenai neisiu. Tavimi dėta, būčiau nežmoniškai išsigandusi.

– Jis neatrodė labai pavojingas.

– Gal jis ir nepavojingas, nieko nesakau, aišku, jis nepavojingas, kitaip jo ten nepakęstų. Draustiniu pelkę paskelbė tik prieš trejus metus, gali būti, kad jį paprasčiausiai paliko ten, kur gyveno. Bet mane vis tiek stebina. Žinai, anksčiau būčiau sakiusi, kad tokiems vieta prieglaudoje. Bet šiandien, kai aš pati sena, tai atsargiau galvoju, siaubingai bijau, kad kada pačiai netektų kraustytis į prieglaudą. Jei Rudžio nebebūtų, o Benas mane... – Marga užsikirto ir įnirtingai papurtė galvą, paskui labai smarkiais judesiais iškočiojo tešlą ir sudėjo į ją obuolių skilteles. – Bet viskas bus gerai. Benas pasitaisė.

Tai, kas nepasakyta, ėmė slėgti per daug sunkiai, to negalėjai nei užgniaužti, nei atidėlioti.

– Tetulyte, mums reikia atvirai pašnekėti! Man labai svarbu, kad tu nemeluotum.

Marga sustingo, linktelėjo ir nekantraudama pažvelgė į jį.

– Ar aš jums našta?

– Tu mums – našta? Bet ne, visai ne, kas tau šovė į galvą? – Ji apsimetė išsigandusi ir tučtuojau paklausė, ar kas nors, kuris nors, davęs dingstį tokiam spėjimui.

– Ak, kur jau ten, tai tik... Aš čia jau visą mėnesį ir... – Konradas delsė.

Marga čiuptelėjo jam už alkūnės:

– Juk man smagu, kad tau čia patinka.

– Žinai – aš turiu nemalonumų...

– Dangau, dėl ko gi?

– Nemalonumų institute. Tiesą sakant, aš norėčiau... pasiieškoti kitos vietos, nes, nesvarbu, ten esama šiokių tokių nesutarimų, pašaliniams sunku paaiškinti, na, pakeisti vietą savaime nebūtų sudėtinga, tik... mane siaubas ima nuo viso šito lia lia lia, kuris bus su tuo susijęs. Man tai ligą varo.

– Kažką panašaus mes ir galvojome.

– Ko gero, todėl mane ir kolapsas ištiko, aš manau, ne tiek nuo karščio ir darbo, kiek... viskas ganėtinai bjauru, net nenoriu apie tai šnekėti, mano šefas... mes negalime vienas kito...

– Taip blogai?

– Labiausiai norėčiau pasiieškoti darbo pietuose, iš kur nebūtų toli iki jūsų, kokios nors docento vietos, ją būtų įmanoma gauti. Be didelių problemų.

– Juk tai būtų nuostabu!

– Tikriausiai, tik – iš pradžių turiu išsiaiškinti, apgalvoti visas pasekmes, galų gale juk yra dar ir mano žmona! Mudviejų reikalai, labai atvirai šnekant, beviltiški, kaip sakiau, taip jau kartais susideda, bet kuriuo atveju...

– Kas?

– Mielai pabūčiau dar kelias dienas, man kiek daugiau paaiškėtų, tai yra, jei aš jums iš tikrųjų netrukdau...

Marga tvirčiau suspaudė Konradui alkūnę. Jos veidas priartėjo prie jo veido per kelis centimetrus.

– Kiekviena diena, kurią čia būni, yra palaima šiems namams, patikėk manim! O dabar, kai padarėme vietos! Beje! – Marga prašneko greičiau ir paleido Konrado ranką. – Patarimas, kurį man davei, tu buvai visiškai teisus!

– Apie kurį patarimą tu kalbi?

– Kad aš turiu daugiau apdovanoti Beną už gerus pažymius! Jis nebuvo stiprus matematikas, tai aš jam pasakiau, kad kokį kartą nepagailėčiau už vienetą penkiasdešimties markių – ir štai, žiūrėk!

Marga nudūmė į svetainę ir grįžo su popieriaus lapu, kurį išdidžiai atkišo Konradui. Logaritminių skaičiavimų kontrolinis darbas, negausiai taisytas. Buvo matyti daug raudonų kabliukų, o viršuje, labai didelis, geriausias iš visų pažymių.

– Nuostabu.

Konradas paėmė lapą ir priėjo arčiau šviesos. Marga palaimingai išsišiepė ir pradėjo svarstyti, gal šį nepaprastą dalyką vertėtų nedelsiant pakišti po nosimi ir kaimynei. Konradas nutaisė tokį veidą, lyg darbas būtų padaręs jam įspūdį, atidžiai įsižiūrėjo į kiekvieną skaitmenį, tyrinėjo kiekvieną kabliuką, kiekvieną ženklą paraštėje, taip pat neįskaitomą mokytojo parašo santrumpą. Jis atsidūrė savo stichijoje. Įgudęs grafologo žvilgsnis tarp raudonų ir mėlynų rašmenų iš karto pastebėjo mažulyčius tapatumus, į kuriuos kiti tikrai niekada nebūtų atkreipę dėmesio. Po kelių sekundžių Konradui neliko nė menkiausių abejonių, kad šis klasės darbas yra klastotė, tegu ir labai kruopščiai sufabrikuota. Tikslesnei klasifikacijai užteko palyginti du igrekus.

Konradas tylutėliai švilptelėjo pro dantis:

– Na, nieko sau! Iš tiesų puiku!

– Ar ne teisybė? O aš jau baiminausi, kad, paliktas likimo valiai, jis mokykloje sužlugs.

– Ką tu, ką tu, jis gerai susitvarkė. Už tai jam tikrai šis tas priklauso. Paskui aš jį dar būtinai pasveikinsiu. Būk gera, atsiųsk man jį į viršų, kai pamatysi.

Marga linktelėjo, vis dar išsišiepusi. Konradas pakštelėjo jai į skruostą, paskutinį kartą pagiriamai perbraukė per popierių ir atidavė jį Margai į rankas.

21

Buvo vėlu, gerokai po vienuoliktos, Konradas jau nieko nelaukė ir pradėjo gerti, kai Benediktas pabeldė ir įėjo į kambarį.

– Tu kažko iš manęs norėjai? – paklausė jis dalykiškai, nužvelgdamas prie lovos stovintį vyšnių sulčių butelį.

Konradas, jau nuogas, iki smakro užsitraukė antklodę.

– Nieko ypatingo. Tik turiu tave pasveikinti su vienetu iš matematikos. Švarus darbas! Vargu ar būčiau galėjęs padaryti geriau.

– Tu? Tau gerai einasi matieka?

– Och, na, taip, aš ne tai turėjau galvoje. Čia tik posakis. Skaičiai man visada atrodė kažkokie metaliniai. Juk nuostabu, kaip mažai reikia ženklų sudaryti kodams, kurių pagalba galima aprašyti, norėjau pasakyti, modeliuoti kiekvieną visatos detalę. Pavyzdžiui, binarinė sistema... brutaliausia skaičių tironija. Du skaitmenys, 0 ir 1, sujungti į grandines, imituoja formų įvairovę, įsiskverbia tarp dviejų atomų, akiplėšiška, ar ne?

– Apie ką tu kalbi?

– Apie melą. Numeraciją. Žado netekimą, besielį atspaudą...

– Besielį? O kas gi ta siela?

– Ką turi galvoje?

– Na, kai tu taip ramia siela sakai „siela“, – o kas gi tai iš tikrųjų?

– Kas žino? Gal 1, padalintas iš 0. Tai, kas neapibrėžta, ko nebegali išreikšti skaičiai. Matematikos figos lapelis.

– *Okay,* dar kas nors? – Benediktas nepatenkintas griebė už durų rankenos, pasipūtėliškai ignoruodamas, o tai įsiutino Konradą.

– Taip, dar kai kas. Dėl užvakar – tu prašei manęs pinigų...

– Na ir?

Konradas kyštelėjo ranką į ant grindų gulinčių kelnių kišenę, išsitraukė piniginę, kurioje buvo tik pora banknotų (savo milžinišką kompensaciją jis saugojo lagamine), ir parodė Benediktui penkiasdešimtinę:

– Aš apsigalvojau. Imk tuos pinigus, bet, būk geras, pasakyk, kam tau tiek daug reikia?

Vaikinas apsimetė nustebęs, netrukus jam apie lūpas atsirado nepatikli išraiška:

– Argi čia daug? Noriu nusipirkti naujus snykersus*.

– O kas gi tai?

– Na, sportbačiai!

– Tai kodėl nesakai „sportbačiai"?

– Nes kvailai skamba. Be to, aš su jais nesportuosiu. Kuo tau nepatinka snykersai?

– Aš nekalbu angliškai.

Vaikinas netikėdamas vartaliojo akis:

– Negali būti! Tu daktaras ir nemoki angliškai?

– Aš sakiau, kad *nekalbu* angliškai. Apskritai aš formuluoju tiksliai.

– Nepagavau.

– Tiek to. – Konradas mostelėjo atgalia ranka sau per petį. – Šiaip ar taip, bet tie, kuriais avi, atrodo visai padoriai.

– Skonio reikalas.

– Dabar esama tokių su apsauga nuo šoninių smūgių ir integruotu tachometru – ar kuo?

– Pasakojai, kad mėgsti brangias knygas! Na ir?

Konradas nuleido klausimą negirdomis, iš anksto numatė, kad argumentų grandinė bus jam nenaudinga, tad pakreipė pokalbį kita linkme:

– Žinai, kad tavo tėvai turi taupiai verstis. Tavo tėvo pensija ne per didžiausia. Jie iš tikrųjų nėra labai pinigingi.

* *Sneakers* – sportbačiai *(angl.)*.

Tai, ką sakė, Konradui pačiam skambėjo siaubingai senatviškai ir moralizuojančiai, bet šią akimirką jis lyg apsėstas troško ką nors prikišti savo pusbroliui.

– Tikra teisybė. O nuo tada, kai tu čia, jie turi verstis dar taupiau.

– Nebūk įžūlus!

– Aš neįžūlus. Sakei, duosi šlamutį, jei pasakysiu kam. Taigi?

Konradas ištiesė jam banknotą. Benediktas paėmė jį dviem pirštais ir sumurmėjo vos girdimą „ačiū".

– Kaip sekasi Vakenroderiui?

– Jis berods miręs. Čia jau greičiau mano tėvo kompetencija.

Konradas neatsakė nieko. Jo lūpos susiaurėjo. Benedikto sarkazmas, dėl to Konradas jį pateisino, kilo iš būtinosios ginties, bendraujant su motina, kuri it kalbanti mašina nesiliaudama žarstė patarimus; Konradas iki šiol suteikė pusbroliui didelį kreditą, ir ne tik finansinį. Bet dabar, kai Benediktas įsikraustė į sodo namelį, kai Marga jau kelias savaites nedavė jokios dingsties draskyti akis, Konrado supratingumas baigėsi. Be to, jo dvasinė nuotaika nebuvo tokia, kad galėtų tolerantiškai ir išdidžiai žiūrėti į piktavališkumą. Į kiekvieną, kad ir tokį menką, išpuolį jis reagavo keleriopai rimčiau, nei vertėjo. Benediktas pastebėjo įtūžį Konrado akyse ir pakeitė toną:

– Hei, aš perskaičiau pirmą skyrių, *okay*? Paprasčiausiai ne mano dalykas. Jei tau labai patinka, prašau! Niekas nedraudžia. Galbūt, gal pagalvojai kada apie tai, aš, kai 7-me koridoriuje privarau iki trisdešimto lygio, jaučiu tą patį kaip ir tu, kai skaitai kažkokius senus eilėraščius.

– Gerai. Baikim.

Planai, kuriuos kažkada puoselėjo dėl Benedikto, kažin kur likę juokingi skutai; ko gero, apie vaikiną buvo galima tiek mažai sužinoti todėl, kad daugiau ir nebuvo ko sužinoti, nes jo egzistencija banali ir be jokios paslapties.

– Hei, aš perskaitysiu tą knygą iki galo, žinau, pažadėjau. Gal toliau bus geriau, sakyčiau, pavadinimas gana linksmas...

– Erziniesi, ar ne?

– Hei...

– Ir kodėl tu kiekvieną sakinį būtinai pradedi šituo kvailu „hei"? Kam to reikia?

Vaikinas nutilo ir primerkė akis. Tai nebuvo priešiška grimasa, bet vis dėlto pašaipaus nesusigaudymo išraiška, be ambicijų mintimis įsigilinti į savo pašnekovą. Konradui praėjo ūpas kalbėti.

Balta tuštuma, it ligoninės palatoje; atėjo laikas pažvelgti į vyną, į žėrintį raudonį, atėjo laikas žaisti šešėliams ir žaisti su savimi pačiu, laikas svaiguliui arba svaigalams, nuo kurių viskas darėsi pakenčiama. Ta šalta halogeninė šviesa, ją reikėtų pakeisti kita, šiltesne, o gal pakabinti dar ir spalvotų lempučių girliandą, oranžinių, žalių ir raudonų, priešais langą į balkoną...

– Žmogau, man galvoje netelpa, kaip ilgai tu čia riogsai. Juk čia žiauriai nyku, nors stauk!

– Taip manai?

– Nevaidink, gi pats kitados išmovei!

– Taip. Šiandien labai mielai keisčiausi su tavimi vietomis.

– Nepagaunu!

Vaikinas pasikrapštė dešinę ausį ir, ką radęs, nuspriegė tolyn.

Tyla tarp sakinių, vis ilgesnė ir ilgesnė, pasiekė tokį laipsnį, kai grėsė lūžti kiekvienas žodis.

Atrodė, kad Benediktas apie kažką galvoja, pamiršęs vietą ir laiką. Jis nė nebandė išeiti iš kambario, nors jau kelias minutes joks garsas, net kostelėjimas, nepertraukė tylos.

Tada, visiškai nelauktai, Benediktas pasilenkė prie radijo, iš pažiūros abejingai perbraukė per klavišus. Pažvelgė į pusbrolį iš šono ir paklausė, labai savotišku, pusiau liūdnu, pusiau neperprantamu balsu:

– Tu niekada neišvažiuosi, ar ne?

Konradas, išžiota burna, perkreiptomis lūpomis, tyliai atsiduso. Jis nujautė šį klausimą, tūkstantį kartų jo laukė ir apmąstė jį, ir vis dėlto dabar klausimas užklupo jį bejėgį. Konradas pašnairavo žemyn, vengdamas žiūrėti Benediktui į akis. Šmėstelėjo mintis atvirai išdėstyti savo beviltišką padėtį. Bet ir vėl to

nepadarė, kankinamas baimės, jog Benediktas jį gali įskųsti. Tačiau į pusbrolio klausimą atsiliepė sąžiningiausiu atsakymu, koks tik buvo įmanomas:

– Nežinau.

Ką atsakydamas galvojo, galvojo tik pačiais bendriausiais bruožais, slėpdamas nuo savęs, net pats to beveik nesuvokė ir nežiūrėjo į tai rimtai, bet galvojo apie tai pirmą kartą.

Kambarys ėmė siūbuoti.

Erdvėlaivis su stikliniu gaubtu. Virš jo žvaigždės.

Ant sienų pirmyn ir atgal šokinėjo vabzdžiai, jie laikė subtiliai išbalansuotą pusiausvyrą ir neleido laivui apvirsti. Johanseris nejudėjo. Vabzdžiai, išskridę žodžiai, kiekvienas žodis tūkstantis vaizdinių, it pagal tylų ženklą spiečiumi grįžo jam į galvą.

Johanseris apsidairė. Matyt, Benediktas kažkada išėjo iš kambario; ar atsisveikinęs, ar ne?

Nukreipti akies obuolį iki paties kampo, kad galėtum stebėti iškišto savo liežuvio šešėlį.

Taip praėjo gegužė.

III KNYGA

NAMAI

1

Tanato bruožai ir drabužiai kiekvieną kartą tokie, kaip žmogaus, kurį jis stebi.

Niekas negali matyti Tanato, o būtų taip, lyg mirštantysis veidrodyje stebėtų savo paties mirtį. Ir tada, sekundės dalelę, veidrodyje išvystų antrą, besišypsantį veidą, padėtą jam ant peties, išvystų plačiai atmerktas akis, kai jo paties akys užsimerkia amžiams.

Tanatas saugo portalą, tai jis pats.

Tie, kuriuos jis praleidžia, jo nepastebi.

Tanatas mielai būtų jaučiamas, kilimas ar apsiaustas, kas nors minkšta, šilta, palydovas. Mielai švelniai užkalbintų kiekvieną, per jį žengiantį, daugeliui, baimės ir skausmo sudarkytų, kuždėtų į ausį išganymo žodžius.

Bet jis gali tik stovėti, atviras, ir skaičiuoti, nematoma ribos būtybė, ribos, kuri paverčia dainomis laiką.

2

Prieš antrą valandą dienos, kai Berita nusirengė, ketindama išsimaudyti po dušu, ją užklupo Johanserio skambutis. Jai buvo malonu sėdėti ant kilimu išklotų grindų ir klausytis balso žmogaus, net nenutuokiančio apie jos nuogybę; Berita sulenkė kojas ir pasisuko taip, kad jos įdegęs kūnas pasirodė pastatomame veidrodyje. Dažnai, kai prie telefono būdavo Benis, ji irgi panašiai stimuliuodavosi, tik beveik niekada, Berita dėl to išsigando, tai nejaudino taip, kaip dabar. Ji kurį laiką svarstė, ar nepapasakojus apie tai Konradui, įsivaizdavo, kaip reaguotų šis kuklus, santūrus vyriškis. Jo klausimą, kokia Benio klasės auklėtojo ar auklėtojos pavardė, Berita palaikė dingstimi skambučiui, todėl pasijuto priblokšta, kai Konradas, sužinojęs tą pavardę, iš karto norėjo užbaigti pašnekesį. Banalūs klausimai ir atsakomieji klausimai, niekur nevedantys pokalbio protezai. Į jos puolimą, gal būtų galima susitikti vienoje iš Bulbruno kavinukių, Konradas atsakė išsisukinėdamas. Kad su ja elgiamasi kaip su mokinuke, Beritą vienodai erzino ir traukė. Konradas, įvarytas į kampą, nusileido, o kuo aiškiau jis mėgino ją numaldyti, tuo labiau provokuojamai skambėjo jo mikčiojančios intonacijos.

Apsimestinai skubėdamas: „Man jau reikia. – Laikykis!“ – Ko jam reikia? Už ko jai laikytis? – Tauškalai! – Konradas paspruko iš linijos. Beritai praėjo noras žaisti su savimi, ji įkišo į aparatūrą grupės „Tote Hosen“ kompaktinį diską, pasuko garso reguliatorių dešinėn iki frustracinio futštoko, šoko, kol ėmė svaigti galva.

Kambaryje stovėjo daugybė taurių, pelnytų per ankstyvą jojikės karjerą; ant sienų kabėjo poluliarizuotos švietėjiškos prekės: Marko „Mėlynas arklys“, „Pusryčiai ant žolės“, o šalia „Gernika“, Berita pagalvojo, kad Konradui tai tikrai patiktų. Jai niekada nekilo mintis, jog pusryčius ant žolės galėtų paveikti bombų kruša.

Netašytas ir nemeilus Benio kabinėjimasis paskutinėmis savaitėmis ją gerokai nervino; jei Benis būtų elgęsis su ja sumaniau, būtų galėjęs kai ką laimėti. Berita siuto nuo šių minčių. Jos nekaltybė Beritai atrodė varginantis reliktas, trūkumas, kurį reikia pašalinti, tačiau jai vis mažiau norėjosi leisti Beniui sutvarkyti šį reikalą. Du kartus, jau pačią paskutinę akimirką, Berita jį atstūmė, įširdusi dėl jo jausmų šaltumo, dėl jo primygtinio gašlumo, noro tik pasidulkinti, pagaliau pasidulkinti ir išlieti sėklą, nė nemėginant bent jau suvaidinti ką nors daugiau. Benis išvadino ją drovuole, o pats tarėsi elgiąsis sąžiningai; nejau jis dabar turįs meluoti ir apsimetinėti? Šis sudegęs teatras esąs kvailas ir koktus; juk galima iš pradžių tai padaryti, po velnių, o jau paskui gerti kavą ir žiūrėti toliau. Berita būtų įmaniusi jį apspjauti, kai jis taip sakė, paliko jį kaip stovi ir dienų dienas net nepažvelgė jo pusėn.

Tačiau kai išgaravo jos pasipiktinimas, Berita turėjo pripažinti, jog ją žavi tas radikalumas, su kuriuo Benis priešinasi bet kokiai meilės romano iliuzijai. Berita nepriklausė prie tų mergaičių, apie kurias sukasi minios gerbėjų, bet dėl to nekvaršino sau galvos; į bendraamžius mokinius, tarp kurių kursavo tūkstančiai iš filmų paimtų suvedžiojimo receptų, ji dažniausiai žiūrėdavo su panieka. O tai ir buvo priežastis, dėl ko Benis jai atrodė toks įdomus ir kitoks nei visi, – kai imdavo apie tai galvoti, nebežinodavo išeities, ją draskydavo prieštaringi jausmai, o frustracija sukeldavo jai tuos rajumo priepuolius, kuriems turėjo dėkoti už savo figūrą.

Ir staiga pasirodė Konradas. Jo panašumas į Benį elektrizavo Beritą. Gerai, jis buvo šešiolika metų vyresnis, dešimčia centimetrų žemesnis, bet jo plikė patiko Beritai žymiai labiau nei sulaižyti Benio plaukai, griežtesni Konrado veido bruožai taip pat atrodė kur kas patrauklesni, be to, jo nevargino spuogai. Jausti,

kad jis ją traukia, – juk jis buvo brandesnis, taip sakant, idealizuotas savo pusbrolio pakartojimas, – Beritai atrodė suprantama ir normalu, dėl to ji nėmaž nesikankino. Antra vertus, Berita manė, kad nestilinga taip paprastai, tegu vien lengvabūdiškose mintyse, pakeisti vieną kitu du asmenis; ji neišvengiamai priėjo išvadą, jog jos santykis su Beniu tik iš tolo primena meilę. Staiga jai vėl kilo klausimas, kodėl tada vieną kartą jo neprisileidžia, kas jai kliudo atlikti tą defloraciją; galų gale jie vienodai išnaudotų vienas kitą, taigi kodėl ne? Ir kodėl jos kūnas sulig kiekviena diena vis labiau priešinasi šaltam Benio artumui?

Nors rėk, ir iš tiesų dušo kabinoje Berita trumpai, šaižiai suriko. Lig šiol ji rimtai negalvojo ką nors pradėti su Konradu, pagaliau jis čia tik svečiuojasi, o dar viską sunkina, o gal net ir užkerta kelią amžiaus skirtumas. Taip pat nepanašu, kad Konradui ji labai rūpėtų, be to, jis atrodė kiek sukaustytas.

Kiekvienas iš mūsų, sąmoningai ar nesąmoningai, skirsto gyvenimo kelyje sutiktus žmones į tokius, su kuriais norėtų miegoti arba nenorėtų, Berita taip pat apie tai pagalvojo, mėgino įsivaizduoti ir susijaudino. Dar ir dabar, nerami ir įtūžusi, jautė savo susijaudinimo atgarsius, pati sau atrodė kaip šliundra, purtė galvą dėl savęs pačios ir dėl savo beviltiškos padėties, kurioje sunkiausias dalykas buvo tokie iš pažiūros lengvi galimi sprendimai.

Kodėl aš negalėčiau elgtis kaip kokia nors pritrenkianti mergšė? Kodėl negalėčiau pabadauti, sulieseti ir užsikarti ant kaklo kokiam nors vidurio puolėjui? Kas gi man negerai?

Pusbalsiu ištarti klausimai, po barbenančios vandens čiurkšlės priedanga. Ji prisiminė vakardieną, pokalbį su Beniu kieme per pertrauką. Ar jo pusbrolis dar čia, tarp kitko pasiteiravo ji, net nepaminėjo vardo, kurio, beje, niekada nebuvo ištaręs Benis, jis visada šnekėdavo tik apie „tą tipą“.

– Galima sakyti, – iškošė Benis pro dantis, – tas tipas, matyt, prie mūsų prikibo. Jis apskritai nebenori išvažiuoti.

– Tau jis patinka? – paklausė Berita, o Benis tik nenoromis sušnypštė, lyg šia tema jau būtų šimtą kartų diskutuota.

Ir kam Konradui prireikė ponios Finkės pavardės? Beritai galva nenešė, ji gailėjosi primygtiniau neiškamantinėjusi Benio, nors, ko gero, tada jis būtų užsispyręs, – juk oficialiai tą jo pusbrolį ji matė vieną vienintelį kartą, trumpai, lyg ir neleistinai, Benis su ja iš karto atsisveikino ir nusiuntė ją namo.

Kai kuriais klausimais Benis buvo itin savotiškas. Apie savo tėvus, pavyzdžiui, jis, galima sakyti, niekada nešnekėdavo. Vieną sykį jis netgi griežtai uždraudė kalbėti šia tema, būkite malonūs ir neklausinėkite luošio apie jo luošumą, – jis kuo rimčiausiai turėjo galvoje savo tėvus, su brutaliu cinizmu, kurį Berita toleravo ir kuris jai netgi darė tam tikrą įspūdį, nors – o gal kaip tik todėl, kad – su savo tėvais (kuriuos Benis vėlgi koneveikdavo kaip „sušiktus liberalus") ji neturėjo beveik jokių problemų. Dėl kažkokios priežasties Berita susidarė nuomonę, kad namuose jį kankina, galbūt net muša, bent jau tuo būtų galima paaiškinti jo keistą būdą. Tai jis visus atstumdavo, vaidindavo vienišąjį keršytoją, tai kone nemaloniai stengdavosi įsigyti draugų, ieškodavo kontaktų, demonstruodavo savo sugebėjimus, kuo nors girdavosi, šiandien, pavyzdžiui, naujais, beprotiškai brangiais sportbačiais, o kartais – vienintelė priežastis, dėl ko jo retsykiais klausdavo bent tada, kai užsiožiuodavo kompiuteriai, – kažkokiomis retomis žaidimų programomis, kurias buvo nelegaliai persirašęs. Daugelis vadino jį vėmalu ir nepriimdavo į savo kompaniją. Kaip tik tai atkreipė Beritos dėmesį, suvedė abu keistuolius. Bet kam?

Šluostydamasi Berita nusprendė, jog jos atvaizdas veidrodyje bjaurus ir storas. Pagalvojo, kaip džiugiai skambėjo Konrado balsas, kai jis pagaliau galėjo padėti ragelį.

3

Vėl tapo karšta, tačiau saulė nekepino negailestingai. Jos spinduliai krito pro permatomą šydą, kuris buvo baltas, kol jo nenudažė laikas. Žiūrėjimas į dangų svaigino, dangaus mėlynė priminė iliuminuotą brangakmenį, pavyzdžiui, linaritą, kuris, jei bent milimetrą pakreipsi žvilgsnį, sutviska visa savyje sukaupta šviesa. Tokią skaisčią mėlynę Johanseris visada siedavo tik su kontrastuojančiais rapsų laukais, todėl ji jam atrodė nenatūraliai ryški ir nejauki. Jautėsi stebimas begalinės, visa žinančios akies. Kraštovaizdis, į kurį dar neseniai, iš plynaukštės aukštybių, žvelgė kaip į jam patikėtą turtą, dabar panėšėjo į kiaurą dieną riogsantį sapno fasadą, vaizdingas, bet neprieinamas, esantis, bet neapčiuopiamas, o pats Johanseris, iš pradžių buvęs žiūrovu, paskui tapęs režisieriumi, dabar atsidūrė jame kaip aktorius.

Koks vaidmuo? Koks tekstas? Kur tasai egzaminatorius, prieš kurį aš turiu kalbėti?

Dezorientacija, taip pat spaudimas, jog jis privaląs kažką siūlyti, veikti, jog neturįs teisės bejėgiškai lūkuriuoti, kokį sprendimą galų gale priimsianti akis – visi Johanserio sutikti žmonės, vyrai ir moterys, užėmė suflerių vietas; tai, ką jie sakė, tapo svarbu ir virto didžiulio spektaklio dalimi.

Liaudiškas vaidinimas, pagalvojo jis įniršęs, kaimiškas farsas, panaši turėtų būti „Reality TV"* – kai plaukuose nešiojamos kameros, o gerklėje – mikrofonai. Aš beprotis, visiškas beprotis. Juk negaliu likti čia.

* Tikroviška televizija *(angl.)*.

Pašto užeigos salė išganingai gaubė vėsa it uoloje iškalta slėptuvė. Medis ir akmuo papildė kits kitą, sudėjo patalpoje šešėlius nelyginant apmušalus.

Ana dėvėjo, o tai turėjo kažką reikšti, jau ne savo juodąjį kostiumėlį, o šviesią suknelę, gausiai išmargintą gėlių vainikais, visa tarp baltos ir oranžinės įmanoma spalvų gama. Tikriausiai nauja, primenanti šeštojo dešimtmečio kirpimą; matyt, šiuo metu madoje vyrauja nostalgiškos nuotaikos. Johanseriui tai patiko ir jis pasakė Anai komplimentą. Ji nepadėkojo, trenkė jam ant stalo alaus bokalą ir karštligiškai brūkštelėjo sau per šonus. Kiekvienas jos kvėptelėjimas pro įtrauktas lūpas virsdavo garsu; Ana vis čiupinėjosi palaidus plaukus. Johanseriui pasirodė, lyg jį aptarnautų tik darydama išimtį, paskutinę akimirką, smuklę tuoj uždarys privačiam pobūviui. Tačiau, be jo, salėje sėdėjo dar du lankytojai, seni vynuogininkai, kurie šenkučiavosi apie savo sūnus ir jų žmonas.

– Ar kas atsitiko? – paklausė Johanseris, kai Ana vėl šmėkštelėjo pro jo stalą, o ji sustojo ir dėbtelėjo į jį tokiu užjaučiančiu žvilgsniu, jog Johanseris su džiaugsmu būtų pasislėpęs nuo savo klausimo aido. Ranka, kuria kaip tik buvo beimąs ąselę, pradėjo drebėti, Johanseris suspaudė ją tarp kelių.

– O kas galėjo atsitikti? Ar visą laiką turiu tau atsiskaitinėti? Turiu su tavimi šnekėtis, taip? Tau patinka mano suknelė, taip?

Johanseris nesumojo, nei dėl ko kilo ši audra, nei ką atsakyti. Norėjo – o kartu bijojo, – kad ji kalbėtų konkrečiau.

– Atsiprašau – ar aš ką pasakiau, kas...

– Žinoma! Atsiprašau! Dabar visi taip sako. Gal galėtum mane paprasčiausiai...

Ana nutilo, nusisuko. Abu sēniai, susidomėję, sustingusiais veidais spoksojo į Johanserį, šis gūžtelėjo pečiais, mėgindamas išreikšti savo neišmanymą, tikėjosi, kad jie linktelės, mirktelės, kaip nors parodys, jog jį supranta. Veidų išraiškos nepakito.

Ana vėl atsigręžė į jį, staigiu judesiu. Johanseris kažkodėl laukė jos akyse ašarų, ir buvo nustebintas tik bjauraus vyptelėjimo. Jo neįmanoma apibūdinti, jame vienodai atsispindėjo klasta ir ne-

viltis, taigi apibūdinti jį vis dėlto galima, neįmanoma tik nusakyti jo masto. Atrodė visiškai nenuspėjama, ar kitą akimirką prasidės nervų priepuolis, ar tik prasiverš įtūžis dėl ko nors visai banalaus, kas jam išsprūdo; Johanseris netgi neatmetė galimybės, kad Ana pavargusi mostelės ranka. Jam net nekilo minties, jog jis čia kuo nors dėtas.

Ana parodė į kieman vedantį koridorių:

– Gal norėtum vieną kartą pasitarnauti?

Tai sakydama, ji abiem rankomis įsirėmė į stalo kraštą. Jos ploni pirštai baigėsi nevykusiais nagais, raudonais kaip avietės, su mėlynu atspalviu. Atrodė pigiai, nederėjo prie suknelės ir neatitiko jos būdo, tiksliau tariant, įvaizdžio, kurį apie jos būdą buvo susidaręs Johanseris. Laukdama atsakymo, Ana pakreipė galvą, plaukų sruogos nuvilnijo jai per skruostus, o barbenantys pirštų galiukai priminė bangų žaismą. Šviesos atspindžiai ant nagų lako, nekantrus glissando.

– Mielai, – atsakė Johanseris ir žiūrėjo, kaip atsileido jos veidas, kaip ji papūtė lūpas, kaip ūmiai atsistūmė nuo stalo ir atmetė plaukus atgal. Tokių Anos judesių jis nebuvo matęs, turbūt pozos, gerai išmoktos ir vis dėlto neįtikinančios. Motorika slapto arsenalo, kuris visada ištraukiamas tada, kai reikia užmaskuoti kažką nauja, neįprasta. Anos gyvenime, matyt, įvyko permaina, be abejonės.

Johanseris, nujausdamas pažeminimą, su daug kuo susitaikė, kad galėtų daugiau sužinoti; profilaktiškai pasiryžęs aukotis, pastūmė alaus stiklą į stalo vidurį ir kaip pavyzdį prisiminė giliavandenės pinties šaltakraujiškumą, troško, jis nusiteikė itin pompastiškai, priimti pažeminimą nusižeminęs, kaip ir dera mylinčiajam.

– Ką daryti?

– Kieme stovi nauja siunta, o Vinharto, po paraliais, nėra. Ar padėsi man įgabenti statines?

Johanseris linktelėjo ir išsekė paskui Aną į kiemą. Ten, medinio sandėliuko šešėlyje, stovėjo penkios metalinės 100 litrų statinės iš Doitelsdorfo Krongoldo alaus daryklos, Johanseris turėjo

jas apversti ir nuridenti į virtuvę, o iš ten kroviniu keltuvu nuleisti į rūsį ir prijungti prie tekinimo įvadų. Pažeminimas atrodė saikingas ir pakenčiamas; tai nebuvo pernelyg sunkus darbas, antra vertus, jis sugaišo keturiasdešimt penkias minutes.

Pati Ana nepridėjo rankos, tam buvo – nauja suknelė, nevykę nagai – suprantamų priežasčių. Apskritai pažeminimas mažo sulig kiekviena minute, tikriausiai tik chimera, tikriausiai Ana paprasčiausiai labai džiaugėsi, kad galės toliau prekiauti ir nereikės terliotis. Alaus atsargas iš tiesų reikėjo skubiai papildyti, o arkliažmogio nebuvo nei girdėti, nei regėti.

Be to, kaip kad būdamas virtualiai įgudęs, sugalvoji nebaigtai situacijai visokiausių įmanomų tęsinių, jis netgi leido išsiskleisti vaizduotei – Ana ieškojusi progos likti su juo viena, apkabinti jį rūsio tamsoje, atsegti suknelę arba pareikalauti paramos – dėl šio bei to ir ano...

Ana tik du kartus trumpai dirstelėjo, netarė nė žodžio ir, pamačiusi, kad viskas einasi kaip sviestu patepta, tučtuojau apsigręžė, net nesiteikė bent iš mandagumo šyptelėti į rekrūtus paimtam svečiui. Klientai jos tikrai per smarkiai nevargino, kas iš bėdos būtų galėję pateisinti jos elgesį. Galbūt – Johanseris karštligiškai ieškojo palankaus paaiškinimo – ji bijojo, kad bet kurią akimirką gali grįžti Vinhartas ir neteisingai įvertinti šią situaciją? Bet šyptelėti, trumpai, dėkingai šyptelėti...

Per keturiasdešimt penkias minutes Johanseris išgyveno prieštaringiausių jausmų gamą. Jei Ana, kaip paprastai, būtų nusiteikusi melancholiškai, gerai, tiksliau sakant, negerai, – bet jis būtų supratęs, viską suvertęs jam nežinomoms priežastims. Bet dabar, kai jis jau beveik baigė, kai jų žvilgsniai vėl susidūrė ir Johanseris vėl išvydo tik šaltį, arogančiją ir daugių daugiausia įžūlų skruostų truktelėjimą, jis turėjo pasijusti nusivylęs, prisipažinti paniekintas. Jau pagalvojo palikti penktąjį elnią tysoti ant netašytų akmenų grindinio ir pabėgti; jo įtūžis virto fiziniu skausmu, einančiu iš skrandžio ir apimančiu visą kūną. Vis dėlto, beveik mazochistiškai užsimojęs ištverti, kėlikliu pakėlė į liftą ir paskutinę statinę, pritvirtino ją plieniniais gnybtais ir paleido variklį.

Pro virtuvės duris įžengė Vinhartas. Galingas, su pilku kostiumu, kaklas dar platesnis už galvą. Viena ranka žaidė laikrodžio grandinėle, dešiniojo bato kulnas klapsėjo į akmenines grindis.

– Aha! – subliuvo Vinhartas, priversdamas Johanserį apsisukti. Šis, išsigandęs it sugautas vagis, sustingo pasilenkęs ir baugščiai sušnabždėjo:

– Laba diena.

Ana vingur vingur nuvinguriavo pro Kentaurą į virtuvę, uždėjo vieną ranką jam ant peties, kita atsainiai, sukryžiavusi kojas, atsirėmė į durų staktą.

– Jis būtinai norėjo pasitarnauti! – pusiau pasakė, pusiau nusijuokė ji. – Dabar galima jį paleisti.

– Nuostabu! – sududeno Vinhartas. – Gal jis greit pradės pas mus dirbti? Pagalbiniu? Ką manai? Kiek nupiepęs, a ne? Bet, manding, labai uolus!

Johanseris nepratarė nė pusės žodžio, nudelbė akis ir norėjo praeiti pro juodu, tačiau net nepajudėjo iš vietos ir laukė, kol jam duos kelią.

Vinhartas padaužė per savo raumeningą krūtinę:

– Bet už tai aš jums dabar skalnas! Ana, atnešk jam, ko jis nori, smuklės sąskaita!

Johanseris smarkiai nurijo. Įtūžis ir nesmagumas atėmė jam žadą. Širdis degė neapykanta, neapykanta abiem, jis troško šautuvo, kad galėtų prasiskinti kelią.

Galop, po kankinančios amžinybės, arkliažmogis apsisuko; Ana išdidžiai nutipeno paskui jį prie bufeto. Johanseris pasinaudojo akimirka ir pralenkė juodu salėje.

– Deja, turiu eiti, – sukuždėjo jis, įbedęs akis į žemę.

– Gaila! – beveik unisonu suriko Vinhartas ir Ana, Kentauras nusikvatojo, ji sukrizeño, abu vynuogininkai nesijuokė, bet jų gelsvi veidai, kupiñi pašaipos, sužiuro į Johanserį, kuris pradūmė pro juos, drebėdamas ir užgniaužęs kvapą, kol atsidūrė lauke.

4

Po vakarienės.

Pirmoji mintis įžengus į kambarį: odšunis, pašautas, kriokia savo kraujyje.

Užrakintas lagaminas buvo pastumtas, parverstas, o gal net ir numestas.

Tai negalėjo būti labai seniai. Bala, raudonai žaižaruojanti ir stipriai kvepianti, dar nebuvo įsisunkusi į dirbtinio pluošto kilimą; laikoma savo pačios paviršiaus įtempimo, skysto reljefo, ji per milimetrą buvo iškilusi nuo grindų. Vidury balos gulėjo Johanserio lagaminas, o apie lagaminą šokinėjo klausimai, išžioję nasrus, gagenantys mėsėdžiai klausimai-nykštukai. Kas čia buvo? Kada? Kodėl? Kaip?

Johanseris priblokštas uždarė duris, užgulė jas visu kūno svoriu.

Kas čia buvo? Marga į jo kambarį visada užeidavo tik priešpiet. Dabar, apie pusę dešimtos vakaro, kaip tik leidosi saulė. Jei čia buvo Benediktas – ko jis norėjo? Ką jis tikėjosi rasti lagamine? Pinigų? Lagamine iš tiesų buvo krūva pinigų, netgi milžiniška suma, tik negalimas daiktas, kad jis apie tai ką nors būtų žinojęs. Klausimas: Kad ir kas tai būtų padaręs – ar tas žmogus sąmoningai ketino sudaužyti butelį? Tokiu atveju jis turėjo žinoti, kad lagamine esama butelių. Jei lagaminą papurtysi prie pat ausies, išgirsi, kaip skambteli susidauždamas stiklas, šito niekada neįmanoma visiškai išvengti, net ir tada, jei, kaip ir šiuokart, buteliai suvynioti į rankšluosčius – pora vietų vis tiek lieka neapsaugotos

ir išsiduoda. Šiaip ar taip, tada lagaminą reikėtų pakratyti smarkiau – o kam, dėl Dievo meilės, šautų į galvą tikrinti lagamino turinį purtant ir klausantis? Tai atrodo neteisinga.

Lieka klausimas, ar žalos darytojas pastebėjo balą? Klausimas nėra beprasmis; tikrai užtrunka valandžiukę, kol skystis pro odos siūles prasisunkia į išorę. Tiesą sakant, skystis iš viso neturėtų prasisunkti, bet oda jau sena ir kai kuriose vietose, ypač apatiniuose kampuose, sutrūkinėjusi arba prazulinta.

Ko gero, tai Benediktas, nors ir Margos negalima visiškai atmesti. Jis bandė šniukštinėti ir, nusivylęs, kad lagaminas užrakintas, spyrė į jį arba jį trenkė, galbūt paslapčia vildamasis ką nors sudaužyti, o galbūt ir nieko negalvodamas. Šiaip ar taip, sukėlė triukšmą. Tačiau žmogus, įsliūkinęs į kito kambarį, tokiame name, kur sienos turi ausis, turėtų vengti triukšmo.

Konradas atsinešė iš vonios kalnus tualetinio popieriaus, valė balą ir mėgino nuslėpti vyno kvapą. (Dar laimė, kad geriu ne baltąjį, tas dvokia daug labiau.) Iš rūsio, kur jau seniai pats viską galėjo imti iš atsargų spintos, atsinešė aviečių sirupo ir keletą citrinų ir pakeitė sušluostytą balą išmoningai sukomponuota kita bala, leido jai valandžiukę įsigerti, kad pasklistų salsvas vaisių kvapas. Po kiek laiko suabejojo, ko čia vargsta. Be kita ko, pagalvojo Johanseris, juk aš visiškai galėčiau patvirtinti, jog lagamine buvo vynas, kodėl gi ne? Butelaitis kokio nors gero vyno iš šių vietų, dovana Katrinai. Ko aš čia plūkiuosi?

Faktas, kad kažkas buvo mano kambaryje ir mėgino tikrinti mano turtą. Faktas? Ar jis iš tiesų nenuginčijamas? Marga galėjo užmiršti kokį nors valymo skudurą, gal galėjo prabėgomis dar kartą pavalyti sučiurusią, jos akimis, aišku, purviną lagamino odą, juk ji dažniausiai eina per pasaulį valydama. Tokiu atveju ji jau seniai būtų pas mane atėjusi ir pasakiusi: „Ė, klausyk, aš sudaužiau stiklą tavo lagamine... tikiuosi, ten nebuvo kas nors vertinga?“ Taip ar panašiai būtų jį užkalbinusi, sąžinės graužatis ir garbingumas, sumišę su smalsumu.

O gal teisybė neįtikėtina? Kartais buteliai dūžta praktiškai savaime, kai per daug suspausti, tai pasitaiko retai, bet pasitaiko.

Man taip vieną kartą atsitiko perkant, citrininis Atano vynas staiga išsipylė ant šaligatvio, o džiuto krepšyje gulėjo į dvi dalis padalintas, lyg pjaute perpjautas butelis, beveik be šukių. O kaip čia? Šukės šukelės.

Konradas nuleido įmirkusį tualetinį popierių į tam skirtą angą, kruopščiai apžiūrėjo vonios grindis, ar nelikę lašų, ir klausėsi, ar nesugirgždės laiptai. Marga ir Rudolfas dar sėdėjo apačioje prie televizoriaus. Vakaro šviesa, lūžtanti aviečių sirupe... tokios pačios spalvos kaip Anos nagai. Pigu. Nuostabiai gražu.

Johanseris išėjo į balkoną ir, kaip ir kiekvieną vakarą, mėgavosi sambrėškiu, stebėjo kaimą pro lauko žiūroną, kurį buvo pasiskolinęs iš Rudolfo.

Žmonės, siluetai, šešėlių dėmės, visų sava istorija, visi dingsta naktyje.

Sakysiu, apverčiau butelį sirupo, labai apgailestauju. Ant mūro atbrailos voliojasi katė. Atradusi balą, Marga nieku gyvu nepaliktų jos neišsluosčiusi. Ji daug ką įstengtų padaryti, bet šito tikrai ne. Dangau, kaip ilgai kvaršinu sau galvą dėl šito mėšlo! Juk tai absurdiška! Ko gero, vien todėl tiek daug galvoju apie šitą sudužusį butelį, kad nereikėtų...

Popietės įvykiai, bjauri valanda pašto užeigoje – dabar Konradas džiaugėsi, kad nepabėgo, netaręs nė žodžio, kaip apsijuokęs vaikas. O aš ir vėl ten nueisiu. Ana manęs nemėgsta. Gaila. Bet aptarnauti ji ir toliau mane aptarnaus, aš būsiu klientas, o klientas moka pinigus ir neridena per virtuvę statinių. Kitą kartą paprasčiausiai pasakysiu: Ne. Žiūrėti į ją žiūrėsiu ir daugiau nedarysiu nieko neleistina – matysim, ar Vinhartas išmes mane lauk ir už ką. Taip, turiu netgi greitai tenai nueiti, kuo greičiau, jau rytoj. Vaidinsiu, lyg nieko neįvyko, galbūt net paklausiu, kur mano nemokamas alus. Tikrai. Būsiu šaltas, šaltas kaip Ana. O gal ji jau mėgina įsijausti į smuklininkės vaidmenį? Mokosi savo naujų pareigų? Su džiugiu prasimušėlio žiaurumu? Gal keršija visiems, kurie kitados į ją spoksojo, nuo kurių akių negalėjo pasislėpti?

Spoksojau į ją, spoksojau vogčia, galimas daiktas, nepakankamai vogčia. Bet aš ją mylėjau. Dar tebemyliu. Dėl visko kaltas tik

Vinhartas. Bet aš neturėčiau nė menkiausios teisės jį pašalinti. Ana vertina tai, ką jis siūlo. Aš jai nepatinku, o pasiūlyti jau irgi nieko negalėčiau. Apie mane neverta nė kalbėti.

Konradas nuliūdo pagalvojęs, kad meilės dalykuose niekada daugiau nebegalės – kaip čia pasakius – būti *veiksnus,* niekada daugiau negalės kam nors ką nors duoti, išskyrus save patį. Tai graži ir svarbi galios forma – aprūpinti mylimą žmogų, išvaduoti jį, *išpirkti* iš piniginių rūpesčių – dabar tai suvokiu. Vėlu.

Dar turiu trisdešimt tūkstančių vienetų gerų vokiškų pinigų, vertinamų visame pasaulyje, ką su jais veikti? Afrikoje jų užtektų dešimt kartų ilgiau nei čia. Kodėl aš netraukiu į Afriką? Aliaską? Indoneziją? Kodėl aš mieliau čia visiems traukau nervus?

Johanseris susirangė pintoje kėdėje, paglostė guobą ir pasinėrė į fantastines vizijas: kaip kirstų valstybių sienas, nakčia, per žalią niekieno žemę, kaip sėstų į laivą kokioje nors įtartinoje uosto vietovėje, slapta suderėjęs, už siaubingą kainą, užsisvajojo, vaizduodamasis esąs ieškomas nusikaltėlis, žinoma, jis nešiotų tamsius akinius, įsigytų padirbtus pasus, cha, visa tai atrodė be galo neįtikėtina ir juokinga – pavyzdžiui, apžiūrinėti padirbtą pasą, menkutės klaidelės badytų jam akis, ir kaip tik jis būtų priverstas mokėti pinigus kokiam nors diletantui, kur nors kokioje nors tamsioje smuklėje Marselyje arba Alžyre, toli nuo savo kalbos, nepriklausydamas tai šaliai, į kurią bėga, kokia ji bebūtų...

Konradas nuėjo miegoti ir prisitraukė lagaminą. Pora lig šiol neišpakuotų knygų buvo aptaškytos vynu, dabar pradėjo skaityti jas visas, su didžiuliu, į neviltį panašiu troškimu, kad vynas taptų krauju.

5

Vyriškį, vėlyvą popietę stovėjusį prie jos nuomojamo buto Yberache, ponia Finkė tarėsi iš kažkur pažįstanti. Stebėjo jį pro akutę; žalias kaip samanos švarkas darė jį panašų į draudimo agentą, o Sibila Finkė, anglų kalbos ir istorijos studienratė*, ramybę mėgo kur kas labiau nei žmones. Svetimo žmogaus apsilankymas, iš anksto nepranešus, kėlė jai kone panišką baimę, nors tai nebuvo pagrįsta jokiu lemtingu įvykiu.

Po dviejų ilgų pertraukų mįslingasis vyriškis paskambino trečią sykį, galų gale ponia Finkė pasidavė jo atkaklumui ir atidarė duris, visą laiką ištiesusi ranką taip, kad galėtų pasiekti elektros šoko prietaisą. Johanseris prisistatė kaip Benedikto Henleino pusbrolis. Žinoma, pagalvojo ji, iš karto patikėjusi Johanseriu, panašumas nekėlė jokių abejonių. Vis dėlto šiaip ji nebūtų jo įleidusi; mokytoja mirtinai nekentė bendrauti su teisę auklėti turinčiais asmenimis ne per savo nuolatines priėmimo valandas. Šiuo atveju ji padarė išimtį; gal, sugaišus dabar, nereikės gaišti vėliau. Dėl kažkokios priežasties Benedikto tėvai per visus šiuos mokslo metus nedalyvavo nė viename tėvų susirinkime, dėl ko mokytoja, viena vertus, džiaugėsi – motušė Henlein, ta pasibaisėtina neužsičiaupianti moteriškė, mala žiaunomis kaip kastanjetėmis, klausinėja visko po penkis kartus, – antra vertus, ponia Finkė jautėsi priversta kaip tik tiems Henleinams parašyti laišką ir pakviesti juos ateiti per priėmimo valandas. Tiesą sakant, tą reikėjo padaryti jau praeitą savaitę.

* Mokytojo laipsnis vidurinėje mokykloje VFR. *(Vert. past.)*

Netvirtais, įmantriai raitytais sakiniais Johanseris paaiškino, jog ateityje ketina daugiau užsiimti su vaikinu, kadangi tėvai su juo, matyt, nesusidoroja; ir tuo pačiu atsikvėpimu paprašė laikyti apsilankymą inkognito, tai yra geriau neprasitarti apie tai Benediktui: kaip ji tikriausiai žinanti, pastaruoju metu vaikinas reaguojąs gana nepaklusniai. Poniai Finkei tai pasirodė keista, tačiau ji sutiko, nes, iš teisybės, jai buvo visai vis tiek. Dvidešimt treji pedagoginio darbo metai įtikino smulkutę moterį, jog neverta kištis į šeimyninius reikalus. Ponia Finkė nejautė neapykantos savo mokiniams, o šie žiūrėjo į ją taip pat abejingai – lygiosios, ir ponia Finkė siekė nuolatos išlaikyti tokią santykių pusiausvyrą. Ji niekada nebuvo griežta, rašydama pažymius – iš baimės, o mokiniai geranoriškai klydo, laikydami tą baimę atlaidumu.

Johanseris sužinojo mažiau, nei tikėjosi. Kad Benediktas tylus, dažnai neatidus mokinys, vienodai inteligentiškas ir tingus, kad iš trijų dalykų: vokiečių kalbos, matematikos ir meno, – jam gresiantys penketai ir, jei per būsimą rašomųjų darbų seriją neįvyksiąs stebuklas, jo perkėlimas į kitą klasę esąs iliuzija – Johanseriui čia nebuvo nieko stulbinančio, tik mažumėlę dramatiškiau, nei tikėjosi. Labiau nustebo ir nusivylė, kai mokytoja nepanoro atsakyti į tokius klausimus, kaip: su kuo jis bendraująs, kaip į jį žiūrinti klasė. Ji griežtai pareiškė nieko apie tai nenutuokianti, tai esanti ne jos sritis, tokie klausimai liudijantys apie pasenusią mokytojo profesijos sampratą. Jei Benediktas savo elgesiu labiau pasižymėtų per pamokas, gal būtų galima daryti kokias nors išvadas, o dabar... Šiais žodžiais ji mandagiai išprašė Johanserį lauk, rutiniškai patarė daugiau jam padėti papildomai, taip pat, tai nepakenktų, apsilankyti pas mokyklos psichologą. Johanserio vizitas jai kainavo dvidešimt penkias minutes, tačiau ponia Finkė pasijuto iš savo pusės šį reikalą sutvarkiusi.

Johanseris iš pirmo žvilgsnio teisingai įvertino mokytoją, o tam nereikėjo didelių gabumų. Fenotipo klišės: pražilę, į kuodą susukti plaukai, iškankintas veidas, akiniai auksiniais rėmeliais, – pasmerkė ją išankstinei neigiamai nuomonei, kurios pokalbio

metu niekas nė trupučio nepakeitė; kiekvienas sakinys, kiekvienas gestas patvirtino nejučiomis sukilusias asociacijas. Iš teisybės nieko ypatinga, tik ne Johanseriui. Sakyti, kad išsyk *permatė* tą atstumiančią žmogystą, jam atrodė per daug silpnas žodis, jis ją peršvietė rentgeno spinduliais, peršvietė kiekvieną jos sustingusios sielos kampelį. Bent jau pats taip galvojo, galvojo karštligiškai, drąsindamasis, kaip narkotikų veikiamas žmogus įsivaizduoja, jog jo jutimai sustiprėjo iki antžmogiško masto. Šis fenomenas – vieną ar kelis savo jutimo organus suvokti kaip hipersensityvius – paskutinėmis savaitėmis Johanseriui pasitaikydavo dažnokai, kiekvieną kartą jis nustebęs džiaugdavosi sąmonės paaštrėjimu. Tačiau ką tik buvusiu atveju paprasčiausias regėjimas ir girdėjimas tapo skausmingu procesu; kaip tik taip Johanseris įsivaizdavo, kaip kenčia banginis, kurį tolumoje plaukiančių laivų turbinų ūžesys kamuoja kaip be galo garsus gausmas. Antra vertus, atsvarą sudarė sąmonės aptemimo fazės, panašios į vizijas, tik kad paskui Johanseris negalėdavo atsiminti, ką jose ir ar iš viso jas regėjęs. Kelios, o kartais ir keliolika minučių atrodydavo lyg cenzoriaus užtušuotos.

Pavargęs nuo ilgos kelionės pėsčiomis ir piktas, kad jau neužsuks į pašto užeigą, tam nebeliko laiko, Johanseris priėjo prie sodo namelio. Jo antipatija studienratei pamažu virto lojalumu Benediktui. Istorija su lagaminu jam jau seniai nebeatrodė tokia bjauri kaip vakar vakare; argi vaikinas, tikriausiai tai buvo jis, retrospektyviai žiūrint, elgėsi ne taip, kaip jis pats? Tik kad užrakintos spintos neprisidėsi prie ausies ir nepapurtysi kaip lagamino. Kad Benediktas, aišku, netyčia, sudaužė butelį – žinoma, jam pačiam buvo baisiai nesmagu, be to, vaikinas, juk ir taip galima pažiūrėti, parodė susidomėjimą savo pusbroliu.

Johanseriui atrodė niekšinga, kad veikė Benediktui už nugaros; matyt, apsilankymas pas mokytoją kaip *kontrapriemonė* buvo perdėtas. Johanseris pajuto užuojautą. Nuo gyvai prisimintos baimės, kad gali tekti kartoti kursą, jis, kaip tik (būtent? Susižadėję žodžiai –) jis, pirmūnas, sapnuodavo klaikius sapnus, net jau baigęs mokyklą.

Juodųjų strazdų pavakarys, šiltas, kiek gelstelėjusios spalvos. Dar pusvalandis, kol Marga pašauks valgyti.

Patenkintas savimi, vėl užsidegęs noru broliautis, Konradas pabeldė į duris. Tai, ką dabar žinojo apie Beno pažymius, teikė jam pranašumo, leidžiančio elgtis išdidžiai ir globėjiškai. Konradas kažkodėl jautėsi tikras, kad per būsimą pokalbį įtampa išsisklaidys, lyg burtininko lazdele mostelėjus, iš viso net nereikės pasinaudoti gudrumu išgautomis žiniomis.

Medžio kvapas maišėsi su šviežio lako kvapu. Vykęs statinys, iš tiesų čia aš tikrai gerai padariau. Atlapojamos durys. Benediktas, vilkintis tik sportinėmis kelnėmis (kažin koks žodis gresia vietoj sportinių kelnių?), trumpai kilstelėjo antakius, o paskui visiškai be išraiškos įsispoksojo pro lankytojo veidą gatvės link. Konradas paklausė, ar galėtų užeiti. Nematė reikalo sugalvoti kokią nors dingstį; jam užgniaužė kvapą, kai Benediktas liko stovėti tarpduryje, nepasitraukdamas nė per centimetrą.

Žinoma, jis nežino, kad aš žinau... Konradas susivaldė, kimus kostelėjimas įgarsino virpulį, perbėgusį jam per kūną. Nutaisė mįslingą, abejingą šypseną, norėjo, kad ji atrodytų kaip užuomina, bet taip ir nesulaukė jokio aiškiai matomo poveikio.

– Ko tau čia reikia?

Tarsi pats nežinotų! Nejaugi būtinai turiu pasakyti aiškiai?

Benediktas nejudėjo iš vietos, ranka tvirtai įsikabinęs laikėsi už durų rankenos.

– Mudviem reikėtų pasišnekėti. Kadangi...

Konradas užsikirto, jis staiga nebepajėgė pridurti kokios nors priežasties ar iš viso ko nors ištarti. Gerklėje įstrigo sunkus gumulas, plėšiantis žandikaulius. Taip ir stypsojo kaip idiotas, išžiota burna, kelias sekundes, beveik minutes, ir visą laiką beprasmiškai suko ratus rankomis.

– Tai dėl lagamino, – išlemeno pagaliau, ir visa gera valia – demaskuota iliuzija – jį apleido.

– Kokio lagamino?

Šunsnukis! Susilaižiusi šiukšlė!

– Man regis, tu kuo puikiausiai mane supranti...

Benediktas įsisprendė kumščiais į šonus ir ėmė vartalioti akis, lyg jam tai būtų nežmoniškai įkyrėję:

– Hei, nemalk šūdo, varyk tiesiai. Ko nori?

Konradas sudvejojo. Arba prieš jį stovėjo apsimetinėjimo meistras, pajėgiantis nuslopinti bet kokį išdavikišką raumenų truktelėjimą, arba...

– Tai ar tu vakar nebuvai mano kambaryje?

Benediktas atlošė galvą, primerkė akis ir taip atmetė klausimą, į jį neatsakęs.

– Tai buvai ar nebuvai? – neatlyžo Konradas, nors, tiesą sakant, linko tikėti pusbroliu ir jau svarstė iš to kylančias pasekmes. Marga...

– Ne, nebuvau. Ko dar?

Dabar Konradui vėl pasirodė įtartina. Kodėl Benediktas savo ruožtu nesiteiravo, dėl ko kvočiamas? Ar jam iš tiesų buvo taip neįdomu ir jis tik troško, kad jam kuo greičiau duotų ramybę? Šiaip ar taip, Konradas suvokė, jog šitaip nėmaž nepasistūmės, jog vėl prašovė pro šalį. Konradui, kankinamam netikrumo, neliko nieko kita, kaip sumurmėti: „Pamiršk", – apsisukti ir patraukti link namo, dar viliantis, kad vaikinas ką nors šūktelės pavymui, leis išsišnekėti.

Trinktelėjo uždaromos durys.

Iš virtuvės sklido keptos jautienos kvapas, stiprus, šalavijais ir čiobreliais pagardintas kvapas. Akimirką Johanseris ketino atsisakyti vakarienės ir smukti į savo kambarį, jam dingo apetitas. Bet paskui pamanė, kad reikia pateisinti vargą, kurį, žinoma, vėlei vargo Marga. Ir jo pareigos jausmas virto alkiu.

6

Marga ir Rudolfas jau seniai nesiginčijo. Nuo tam tikro laiko jų santuoka tekėjo ramia vaga, beveik be trinties, nebylus buvimas šalia, lyg rogių pavažos slystų per ledą, susijusios tarpu savęs ir vis dėlto atstu.

Antstatas, „rogės", rišančios vertybės: vaikas, namas, sodas, abipusei naudai sudaryta gyvybės draudimo sutartis, – visa tai, kuo išorinio pasaulio prašoma ramybės, – tai buvo virvės, bet ne pančiai. Būtų buvę paviršutiniška kaltinti juodu beširdyste. Kai reikėdavo, tarp jųdviejų tvyrodavo ta tarpusavio supratimo forma, kuria lengvai suabejojama, nes ji nedemonstruoja veidmainiško intereso, kuri mielai atmetama vien todėl, jog nebemato reikalo pozuoti dėl aplinkinių susižavėjimo. Kai kas atrodydavo kaip neapgalvotas grubumas, nors nei vienas, nei kitas taip nemanydavo. Taigi nors jiedu ir nebuvo naujas Filemono ir Baukidės* variantas, erzino vienas kitą kur kas mažiau nei tūla pora, kuriai jie būtų buvę tik gąsdinantis pavyzdys.

Naktį iš birželio 6-os į 7-ą kilo ginčas, iš pradžių prasidėjęs prislopintais balsais, jiems gulint šeimyninėje lovoje, ir vis dėlto tas ginčas buvo smarkus kaip niekados.

Rudolfui, lyg apimtam staigios užgaidos, užkliuvo Konrado prieraišumas. Per penkias paskutines savaites jis nė karto apie tai nekalbėjo, nei pritarė, nei smerkė. Dabar, it su pižama šnekėdamas naktiniams marškiniams, tarytum dėl kažko, kas smilktelėjo gal-

* Graikų mitų herojai, dievobaiminga šeima iš Frigijos, šios poros dievai neišskyrė ir po mirties. *(Vert. past.)*

von prieš pat užsnūstant, Rudolfas pareikalavo aiškumo arba iš sūnėno, kiek jis dar ketinąs viešėti, arba iš Margos, kuri turinti nustatyti ultimatyvią datą. Rudolfas nepateikė jokių argumentų, kietasprandiškai apsiribojo sakiniu, kad nuo tam tikro laiko esą begėdiška taip piktnaudžiauti svetingumu, nesvarbu, kad tave labai kviečia pasilikti.

Marga išsigando. Iš atsitiktinių kandžių žodžių ji suvokė, jog Benediktas priešiškai žiūri į Konrado viešnagę, Dievas žino kodėl. Jei dabar Rudolfas stotų Beno pusėn, kiltų nesantaika, Konradas, būdamas taktiškas žmogus, vos išgirdęs pirmąją nepasitenkinimo gaidelę, susikrautų lagaminą, kad niekam nebūtų našta.

– Ar tai vėl susiję su kuo nors iš rūsio?

– Tau tai nebūtų priežastis! – atšovė Rudolfas, pastebimai suirzęs.

– Žinoma, nebūtų! Negalima painioti rūsio ir gyvenimo, girdi? Kitaip tapsi kuoktelėjusiu keistuoliu, be to, Konradas nesakė, kad dar ilgai ketina čia būti – porą dienų, dabar jam krizė, juk tu viską žinai, aš tau viską smulkiai papasakojau, jis sako, kad ieškosi naujos vietos, čia, pietuose, Viešpatie Dieve, sakyk, kuo jis tau neįtinka, kodėl tu nori juo atsikratyti.

– Netvarka.

– O juk jis *tavo* giminaitis!

– Užsičiaupk! – Rudolfo balsas skambėjo piktai, tokio Marga dar nebuvo girdėjusi, užsispyręs, prieš pat įsiūčio priepuolį.

Mėnuo švietė silpnai, tamsoje nelabai ką galėjai įžvelgti, tik šį ūmų, tūžmingą gestą. Jis nutvilkė Margą it kirtis.

– Savaitė, skaičiuojant nuo rytdienos! Jei per savaitę jis neišsinešdins, išgrūsiu jį iš namų. O dabar nė žodžio! Kitaip iš karto, dabar pat, einu viršun ir išmetu jį lauk.

– Bet...

– Aš tau sakiau! – riktelėjo Rudolfas, dabar jau taip garsiai, jog Konradas savo kambaryje jį išgirdo ir pritildė muziką, kad galėtų klausytis.

Rudolfas pašoko iš lovos. Marga, verkdama, bet be žodžių, apkabino jo kojas, laikė jį visu savo svoriu. Rudolfas pakėlė ranką jai

suduoti, tačiau sustingo. Per trisdešimt vedybinio gyvenimo metų jis nė karto nenaudojo fizinės jėgos, o dabar nedaug trūko. Rudolfas it suakmenėjęs stovėjo tarp lovos ir durų ir leidosi Margos nutempiamas atgal ant paklodės.

– Savaitė, – patvirtino jis nepermaldaujamu, jokių abejonių nepaliekančiu tonu. – Aišku?

Marga, drebėdama, užsiverkusi ir nepajėgianti ničnieko mąstyti, linktelėjo, kad užkirstų kelią bet kokiai triukšmingai scenai, bet kam, ką galėtų išgirsti Konradas, bet kam, ko paskui nebūtų įmanoma pataisyti. Tada paslėpė galvą po dygsniuota antklode.

– Namuose netvarka, – dar pratarė Rudolfas ir apsisuko ant šono.

Ką jis norėjo tuo pasakyti, Marga nedrįso klausti, ji iš viso daugiau nedrįso nė prasižioti.

Namuose netvarka? Ir ką gi jis turėjo galvoje? Galgi ne sirupo dėmę, juk kiekvienam gali taip atsitikti, o dėmę tikrai galima išvalyti, parinkus tinkamas putas kilimui...

Marga neramiai vartėsi nuo šono ant šono; staiga lova tapo nežmoniškai didelė ir užėmė visą kambarį. Kaip žmogus, kuris stovi prieš plačią, plyną lygumą ir nesiryžta jos pereiti, Marga nenorėjo užmigti, bejėgiškai atsiduoti sapnams, be paaiškinimo, be paguodos. O kai nubudo, atrodė, jog prabėgo vos kelios minutės; iš nerimstančio sielvarto ji įsikniaubė veidu į pagalvę. Klausėsi, kaip ramiai alsuoja Rudolfas, kambaryje jau buvo šviesu, ir kiekvienas Rudolfo kvėptelėjimas skambėjo vis skandalingiau ir baisiau. Nors Marga tvirtai susisupo į dygsniuotą antklodę, ją krėtė šaltis, nuo sunkumo skaudėjo krūtinę, ji jautė savo išpampusį kūną kaip bjaurų, sudaužytą pėdą ir užsidengė ausis. Žadintuvo tiksėjimas, paukščių balsai, lygus alsavimas, lovos girgždėjimas, kai virpėjo jos kūnas, o ji, iki kaulų kandžiodama pirštus, stengėsi užgniaužti kūkčiojimą, – visa tai buvo nepakeliama.

Dešimt minučių prieš įprastinį žadintuvo skambutį (6.45 val.) Marga nubloškė antklodę, išsitraukė iš spintos žieminę suknelę ir, nė nedirstelėjusi į Rudolfą, nudūmė į vonią. Po karšto vandens čiurkšle ji pasijuto geriau, tačiau, beruošiant pusryčius, jai vis tven-

kėsi ašaros, ir kai Rudolfas įsitaisė prie virtuvės stalo, ji jau nebesišluostė paplūdusių akių, leido ašaroms tekėti, kol jos pasiekė smakrą. Kiekvienas lašas prilygo begarsiam priekaištui, nė vienas neištarė nė žodžio. Rudolfas dėjosi abejingas ir ėmė studijuoti skelbimus bendruomenės laikraštyje. Kai Marga pasilenkė virš stalo dėlioti lėkščių, jis ištiesė jai savo nosinę. Tai nebuvo nei sarkastiškas, nei nuolaidus gestas. Marga suvokė jį kaip raginimą atleisti jam už netaktą; tačiau tuo pat metu ultimatumas buvo patvirtintas. Visa tai Marga perskaitė nė sekundės netrukusiame žvilgsnyje ir reagavo taip pat prieštaringai: atsisakė nosinės, bet sumurmėjo:

– Tiek jau to.

Įėjo Benediktas, netrukus po jo Konradas. Marga pilstė kavą. Jai drebėjo ranka, tačiau ji susivaldė. Visi tylėjo, niauriai, slogiai arba apatiškai, kiekvienas savaip. Konradas kelis sykius mėgino plepėti apie šį bei tą, bet jam taip niekas ir neatsiliepė. Marga bijojo, kad bet kurią akimirką gali apsižliumbti, o tada tektų aiškintis dėl savo ašarų, todėl taip pat nepratarė nė žodžio ir bejėgiškai žiūrėjo, kaip Konradas ima stebėtis tyla. Jis suraukė kaktą ir įsispoksojo pro langą. Margai palengvėjo, kai vos po penkių minučių (tiek valgoma bandelė) Rudis išėjo iš virtuvės.

Benediktas tepėsi sumuštinį pertraukai, barstė ant jo, kasdieninis ritualas, šviežius česnakų laiškus, kuriuos motina kaip ir kasryt buvo nuskynusi darže ir patiekusi. Iš užpakalinės kelnių kišenės riebaluotais pirštais jis išsitraukė „Reclam“ leidyklos knygelę, nusišluostė į ją nykštį ir ištiesė Konradui.

– Tau dar jos reikia? Ar galiu išmesti?

Marga, kuri kaip tik kraustė nuo stalo indus, pamatė, kaip Konradui atvipo lūpa, ir sustingo, mėgindama suvokti, kas atsitiko.

– Ar visą perskaitei? – paklausė Konradas, prispaudęs palapine sunertus pirštus prie apatinės lūpos. Jo akys blizgėjo.

– Perskaičiau. Tikrai nesveikos psichikos. Norėjai mane paerzinti, ar?

Konradas neatsakė. Pabrėžtinai lėtai pasiėmė knygelę, nuvalė ją skiaute laikraštinio popieriaus ir paslėpė marškinių kišenėlėje ant krūtinės.

– Hei, sugižai, ar ką? Manding, tam tipui ne visi namie! Juk tai bjauru! Sentimentalūs tauškalai!

– Tu taip manai... – Konradas tyliai kostelėjo ir nudelbė akis.

Benediktas atidarė įsivaizduojamą langinę:

– *Sorry**, jei sudirginau. Bet knyga tikrai trenkta nuo pradžios iki galo. Ketinimai gal buvo geri, na, taip, man laikas!

– Apie ką ten kalbama? – paklausė Marga ir čiupo Benui už peties.

Šis išsisuko nuo jos prisilietimo ir nėrė prie durų. Konradas, regis, negirdėjo klausimo, sėdėjo, pasinėręs į savo pirštų palapinę. Buvo girdėti, kaip žvyruotu taku barška Benedikto dviratis. Paskui tyla.

Marga apsisuko, jai vėl sudrėko akys. Ji pasilenkė virš kriauklės, veidrodinėje plytelėje matė, koks prislėgtas sėdi prie stalo Konradas, spoksantis į tuštumą, įbedęs pirštus į skruostus.

– Kas tai per knyga?

Marga neatsigręžė. Konradas krūptelėjo ir išsitiesė.

– Vakenroderis, – sumurmėjo jis, nežiūrėdamas į Margą.

– Aš jo nežinau. Ar jis geras?

– Tavo sūnus sako, kad ne.

Marga pastebėjo tulžingą, šiurkštų jo balso toną, be to, jis niekada nešnekėjo apie Beną kaip apie „jos sūnų“, tai skambėjo priešiškai. Dabar ji visai pasimetė, iš viso nebežinojo, ką galvoti apie šį įvykį.

– Tai dėl ko jūs susikibote?

Ji apėjo aplink stalą ir paplekšnojo Konradui per kaklą, troško, kad jis atsistotų ir taip pat ją apkabintų.

– Mes nesusikibome. Tai buvo tik, – Konradas stabtelėjo ir piktai nusišypsojo, – literatūrinis disputas...

– Bet judu nesutikote vienas su kitu!

Konradas nubaidė nesančias muses ir ūmai pakeitė temą:

– Pašnekėkime visai apie ką kita: aš jau taip seniai čia... Tetulyte, prašau suprasti mane teisingai, bet kartais man atrodo, jog

* Atsiprašau *(angl.)*.

tu manai, kad aš visiškai neturiu pinigų. Trumpai drūtai, aš norėčiau kiek prisidėti prie šeimos biudžeto. Tada geriau jausčiausi.

Išgirdusi šiuos žodžius, Marga būtų įmaniusi prasmegti skradžiai, ji manė, kad Konrado pasiūlymą lėmė pasibaisėtina pusryčių nuotaika. Dabar ji jau tikrai neprisivertė ką nors užsiminti apie Rudolfo ultimatumą, net mandagiai užšifravusi, nors jautė tokią pareigą.

– Apie tai negali būti nė kalbos, pamiršk tai, tučtuojau! Tu mane įžeidi!

Šį sykį ji veltui mėgino nuslėpti ašaras, jos ritosi nesulaikomai, o žodžiai įstrigo gerklėje. Konradas pašoko ir paglostė jai skruostus:

– Kas nutiko?

– Nieko. – Marga papurtė galvą, mėgaudamasi Konrado prisilytėjimu.

– Juk nutiko. Sakyk!

Užuot atsakiusi, ji tik suspaudė lūpas.

– Ar Benas vėl bjauriai su tavimi elgėsi?

– Ak, ne, nieko. Aš tik norėčiau...

– Ko?

– Kad jūs jau būtumėte artimesni vienas kitam. Bet jei ir judu jau pradedate...

Jai vėl užlūžo balsas. Tiesą sakant, ji norėjo pasiteirauti, ar pastaruoju metu Konradas dėl ko nors nesikivirčijo su Rudolfu, bet klausimas jai pasirodė per daug aiškus, Marga būgštavo, kad po to teks viską papasakoti ir dar tą pačią dieną ji praras Konradą. Galbūt, svarstė ji, jis dar galėtų kurį laiką pagyventi pašto užeigoje, Marga turėjo šiek tiek santaupų, slapčia jam įbruktų apmokėti už kambarį, labai mielai. Bet kaip jam pakišti šitą mintį, neužgaunant jo išdidumo?

Konradas nujautė, kad nuo jo kažkas slepiama, taip pat nujautė, kad tas kažkas sukasi apie jį. Bet ir nenorėjo to žinoti. Jo raginimai pagaliau pasakyti teisybę skambėjo netvirtai ir liovėsi per anksti.

– Tikrai nieko?

– Ne. Pašnekėkime apie ką nors kita. Ar tu jau daireisi naujos vietos?

Ji anaiptol nešnekėjo apie *ką nors kita,* Konradas tai matė jai iš akių, kurios, mažos ir raudonos, nežiūrėjo į jį.

– O taip. Išsirašiau mane dominančius adresus, žiūrėsime – kada nors šią savaitę manęs laukia pora telefono pokalbių, įdomu, ką jie man pasiūlys...

Kuo labiau melavo, tuo labiau jam skaudėjo. Sprogte sprogo iš įsiūčio ant Benedikto, kuriam vertė dėl visko kaltę. Marga pasiteiravo, ar iš pradžių nereikėtų atsisakyti savo senosios vietos. Ne, paskubėjo patikinti Konradas, tai būtų neįprasta ir neprotinga. Čiupo rankšluostį, bandydamas gestu nuslėpti savo melagystę, ir, šluostydamas indus, šnekėjo iki transo, – kad ketina brangiai parduoti savo kailį, kad tarnyba provincijoje finansiškai reikštų nuostolius ir tie nuostoliai turėtų būti kaip galima mažesni. Jis vėl puikavosi savo specialybės žiniomis, stengėsi įkvėpti Margai dar didesnę pagarbą nei lig šiol. Taip pat pasakojo apie Katriną, atskleidė intymių dalykų, penėjo Margą savo buvusios egzistencijos detalėmis, kruopščiai dozavo tą peną, šnekėjo tai, ką ji norėjo girdėti, bet ne per daug. Kalbėjo dėl savo gyvenimo. Iš toło kalbėjo apie savo gyvenimą.

7

Pederastas, niekingas pederastas, nors, antra vertus... Šešiolikos metų skirtumas nėra toks didelis, apylinkėje priprastas nuo senų laikų, anksčiau jaunuoliai iš pradžių turėdavo ko nors pasiekti, „užgyventi“, susikurti pagrindą. Paskui, beveik keturiasdešimties sulaukę, imdavo į žmonas aštuoniolikmetes nekaltas aveles, o aš, aš guliu šalia šito nuo aistros įraudusio, prakaituojančio kūno ir esu šaltas. Vienas pirštas jai uodegoj, kitas jai burnoj, galvoju sau: tikrai malonus žmogus, šita Berita (Dieve, kad tik nesusijuokčiau), kaip tik tai, ko reikėtų Benediktui.

Tyrinėdamas Beritos kūną, Johanseris pats sau daugiau panėšėjo į gydytoją nei į meilužį, mieliausiai būtų diagnozavęs: „Viskas gerai!“ ir užleidęs savo vietą kitam. Kiekviena minutė, kurią čia praleido, buvo sugriežtinta kontrapriemonė, baudimas, nedalyvaujant delinkventui, ne kas kita, ir Johanseris mėgavosi bausme tūkstantį kartų labiau nei audringai besiveržiančia mergaite, kuri aistringai, su žaviu nepatyrimu laikė jį apkabinusi ir troško tapti moterimi. Jis priešinosi. Padaryti galą jos nekaltybei, palikti pėdsakus, pralieti kraują, gamtos klasta, čia buvo kažkas įpareigojančio, ko lig šiol dar niekada nebuvo suvokęs. Kita vertus – ar tai bausmė, jei baudžiamasis nieko nenutuokia ir niekada nieko nepastebės? Vargše Berita, aš esu kiaulė, nes bjauriai naudojuosi tavimi, kad pigiai atkeršyčiau. Tik tiek, kad tau, regis, patinka.

Kai Johanseris per pietus atkeliavo į Bulbruną ir lūkuriavo prieš Beritos namą, dailų vidutinio dydžio statinį namų eilėje – adresą

sužinojo iš telefonų abonentų knygos, – jis nebuvo tikras, kiek galės pasiekti, nors kalbėdama ji aiškiai rodė jo geidžianti, sakiniais, kupinais vienprasmybių ar dviprasmybių. Viskas ėjosi daug lengviau ir greičiau nei drąsiausioje vaizduotėje.

Ji jo troško. Jam patiko, kad jo trokšta. Bet ir viena, ir kita jau tebuvo pasiteisinimas, dabar, po to, kai jis išsiliejo jai ant krūtų, balti lašai ant per didelių, tamsiai rudų spenelių laukelių, dabar, kai ji trynė spermą ir smalsiai uostė savo pirštus.

Anos krūtinė, deja, tikriausiai yra beveik androginiškai plokščia, Berita jai ramiai galėtų šiek tiek atiduoti. Ak, kaip ji glaudžiasi ir laižo, šis anksti subrendęs mielas pūstažandis vaikas, tvirtas ir užsispyręs. O ji lanksti, reikia pripažinti. Maloniai kvepia riešutu, iš tiesų gaila, kad man ji visai vis tiek. Defloracijos nereikia, šiandien bausmės pakaks, aš dar kartą patenkinsiu ją ranka, *à la postillon**, tai jai patinka...

– Tai didįjį reikalą atliksime kitą kartą?

Jos balsas šelmiškai plazdėjo tarp varžymosi ir save bandančio narsumo. Johanseris neatsiliepė, „didysis reikalas“, koks kumeliukiškas apibūdinimas...

Johanseris ieškojo vis naujų pasiteisinimų. Kaip ji pakvietė jį ir nusitempė į savo kambarį, iš karto jį apglėbė... Jam būtų buvę nesmagu susitikti josios tėvus, bet Berita jį nuramino, abiejų tėvų nesą namie, jie darbe, tėvas – bendruomenės tarybos narys, motina – sekretorė padėjėja iš nuobodulio, Gamtosaugos draugijos vietinių grupių susivienijime.

– O Benas? – paklausė jis. – Ar nėra pavojaus, kad jis užsuks?

– Nemanyčiau. O jei ir taip? Tada tu esi čia ir su manimi. Turės su tuo susitaikyti. Taip jau yra.

Konradui pasidarė karšta:

– Aš noriu, kad apie tai niekas nesužinotų. Pažadėk! Kitaip aš iš karto apsisuku ir išeinu.

– O kodėl tu nenori pakovoti už save? Kada nors Benis vis tiek sužinos.

* Seilėmis *(pranc. šnek.)*.

– Galbūt, bet ne dabar. Tai būtų... per žiauru. Pažadėk!

Ir, klausydamasis pažado, Johanseris dar su pasitenkinimu, žavėdamasis savo paties gudrumu, širdyje kikeno. Kiaulė aš neraliuota...

Sieninėje spintoje stovėjo Asterikso tomai nuo 1-mo iki 29-to, daugybė videokasečių, taip pat kelios knygos, tarp jų nė vienos, kuri Johanseriui būtų kėlusi norą apie ją šnekėti. Tos, kurias žinojo, jam atrodė lėkštos, tos, kurių nežinojo, dar lėkštesnės. Matydamas sustatytus nelanksčius gyvūnėlius, juodą, aksomiškai mirguliuojantį banginį, margą papūgą, aviną ir du krokodilus – jie išdidžiai pūpsojo lentynoje, išklotoje mažomis pliušinėmis pagalvėlėmis, ir familiariai laikė apglėbę vienas kitą – Johanseris dar aiškiau suvokė savo elgesį kaip vaiko žaginimą.

Ant grindų gulėjo daugybė drabužių. Nepaisant aromatizuotos žvakės skleidžiamo smelkiančio vanilės kvapo, kambaryje buvo kažkas jaunatviškai skaistaus, švelnaus lyg iš poezijos albumo, ir troškimas tapti suaugusia, kaip ir kiekvienas troškimas to, kas dar nepažinta, buvo tik apsimestinis. Tariama Beritos patirtis, jos geismas ir raivymasis be jokio varžymosi, jos drąsus, daugiau nei ryžtingas puolimas, net maniera, kaip ji bučiavo, laižė, čiulpė ir kabinosi nagais Konradui į odą, tai buvo pagrįsta ne praktika, o perimta iš vaizdinių pamokų, stebint lovos scenas filmuose. Menkučiai dvejonių, prisivertimo gestai, pavyzdžiui, kai ji žiūrėjo į Konrado stimburį kaip į naują egzotišką vaisių iš Tengelmano vaisių vitrinos ir iš pradžių tik liežuvio galiuku lietė varpos galvutę, išdavė jos netikrumą, erosą mechanizmu paverčiantį klausimą pačiai sau: ar viską darau teisingai? Jos jaudulio, įžengiant į naują žemę, negalėjai sumaišyti su tikru susijaudinimu.

– Ar tu manęs nori? Turiu galvoje – fiziškai?

– Aišku.

– O kiek moterų tu jau esi turėjęs?

Konradas iškėlė du pirštus, vieną už Katriną, kitą už Somnambelę.

– Tai aš pusiau su bėda! – Berita nusijuokė iš žodžių žaismo ir iš karto baugščiu balsu paklausė, ar jis dar ilgai čia būsiąs.

– Nežinau. Šiaip ar taip, dabar man reikia eiti. Dar turiu reikalų.

– Ar rytoj pasimatysim?

– Rytoj negerai. Aš tau paskambinsiu.

– Paskambink. – Beritos balsas pagilėjo, mergaitė labai kentė dėl neslepiamo Konrado blaivumo, bet priėmė jį geranoriškai. – Nesuk sau galvos dėl Benio! Juk iš to jokios naudos. Aš niekada nebuvau su juo iš tikrųjų.

Johanseris nenorėjo, vaidindamas mylintį, dar labiau pabloginti reikalo.

– Laikykis!

Ką aš padariau? Ir ką aš...

– Na ir atsisveikinimas! Bent jau pabučiuotum!

Ir jis ją pabučiavo. Ir ji pamojavo. Ir jis išėjo. Ir saulė leidosi. Taigi taigi. Taigi taigi taip. Šarmo skonis burnoje. Dabar jam norėjosi nusigerti.

Erotinės pergalės dieną, tegu ji pati taip noriai puolė jam į glėbį – kaip tik tada, – pakeli skiauterę, jautiesi narsesnis nei paprastai. Reikėtų išnaudoti.

Kelionei atgal Johanseris pasirinko ne uoloje iškaltą takelį, ne serpantiną, o apsuko plynaukštę iš kairės, taip pasieksiąs pašto užeigą iš šiaurės, pro Ešenbergą ir gimnaziją. Aibė kelių ir išmintų takelių, besiraitančių apie Ešenbergą, siūlė nesuskaičiuojamą daugybę pasivaikščiojimo galimybių, du sykius nekartojant tos pačios kelio atkarpos. Čia buvo net pilies griuvėsiai, tiesa, juos sudarė tik pora akmens kvadrų; net pamatų nelabai galėjai matyti, galimas daiktas, tosios pilies net nebaigė statyti arba didžiąją akmenų dalį panaudojo kitoms statyboms. Žavi, keistai nepastovi vieta. Griuvėsiai, iš teisybės per stiprus žodis šioms kelioms apaugusioms kalkių nuotrupoms apibūdinti, buvo tokie neatpažįstami, kad jau beveik vėlei prarado tą „memento mori"* rangą, į kurį taip noriai

* Atmink, kad mirsi *(lot.)*.

pretenduoja griuvėsiai, suteikdami kraštovaizdžiui liūdesio bruožų. Jei sėdėdavai ten, viršum šlaito, netrukus išgirsdavai bumbsintį dundesį, ir iš tunelio, „žvikės“, išlėkdavo traukinys; šnypšdavo stabdžiai, elektros laiduose tvykčiodavo mėlynos iškrovos, melancholiškoji klišė būdavo grubiai sugriauta. Bet paskui, po to einančiu tylos periodu, mintys vėl sukdavosi apie keliautojo „aš“ tarytum kelių turbanas aplink kalną. Bent jau Johanseriui atrodė neįmanoma tam atsispirti. Nors žvilgsnį čia, lygiai kaip ir žiūrint nuo plynaukštės, traukė Acherio slėnis, akys nejučia vis krypdavo į griuvėsius, ir tolis išnykdavo.

Pradėjęs studijas, Johanseris parašė didelę reakciją sukėlusią esė apie griuvėsius, nors pats tuo tikslu neaplankė nė vienų.

Kuo labiau akmuo, nugalėtas kerojančios augmenijos, praranda savo praktinę reikšmę, tuo įtikinamesnis jis kaip paminklas. Žvelgiant į jį, laikas susijungia į apčiuopiamą fenomeną, paguoda įsimaišo į netektį. Bet kokia žmogaus užduotis demaskuojama kaip iliuzija ir užduotimi tampa tik per prievartą; o tuo pat metu patvirtinamas iliuzijos, kaip sakmės, grožis. Griuvėsiai skelbia laisvę. Ši, apie savo ribas žinanti ir todėl beribė laisvė, į at-mintį paverčianti bet kokią mintį, šis su jam būdinga iliuzija sutinkantis, atkaklus tobulybės troškimas, ši pasimėgavimą teikianti žūties ir pražūties laisvė sudaro esminį romantizmo branduolį.

Taip, apytikriai, prasidėjo Johanserio esė. Toliau buvo teigiama, jog griuvėsiai, pagrindinis romantizmo motyvas, esą ir romantinio išpuikimo motyvas, pasiremiant tais kitais, specialiai pastatytais griuvėsiais, kurie nuo pat pradžių sumanyti kraštovaizdžiui papuošti. Statiniai, kurie net nepraėjo aplinkiniu keliu juos apgyvendinant, kurie tik vaizdavo žlugimo laukiančią būtį ir peršoko ją kaip nereikalingą vargą. Dekadentinio, teatrališku tapusio nuobodulio kulisai, travesti, kelte sukėlusi audringą lėkimą į mašinų varomą amžių. Dėl to Johanseriui teko iškęsti aršią kritiką, nes, savaime suprantama (lyg jis pats to nebūtų žinojęs!), dirbtiniai griuvėsiai dar prieš romantizmą jau seniai buvo madingi. Na ir kas? Kaip tik tai jis ir norėjo pasakyti, – kad romantizmas, ne taip jau sunkiai suvokiamas paradoksas, nuo pat pradžios visą laiką pasižymėjo išpuikimu, ir *net kilęs buvo iš to išpuikimo*. Bet to-

kioms delfiškoms teorijoms jis tuomet buvo per daug studentas ir per mažai daktaras, kad dėstytojai nebūtų galėję jo sudrausminti iš savo aukštybių. Jį ne itin subtiliu būdu privertė parašyti antrą, gerokai sušvelnintą variantą.

Dabar, eidamas pro gimnaziją, Johanseris suvokė, jog čia buvo pirmoji iš daugybės nuolaidų, ir jam buvo koktu apie tai galvoti, visų pirma todėl, kad jo jau seniai nebedomino, ar jis buvo teisus, ar ne; būtų įstengęs pateikti argumentų ir kontrargumentų, nesigriebdamas jokio melo. Nes viskas, ką bepasakytum, dabar jam regėjosi vienodai įtikinama, kitais žodžiais tariant: vis vien.

Kažkas netikėta, nuostabu, Ana – ji ėjo jam priešais per kaimo aikštę, tikriausiai galvojo, kad jis prapėdins pro šalį, įsižeidęs ignoruos smuklę. Kiekvienu žingsniu, kurį žengė link jo, baidė, it trepsėdamas koja vytum šalin šunį, pragaištingą retrospekciją. Neprabėgo nė ketvirtis sekundės, kai Johanserio veidas apsiniaukė, jis kilstelėjo rankas, lyg lauktų puolimo. Kaip Ana pasikeitė! Avėjo juodus batus su sagtimis, bukais galais ir pusaukščiais barokiškais kulnais. Prieš porą trejetą metų tokius batus Johanseris dažnai matydavo sostinėje, ir, avimi trumpai kirptų mergaičių juodais džinsais ir lakūnų striukėmis, tie batai jam visai patiko. Anai jie visiškai nederėjo, jos šiaip grakšti eisena virto žirgliojimu. Apsirengusi buvo baltu plisuotu sijonu ir trumpute balta palaidinuke, surišta virš atviros bambos, atrodė kažkaip proletariškai, taip šeštadienio vakarą puošiasi pagrindinės mokyklos* moksleivės prerijų užkampyje. Tačiau Johanseris iš karto suabejojo savo žiauriu sprendimu, juk jis nėmaž nenutuokė apie madą ir labai menkai rūpinosi savo paties apranga. Jam kilo įtarimas, jog bandąs kaip nors nuvertinti Aną, pigus revanšas už patirtą pažeminimą, jį erzino, kad užkibo ant šito nesąmoningo žiūrėjimo kabliuko. Visi svarstymai, nuo žvilgsnio į batus su sagtimis iki savo neobjektyvumo pripažinimo, netruko nė dviejų sekundžių, Johanseriui dargi užteko laiko beprasmiškai registruoti, kokia lėkšta jo minčių grandinė.

* Aukštesnioji liaudies mokyklos pakopa – 5–10 klasės VFR, Austrijoje. *(Vert. past.)*

– Ei, Konradai!

Ana apdovanojo jį drovia šypsena, kuria jis vis dar nenorėjo patikėti, ieškodamas joje slaptos klastos.

– Kas nutiko?

– Pyksti? Ak, liaukis, gerai? Man labai gaila, aš tikrai siaubingai elgiausi. Buvau bjauriai nusiteikusi, atleisk! Vinhartas taip pat prašo atleisti. Mums tikrai labai nemalonu. Ar užeisi su manimi?

Johanseris linktelėjo. Karščio gumulas, susikaupęs kažkur kūne, išsisklaidė, šilti spinduliai sklido iki pat kojų ir rankų pirštų galiukų. Kokia Ana graži! Gaivi, žydinti, švytinti moteris, besišypsantis stebuklas, ir tiek... Ir net jeigu ji, kaip spėjo Konradas, baigė tik pagrindinę mokyklą, net jeigu ji panelė proletarė, tegu! Prerijų užkampyje ramia sąžine galima rengtis taip, kaip ten įprasta, na, žinoma! Visa kita būtų tik beždžioniškas mėgdžiojimas.

Baleriniška Anos figūrėlė šokčiojo priešais jį, lengva, grakšti, šviesa žaidė jos liepsnojančiuose plaukuose, it raibuliuotų ramios jūros bangelėse. Paskui, geidulių kupinoje salės prieblandoje, ji pasilenkė, į įprastinę vietą padėjo Konradui pagalvėlę, tai darydama išrietė užpakaliuką, po sijonu išryškėjo kelnaičių krašteliai, ir kai ji, vis tebesišypsodama, iš pažiūros kuo geriausios nuotaikos, alaus bokalą ne pastatė, o teikte pateikė – taip, kaip tik taip, fėjos dovana nusmurgusiam hominidui, – Konradas pagalvojo, jog jo laimė negalinti būti tikra. Vienui vienas su ja salėje, ji žiūrėjo į jį, drąsindama, geraširdiškai, stebuklas nedingo, visas nepatiklumas tapo juokingas ir pranyko.

– Na, o dabar sakyk, kas ten buvo?

– Kur?

– Kad tau buvo negerai.

Staiga šypsena dingo nuo Anos veido, užleisdama vietą švelniai rezignacijai. Johanseris nepastebimai krūptelėjo ir atsitraukė.

– Taaip, Konradai, toks jau tu, matyt, esi. Tau visada viskas paprasta.

Anos balsas tapo pamokslaujantis, nuvargęs, išmintingas, taip kalbama mokiniams, kurie nieko nesuprato, kuriems reikia dar sykį pakartoti.

– Man – man viskas paprasta?

– Tu visąlaik klausinėji. Net negaliu prisiminti, kad kada nors būtum ko nepaklausęs.

– Tikrai?

Johanseris išsiviepė, mėgindamas paversti pokštu jam nejučia išsprūdusį klausimą. Širdies gilumoje nujautė, ką Ana turi galvoje, tik dar nebuvo pasiruošęs tai išgirsti, taip pat negalėjo patikėti, kad iš tiesų turima galvoje tai, ko jis širdies gilumoje troško.

– Vinhartas ir aš – mes susižadėjome.

– Na, ką gi – puiku... Kažką panašaus ir galvojau.

– Taip. Tu daug galvoji. Tą aš jau pastebėjau.

Johanseris jau buvo beatsakąs klausimu, tačiau nepravėrė lūpų ir ėmė gurkšnoti alų.

– Rugsėjo pirmą vestuvės.

– O kitados prasidėjo karas.

– Nebūk bjaurus. Kiekvienam savas šansas.

Ana tai ištarė taip šaltai ir rimtai, kad Johanseriui užgniaužė kvapą, jis nedrįso pakelti į ją akių ir spoksojo į alaus putą.

– Kiekvienam?

– Na štai! Ir vėl! Na taip, tu jau nepasikeisi.

– Bet...

– Tu tik klausinėk, klausinėk, klausinėk! Taip tikrai tapsi protingas.

It primuštas šuo Johanseris gūžėsi nuo jos žodžių. Visi pokalbiai su Ana iš atminties susidėliojo į filmą, kuris pašėlusiu greičiu sukosi priešais jį ir reikalavo naujos traktuotės.

– Šeštadienį čia švęsime sužadėtuves. Norėtumėm pakviesti ir tave. Ar ateisi?

– Aš... nežinau, ar dar būsiu čia šeštadienį... Ne, manau, kad ne, tai būtų... Pasakyk Vinhartui, kad jį sveikinu...

– O kas tave taip nubučiavo, kad net dėmelė liko?

Praėjo šiek tiek laiko, kol Konradas suvokė jos klausimą. Jautėsi visiškai priblokštas.

– Dėmė... kur?

– Na štai, ant kaklo.

– O, tai... ne, čia nenubučiavo, ne. O kas ir būtų?

– Aš gi nežinau.

– Ne, aš... visai vienas. Dėmelė – gerai, kad pasakei – ji tikriausiai... hm, net nenumanau...

– Juk tu visas paraudai!

Ana nusijuokė ir nuėjo už baro krapštytis prie laidukų, nors to, ko gero, visiškai nereikėjo. Konradas galvojo, visą laiką galvojo pulti jai po kojų, aiškiai prisipažinti, kad ją myli, maldauti, kad Ana priklausytų jam, pagaliau jam, niekam daugiau. Ko gero, jam būtų užtekę drąsos, tikriausiai būtų užtekę, jei jis būtų buvęs kitoks žmogus, žmogus, turintis teisę drįsti, žmogus, kuriam bet kurią akimirką negresia kalėjimas, žmogus, kuris, nekalbant apie kalėjimą (Johanseriui tai skambėjo nors ir tikroviškai, bet dramatizuotai – nes nepajėgė to įsivaizduoti), švaria sąžine gali kviestis kitą žmogų, nereikalaudamas, kad šis kęstų tūkstančius vargų. Taigi sėdėjo tylėdamas, paskendęs mintyse, kol kažkuriuo momentu Ana išėjo. Nepaisant visko, Konradas jautėsi laimingas. Apgirtęs vos nuo vieno bokalo alaus, klajojo žvilgsniu po salę. Čia turėtų būti prieglobstis, slėptuvė nuo pasaulio, ir net jei Ana taptų Kentaure, jis ir toliau galėtų turėti teisę žiūrėti į ją, gyventi jos grožiu. Konradas padėjo ant stalo penkių markių banknotą ir atsistojo. Šiandien jau nebeturėjo ką pasakyti.

Išeidamas, kaip beveik visada, stabtelėjo prie senų nuotraukų, kurios jį nepaprastai traukė, galbūt todėl, kad jos irgi reiškė „griuvėsius“, daug detalesnės sakmės, bet dėl to ne mažiau paslaptingus. Jis apstulbo.

Nuotraukos buvo pasikeitusios, šiaip ar taip, iš pažiūros jos kuo absurdiškiausiai pasikeitė. Jose esančių žmonių gretos praretėjo – likusieji atitinkamai pasislinko, kad nuslėptų baltas dingusiųjų vietas.

Juk aš išprotėjau! Konradas pliaukštelėjo sau per kaktą ir neatsigręždamas išdūmė lauk.

8

Rudolfo ultimatumas, apie kurį Johanseris vis dar nieko nežinojo, įpusėjo. Margai širdis neleido ką nors pasakyti, ji toliau puoselėjo viltį ir ėmėsi šiokių tokių veiksmų, kad paskatintų vyrą nusileisti. Tik atvirų debatų vengė, manydama, kad taip nieko nelaimės, Rudolfas tik dar labiau užsispirs. Jos paprastas, sveikas mąstymas, nepratęs prie aplinkkelių, jaudinančiai stengėsi viską sušvelninti, netiesiogiai išsakyti argumentus, pakuždomis užsiminti apie kartu su Konradu išgyventas, tik Konrado dėka patirtas šeimyninės idilės scenas. Nuolat kartojamais signaliniais žodžiais, tokiais kaip: kaitra, prakaitas, negesintos kalkės, nuovargis, lietvamzdis, kraujo apytakos kolapsas, įkurtuvės, taip pat cigarilė per pertrauką ir liūtis, – Marga bandė užkeikti gegužį ir kartu su juo traukiančią garažo perstatymo eros dvasią.

Rudolfas dažniausiai jos nė neklausydavo. O jei ir klausydavosi, to neparodydavo. Margos grimasos jį vargino, juo labiau kad pats nebūtų galėjęs įvardyti kokios nors aiškios priežasties, kodėl nori išgrūsti Konradą, išskyrus, o to jis nenorėjo pripažinti, jausmą, tą jausmą, kuris neapleido nuo pat pradžių, kuris, per tą laiką užslopintas, nūnai augo sulig kiekviena diena. Nekonkretus, argumentais nepagrindžiamas grėsmės jausmas.

Rudolfui gerokai pakyrėjo Margos ašaros, jis nebuvo toks žmogus, dėl kurio turėtų kentėti kiti, jau vien todėl, kad jo paties nevargintų kitų kančia. Vis dėlto tokį sunkumą, koks atsirasdavo dabar, kai pro šalį eidavo Konradas, paskutinį kartą Rudolfas jautė per karą, ir net tada ne taip intensyviai. Gal gresiančios nelem-

ties nuojauta, o gal tik įkyri mintis, ir viena, ir kita Rudolfui atrodė įmanoma. Tikras ir nenuginčijamas buvo vien sunkumas ir jo sukelta melancholija, per jį Rudolfas valandų valandas, o dažnai ir ištisas dienas nepajėgdavo dirbti. Mėginimai prisišaukti pagalbą per eterį, gauti paaiškinimų, liko nesėkmingi. Kartą jam pasirodė, lyg labai tyliai, iš didžiulio nuotolio girdėtų brolio balsą, tačiau ryšys, per daug silpnas, tuojau nutrūko. Rudolfas tvirtai tikėjo, kad ano pasaulio gyventojai gyvena už laiko ribų, todėl jiems vienodai atvira ir praeitis, ir dabartis; jis laukė kokio nors įspėjimo. Kad jo brolis taip mažai tesistengė užmegzti aiškų kontaktą, galėjo reikšti, jog nebuvo jokios rimtos priežasties jį įspėti. Antra vertus, bekūniai gana retai kišdavosi į žemiškus reikalus, be to, nepaisant visos pagarbos, Ervinas buvo blogas žmogus, kuris niekada nieko nedarė dėl kitų ir be saiko engė ir išnaudojo Rudolfą, ketveriais metais už save jaunesnį. Vedęs Edviną, tą siaubingą šventeivą bobšę, kuri anksti rytą lėkdavo į adventistų bažnyčią, o vėlai vakare iki mėlynių primušdavo savo sūnų (ir vien dėl šios priežasties pakentė namuose kosmetiką), Ervinas visiškai surambėjo ir ėmė gerti. Marga niekada nematė, o gal nenorėjo ar negalėjo matyti tų mėlynų dėmių ir raudonų dryžių. Rudolfas juos pastebėjo tik todėl, kad sykį, kai įžengė nepasibeldęs, dvylikametis Konradas stovėjo vonios kambaryje iki pusės nuogas. Berniukas iš karto čiupo rankšluostį, Rudolfas nieko nesakė, nesikišo, savo žmonai apie tai irgi nieko neužsiminė. Iš bailumo ar manydamas, kad įsikišęs dar labiau pakenks Konradui? To pats niekada galutinai nenusprendė. Kai atėjo žinia apie Ervino ir Edvinos mirtį, Rudolfas lengviau atsikvėpė, ir jau kitą akimirką jam kilo klausimas, ar nebus čia prisidėjęs Konradas. Nors avarija nekėlė jokių abejonių, tos akimirkos įtarimas visam laikui paliko savo žymę. Rudolfas suprato Konrado prakeiksmą, taip, jis džiaugėsi, džiaugėsi, kad su šiuo reikalu daugiau nereikės turėti nieko bendra. O dabar, staiga, po trylikos metų, pražuvėlis vėl atsirado it į krantą išplautas reliktas, negana to, atrodė, jog jis apskritai nebenori išvykti.

Ar Konradas dar atsiminė sceną vonios kambaryje? Tikriausiai ne. Rudolfas nuoširdžiai stengėsi elgtis su sūnėnu žmoniškai, ko-

rektiškai, bet slapčia visąlaik žiūrėjo į svečią kaip į kliuvinį ir ilgesingai laukė dienos, kai šis išvyks. Tylėjo ilgiau nei penkias savaites – pareiga, jei tokia egzistavo, jau turėjo būti atlikta.

– Neseniai Konradas man netgi pasiūlė šiek tiek prisidėti pinigais prie namų ūkio.

– Na ir kaip? Tu sutikai?

– Bet Rudi, juk taip negalima!

– Nes jis išvis neturi pinigų?

– Ne, nebūk taip nusiteikęs! Tu šiandien piktas kaip ir tavo sūnus!

– Dar keturios dienos, – atsakė į tai Rudolfas, sąmoningai negailestingai.

Kuo ryžtingiau jis išmestų Konradą, tuo lengviau galų gale tai pakeltų Marga, išlietų porą ašarų, bet kada nors vėl nusiramintų ir nebegadintų jam nervų kiekviena proga. Jos dažniausias argumentas, jog Konradas darąs Benediktui teigiamą įtaką, Rudolfo nuomone, buvo chimera, persikraustęs vaikinas elgėsi lygiai taip pat kaip anksčiau, tik erdvinis nuotolis mažino galimybes konfliktuoti.

– Rytoj jis žada pradėti šnekėtis dėl darbo. Taip pat jis sakė, kad kada nors hali... habiti... kaip tai vadinasi?

– Habilituos.

– Tikrai. Tada mūsų šeimoje bus tikras profesorius. O jie gerai uždirba, tie profesoriai... Kur tu eini?

– Vakarieniauti.

– Juk vakarienė tik po valandos.

– Todėl aplinkkeliu.

– Ką? – Marga suprato ne iš karto, išgirdo Rudolfo žingsnius ant laiptų į rūsį, išgirdo, kaip trinktelėjo užveriamos durys.

Pirmą sykį bandymai perkalbėti vyrą jai pasirodė beviltiški. Niekas negelbėjo, nuo Konrado nebuvo galima ilgiau slėpti.

Rytoj, pasakysiu rytoj, užteks. Arba ne, aš jam nieko nesakysiu, tegu tai daro Rudolfas, kaip jam iš viso kilo mintis užkrauti man tai ant sprando, tegu jis pasako, pasako į akis! Ir ji atsiduso, žinodama, kad galiausiai padarys tai pati, kaip galėdama švelniau ir be triukš-

mo. Įsivaizduojant jai suspaudė krūtinę; išblyškusi nuo įsiūčio ir sielvarto, ji aprėkė Benediktą, kuris kaip tik įžengė pro duris:

– O tau čia ko?

Benediktas išpūtė akis:

– Ko man čia? Atsiprašau, aš čia gyvenu!

Iš dubens su vaisiais Benediktas pasiėmė obuolį ir pasipiktinęs pakraipė galvą, bet atrodė kiek neryžtingas, tarsi būgštautų, kad motinos purkštavimas gali turėti visiškai konkrečią priežastį.

– Ak, atleisk! Aš tokia nervinga...

Po šių žodžių vaikino veidas nusigiedrijo, jis ėmė mėtyti obuolį iš vienos rankos į kitą ir atsirėmė į virtuvės duris.

– O kaip žiūrėtum į apsilankymą pas psichiatrą?

– Ką tu sakei?

– Klausos sutrikimai irgi simptomas. Laiku negydant, pakrinka suvokimas.

– Klausyk, ar pakvaišai? – Marga, lig tol stovėjusi prie indaujos kaip prie Raudų sienos, žemai nulenkta galva, išsitiesė ir netikėdama įsispitrėjo į Benediktą.

– Ligai progresuojant, pakvaišę paprastai atrodo visi kiti, tik ne pats. Galiausiai pacientas mano, jog jis liko vienintelis normalus žmogus.

– Kodėl dabar dar ir tu taip niekšiškai su manimi elgiesi?

– Sirgdamas visiška paranoja, pacientas bet kokią diagnozę atmeta kaip niekšybę. – Benas sukikeno ir abiem rankomis įsisprendė į žemas lubas. – Šulus lyg termitai suėda. Fu, šiandien vėl stogas važiuoja. Greitai visai nuvažiuos.

– Benai, ką tai reiškia? Tai ne pokštai! Su savo motina nedera kalbėti kaip su išprotėjusia, net juokais!

– Pokštai? Juokai? Bet tu dėl jo visai išprotėjai!

– Dėl ko? Dėl Konrado?

– Na, aišku. Tai jau įgauna erotinių bruožų!

– Tu parše! Ką sau manai? – Skaudžiai įžeista Marga gaudė kvapą, prispaudė prie krūtinės sukryžiuotas rankas ir sutrepsėjo. Jos balsą pertraukė kūkčiojimas. – Dink iš akių, šiandien nebenoriu tavęs matyti!

– Ką gi! Ką gi...

Vaikinas paleido lubas, nėrė lauk, tarsi sijos kristų žemyn, pasisuko ir priemenėje susidūrė su Konradu. Netaręs nė žodžio, pradūmė pro jį.

Johanseris, tylus klausytojas už durų, buvo paskutinės pokalbio minutės liudininkas. Iš nesutramdomo įtūžio išpūtė žandus. Prisiglaudė visiškai sutrikusią motiną, tačiau nenorom, nebeturėjo ūpo guosti, raminti, teisinti pusbrolio.

Ne jis, tai tapo jam daugiau negu aišku, ne jis – Benediktas buvo čia svetimas, ramybės drumstėjas, sporagrybis. Šis pasišlykštėtinas išgama, bjaurus vaikigalis, atėmęs iš *jo* paveldėtinę vietą, o ne atvirkščiai.

Vakarienė prasidėjo dvidešimčia minučių vėliau. Konradas spoksojo pro terasos langą, čiupinėjosi šalį, po kuriuo slėpė dėmelę nuo bučinio. Marga be jokios sistemos knebinėjo po savo lėkštę ir gūžėsi nuo Rudolfo žvilgsnių, kurie, negailestingai, primygtinai, regis, vis kartojo: namuose netvarka. Netvarka. Netvarka.

9

Vietovė apie Yberacho aukštumas buvo liūdnai pagarsėjusi savo vasaros liūtimis. Per dangų driekdavosi horizontalūs žaibai, lietus prapliupdavo vėlai, o kai prapliupdavo, lydavo trumpai ir smarkiai, tačiau amalas virš pelkės dar ilgai nesiliaudavo ir liepsningai nutvieksdavo pilkus, violetinius ir juodus sluoksniais sugulusių debesų klodus. Tas liūtis dažnai lydėdavo stiprūs škvalai; dešimtys kinivarpų pagraužtų eglių lūždavo ir likdavo gulėti savaičių savaites. Miško juosta nuolat retėjo, audros niokojo ją eilė po eilės, tarsi norėdamos prasigauti iki paties centro. Vakar vėl šitaip iškapojo mišką, bet Nyderenslingene tai nelabai buvo jausti, šiek tiek krušos vėlai vakare, trumpas, teškantis lietus, nieko, kas keltų vynininkams neviltį.

Johanseris nežinojo, ko ieško pelkėje. Be aiškaus tikslo skubėjo pro vėjo nuverstas egles ir stebėjosi, kaip nusiaubtas miškas. Priešpiet šnekėjosi su Benediktu, norėjo suteikti jam dar vieną, paskutinį šansą ir laukė jo prie sodo vartelių. Vaikinas ruošėsi važiuoti į mokyklą, nepusryčiavęs, net kavos negėręs; Johanseris uždėjo ranką ant dviračio vairo, užtvėrė kelią, ketindamas, jei reikės, įniršti.

– Pabučiuok man... Pabučiuokit visi! O su savo motina kalbu taip, kaip jai reikia, nekišk nosies! Ką tu sau manai, kas tu toks?

– Paprasčiausiai pasakyti „pabučiuokit man visi“ yra baisiai nesveika nuostata!

– Apskritai gyventi nesveika. O dabar leisk!

– Nesveika – tai dar nereiškia, kad blogai. Priešingai. Viešpatie Dieve,

kodėl tu nenori būti man draugas? Juk tu ne iš kelmo spirtas! Turi problemų mokykloje? Kodėl man nepapasakoji, kas tave jaudina?

Konradas norėjo nutiesti jam tiltą, nedaug trūko, kad būtų praradęs savitvardą ir pasinaudojęs tuo, ką žino. Tik pasikeitęs Benedikto tonas dar sulaikė jį nuo šito, nelauktas, nuginkluojantis posūkis į melancholiją:

– *Manęs niekas nejaudina. Kitaip manęs čia jau nebebūtų.*

Nugriuvę medžiai užvertė kai kuriuos takus. Johanseris brovėsi pro tankias gervuoges ir šakų raizgalynę, žemė buvo drėgna. *Čempės* – žodis, kuriuo Marga vadino šlepetes, jam taip nepaprastai patiko, kad, vis kuždėdamas jį pats sau, valandų valandas galėjo mėgautis šia onomatopėja.

Liūne gulėjo žaliomis marmuro gyslelėmis išmargintas kiaušinis, beveik apvalus, iš pažiūros sveikas. Johanseris jį pakėlė ir paklausė, krestelėjo.

– *Tai tau viskas vis tiek, taip? Ir tai, kad skaudini kitus?*

– *Ne. Tai bent jau teikia malonumo. Hei, man reikia į mokyklą...*

– *Tu rimtai?*

– *Be penkiolikos aštuonios, visai rimtai.*

– *Netauzyk niekų, vyruti! Jei kiek ir pavėluosi, tai jau tikrai neturi jokios reikšmės.*

Konradas prikando lūpą, dėl šito išsprūdusio „jau“, kuris iš minčių pateko į kalbą. Laimė, Benediktui tas žodelis, regis, neužkliuvo.

Konradas numetė kiaušinį. Gyvybės jame, žinoma, jau nebuvo. Medis išpurto iš šakų įkyrius paukščiukus.

– *Kodėl tu vis nori spręsti, kas man turi reikšmės, o kas ne? Gal mano motina tave taip išdresiravo, ką?*

Johanseris nejučia pasekė vaikino žvilgsnį; Marga, išpurtusi šmėkla už virtuvės lango, prispaudusi nosį prie stiklo. Jis paleido vairą.

Paukščiai, pavyzdžiui, – tai Tanato medžiaga. Nuo jų balselių skamba visi Tanato teatro užkulisiai. Iš vyrų į moteris trykšta Tanato masė, mutuoja per skausmingą procesą į Tanato mašinas.

Skersai išilgai, kaip ir Johanserio kelias per mišką, klaidžiojo jo mintys, plaukė ir susiliedavo kaip akvarelės spalvos. Jam neužtenka drąsos pasakyti, kad negali manęs pakęsti. Dėl to tikriausiai kaltas televizorius arba tie keturi šimtai markių, kuriuos man skolingas. Pigu! Jo kalba – išvien išsisukinėjimas; tai neprotinga. *Jis* neprotingas. Nei proto, nei širdies. Tuščia vieta. Bet kiaušinis – reikėjo pradaužti ir pasižiūrėti. Pradaužti ir pasižiūrėti. Į kiaušinius, karstus, riešutus. Kas trukdo sutriuškint. Išmesti niekšybes šlykštybes iš laurų sodo...

Juodojoje knygoje

Senis sėdėjo prie savo trobos ant trikojės taburetės, tais pačiais drabužiais kaip prieš nepilnas dvi savaites. Jis nepabėgo, neatsistojo, iš viso nereagavo, tačiau neatrodė, kad ką nors veiktų. Jo žvilgsnis, išplėstos akys, smigo į purvinai pilką dangų giliau nei kregždės. Medžių viršūnės vėrė debesų antklodę, o debesys jas elegantiškai supo. Kad artinasi Johanseris, turėjo būti seniai pastebėta, miško žemė buvo pilna jautriamačių ir daviklių, nuo kiekvieno žingsnio traškėjo, šlamėjo ir girgždėjo, klykavo kėkštai, viskas kartu. Dabar Johanseris sustojo mažos proskynos pakraštyje ir kostelėjo, ir tik po šio droviai tylaus kostelėjimo senis nuleido galvą.

– Ak – jūs! Apgailestauju. Muziejus uždarytas. Apgailestauju.

Johanseris žengė link jo penkis žingsnius, tada dar vieną ir dar vieną, kol tarp jų liko nepilni trys metrai. Jis kai ką nuklausė pašto smuklėje; kai kurie žinojo apie atsiskyrėlį, tačiau net jie negalėjo pasakyti nieko tikra ir šnekėjo apie jį kaip apie praėjusį dalyką.

– Kaip jus vadinti?

– Tai neturi reikšmės. Kam tai rūpi? O kaip mane vadina kaime?

– Žmogumi iš pelkės. Mano teta vadina jus „žiežuliu“. Ir visi manė, kad jūs jau miręs.

– Juk tai puikūs vardai! Žmogus iš pelkės, žiežulis, jau miręs. Rinkitės, kas patinka.

Jo apskritos, pavandenijusios akys klajojo plačia elipse, už nieko neužkliūdamos; senis šypsojosi kaip savimi patenkintas smaližius, baigiantis puotai, kai jau ne kvėpuoji, o tik be paliovos uostinėji ir bandai iki soties prisigerti akimirkos kvapo. Staiga jis papūtė lūpas, iš pradžių tai atrodė naiviai, o paskui nuožmiai. Kaip senis, jis elgėsi nepaprastai mitriai, o jo intonacijos nuolat keitėsi, skambėdamos čia nuolankiai, čia maloningai. Dažniausiai jis šypsojosi, ir kartais jo vypsnys atrodydavo taip šlykščiai, kad Johanseriui kilo ūpas trenkti jam per veidą.

– Muziejus uždarytas. Grįžkite po kiek laiko. Galiu to nė nesakyti, a? Jūs panašus į tokį, kuris grįžta. Jūs taip prie savęs prisirišęs... Tokie visados erzindavo mano komendantą. O, kad būtumėte jį pažinojęs, mano komendantą.

Johanseris tylėjo. Kategoriškas tvirtinimas, kad jis pernelyg prie savęs prisirišęs, jį apstulbino, staiga vėl atsirado tie kerai, kuriais Johanseris paskutinėmis dienomis mėgino atsikratyti kaip priklausančiais nuo nuotaikos ir perdėtais.

– Na? Ko jūs norite, meistre? Prikaišioti man, kad gyvenu? Kad dar gyvenu, nors tiek daug kitų, jaunų arba gražių – ar bent jau mirusių?

Johanseris nesuprato nė žodžio, tačiau atsakė, kad kiti čia neturintys reikšmės. Replika, kurios, jo nuomone, taip lengvai nenuginčysi.

– Žinoma. Juk esi vienas ir turi marias laiko. Bet kas tai per laikai? – Senio balsas tapo isteriškai aukštas, skambėjo nemaloniai šaižiai.

– Ką jūs turite galvoje?

Johanseris spoksojo į savo pašnekovo kojas: kojinės *ir* sandalai, lig šiol nesuvokta detalė, kuri iš karto pasitarnavo klasifikacijai.

– Ką turiu galvoje? Tai buvo taip seniai. Budeliai šluostėsi juoką į sukepusius rankšluosčius. Mano komendantas! Anapus atvyksta nauji traukiniai. Marios, marios darbo. Štai, štai kur buvo laikai! Kiekviena sekundė atsvėrė amžinybes!

– Norite mane įbauginti?

– Jūs bijote?

– Galimas daiktas. Bet bijau ne jūsų. Visai ko kito.

– Suprantu. To, kas čia neturi reikšmės. Bet, atleiskite, bijoti *ko* – ar nereikėtų sakyti baimintis? Nė minties neturiu mėginti jus taisyti, pertraukite mane tik tada, jei aš neteisus, bet vis dėlto aš manau, kad baimė, taip man dažnai aiškindavo mano komendantas, tai pojūtis, o ne nuojauta. Bijai, kad kas nors gali atsitikti, bet kaip tik tai ir atsitinka tą akimirką. Tai, ko bijai, visados jau čia. Galima tik ginčytis, kiek tai jau įsiskverbę į tikrovę. Mintis apie kokį nors dalyką man atrodo tokia pat tikroviška kaip ir tas dalykas. Tikroviškumo mastus lemia jautrumas; tą, kas per daug jautrus, vidutinis pasaulis vadina bepročiu, ar aš neteisus?

– Ko gero. O kaip jūsų muziejus? Mielai jį apžiūrėčiau. Kada priiminėjate lankytojus?

– Tai trofėjų muziejus, riksmai ir musės, tik dar nebaigtas, remontuojamas, plečiamas. Atėjote per anksti ir pats tai žinote. Man nepatinka, kai mane prižiūri. Baimė – didelis žodis tarp nykštuko dantų.

Pokalbis krypo Johanseriui vis nepalankesne linkme, senis demonstravo nusivylimą, virstantį arogancija. Vergiškus posakius pakeitė žvilgsnis, rodantis, kad seniui įkyrėjo, tačiau Johanseris, nors ir galvojo, kaip čia senį pamokius, niekam nesipriešino, jautėsi stebėtinai gerai ir saugiai, nors nebūtų galėjęs pasakyti kodėl. Viskas buvo taip netikroviška, kad bet koks klausimas apie kokį nors „kodėl“ atrodė tamsuoliškas, pedantiškas, tarytum sąmojį gadinanti banalybė.

– Bijoti? Ką? Jūs paprasčiausiai ateinate, per anksti, na na! Jau mirusiam galima daug ką papasakoti, ar ne? Už pelkę reikia mokėti mokestį, negaliu teigti, jog kitados turėjau karininko laipsnį, bet tai anaiptol nesuteikia jums teisės elgtis su manimi nepagarbiai, jūs, išromytas raštininke!

– Bet klausykite!

– Ne. Neturiu noro.

Senis buvo pakilęs nuo savo taburetės ir apglėbęs vieną verandos stulpą. Tik murmėjo, priglaudęs skruostą prie medžio, su

žaisliniu vaikišku sielvartu, tai be jokio pasipūtimo, tai su maištininko įsiūčiu, dėl kurio kandžiai iškošdavo kai kuriuos žodžius.

– Kraujo čiurkšlė! Kraujo čiurkšlė per vidurį veido, kaip jie turėjo rėkti, ir jie rėkė, Dievas mato. Laikas delsė, ir atvykdavo vis nauji traukiniai. Tai buvo varginanti mechanika, tai jau nebebuvo laikas, buvo Dievas, Dievo vizija. Atleiskite, jūs ateinate vėlai ir vis dėlto per anksti, aš turbūt žinau, kas jūs, tik stringa chronologija, mes net neturėtume šnekėtis vienas su kitu. Ar prisimenate savo paskutinį košmarą?

– Labai gerai.

– Na?

Johanseris pradėjo šnekėti kaip terapeutui. Jis papasakojo ne paskutinį, bet baisiausią savo sapną, tą, kuriame deganti Somnambelė sėdėjo ant rašomojo stalo archyve. Senis iš pradžių klausėsi atidžiai, paskui ėmė vis dažniau šnairuoti į verandą ir purtyti galvą:

– Ne, ne, ne tai. Jūs turbūt mylėjote tą merginą?

– Labai.

– Ir nužudėte?

– Ne, tik... aš jau nežinau...

– Atėjote per vėlai?

– Galimas daiktas. Tai ne jūsų reikalas.

– Na taip. Ne, tai ne tai. Ar buvote kada koridoriuose?

– Kur?

– Matau, kad jums trūksta patirties.

Johanseris nedrįso prieštarauti, kad nesuerzintų savo pašnekovo. Jautėsi taip, lyg klausytųsi nuo dūmų išpampusio orakulo, kuris, be milžiniškų miglų, kada nors išleis ir tai, ką verta išgirsti. Vien nuo klausytojo interpretacijos priklausė, kokią prasmę jis ras tuose žodžiuose, taip gali griebtis kavos tirščių, runų arba krištolo rutulių, kad galų gale išgirstumei save patį.

– Sakykite... – Žiežulis – Johanseris pasirinko šį apibūdinimą – vėl atsisėdo ir ėmė sūpuotis. – Ar jūs tikintis?

– Turite galvoje, teologiškai?

– Dieve, taip!

– Hm. Sunku pasakyti. Nesu ateistas, bet... mano santykis su Dievu nėra labai glaudus.

– Taigi taigi!

– Ar tai svarbu?

– O, visai ne! Visai vis tiek. – Senis įsitaisė klasikine mąstytojo poza, parėmęs smakrą atgalia ranka, alkūnė ant kelio. Jis atrodė kiek juokingai, bet kupinas vidinės jėgos – energijos pluoštas, vis labiau pasikraunantis nuo savo kalbėjimo. – Ar susimąstėte kada – juk keista, – jau tūkstančius metų žmogus ieško savo prasmės, daugelis kaip atsakymą randa Dievą, – bet tik nedaugeliui, mandding, kilo klausimas, kokios prasmės Dievas galėtų reikalauti sau.

Neatitikimas tarp žiežulio stiliaus ir fizionomijos darė įspūdį, prie kurio nuolat reikėjo pratintis. Jo balsas, kuriame skambėjo tūkstantis niuansų, atrodė nesuderinamas su klastingo kolektyvinio sodo savininko išvaizda. („Viščiuko krūtinė po megzta liemene byloja išmintį" – geras pavadinimas paveikslui iš Katrinos katalogo...)

– Ar jis neturėtų būti liūdna ir nuobodžiaujanti būtybė, kuri, prieš ko nors imdamasi, jau viską pasiekusi? Juk nėra nieko, ko jis negalėtų! Ar Dievui gana paprasčiausiai būti? O gal ir jis vystosi?

Žiežulis gestais atsiprašė už tai, ką šneka, tačiau jo akys išdidžiai švytėjo. Jis sukūręs teoriją, ar čia dera apie ją kalbėti? Johanserio nuomone, tam niekas netrukdą.

– Taigi. Sekite mane, tolyn, iki čia. Pagalvokite: universumas, kuris yra Dievas – mes visi jam priklausome, aš, net jūs, – bet... Na, pirminis sprogimas, svaidanti ekspansija, taip? Aš manau, kad sekundę prieš jį Dievas buvo pasiekęs savo aukščiausią koncentraciją, tobulybę, pasiekęs tokį tašką, kai pats sau, kai mes sau, kai viskas sau tapo neįmanoma. Dievas, universumas, susprogęs į nesuskaičiuojamą daugybę visatoje išsibarsčiusių dalelių. Prašau nesijuokti!

– Jokiu būdu...

– Nuo tada dalelytės vėl nori susijungti, jos mėgina save prisiminti! Visata – tai Dievo amnezija! Dievo amnezija! Mes siūbuojame. Evoliucija, inteligencijos išsivystymas – tai beveik be galo

lėtas prisiminimo procesas. Mes visi esame pražuvę Dievo skutai, kaip ir šie akmenys, tasai medis, vanduo. Tik mes dar neatsidūrėme palankiausioje, apoteozei tinkamiausioje vietoje. Galbūt dėl to žmonės miršta ir miršta – jie išmėginami kur nors kitur. Kiekviena dalelytė turi tam tikrą vietą, tarp kitų dviejų labai konkrečių dalelyčių. Įsivaizduokite, kiek daug gali būti variantų! O žmogus, kuris vis ko nors mokosi, kuris vis stengiasi ir kažko siekia, nors padvės, – kodėl jis taip elgiasi? Fizikai sako, kad universumas susitrauks į mažulytį taškelį, kuris bus sunkus, o aš sakau: kuris bus atgavęs atmintį – Dievas, turintis pilną Dievo sąmonę. Tai jūs tvirtinate, kad jūsų santykis su Dievu nėra labai glaudus?

– Taaip. O dabar dar mažiau nei pirma. Nes jei sutiksime su jūsų teze, tai aš turbūt esu nepavykęs eksperimentas.

– Juk mes visi tokie. Gal vieni daugiau, kiti mažiau – argi tai turi reikšmės?

Johanseris nesigynė; jam patiko žiežulio modelis. Nemadingai atkaklus panteizmas, kaip ir „Dievo amnezija“, jam atrodė tikrai patrauklu. Tai būtų pasaulėvaizdis be kaltės, o mirtis taptų milžiniškos permokymo programos koordinatoriumi.

– Įsivaizduojate! Aukščiausios tobulybės akimirka. Kai Dievas atgauna atmintį! Kai vienovė nepadalyta!

– Suprantu! – Johanseris apsimetė labai susižavėjęs. – Vienetas padalintas iš nulio. Kosmoso siela... taip sakant.

– Tikrai!

– Tai, ko neįveikia matematika. O taip, tai man dvasiškai artima. Vienovė, tai, kas nenugalima, – puiki mintis. Galime sutikti tuo požiūriu, kad visatoje niekas nedingsta.

– Sakykime, – žiežulis pakeitė tembrą, šnekėjo žemesniu ir tylesniu balsu, – orumas. Tam, kas žemėje užgimsta, ir tam, kas paskui išnyksta, nepaprastai stinga orumo, patikėkite manimi, aš žinau, ką kalbu. Mano muziejus pilnas buvusių dignitorių trofėjų.

– Mielai sužinočiau daugiau. Jūs dar nė sykio nešnekėjote konkrečiai.

Senis šyptelėjo taip, kad Johanseriui kūnas pagaugais nuėjo.

– Na, gerai. Palaukite!

Žiežulis nuėjo į savo trobą ir po kelių sekundžių grįžo su stiroporo plokšte jau aptrupėjusiais kraštais, ant kurios margomis adatėlėmis be jokios geometrinės tvarkos buvo prismeigtos musės, dešimt ar dvylika, paprasčiausios kambarinės musės, kurios iš pažiūros nepasižymėjo niekuo, dėl ko jas vertėtų archyvuoti.

Johanseris žavėdamasis pliaukštelėjo liežuviu, ir senio veidas nusigiedrijo.

– Jos ypatingos tuo, kad yra iš miesto.

– O?

– Mat mieste esama musių. Musių yra visur, ir ten. Paguodžia, ar ne?

– Labai.

Staiga senis tūžmastingai suriaumojo, nunešė savo stiroporinį lobį į saugią vietą ir iš tarpdurio apstaugė Johanserį:

– Jūs mane mulkinate! Juk jūs nieko neišmanote apie miestą! O, kad būtumėte pažinojęs mano komendantą!

Šis noras Johanseriui nuskambėjo kaip grasinimas, jis atsilošė, lyg norėdamas grąžinti į pusiausvyrą siūbuojančią plokštumą, ant kurios stovi. Ginčytis su seniu jam atrodė ir linksma, ir rizikinga; Johanseris suvokė, jog jam tėra pramoga rimtai žiūrėti į tai, ką išgirdo, kad žiūri į tai vis rimčiau ir tikroviškiau vien todėl, kad labiau pakutentų nervus.

– Ar tai reiškia, – paklausė garsiai, – kad daiktai rūšiuojami tik pagal jų pramoginę vertę? Ir kodėl aš iš viso su jumis kalbu?

– Ak, aš jums pramoga? Kaip puiku... Mano komendantas visada sakydavo, žmonės pasaulyje yra dviejų rūšių, tie, kurie kovoja dėl pragyvenimo, ir tokie, kurie kovoja dėl pramogos. Man regis, jei leisite pasakyti, jūs dar priklausote prie pirmųjų.

Johanseris išsigando; vėl žodžiai, užgavę lyg kumščio smūgis.

– Teisybė. Kepurnėjuosi diena iš dienos. Ir vis dėlto lieka pramoga. Kalėjime bent jau duotų duonos. Ir ne tik. Manimi pasirūpintų, vienaip ar kitaip.

– Jūs man sukate galvą neaiškiais dalykais, šaipotės iš manęs! Tai nemandagu. Ar žinote istoriją apie bėjų ir šokėją? Taip? Ne? Dar! Pasakė bėjus, kai, baigusi striptizą, šokėja nuoga stovėjo prie-

šais jį ir tarėsi jau nieko neslepianti. Tik vieną žodį: Dar! Jai nulupo odą, o jis rėkė: Dar! Aštriais peiliais sluoksnis po sluoksnio nupjovė merginai mėsą. Dar! – rėkė jis. Jai suskaldė kaulus, o bėjus kimdamas rėkė: Dar, dar, dar, kone inkšdamas – dar! Kol nieko neliko, štai ir viskas.

Debesys prasisklaidė, gūsingas šiaurys išvaikė jų kaimenę. Asfaltuotu keliu Johanseris dūmė į Acherio slėnį.

– Grįžkite tik tada, kai pabuvosite koridoriuose!

Johanseris ilgai ir bergždžiai laužė galvą apie šių jam pavymui sušuktų žodžių prasmę, bet paskui nusprendė, jog neleistina skirti šitiek dėmesio miglotiems nesveiko žmogaus postringavimams. Ir vis dėlto nepajėgė išmesti iš galvos nė vieno sakinio, pasakyto per pusvalandį trukusį pokalbį. Gerą nuotaiką pakeitė nepasitenkinimo tuštuma. Audienciją pas žiežulį – kažkada tai tapo audiencija – šis maloningu ir drauge negailestingu rankos judesiu paskelbė „baigta" ir pasislėpė savo troboje, nereagavo į jokius šūksmus, o Johanseriui staiga pasirodė neskoninga linksmintis iš vargšo kipšo beprotybės.

Dar trys dienos, kol Ana susižieduos su arkliažmogiu. Gal man vis dėlto reikėtų tenai nueiti, parodyti, kad moku pralaimėti. Bet žiauru stovėti kaip pralaimėtojui, kai nežinojai, jog iš viso dalyvavai žaidime.

Tanato mašinos poruojasi, metalo žvangesys, kai plumpteli vienas į kitą jų lyties organai. Akmenys, vanduo, pievų žaluma ir sliekas – su viskuo suderinami, Tanato išmėginti. Su kokybės antspaudais gašliai bastosi aplinkui. Kas trukdo, sutriuškint. Ana, įsirausčiau į tavo kūną, ragaučiau, gardžiuočiaus! Vienas meilės žodis, įlašėjęs iš tavo burnos į manąją, už tai dėl tavęs numirčiau...

Johanseris pasistatė švarko apykaklę, pradėjo lyti, ir jį krėtė šaltis, nors temperatūra siekė devyniolika laipsnių. Jį apėmė nykus liūdesys – visos mintys įtempiamos kaip lanko stygos, bet nepaleidžiamos, prisimenamos, niekada nesuformuluojamos, o sulytoje, vėjuotoje ramybėje tvyro įtampa, kvepianti metalu. Oda

aižėja nuo šalčio, kaip ežeras, mintys nubyra, krinta, tuščias kūnas sklendžia virš jų ir sapnuoja: žmogžudysčių vaizdai, vaizdų skutai, fantasmagorijos, – kol kūno savininkas suvokia, kad sustojo vidury gatvės, pypsi automobilis – jis, kiek kilstelėjęs pečius, su šituo kvailai žaliu švarku (reikės atsikratyti, gal mirguliuojantį mėlyną...), ir nesvarstydamas, ūmai pažadintas iš stingulio, užvažiuoja, šį sykį pėstysis vairuotojui:

– *Tu, vietinis šikniau, eik!..*

10

Birželio 13, tetraptichonas

8.00 val.

– Hei, ką pasakiau vakar – nepyk. Jau vėl susitaikiau su savo motina. *Okay?*

Konradas stovėjo vonioje, skutosi. Vaikinas pabeldė į praviras duris, o dabar liko stovėti ant slenksčio. Iš apačios atsklido kavos kvapas. Per vonios kambario langą skverbėsi saulė. Du ant palangės stovintys flakonai it pleochroistiniai kristalai skaidė krintančią šviesą į stebuklingus spektrus. Konradas iš pradžių nenorėjo tikėti savo ausimis, bet ir neatsisuko, atkakliai žiūrėjo į pusbrolį veidrodyje.

– Iš kur tokia staigi permaina?

– Na, taip... – Benediktas kramtė savo pirštų nagus, kaip akrobatas įsispraudęs į durų staktą, įrėmęs nugarą į vieną, o sportbačių padus į kitą pusę. – Tu teisus, reikia gi kažkaip susitarti. O kaip tau sekasi ieškoti darbo?

Konradas spoksojo į aprasojusias, saulės šviesoje mirguliuojančias plyteles, žiūrėjo, kaip rieda lašai. Ketvirtadienis.

– Gavau porą pasiūlymų. Kodėl klausi?

– Šiaip sau. Su tavimi gi daug nepašnekėsi.

– Su manimi – nepašnekėsi?..

– Taip jau yra. Kompiuterių nemėgsti, klausaisi tik senos muzikos, į kiną nevaikštai... O dėl tos knygos, na, taip, gal kiek ir perlenkiau lazdą, norėjau pasakyti, gal kada tikrai būsiu toks subrendęs, kad suvoksiu tai kitaip. Tik dabar dar negaliu įsivaizduoti.

Konradas šluostėsi veidą, slėpė rankšluostyje savo neryžtingumą. Neturėjo jokių ambicijų ką nors įrodinėti; Benediktas, kalbant apie galimą draugystę, jam buvo išsemta tema.

– Buvo dalykų, apie kuriuos būtume galėję šnekėtis. Bet gali nesiteisinti, praėjo, baigta. Duokime vienas kitam ramybę! Sutarta?

– Gerai. O dėl šlamučių...

– Dovanoju.

– Hei, nebūtina. Jei tau reikia...

– Eik jau, baik!

Konradas stengėsi nepulti į aroganciją. Vaikinas jį nervino savo maivymusi prieškambaryje, savo švebeldžiuojančiomis intonacijomis, savo išstypėlišku sudėjimu, savo spuoguotu kaklu ir veidu, tiesiog viskuo.

– Hei, tu tikrai be priekaištų!

– Ar tau šiandien nereikia į mokyklą?

Konradas perdėtai ilgai šlakstėsi skruostus vandeniu skutimuisi; Benediktas nė nemėgino pasitraukti nuo durų.

– Reikia. Bet pirma pamoka – fizinis, per ją netikrina lankomumo.

Konradas nelabai tuo domėjosi, šnekėjo, ir tiek.

– Klausyk, juk greitai tavo motinos gimtadienis, ar ne?

Beno įkyrumas jam darėsi vis nemalonesnis, dar ir todėl, kad užklupo jį visai nepasiruošusį.

– Taip. Trisdešimtą.

Konradas pasinėrė į viziją, vieną iš tų, kurios trukdavo tik kelias sekundes ir kildavo iš neįprasto kokios nors detalės suvokimo. Šiuo atveju – akies kampučio kaleidoskopas, putojantis tarp plytelių ir tinklainės, dusyk lūžtanti šviesa, mikroskopiškai atvaizduojanti joje mirguliuojančius lašus ir darinius ir paverčianti juos švelnios kaip mėnesiena struktūros būtybėmis.

– Ką jai padovanosi?

– Dar nežinau. Gal dėžutę šokoladinių saldainių, kaip visada, ji juos labiausiai mėgsta. Beje – iš kur, tiesą sakant, Berita žino tavo vardą?

– Tikriausiai kada nors paminėjai.

Pusbrolių akys susitiko; kitą sekundę Konradui apmirė širdis. Jam šmėstelėjo mintis kai ką pridurti, išlementi klausimą, kas gi ji tokia, ta Berita, bet jau buvo per vėlu. Jau išvydo tą veriančiai tulžingą žvilgsnį, tą ploną, prieštaringą šypseną, kurioje susipynė tikrumas ir nusivylimas.

Konradas nusisuko, pažvelgė pro langą į dieną tarsi iš knygos su paveikslėliais, mėgino apsimesti, kad nieko neįvyko, pats sau atrodė nežmoniškai kvailas ir apmulkintas. Jis laukė, laukė klausimo: „O iš kur tu žinai, kas ta Berita?“ Gal dar viską būtų galima pakreipti kita linkme, jei jis į tai ramiai, visiškai ramiai atsakytų: „Turbūt tavo draugė, kas gi daugiau?“ Bet Benediktas neuždavė šio klausimo, paliko jį kaisti, net nesuteikė galimybės neigti, nulipo, nieko daugiau nesakęs, laiptais į apačią.

Konradas prispaudė visus pirštus prie smilkinių. Tūžo ne dėl to, kad užkibo ant tokio paprasto kabliuko, daug labiau jį siutino tas klastingas, užliūliuojantis įdirbis, kurį nuveikė Benediktas, tai, kad spąstai buvo paspęsti lyg tarp kitko. Tik dabar jis ėmė nutuokti, ką galėjo turėti galvoje Berita, sakydama, jog vaikinas protingas, – bet tai bjaurus taktinis protingumas, taip antikoje buvo garbinama klasta; to Konradas niekada labai nevertino.

Reikia paskambinti Beritai. Tegu ji ką nors sugalvoja, ką nors, ką būtų galima lyg ir prisipažinti, mes turime sukurti kokią nors istoriją, kad žala būtų mažesnė.

Tačiau, stovėdamas prie telefono būdelės Šuberto kelio gale, Konradas nebepajėgė į ją įeiti ir pakelti ragelio. Neskambino Beritai penkias dienas, paliko ją, kaip jam dabar?.. Vis tiek, toptelėjo, ji mokykloje, kurgi daugiau?

Viskas buvo taip šlykštu, šlykštu ir, tiesą sakant, juokinga. Ką tai reiškia, kai pasaulyje esama karų, bado, žudynių ir epidemijų? Juk Berita per daug neprisipažins, be to – štai ir gavo pažinti tą, kurį norėjo.

13.30 val.

Pietūs terasoje. Makaronai su prieskoninių daržovių padažu, kapariais ir salami gabaliukais, mėgstamiausias Beno patiekalas, Marga tikriausiai pagamino jį kaip atlygį už susitaikymą, kurį Konradas labai būtų norėjęs matyti. Jis negalėjo įsivaizduoti, kaip tai turėjo vykti – Benas, atsiprašantis savo motinos? Konradas žiūrėjo į savo lėkštę, atkakliai ir susigėdęs, mielai būtų atsisakęs pietų ir pasitraukęs vaikinui iš kelio. Šis nieko neparodė, vaidino lengvabūdišką ir šnekų, linksmą, kad net įkyru. Įsivyravo pabrėžtinai laisva nuotaika, kurią Konradas vos galėjo ištverti. Jam beveik palengvėjo, kai pajuto pirmą ataką.

– Ar neįpiltumėt Konradui alučio? Jis atrodo toks prislėgtas.

Marga išsyk sutiko, žiūrėdama sūnėnui tiesiai į akis:

– Ne, iš tiesų tu atrodai liūdnokas. Ar norėtum alaus?

Pasiūlymas nustebino Konradą. Vidury dienos siūlyti jam alkoholį Margai buvo atėję į galvą tik sunkiausio triūso dienomis. Jis atsisakė, dar esą per anksti gerti alų, nors visų mieliausiai būtų ėmęs pamažu svaigintis.

– O ir alus rūsyje jau baigėsi, – konstatavo Rudolfas.

– Ką tu, dar turi būti pusė dėžės!

Rudolfas papurtė galvą, trumpai pašnairavęs į Konradą, kuris dėl to nėmaž nesijautė kaltas.

– Paėmiau vieną ar du butelius. Ir dėžė liko beveik tuščia.

– Būk geras, liaukis, apie ką mes šnekame, rytoj užsakysiu dar.

– Ar verta? – paklausė Rudolfas, o Marga nervingai kostelėjo ir paskubėjo pareikšti, kad namie visada reikią turėti alaus, dėl viso pikto.

Konradas, kuriam šis ginčas kas sekundę atrodė vis keistesnis, sukiojo ir vartaliojo jam siunčiamus ženklus, neįstengdamas jų suprasti. Tučtuojau prasidėjo kitas puolimas.

– Būna fantastiškų dalykų, kaip tiems fakyrams, jie gali pasigerti ir nuo vyšnių sulčių, vien todėl, kad labai tuo tiki. Ant jų butelių taip ir užrašyta: „Vyšnių sultys".

Konradas išsigando. Ir kaip Benediktas perprato triuką su buteliu nuo vyšnių sulčių? Juk jis, tvirtai užsuktas, visada stovėdavo balkone...

– Ar dėdė Ervinas nebuvo girtuoklis? Gi kažkada kažką pasakojote.

– Vaikeli, čia ne vieta tokioms kalboms.

– Na gerai, bet... ar *anuomet,* norėjau pasakyti, gentyje, niekas daugiau neturėjo liguisto potraukio?

– Ne. Ne... Rudi, ar būtum girdėjęs?

Rudolfas mostelėjo, prašydamas nelįsti prie jo dėl tokių dalykų. Benediktas nė sekundės nepažvelgė į akis Konradui, kuris dabar įdėmiai žiūrėjo į jį. Galbūt neapykanta, deganti pusbrolio žvilgsnyje, trukdė jam šnekėti toliau.

– Beje, įsivaizduojate, ten, pas Vyzingerius, man šnipštelėjo Vyzingerio sūnus, į didžiąją gyvatvorę tarp įrankių pašiūrės ir lauko kažkas sugrūdo savo tuščias bonkas. Per penkiasdešimt bonkų! Ar tai ne kiaulystė?

Visiškos nesąmonės, pagalvojo Konradas, į jokius krūmus butelių aš nemėčiau. Sukišau juos į šiukšliadėžę gatvėje, pakalnėje, kur šakojasi kelias.

– Penkiasdešimt bonkų! Kas taip daro? *Okay,* konteineris stiklui už kilometro, toli, bet vis dėlto...

– Bonkų, bonkų! – staiga prapliupo Konradas. – Šneki, lyg iš vokiečių kalbos tau grėstų penketas!

– Ak? Tikrai?

Benediktas vis dar vengė žiūrėti Konradui į akis. Jis sučiaupė lūpas, kilstelėjo antakius, elgėsi išdidžiai ir pasipūtėliškai ir taip savimi pasitikėjo, kad Konradas pajuto šėtonišką malonumą, užsimodamas atsakomajam smūgiui:

– O šiandien dar reformuojama rašyba, šitaip keliaklupsčiaujama prieš kvailystes, net bus galima rašyti nymfos ir sfynksai! Cha, na, taip, bent jau matematika nesudaro tau keblumų. Žinote, matematika man visada sekėsi prasčiausiai.

– Eik jau! – Marga debiliškai nusijuokė. – Juk tau viskas gerai sekėsi!

– Kur tau! Sutinku, man niekada negrėsė penketas ar ketvertas – turėdamas tokį tėvą, niekada nebūčiau galėjęs sau šito leisti,

bet matematikos aš tikrai nekenčiau, retai gaudavau geresnį pažymį nei trejetas. Gal atlikti jums išpažintį?

Marga ir Rudolfas liovėsi valgę, abu įtemptai laukė. Benediktas – jis ėmė tankiau mirksėti – sulig kiekvienu žodžiu vis labiau nerimo, kol pagaliau jo veide ėmė atsispindėti gryniausias siaubas. Konradui tai teikė malonumą.

– Taigi atliksiu jums išpažintį! Jau įsigaliojo senatis. Taigi: kartą gavau riebų penketą, man tai reiškė vos ne mirties nuosprendį, bijojau, kad tėvas mane užmuš. Ką daryti? Griebiausi paskutinės priemonės, lošimo – viskas arba nieko. Iš naujo perrašiau kontrolinį darbą, šiek tiek pataisinėjau, padirbau mokytojo parašo santrumpą ir suraičiau trejetą. Pavyko, sprogimo nebuvo, likau gyvas. Tai, matyt, buvo nuotykis! Šiaip ar taip, pasirašyti *vieneto* nedrįsau, tai būtų buvę per daug įžūlu. Šiandien, ko gero, aš irgi kitaip pasielgčiau. Jei rizikuoti, tai rizikuoti, ar ne?

Marga pavaidino pasipiktinusią ir meiliai pagrasė smiliumi. Benediktas pritrenktas spoksojo sau į kelius. O Konradas dar pridūrė:

– Kartais aš, matyt, būdavau per daug smulkmeniškas. Stiliaus dalykas. Negalima vadovautis estetikos principais, kai kiekvieną dieną sprendžiamas gyvybės ir mirties klausimas. Beje, estetika, Benai...

– Ką?

– Aš ir nežinojau, kad dabar jau galima sužlugti net per meną? Tikrai? Mano laikais ši disciplina neturėjo reikšmės keliant į kitą klasę.

Benediktas buvo baltut baltutėlis. Akimirką Konradas pagalvojo persūdęs, būgštavo, kad vaikinas, daug paaukojęs, dar galėtų triumfuoti, viską prisipažindamas ir taip nuginkluodamas pusbrolį. Atrodė, lyg Benediktas svarstytų tokią galimybę. Šokis ant bedugnės krašto, sekundę trunkanti begalinė tyla.

– Taip.

Tuo momentu Rudolfas staiga griebėsi už širdies, ėmė masažuotis krūtinę, išraudo. Jam ant kaktos sublizgo prakaito lašai.

– Dieve, Rudi, kas tau? – Marga puolė prie jo ir atsegė dvi marškinių sagas.

Konradas taip pat pasilenkė prie dėdės, bet šis atmetė ranką į viršų, lyg prašydamas sūnėno jo neliesti.

– Pasitraukit. Tai tik... spazmai. Duokit man ramybę! Eikit sau!

– Ar tau tikrai nieko bloga?

– Taip, taip. Praeis savaime.

Benediktas pasinaudojo momentu ir tyliai dingo. Marga paguldė vyrą į šezlongą ir atnešė iš baro stikliuką kriaušių degtinės, padarydama išimtį, medicinos tikslais.

Konradas atsiprašė ir patraukė prie Acherio, sėdėjo ten valandų valandas ir mėtė į upę akmenukus.

19.00 val.

Berita žvalgėsi pro užuolaidų plyšį; jau pusantros valandos Benis atkakliai kiurksojo ant šaligatvio kitoje gatvės pusėje, priekaištingos kančios alegorija. Jis ją aprėkė, ji jį išgrūdo, padedama tėvo, kuris mandagiai, bet primygtinai palydėjo vaikiną iki durų. Berita jo visai negailėjo, vis dar siuto dėl Benio klastingumo. *„Konradas sakė, kad judu puikiai sutarėte“,* – ji ir užkibo, apstulbo taip, kad nieko neatsakė, tik išsižiojo pritrenkta. Paskui, širsdama dėl šio triuko, širsdama ant savęs, ji prisipažino beveik viską, ką buvo galima prisipažinti, iš dalies, kad įskaudintų Benį, iš dalies, kad galutinai išsiaiškintų santykius. Meluoti jai buvo bjauru, be to, ji manė, jog Konradas nesirodo tik dėl sąžinės graužaties ir, kai tik padėtis paaiškėsianti, vėl pas ją sugrįš. Savo tėvams Berita nieko nepasakojo, jie pasitenkino informacija, jog atstumtas gimnazistas peržengęs jam nustatytas ribas, kankinamas meilės, sukėlęs triukšmą; tai apytikriai atitiko teisybę.

Berita puolė prie telefono. Bespaudant mygtukus, jai pasidarė nejauku, tačiau užvis blogiausia atrodė kiurksoti, nieko neveikiant.

Marga šūktelėjo savo sūnėną, kuris kaip tik parėjo namo, prie telefono:

– Čia tau! Kažkokia Berita...

Raukydamas kaktą, Konradas paėmė ragelį. Marga iš pradžių dar pastovėjo priemenėje, paskui nuėjo į virtuvę, atsitraukė tiek, kad, ruošdama vakarienę, taigi norom nenorom, lyg ir netyčia galėtų klausytis.

– Klausau?

– Benis viską sužinojo. Jis sėdi lauke ir saugo namą.

– Šit kaip? – Konradas vengė ką nors pasakyti ar susikeikti, kad Marga negalėtų numanyti pokalbio turinio, neklausinėjo nei kaip, nei kodėl. – Ir dabar?

– Aš taip norėčiau, kad tu ateitum! Man tavęs trūksta. Kodėl nepaskambinai?

– Žinoma. Žinoma, aš ateisiu. Rytoj po pietų, ar jums tinka?

– Kodėl tu taip keistai šneki?

– Na, ką jūs, nieko tokio. Rytoj, prieš dvi?

– O ar negali šįvakar? – Berita suvokė, kad Konradas nenori kalbėti, nes kažkas klausosi; paklausti, dėl ko dar slapukaująs, jai trūko drąsos.

– Ne, šiandien negaliu...

– Aišku. Na, gerai, rytoj apie antrą. O tu tikrai ateisi? Jei nenori daugiau manęs matyti, geriau pasakyk iš karto.

– Aš manau, tą bus galima išsiaiškinti. – Konradui atrodė bjauru šitaip atsikratyti mergaite, bet jis negalėjo išversti kailio, ištrūkti iš savo melagysčių tinklo ir mėgino kaip nors išvengti eskalacijos. – Na, gerai, iki rytojaus! Ačiū, kad paskambinote! – Konradas nuspaudė šakutę.

Marga iš karto pasiteiravo, kas skambino. Padavėja, sumelavo Konradas, iš pašto užeigos, kur jis retsykiais užeinąs, ji prašiusi, kad jis rytoj mažumėlę padėtų, ten švenčią sužadėtuves...

– Ak? Taip, aš jau girdėjau, kad tu kartais sėdi pašto užeigoje.

– Tikrai? Ko tik žmonės neprišneka...

– Taip jau yra kaime. Čia nieko nepaslėpsi!

– Tu mane iš tikrųjų gąsdini!

Staiga Marga labai surimtėjo, atsisėdo už virtuvės stalo ir paprašė sūnėno taip pat atsisėsti, ji turinti jam kai ką pasakyti. Virtu-

vės atmosfera iš karto pasikeitė, iš jaukios tapo šventiška, lyg prieš vakaro saulę kažkas būtų įjungęs rudą filtrą.

– Man labai sunku, bet, ką gi, Rudis mano...

– Juk čia nieko bloga, – pajuokavo Konradas, tačiau jam sugniaužė, suspaudė, sugėlė širdį. Nujautė, kas bus toliau, daugybę kartų mėgino tai įsivaizduoti, todėl puikiai žinojo tuščias įžangines frazes.

– Ak, Konradai! Rudis mano, gal būtų geriau...

– Geriau?

– Jei tu laikinai grįžtumei į tau įprastą aplinką. O Dieve!

Dvi ašaros nuriedėjo jai per skruostus. Kairė laimėjo.

Konradas nustojo kvėpuoti, jam aptemo akys.

– Atvirai šnekant, Rudolfas netgi tikras, kad šiuo momentu tai būtų geriausia, neklausk manęs kodėl, ne aš taip galvoju...

– Suprantu. Pasakyk jam, kad šeštadienį išvažiuosiu.

Tiesą sakant, Konradas nieko negalvojo, laukė, kad iš akių vėl išriedėtų lašai.

– Mes tavęs neišvarome! Suprask gi...

– Išvažiuosiu vakariniu traukiniu. Tada šeima perdien dar galės pabūti kartu.

– Labai prašau neįsižeisti! Rudžiui tu patinki, tikrai, – bet jis pasidarė šiek tiek savotiškas, kartais negaliu jo suprasti, štai ką daro senatvė!

– Nereikia nusiminti... Gal tai ir tiesa. Kai ką dar reikia sutvarkyti.

Konradui taip pat sudrėko akys, jis vos neapsižliumbė. Turėjo valdytis iš visų jėgų, kad suimtų save į rankas; o vidurius jam graužė gyvatės, išgraužė skersai ir išilgai.

– Būk geras, negalvok nieko bloga! Tu jam patinki!

– Žinoma. Tai mano kaltė. Aš per ilgai piktnaudžiavau jūsų svetingumu.

– Na, ką tu...

– Ar leisi man nevakarieniauti? Neturiu apetito. Man reikia šiek tiek pakvėpuoti grynu oru.

– Juk tu baltas kaip drobė! Man taip gaila. Gal tu galėtum... Bet ne, čia ne išeitis...

– Viskas gerai. Išvirk man šeštadienį ką nors skanaus, gerai?

Konradas tvirtai priglaudė Margą, kaip pasmerktasis, atsisveikindamas su motina, tada greitai išėjo į lauką, galvojo, kad apsivems, bet nieko neišėjo, gyvatės viską sugraužė ir įsikibo į pilvaplėvę. Konradas nudūmė į pašto užeigą. Gyvates reikėjo apkvaitinti ir prigirdyti, užkonservuoti alkoholyje. Dabar jis tenorėjo pasigerti, iki sąmonės netekimo, o gal ir labiau.

23.30 val.

Prirūkytas kryžminis skliautas, kortuotojai, troškiai drumsta geltona lempos šviesa, proletarų knibždėlynas, o jame – Ana, šaltai spindinti, dirba nepriekaištingai, kaip ir popiet, sekuliarizuota dievaitė, pasakų undinė, atsisakė savo nemirtingumo, Kentauras ją apkabina, odinė taurė trinkteli į bufetą, trys kauliukai sukelia audringus šūksnius. Johanseris nišoje prie žaidimų automato svirduliuoja, kojos ginčijasi, kuriai tabaluoti, o kuriai remtis į grindis. Alus kaip raketa šauna stačiai į galvą. Ana, eikš ir aptarnauk mane, pasitarnauk man, dar šiandien ir rytoj, paskui paliksiu tave vieną su tuo arklio stimburiu, man reikėjo jį nupjauti, bet taip nedera, taip paprasčiausiai nedera. Eikš, dovanok man šypseną, savo ironišką sfinkso šypseną, kuri sudūžta pati į save ir dingsta tylinčios burnos gelmėje. Ar būtų per daug neambicinga trokšti baigti savo gyvenimą šešėliu viename iš Anos alkūnių linkių?

Šis lakantis personažas, niurnantis maukiantis galvijas, vien Tanato prekė, mykia ir mykia, nusiteikęs, kad jį atšauks, vyruti, nesistumdyk, dabar išlaisčiau... Ana! Dar vieną! Prašau! Na, eikš pagaliau! O ką, jei naktį jis ims žvengti, šnarpš tau ant kaklo? Gal reikėjo tave nuo jo apsaugoti? Kvaila šliundra, tau reikėjo bent žodį tarti, juk aš kuklus ir sunkiai suvokiu. Juk matyti! Gal ne? Cha, gal ne? Dieve, mano ausys taip toli viena nuo kitos, neįmanoma jų sugrūsti po viena skrybėle, nepasieksiu jų net ištiesęs rankas! Ana... mano katatonike mergaite, mano

brrr... Atskirų žodžių švelnumas, kuris dingsta, sujungus į sakinius, – lemenimo Viešpatie, padėk man rasti nefarširuotą be be be, tamtamą, kuris, padėtas prie altoriaus, dundėtų ir lietųsi, – padėk man rasti širdį veriančius žodžius, tokius kaip „brrrmulyti"... Ana! Timptelėtum mane už apykaklės, tyliai mostelėtum į tylią kamarėlę, nešvarią, dulkėtą, apskretusią, neuždengtos elektros lemputės šviesoje, įsirėmusi į konservų lentyną, galėtum atsiverti, pasikelti sijoną, seilėmis sudrėkinti savo rausvąją geldelę, argi tau nepatiktų? Kaip virpėtų mano pirštai vien iš pagarbos... Kodėl jums, moterims, negana susukti galvą, pažaisti, išrašyti akimirkoms blankinius čekius? Ten su tavimi. Už sienos girdėtume sunkiai ir kvailai risnojant Kentaurą, o aš, bučiuodamas tau pėdas, tuo metu išsiliečiau ant žemės, daugiau nieko nė nebūtų, daugiau nieko nė netrokščiau. Ana! Švytėdama ji stovi už palaidukių, galėtų būti dangus arba pragaras, cherubų šviesa arba skaistyklos ugnies atspindys. Pažiūrėk į mano rankas, aprūkę sudegusios aistros pėdsakai, trinties kaitra, įdagai pirštų sąnariuose, grubiai tariant: bobišiaus grybštai. Atsiprašau! Kokia mano širdis? Kas per klausimas! Tikiuosi, raudona nuo kraujo! Savaime suprantama, ar kas nors abejoja? Mes tik pagalvojome... Fui, nuo galvojimo skauda smegenis, žinote? Tikrai, o ne – po perkūnais... Nieko! Nereikia varžytis, juk kiekvienam pasitaiko, tai epidemija, galvojimą reikėtų palikti laikui... Kaip teisinga! Kaip palengvėjo! Mano inkaro trosas, mano saitas su pasauliu – lynas iš supintų nervų skaidulų – gal kas nori ant jo pašokti? Jis virpa nuo menkiausio prisilietimo, ima sūpuoti, jis trapus, sudžiūvusi virkštelė pilna mazgų, turinčių man kažką priminti, nubrizgusi ir jautri oro permainoms. Ana, jei tau būtų duotas jautrumas, būtum išgirdusi mano meilę, net jei tylėdavau ją tau, mano tylėjimas buvo garsesnis, garsesnis už visus žodžius kartu...

– Ar tu tikrai nori dar?

Ana, padėklas, amunicija.

– Aha.

– Jau aštuntas bokalas.

– O, tu manimi rūpiniesi, kaip gražu! Gal tave išgelbėti? Pagrobti tave?

– Su tavimi tokiu toli nenueitume.

– Tai tiesa... – Nedrąsus atodūsis. – Bet aš tau siūliau!

– Tylėk, kad Vinhartas neišgirstų.

– Tu rūpiniesi... Aš tau patinku. Kurgi tu eini?

– Oho! Ponas daktaras! Nelabai tvirtas, ką? – Kentauras braunasi pro kūnų maišalynę, tvoja Johanseriui per petį, kad šiam vos neišsprūsta bokalas. – Šeštadienį, švęsime, nu, kaip?

Šeštadienį, kartoja Johanseris sau, šeštadienį, baugu... Sunkiai, tačiau koketiškai meilikaudamas, it dresiruotas lokys, vaizduojantis paskutinį neūžaugą dvaro juokdarį, į salę įsliūkina siaubas. Jis nerangus ir dramblotas, jam pagloščius atsiveria žaizdos, kurias jis iš karto ima laižyti švitriniu liežuviu. Tapau jam mieliausiu žaislu, jis prikimba prie manęs, vienintelio draugo.

– Nugi, palydėkit mūsų mokslinčių išvietėn! Juk anas tuoj apsivems!

Johanseris atkiša rankas, ištempia kaklą, stato vieną koją, antrą, paskui vėl pirmą, taip einasi, šlept šen, šlept ten, ne taip svyruoja.

– Užrašyk skolon! – šūkteli Kentauras, Ana vypteli, Johanseris mosteli, ir rytoj diena, penktadienis-laisvadienis prieš šeštadienį, o už jo begalybė, ir tai, staiga: krinta temperatūra, žvaigždės, tikros žvaigždės, naktis švelni, Marija malonės pilnoji, duoki... tfu! Mėnulis, aš daugiau nei dvigubai už jį pilnesnis, jis man neprilygsta, rytoj bus ištemptos naujos stygos, kad ir vėl skambėtų...

Kaip gražu. Liksiu lauke. Tanato žemė. Alavo spalvos dangus, bronziniai laukai. Mėnulis iš sniego. Galimi medžiai pasiskolinti iš kiniško šešėlių teatro. Mano pulsas skaisčiai muša pievos patale.

11

Penktadienis

Johanseris pabudo prieš penkias ryto. Šalta drėgmė persmelkė jo drabužius; jis kosėjo. Prie rankovės prikibusi sraigė, medžiaga atsidavė puvėsiais, prisigėrusi alaus, prakaito ir rasos. Prie pasibjaurėjimo prisidėjo gėda. Prikaišiojo sau ne už tai, kad nakvojo kažkokioje pievoje, – o kad lyg tyčia šitoje, tarp geležinkelio stoties ir upės, kur rytais būdavo itin drėgna ir kur jis, niekieno neužstotas, tiesiog traukte traukė ankstininkų žvilgsnius, – į šiaurę jau riedėjo pirmasis priemiestinis traukinys, pilnas spoksančių veidų, apšvietimą vagonuose išjungė, iš snukių liko tik luistai.

Keletą minučių bejėgiškai drebėjęs, Johanseris pasileido tekinas, skuodė, kol iš marškinių ėmė rūkti garas, o jis šnopuodamas atsidūrė prie guobos, pašaipiai čirškiant paukščiams.

Visą priešpietę jis nemiegodamas pragulėjo lovoje, gydėsi prakaituodamas, pakišęs galvą po antklode, pritraukęs kelius prie krūtinės ir savo kvapu šildydamas sandariai uždarytą palapinę.

Stebuklingoji Konrado vaikystės palapinė. Zona be šmėklų, į kurią negali prasiskverbti nieko pikta. Taip buvo anuomet; tik jo motina sugebėdavo pralaužti apsauginį žiedą. Kartais stebuklingoje palapinėje trūkdavo deguonies, kildavo grėsmė apalpti, tačiau nemiegodamas Konradas nė sykio nevėdino savo slėptuvės; tai, kad jį visada išgelbėdavo miegas, paskui atrodydavo keistas atsitiktinumas.

Marga pasibeldė, Konradas suriko: „Ne!“, jo nuostabai, to užteko, kad jam duotų ramybę. Jo stebuklingoji palapinė – vėliau slapta erotinių tyrinėjimų, išbandomų nešvankybių vieta, jis nuolatos įsi-

vaizduodavo esąs įkalintas su neaiškia mylimąja, tarp kanibalų, plėšikaujančių riterių arba nacių, iš kurių reikia ištrūkti, bet kokia kaina. Kiek kartų stebuklingoji palapinė jiems leido nutrūktgalviškai pasprukti! Kiek kartų jis laimingai pabėgo su mylimąja ir mėgavosi jos dėkingumu... Dar, atsimenu, pabėgimas man atrodė vienintelė būsena, dėl kurios verta gyventi, ir kai aš pirmą kartą apsilankiau Sofijos pilyje Valštate, įsikibęs motinai į ranką, kažkas kalbėjo apie nuostabią begalinių kambarių priebėgą. Tuos žodžius aš supratau taip, kad kunigaikštis pasistatęs milžinišką namą, kad galėtų bėgti ir bėgti be galo... Pabėgimas reiškė didžiausios koncentracijos vaizduotę, taip man viskas regėjosi, anaiptol ne pakylėtai; pabėgimas galėdavo žlugti, kai motina nutraukdavo nuo manęs antklodę, o mylimąją, iš tuzino gyvų pavyzdžių švelniai sufrankenšteinautą mano mylimąją, nužudydavo kanibalai, nusitempdavo plėšikaujantys riteriai arba plikai nukirpdavo naciai.

Radijas. Paguodos muzika. Bethovenas, septintoji simfonija. *Priemonė numeris vienas.* Akcija vietoj reakcijos.

Apie vidudienį Johanseris išsimaudė karštoje vonioje, pasiėmė iš virtuvės du obuolius ir nudrožė į kaimą. „Latmano elektros prekėse“ nusipirko mažulytį kišeninį žibintuvėlį, telpantį į vidinę jo seno, nutrinto juodo švarko kišenę, to švarko, kadangi lipo jam prie širdies, Johanseris niekada nebuvo išmetęs, sukišo jį į lagaminą, nukomandiravo tildyti butelių. Žalią kaip samanos, sraigių apgleivėtą, bjauriai dvokiantį bandymą prisiderinti jis pagaliau sugrūdo į artimiausią šiukšliadėžę. Mimetizmo laikas baigėsi.

Lygiai antrą valandą jis atvyko pas Beritą, kuri pasitiko jį prie namo durų ir iš karto prie jo prisiglaudė. Iš mandagumo Johanseris ją taip pat apkabino, tačiau vangiai, nespustelėdamas, mergaitė tai pastebėjo ir jį paleido.

– Kas tau?

Kaip ji išsidabinusi, pasikvėpino, apvedžiojo akis kontūriniu pieštuku ir apsivilko puošnią šilko suknelę, apsiavė aukštakulniais bateliais, jaudina, iš tiesų – taip švelniai, lyg tarp kitko...

– Rytoj išvažiuoju.

– Štai kaip. – Berita paėmė Konradą už rankos, užsitempė jį sraigtiniais namo laiptais į viršų ir užrakino duris.

– Šnekėk aiškiai! Ar grįši?

– Aš tavęs nemyliu. Iš mūsų nieko nebus. Jei mane grabaliosi, tik pabloginsi padėtį. Prašau sėsti! – Johanseris visai sąmoningai mėgdžiojo Cumrato intonaciją, kurios kategoriškumu, nors niekada to nepripažino, visuomet žavėjosi.

– Negrįšiu. O jei ir grįšiu, tai neturi jokios reikšmės. Nieko baisaus, kad nusivylei. Geriau bus, jei mane kuo greičiau pamirši.

Jis matė, kaip mergaitė kenčia, bet tuo pat metu scenarijus jam regėjosi juokingas ir iš anksto nulemtas, kiekvienas žodis atrodė reikalingas ir vis dėlto nuvalkiotas, jautėsi taip, tarsi iš įpratimo varytų veiksmą spartinantį tekstą. Berita bent jau ne iš tų, kurios puola į ašaras, todėl viskas pakenčiama. Ji klausėsi, iš pažiūros rami ir susitvardžiusi, tupėjo ant arabiškais rašmenimis dekoruoto pufo ir trynė nykščius vieną į kitą. Tikriausiai bandė jam imponuoti.

– Pyksti, kad viską pasakiau Beniui?

Kaip miela, toks klausimas, ne mažiau juokingas nei jo kontekstas, viskas vien niekur neišeinanti akloji žarna. Tačiau Johanseris linktelėjo, manė, kad pasielgs gailestingai, jei kaip nors paaiškins jai savo elgesį.

– Benis mane apstaugė, nes manė, kad pasakiau tau, kokie jo pažymiai. O aš visai nieko nežinau, juk jis net ne mano klasėje! Sakė man kartą, kad jam riesta. Sykį net ketino nerti iš čia, ar žinai?

– Ne.

– Taip, bet dabar, kai atsirado sodo namelis, jis, regis, nusprendė likti.

– Tokį kaip jis vis tiek greitai sugautų.

– Atrodo, tu nelabai jį vertini.

– Aš nelabai ką žinau. Bet netikiu, kad sugebėtų pabėgti. Iš kur toks talentas?

– Man kažkaip įkyrėjo visą laiką šnekėti apie Benį. Kartais man atrodo, kad tu čia būni tik dėl jo.

– Aišku! Ir niekuo negaliu pasiteisinti. Bus geriau, jei eisiu.

Johanseris čiupo už kambario rakto, pastebėjo, jog jam negerai galvoje, nes akimirką svarstė, gal pasiimti raktą, kad pagaliau turėtų raktą nuo namų. Berita nieko nedarė, kad perkalbėtų jį likti, šiek tiek atsilikusi nukaukšėjo laiptais ir netarė nė žodžio, kol abu atsidūrė po siaura stogelio pergole.

– Aš nepykstu ant tavęs. Jei vėl atvažiuosi, gali bet kada mane aplankyti.

– Tu nusipelnei ko nors geresnio už mane – ir jį.

– Kvailai išėjo.

Berita bandė šypsotis. Ji laikėsi taip, kad Johanseris baisiai susigėdo, pasvarstė, ar ji siekė kaip tik šito, tada dar labiau susigėdo, dėl aiškiai netinkamos insinuacijos. Kartu Johanseris suvokė, kaip menkai jis pažino visus šiuos žmones – Benediktą, Beritą, Aną, Rudolfą, net Margą; pirmasis artumo jausmas tuoj vėl nuplaukė paviršiumi, it naras, neišlaikęs slėgimo.

Berita dar pasiuntė jam oro bučinį, o tada greitai uždarė duris ir dingo viduje.

Johanseris ėjo gatve. Bulbrunas buvo dailus naujas miestelis, kuriame didelis gimstamumas, statyti aukštesnius nei trijų aukštų namus buvo uždrausta. Skelbimų stulpai dažniausiai tik pusiau apklijuoti plakatais, nelabai ir buvo ką skelbti. Picerija ir kinų restoranas reprezentavo daugiakultūrį elementą, kokteilių baras, uždaromas pirmą valandą, ir diskoteka, veikianti tik penktadieniais ir šeštadieniais, naktinis gyvenimas. Ir Irisė – pamirškime tai. Johanseris neapkentė šito miestuko taip, kaip kad mėgo Nyderenslingeną; tačiau, ėmęs galvoti apie tokio neatitikimo priežastis, tučtuojau suvokė, kad jis visur ir visada būna ne vietoje ir atitinkami kaimai skiriasi tik iliuzijos laipsniu.

– Ar tu ją išdulkinai?

Johanseris krūptelėjo. Palenkęs galvą, jis bidzeno serpantinu, paskutiniai Bulbruno namai jau liko jam už nugaros. Benediktas išniro tarytum iš nebūties, sėdėjo ant savo dviračio bagažinės ir sukiojo vairą šen ir ten.

– Ne. To nebuvo. Niekada.

– Tryneisi su ja ir tau nepakilo?

– Ką tai reiškia? – Johanseris sustojo. Džiaugėsi susitikimu, net laukė jo.

– Žmogau, tu visai žlugęs, supranti? Visiškai žlugęs!

– Jei Berita iš tiesų būtų tavo draugė, aš nebūčiau jos lietęs. O gal būčiau. O ką? Tu, priplotas vaikigali, ko tu pagaliau nori?

– Ak štai kaip? Pamanykit, įtūžo! Tuoj dingsi iš čia, girdi?

– Ar tu tikras?

– Ganėtinai.

Johanseris ėmė eiti, Benediktas sekė iš paskos. Besikalbėdami jiedu nusuko į kairę nuo serpantino, į mažą takelį per pievą.

– Trisdešimt keturi, dvidešimt devyni. Tau tai ką nors sako?

– Net nenutuokiu...

– Kodas nulis trys nulis – tikrai nesusigaudai?

Johanseris sustingo. Tai buvo VRI telefono numeris. Jis tylėdamas traukė tolyn, pro pavienes tuopas. Takelis, vis labiau apaugęs, visiškai dingo žolėje.

– Matai, šiandien paskambinau į tavo institutą. Nemažai sužinojau.

– Taip?

– Jie sakė, kad tu jau nuo kovo ten nebedirbi. Bet atrodo, kad tavo grįžimas juos labai domina...

– Aha. Na? Ir tu jiems pasakei, kur mane rasti?

Užduodamas šį klausimą, Johanseris drebėjo. Atsakymas turėjo nulemti viską, kas bus, vienaip ar kitaip. Kelrodis, padedantis apsispręsti. Kelias į mirtį. Priverstinis sprendimas.

– Dar ne. Ir kaip tik todėl rytoj išgaruosi, ar ne? O jeigu juodinsi mane mano tėvams – trisdešimt keturi, dvidešimt devyni! Toks dylas*.

– *Dylas*...

– Sandėris, jei tau labiau patinka.

– Beje, Berita tikrai nieko nesakė apie tavo pažymius. Aš buvau pas tavo klasės auklėtoją.

* *Deal* – sandėris *(angl.)*.

– Žmogau, tu žlugęs! Garbės žodis, aš maniau, kad tu visiškas nuoboda. O tu tikras šūdžius. Kurgi mes einame?

– Aš tau kai ką parodysiu, eime.

– Ką gi?

Jiedu buvo dar daugiau kaip už dviejų šimtų metrų nuo plynaukštės. Johanseris nieko neatsakė, tik mostelėjo ir žengė pirmas. Kiaulpienės, žydinčios ir nužydėjusios, pievose, kurių žolė buvo neįprastai trumpa, ryškiai geltonos žvaigždės, balti kaip cukrus vatos gumulai. Johanseriui patiko žiūrėti į kamanes, jos buvo kažkokios geraširdiškai lėtos, kam gi šautų galvon užmušti kamanę? Dobilai be išimčių trilapiai, gāli ieškoti, kas tik nori.

– Hei, tai kaip su sandėriu?

Dabar kelias truputį kilo aukštyn. Bulbruno namų liko matyti tik keli stogai, o prieš akis atsivėrė Nyderenslingeno vynuogynai.

– Šiaip ar taip, rytoj būčiau išvažiavęs.

– Ak? Taip staiga?

– Ne, tai teisybė. Sakykime taip: jei būčiau išvažiavęs, tai rytoj. Taip bus teisinga.

– Nepagaunu. Ką turi galvoje?

– Žiūrėk! Įsižiūrėk!

– Į ką?

– Į kraštą. Jo grožį. Ar buvai kada čia, viršuje? Kažkas tobula gaubia šią vietą. Pajutau tai iš karto. Tu ne?

– Hei, nori visai mane apmulkinti?

– Ne. Tu tik žiūrėk. Įsižiūrėk gerai vieną kartą.

– Išvien Vakenroderis, ar ne?

– Žiūrėk, mūsų namas! Ir kaip virš jo dega vynuogynai. O ten, ant kelmo, ar matai jį?

– Ką tokį?

Kiek akys užmato, nebuvo regėti jokio žmogaus. Per slėnį švilpė traukinys. Akmuo Konrado rankoje svėrė kiek daugiau nei du kilogramus, kraupiai dunkstelėjo, kai nuo jo svorio skilo Benedikto pakaušis. Vaikinas trūkčiodamas krito nuo dviračio, sužvangėjo metalas, kojos spardėsi, lyg norėdamos pataikyti gyvatei, nu-

bloškė dviratį nuo kūno, tada tapo visai tylu, bet kūnas dar judėjo, gulėjo ant šono. Kraujas sroveno nugara, rankos ir kojos niekaip nesiliovė tampytis.

Johanseris žiūrėjo į sportbačius, brangiuosius sportbačius, jie kapstė žemę, o kartais, kai viena koja išsitiesdavo, braukdavo per seiles; segtukas-„varnalėša" įsipainiojo į dviračio sparną.

Benediktas sudejavo; kurį laiką atrodė, kad vėl atgauna sąmonę. Pirštais kabinosi už žolių kuokštelių, aiškūs griebimo refleksai. Žaizda kunkuliavo, keturių centimetrų skersmens krateris, kraujas tekėjo pliūpsniais, nelabai smarkiai; prasišvietė smegenų masė. Akimirką Johanseriui dingtelėjo lėkti į kaimą šauktis pagalbos. Apžiūrėjo savo drabužius; nerado ant jų nė menkiausios kraujo dėmelės. Smogti antrą kartą jis nepajėgė, tik nuvilko kūną į krūmus, paslėpė ir dviratį, tada nuėjo prie kelmo, atsisėdo ir ėmė laukti. Ėmė laukti. Klausėsi, gal iš lazdyno pasigirs koks garsas.

Acherio slėnis. Čia sėdėti buvo taip puiku. Tik gaila, kad iš šitos pusės nematyti, kaip žaižaruoja kvarco intarpai, tam reikėtų smarkiai persisverti virš skardžio. Išlakios tuopos siūbavo nuo silpno vėjo, nuo garų padidėjusi saulė krypo link vynuogynų krašto. Johanseris nieko negalvojo. Ramiai sau sėdėjo, tuščias ir pavargęs, netgi niūniavo dainelę, parafrazuotą melodiją iš Šuberto „Nokturno Es-dur". Jis net nesistebėjo nenatūralia ramybe, laikė ją savaime suprantama. Kartkartėmis apsidairydavo, žvalgėsi vaikštinėtojų, tačiau be jokios baimės, abejingai, tarytum norėdamas atitikti elgsenos pavyzdžius, apie kuriuos buvo skaitęs.

Kirai priešiniame vėjyje. Gyvūnai, kybantys ant nematomų virvučių, tampomi aukštyn žemyn. Vaikais likusių dangaus gyventojų žaislai. Šitai pievai tiktų keletas aguonų. Trūksta raudonio. Kraštovaizdžiai be raudonos spalvos atrodo šalti, kad ir kiek stengtųsi saulė. O ten kiškis skuodžia nuo vieno medžio šešėlio prie kito.

Tanatas yra apgailėtina būtybė.

Jis gali tik stovėti, atviras, ir laukti. Laukti, kol gyvieji ateis ir įžengs pro jį; kai būtis ir atmintis susilygina ir sutampa laiko akivaizdoje. Kai kurie rėkia, kai kurie nebylūs. Vieni ateina išdidžiai, kiti atšliaužia. Atšliaužia iš krūmų, pilni žemių ir skausmo. Kaip

Benediktas. Jo kraujas raudonais siūlais nutįsta nuo lūpų ant žolės. Bet kurgi jis nori pabėgti? Juk jis šliaužia tiesiai į mane.

Iš tiesų Benediktas kepurnėjosi bedugnės link, visiškai nesusigaudydamas. Apako? Panašu. Akys nelakstė, stebeilijosi, pusiau atmerktos, į žolę. Joks girdimas garsas neišsiveržė jam iš burnos, tik burbuliukai iš seilių ir kraujo. Veidas buvo ištepliotas žemėmis, plaukų sruogos, šlapios nuo kraujo, lipo prie kaktos, o jo kūną vis supurtydavo mėšlungis, drebulys perbėgdavo nugara nuo sprando iki kelių, tada pirštai tvirtai įsikibdavo ir trūktelėdavo kūną šiek tiek į priekį, mažiau nei metrą per minutę.

Iš pradžių Johanseris stebėjo jį nesuvokiamai abejingai ir nejudėjo, sėdėjo, parėmęs smakrą kumščiu, tuščias ir sustingęs, kol ūmai jo galva pradėjo veikti, lyg tik dabar būtų įgyvendinęs tai, kas įvyko ir vyksta.

Jis visai nemiręs. Jis nenori. Dar šeši, septyni metrai, ir jis pasieks skardį. Kaip būtų, jei jį palikčiau? Juk jis nusižudytų; skylė kaukolėje būtų paaiškinta tuo, kad jis nukrito. Ak, ne, pieva čia, viršuje, blizga nuo kraujo. Pradėtų tyrimą, apverstų kiekvieną akmenį; be to, per šviesu jį numesti, leisti jam nukristi; kaime būtų matyti, kaip jis ištykšta į uolą, o gal dar ir rėktų, iš jo galima laukti, kad krisdamas, kai niekas negalės užčiaupti jam burnos, jis ims rėkti. Šiaip ar taip, geriau būtų užkasti jį apačioje, ant upės kranto, žmonės ten nevaikšto, nelaksto palaidi šunys, kurie uostinėja ir kapsto. Dieve, ir visa tai aš svarstau, kai jis kaip tik šliaužia pro mane ir kvėpuoja. Gal jį pasmaugti? Uždusinti? Užmesti ant jo dar vieną akmenį?

Johanseriui atrodė, lyg šis instinktų stumiamas padaras žinotų, kad gali tik prailginti mirtį, lyg jam rūpėtų vien sukomplikuoti reikalą. Ir jis pats keikdamasis ropojo visomis keturiomis, keistas vaizdas, žiūrėjo pusbroliui į nieko nereginčias akis, laikėsi atstu, pamažu traukdamasis, sinchroniškai kartodamas kiekvieną Beno judesį. Mirk! – kuždėjo jis, maldaujančiai ir įsakmiai, tuo pat metu galvodamas, kaip galėtų pagreitinti šitą mirtį ir nesusitepti. Prie pat bedugnės pašoko, čiupo, iš pradžių, kad laimėtų laiko, Benediktą už kojų čiurnų, lyg žaisdamas su vienračiu vežimėliu, apsu-

ko jį 180° kampu, tad vaikinas dabar šliaužė atgal į krūmus. Sukišęs rankas į kišenes, Johanseris žingsniavo šalia jo ir saugojosi, kad neįmintų į kraujo pėdsaką. Jei kas būtų stebėjęs juodu iš tolo, būtų pamanęs, kad gyvūno šeimininkas vedžioja savo kambarinį varaną ar kitą prijaukintą roplį.

Užkasiu tave apačioje. Bus gerai. Dabar paslėpsiu tave krūmuose, o naktį numesiu žemyn. Tada jau nekraujuosi ir nepaliksi ant skardžio uolų kraujo dėmių. Be to, apačioje, prie upės, žemė minkštesnė, bus mažiau darbo. Reikia įsigyti lopetą. Reikia apie daug ką pagalvoti.

Dangus pilnas laukimo juostų; suopiai suko ratus. Kur išretėja miškai, dauginasi plėšrieji paukščiai, logiška, jų grobis lieka be priedangos.

Benedikto sportiniai marškinėliai buvo suplėšyti, dabar kraujavo ir krūtinė, aštri žolė supjaustė jam odą. Pasikelti trūko jėgų. Skruostais riedėjo ašaros, tačiau jis nekukčiojo, atrodė, kad ilsta, vis labiau ilsta, galva nusviro ir įsmigo į žemę, trukdė jam judėti pirmyn. Benas apsivertė ir liko gulėti aukštielninkas; aukštielninkas jis pagaliau mirė, plačiai išsižiojęs, pasukęs į šoną sulenktus kelius, sukryžiavęs rankas ant krūtinės. Ištekėjęs kraujas mirguliavo, visi pirštų nagai buvo nulaužyti, panagės juodos nuo žemių.

Johanseris pagalvojo, kad tai atrodo labai stilingai ir jaudinančiai. Keletą minučių jis įsigilinęs žiūrėjo į lavoną, tada antrą kartą nutempė jį į lazdyną ir uždengė šakomis ir lapais.

12

Tu atrodai kaip mirtis!

– Taip ir jaučiuosi.

– Ar gerai vakar parėjai namo?

Penktą valandą po pietų pašto užeiga buvo neįprastai pilna, todėl keista, kad Ana skyrė Johanseriui tiek daug laiko. Nieko neaiškindama, ji liko stovėti priešais jį ir apžiūrinėjo jo veidą.

– Aš atrodau pasikeitęs?

– Tu visas baltas. Ir prakaituoji. Turi karščio?

Kaip ji į mane žiūri. Ar man ant kaktos dega Kaino žymė? Turiu nusiraminti, galvoti blaiviai. Turiu vėl jausti pagrindą po kojomis, jei reikia, klijais prisiklijuoti prie žemės, apsikarstyti svarmenimis. Viską reikia gerai apgalvoti. Turiu saugotis, kad neperžengčiau rėmų, taigi įprastinis paveikslas, tremtinys drobėje, sfumatu tapyta šachmatų figūra kažkur fone. Turiu prisitaikyti. Tinkamai reaguoti. Sureikšminti save kaip niekados. Sako, kad gerai išdresiruoti policijos šunys užuodžia lavoną dešimt metrų po žeme. Jeigu Benedikto *ieškos,* šuo jį ras, nesvarbu, kur aš jį užkasiu. Visų pirma jo net neturi ieškoti. Ana vėl žiūri į mane. Savaičių savaites šito troškau, o dabar baisu. Jei jau Ana mato, kas man darosi, kaip aš pasirodysiu tėvams? Du bokalai alaus nepakenks, padės apsimesti, daugiau negalima, kitaip pridarysiu klaidų. Visur tyko klaidos, jos nori mane sunaikinti. Tiesą sakant, man iš viso nereikėtų čia kiurksoti, reikėtų sėdėti ten, viršuje, ant plynaukštės, ir saugoti, kad koks nors paprastų paprasčiausias, nedresiruotas pensininkų šuo... Dviratis nepakankamai paslėp-

tas, o sutems tik po penkių valandų, popietė tęsiasi be galo. Niekas negali iš manęs reikalauti, kad per vakarienę sėdėčiau kartu su Marga, paskambinsiu, pasakysiu, kad paskutinį savo vakarą dar kartą išėjau paklajoti, namo grįšiu vėlai, tegu nesuka sau galvos. Viskas atrodo taip beviltiška! Negali būti, kad pasisektų tai, ką ruošiuosi daryti, nebent nusišypsotų laimė – ir kaip toks kaip aš drįsta galvoti apie laimę? Pasiutusiai įžūlu, bet kitaip neišeina. Ir kaip prastumti tas valandas? Mane graužia kiekviena sekundė. Galėčiau nusipirkti lopetą! Ne, tai būtų beprotybė; reikės pasiimti iš rūsio. Nebent pavažiuočiau vieną ar dvi stoteles siauruku, ten kur niekas manęs nepažįsta. Gera mintis.

Johanseris užsimokėjo ir tekinas pasileido į stotį, kad spėtų į traukinį, išvykstantį penktą valandą dvidešimt viena minutė. Važiuodamas galvojo, kaip buvo būti žudiku. Jis dažnai tai vaizduodavosi, fantazija piešdavo eumenidžių spiečius, aštriadančiuose, užtemdytuose kambariuose, nuolatiniai antskrydžiai, be to, vandens lašėjimas iš čiaupo, sustiprintas makrofonų, griausmingai pliaukšt į smegenis. O tai buvo tik didžiulė tuštuma, kurios pakraščiuose grūdosi ir ratu sukosi mintys. Tuštuma nebuvo kankinanti, tik tuščia, niekaip nenusakoma, daugių daugiausia konstatuojama. Gal taip buvo todėl, kad nusikaltimas, kurį įvykdė, buvo vienintelė išeitis iš tos beviltiškos padėties, vienintelė galimybė pabėgti.

Buvau priverstas, manęs nepaliko ramybėje. Tai visai kas kita, nei užmušti žmogų dėl kelių blizgučių. Koks aš mazochistas, dar įsikalbinėju kaltės jausmą, aš save pažįstu, liaukis, Konradai! Džiaukis, kad esi toks tuščias, laikyk tai išsilaisvinimu. O gal tave ištiko šokas? Prakaituoji ir esi išblyškęs, Ana tai patvirtino.

Traukinys važiavo tuneliu. Vagone su Johanseriu sėdėjo dar tuzinas keleivių, neatrodė, kad bent vienas iš jų būtų kreipęs dėmesį ar ėmęs ką nors įtarinėti, tačiau traukinio tualete Johanseris trečią kartą patikrino, ar neaptaškytas krauju juodasis švarkas, kelnes jis taip pat nusimovė ir atidžiai apžiūrėjo, ką jau buvo padaręs pašto užeigos tualeto kabinoje. Tiesa, ji buvo daug silpniau apšviesta.

Šoką įsivaizdavau visai kitaip, čia, matyt, ne šokas. Šokas – kai negali pajudėti, nepajėgi suvokti, kaleni dantimis...

Po aštuoniolikos minučių traukinys pasiekė Doitelsdorfą, didelį kaimą, kuris jau ne vienerius metus puoselėjo viltį tapti miestu. Johanseris mielai būtų pavažiavęs dar vieną stotelę, tačiau provincijoje daugumą parduotuvių uždarydavo šeštą, taigi už penkiolikos minučių. Paklausęs kelio, susirado geležies dirbinių krautuvę, kur jį, geras ženklas, aptarnavo kaip paskutinį pirkėją. Metro ilgio, pusantro kilogramo sveriantis kastuvas kainavo trisdešimt markių, kaip tik tiek, kiek Johanseris turėjo su savimi; tą jis irgi linko laikyti geru ženklu. Johanseris vyptelėjo, pagalvojęs, kad jam galėjo pritrūkti smulkių, – jei pašto užeigoje būtų gėręs antrą bokalą alaus, dabar gautų grįžti su vaikiška lopetėle arba sodininko mente. Ateityje reikės nešiotis didesnę pinigų sumą, visuomet. Dabar turiu būti pasiruošęs bet kokiam atvejui, kitaip galima iš karto pasiduoti pirmam sutiktam policininkui.

Staiga su milžinišku plastikiniu maišu ant rankos Johanseris sustingo ant šaligatvio, jis numatė siaubingą dalyką – ne tą akimirką, kai jį įkaltins žmogžudyste, bet akimirką, kai apie tai sužinos Marga, kai turės pažvelgti jai į veidą. Johanseriui suspaudė krūtinę, akyse raibuliavo, jis įsitvėrė turėklo. Tuštuma, atrodžiusi tokia nuostabi ir neįtikėtina, dingo per kelias sekundes, užleisdama vietą kraupiam pleištui, kuris skverbėsi į sielą, blokavo ir stingdė visas mintis. Tas žvilgsnis, negalinčios patikėti motinos žvilgsnis, kai ji turės suprasti... Kai jai atvilks parodyti žudiką. Įsmeigs į jį akis.

– Ne! – sušuko Johanseris balsu. Tai niekada neturi įvykti, iš meilės jai reikia padaryti *viską* – tai buvau ne aš, buvau ne aš, mama, aš prisieksiu esąs nekaltas, visada, ten buvo nepažįstamas juodas žmogus, meteoritas, geležies luitas iš lėktuvo tualeto, nesvarbu kas, niekada neturiu šito prisipažinti, niekam!

Iš meilės jai sakau, o juk galvoju apie save, savimeilės kupina, užsispyrusi menkysta. Johanseris žiaukčiojo garažo įvažoje, keli praeiviai žiūrėjo į jį, jie visi gali mane apibūdinti, tik nepulti bėgti,

tai dar labiau kristų į akis, iš lėto eiti toliau, prašau eiti toliau. Viskas turi eiti toliau. Svirduliuodamas jis pasiekė Doitelsdorfo bendruomenės parko ovalą, aplink kurį, darbui baigiantis, ūžė kamščiuose įstrigę automobiliai, ir susmuko ant pirmo pasitaikiusio suolo, tarp geltoniu besipuikuojančių prožirnių gyvatvorių. Smarvė, Johanseris pažiūrėjo po dešiniuoju batu. Šuns išmatos, ar atnešate laimę? Jis kvailai nusijuokė; tik pamažu jam pagerėjo, ir tik trumpam. Paskui jį apėmė baimė.

Iš pradžių baimę fiziškai pajuto pilve, atrodė, kad kažkas iš apačios spaudžia skrandį ir virpina pilvo ertmę. Jautė poreikį atsirūgti, masažavosi pirštų galiukais, kad išeitų oras, kuris, kaip Johanseris numanė, nė neegzistavo. Drebulys plėtėsi, apėmė krūtinę ir pasiekė pečius, jie suglebo ir apmirė, nors virpėjo, tarsi nuo centnerinės naštos. Baimė deganči arterija užkopė iki kaklo ir jį užveržė; nuo to Johanseris ėmė dažniau ryti, apsipildavo prakaitu, bijojo uždusti. Paskui baimė išplito po skruostus ir galvos odą, tai vienur, tai kitur smarkiai niežėdavo, o ten, kur neniežėdavo, perštėjo, oda buvo sausa, kaip narkotizuota.

Johanseriui atrodė, kad kol jis sėdinėja, nieko neveikdamas, laikas slenka daug kartų lėčiau, taigi jis leidosi vaikštinėti gatvėmis, bet jam periodiškai imdavo tirtėti keliai, varginantis motorinės kontrolės trūkumas, skaudėti neskaudėjo, tačiau jis buvo priverstas kas šimtą metrų pritūpti ir padaužyti sau per kelių girneles, kaip kad tenka daryti, kai per daug galvoji apie išnarintus sąnarius ir vaizduotė materializuojasi per nervus.

Visi nuotakai – ką tik išsiritę bedugnių kraštai, augantys, kiekvienas nutekamasis griovys – vartai į Hadą, minkštas kaip mėsa plienas, langai – tai snukiai, didžiulė akis žiūri į mane ir kiaurai mane.

Kakta, kaklas ir sprandas kaito, bet didžiuliai kūno plotai, visų pirma krumpliai, šlaunys ir sėklidės, buvo šalti ir nejautrūs. Kad nukreiptų nuo savęs dėmesį, Johanseris netgi būtų nuėjęs į vietinį kiną („Nepadorus pasiūlymas“), tačiau tam neturėjo pinigų, neturėjo pinigų ir jokiam kitam kledarui, kad pabėgtų nuo savęs.

Alkoholį nuo šiol jis griežtai atmetė, net jeigu jam ir būtų pavykę sukrapšyti reikalingas monetas ir stoties kioske nusipirkti skardinę alaus. Staiga prisiminė savo seną lotynų kalbos mokytoją, kuris dažnai pasakodavo, kaip vienišomis naktimis vermachte, stovėdamas sargyboje, trumpindavo laiką: atmintinai mokydamasis ir ritmiškai bambėdamas „Odisėją".

Visi mes laukiame, kad laikas duotų,

ko negavo nieks –

Johanseris pamėgino su Augustu fon Platenu, jokio poveikio,

visi mes siekiam tapt viskuo,

bet esam niekas iš esmės.

Visi žodžiai dužo į Margos veidą, kuris plačiai išplėstomis, bet vis tiek mažomis pavandenijusiomis akimis traukė jį į save ir skandino.

Geležinkelio stoties salėje veikė spaudos kioskas. Kioskininkui, regis, visai nerūpėdavo, jei kas nors, greitai neapsispręsdamas, vartydavo iliustruotus žurnalus, o Johanseris iš tiesų tik vartė neskaitydamas, raidės iš viso neteko bet kokios prasmės.

Jis įlipo į artimiausią vietinį traukinį, išvykstantį aštuntą valandą keturiasdešimt penkios minutės, bet dar kartą pasileido atgal. Užmirštas plastikinis maišas su kastuvu, jau nužiūrinėjamas kažkokios žmogystos iš stoties, stovėjo, atremtas į laikraščių kioską. Kai Johanseris atlėkė prie traukinio, šis jau buvo pradėjęs judėti. Paskutinę akimirką įšoko, nėrė į išsvajotąją prietemą. Mėgino iššnekėti tai, kas įvyko, išgauti iš to egzistencinį knietulį, pervardyti baimę, kad viskas, kas buvo lig šiol, būtų buvę banalybė ir tik pasiruošimas. Žinoma, kai pirkau kišeninį žibintuvėlį, jau seniai žinojau – ne, tai buvo vien mintys, variantai, o ne pats vyksmas. Tanatas lėmė, lemtingai įsikišo, jis vienas žino, kada laikas. Visi padarai, Tanato nuosavybė, ką bedarytų: šokinėtų, šliaužtų, bėgtų ar fantazuotų, – jie nepaspruks.

Privalau ištverti šią naktį, pasirodyti subrendęs, toliau viskas turėtų eitis vis paprasčiau. Šiaip ar taip, tada nebus progos daryti visai kvailas, paviršutiniškas klaidas. Paviršutiniška, tikrai, Benas dar nėra pakankamai giliai, taip sakant. Juokis, Konradai!

Būk stiprus; stiprybė, kartą pasirinkta, nesvarbu, kieno, turi būti stipresnė, nei tvirtina jos pavadinimas. *Įsitvirtinti,* veiksmažodis suponuoja negailestingumą, kuris neturi liautis, kuris nepaliaujamai virsta žiaurumu. Turi pasirinkti, ar dabar iš karto eiti į policiją ir prisipažinti, ar vargti, vargti yra prasmės tik tada, jei vargsti nuosekliai iki galo. O aš noriu vargti! Jei manyje kas nors yra, tai juo ryžtingiau, manyje įsišaknijęs kažkas, kas nori ir trokšta tęsti, – tai buvai visai ne tu, tai buvo juodas vyras, luitas ir meteoritas, visi drauge, buvai ne tu, tu tik slepi nelaimės pėdsakus, kad niekas be reikalo nekentėtų. Konduktorius, komposteruojantis tavo bilietą, – maloniai žiūrėk jam į veidą, tada jis veikiausiai nusuks akis. Štai ir tunelis, šviesa jo gale bus blausesnė, nebijok ir taip akivaizdžiai neslėpk plastikinio maišo po sėdyne, tu neturi ko slėpti.

Nyderenslingenas, nutviekstas įkypos šviesos, švelnus vakarinis mirgėjimas, danguje kaunasi ryški mėlyna, rausva ir oranžinė. Saulė nenori nusileisti, atkakliai kiurkso ant kalvų. Kokia užsispyrusi! Jos viduje siaučia ugnis. Eikš, naktie! Žeme, nusisuk nuo įsižeidusio kamuoliuko, čia sėdžiu aš, priglaudęs kaktą prie žvaigždynų, neverta spjaudyti ugnimi, tuoj viską sugers kalvų skiauterė.

Pagaliau imtis ko nors prasminga. Baimė sumažėjo ir užleido vietą jausmui, panašiam į įtampą prieš lemtingas rungtynes. Johanseris išlipo iš traukinio, per švenčių aikštę nudrožė prie upės (čia vėl sėdėjo žvejys, krovėsi savo daiktus, nesisveikino, nesididžiavo laimikiu) ir patraukė krantu, kur žolės siekė krūtinę.

Tamsoje vienadienės muselės grūdo čiulkinį. Kalvų skiauterė liepsnojo. Auksinės juostos raitėsi vandens paviršiuje ir raibuliavo sutemose. Johanseris perėjo tiltą ir nusprendė kopti uoloje iškaltu takeliu. Vargu ar buvo kokių priežasčių rinktis šį rizikingą kelią, o ne serpantiną, priešingai, kiekvienas žingsnis per žvirgždą girgždėjo, kėlė triukšmą, ir tuo didesnį, kuo labiau temo. Tai viena, tai kita kelnių klešnė kibdavo už dygliuotų krūmų. Kai Johanseris užsikorė nugludintomis, uoloje netolygiai iškaltomis pakopomis, buvo visiškai tamsu. Įveikęs vieną pakopą, laisva ranka remdavosi į kitą, įsitikindavo, kad išlaikys pu-

siausvyrą, įjungdavo ir tučtuojau vėl išjungdavo kišeninį žibintuvėlį, o plastikinį maišą visą laiką spaudė po pažastimi. Ropšdamasis jautė smelkiantį nerimą, svarstė galimybę nupulti ir kaip tik tai pasiūlyti likimui, dievams, ar kas už tai atsakingas – dabar arba niekada, štai jums proga, pasinaudokite ja arba visiems laikams duokite man ramybę.

Sąžiningai žiūrint, šis pasiūlymas, kaip ir daugelis paties sugalvotų Dievo teismų, jam atrodė abejotinas; Johanseris nė sekundės neabejojo, kad gyvas ir sveikas pasieks plynaukštę. Vis dėlto, kai, gulėdamas aukštielninkas, ilsėjosi žemoje, duriančioje plynaukštės žolėje ir žvelgė į žvaigždes, tarėsi sulaukęs visiško pritarimo; nebejautė nė menkiausios baimės, beveik euforiškai pašoko ir, tankiai kvėpuodamas, nudrožė prie krūmų.

Siaubas yra ilgesio vaikas, jis visada per vėlai susigėsta savo žaidimų.

Lapų krūvoje nieko nebuvo. Johanseris paklaikęs rausėsi žagaruose, blaškė šakas, nukėlė akmenis, kuriais buvo užkrovęs kapavietę, suleido visus nagus į žemę, norėjo rėkti, sprukti rėkdamas – lieka vien savižudybė! Bet aš nenoriu – staiga kišeninio žibintuvėlio šviesa kliudė Benedikto kūną. Jis gulėjo už trijų metrų, susirietęs, rankomis apkabinęs tuopos kamieną. Kai jį paliko, Benediktas turėjo būti dar gyvas, nesuvokiama, turėjo dar kartą pašliaužti į priekį, nors ir netoli, vos tris metrus, paskutinis bandymas pakankinti savo žudiką, koks akiplėšiškumas, Johanseris spyrė lavonui į galvą ir pečius, spjovė į jį, čiupo Benediktą už kulkšnių ir pasileido kiek įkabindamas, kaip juodadarbis rikša, vilkdamas negyvėlį sau iš paskos, prie bedugnės jį paleido ir atsisėdo, pervertė jį per kraštą, spirdamas abiem kojomis ir paridendamas kūną priešais save.

Slopus dunkstelėjimas, girdėtas prie mėsininkų prekystalių.

Valdykis! Darai gryniausias kvailystes! Kam užsitempei kastuvą čionai į viršų? Jį reikėjo iš karto palikti apačioje. Nusiramink! O dabar eik, eik, užkask suvalkiotą kūną, tada jo neliks, neliks, viskas gerai. Mėnulio pjautuvas švytuoja virš žemės, aštrus baltas peilis, išdrožtas iš neoninių kaulų. Švilpia naktyje. Eumenidžių muzika.

Johanseris pasirinko serpantiną. Jam priešais važiavo automobilis įjungtomis tolimosiomis šviesomis. Johanseris susigūžė atšlaitėje, kol užpakalinės šviesos, pragariškos akys, dingo už posūkio.

Po žvirgždo sluoksniu – džerždžiantis garsas, kai metalas kliudo akmenį, nežmoniškas triukšmas – buvo molis. Iškasti kapą netruko nė valandos. Ant kai kurių žvirgždukų buvo matyti kraujo dėmės, Johanseris surūšiavo juos kišeninio žibintuvėlio šviesoje ir sumetė į pusantro metro gylio duobę, į kurią skverbėsi gruntiniai vandenys. Negyvėlis gulėjo ant nugaros, plačiai išžergęs kojas, atsainiai, kaip ir būdamas gyvas. Burna ir akys, su kraujo krešuliais, pusiau atviros, jis atrodė kvailokas, o ne miręs. Greičiau be sąmonės, kaip visiškai nusigėręs žmogus, nebyliai 'apaliojantis.

Paaiškėjo, kad apskaičiuoto duobės ilgio neužtenka; Johanseris turėjo atsigulti ant pilvo, susiriesti ir sulenkti lavonui kelius. Kažkas mane stebi. Alio? Jokio atsako. Kai Benediktui ant veido tėkštelėjo pirma lopeta sunkios, molingos žemės, Johanseris laukė kokios nors reakcijos, tegu tai būtų raumenų refleksas, kas nors, tą akimirką jis negalėjo suvokti, kad vaikinas nebesigynė, paprasčiausiai leidosi drabstomas purvais, kad jis iš tiesų buvo miręs, išjungtas, atjungtas. Laikui reikėtų turėti nors kiek atbulinės ritės, šios negyvos galūnės ūmai imtų judėti ir ką nors veikti, eitų, važiuotų į mokyklą (Dievulėliau, dviratis!), dirbtų su klaviatūromis, masturbuotųsi arba kibtų prie mergaičių, ar galimas daiktas, kad to niekada nebebus? Tanato mašinos neatsparios. Vieną kartą ateina galas – Johanseris užkasė kapą, išlygino lopeta žemę (Triukšmas! Koks triukšmas! Visi turi girdėti!), parinko žvirgždukų ir išskirstė juos ant kapavietės, išmoningai dėliojo ir perdėliojo, kol niekas nebegalėjo išduoti šios vietos. Po to sviedė kastuvą į Acherį, sulankstė plastikinį maišą, kad paskui išmestų į kokią nors šiukšliadėžę, ir patraukė namo.

Išeinant iš uolos šešėlio, jam pasidarė bloga, pasijuto apgailėtinai, tarsi jo nusikaltimas jau seniai būtų buvęs išaiškintas ir apie jį pranešta, tarsi jį visą laiką būtų stebėję ir kitą akimirką jau suims.

Aš einu per kino ekraną, tikrovėn. Į mane žiūri visas kaimas. Monotoniškai dūzgia filmo ritė, o aš lig šiol maniau, kad tai ūžauja vėjas... Galimas daiktas, yra taip, kaip rašė de Vilje de l'Il Adanas – inkvizitorius ketina mane kankinti, kankinti mane viltimi, baisiausia, paskutine kankyne.

Centrine gatve ėjo keli žmonės, juk jų visų neužmuši.

Tik tiek, kad tarp jų nė vieno, kuriam reikėtų linktelėti. Greit vidurnaktis.

Tačiau sunkiausias darbas, kad paslėptų pėdsakus, dar buvo prieš akis; Johanseris norėjo atidėti jį vėlesniam laikui, nors kad žmogžudystė turėtų prasmės, jį būtinai reikėjo atlikti dabar. Kada tiksliai aš sukūriau šį planą? Šiandien? Vakar? O gal net prieš kelias savaites? Tada aš iš tikrųjų pabaisa. Tada mes visi pabaisos. Nieko nereikia daryti per prievartą. Šok per tvorą, sodo varteliai girgžda. Dumk pasilenkęs lysvės pakraščiu, išnaudok neapšaudomą kampą.

Sodo namelio durys... *ne*užrakintos. Tai bent pasisekė! Nepasiėmiau Beno raktų ryšulėlio, tyčia, nenorėjau nešiotis jokio jo daikto, jokio akmenėlio, už kurio gali suklupti, jokio įkalčio. Kad sodo namelis galėtų būti užrakintas, fu – žmogžudys išsižiojėlis! Kruvinas naujokas. Negalima degti šviesos. Marga gali stovėti prie lango. Užtrauk užuolaidas, slėpk žibintuvėlį saujoje. Užteks, jei švytės kumštis.

Čia buvo Benedikto karalystė. Ko gi man reikia? Kuprinė, guli štai ten, kas gi imama į tokį tolimą kelią? Įprastiniai ir asmeniniai daiktai. Dėl asmeninių daiktų kyla keblumų, iš kur man žinoti?...

Johanseris ištuštino kuprinę, atidarė drabužių spintą ir ištraukė penkias poras kojinių, penkerias apatines kelnes, pustuzinį sportinių marškinėlių, storą vilnonį megztinį, džinsinę striukę, siuvinėtą metalo grupių emblemomis, ir viską sugrūdo į kuprinę. Pinigai! Jeigu jis čia turi pinigų, būtinai privalau juos rasti, juos jis tikrai pasiimtų.

Johanseris išnaršė rašomąjį stalą, veltui, ieškojo neįtikėtiniausiose vietose, po čiužiniu, spintose, ant palangės, klozeto bakely-

je. Tikriausiai viską nešiojosi su savimi, koks aš idiotas, reikėjo jį iškratyti. Praėjo, baigta. Ką jis dar pasiimtų? Dokumentus, popierius, atsimenu iš patirties, asmens liudijimą, gimimo liudijimą, o, jie čia, kokia laimė, juk galėtų būti ir pas tėvus.

Šį tą Johanseris aptiko rašomojo stalo stalčiuose. Sutartis, pagal kurią taupoma statybai (pasiimti!), vidurinio mokslo baigimo atestatas, žiūrėk tu man, įveikta dešimta gimnazijos klasė, dar taupomoji knygelė, aktyvas 10,– Vokietijos markių (pasiimti, koks skirtumas!); viskas, kas galėjo būti reikšminga (taip pat ir mažas meškiukas prie kompiuterio ekrano), buvo sukimšta į kuprinę. Kai kuriuose stalčiuose netilpo popieriai, jiems peržiūrėti neužteko laiko. Johanseris pasiėmė keletą palaidų lapų rašto pavyzdžiams, sustingo, planas jam staiga pasirodė prastas, pasigailėtinai prastas, paremtas per menkomis žiniomis. Tačiau kelias jau buvo pasirinktas, alternatyvų laikas baigėsi.

Benas, žinoma, pasiimtų keletą diskečių, bent jau vertingąsias, kad būtų galima paversti jas pinigais. Kurias? Kartoniniuose futliaruose jų šimtai. Imk dvidešimt pirmųjų, koks skirtumas, bus gerai. Ką aš tada dar – be knygų, – jau prisiminiau, kasdieninio naudojimo dalykus, dantų šepetėlis, šukos, skutimosi reikmenys, tiesa, jis nesiskuto, bet gelis plaukams, jam tai būtų svarbu, be abejo. Viską kuprinėn, daugiau niekas ir netelpa, užrakinti, baigta, jei ir trūksta ko svarbaus, juk išlėkė, kaip akis išdegęs, pasitaiko, o dabar lauk iš čia!

Johanseris užsidėjo kuprinę ant nugaros, užgesino kišeninį žibintuvėlį ir išsliūkino į sodą. Kelioninį ryšulį reikėjo išgabenti, užkasti, bet kur? Apie tai jis lig šiol nepagalvojo. Neryžtingai apsidairė, staiga jį nusmelkė klaikus siaubas. Dviratis! Ar tau ne visi namie? Juk buvau prisiminęs! Jis vis dar ant plynaukštės. Tu bukaproti! Galvoje netelpa! Nuo minties, kad dar kartą teks pėsčiomis įveikti ilgą kelią aukštyn į plynaukštę, Johanseris suakmenėjo, viskas jame priešinosi ir traukėsi, jis norėjo miego, norėjo pagaliau užsitraukti antklodę ant smakro, gėlė kiekvieną sąnarį, užvis mieliausiai jis būtų užmigęs čia pat sode, pasikišęs kuprinę vietoj pagalvės, tačiau išžygiavo, šnopuodamas iš įtūžio

dėl savo paties žioplumo. Gabalas kelio per kaimą, palei upę, serpantinu aukštyn, beveik trys kilometrai, pirmyn ir atgal bus šeši, mažiausiai valanda, o juk tai neišvengiama, dviratį, be abejo, rastų, kiltų klausimų, na, ir kodėl aš toks kvailas? Juk turiu inteligentiškumo koeficientą – vadinasi, teisybė, kad pameti galvą. Ramiai, dar viskas pataisoma, tik būk įžvalgus, daryk, ką reikia daryti, kuprine, progai pasitaikius, irgi galėsi atsikratyti – ir kodėl išmetei į upę kastuvą? Reikia užkasti ištisą pasaulį. Kad nebūčiau toks pavargęs. Galėtum pagalvoti, kad tokiomis naktimis nejauti nuovargio, dabar žinosiu geriau; nuovargis – tai piktoji dvasia, nori įtikinti pasiduoti.

Kuprinę Johanseris plikomis rankomis užkapstė pakrantės melduose, nerūpestingai, tik trisdešimties centimetrų gylyje, jam buvo vis tiek, tai, kas užvis svarbiausia, dabar atrodė patenkinamai. Dviratį, kurio ilgai negalėjo rasti krūmuose, varėsi gatve žemyn, pavažiavo juo iki stoties, atrėmė jį ten į sieną. Ar jau viskas? Skiemenavo šį klausimą ir sulig kiekvienu skiemeniu pasistūmėdavo metrą į priekį. Ar jau vis-kas? Ar jau vis-kas? Būt ne-ga-li. Trys tylūs bokšto laikrodžio dūžiai. Būtų įtartina kabarotis guoba. O gal ne? Nežinau. Negaliu susikaupti. Jis skubiai užlėkė girgždančiais laiptais, nusiplėšė nuo kūno drabužius ir nugrimzdo į sunkų kaip švinas miegą.

13
Šeštadienis

Marga iki vidudienio davė sūnėnui ramybę, elgėsi supratingai, nors paskutinę dieną mielai būtų praleidusi su juo kiek galima daugiau laiko. Jis grįžo namo tik prieš tris, Marga pažiūrėjo į laikrodį. Kažin, kur jis galėjo bastytis? Buvo žvaigždėta naktis, su baltu kaip popierius mėnuliu. Miestiečiai mėgsta tokius dalykus, galbūt todėl, kad mieste naktį pavojinga vaikščioti. Tegu ramiai išsimiega. O Benas šiandien privalės būti mandagus, nepakęsiu nė menkiausio akiplėšiškumo. Jei tik ateis. Per vakarienę nepasirodė, per pusryčius nepasirodė, tegu tik neįsivaizduoja, kad galės skaudinti Konradą jo paskutinę dieną, tai tikrai būtų viršūnė. Nejau taip ir valkiojosi per naktį? Marga nulėkė prie sodo namelio ir pabeldė į duris, po kelių sekundžių – pasimokė iš nemalonios, neseniai vykusios scenos – pabeldė antrąkart, tada nuspaudė rankeną ir išvydo, kad lova nepaliesta. Dūsaudama apsisuko ir vėl grįžo prie kiaulienos kepsnio su alaus padažu, Konradas prašė pagaminti jam šį patiekalą atsisveikinimui, ir dabar, kad taptų itin minkšta, mėsa jau keturias valandas kepė orkaitėje nedideliame karštyje. Dušo šniokštimas, iš viršaus, iš vonios kambario, gerai, vadinasi, po pusvalandžio bus galima dengti stalą.

Benediktas ne pirmą kartą išdrįso negrįžti nakvoti, čia nebuvo nieko nepaprasta. Bet kitą rytą jis visada atšliurindavo, paraudusiomis akimis, nepakenčiamas nuo pervargimo, dažniausiai sumurmėdavo ką nors apie Doitelsdorfe vykusį koncertą, kurį būtinai reikėję pamatyti, kad neatitrūktum nuo visuomenės. Marga nerimavo. O gal jis nakvojo pas kokią mergaitę, miegojo su ja; niekur

nedingsi, viskam savas laikas, kad tik nieko neatsitiktų. Tiesą sakant, jis, manding, nė nežino, kad šiandien paskutinė Konrado diena, nebent Konradas jam būtų pasakęs. Bet ar jie paskutinėmis dienomis daug ką turėjo vienas kitam pasakyti? Reikės pasidomėti.

Kai Konradas nulipo laiptais, Marga užmiršo savo ketinimą. Sūnėnas buvo išblyškęs ir nervingas, tyliu balsu paprašė kavos ir žiūrėjo jai pro šalį, spitrėjosi į vieną tašką, esantį nuo jos veido už dešimties centimetrų į kairę arba į dešinę, kaip kada.

Kaip smarkiai, pagalvojo Marga, spaudžia jam širdį atsisveikinimas. Dievas mato, bjauri situacija. Bent jau Rudis čia sėdėtų! Tikėkimės, kad elgsis padoriai, juk tai baisu! Konradas manęs vengia, ir jis teisus, juk mes jį išvarome, ir kaip tik tada, kai jį spaudžia bėdos. Kažin, dengti terasoje ar kambaryje? Vėsoka. Begėdiška, kad Benas nesirodo, net nepaskambina, gi žino, kaip greitai aš imu nerimauti.

Konradas sėdėjo virtuvėje ir laukė, kol pribėgo kava. Jis visą laiką krapštėsi galvą ir tylėdamas spoksojo į stalą. Iš pradžių Margai buvo nesmagu pasakyti ką nors nereikšminga, šnekomis nuvyti negerą žvaigždę, kuri lėmė šią dieną. Susigėdusi ji pylė kavą į puoduką, drebančiais pirštais, tad keli lašai išsiliejo per viršų.

– Jėzau Marija, kokia aš – pala, atnešiu skudurą!

Konradas gurkštelėjo ir ėmė žiūrėti pro langą. Margai neprasprūdo pro akis, koks jis melancholiškas, tiesiog liūdnas, ji sunkiai atsiduso ir troško jį apkabinti.

– Prašau! Mano naktibaldai. Ar patiko?

– Kas? – tylutėliai paklausė Konradas, palinkęs prie kavos puodelio.

Juodoje kavoje irgi blykčioja švieselės, panašiai kaip saulės peršviestose vynuogių sultyse, mažulytės sielos, tik kitokios, tylesnės, labiau raibuliuojančios...

– Pasivaikščiojimas! Kurgi klajojai?

– Nieko ypatinga. Apėjau visą daubą.

– Na ir kaip? Ar buvai pašto užeigoje?

– Pašto užeigoje? – Konradas tiesiog sulindo į puodelį, siurbčiojo ir spoksojo sau priešais.

– Gi ketinai padėti. Dėl sužadėtuvių.

– Tiesa. Jos šiandien... – Konradas kuždėjo beveik negirdimai, paskui susiėmė, išsitiesė ir pamėgino nusišypsoti.

– Buvau užsukęs. Nebuvo ką veikti. Susitvarkys be manęs. Beje, kepsnys kvepia pasakiškai. O kur Rudolfas?

– Kurgi daugiau? – Marga kryptelėjo galvą, rodydama į apačią. Drauge ji pasiryžo būti tokia pat narsi kaip Konradas ir garbingai užbaigti dieną.

– O Benas?

– Jo nėra. Ir lova neliesta. Nenumanai, kur jis galėtų būti? – Tiesą sakant, Marga paklausė tik todėl, kad palaikytų pokalbį.

Konradas pastatė puodelį:

– Ką aš galiu žinoti?

Marga atidarė orkaitę, šaukštu palaistė paskrudusią mėsą alaus ir svogūnų padažu. Virtuvė rasojo.

– Ar sakei jam, kad šiandien išvažiuoji?

– Manai, jis dėl to neatėjo?

– Ak, ne, nežinau, tai tikriausiai nesąmonės. Sakyk...

– Ką?

– Ar matei kada jo draugę?

– Kartą mačiau jį su mergaite. Bet ar tai jo draugė...

– O kokį įspūdį ji tau padarė? Žinai, ir aš kartą mačiau kažkokią, iš tolo, ten, kur šakojasi kelias. Gal čia ta pati? Tokia brunetė, vienas šalia kito?

Konradas svarstė, ar tikėtina, kad jo pažintis su Berita kada nors iškiltų aikštėn. Visai tikėtina. Tačiau jis visada galės išsisukti, sakydamas, kad tylėjo iš draugiškumo pusbroliui.

– Galimas daiktas, gerai neįsidėmėjau. Tokių dalykų reikėtų klausti jo paties.

– Tavo teisybė.

Marga aiškiai jautė, jog Konradas žino daugiau, nei sako, tačiau jo nebekamantinėjo; atrodė, kad jam sunku kalbėti, jis vargais negalais išspausdavo kiekvieną skiemenį. Ir aklas būtų pastebėjęs, jog Konradas iš paskutiniųjų suėmęs save į rankas.

Jiedu drauge nunešė į kambarį dideles lėkštes ir stalo įran-

kius, nuėmė nuo stalo nertą raudoną servetėlę ir ją sulankstė. Marga čiupo jam už rankos, tačiau Konradas tik trumpai pakentė prisilietimą, atsitraukė, paaiškinęs, jog norįs įspėti Rudolfą. Marga sulaikė jį ir pati nulipo į rūsį, o Konradas išėjo laukan ir ėmė gaudyti kvapą.

Rudolfas vėl medžioja. Kas būtų, jeigu, juk tai kvailystės, bet – jeigu Benediktas duotų jam žinią, jeigu radijo burtai nebūtų visiškas akių dūmimas. Benediktas, be abejo, priklausytų prie šnekiausiųjų ano pasaulio gyventojų, pakabintų mane su didžiausiu malonumu. Kaip reikėtų reaguoti į tokius dalykus? Man ne visi namie. Cumratas tai nujautė nuo pat pradžių. Reikėtų pagalvoti apie svarbesnius dalykus.

Siaubas ateina švelniai, glosto prieš pasmaugdamas.

Dabar kaip tik laikiausi blogai. Turiu žiūrėti jai į akis, žvelgti it šunytis. Meteoritai praeitą naktį... Aš neištversiu, niekada to neištversiu. Jeigu tik Rudolfas griežtai į mane pažiūrės, imsiu drebėti, apsipilsiu šaltu prakaitu, išmesiu peilį ir šakutę.

Nesmagumas įsivaizdavus, kad kažką reikės imti ir laikyti savo nubrozdintais, apmirusiais pirštais, tegu tai tik stalo įrankiai, tapo nepakeliamas. Johanseris buvo alkanas, labai alkanas, tačiau mintis, jog reikės pjaustyti ir kramtyti mėsą nieko nenutuokiančių tėvų akivaizdoje, buvo tokia atstumianti, pasibjaurėtina – kiekvienas prarytas kąsnis ims kilti! Viskas iškils. Kapituliuoti, iš karto kapituliuoti, kaip būtų puiku, kaip lengva ir išganinga. Apie tai nėra ko ir kalbėti, juk tai būtų antras nusikaltimas. Tada viskas veltui. O tai turi turėti prasmę. Benediktą reikia *suvirškinti*.

Priešingai nei būgštauta, Rudolfas elgėsi neįprastai maloniai, kone draugiškai, paplekšnojo per petį sūnėnui, kuris iš karto nurimo, ir tokios iškilmingos dienos proga atnešė iš rūsio apdulkėjusį butelį Berlingsheimo vėlyvojo rinkimo vynuogių vyno. Iš pradžių Konradas pagalvojo apie sarkastišką užuominą, tačiau nebuvo tuo tikras. Kaip jam einasi, ar, važiuodamas traukiniu, jis pakankamai turėsiąs ką skaityti, ar galima laukti, jog rudenį jis vėl atvažiuosiąs į svečius, – Rudolfo klausimai neatrodė labai nuvalkioti. Gal jų nuošir-

dumas kilo iš palengvėjimo, kad sūnėnas išvažiuoja, o gal jis norėjo atlyginti žmonai už praėjusios savaitės disharmoniją, vis dėlto, net atsižvelgus į visa tai, Rudolfo laikysena buvo stebėtinai geranoriška. Jie susidaužė taurėmis. Marga tik siurbtelėjo trupučiuką ir dėkinga nusišypsojo. Tai, kad Rudolfas leido Konradui rudenį vėl apsilankyti, ją suglumino ir nudžiugino, nuotaika tapo beveik linksma, nors ir nelabai buvo apie ką šnekėti.

Šventadieninis porcelianas su rūdžių spalvos lelijiniais, kurių negalima krapštyti šakute, nes pasaulis nubyrėtų kartu lapais ir taptų beprasmis. Konradas pasijuto susitvardęs, nors prieš dešimt minučių manė, jog tai neįmanomas dalykas. Nuotaikos pasikeitimas sukėlė nepatiklumą, lyg kas norėtų išvilioti jį į slidų kelią.

Baimė plūsteli nelyginant bangomis, ji išmano, kaip nustatyti pauzes, logiška, tiesą sakant, kiekvieno forte efektas priklauso nuo piano prieš jį ir po jo. Turbūt neturėčiau galvoti apie baimę kaip apie kankynę, neturėčiau laikyti jos priešu. Baimė ragina neužmiršti atsargumo, turiu pasinaudoti ramybe, kad sėkmingai atlikčiau savo vaidmenį. Imk dar gabaliuką, kepsnys tirpsta burnoje, tą bus galima paminėti teisme kaip netiesioginį nekaltumo įrodymą: kaltinamasis turėjo didžiulį apetitą ir plačiai postringavo apie nepaprastus savo tetos kulinarinius sugebėjimus.

– Važiuosi vakariniu traukiniu?

– Taip. Gaila, kad nėra Benedikto. Vis dėlto noriu su juo atsisveikinti. Gal dar pasirodys?

Konradas lig šiol nebuvo susikrovęs lagamino ir nesiruošė to daryti. Jam nė minties nekilo lipti į traukinį, atmetė tokią galimybę abejotinai ryžtingai, kaip dalyką, kurio net neverta svarstyti, nes jis kaip nors sušitvarkys savaime.

– Taip, o kurgi Benas? Ar negalėjai jam pasakyti, kad šiandien būtų čia?

Margai šis klausimas nepatiko, ir taip dar klausia Rudolfas, kuris šiaip niekada nesirūpindavo savo sūnumi.

– Kada gi galėjau jam pasakyti? Ir kodėl visada aš? Paskutinį

kartą mačiau jį vakar per pusryčius. Dabar ir aš galėčiau paklausti, kodėl jis toks geras. Net nepaskambino. Ir tu galėtum jį vieną kartą pažaboti, visada palieki šitą darbą man.

– Niekur nedings, – sumurmėjo Rudolfas, kad baigtų įkyrėjusią temą.

Konradas išgirdo paslėptą grasinimą, akimirksniu pajuto grįžtant baimę, gėlė ir degė duobutėje po krūtine, spaudė sprandą, ir jis nejučia griebėsi taurės.

– Na, tu šiandien ir trauki!

Šie Margos žodžiai, žinoma, nereiškė priekaišto, tačiau Konradas vis dėlto nedrįso iš karto vėl įsipilti. Praėjusią naktį jis apsėjo be alkoholio, tik dabar šitai suvokė. O baimė, tarytum žaistų su juo ir laukiama nenorėtų atsėlinti, vėlei kažkur išnyko.

Desertui buvo patiekta šviežių vaisių mišrainė, po to šeimyna persikraustė į sodą. Vėjas aprimo. Rudolfas pasiūlė sužaisti kanastos* partiją, tikriausiai todėl, kad niekas nežinojo, kaip prastumti laiką iki vakaro. Reikėjo susirasti kortas, taisyklių jau nė vienas gerai neprisiminė. Šiek tiek užtruko, kol jie pagaliau susitarė ir pradėjo groteskišką žaidimą, žaidė tik todėl, kad laukė, kada pasirodys Benediktas. Šiaip gal būtų nutarę eiti pasivaikščioti.

Nuostabiai suvešėjęs sodas, agrastų gyvatvorės į šlaito pusę, krūmai jau apkibę uogomis; net dekoratyvinės lysvės neatrodė neskoningai, galbūt dėl to, kad Marga jau nesusidorojo su sodu, jos žirklės tik iš dalies pajėgė užkirsti kelią begėdiškam kerojimui. Laikui bėgant, Rudolfas pasidarė per daug subtilus, kad dirbtų sode, griežta geometrija suiro, tarp kiekvienos spalvos gėlių pasitaikydavo perbėgėlių, viskas mirgėte mirgėjo. Kanos ir serbentai suteikė raudonio, kurio Konradui šiaip jau trūko kraštovaizdyje. Šis mažas, miesčioniškai sutvarkytas sodas Konrado akyse įgavo alegorinę reikšmę, o švelnus dar neprisirpusių serbentų raudonis virto kraujo dėmės raudoniu ant žvirgždo.

Didingi dalykai visada turi kažką juokinga, galbūt tai net sąlygota tarpusavyje. Vienas nuolatos yra kito palydovas. Iš apmąstymų apie

* Toks kortų žaidimas. *(Vert. past.)*

vijoklių ūselius ant namo sienos Konradą pažadino Margos klausimas, ką jis pasakytų (jos vyras kaip tik buvo tualete) apie peruką, – septynias savaites Marga kaupė drąsą šiam klausimui:

– Šviesų, bet ne ryškiai geltoną, kaip tau atrodytų? Aš taip pražilau!

Konradas jai karštai pritarė, jis manė, ar bent jau apsimetė manąs, jog tai puiki mintis.

Grįžo Rudolfas. Serbentai vėl tapo serbentais, o ne kraujo lašais. Trijulė kortavo toliau.

– Kurgi jis dingo? Juk taip negalima! – tokios frazės skambėjo vis dažniau; tėvai laukė sūnaus, kas minutę vis labiau nerimaudami, o Konradas, kadangi neliko nieko kita, ėmė laukti kartu su jais, nervingai gestikuliuodamas kaip teta, ir tol įsikalbinėjo tą laukimą, kol jam iš tiesų pasirodė įmanoma išvysti grįžtantį Benediktą.

Popietė slinko kankinančiai lėtai. Jei iš Šuberto kelio atsklisdavo dviračio tarškėjimas, Marga kaskart šokdavo ir risnodavo prie tvoros, ir vis šaukdavo:

– Na, dabar aš jam atskaitysiu pamokslą!

Bet vis grįždavo atgalios, tik sumurmėdavo, kad čia buvęs ne jis.

Prieš keturias Konradas pamėgino pulti, pareiškė, jog reikėtų imti ir apžiūrėti Beno kambarį, galbūt jis palikęs kokią žinią. Tėvams idėja pasirodė nerimta, jie atmetė ją kaip neįtikėtiną.

– Jeigu jis iš tiesų būtų palikęs kokią žinią, tai būtų palikęs ją virtuvėje arba kambaryje, kur ją iš karto rastume. – Marga atnešė varškės pyragą.

– Nebent būtų priežastis, kodėl neturite jos iš karto rasti.

– Šneki mįslėmis. Ką tu turi galvoje?

– Pats nežinau. Šiaip pagalvojau...

– Dabar tu man visai susukai galvą!

Marga paliko nesupjaustytą pyragą ir nulėkė prie sodo namelio, bet po trijų minučių grįžo ir pranešė, jog toje kiaulidėje nėra

nieko, kas bent iš tolo primintų kokią nors žinią. Konradas kurį laiką davė jiems ramybę; privalėjo nieko neskubinti, kad nesukeltų įtarimo.

Iš gyvenamojo kambario spintos buvo atnešti nuotraukų albumai.

Egzistavo tik dvi nuotraukos, kuriose be išimčių, taigi įskaitant Konradą ir Benediktą, buvo matyti visa šeima. Viena daryta per Beno krikštynas Bulbruno Marijos bažnyčioje. Marga, kupina motiniško pasididžiavimo, tiesė į kamerą baltą ryšulėlį su žmogučiu; Konradas rėmėsi į koloną, perkreipęs lūpas, nors iš tiesų nesišypsojo.

Beprotiška nuotrauka, tada jis dar nešiojo plaukus iki pečių, – jei mintyse nuvilktume tamsiai mėlyną kostiumą, pakeistume jį, pavyzdžiui, džinsais ir sportiniais marškinėliais, įsivaizduotume truputį banguotesnius plaukus, tai prieš akis turėtume Benediktą, dar vakar jis taip atrodė. Kita nuotrauka, atsiradusi prieš mėnesį iki avarijos, turbūt buvo paskutinė, kurioje Ervinas ir Edvina nufotografuoti gyvi. Šįsyk trejų metukų Benas glaudėsi Edvinai prie peties, scenovaizdis – viena iš Yberacho smuklių, į kurią jie užsuko iškylaudami. Ervinas maukė alų, Rudolfas tada dar rūkė cigaretes su filtru ir nešiojo medkirčio marškinius. Nuotraukoje buvo matyti idealus perėjimas ir kuprinės.

– O tu pažiūrėjai, ar yra jo kuprinė?

Marga iš pradžių nepajėgė suvokti Konrado klausimo:

– Kodėl tu šito klausi? Tu kažką žinai?

– Nenoriu kelti panikos...

Konradas užsikirto, iš pradžių prašydinosi, mielai būtų patikrinęs savo mimiką veidrodyje. Tuo pat metu pajuto emfatinį įsitikinimą, kaip aktorius, kuris, įkvėpimo pagautas, prieš akis regi visą pažodinį tekstą, gali nebijoti priekabinininkų ir nuolatos didina tempą.

– Na, tiek to, turiu jums kai ką pasakyti. Jums turbūt pasirodys nekorektiška, kad aš tik dabar išsižiojau, bet...

– Jėzau! Nagi, šnekėk pagaliau!

– Taigi: prieš kelias dienas sutikau, tiesą sakant, visai atsitiktinai, ponią Finkę, Beno klasės auklėtoją. Ji man sakė, kad Be-

nui iš trijų dalykų garantuoti penketai ir kad jo perspektyvos pereiti į kitą klasę yra ne tik abejotinos, bet ir ganėtinai beviltiškos. Nieko jums nesakiau, nes atrodė, kad situacijos jau vis tiek nepakeisi, be to, prisipažinsiu, nenorėjau būti skundikas. Taigi. – Trumpa pauzė, žvilgsnis į dangų. – Dabar man neramu, nes... Benas – aš, ko gero, kaip reikiant to neįvertinau – mane vis kamantinėdavo apie miestą, kaip ten prasimanyti pinigų, kur pigiai apsigyventi, etcetera. – Vėl pauzė, žvilgsnis į žemę. – Aiškiai šnekant, aš pastebėjau, kad jis ketina išmauti. Ką gi turėjau daryti? Neturėjau nieko konkretaus, apie jo pažymius tada dar nežinojau; kai tau šešiolika, dažnai svajoji iškeliauti, bet absoliuti dauguma šito taip ir neišdrįsta, ir še tau! Dabar jums aišku, kodėl man kilo ta mintis apie sodo namelį. Maniau, tai tikrai jį sulaikys. Kol – na, aš iš tiesų nedaug žinau, man jis beveik nieko nesakė, bet regis, kad mergaitė, kurią jis buvo įsimylėjęs ar *yra* įsimylėjęs, nenori apie jį nė girdėti, užvakar mes trumpai apie tai šnektelėjome, jis atrodė labai sugniuždytas ir sakė, kad jam čia viskas per gerklę lenda.

Klausydama Konrado žodžių, Marga išblyško kaip lavonas ir vis labiau smego kėdėje.

– Ne... to negali būti! Jis visada sakydavo... Viešpatie Dieve, tu manai?.. Bet kurgi jis dėsis? Netikiu.

– Pažiūrėkime! – nusprendė Rudolfas rimta, niūria veido išraiška, visi kaip vienas atsistojo ir puolė į Beno būstą.

Paieškos vyko paviršutiniškai. Marga ir Rudolfas nepasigedo nei dingusio meškiuko, nei diskečių, nei dokumentų. Konradas manė, kad užuominų duoti nereikia, ir taip jautėsi smarkiai persistengęs.

Buvo konstatuota, kad nėra kuprinės, trūksta kelių komplektų apatinių baltinių ir tualetinių reikmenų, storo megztinio ir džinsinės striukės.

– Ar jis negalėjo ko nors palikti kompiuteryje? – klausinėjo Marga, nuolatos trindama akis, tačiau nė vienas nežinojo, kaip įlįsti į tą dėžę.

Konradas atsiklaupė ant grindų, apsimetė norįs pažiūrėti, gal nukritęs koks raštelis. Iš tikrųjų jis prisiminė kriminalinius štampus ir baiminosi, kad vakar nebūtų ko pametęs. Nieko nerado, staiga tai tapo vis tiek. Jeigu dar ką nors rastų, jis galėtų tvirtinti, jog tai tik dabar iškritę jam iš kišenės.

– Tai dar nieko nereiškia, – tarė Rudolfas, užbėgdamas už akių Margos reikalavimui eiti į policiją.

– Visiškai teisingai. Nereikia skubėti daryti išvadų. Man labai gaila, kad sukėliau jums tiek baimės.

– Nešnekėk nesąmonių! Reikėjo daug anksčiau viską papasakoti! – Margą apėmė isterija, paskutinius skiemenis nustelbė kūkčiojimas.

Rudolfas pakaitomis gūžčiojo tai vienu petimi, tai kitu, vis mažesniais ratais žvilgsniu matavo kambarį ir kramtė apatinę lūpą:

– Kai asmuo dingęs lygiai dvi paras, tada galima eiti į policiją. Ne anksčiau. Jie tik pasijuoktų. Savaitgalis. Be to, nenorėčiau, kad skelbtų Beno paiešką. Net jeigu jis išėjo. Tokie dažniausiai greitai grįžta.

– Kaip tu gali taip šnekėti? Mes gi turime jam padėti! Tu niekada sau nekvaršinai dėl jo galvos, ir dabar, net dabar tau rūpi tik tavo paties ramybė, nors Benas kažin kur dingęs!

Marga susmuko į sukamąją kėdę, rovėsi nuo galvos plaukus ir žliumbė, sūpavosi šen bei ten, kėdės ratukai tyliai girgždėjo ant grindų plytelių. Konradas nebyliai laukė, kas bus toliau, kuris iš tėvų pirmas išeis iš kambario, kad ko nors – o ko gi? – griebtųsi.

– Gal jis net kur nors netoliese, – tarė Rudolfas, labiau pats sau, tačiau ganėtinai garsiai, – gal jis tik norėjo mus pagąsdinti. Kad atleistume jam už pažymius.

– Tu, bukaproti!

Rudolfas su Konradu netikėjo savo ausimis ir pamanė, kad kūkčiojimas bus iškreipęs Margos žodžius, bet ji pakartojo dar sykį:

– Tu, bukaproti! Lyg mes jam neatleistume! Kas per žmonės būtume! Slapukavimą jis perėmė iš tavęs, tik iš tavęs! Tu su savo rūsiu! Spjaut man į tavo radijus!

Marga treptelėjo šliurėmis apautomis kojomis ir pakėlė prie veido suknelės kraštą. Konradas nukreipė žvilgsnį. Jos išsiplėtusios venos dabar buvo matyti iki pat apatinio trikotažo, šis vaizdas Konradui buvo nemalonus; jis sukosėjo ir žengė tris žingsnius durų link. Rudolfas čiupo jį už rankovės.

– Tau reikia į traukinį?

Konradas neryžtingai mostelėjo. „Taip", – pasakyti nedrįso. Staiga jį išpylė prakaitas, o ryškiai apšviestas sodo namelis susiūbavo jam po kojomis. Rudolfas įsikibo į jį ir išsitempė į lauką.

Dar nebuvo šešių, ir juos abu nustebino skaisti diena. Užtrauktos užuolaidos viduje darė įspūdį, kad už lango jau smarkiai sutemę.

– Klausyk, aš tikrai nenorėjau, kad tu čia ilgiau būtum, tas teisybė. Toks jausmas – bet jis dingo, šiandien visą dieną dingęs. Jaučiau, kad kažkas negerai, tik nežinojau kas. Na, o dabar...

– Žinoma, aš pasiliksiu. Savaime suprantama.

– To ir norėjau tavęs paprašyti.

– Jokių problemų. Turime laikytis išvien. Pasirūpinsiu Marga. Kol vėl atsiras Benas.

Dėdė padėkojo linktelėjimu, spustelėjo jam dilbį ir, sunėręs rankas ant sprando, patraukė per sodą. Kiek gunktelėjęs, be aiškaus tikslo, apeidinėjo lysvę po lysvės, pentiniai ir serenčiai, medetkos ir hortenzijos. Konradas valandėlę lydėjo akimis susimąsčiusį, aiškiai prislėgtą vyriškį, o paskui atplėšė duris ir puolė Margai į glėbį.

14

Mielas Atanai,

Jūs nustebsite, gavęs iš manęs laišką, tačiau manau, kad dar atsimenate, kas aš toks – Johanseris iš namo priešais, tas pats, kuriam Jūs atskleidėte citrininio vyno žavesį. Kartais ketvirtą valandą nakties Jūs dar stovėdavote savo krautuvėje, tada mes šnekučiuodavomės apie Jūsų gimtinę, kurios man, deja, taip ir neteko išvysti. Rašau Jums, nes daugiau nepažįstu nieko arba, tiksliau tariant, nė vieno, kurio sąžiningumu galėčiau pasikliauti. Gal padarytumėte man paslaugą ir įmestumėte įdėtą voką į pašto dėžutę? Čia (kaip Jūs tikriausiai numanote) kalbama apie širdies reikalus. Kai tik grįšiu į miestą, vėl įsigalios ir mūsų senas susitarimas – penkios dėžės kas dvi savaites; tada duosiu Jums žinią. Su nuoširdžiausia padėka –

Johanseris pasirašė ir, sąžiningai apskaičiavęs, koks turėtų būti namo numeris, ant rudo A 5 formato voko užrašė Atano Ezeličio adresą. Buvo šiek tiek po vidurnakčio.

Atanas atrodė patikimas; mažiausiai devyniasdešimt procentų tikimybės, kad jis įmes voką į pašto dėžutę, žinoma, paplepės apie tai su savo sūnumis, bet ne per daugiausia. O jeigu tai vis dėlto iškiltų į dienos šviesą? Gal senis Atanas jau guli ant patalo ir laišką vietoj jo atplėš jo ūsuotoji žmona? Juk gali būti, kad net graiką pasiekė kalbos, jog aš ieškomas? Gal ten buvo policija ir klausinėjo apie mane? Visa tai nelabai įtikėtina, tačiau... bet koks atsitiktinumas negailestingai tyko, kaip įsimaišyti į mano melagysčių galeriją! O laiškas bus antspauduotas tame pašto skyriuje, kurio ra-

jone aš gyvenau. Tai paaiškintina, galų gale aš nurodžiau Benediktui adresus iš savo aplinkos. Jeigu policija nustatys ryšį tarp jo ir manęs, tada, šiaip ar taip, baigta.

Johanseris pamažu girto, nuogas sėdėjo ant lovos, šalimais pasidėjęs rašysenos pavyzdžius iš pusbrolio rašomojo stalo.

Galėčiau paslapčia sėsti į traukinį, važiuoti penkias valandas, išmesti laišką, sakykime, Frankfurte, penkios valandos atgal, reikalas šito vertas. Bet neįmanoma dešimt ar vienuolika valandų nebūti namie, keliauti nepastebėtam, tai būtų dar įtartiniau ir rizikingiau; nieko nepadės.

Marga ir Rudolfas atsigulė tik prieš pusvalandį, po tylaus, ašarose paskandinto vakaro. Veikė televizorius, Marga primygtinai reikalavo žiūrėti žinių laidas, lyg būtų reikėję laukti, kad jose pasirodys sūnus. Vakarienei buvo užtepta pora sumuštinių su kapotine dešra, jie taip ir liko nesuvalgyti, nė vienas nesijautė alkanas arba nebuvo toks įžūlus, kad pasirodytų alkanas.

Įvaldyti Benedikto keverzonę buvo neįprastai sunku; rašysena neturėjo savito braižo, buvo nebrandi ir priklausė nuo atitinkamos dienos nuotaikos. Kai kurių raidžių pasitaikydavo dešimtys variantų, tarp jų daugybė didžiųjų raidžių arba iš nuobodulio atsiradusių užraitų ir eksperimentų. Tai komplikavo darbą; pamėgdžioti bet kokią norminę rašyseną būtų buvę lengviau.

Johanseris pradėjo.

Mieli Tėveliai,
apgailestauju, kad tik dabar duodu Jums žinią, Jūs, be abejo, jau nerimaujate. Bet nuo šiol turiu pats tapti savo gyvenimo šeimininku, tos ankštumos jau negalėjau ištverti. Kas dėl mokyklos, man nepasisekė, apie tai netrukus sužinosite. Paprasčiausiai užmirškite mane ir kol kas visai neieškokite. Šiaip ar taip, manęs nerasite.

Viso gero,
Benediktas.

Johanseris įvertino, kaip pavyko jo pirmasis bandymas. Rašysena išėjo gerai, nepasakysi, kad geniali, bet verta pagarbos.

Tik maniera – visiški niekai. Benediktas, nors tekstas tikrai nesipuikavo stiliaus turtingumu, nepasirašytų nė vieno iš šių sakinių, niekada. Jis net nepradėtų „Mieli Tėveliai". O kaip? Kas nors įžeidžiamo atrodė per žiauru. Galbūt kreipinį apskritai reikėtų išmesti.

Jūs, be abejo, sukate galvas, kur aš maluosi. Aš irgi suku galvą, kodėl taip ilgai čia maliausi. Bus geriau, jei kol kas manęs neieškosite. Kur esu, niekas manęs neras. Paprasčiausiai išbraukite mane iš savo gyvenimo, ir sėkmės Jums,

Benediktas.

Skambėjo geriau, nors ir neįtikinamai. Johanseris nenoromis paėmė trečią lapą ir pabandė įsigyventi į Beno kalbą. Skausmingas procesas. Prakaituodamas ir susirietęs Johanseris kiurksojo prie popieriaus.

Jūs jau, aišku, einat iš proto, kur aš vėl baladojuos. Čia žiauriai nyku, todėl kol kas manęs nė neieškokit, grįžt nenoriu mirtinai. Galit ramiai praėst mano kišenpinigius,

Benediktas.

Ne. Kažkodėl tai visai netiko.

Dėkui Dievui, man tada nereikėjo rašyti atsisveikinimo laiško; aš, ko gero, ničnieko nebūčiau parašęs, kad net iš tolo nedvelktų kokiu nors ryšiu. *Mane užmušė mano Mielasis Brolis. Jis visai manęs nepažinojo. Akmuo buvo užtaisytas neišmanymu. Gal ateis klajojantis muzikantas, išdroš iš mano kaulų fleitą Anos vestuvėms?*

Johanseris perskaitė, ką parašęs, suglamžė popierių, sudraskė jį į mažus skutelius ir juos suvalgė.

Pabėgimą nulemti turėjo Berita. Bet apie Beritą jis neužsimena. Savo tėvų atžvilgiu laikosi neutraliai, bent jau nesąmoningai numano, kad gali būti pagautas, taigi neįžūlauja, be to, argi tai turėtų kokią nors prasmę? Kai pasprunki, jau negalvoji apie kerštą, tik džiaugiesi, kad išnešei kailį.

Manęs verčiau neieškokit. Dabar man gali eitis tik geriau. Viskas mane vertė vemt. Nebegrįšiu. Paprasčiausiai pamirškit mane. Pasakykit Konradui, kad prieš jį tikrai nieko neturiu. Arba nesakykit. Man vis tiek. Čiau,

B.

Visai gerai. Ir rašysena, net taškai ant „i" pavykę. Lakoniškai grubiai sujungti sakiniai, tačiau dvelkia savotišku iškilmingumu, kuris, rašant tokį laišką, apimtų kiekvieną bėglį.

Johanseris išėjo į lauką. Naktis, sukurta balkonams. Jis sudegino nevykusius bandymus, paleido pelenus pavėjui ir pakiliai išsitempė, kaip žmogus, atiduodantis savo likimą į slaptingų nepažįstamųjų rankas.

Tai, ką išvydo tolumoje, užgniaužė kvapą. Kitame upės krante, tikriausiai vos už kelių metrų nuo Benedikto kapo, degė laužas. Pro žiūroną galėjai atpažinti keturias ar penkias jaunuolių figūras, kažką kepančias ant ugnies.

Ko aš jaudinuosi? Dažnai pasitaikantis vaizdelis, šeštadienis, birželio naktis – aš jaudinuosi tik retrospektyviai. O kas, jeigu jau vakar jie būtų ten buvę? Bet nebuvo. Kaip man pasisekė! Ar tai priklauso prie kankinimų? Iš pradžių rodyti žmogui povandenines uolas, kurias ką tik apiplaukė, kad tinkamai tai įvertintų, nors po kojomis vis dar girgžda ir braška, rifai laužia sijas? Šiandien turi džiaugtis, jei nėra teleįrodymo.

Iš niekur, stipriau nei kada nors anksčiau, Johanserį apėmė baimė, nuvijo atgal į kambarį. Lipnius abiejų vienas į kitą įkištų vokų kraštus jis paseilino ir užklijavo, antrąsyk neskaitęs laiškų turinio, įsikišo juos į švarko kišenę ir krito ant lovos.

Baimė reiškėsi abejotinais fenomenais. Pavyzdžiui, vynas nebetekdavo skonio arba įgaudavo kitokį, vis kitokį, ant liežuvio gumburėlių sukosi skonių paletė: saldus–rūgštus–kartus–aštrus–saldus. Pažastyse – ledinis šaltis. Jautėsi taip, lyg daugelis raumenų būtų apmirę, sunkūs ir išburkę, it vandens prisigėrusios kempinės. Ant rankų ir šlaunų radosi žąsies oda, o kaklas atrodė sutinęs, prikimštas tąsios masės. Orą iškvėpdavo sunkiai, plonomis

srovelėmis, tarsi vanduo veržtųsi pro aptirpusį ledą. Galvos odą perštėjo; Johanseriui atrodė, lyg atskirai justų kiekvieno plauko šaknį. Periodiškos karščio bangos tvoksdavo nuo kaktos į sprandą, išsiskleisdavo, šaudavo į abi mentes ir ten dingdavo, išnykdavo. Paskui ir gerklė ėmė kaisti ir tvinkčioti, gomurio liežuvėlis degė. Mintys keistai rikiavosi aplink kūną, nors buvo persmelktos jo skausmo. Jos it išsviestos suko ratus apie galvą, jas pagimdžiusią, nelyginant apie ištuštėjusį, žiojėjantį centrą.

Johanseris išjungė šviesą, užmerkė akis, tupėjo susigūžęs kaip embrionas, bandė sulaikyti minčių srautą. Vidinėje akių vokų pusėje susidarė vaivorykštės spalvomis spindintis Benedikto portretas, panašus į šiluminio spektrografo nuotrauką, geltona ir raudona, tamsiai žalia ir purpurinė, pulsavo, kol spalvos pamažu suiro, išskido ir liko tik miglotas siluetas, pilkame, vos žėrinčiame fone.

Susirietęs, lankstus – susilenkęs taip, kad pajėgtų kramtyti kojų pirštų nagus, galva ant kairiojo kelio, rankos ant dešiniojo, apgaubtas ramybės, kuri galėtų paskelbti amnestiją delinkventui, bet to nedaro, aklinoje, neperregimoje tamsoje. Laukti, kol kūnas atšals, iš pradžių, taip jis įsivaizduoja, turėtų apmirti kojų ir rankų pirštų galiukai, turėtų tapti nejautrūs, sausi ir pilkšvi, ir ant vidurio pilvo, mano jis, atsirasianti tokia pat šalta, pilkšva dėmė, slankiosianti aukštyn žemyn. Smegenys sustings paskutinės, smegenys stiprios ir ginasi, liūdnai žvelgia į žuvusį kūną, tariasi esančios nuo jo nepriklausomos, ruošia sielos pabėgimą, tremtį – ir staiga šaltis įsiveržia į tai, ką laikė visų švenčiausiu dalyku. Numetami lagaminai. Pasibaisėjimas mirties akimirką sukelia apsimestinį šėtonišką juoką, net paskutinis pojūtis neprasiskina kelio iki graudaus riksmo.

Atidaromos durys, šviesa laksto po kambarį, ieškodama, ką čia pavogus. Iš paskos pasirodo šiukšlininkai, suvalo nuo grindų dvėselieną ir paruošia skurdų guolį kitam, kuris nieko nežino apie tai, kas įvyko, tačiau turės laiko tam nujausti, užtektinai.

Čia du ponai, Konradai, jie norėtų su tavim pakalbėti! Marga atveria duris, ir įžengia du frakuoti vyrai, su senamadiškais ci-

lindrais ir dideliais ūsais. Kontrolė! – sako jie ir reikalauja parodyti bilietą. Johanseris neturi. O kam? – klausia jis ir išgirsta atsakymą, kad vakar vakare jis važiavęs traukiniu. Tą Johanseris pripažįsta. Ar jis nežinąs, kad reikia saugoti savo bilietą? Turįs būti pasiruošęs bet kuriuo metu jį pateikti, bet kurioje vietoje, bet kurią valandą. Vyrai prašo Johanserį rengtis ir eiti su jais. Johanseris dantimis įsikimba į paklodę ir siunčia tipus po velnių. Kas per tvarka! – niurzgia jis. Šlykšti provincija! Abu ponai lenkiasi prie jo ir čiumpa jį už rankų. Jūs tik bloginate padėtį, – sako aukštesnysis iš tų ir šiaip aukštų vyrų. Johanseris šmurkšteli po antklode, susiriečia į kamuoliuką stebuklingoje palapinėje. Pro šalį slenka vaizdų virtinės, rodo, lydimos galingos muzikos, iš pažiūros neesminius praėjusių dienų judesius. Šmėsčiojančios iškarpos. Kamera nuolatos virsta, neria į dangų, puola ant žemės, kuri kritimo metu osciliuoja tarp tamsos ir saulėto šviesumo. Tarpuose – įvairiausių visuomeninių pastatų paveikslai, bazilikos, bibliotekos, rotušės ir milžiniškos, niūrios salės, į kurias, pro pravirą portalą, skverbiasi šviesos strėlė. Dešimties vyrų aukščio, baimę kelianti patalpa, be langų. Medinės pasparos, pastoliai, begalinė halė, iki pat kosmoso. Sostuose sėdi molochai gyvulių galvomis, kaip paveikslai galerijoje, iš abiejų pusių. Sunkūs timpanai ženklina pulsą, kuriuo akis matuoja salę. Šioji raitosi per kosmosą kaip kvadratinė žarna. Iš tolumos atsikartoja vis tas pats vaizdas.

Iš ryto, nepamatęs savo giminaičių, Johanseris išėjo ieškoti Beno. Puikiausiai suvokė, kad jo paieškos bus bevaisės, bet vis dėlto jam atrodė geriau ko nors griebtis, negu sėdinėti nieko neveikiant. Iš stoties paskambino Beritai, papasakojo turįs daug nemalonumų, nes dingęs Benas, ir jis esąs priverstas pratęsti savo viešnagę. Berita iš pradžių nenorėjo tikėti naujiena, tik pamažu leidosi įtikinama. Johanseris jai patarė niekam nieko nesakyti, maldavo neužsiminti apie jo vaidmenį šioje istorijoje, juk ji galinti įsivaizduoti, kaip jis dabar jaučiąsis, siaubingai kaltas, negalįs pasirodyti tėvams akyse. Berita tvirtai pažadėjo tylė-

ti ir paprašė susitikti, ką Johanseris laikė neįmanomu dalyku, bent jau artimiausiomis dienomis. Tada būsią matyti, kas iš to išeisią...

Berita, blaškoma įsimylėjimo ir nešvarios sąžinės, visą sekmadienį pragulėjo lovoje. Dėl to, kad Benediktas dingo per ją, Berita jautėsi ir pagerbta, ir prislėgta, niekada nebūtų tikėjusis iš vaikino tokios emocingos reakcijos. Vien dėl savo prastų pažymių jis tikrai nebūtų išdūmęs, juk galų gale dar laukė paskutinė kontrolinių darbų serija.

Johanserį ėmė juokas, pagalvojus, kaip įtikėtinai šiame kontekste atrodo Benedikto dingimas. Jis visada laikėsi nuomonės, kad istorija buvo rašoma taip, o ne kitaip ir kad pirmenybė atiduodama tam, kas tikroviška, o ne tam, kas tikra. Paskui vėl pagalvojo, jog nenormalu mąstyti tokiomis pompastiškomis kategorijomis, kai bet koks dvelktelėjimas, bet koks garsas, bet koks niekas gali sugriauti visą darinį. Drebėdamas jis stovėjo prie pašto dėžutės ir čiuopė voką vidinėje kišenėje. Kiekvieno veiksmo fatališkumas turėjo, neutraliai tariant, kažką patrauklaus, tai buvo ir ranka, lenkianti šuns snukį prie išmatų krūvos, ir jaudinantis kekšės grybštelėjimas kavalieriui už prarėžo.

Johanseris greitai įmetė voką ir apsidairė, ieškodamas galimų liudininkų. Atrodė, kad niekam nerūpi, ką jis veikia, tie keli žmonės stotyje bent jau iš pažiūros buvo labai užsiėmę savimi.

Pašto užeiga buvo pilna valstiečių, kurie pagal ritualą sėdėjo prie rytmetinio bokalo, lošė kortomis ir gurkšnojo kvietinį alų. Ant sienų kabėjo vakarykštės šventės lampionai ir serpantinai. Vinhartas ir Ana tikriausiai miegojo vienoje lovoje. Klientus aptarnavo storžievė Hedviga, padedama jaunatviško, atlėpausio bufetininko, kurio Johanseris lig šiol niekada nebuvo regėjęs. Nieko neužsisakęs, Johanseris išėjo iš smuklės ir patraukė upės link, apžiūrėjo nuo kito kranto laužo pėdsakus. Suanglėję nuodėguliai, skardinės nuo alaus, daug toliau nuo kapavietės, nei atrodė vakar, už gerų trisdešimties metrų. Acheriu pasroviui viena po kitos greitai

pračiuožė kelios baidarės; viena iš valčių sukėlė bjaurų triukšmą, kai užplaukė ant uolos ir irklininkas keikdamasis stūmėsi irklu.

Johanseris vos nešūktelėjo jam ko nors įžeidaus, kaip kartais daro vairuotojai, vien todėl, kad turi laukti sankryžoje ir į kito automobilio pirmumo teisę žiūri kaip į niekšybę.

Taip, laiko dabar turiu pakankamai. Truks amžinybių amžinybę, kol Benediktas grįš namo. Ir ką gi aš veiksiu su tuo laiku?

Dar buvo tik truputis po vienuoliktos. Johanseris neturėjo jokio noro svaidyti į upę akmenukų, kaip paprastai, šokdinti juos ant vandens paviršiaus; tai jam regėjosi paika ir beprasmiška, be to, ir upė atrodė purvina ir tingi, uolų masyvas nežaižaravo, buvo matinis, kalkėtas, negyvas, kraštovaizdis nukėlė savo grožį vėlesniems laikams, lyg žiūrėtum į jį negyvomis akimis. Johanseris susmuko kranto melduose. Jam atrodė nesuvokiama, kad Benediktas miręs, anapus upės, taip netoli, kad iki jo galėtumei numesti akmenuką; jis visą laiką tikėjosi pabusti iš šėtoniško sapno. Tačiau kad ir kiek save daužė, žnaibė, kandžiojo sau pirštus – tai, kas įvyko, rodė, jog sutartis neterminuota.

– Radau Beno dviratį.

Marga ir Rudolfas pašoko, tarsi tas radinys reikštų jų sūnaus kūno dalį. Konradas, paraudusiomis akimis, paaiškino, jog dviratis neprirakintas stovėjęs prie geležinkelio stoties.

– Ar tu jį paėmei?

– Taip. Žinoma.

Tėvai nudūmė į sodą ir apžiūrėjo dviratį, ieškodami kokių nors nuorodų. Marga pareiškė, kad Benas niekada nepalikdavęs savo dviračio neprirakinto. Grandinėje ir ant sparnų jie pastebėjo lapų skiautelių, žolės stiebelių, žemės grumstelių.

– Šitas dviratis jam patiko. O ir kainavo ganėtinai brangiai.

Ir kodėl gi Rudolfas pavartojo būtąjį laiką?

– Neįsikalbinėkite, ko nereikia, – prapliupo Konradas, – juk visai logiška, kad neprirakini savo dviračio, jeigu jau išeini iš namų. Visa kita būtų nereikalingas maivymasis. Jums reikėtų vargti,

laužiant spyną. O palikti dviratį draugui, kas būtų labiausiai įprasta, – tam pirmiausia reikia turėti draugų! Man regis, Benas jų neturėjo. Žolės stiebeliai garantuotai nieko nereiškia. Gal jis važiavo per ką tik nušienautą pievą arba, įsiūčio pagautas, trenkė dviratį žemėn. Juk mes jį pažįstame.

Tėvai nustebę sužiuro į Konradą. Ką gi jie mėgino įsikalbėti? Tačiau taip ir neišsakę šio klausimo, abu nuleido galvas ir linktelėjo. Marga n-tąjį sykį ėmė karščiuotis, kad nėra atsisveikinimo laiško, o jos verksmingos intonacijos vis labiau perėjo į apmaudaujančias, nerimas virto nusivylimu. Tikriausiai ji visą naktį save įtikinėjo, kad galų gale Rudolfas pasirodysiąs teisus, netrukus bėglys atgailaudamas grįšiąs. Tačiau ji laikėsi nuomonės, kad vėlių vėliausiai rytoj reikės informuoti policiją, tegu vien tam, kad jį kuo greičiausiai pagautų.

– Gal dar ir šiuos mokslo metus pavyks išgelbėti. Jeigu pasamdysime jam mokytojus, kasdien po penkias valandas. Nesvarbu, kiek kainuos! Metai yra metai.

Veikiai paskutinis sakinys nebeišėjo Konradui iš galvos. Metai yra metai yra metai, tušti žodžiai, reiškiantys viską, kai juos pats sau nuolatos niūniuoji. Diena yra diena yra diena, o taip yra taip yra taip, rytoj taip pat.

Siaubas sukanda sprandą, taip kanda kalės, norėdamos nusitempti savo šunyčius. Tik pamažu dantys sminga vis giliau į mėsą.

Konradas, galima sakyti, nekvėpavo. Jis valgė. Be paliovos. Kiekvienas įkvėpimas buvo riebus, sunkus, pavėluotas. Įtraukti orą atrodė kažkas žiurkėniška, skirta žandų maišeliams. Jie sėdėjo drauge, šviečiant saulei, degant lempai, mirguliuojant televizoriaus ekranui. Sinoptikų prognozė žadėjo giedras naktis, kambario temperatūros, o tarp jų šiek tiek aukštesnės temperatūros dienas. Kai užplūsdavo baimė, Konradas giliau įsisprausdavo į fotelį ir paleisdavo tetos ranką.

Taip yra gimimo taip. Medžioklė yra medžioklė yra medžioklė. „Toliau“ nediskutuotina. Tačiau kiekviena sekundė – įžūlumas. Laikas turėtų baigtis lėtu decrescendo, nutilti, išbėgti kaip smėlis

iš stiklo. Konvejeris veikia. Abejingai. Virš manęs kraujuoja ką tik paskerstos sekundės. Vestuvės mėnesienoje būtų labai gražu. Jeigu turėčiau rinktis tarp baimės ir beprotybės...

Kartais jį apimdavo paralyžiuojantis jausmas, jog vyksta kažin kas baisaus, kaip tik dabar, kažkas, kas akimirką, niekuo nesiskyrusią nuo savo kaimynių, iškelia ir perneša į kitą erą. Ir jam regėjosi, tarytum visi žmonės visame pasaulyje turėtų jausti tą patį ir sustingti, garbinti tą akimirką, nusivožti prieš ją skrybėles, pulti ant kelių.

Ana. Konradas mintimis nuklydo pas ją, tuo tarpu per televizorių, Marga spoksojo neatitraukdama akių, rodė „Prašau atsiliepti", laidą likusiems prie ekranų.

To pirmojo pašnekesio pašto užeigoje žavesys. Ana. Ji atrodė gležna ir lanksti, raumeninga ir tvirta, liūdna ir glebi, viskas drauge, tai mainėsi akies mirksniu. Jos didingai ilgi plaukai, šiek tiek banguoti, žvilgantys tarsi frivoliškų karalienių, kurių veiduose atsispindi žiaurumas ir kurios, jeigu to geidžia, gali atsiduoti pirmam pasitaikiusiam vežikui.

– *Liksite čia ar eisite į lauką?* – Taip ji paklausė. Ir tiksliai pataikė.

Kiekvienas judesys buvo savaip nuostabus ir liūdnas. Kuo abejingesne ir neprieinamesne ji dėjosi, tuo labiau atrodė pasiruošusi patikėti savo likimą tam, kas turės drąsos ir jėgų ją pagrobti ir išsivesti, nesvarbu kur. Kai jos plaukai būdavo surišti į kuodą, o ji, aukštai užrietusi nosį, grakščiais žingsniais išdidžiai tipendavo per salę, jos išvaizda anaiptol nebūdavo pasipūtėliška, veikiau sukrečianti. Žvilgsnis nukreiptas aukštyn, tarsi Ana stiebtųsi link tolimo vandens paviršiaus, kurio negali pasiekti, nes prie kūno pritvirtinta nepakeliamai sunki našta. Ana jau nepleveno, ji skriejo per erdvę; ją gaubiančiame ore nebeveikė traukos jėga.

Jos žalsvos akys tai švytėdavo, tai tapdavo blausios ir stiklinės, panašiai kaip Somnambelės, kai ši giliai naktį susileisdavo dozę ir, nieko nesuvokdama, patenkinta sėdėdavo prie išsilydžiusių žvakių.

Konrado akimis, tikrai gražios moterys visada turėjo dvelkti savotišku liūdesiu, neįgyvendintu troškimu, kažkuo, ką reikėtų

išpildyti. Be Anos, Nyderenslingene jis atrado dar vieną gražuolę – pardavėją konditerijoje už dviejų gatvių į pietus nuo stoties, kartą jis, tik norėdamas susidaryti vaizdą, ten pirko mėlynių pyragą. Jauna šviesiaplaukė moteris, prekė, skatinanti instinktų nulemtą mąstymą, jį aptarnaudama žvelgė pro langą, tarsi kiekvieną minutę lauktų kažko svarbaus, to, ko seniai ilgėjosi; jos žvilgsnis nelyginant sakė, jog ji čia esanti tik atsitiktinai, dirbanti, kad prastumtų laiką, sutrumpintų laukimą, kvailas maskaradas, į kurį ji leidosi vien todėl, kad negadintų kitiems nuotaikos.

Kadangi pyragas Johanserio valgiaraštyje buvo retas dalykas, o jis pats norėjo sutelkti savo dėmesį tiktai į Aną, susitikimo daugiau niekada nekartojo, tačiau įsegė jos dailų veidą į naktinių stimuliacijos portretų galeriją.

Rytoj, tik rytoj, turiu nueiti pas Aną. Gal vis dėlto užmušiu Vinhartą. O dar geriau – sulauksiu vestuvių, kad Ana taptų užeigos šeimininke ir būtų aprūpinta. Vestuvės mėnesienoje būtų labai gražu. Sėkmė kare svyruoja kaip stiebelis vasaros vėjyje. O meilė vis lankstosi ir nepripažįsta jokio „aš“. Viską įsimylėjusi, užmiršta, atleidžia viską.

Ana. Kai ji žiūri pro mažą langelį į kiemą, kas nors privalėtų įsikišti, galbūt koks patrakęs scenografas, privalėtų nuplėšyti ir pašalinti viską aplinkui, nupiešti jūrą jai po kojomis, sukurti virš jos mitiškai apniukusį dangų; reikėtų apvilkti Aną akinančiai balta suknia, o jai apie čiurnas pažerti purslus. Tada ji galėtų žvelgti į jūrą, įrémintą kriauklėklinčių, o toli fone, tarp uolų, būtų matyti aprūdijęs sudužusio laivo pirmagalys...

Konradas gulėjo lovoje ir nesusigaudė, kaip joje atsirado, negalėjo prisiminti, kad būtų linkėjęs kam nors labos nakties ir lipęs laiptais. Tai sukėlė jam tokį nerimą, jog jis pravėrė kambario duris ir pažiūrėjo, ar iš apačios dar sklinda šviesa, bet taip nebuvo – namą gaubė tamsa ir ramybė.

Mylimiausioji Ana, štai stoviu priešais tave, tik pusė žmogaus – niekam tinkamas. Bet žinok, kad jei priklausyčiau tik sau, būčiau

tavo paslaugoms, taip priimamas iššūkis į dvikovą, kai žinai, viskas arba nieko, taigi nieko arba – kas? Taip, kas gi? Ar šis „viskas" reiškia ką kita nei „toliau"? *Status quo** patvirtinimas. Ir iš tiesų mes seniai mėgavomės savo meile, mėgaujamės ja dar dabar, nepakartojamu būdu. Todėl mūsų dvikova būtų dvikova dėl nieko arba nieko, pasirinkimas tarp šūvio į širdį ir šūvio į galvą. Gal tai ir pakilu, bet aš esu juokingas. Nes aš trokštu šūvio į užpakalį, kad, nesunkiai sužeistas, grįžčiau namolio ir likčiau ten, kol pasibaigs karas. Nesu vertas tave šaukti, nei būti tavo šaukiamas. Iš manęs negalima reikalauti satisfakcijos.

Užmingant, lyg pagal Morfėjaus burtažodį, iš grindų iššliaužė sraigės, kilo, palikdamos glitų pėdsaką, lovos virbais, kilo Johanserio kūnu, šaltos ir lipnios, o ten, kur sutepdavo odą, oda apmirdavo ir imdavo degti, sraigės kilo kaklu, susiurbdamos prakaito upelius, šliaužė į plaukus ir užkimšo ausis, o tą akimirką, kai Johanseris nubudo, dingo ausų kaušeliuose ir ištirpo, susimaišė su smegenų mase. Johanseriui atrodė, kad jo kaukolėje tekši ir teliūškuoja, lyg kas skalanduotų molinį indą su kempine, prisigėrusia tapetų klijų.

Pasibaisėjimas sukratė jo raumenis, paversdamas juos mėšlungiškais mėsos kamuoliais, sunkiais gniūžiais iš mėsos ir ledo plutos, netvarkingai sugrūstais į odos žarną, išsklaidytomis sausgyslėmis surištais į paketą, nejudrūs pundeliai, apraizgyti taip, kad net pjauna, bejausmiai iki pat lyties, kuri viską sujungė.

* Esama padėtis *(lot.)*.

15

O *jūs?*

– Konradas. Aš esu pusbrolis.

– Henleinas?

– Mmhmm, – numykė Konradas, pabrėžtinai išsiblaškęs, kad, esant reikalui, galėtų išsiginti. Marga neprieštaravo. Kadangi pareigūno klausimas buvo trumpas ir ganėtinai nekonkretus, atrodė, jog Marga neatkreipė dėmesio, kad Konradas prisistatė kaip Henleinas. Iš tiesų ji tą aiškiai pastebėjo, tačiau nepamanė nieko bloga, buvo per daug susirūpinusi, kaip sustabdyti srūvančias ašaras. Be to, ji nuolatos žvilgčiojo į duris, ar neįeis kas nors, kas priklauso jos pažįstamų ratui ir gali balažin ką pagalvoti. Tokio sukirpimo žmonėms kaip ji susitikimai su valdžios institucijomis visada keldavo kaltės jausmą; tad savo išvedžiojimus Marga apipynė išsamiais pasiteisinimais:

– Gi jam pas mus buvo labai gerai, ar ne, mes jam pastatėme atskirą namuką, niekada jo, aišku, nemušėme, net antausio nesame skėlę...

Bulbruno raštinė buvo pilna vandens augalų, visus tris rašomuosius stalus vieną nuo kito skyrė pilkos žmogaus aukščio pertvaros iš kieto plastiko. Patalpa labiau priminė taupomųjų kasų filialus nei policijos valdybą, į investicijų konsultantą labiau panėšėjo ir pareigūnas, niekuo neišsiskiriantis, trisdešimtuosius bebaigiąs švelnių veido bruožų vyrukas šviesiais, milimetro ilgio plaukais. Jis neatrodė itin inteligentiškas; įprastai ir šiek tiek pasipūtėliškai uždavinėjo klausimus pagal jam įskiepytą šabloną.

Lydėti čionai Margą Johanseris iš pradžių laikė visiška beprotybe, įtarinėjo save, jog paslapčia trokšta būti demaskuotas, ir jau norėjo atmesti Rudolfo prašymą. Paskui suvokė, kad jo dalyvavimas, jei tik sukaups visas jėgas, gali turėti prasmės. Jis būtų informuotas, galėtų pakreipti kvotą – pernelyg stiprus žodis apibūdinti tam, kas čia šiuo metu vyko, – ir sukliudyti Margai duoti per plačius parodymus apie jo asmenį. Tiek bijojęs ir tiek ruošęsis, Johanseris jautėsi beveik nusivylęs tokiais paviršutiniškais klausimais, skambančiais taip, lyg pareigūnas nenorėtų kištis į šeimyninius reikalus.

– Sakote, nuo penktadienio. O kada tiksliai?

– Po pusryčių. Šiek tiek po aštuonių. Jis buvo labai geras, nes – prieš dvi dienas mes truputį susibarėme, nelabai smarkiai, gi pasitaiko, nepagalvokite, kad...

– O jūs, – pareigūnas kreipėsi į Johanserį, – teigiate, jog jis lyg būtų atrodęs apimtas depresijos?

„Atrodė“, taip reikėtų sakyti, pagalvojo Konradas, ne „lyg būtų atrodęs“, kam čia ta tariamoji nuosaka, idiote! Tačiau nemanė, kad gramatikos silpnybėje slypėtų koks nors gilesnis sumanymas.

– Taip. Jis atrodęs, jis *atrodė,* sugniuždytas, neminėjo jokios konkrečios priežasties, tik sakė turįs problemų su drauge ir kad mokykla jam lendanti per gerklę, buvo matyti, kad kažkas slegia jam širdį. Deja, mūsų santykiai liko paviršutiniški. Benediktas yra labai intravertiškas žmogus.

– Toji draugė! Ar jau buvote pas ją?

– Mes nežinome, kuo ji vardu, – Marga šnibždėjo iš gėdos.

Apklausa tęsėsi dar dešimt minučių. Pareigūnas pareiškė, jog dabartiniu metu daug nenuveiksi, pranešimas apie dingusįjį būsiąs išsiuntinėtas, tačiau visų pirma svarbi esanti giminių pagalba. Jis siūlė paklausinėti klasiokų ir taip išsiaiškinti paslaptingosios draugės vardą. Tėvai tam labiau tinką nei policija. Kokių nors ketinimų nusižudyti Benediktas neišsakęs, todėl laukianti lyg ir kasdieniška byla, nereikalaujanti imtis skubių veiksmų; devyniasdešimt procentų tokių atvejų artimiausiomis dienomis išsisprendžią savaime. Tikėtina, kad Benediktas greitai grįšiąs arba duosiąs

kokią nors žinią, laišku arba telefonu. Pirmuoju atveju prašome užnešti laišką, kad būtų galima glaudžiau apsupti jo buvimo vietą. Antruoju – švelnus, kilniadvasiškas motinos balsas tikrai būsiąs veiksmingesnis už bet kokią paiešką.

– Turime vadovautis prielaida, jog jis išvyko į didmiestį. Ar žinote, kiek žmonių dingsta kiekvieną dieną? Šešiolikmetis, kurio ūgis – metras devyniasdešimt penki, lengvai palaikomas suaugusiu. Be to, jis tikriausiai turi suklastotą mokinio pažymėjimą, kaip visi, jūs net neįsivaizduojate, kiek daug galima nuveikti su mokinio pažymėjimu. Jei kas nenori būti surastas ir sumaniai elgiasi, turi šansų, net būdamas nepilnametis. Bet per daug nesirūpinkite! Jūs sakote, pabėgimas jums atrodo veikiau impulsyvus, emocingas sprendimas, iš susiklosčiusios padėties, tai niekada ilgai netrunka.

– Ar ir tu manai, kad aš apsijuokiau?

– Kodėl?

Policininkas sugebėjo sukelti Margai jausmą, jog ši gaišinanti jį bereikalingais dalykais. Gal buvo šito išmokęs, pavyko kuo puikiausiai.

– Ar ir tu manai, kad Benas netrukus parsiras?

– Žinoma. Savaime suprantama.

– O aš nemanau! Jis toks išdidus. Velniškai išdidus ir užsispyręs.

Tokio žodžio kaip „velniškai" iš tetos lūpų Konradas dar niekada nebuvo girdėjęs. Ji įsikibo jam į parankę, prispaudė jo ranką sau prie šono.

– Kaip manai, ar nieko, jei peržiūrėsime Beno rašomąjį stalą?

– Kam?

Maršrutinis autobusas tarp Bulbruno ir Nyderenslingeno kursavo kartą per valandą. Kelias vedė pro Beritos namus. Galėjai netgi matyti jos langą.

– Gal išsiaiškintume jo draugės vardą. Aš tikra, kad ji kažką žino. Atvirai šnekant, nenorėčiau eiti į mokyklą ir klausinėti jo draugų, to jis man niekada neatleistų. O ir iš tiesų tai būtų bjauru.

– Jei apieškosi jo rašomąjį stalą, jis tuo labiau neatleis.

– Taip, bet tik tada, jei pastebės. Mes paprasčiausiai padėsime viską taip, kaip radome.

Margos intonacija, slopi kaip sąmokslininkės, Konradui nuskambėjo pasišlykštėtinai, užvis mieliausiai jis būtų pasakęs tetai, kad kaip tik šita suktos kaimietės manija šniukštinėti privertė Beną bėgti, kad viskas prasidėjo nuo miltų ant guobos ir dar gerokai anksčiau. Šią akimirką jo pasipiktinimas buvo nuoširdus, toli nuo visų faktų; Johanseris nėmaž neabejojo, kad Benediktas grįžtų, bent jau tam, kad neduotų jam ramybės. Sėdynės apmušalas įkaito ir lipo, Johanseris smego vis labiau, apkabinęs prakaituotą Margos ranką. Tik pamažu ėmė suvokti, kaip iškraipo tai, kas įvyko, iš pradžių ginė nuo savęs tiesą kaip kažką nederamo, nes ji per gryną atsitiktinumą buvo faktas, o šiaip – visiškai neteisinga ir neįtikėtina.

Autobusas važiavo serpantinu žemyn. *Mes tik sukuriame tai, kas buvo.*

Be to, Marga nustebtų, kad Beno draugė vardu Berita. Juk neseniai skambino ta padavėja, ir jos vardas Berita! Kiek daug Beritų, juk keista, ar ne? Ar tik tu nuo manęs kažko neslepi? O Johanseris atsakytų: Ne, motin. Bet naktį jis įsėlino į jos miegamąjį, nužudė iš pradžių Rudolfą, o paskui ją, nunešė lavonus žemyn į gyvenamąjį kambarį, išdarinėjo juos ir pasodino į supamąsias kėdes, vieną priešais kitą, kad jiedu galėtų linksėti vienas kitam. O vakare, nuostabiai gražu, kai paskutiniai saulės spinduliai skverbėsi pro terasos langą, o jiedu, prikimšti minkštutėlių medienos drožlių, sūpavosi, nutvieksti pasakiškai rusvos šviesos, kai po namus sklido salsvas puvimo kvapas, o Konradas sėdėjo ant grindų ir skaičiavo dulkelytes...

– Kas tau?

– Užsisvajojau.

Žąsies oda. Trūkčiojantys akių kampučiai, drėksta, mažulyčiai lašeliai, kaip nuo dūmų ar spiginančios šviesos. Sulaikomas kvapas, vogčia šluostomasi. Pirštai spriegia suvaidintas smėlio kruopeles. Stuburas sulenda į kaklą.

– Gi tu drebi.

– Pavargau.

Koks šlykštus Margos prakaito kvapas, kokia riebi ir glebi jos oda po jo pirštais...

– Ar ir tu negalėjai užmigti? Man irgi taip.

Kaip raitosi gyslelės jai per akis. Nematodai. Švininis ašarų maišelių atspalvis, blizganti oda ant dvigubo pagurklio. Kodėl jis tik dabar pastebėjo, kokia ji bjauri?

– Man atrodo, neužmigsiu, kol jis negrįš. Bet tai baisu. Būti gerai? Bartis? Ir kaipgi man elgtis?

Konradas nieko neatsakė. Ką nors patarti tetai, jam atrodė per daug nepakeliama, niekšinga ir niekinga, nors, racionaliai žiūrint, tai būtų buvę tik mandagu. Jautėsi taip, tarsi jau negyventų ar tik labai mažai begyventų Margos pasaulyje, gyvų žmonių pasaulyje, daugių daugiausia esąs jame kitados viešėjęs, kaip keleivis, vaikštinėjantis naktį begaliniais viešbučių koridoriais, pilnais numeruotų kambarių. Kiekviename yra gyvybė, anonimiška ir nepasiekiamai tolima. Tikriausiai taip po žemę klajoja dvasios. Silpnai apšviestais viešbučių koridoriais. Iš kambarių sklinda garsai. Kai ką nugirsti, jei pridedi ausį prie durų ir spėjamais vaizdais apvelki, ką išgirdęs. Svirduliuoji toliau, nuo durų prie durų, nors pats neturi kambario, neturi numerio. Sėlini. Tyliai, kaip vagis, nors net nepajėgtum vogti; niekam nerūpi, niekam nekliudai. Būti išvytam reikštų būti pripažintam.

– O kas, jei vaikiukas niekada nesugrįš namo?

– Nešnekėk šitaip. Sugrįš. Be jokios abejonės!

Tris šimtus metrų, kuriuos nuo autobuso stotelės kalvos papėdėje iki namo reikėjo eiti nedidelėn įkalnėn, Marga tebesilaikė įsikibusi Konradui į parankę, rėmėsi į jį visu svoriu, kone traukė jį prie žemės, nes Konradui linko keliai. Jos nesveikas tarpslankstelinis diskas, dėl kurio Marga mėgdavo pavaidinti, davė dingstį jausti sūnėną kuo arčiau prie savęs. Jei tik būtų galėjusi padėti galvą jam ant krūtinės, nesusikompromituodama kaimynų akyse. Apskritai, kaimynai. Ar jiems ką nors sakyti? Ar jie patys pastebės, kad Benediktas dingęs? Vargu. Marga nusprendė išlaikyti paslaptį, pa-

prašė Konrado tylėti, ką šis pažadėjo linktelėdamas. Po to prie sodo vartelių Konradas, garsiai atsikvėpęs, atsisveikino ir patraukė į kalną.

Kai jis šitaip žingsniavo, Margai pasirodė šiek tiek panašu, lyg Konradas eitų, mėgdžiodamas Benedikto eiseną, elastingu, plačiu žingsniu, pabrėžtinai, sinkopiškai siūbuodamas šlaunimis, dėl ko jis darė groteskišką įspūdį.

Johanseris jau seniai nebuvo šiauriniuose kalnuose, prie aptverto tvenkinio, nebuvo nuo to vakaro, kai jį sukando uodai. Nusivylęs jis praėjo pro žemės sklypą. Tylus, rusvas tvenkinys, „Mergakis“, su meldų blakstienomis – prie pašiūrės, už sudedamo staliuko sėdėjo trys vyrai su apatiniais baltiniais. Nei lošė kortomis, nei gėrė ar žvejojo, paprasčiausiai sėdėjo ir žiūrėjo Johanseriui pavymui, be jokios išraiškos. Palinkęs gluosnis mojavo atsisveikindamas.

Kukurūzų laukai, siekia kaklą. Juose galima pasislėpti. Juose gali būti paslėptas. Paslėptas ir užkastas. Jeigu vyrai atvykę manęs nužudyti... Niekas manęs neišgirstų, niekas manęs nerastų. O kodėl aš turėčiau tiems vyrams rūpėti? Budelių snukiai. Tvirti, vulgarūs bernai. Kareiviškai kirptos galvos. Sėdi sau nesivaržydami.

Staiga Johanseris prisiminė, kodėl savaičių savaites vengė šitos krypties, pažino kelią iš neįprastų medžiotojų bokštelių. Apleistas kiemas. Šuo. Valstietis, kuris taip keistai dviprasmiškai mostagavo.

Johanseris sulėtino žingsnį, tačiau krypties nekeitė. Jam regėjosi, kad šio šalčiu dvelkiančio krašto platybės smarkiai susiaurėjusios. Pievos su negausiomis gėlėmis nykiai kaitaliojosi su kukurūzų, dobilų ir javų laukais, lygiai nurėžtais, tarytum peiliu. Miškai apie dirbamos žemės plotus, užuovėja tarnaujantys statistai, kuriems režisierius sušuko „dėmesio“ – kaip tai nejauku! Net ne iškilminga. Ir kas gi čia jam kitados galėjo patikti? Šešėliška prapuolusių spalvų karalystė. Jei kur ir pasirodydavo saulė, tai būdavo apgailėtinas pasirodymas svetimoje scenoje.

Horizonte jau dunksojo sodyba.

Johanseriui magėjo sužinoti, ar šuo, kaip buvo jam pranašavęs, per tą laiką nudvėsė. Jis sustojo už dviejų šimtų metrų nuo sodybos, prisidėjo virš akių ranką ir ėmė dairytis kokių nors gyvybės ženklų.

Namas ir tvartai iš pažiūros atrodė tušti. Per tą laiką suskilo dar daugiau langų stiklų, tiesą sakant, beveik visi. Mėlynasis autobusiukas folksvagenas gulėjo ant kairiojo šono. Kas gi jį apvertė ir kodėl? Johanseris apsuko platų lanką apie griūvantį vienkiemį, kurio pavadinimo – Sukčiakiemis, nuo 1920 m. Kiauliakiemis – nebuvo girdėjęs. Prieš takui sukant į mišką, įstrižai už galvijų tvartų Johanseris išvydo šuns būdą, o prie jos, prisispaudusį prie žemės, patį šunį. Tamsus, nejudantis kailio gabalas. Iš tolo buvo sunku spręsti, ar šuo snaudė, ar gulėjo nusižeminęs, ar tik ir laukė, pasiruošęs šuoliui, kad Johanseris peržengtų nematomą ribą. Šuo tebetysojo, nekrutėdamas, galva ant ištiestų priekinių letenų. Kampas, iš kurio galėjai jį stebėti, buvo siauras, už poros metrų į akiratį patekdavo bukai. Johanseris neturėjo noro sustoti. Ką troško sužinoti, sužinojo. Jei su savimi būtų turėjęs Rudolfo žiūroną, kažin, ar būtų pro jį žiūrėjęs. Šis kraštas alsavo kažkokia grėsme, tarsi žadančia griežtai bausti už smalsumą. Jei atkakliai spoksotum į žemę, galbūt dar kartą pavyktų išnešti kudašių. Net tai liko neaišku. Kai kurie medžiai panėšėjo į persirengusius vežikus, kurie laukė, po pažastimi paspaudę savo botagus.

Johanseris apsisuko, pasileido miško pakraščiu, o paskui nėrė tarp dviejų kukurūzų laukų. Kankinamas baimės, įveikė kelią iki vynuogynų sportiniu žingsniu, krūpčiodamas nuo kiekvieno šlamesio.

Ko bijai, tai vyksta jau dabar.

Nesąmonė. Juk niekas nevyksta. Tyla. Varnos. Tyla. Kodėl niekur negirdėti traktoriaus?

Užsitraukčiau savo suminkštėjusią kaukolę ant viso kūno. Stebuklingoje palapinėje negāli atsitikti nieko pikta. Baily, pasakytų Benas, visada slepiesi, niekada nesigini, o dar vadinai mane išlepintu, visko pertekusiu vaikiščiu, tu, mėšlinas parše, apgai-

lėtinas klastotojau, tai tau geruoju nesibaigs! Gerai, vaikiuk, tu negyvas, užsičiaupk.

Baimė skyrėsi nuo ligšiolinių antpuolių, nors nebuvo galima konstatuoti kokio nors požymių skirtumo. Ji atrodė vaikiška ir nepagrįsta, joks šuo, joks žmogus nekėlė pavojaus; Johanseris nelaukė, kad kas nors iššliaužtų iš krūmų ar iš už medžio ir pultų ant jo. Tačiau atrodė, kad visa apylinkė tapo priešiška, atšiauri, tarsi nepakęstų jo buvimo ir ieškotų galimybių net fiziškai jį išstumti.

Pasipūtę elektros stulpai, savo luomu besipuikuojančios eglės, išdidžiai nusigręžę beržai, užsisklendę akmenys, abejinga žolė.

Tai, kas nematoma, baugu, buvo *čia*. Pleveno prie pat Johanserio, neatstodavo nė per žingsnį, kartkartėmis alsuodavo jam į ausį arba pindavosi apie čiurnas, perbraukdavo per krūtinę arba užšokdavo ant pečių.

Toks nesugebėjimas apsiginti nuo nematomo priešininko, kuris, kaip įtarė, slypėjo jo paties viduje, Johanseriui atrodė neįtikėtinas. Jis visada sugalvodavo strategijas, kaip nepaisyti savo baimių; kad nė viena iš jų dabar neatėjo į galvą, kad negelbėjo patirtis, Johanseris priskyrė tamsiems savigriovos instinktams. Netgi ėmė save įtarinėti, kad koketuoja su baime, nori išvilioti iš jos turiningą gyvenimo pojūtį. Tokias mintis, kai tik jos pakildavo virš kūno, mėgindavo valdyti jį „iš viršaus“, tučtuojau nubausdavo nauja baimės banga, šaltesnė ir nuožmesnė nei kada nors anksčiau.

Dievų ir žiurkių apleistas vaiduoklių laivas.

Johanseris suvokė, kad daugelį metų jo mąstymas buvo toli nuo jo kūno, tarytum kūnas galėtų ramiai sunykti, o dvasiai tas nedarytų nė menkiausios įtakos, ji mielai atsikratytų kūnu. Dabar jautėsi taip, lyg smegenys per kraujagysles būtų pasiskirsčiusios po visus raumenis, lyg jos būtų suleistos į venas ir amžinai ten uždarytos.

Jei anksčiau jis buvo prie savęs prisirišęs, tai dabar kaip reikiant susipainiojo savyje. Buvo savo paties kalėjimas. Tai, kad išsisukinėjo nuo pražūties, kas sekundę vis labiau prarasdavo vertę. Kiekviena akimirka krito pro grotas. Klajojantys artistai vaidino spektaklį kalėjime, prižiūrėtojų malonumui.

Johanseris kláusė, ar nori taip gyventi toliau. Ir atsakė „taip“, tris kartus TAIP, TAIP, TAIP, daužydamas kaktą abiem kumščiais. Apsvaigęs nuo smūgių stiprumo, sėdėjo vynuogyne, ginčijosi su degtuko galvutės dydžio vynuogėmis, kol baimė pagaliau atslūgo.

Kai jie žaisdavo baltuosius ir indėnus, Konradas visada norėdavo būti indėnas, dėl vienos vienintelės priežasties, kad, neva mirtinai sužeistas, galėtų pulti nuo įsivaizduojamo arklio nugaros, dramatiškai kristi į žolę, prispaudęs vieną ranką prie šautinės žaizdos. Krisdamas jis kiekvieną kartą sugalvodavo naują padėtį, kartais ant nugaros, dažniausiai ant šono, retsykiais ant pilvo. Jam patikdavo įtraukti į komponavimą žaidimo draugus, suguldyti juos apie save įvairiausiomis pozomis – laukas, pilnas nušautųjų lavonų. Nors ir keista, kitiems berniukams mažai rūpėjo šie sceniniai paveikslai, jie nuolatos juokaudavo, neįstengdavo ramiai pagulėti. Nepasižymėjo talentu būti negyvi. Vis pašokdavo, kaip pakvaišę lakstydavo aplinkui ir šaudydavo iš neišsenkančių šaudmenų atsargų. Atrodė, jog jie nenori suvokti, kad žaidimas tuo tikresnis ir įdomesnis, kuo labiau reglamentuotas. Kai kiekvienam priklausydavo tik šeši šoviniai, kuriuos reikėdavo pasiskirstyti.

16

Ana parodė savo sužadėtuvių žiedą su prisiverstine šypsena, lyg sakydama: per vėlu. Galėjai mane nuo to apsaugoti. Bet gal taip ir geriau. Tylomis ji lakiojo nuo vieno saulės stulpo prie kito, žiūrėjo, kaip spindi mažas kaip pfenigas sidabrinis žiedas, ir du kartus apsisuko ratu. Vilkėjo savo juodą padavėjos kostiumėlį. Johanseris neleido sau klausti kodėl; priežastis tikriausiai buvo banali ir praktiška. Nutylėjo ir dviašmenį komplimentą, kad tasai kostiumas jai vis dar labiausiai tinka.

Jie akivaizdžiai susitarė, kad iki vestuvių, o gal ir po jų, Ana dirbsianti savo įprastinį darbą, nors jos darbo diena ir sutrumpėsianti, įtempta vakarinė pamaina buvo skirta Hedvigai.

– Gražiai atšventėme. Ir valgiai buvo skanūs. Kodėl neatėjai?

– Turėjau darbo.

– Gaila. Vinhartas norėjo tavęs paprašyti, kad pasakytum kalbą.

Johanseris atkreipė dėmesį, kad prie jo Ana visada kalbėdavo tik apie „Vinhartą“, nors net daugelis nuolatinių lankytojų vadindavo jį vardu, Gotfrydu, mažybine forma „Gotis“, kartais „Gotas“.

– Argi neketinai išvažiuoti?

– Atsirado kliūčių.

Salėje buvo nedaug lankytojų, visi aptarnauti; todėl atrodė, jog nieko ypatinga, kad Ana valandžiukę prisėdo prie Johanserio ir papasakojo, kas buvę patiekta ant stalo, ką ji gavusi dovanų, iš Vinharto, be žiedo, dar nedidelį automobiliuką ir du tūkstančius

markių vairuotojo teisėms. Johanseris įtarė, jog arkliažmogis žiūri į tai kaip į investiciją.

– O *tu* vairuoji automobilį?

– Ne.

– Gaila. Paskui būtume galėję apsukti ratą.

– Vinhartui tai tikrai nepatiktų.

Kaip silpnadvasiškai nuskambėjo jo prieštaravimas! Kodėl, kalbėdamas su Ana, jis negalėdavo prikąsti liežuvio? Bet ir jos paskutinis sakinys buvo nemaloniai stebinantis:

– Gali nebijoti. Vinhartui tu atrodai juokingas.

Buvo matyti, kad ji tikriausiai būtų pasakiusi kažką kita – pavyzdžiui, kad Vinhartas neturįs jokios teisės jai nurodinėti, – jeigu visus kampus užsėdę lankytojai nebūtų stebėję jos, išpūtę akis ir ausis.

– Vis tiek dabar gailiuosi, kad nesugebu vairuoti automobilio.

– O ką tu apskritai sugebi? – sukuždėjo ji, prisidengusi ironija, priekaištingai purtydama galvą. – Ar bent ateisi į mano koncertą?

Johanseris sužinojo, kad antradieniais Ana dainuoja bendruomenės chore, mecosopranu, ir kad per saulėgrąžą, kaip ir kasmet, bus šio choro koncertas, kuris turėtų vykti ant upės kranto. Programą sudarė kelios liaudies dainos, ambicingo chorvedžio aranžuotos keturiems balsams, ir „sunkesni dalykai", tokie kaip Karlo Orfo „Saulės giesmė", Pranciškaus Asyžiečio žodžiais. Abu vardus Ana ištarė nedrąsiai, lyg nustumdama nuo savęs; Johanseris dabar tikrai galėjo pasireikšti.

– Žinoma, ateisiu. Būtinai.

– Puiku. Ten visada daug valgoma ir geriama. Užsitęsia gerokai po vidurnakčio.

Nors Johanseris buvo tvirtai pasiryžęs nieko neklausinėti, vis dėlto jam išsprūdo vienas klausimas. Vėliau jis dar ilgai stebėjosi, kas jį pastūmėjo užduoti šį klausimą, kuris atrodė pasufleruotas, o ne kilęs jam pačiam:

– O ar žadi pasilikti savo butą?

– Ne... Kam? Ar tave tai domina? Ar žinai, kur aš gyvenu?

– Galbūt. Įsivaizduoju, kad žinau, kur tu gyveni. Mane tai galėtų dominti. Aš taip manau.

Viskas vyko labai greitai. Ant sąskaitų bloknoto Ana per kelias sekundes užrašė savo adresą. Tegu jis užeinąs ir apžiūrįs butą, jis esąs mažas ir su užkaboriais, bet pro langą atsiveriąs puikus vaizdas į upę, ir nuoma esanti, na, taip, įkandama... Johanseris pasiėmė raštelį, pabandė sulankstyti, bet veikiau jį sulamdė.

– Kada tau būtų patogu?

– Visai vis tiek. Gal šiandien vakare? Ar tu iš tiesų nori čia apsigyventi?

Johanseris čiupinėjo staltiesę:

– Žinai, tai dar nėra aišku...

Aną pašaukė vienas lankytojas, kuris prašė kavos, lyg tyčia kavos, kuri iš visų gėrimų reikalavo daugiausia laiko ir kurią, kadangi retai kam šaudavo į galvą tokia ekstravagantiška mintis, reikėdavo šviežiai ruošti. Kol Ana sukosi virtuvėje, Johanseris bandė rūšiuoti ir aiškinti jam siunčiamus ženklus. Galbūt Ana laukė tik žiedo ir mažo automobiliuko? Sužadėtinės statuso, kuriuo anksčiau nebuvo galima rizikuoti? O gal jis smarkiai prašovė pro šalį, neteisingai suprato pokalbį ir tuoj apsijuoks? Tai jam atrodė menkiausia iš visų jo bėdų. Jeigu jis iš viso dar dėl ko nors gyveno, tai dėl *jos*. Juokingos buvo tik jo dvejonės.

Gali nebijoti. Lyg tai nebūtų buvęs aiškus nurodymas, gelbėjimosi ratas, numestas paties dangaus! Ir kaip šitoks žmogus, kuriam daugiau nieko nelieka, gali būti toks užsispyręs ir neryžtingas? Aš užmušiu Kentaurą, iš užpakalio, netrukus, rugsėjį. Anai nuostabiai tiks našlės kostiumėlis. Tiesą sakant, jai trūktų tik šydo, o baltus rauktinukus reikėtų nuardyti.

Kava pribėgo. Ana vaidino užsiėmusią, pasilenkusi virš baro, skaičiavo kasoje pinigus. Virtuvės durų arkoje grėsmingai išdygo Hedviga, šeštą dešimtį bebaigianti moteriškė storomis rankomis.

Beveik septynios. Johanseris privalėjo eiti namo girti nepaprastų Margos kulinarinių sugebėjimų, guosti artimųjų. Leisk jai verkti. Jai priklauso. Vaikiukas daugiau niekada nesugrįš namo. Vaikiukas nuėjo po žemėmis, žalsvi puvėsiai aptraukia jam pakaušį. Su-

sitaikykite su tuo, jūs, antroji sudėtis! Klausykis savo radijų, Rudolfai! Jie tau nieko nepapasakos, nieko, ničnieko. Mirusieji ateitų, jeigu jiems čia dar ko nors reikėtų. O jeigu jie vis dėlto ateis? Tada mes pabėgsime. Kas dar? Gali nebijoti. Ana su manimi. Ji su manimi, nes ji yra.

Begerdamas Johanseris pasiekė emfatinę būseną, be to, poromis sumazgė staltiesės kutus, o kadangi kutai buvo labai trumpi, jis didžiavosi savo darbu. Tačiau Ana nekreipė dėmesio į šį meno kūrinį, ji tyrinėjo Johanserio veidą:

– Tu atrodai kažkoks pasikeitęs.

Jau kelios dienos Johanseris nesiskuto, todėl atrodė apsileidęs. Jo barzda augo nevienodai, kai kuriose vietose žėlė smarkiai, o kai kuriose beveik visai nedygo. O gal iš tiesų Ana šnekėjo apie Kaino žymę ant kaktos, kurios dar nespėjo pastebėti veidrodyje?

– Na? – paklausė ji, šiek tiek nekantraudama.

– Kas – na?

– Tai kaip dėl šio vakaro?

– Gerai. Sakyk, kada?

– Gal apie devintą? Tau tinka?

– Apie devintą. O kurgi tavo sužadėtinis?

– Nori jį pasveikinti? – Ana trumpai vyptelėjo, nors Johanseris būtų norėjęs išgirsti kikenimą, aiškiau išreiškiantį sutarimą.

– Juk privalau.

– Bet šiandien jo nėra. – Ana prislopino balsą, tikriausiai dėl to, kad liudininkai dar labiau ištempė ausis.

Visi, taip pat ir sėdintys gatvėje, buvo atsiskaitę. Hedviga priminėjo naujus užsakymus. Per tą laiką prigužėjo pilna salė; vietas užėmė tie, kurie, kaip skelbė lentelė ant rezervuoto stalo, sėdėdavo čia nuolatos.

– Gi jam pas mus buvo gerai, ar tau skanu, Konradai? Jaunimas šiandien paprasčiausiai per daug nori, prie jokio vargo nepratęs, nesakau, kad reikėtų linkėti jiems karo, bet gal kokio karo šešėlio, laikinų nepriteklių, kai kasdien reikia kovoti, kaip mums

anuomet reikėjo kovoti, tada mes supratome, nenoriu sakyti, daiktų vertę, na, taip, taip, o kodėl gi ir ne, ir padebesiais skrajoti nelabai likdavo laiko, reikėjo valyti griuvėsius po karo, šiukšles, taigi, ką tu sau manai, jei būtume žinoję, kad į dienų pabaigą gyvensime šitaip ramiai, kad viskas, kas blogiausia, jau praeity, būtume, Dievas mato, pastatę dar daugiau žvakių, nes, taip jau yra, kad gali šnekėti, ką tik širdis geidžia, tai, ką tau pasakoja, ir tai, ką pats išgyveni, skiriasi kaip diena nuo nakties, ir kai pačiam tenka tiek vargo patirti, esi žmogus linkęs būti švelnesnis savo vaikams, tikrai nepavydime jiems laimės, anaiptol...

Pergolės iš rožių ir dekoratyvinių vynuogių, kai kurios pasodintos prie pat upės, sudarė vaizdingas pavėsines. Senomis klijuotėmis užtiesti stalai, pintinės kėdės, išsklaidyta šviesa – viskas apgaulingai dvelkė harmonija ir suderintumu. Čia galėjai matyti tvoras ir vidutinio aukščio mūrines sienas, čia galėjai matyti savininkiškus santykius, o ritmas radosi nuo būgnijimo apie kadastre užfiksuotą nuosavybę. Johanseriui atrodė įžūlu, kad čia, kaip ir bet kur kitur, pakrantės promenadoms skersai kelio stovi privati nuosavybė. Niekuo nepateisinamas pasipūtimas. Jam kilo noras pakabinti savo portretą padegėjų šlovės muziejuje, pradedant Herostratu ir baigiant van der Lube. Na, tai pirmyn, tu, pagyrų puode, pasakytų Benediktas, užkurk man laužiuką, pašildyk, suvaidink spektaklį, gal man bus ne pro šalį.

Kaimo pakrašty, ant šlaito, žemiau nei gimnazija, stovėjo keli namai su nedideliais, moderniai įrengtais butais. Balkonai it vėduokle išskleisti stalčiai. Namai, kaip ir gimnazija, buvo pastatyti aštuntojo dešimtmečio pabaigoje ir skirti gyventi mokytojams.

Apie Aną Johanseris žinojo mažai. Kad ji kilusi iš Doitelsdorfo, kur gyvena jos tėvai, ir kad ji mokėsi viešbučių administravimo, bet metė mokslus ir pradėjo dirbti padavėja – iš pradžių Bulbrune, o paskui Nyderenslingene. Panašu į ne visai nuoširdų pabėgimą iš provincijos į prerijas. Johanseris įėjo į priebutį ir užlipo į trečią aukštą. Prieš eidamas čionai, jis nusiskuto, išsimaudė po dušu ir pasikeitė baltinius, bet vis tiek jautėsi nešvarus, lipnus ir

prakaituotas. Iš susijaudinimo tikrai prakaitavo; tačiau kvapas, kurį užuodė, didele dalimi buvo tik įsivaizduotas.

Ana atidarė po pirmo skambučio. Ji atrodė pavargusi, dėvėjo paprastą kambarinę suknelę, o plaukus buvo susukusi į kuodą. Įsispyrusi į pliažinukes, kurios sulig kiekvienu žingsniu pliaukšėjo į padus. Butas buvo savotiška mansarda, du maži kambariukai, virtuvė ir vonia, 45 kvadratiniai metrai. Be to, vonią ir miegamąjį dar mažino nuožambis.

Anos išvaizda sukėlė Johanseriui abejonių. Ji rodė jam butą, šnekėjo nedaug, o kai atėjo miegamojo eilė, jai, regis, buvo nesmagu demonstruoti lovą, plačią raudonai aptrauktą tachtą. Sukryžiavusi rankas ant krūtinės, ji apsimestinai išsiblaškiusi nusuko akis. Johanseris greitosiomis apsidairė, bet spėjo pastebėti veidrodį ant lubų. Kentauro dovana? Ant parketo gulėjo atvožtas lagaminas, matyt, atliekantis baldo funkciją. Padalytas auksinėmis kartelėmis, ant kurių buvo užnertos miniatiūrinės užuolaidėlės, jo vidus panėšėjo į šešias žaislines dušo kabinas.

Šiaip kambarys turėjo nedaug savitumo. Abipus durų – pigios juodos lakuotos spintos. Sieninis kalendorius, kuriame storai kryželiu užbrauktos praėjusios dienos. Birželio paveikslėlis – Herenchymzės pilies vaizdas, įskaitant kylančias gulbes.

Johanseris, nežinodamas, kaip jam elgtis, neryžtingai stoviniavo gyvenamajame kambaryje. Dar kartą paklausė apie nuomą, nors Ana jau buvo ją įvardijusi – 600 markių, su šildymu. Johanseriui tai pasirodė pigu.

– Ten, kur tu gyveni, tikriausiai taip.

Johanseris norėjo sėdėti su ja ant sofos, kad galėtų gerti vyną ir šnekučiuotis, mielai būtų papasakojęs jai apie save, dar mieliau būtų klausęsis jos, tačiau Ana nekvietė prisėsti. Barolas, kurį atsinešė iš savo atsargų, be dėmesio stovėjo prie židinio. Ana padėkojo, sakydama, kad jau turinti vieną butelį vyno, bet nieko, sutilpsią abu.

Buvo labai tylu. Johanseris nenorėjo patikėti, kad jis paprasčiausiai šitaip turės išeiti, kad Ana jį išprašo nebyliu laukimu.

– Ką tu žadi veikti? Mielai pakviesčiau tave vakarienės.

– Vakarienės? – Ana žvelgė į jį, tarsi tai būtų miglota idėja.

– Galėtume nukakti pas kiną, į Bulbruną, sako, kad ten gerai. Esu girdėjęs.

Galbūt, pagalvojo jis, reikėtų ją čiupti ir prisitraukti. Galbūt ji niekada neatsivers, kol aš tam nesukaupsiu ryžto. Bet jeigu taip, kodėl ji apsimeta tokia šalta, kodėl neduoda jokio signalo, net menkiausio?

– O kaip mes ten nukaktume?

– Ką turi galvoje?

– Juk tu nevairuoji automobilio! Ir autobusai jau nevažiuoja. Nejaugi eisime pėsčiomis?

– Bet... mes galėtume išsikviesti taksi... juk Bulbrune tikriausiai yra...

Ana žiūrėjo į jį, atšalusi, nuleidusi blakstienas. Staiga pratrūko, perdėtai, kaip mergaitė:

– Atsakyk rimtai: tu nori pakviesti mane vakarienės? Važiuoti su manimi taksi?

– O kodėl ne?

– Ko tu už tai tikiesi?

Johanseris tylėjo. Tokį klausimą jis priskyrė atsisakymo formulėms.

Prieš keturiolika metų tokį klausimą jam sykį jau uždavė viena mergaitė, beveik tokioje pat situacijoje, kai jis ją pakvietė valgyti picos. Tada jis sąmoningai apsimestinai atsakė: „Nieko“, ir su juo buvo pasielgta lygiai taip pat.

– Galvojau, kad tave tai pradžiugins.

Ana linktelėjo. Kramtė apatinę lūpą. Lyg norėdama nukratyti nuo pečių naštą, lankstėsi visu kūnu tai į vieną, tai į kitą pusę, sukryžiavo kojas, o tarp pirštų varstė suknelės diržą.

– Kodėl tu dabar taip elgiesi?

– Manai, todėl, kad tu susižadėjusi?

– Ne... – Ji įsprendė rankas į šonus, atsirėmė, atlošusi galvą, į valgomojo kampo sieną. Lauke sutemo. Virš pušinio stalo, gaubiamas mandarino skrybėlės, kabėjo vienintelis šviesos šaltinis. – Ne, manau, todėl, kad Vinhartas išvykęs visai nakčiai.

– Klausi, ar noriu tave suvedžioti? – Johanseris sukaupė visą drąsą ir berte bėrė žodžius. – Žinoma, noriu! Noriu tavęs, visada norėjau, nuo pat pirmos akimirkos, ir tu tai žinai! Aš buvau bailys, bet ir tu tokia pat! Elgiesi kaip savo pačios sekretorė, o šefė amžinai komandiruotėse. Vinhartą aš nudobsiu. Rugsėjį. Jeigu tada dar turėsiu galimybę. Kaip aš jo nekenčiu! Tu irgi jo nekenti. Juk nekenti!

Jei mano įniršis galėtų dangų su žeme sumaišyti! Jei būčiau nesulaikomas dievas, kuris su kalaviju rankose girtas siaučia per naktį, ar bent jau Ajaksas* tarp avių, į gabalus sudraskantis kiekvieną bliaunantį padarą...

Ana išsliūkino iš apšviesto ruožo, truputėlį pasislinko pasieniu. Jos veido išraiška nepasikeitė, tačiau alsavimas išdavė, kad ji susijaudinusi, stengiasi reaguoti. Johanseris pakėlė abi rankas, ištiesė į ją. Tai, kad Ana iš karto jo neatstūmė, nesijuokė ir nepurtė galvos, jis įvertino kaip palankumo įrodymą. Ir žengė žingsnį artyn, vis dar pakėlęs rankas.

– Ką tu paistai? Kreti juokus?

Ana apsisuko, įjungė lubinį apšvietimą. Kambarį užliejo ryški šviesa, kuri atsispindėjo languose ir išsklaidė prietemos burtus. Johanseris sutriuškintas šypsojosi, siūlė jai išeitį – žiūrėti į tai, ką pasakęs, kaip į pokštą, nevykusį pokštą.

Daugiau nieko ir neliko.

– Kodėl tik rugsėjį?

– Aš...

– Kuo tu, tiesą sakant, mane laikai? Manai, kad Vinhartas mane nupirko? Ar kaip?

Anai drebėjo lūpos, tačiau ji tebestovėjo, prisispaudusi prie sienos, suleido nagus į tapetus ir spoksojo į šviestuvą. Johanseris apkabino ją per klubus, bučiavo liauną kaklą, mėgino priglausti lūpas jai prie burnos. Ana kraipė galvą į visas puses, tačiau daugiau nedarė nieko, kad atstumtų Johanserį. Jo rankos susiliete jai ant nugaros, atplėšė ją nuo sienos. Jautė, kaip Ana alsuoja jam į

* Trojos karo herojus. *(Vert. past.)*

ausį. Čiupk! Čiupk pagaliau! Griebk mane arba įsprausk kelį man tarp kojų, daryk ką nors!

Ana nedarė nieko. Šitaip jiedu stovėjo kelias minutes. Anos rankos bejėgiškai karojo, burna vengė bet kokio pabučiavimo, tačiau atrodė, lyg kojomis ji mėgintų suintensyvinti prisilietimą, Johanseris jautė, kaip jam į šlaunis trinasi jos keliai, ir dar tvirčiau spaudė ją prie savęs, norėjo daugiau niekada jos nepaleisti, kol ji vienaip ar kitaip neapsispręs.

– Tu pajuokavai, – sukuždėjo ji, – sakyk, kad pajuokavai.

– Nežinau...

Viskas ūmai tapo beprotybe, neskoninga ir šlykščia.

– Konradai!

Pavadintas vardu, Johanseris ją paleido; apmirusiais pirštais glostėsi skruostus, lyg norėdamas išdildyti antausį, įtrinti jį į odą.

– Bus geriau, jei išeisi.

Ana pasitraukė, kad Johanseris negalėtų jos pasiekti, stovėjo vidury kambario, rami, kiek liūdna, sukryžiavusi rankas ant pilvo. Nekaltai graži. Statula ant kapo.

– Taip.

Norėjo paklausti, ar jam grįžti. Bet pamanė, kad nedera, ir tylėjo. Negalėjo sau prikišti, kad trūksta drąsos. Visa kita buvo mažiau reikšminga. Net jeigu Ana jį kitą dieną įskųs, nesvarbu. Mielai dar būtų jai šitą pasakęs, tačiau Ana, atrodo, tai žinojo ir net šyptelėjo, kai stūmė jį pro duris. Maža to, ji greitai pabučiavo jam į kaktą, ranka palietė petį, paskubomis, tačiau aiškiai juntamai, ir atsargiai uždarė duris.

Leidžiantis saulei, plytėjo juodai purpurinis kraštas. Aprūkęs, nes tolumoje degė lapų krūvos. Kodėl valstiečiai degina lapus tokią valandą? Saulėgrąžos paprotys? Dūmų kamuoliai įsimaišė į sustingusius debesis, šie sugėrė juos lyg alsavimą. Kraujo pliūpsniai. Šviesiai mėlyni skutai. Temstant vis didėjo ugnies atspindžiai.

Dangaus likutis klajoja aplinkui.

17

Įrėmęs skruostą į petį, Konradas kiurkso patamsyje. Prie kambario lubų prilipę ryškiai dantyti šešėliai. Pamažu jie atsiskiria nuo tinko, laša kaip lipni košė. Įtraukia į save žudiką ir sustingsta.

Pirmoji zona. Lovoje yra nuleidžiamosios durys.

Pirmąją zoną sudaro rūsių labirintas, tie rūsiai sujungti skirtingo ilgio koridoriais. Visos patalpos be langų. Yra tam tikras apšvietimas, tačiau jis labai menkas ir neįmanoma nustatyti, iš kur sklinda šviesa, ji rusena tarsi pro rūką ir apšviečia kiekvieną patalpą tik tiek, kad galì atpažinti kontūrus. Visos patalpos pilnos įvairiausių rykų, medinių ir kartoninių dėžių, skrynių. Kai čiuopi, viskas atrodo iš akmens; tik vienur kitur koks tolimesnis sandėliukas, užkrautas taip, kad negali pasiekti, regis, yra medinis. Patalpų lubos žemos, metras aštuoniasdešimt ar devyniasdešimt. Kartkartėmis koridoriai tarp rūsių dar labiau pažemėja, taip kad jais tenka šliaužte šliaužti. Šalta ir dulkėta, tačiau nežvarbsti. Į plaukus veliasi voratinkliai. Šen bei ten matyti vamzdžiai, pro kuriuos veržiasi garas. Baimė pamažu didėja. Baimė nėra dalis to, kuris ten šliaužia. Baimė priklauso rūsiams, ji primena būtybę, kuri sporomis leidžiasi ant šliaužiančiojo. Baimė gena pirmyn. Bėgantysis nujaučia milžinišką labirintą, kartais mato jį visą, lyg jam būtų duota trečioji akis, kuri plevena virš labirinto ir regi jo akmenines sienas, tačiau niekur nepastebi stogų arba skliautų. Jis mato save šliaužiant, taip pat mato labi-

rinto ribas, mato, kad statinys šiek tiek kyla į viršų, it neregimos kalvos papėdėje. Vizija išnyksta, trečioji akis užsimerkia, palieka bėgantįjį be jokios orientacijos. Tai, ką išvydo, netenka vertės, kaip kompasas, kuriam trūksta rodyklės. Kiekvienas rūsys vis purvinesnis, vis nešvaresnis, vis labiau apleistas už buvusį. Tarp vamzdžių ir dėžių yra detalės: šlamštas. Savo paskirties netekę daiktai. Tokie, kurių neišmeta, nes statinį, kuriame jie sukrauti, greitai nugriaus. Pirštai grabalioja, ieškodami pagalbos, ir užčiuopia lipnią, riebią juostą iš dulkių ir drebučių. Tai, kas pirma regėjosi šaltas akmuo, dabar pagal konsistenciją atrodo daugiau nei šimto metų senumo nėriniai, kurie, papuvę drėgnose dėžėse, plyšta vos prisilietus. Anksčiau viešpatavo kapų tyla, o dabar iš tolybių tolybės atsklinda metalinis alsavimas. Artėja. Nesuvokiama grėsmė. Ir rūkas meta šešėlį; melsvai pilka spalva virsta purvina rusvai pilka. Tamsoje blausiai stūkso kiti, asmeniškesni daiktai. Asmeniški tuo požiūriu, kad kitados turėjo gyventi žmonės, palikę tiems daiktams – veidrodžiams, šydams, drabužiams, preparatams, žaislams, medaliams – specifinį prisiminimą. Sapnuojančiajam taip ir neatsiskleidžia jų reikšmė, nors kiekvienas iš jų demonstruoja savo svarbą. Metalinis alsavimas – jis girdimas ne ausimis, girdimas krūtine, pašėlusiai plakančia širdimi, kuri jam priešinasi. Staiga požemiai dingsta. Matyti kažkas panašaus į dangaus skliautą. Mažulyčiai taškeliai rudame ir juodame fone, smarkiai perfiltruoti. Sapnuojantysis atsistoja ir tiesiasi į švininį žioravimą, jis labai menkas. Padangė, po kuria dabar randasi negyvas, nykus, banguotas kraštovaizdis, atrodo suplota, panašesnė į varpo vidų negu į dangų. Kalvos papėdėje – labirintas, virš kurio sklendžia sapnuojantysis, vis dar persekiojamas, tačiau įgavęs naujų vilčių. Jam prieš akis iš tamsos išnyra miesto šmėklos, senovinio stiliaus namų kontūrai, neįmanoma tiksliau nustatyti jų datos. Miestas iš namų, bokštų ir bažnyčių, pylimų ir grįstų gatvių. Jis turėtų būti iliuminuotas; sienos išsiskiria stogų fone. Viskas primena iš apačios apšviestą pilkai rudos nuotraukos negatyvą grumuliuotais juodais rėmais, tarytum miestas būtų įsikūręs giliame ugnikalnio krate-

ryje arba iš jūros dugno žiūrėtumei į vandens paviršių. Galėtumei pamanyti, kad blyškūs šviesos taškeliai ant dangaus skliauto radosi nuo naktinio *kitų* miestų spindesio, tikrų, žmonių gyvenamų miestų spindesio. Galėtumei pamanyti, jog iš nepasiekiamų tolių skverbiasi šviesa pro perregima tapusią žemės plutą, žemyn į milžinišką tuštumą. Tuo tiki, tai žinai. Joks kelias neišves viršun. Niekada. Iš pasibaisėjimo sprogsta net tikroviškiausias sapnas.

Čia baigiasi pirmoji zona. Sapnuojantysis nubunda.

Trumpi šūksniai. Bildesys. Dusulingas kranksėjimas. Konradas spoksojo į mėsingą perekšlės veidą, nustūmė nuo savęs Margos ranką. Atėjo laiškas.

– Jis žada niekada nebegrįžti! Mes iš viso turime jo neieškoti! Tu tik paklausyk!

Naktį Konradas smarkiai gėrė, gerokai viršijo bet kokį įprastinį kiekį. Sapnas, baisiausias iš visų kada nors susapnuotų, tebeveikė ir jo nepaleido. Du lygiagretūs pasauliai, įsmigę vienas į kitą, gniaužė Konradui kvapą. Jis norėjo plyšti, daužyti aplinkui, sudraskyti tetai snukį. Ji šnekėjo ir šnekėjo. Konradas nejudėdamas gulėjo lovoje, laiškas tarp pirštų, kurie atrodė jam nepavaldūs. Sapno vaizdiniai šmėžavo po kambarį, išblukę, tačiau nepraradę galios. Jie pamažu traukėsi, taip pro užpakalines duris išeina pilkieji eminencijos, kurie ir išeidami pasilieka.

– Pažiūrėk į pašto antspaudą!

Konradas pripažino žinąs antspaude nurodytą pašto indeksą. Netoli to rajono jis pats kitados gyvenęs. Marga reikalavo tučtuojau nešti laišką į policiją.

– Aš nunešiu. Tu tik vėl susijaudinsi. Tau ne į sveikatą.

Konradas jautėsi taip, lyg būtų užhipnotizuotas ir naudotųsi iš anksto nukaltomis frazėmis, kurias jam pasiūlė kažkas kitas. Šis jausmas jo neapleido valandų valandas; nei policijoje, kur išgirdo, jog apie tai būsią pranešta kolegoms sostinėje, tačiau nereikią per daug tikėtis, nei tada, kai stovėjo už Marijos statulos, nedrįsda-

mas užeiti į smuklę, nes prie vieno iš gatvės staliukų sėdėjo Kentauras, prieš jį garuojantis dubuo skerdienos, aplink jį linkčiojantys tetrarchai.

Vaikai ant bitumo nubraižė „klases". Tarp dangaus ir pragaro vienas šuolis.

Konradas, Margai staigiai nudelbus akis, nuogas iššoko iš lovos ir nubėgo į vonią, negalėjo ilgiau pakęsti jos išpurtusio kūno, jos mostagavimo, jam buvo smagu savo nuogybe priversti Margą nepatogiai pasijusti, aiškiai parodyti jai, jog braunasi į privačią sferą. Nepusryčiavęs iškeliavo į Bulbruną, lydimas savo sapno sekvencijų.

Prikaišiosiu jai. Žiūrėk, kokį vargą prisiėmiau, vien todėl, kad tavo nevykėlis sūnelis teikėsi parašyti laišką!

Tikrovė pleveno šalia jo, neatstodama nė per žingsnį. Galėjo žiūrėti į ją ir, remdamasis jos dėsniais, formuluoti iš bėdos tinkamus, jokio akstino neduodančius ir įtarimo nekeliančius sakinius. Iš tiesų sutapti su tuo, kas atsitiko, tapti dalimi to, kas vyko, jam nesisekė; jis nė nenorėjo spręsti, ar tai pageidautina. Praeivių judesiai – vangus miglotų figūrų baletas, varomas sulėtintos muzikos, kurios bosai pagarsinti, o aukštieji garsai nutildyti.

Konrado gebėjimas jausti, mąstyti, skirti tikrovę nuo vaizdinių, nepakito, veikiau jo paties svetimybė išaugo iki kraštutinumo ir pasireiškė fiziškai, panašiai kaip persodintas organas, kurį kūnas atmeta, ir prasideda jo nekrozė. Atrodė, kad baimė iš laikino fenomeno tapo nuolatine būsena; baimė stabdė jo žingsnius, kramsnojo sausgysles, vartaliojosi ant pečių. Baimė priaugo prie jo kaip antras odos sluoksnis, po kuriuo prakaitas kėlė įtartinus ir pasibjaurėtinus garsus. Prakaitas buvo druskos tirpalas košmarui mumifikuoti.

Konradas ėmė nekęsti savo kvapo. Kur tik pasitaikydavo galimybė, nardindavo veidą į šulinį ar kriauklę, šlapiomis rankomis trindavosi pažastis, išsigąsdavo, išvydęs vandens paviršiuje plūduriuojantį snukį.

Galvoje barškėjo beprasmiai sakiniai. Senovės egiptiečiai gabendavo savo mirusiuosius į druskos tirpalo pripildytas pažastis,

kur šie gulėdavo septyniasdešimt dienų. Turistiniu keliu į Yberachą vasarą ir žiemą galima naudotis nurodytomis darbo valandomis. Už sužeidimus laisvai siūbuojančiu mėnulio pjautuvu neatsakome. Chroniška tapusi baimė labiau linksta į paikystes nei į fizinį skausmą. Žvejys, pakrantės melduose kasinėjantis sliekus, randa Benedikto kuprinę. Tai nėra visai beprasmiška.

Nuotaikingai raibuliuoja Acheris. Ant vandens baltai žydi atplūdę vėdrynai. Žiedų taurės su geltonu antspaudu; juos atsiuntė jūra, dėkodama už Pavasario mergelės sveikinimus ir alyvas. Taip tikima pagal paprotį. Nuo plynaukštės nustumtus nusikaltėlius, jei jie neužsimušdavo, o tokių atvejų pasitaikydavo, nuskandindavo upėje.

Didžioji žemės dalis yra nešventinta. Nešventinta žemė pilna nusikaltėlių. Neskaitant antkapių, joje viskas tarpte tarpsta.

Dauba dingo už eglių. Vidudienio ūkas. Dangų užkloję debesys. Visas kraštas atrodė gotiškas, net karvės. Miškas apie pelkę panėšėjo į gūdžią tvirtovę.

Johanseris sustojo prie vieno iš elektros stulpų, kurie nešė savo krūvį plačiu lanku aplink žiedą, ir nusišlapino į dobilyną, kaip kad šlapinamasi, be tikro noro, prieš išeinant į sceną.

Juodojoje knygoje

Scenoje vaizduojama proskyna. Apsupta aukštų bukų ir kėnių, netoli pelkės stovi troba, priešais ją ant paprastos taburetės sėdi senis. Įeina Johanseris. Iš dešinės ar iš kairės – nesvarbu. Artinasi iš lėto, stengdamasis atrodyti pasitikintis savimi, tačiau pagarbiai nulenkia kaktą. Žvilgčioja į publiką, kurią taria visur esant. Ieško tinkamos vietos rankoms, ant nugaros, po pilvu, kelnių kišenėse, o jo veide atsispindi nusakytas netikrumas, kurį jis nusprendžia pripažinti, nes taip lengviau.

– Aš buvau koridoriuose.

Žiežulis kilsteli antakius. Kaip ten buvę, klausia jis susirūpinęs, moja Johanseriui prieiti, siūlo jam sėstis ant savo taburetės.

– Žinojau, kad neapsirinku dėl jūsų. Kad jūs taip greitai atsidursite koridoriuose! Kaip sekasi? Papasakokite! Papasakokite!

Johanseris padėkojęs atsisako taburetės ir referuoja apie sapną, tiksliai, nieko nepagražindamas. Scenovaizdžio teatrališkumas mąžta. Žiežulis susidomėjęs klauso, kartkartėmis linkteli. Atsiremia į savo mėgstamą verandos stulpą. Trina nykščius vieną į kitą.

– Ar matėte miestą?

– Taip.

– Įėjote į jį?

Johanseris atsako neigiamai. Senis palankiai paplekšnoja jam per petį. Viskas klojąsi kuo puikiausiai ir muziejus netrukus būsiąs atidarytas. Ištiesęs dešinę ranką statmenai kūnui, senis pirštais pabrėžia savo žodžius. Plūduriuojantys vandens augalai, blykčiojantys liepsnos liežuviai, viskas sykiu.

– Apačioje, koridoriuose. Neįmanomas joks išdidumas, jokia puikybė, joks kokio nors sprendimo tuščiagarbiškumas, neįmanomas net noras kapituliuoti, – nes ir tai reikštų tam tikrą valdžios formą, laisvę spręsti. Taigi bėgi. Atrodo, tarsi žemė būtų tuščiavidurė ir turėtų savyje dar vieną rutulį. Pleveni, keliomis sekundėmis pralenkęs žemišką laiką, matai viską, kas bus, tačiau neturi kada pakreipti įvykių, degraduoji, virsdamas į priekį išstumtu stebėtoju niekieno žemėje, negalinčiu paveikti nieko, kas vyksta. Tapai sapnų gyviu, nebūtyje judinančiu savo čiuptuvus tarp regėjimo ir pažinimo. Lyg žiūrėtumei filmą ir kiekvieną akimirką žinotumei, kas tuoj įvyks, tačiau veiksmui negalėtumei daryti jokios įtakos. Bejėgiškai stebi, kaip laikas šliaužia ar lekia pro šalį – vis tiek. Graudus žodžių žaismas, kai tenka pripažinti, kad neturi galvos. O kas, jei liktumei koridoriuose? Kas tada būtų? Ar pasirodytų kada tai, kas kėsinasi mus praryti? Ar pajustume nagus? Ar pavyktų kada nors išganingai suvokti, kad mums nieko skausminga negali nutikti ir kad viskas tėra sapnas, apgaulingas manevras? Ar tai turi pabaigą? O gal šioji būtis apačioje yra tik perėjimas? Gal tokią padėtį net verta ginti, gal tai, kas bus po to, dar blogiau? Galbūt pabaigoje sulauksime atpildo už tai, kad atkakliai gynėmės? Yra žmonių, kurie iš tokių sapnų daugiau niekada nepabunda, paskui jie velkasi per pasaulį tarytum nemirėliai. Po

viršutiniu paviršiumi, kuriuo vargais negalais užpildo dieną, jie lieka įkalinti koridorių labirinte, jie pjudomi ir kankinami, mačiau vieną, kuris visą laiką rėkė, nors neišleido nė garso, visada maloniai atsiliepdavo klausiamas, gėrė ir valgė, ir ėjo į darbą, – tačiau jo akyse aš mačiau koridorius, kurie neišnyko, sapnas tik sumažino savo intensyvumą, pasitraukė už plonų šviesos pinučių, kaupė jėgas nakčiai.

Žiežuliui aiškiai darosi lengviau, kai jis apie visa tai kalba, tačiau daugiausia jis šneka dangui arba pats sau.

– Miestas, viduramžiškas, bet tai jau netiesa – šis miestas toli nuo laiko, – jis ne didesnis už šiandieninį kaimą, kad tai miestas, pažįsti vien iš pylimų, nors pylimų niekur nematyti. Tik atrodo, lyg namai apsaugoti stovėtų ant kalvos. Juk iš visų pusių gali įeiti į pilkas vaiduokliškas gatves, ir kai patenki į jas, vis tiek esi anapus, kaip ateivis, kuris kaip žvalgą išsiuntė vieną savo akį – kita akimi jis aklas, ar jūs suprantate? Žvilgsnis, kuris tau duotas, netampa kūniškas, nieko netempia paskui save, matai tai, ką matai, ir nesi su tuo susaistytas. Nes šis miestas nepriklauso gyviesiems. Apskritai jį matyti tegali tas, kas, dar gyvas būdamas, sudaro paktą su Tanatu ir, o to reikėtų laukti, sapnuoja tai, kas yra ateityje.

Senis šypsosi, paskendęs svajonėse. Dūsaudamas žiūri į viršų, paskui šneka toliau:

– Kartais aš įsivaizduoju, jei apie kalvą ganytųsi laukiniai arkliai. Jie veiktų kažkaip raminančiai, ar jums taip neatrodo? Viskas iš karto taptų reliatyvu. Nekropolis „sukaimėtų" – vaizdingiausia prasme. Tai diena! Paguodos strategija, ne kas kita. Pasiruošimas sapnams. Gromuliuoti tai, kas šėlsta pilve, pilve, kur graikai pirma, ir ne be pagrindo, tarė esant sielą. Bet nenoriu jums įkyrėti.

– Ne. Kalbėkite! Tai labai pamokoma.

Jo pirštai, šokančios kobros, jis pats – kerėtojo fleita, verčia kilti juos iš bedugnės. Viskas iškyla. Aš tikriausiai išprotėjęs.

– Taigi jūs matėte miestą, bet į jį dar nepatekote. Nieko. Neimkite per daug į širdį.

Žiežulis vėl šypteli, nežymiai, suktai ir klastingai, lyg žinodamas savo galią, kuriai pasireikšti pasaulis yra per mažas. Jo balsas

skamba nearogantiškai, jis plevena, kimus ir truputį virpantis, lyg žiežulis iš gerokai aukštesnės plotmės mėgintų įsijausti.

– Kai nebejauti švelnumo pasauliui – žvilgsnis į laumžirgio skrydžio architektoniką, noras kramsnoti ilgiausią žolės stiebelį, sielą slegiantis sunkumas, žiūrint į lašantį vandenį – arba kai naktis jau negimdo galvoje muzikos, mūšos iš vienos ausies į kitą, kai tik lankstai valandą po valandos ir susegi jas su kitomis... Tada tampi naikintoju. Jūs tapote naikintoju, ar ne?

– Galimas daiktas. Ar turite ką pasakyti mieste?

Johanseris sėdasi ant minkštos žemės, kuri tokiu metų laiku per smarkiai nuklota lapų. Stengdamasis turkiškai sukryžiuoti kojas, pastebi, kad baimė beveik visiškai nuo jo pasitraukė. Maža to, jį maloniai glosto seniai prarastos nepriklausomybės jausmas, jaunatviškas ir verčiantis stabus.

– O ne, mieste aš neturiu ko pasakyti, niekas neturi. Yra kaltė; paskui save ji tempia pareigą išpirkti. Kaip tik per ją ir suklumpi, niekada nesuklumpi per pačią kaltę, kuri, patikėkite manimi, yra išdaiga, ir ją privalome sau leisti.

Johanseris klausosi, taip pirmąjį semestrą jis klausydavosi savo profesorių, atidžiai, tačiau be pagarbos, tik tam, kad gautų žinių, kurių dėka galėtų įveikti esamą padėtį.

– Muziejus, atsimenate, aš jums rodžiau keletą musių, bet aš turiu ir riksmų. Visokiausių riksmų, jie iš koridorių, ten jie saugomi dėžėse, kiekvienas riksmas paguldytas į vilties dėklą. Klausykite! – Senis išsižioja, inkščia kaip dvesiantis šuo, stveria sau už lūpų ir tiesia Johanseriui sugniaužtą kumštį. – Prašau! Dovanoju! Ar tai ne nuostabu? Imkite, nesivaržykite! Aš dar daug jų turiu.

Johanseris siekia kumščio, apsimeta negrabiu, riksmas ištrūksta ir pakyla į orą. Nieko, nieko, ramina jį žiežulis, pasprukę riksmai grįždavę patys.

Išdidžiai rodo į savo pražiotą burną. Ten daug kas saugoma. Viskas grįžtą. Krizendamas ir spurdėdamas, dešiniąja ranka virš galvos atsirėmęs į stulpą, senis įsitaiso tokia poza kaip cigarečių reklamoje, dėl jo sudžiūvusios figūros ši laikysena atrodo juokinga, bet jos nepaprastas išdidumas vėl daro ją kraupią.

– Esama riksmų, kurie yra gryna poezija. Esama ir kitokių.

Akiplėšiškų ir įkyrių. Mano komendantas visada sakydavo: auka iš karto pamiršo savo mirtį, tai ne pats blogiausias dalykas. Tačiau motinos, pavyzdžiui, kaip jos atlėkdavo ir staugdavo, ir klykdavo... Nepakenčiama, to iš nieko negalima reikalauti! Jas nutildyti – tai apsisaugoti nuo triukšmo, daugiau nieko!

– Jums tikriausiai labai trūksta jūsų komendanto?

– Tiesą sakant, aš beveik pavydėjau, kai jam įvykdė mirties bausmę.

Johanseris vos nesumurma užuojautos, dar spėja susigriebti, nustebęs trinasi akis. Tyla virš proskynos darosi sunki ir šiurpulinga, staiga Johanseriui tampa nejauku, kad jį stebi, ne tik žiežulis ir akis, bet ir medžiai, ir jų nukritę lapai.

– Ką aš čia veikiu? – klausia jis garsiai ir stojasi, daužo iš drabužių dulkes.

Išsigandęs ir nuolankus žengia žmogutis jam prie šono, kimba Johanseriui į švarką, neleidžia pabėgti.

– Tai širdies reikalai! Ar matėte kada šviežią, ką tik iš krūtinės ląstos ištrauktą širdį? Joje galima neblogai atsispindėti. Padarykite tai kada nors. Įsidėkite savo akis sau į burną, smarkiai kiškite galvą per ryklę žemyn, visą laiką tiesiai, o maždaug už penkiolikos centimetrų pažvelkite į kairę. Che che. Mane ištisai ima juokas. Peilio galu naktį gramdausi kalkes iš smegenų vingių, kad nieko nepamirščiau. Per miegą išvešėjimai prapjaunami, dviem pirštais sugnybiami, išspaudžiami pirštų galiukais kaip riebūs, geltoni spuogai, tada purvas, kieti kaip viela gaktos plaukai limpa prie šitų pirštų, jie mane kutena – savo smegenų masę, visą tą gleivėtą šaltieną norėčiau iššnirpšti iš nosies nuo juoko, išspjauti kaip skreplius jums po kojomis, savo rinktines mintis! Ar papasakoti jums linksmą istoriją apie savo komendantą? Kai jis paskutinį kartą atliko išpažintį, prieš daug daug metų, jam virš galvos griuvo bažnyčia ir užmušė dvasiškąjį tėvą, prieš pat absolvo. Galite įsivaizduoti? Kokia niekšybė! Partizanai uždegė sprogalą! Tai buvo maža bažnytėlė Balkanuose, ir aš mačiau dvasiškąjį tėvelį, jauną gražų žmogų, kai jis gulėjo tarp nuolaužų suknežinta galva. O mano komendantas beveik nesužeistas išlipo iš griuvėsių ir nusvirduliavo į atvirą lauką, drebėdamas, į runkelių lauką, ten jis išvydo Dievą,

gal Dievo šešėlį, ir suriaumojo: Absolvo! Absolvo! Dievas neatsiliepė. Absolvo! Dar kartą suriaumojo mano komendantas, atleido jam visas nuodėmes. Kaimiečiai matė jį ropščiantis iš griuvenų, tuntais stovėjo apie runkelių lauką, spoksojo į jį, kupini neapykantos ir pagarbios baimės, gilūs plyšiai žiojėjo išdžiūvusioje žemėje, o komendantas raugėjo „absolvo" kaip prakeiksmą visiems ir viskam. Taip. Vėliau tai, kas liko iš kaimo, buvo sugriauta, o jo gyventojai – suvaryti ir išžudyti. Bet tai jau kita istorija.

– Gerai. Pakaks.

– Ar galiu jums pasiūlyti musę?

– Paleiskite mane!

Viskas susilieja, siūbuoja pirmyn ir atgal, spalvos šaltos kaip atspindžio. Senio žodžiai aidi iš tolybių tolybės.

– Kas užmuša musę, nužudo Dievą, bet kartu sukuria vietos naujam. Dievas skiriasi į esantį ir laukiantį. Niekada nebus nuspręsta, kuris iš jų labiau ateity ir kuris praeity. Mūsų kasdienybė, Johanseri, yra drovus žudymas, deramose ribose.

– Iš kur žinote mano pavardę?

– Ak, pavardės! Žinoma, galiu jus vadinti ir kitaip. Koks skirtumas?

– Jūs vis dar išsisukinėjate nuo manęs!

– Argi galėčiau? Juk mudu priklausome vienas kitam! Jei ne dabar, tai vėliau. Laiko pabaigoje mes būsime vienas. Akimirką būsime glaudžiai susiję. Būsime „aš". O prieš tai, miestas, jis iškels plūduriuojančią salą, išstums į šviesą, į žemės paviršių, ugnikalnio kraterį su visais savo gyventojais, bus užlietas šviesos, gražus ir tikroviškas. Taip jis perplauks tamsųjį vandenyną, per porą milijardų metų; mes abu sumanėme didingus dalykus, patikėkite manimi. Per porą juokingų milijardų metų. Taip. O dabar eikite! Pamėginkite patekti į miestą. Galbūt mes teń susitiksime. Palaukit!

Staigus judesys, iškilmingai kviečiantis kėnius liudininkais.

– Prieš nueidamas... Įsikalkite sau į galvą: teisybė tokia, kad kiekviename kaltės jausme yra ne mažesnis procentas išdidumo.

18

Dvi dienas buvo dirbama švenčių aikštėje. Buvo suvežta šimtas alinės stalų komplektų, pastatyti mobilūs tualetai, o iš medinių plokščių ir plieninių turėklų įrengta pakyla chorui. Marga ir Rudolfas nutarė šiais metais nedalyvauti saulėgrąžos šventėje, tačiau manė, jog Konradas būtinai turįs tenai nueiti.

Jiedu dažnai aptarinėdavo, kas yra sūnėnui, nes šis tylutėliai sėdėdavo sode ir nereaguodavo šnekinamas. Net švelniai purtomas už peties, jis pasimuistydavo ir, nesileisdamas į pokalbius, prašydavo, kad jam leistų dar truputėlį čia pasėdėti.

Šiltos, vėjuotos dienos. Apačioje siūbavo uosiai. Konradas, susmegęs pintinėje kėdėje, uoliai stengėsi įsidėmėti kraštovaizdį, mėgindavo jį atkartoti užmerktomis akimis, lyg norėtų perkelti į amžinybę vaizdą, išdegintą ant vidinės vokų pusės.

Jei nepavykdavo išvengti pokalbio, Konradas šnekėdavo, jog, ieškodamas darbo, šen bei ten išsiuntinėjęs laiškus. Kad iš niekur negavo atsakymų, jo nestebino. Jis, aiškino Konradas, reikalaująs tokio atlyginimo, kad bet kokiam universitetui tektų skaičiuoti kiekvieną pfenigą.

Tačiau dažniausiai jis nepražiodavo burnos. Iš sodo buvo patogu stebėti, kaip vyksta darbai švenčių aikštėje. Kartais jo melancholiją apnikdavo isteriškas veiklumas, tada Konradui atrodydavo, jog jis privalo ko nors griebtis, braižyti aplink save apsauginius ratus, ir regėdavosi apgaulinga, kad nesumanydavo nieko protinga, nei atsargumo, nei kontrapriemonių.

Nė vienas žvejys – dabar jų buvo du – nekasinėjo masalo. Dė-

žutė gyvų miltinių kirmėlaičių zoologijos parduotuvėje kainavo penkias markes. O jeigu jie kastų, rastų kuprinę – kokia nauda, kad žiūrėsi į juos pro žiūroną? Beveik jokios.

Marga kasdien darėsi vis ramesnė, bent jau išoriškai. Gal suvokė, kad panikavimas tik blogina padėtį, o gal pavargo verkti arba taip tvirtai įsikalė tikinti Beno grįžimu, kad bet koks garsiai išreikštas nerimas atrodė galintis prišaukti nelaimę, velniška freska.

Beno rašomajame stale jie nerado nieko reikšminga. Konradas asistavo, apieškant stalą, labai flegmatiškai, be paliovos priekaištaudamas. Į Margos siūlymą, viso labo užuominą, kad jis galėtų važiuoti į sostinę ieškoti Benedikto, Konradas atsakė kikenimu, pikta pašaipa, ko Marga iš jo nieku gyvu nesitikėjo. Suglumusi patylėjo, galutinai palaidojo mokslo metus.

Rudolfas jau neidavo kasdien į rūsį. Negalėjo susikaupti. Kad kuo nors užsiimtų, pradėjo spręsti kryžiažodžius. Dažnai svarstydavo, ką pražiopsojo kaip tėvas, ir laužė galvą, ką būtų turėjęs daryti kitaip, juk jis buvo toks tėvas, kokio pats troško vaikystėje.

Jo santykiai su sūnėnu tapo mandagūs ir malonūs, nors juodu beveik niekada vienas su kitu nešnekėdavo. Išskyrus vieną kartą. Saulėgrąžos šventės popietę Konradas paprašė cigarilės. Abu rūkydami sėdėjo sode, tarp nevaržomai kerojančių laiškinių česnakų. Konradas tik papsėjo, tačiau kylančius dūmus su malonumu traukė per nosį.

Ar jis gerai jaučiąsis, pertraukė tylą Rudolfo klausimas.

Konradas išsigandęs krūptelėjo, tučtuojau gūžtelėjo pečiais, įsmeigė į dėdę akis, ragindamas patikslinti klausimą.

Panašu, kad jis sirguliuojąs, pareiškė Rudolfas, tai kelią nerimą, girdėti, kaip jis dejuojąs naktimis ir vaitojąs. Ar jį kankiną blogi sapnai?

Konradas išplėtė akis, paskui nykščiais ir smiliais pasitrynė kaktą, kaip žmogus, kuris stengiasi kažką prisiminti.

Tai vis tas pats sapnas, kas antrą naktį. Tą Konradas pripažino, nors sapno smulkiai nepasakojo; koridorius ir labirintą apibūdino bendrais bruožais, nedramatizuodamas. Miestą ir dangaus

skliautą iš viso nutylėjo. Rudolfas iš pradžių linksėjo, bet paskui mostelėjo ranka, sutikdamas, kad už to, ką pasakojo Konradas, neužsikabinsi. Konradas susmuko pintinėje kėdėje, jo žvilgsnis klaidžiojo, sekdamas subtiliai besiraitančius dūmus.

Dvi dienas jis žiūrėjo į Aną tik iš tolo, pro žiūroną, kai šeštą valandą vakaro ji išeidavo iš pašto užeigos. Jos kelią galėjai stebėti vos apie penkiasdešimt metrų, paskui akiratį užstodavo namai, priešiškai išsitempę namai, pasipūtę Kentauro slaptosios tarnybos liokajai. Jei Konradas būtų galėjęs persikūnyti kaip apsvaigęs iš meilės Dzeusas, jis mielai būtų pasitikęs Aną kaip bombų krušа, sugriaunanti viską iki pamatų, paliekanti plyną vietą ir nepagailinti nieko, tik įsimylėjėlius.

– Ar anksčiau esi sapnavęs šitą sapną?

– Ką? – Konradas papurtė galvą.

Dėdės susidomėjimas darėsi įkyrus. Jau šešios. Tūkstantąjį kartą Konradas mėgino įsivaizduoti, kaip galėtų vykti kitas susitikimas su Ana, kitas susitikimas, kurį laikė tokiu lemtingu, kurį atidėliojo, kaustomas ledinės baimės, kad jį atstums, suniekins, nustatys ribas. Kuklioje oro pilyje prisiglaudė troškimas, kad Ana imtųsi iniciatyvos, duotų jam kokią nors žinią, telefonu, laišku ar dar kaip nors. Juk nebūtų sunku sužinoti, kur jis gyvena.

Oro pilis nupleveno. Ir nieko neliko.

Konradas abiem rankomis iki kraujo nusidraskė pakaušį. Koncertas būtų nuostabu. Jis galėtų būti šalia Anos ir nereikėtų asmeniškai susitikti. Galbūt ji pažintų jį tarp publikos ir žvilgtelėtų į jį. Iš to žvilgsnio Konradas spręstų taikyti jį sau ar ne; bet kuriuo atveju nebūtų viskas prarasta. Konradas suvokė, jog tokios mintys tėra onanizmas, tačiau teisinosi savisaugos instinktu. Svarbu tik išsaugoti viltį. Viltis Ana – tai vienintelis dalykas, leidžiantis jam pakelti gyvenimą. Viltis – svarbesnė už pačią Aną.

– Tu žinai Beno draugės vardą, ar ne?

Konradas sumaigė peleninėje cigarilę, kurios buvo surūkęs du trečdalius.

– Jis man niekada nesakė savo draugės vardo. Prisiekiu.

– Ar tu jos neatpažintum, jei pamatytum?

Atrodė, jog šiuos klausimus iš anksto padiktavo Marga. Tikriausiai, grąžydama rankas, maldavo savo vyro, kad šis, progai pasitaikius, šito paklaustų. Konradas čiupo žiūroną, nukreipė jį į Marijos statulą ir nustatė ryškumą.

– Neįsidėmėjau jos veido. Per daug seniai buvo.

– O ką tu stebi?

Ana patraukė ne įprastiniu keliu, bet nužingsniavo pro Marijos statulą švenčių aikštės link, kur ruošėsi gatvės prekeiviai, o priešais pakylą pirmyn ir atgal nervingai vaikštinėjo chorvedys. Nebrendila jaunikaitis, raginiai akiniai ir ožio barzdelė, frako kišenėje – milžiniški partitūrų lapai. Į aikštę plūdo vis daugiau žmonių, nors koncertas turėjo prasidėti tik po trijų valandų. Matyt, chorui duodami paskutiniai pamokymai. Technikai knebinėjosi su prožektorių šviesa. Dešrelių pardavėjai traukė savo užšaldytas prekes.

– Pasakyk Margai, kad vakarienės man šiandien neruoštų. Ką nors sukrimsiu apačioje. Puiku, kai per koncertą galima valgyti ir gerti.

Konradas nuleido žiūroną. Kėdė šalia jo buvo tuščia.

– Rudolfai?

Jokio atsako. Namai tylėjo. Konradas pradėjo verkti ir tuo pat metu vaidino, kad į akis jam pateko dūmai, jeigu kas stebėtų.

Jo oda gausiai prakaituojančiose vietose – pažastyse, pakinkliuose ir alkūnių linkiuose, taip pat prie sėklidžių – buvo paraudusi ir nešvari, nuo karščio ją bėrė pūslelėmis ir spuogais. Valandžiukę Konradas sėdėjo prieš piktai žaižaruojančią uolos sieną, it gindamasis sunėręs už galvos rankas, taip ant kojų nepastovintis girtas žmogus susmunka prie klozeto, panyra į tamsą ir laukia gerklės spazmų, išganingo vimdymo. Smilkiniai tvinkčiojo, vokai virpėjo; ištisai spaudė pūslę ir norėjosi į tualetą, nors nebuvo jokio poreikio, galėjo išvarvinti tik kelis lašus. Kojų pirštai ir rankų pirštų galiukai sustiro. Oda pašiurpdavo net nuo lapo prisilietimo. Johanserį ištiko prausimosi manija, vanduo buvo vienintelis dalykas, kurį galėjo lytėti be pasišlykštėjimo. Kartais atrodydavo, kad

kojos iki čiurnų apmirusios; eisena virsdavo netiksliu stybrinimu, tarytum klampotum per gilų sniegą. O kai sėdėdavo – visada atsirasdavo galimybė prisėsti, – jį apimdavo lavoniškas stingulys, kai raumenys ne mėšlungiškai susitraukdavo kaip katatoniko, o priešingai, visos sausgyslės išsileisdavo, ištąsytos per didelės įtampos. Kūną nuo kaklo jis laikė dubeniu skystos košės, nepajėgiančiu išlaikyti nei formos, nei figūros, o galva, kieta ir deganti, grėsė sprogti kiekvieną akimirką.

– *Sakyk, kad nenori!*

– *Kad nenoriu!*

– *Kad šiąnakt nesapnuosi.*

– *Kad šiąnakt nesapnuosiu.*

– *Sakyk garsiai, kad ir kaimynai girdėtų!*

Virš švenčių aikštės balta magiška suknele plevena Somnambelė, įsimaišo į repetuojantį chorą, vėl dingsta už nieko nesakančio statistės veido. Prie pat pakylos sukrautas laužas. Kortuotojai užima stalus pakraštyje. Prieš krūvas dėžių, prekeivių kabinamų ant pilvo, pagalbiniai darbininkai supažindinami su prekybos riestainiais taisyklėmis.

Ana pasisuka, akimis kažko ieško.

Gal tai aš?

Aišku, tu, pasakytų Benediktas, nagi, įsitikink, juk esi visą laiką, net keista, kad žmonės turi dvi akis, kai tau pamatyti užtektų ir vienos. O man prikaišiojai, kad vaizduojuosi esąs pasaulio bamba. Tu, baily bobišiau, Anos neišdulkintas. Užčiaupk srėbtuvę, vaikigali.

Johanseris nuėjo į savo kambarį ir persirengė. Balti marškiniai, juodas kaklaraištis. Kai jis, neatsisveikinęs su tėvais, nusibeldė į kaimą, buvo apsėstas minties, kad daugiau neįvyksią nieko lemtinga, daiktai amžinai liksią kyboti tarpiniame pasaulyje, bent jau iki rugsėjo, iki kurio be galo daug laiko. Puikybė galvoti taip toli į priekį.

Palei sienas augo nasturtos, rausvai geltonais žiedais.

Vasaros pradžioje, kai slėnis keri šviežiomis spalvomis, o begaliniame sidabriškai blyškiame danguje nepririšta lakioja sekma-

dieninė vokiečių filisterių siela, sužavėta apgaulingos idilės... Taip jie ir žingsniuoja per kraštovaizdį, mosikuodami lazdomis, nusipenėję paršai, lamstuotos skrybėlės ant pakaušių.

Apvalios kalvų viršūnės panašios į žolėje besiilsinčių mergaičių kelius.

Johanseris, blaškomas į visas puses, jau nežinojo, ką apie visa tai galvoti. Bijojo nakties, labirinto, o kartu troško patekti į miestą ir sužinoti jo paslaptis. Lig šiol, kai tolumoje išnirdavo miestas, Johanseris nubusdavo, išpiltas prakaito; žinia, kad jis per miegus vaitojąs, jį varžė, Johanseris keikė viską girdinčius namus.

Nuo upės vėjas atnešė klavišinių dunksėjimą. Samdyta popgrupė bubino savo programą, steriliai aranžuotas banalybes, kurios nemaloniai tęsėsi visą amžinybę. Niekas nešoko. Pakyla stovėjo tuščia. Ant kai kurių alinės stalų priklijuoti rašteliai, skelbiantys, jog šie stalai rezervuoti. Prie dvimetrinės laužo krūvos, sudėliotos iš buko malkų ir šiaudų gniutulų, stovėjo kanistras spirito. Johanseris džiaugėsi liepsna, jis jau seniai nežiūrėjo į ugnį. Aplink šventinę aikštę rikiavosi mopedai, motoriniai ir paprasti dviračiai; jaunuoliai tupėjo pievoje, rūkė ir leido per rankas alaus bokalus. Atrodė, jog saulėgrąžos šventė – tai spektaklis, kai visi galėjo sutarti. Matei žaliakarčius pankus, sportbačiuotus dabitas pižaminiais švarkais, matei ir paprotiniais drabužiais vilkintį įvairių tradicinių sąjungų jaunimą. Šaudykla viliojo ypatingais pasiūlymais, trys šūviai į velenėlius už dvi markes; geriausiam vakaro šauliui buvo pažadėtas natūralaus dydžio pliušinis pterozauras. Abejotina aplinka keturbalsiam *a capella* dainavimui. Johanseris nujautė, kad koncertas – tai įsileistas kultūrinis priedas. O gal šaudykla, prekyba alumi ir užkandžių vagonėliai koncerto metu nutrauktų darbą? Johanseris nusirišo nuo kaklo kaklaraištį ir įkišo jį į krūmus.

Viršuje vibruoja žemė, pripildo orą įtampos. Man nesuvokiama, kad ne visi žmonės jaučia tą įtampą, kuri verčia gręžtis ir visą laiką žiūrėti. Ten, anapus, kitame Acherio krante, vis artėdamas su vakaro sutemomis...

Kažkas palietė jam sprandą. Johanseris staigiai atsisuko.

Prieš jį stovėjo Berita. Rankos už nugaros, drovi šypsena. Atrodė puikiai, smarkiai sublogusi, dėvėjo aptemptus džinsus ir raudoną šilkinę palaidinukę su blizgučiais ant rankovių. Ji vis dar buvo neplona, tačiau per savaitę turėjo numesti apie penkis kilogramus, turėjo badauti dieną naktį.

– Čia aš. Tikrai aš. Kaip aš atrodau?

– Nuostabiai.

– Vadinasi, anksčiau aš vis dėlto buvau per stora! Ar aš tau patinku?

– Juk sakiau: nuostabu.

Nuskambėjo atšiauriai. Johanseris stengėsi būti malonus, tačiau jokiu būdu nenorėjo leisti vakaro greta Beritos. Abu tikslai atrodė nesuderinami, juo labiau kad mergaitė paėmė jį už rankos ir žiūrėjo, išplėtusi akis.

– Jau geriau sakyk iš karto, jei nori manimi atsikratyti!

– Ar tu atėjai ne su draugais? Norėjau pasakyti...

– Aš atėjau dėl tavęs. Galiu išeiti.

Johanseris sumikčiojo, kad tai jam esą malonu, bet kad jis vis dėlto nenorėtų su ja, čia ir dabar, demonstruotis visiems akyse, jis turįs, taip jis pareiškė, tam tikrą biografiją, parodė vestuvinį žiedą (kurį nešiojo tik dėl Margos), šiaip ar taip, viskas dabar virstą aukštyn kojomis, dėl Beno, juk ji žinanti... Kai nusivylusi Berita jau ketino suktis, jis vis dėlto ją sulaikė, pasiūlė šiek tiek pasivaikščioti po koncerto, reikėtų susitarti, kur susitikti, gal už šaudyklos? Berita linktelėjo, sugriovė jo viltį, kad bus išdidi. Kartu Johanseris džiaugėsi radęs kompromisą, kuris ją ne per labiausiai skaudino. Dar sykį patvirtindamas susitarimą, jis jau svarstė, kaip turėtų elgtis per tą pasivaikščiojimą, kokius žodžius kalbėti, kokius įsitikinimus propaguoti, kad švelniai ją atstumtų.

– Che! Mokslinčiau!

Johanserį suparalyžiavo griausmingas balsas, jis nepastebėjo, kaip dingo Berita. Dar nespėjęs atsigręžti, ant peties pajuto Vinharto ranką.

– Pons daktare! Kur bastotės? Eikšenkit!

Johanseris, netardamas nė žodžio, bidzeno šalia jo kaip suimtasis, džiaugdamasis, kad Kentauras atrodo gerai nusiteikęs ir neketina jo mušti, bent jau iš karto. Vinhartas buvo užėmęs stalą pačioje pirmutinėje eilėje, pilnoje reikšmingų garbingiausiųjų, vien parduotuvių savininkų, Johanseris buvo pristatytas kiekvienam atskirai. Berencas, vietinio sveikatingumo centro savininkas, išpleręs riebulis, Latmanas, prekiaujantis elektros prekėmis, – „Juk jūs pas mane pirkote kišeninį žibintuvėlį ir radiją, atsimenu!“ – kitų dviejų vardų Johanseris nenugirdo, tik sužinojo, kad jiems abiem priklauso didžiausia vairavimo mokykla apylinkėje.

Ar čia sėdėti buvo apdovanojimas, ar klastingo sąmokslo dalis? Johanseris stengėsi laikytis maloniai ir santūriai, neprarasti blaivaus proto. Tikriausiai Ana bus kažką papasakojusi apie tą vakarą savo bute, be abejo, – niekaip kitaip Johanseris negalėjo sau paaiškinti storžieviško Vinharto svetingumo. Prie stalo gėrė raudoną vyną. Vinhartas iškėlė butelį:

– Puikiausias vietos gėrimas! Gi jūs mėgstat sausą, ar gerai prisimenu? Raudonas čia toks sausas, kad nė neegzistuoja! Iš tikrųjų butelyje tik jo kvapas. Mozė bus pavertęs jūrą kaip tik šituo vynu, prieš perviliodamas per ją žydus. Nuo tada ji ir vadinasi Raudonoji jūra!

Vinhartas nusižvengė iš savo „sąmojo“, Johanseris be garso juokėsi kartu. Jo žvilgsnis nukrypo į kitą krantą. Ar tik nejuda žvirgždukai? Ar tik nėra kapas aiškiai išgubęs lygioje vietoje, ar tik nekyla iš žemės, kasdien po milimetrą?

Vairavimo mokyklos savininkai pažadėjo Kentaurui suteikti Anai ypatingą nuolaidą, dvidešimt procentų, Kentauras nusiviepė, tada jie sutiko su dvidešimt penkiais.

– Girdėjau, kad norit čia apsigyvent? Išsinuomot Anos butą?

– Ooo, galbūt...

– Kaip vynas?

– Galima gerti.

Visi alinės stalai buvo užimti. Žmonės zujo aplinkui, ieškodami laisvų vietų. Kiti po uosiais susitaikė su tuo, kad teks stovėti. Vaikai spygaudami gainiojo kits kitą tarp suolų. Kepsnių kvapas

maišėsi su žolės ir meldų kvapu. Triukšmas vis didėjo, net ir tada, kai muzikantai susidėjo savo aparatūrą. Gal taip buvo dėl tykaus oro. Latmanas parodė į paskirus lietaus debesis, tolumoje, virš serpantinų. Dangus patamsėjo, o dauboje spalvos tapo dar raiškesnės.

– Kurgi mes dingom paskutiniu metu? Ana ėmė nerimaut!

– Taip? Ak, ką ten...

Johanseriui neatėjo į galvą nieko, apie ką būtų galima plepėti. Vos prasižiojus, kiekvienas žodis iš karto įgaudavo fatalų skambesį. Kentauras pasilenkė prie jo. Lyg griūtų siena. Dėl savo šypsnio ketvirtą dešimtį bebaigiąs įkaušėlis atrodė senas ir įkūnus.

Vairavimo mokyklos savininkai, šiltutėliai, šūkalojo. Ko?

– Nu ir kaip? Juk tai puikus butukas?

O kas, jei Ana nė žodžiu neužsiminė apie jo apsilankymą? Jokio aplinkkelio, kuriuo būtų galima pakreipti atsakymą.

– Kaip sakiau, tai tolimos ateities reikalas. Beje! O kurgi... sakykite, kiek valandų?

Pusvalandį pavėlavęs, išsirikiavo choras. Palaida procesija, sutikta taktiškais aplodismentais. Vinhartas daugiau nieko nesakė, net nemostelėjo. Iš atsinešto džiutinio maišo ištraukė ir atkimšo dar du butelius. Kai kurie dainininkai vilkėjo frakais, kiti tik švarkais. Moterys, visos kaip viena, – su ilgomis vakarinėmis suknelėmis, įvairiausių spalvų. Ana (švelniai švytinti kreminė) stovėjo pačiame choro viduryje. Nuo besileidžiančios saulės jos plaukai blizgėjo rausvu auksu. Per uolos sieną nusidriekė šešėlių kilimai.

Nors aplinkui mėtėsi programėlės, nė vienos negalėjai pasiekti. Johanseriui būtų reikėję pasilenkti, kad pakeltų programėlę nuo žemės. Tačiau to nepadarė, pagalvojo, jog bus galima pasinaudoti tuo momentu ir, aidint griausmingam juokui, nustumti jį nuo suolo. Taip pat Johanseris suvokė, jog sėdi įstrižai už Kentauro, taigi žvilgsnį, kurį galbūt mes į jį Ana, pagaus ir sau prisitaikys arkliažmogis. Chorvedys sušniaukrojo įžanginius žodžius, kurių ničniekas nesuprato. Po truputį triukšmas sumažėjo iki pagarbaus lygio. Plačiu dirigento gestu pradedamas koncertas. Jau gerokai sutemus, tyliai pritariant upės čiurlenimui.

Liaudies dainos. Prie šulinio už vartų. Ar man traukt į miestą. Pabėgo žirgelis. Ant geltono vežimaičio. Mandagūs plojimai. Išskirti Anos balsą buvo beveik neįmanoma, tačiau vietomis Vinhartas išdidžiai nusiviepdavo, rodydavo į savo nuotaką ir linguodavo į šalis. Pertraukėlėmis žmonės pasinaudodavo, kad išsmuktų, pamaitintų mažylius arba, kaip Vinhartas, prisipiltų stiklus. Bet kai choras dainuodavo, būdavo palyginti tylu. Johanseris nustebęs apsidairė. Žmonės sėdėjo nekrutėdami, kaip iškamšos. Vis labiau temstant, jis tarėsi atpažįstąs kai kuriuos veidus. Jie buvo iš nuotraukų pašto užeigoje. Ten tikriausiai kabėjo pamestos fotografijos.

Aname krante, kitapus Acherio. Juodi paupio augalų šešėliai tapo dar ryškesni, o bet kokie tikslūs kontūrai visiškai išnyko.

Puvėsių kvapas. Per žvirgždą girgžda žingsniai. Kas ten vaikšto?

Viskas yra spektaklis. Choras komentuoja, kas beatsitiktų.

Liaudies poezija iš „Stebuklingojo berniuko rago“, muzika jauno Malerio. Keturbalsiai sukomplikuota taip, kad neįmanoma suprasti žodžių. Žodžius Johanseris mokėjo geriau, nei norėjo.

Tu sakei, mane pašauksi,
Kai vasara ateis!
Štai vasara jau ir atėjo,
O tu pažadų netesėjai!

Taip dainavo sopranai ir altai. Tenorai ir bosai atsiliepė, o Johanseris be garso jiems pritarė.

Kaip man tave pašaukti,
Jei tu jau su manim?
Vos tik prisimenu tave,
Vos tik prisimenu tave,
Man rodos, man rodos,
Man rodos visą laiką, lyg būčiau su tavim!

Audringi plojimai. Johanseris pliaukšėjo sustingęs, it medinė lėlė. Dabar tarėsi vis dėlto atskiriąs Anos balsą. Ana dainavo jam.

Pagavo jį akimis. Spindulingi žvilgsniai, atsargūs, kad paskui niekas nešnekėtų, esą ji to ar ano norėjusi. Juodai nusidažiusi diena persisvėrė per horizontą ir stryktelėjo žemyn.

Kas daros, nežinau!
Nei sveikas aš, nei aš sergu,
Aš sužeistas, bet be žaizdų,
Kas daros, nežinau!

Nors alkstu – niekas man negardu;
Turiu skatikų – kas iš jų,
Turiu skatikų – kas iš jų,
Kas daros, nežinau!

Johanseris pastebėjo, kad geria per greitai. Nebūtų galėjęs tvirtinti, kad mėgaujasi koncertu; čia susiliejo tiek daug įspūdžių, nustūmė muziką į pakraštį.

Mirtinai sau patiko gegutė,
Sau mirtinai žalioj pievoj patiko!
Pievoje! Pievoj!
Mirė gegutė! Mirė gegutė!
Sau mirtinai ji patiko!

Tai kas gi per vasarą ilgą
Dabar mūsų valandas trumpins?
Ai, kas gi per vasarą ilgą
Dabar mūsų valandas trumpins?

Jo kakta degė, dilbiai lyg švininiai prilipo prie stalo. Dabar buvo visai tamsu. Lampionų girliandos kūrė nuotaiką keturiomis spalvomis.

Ai, tai darys ponia lakštutė!
Ji ant laibos šakytės

Čiulba ir ulba nuolat linksma,
Kai tyli paukštės kitos!

Laukiame, kad ponia lakštutė
Pragys žaliam krūmely,
Nes kai gegutė nusigaluos,
Pradės lakštutė trelę.
Mirė gegutė! Mirė gegutė!

Kiek daug dainų sukurta man. Kaip tik man. Johanseris nerimastingai trynė delnus į kelnes. O kai suskambo vakaro *opus magnum**, Orfo „Saulės giesmė", paradinėmis uniformomis vilkintys gaisrininkai uždegė laužą. Iki dangaus plyksteli liepsnos liežuviai, susižavėjimo kupinas: „Ak!" Chorvedžio gestai neslėpė, jog jis įtūžęs, ne tiek dėl kuždėjimosi, kiek dėl spragsinčių pliauskų. Į ligi tol nepriekaištingą koncertą prasibrovė klaidos. Johanseris nebesiklausė, spoksojo į lekiojančias kibirkštis, čiupinėjosi žandus, kaktą ir smakrą, lyg tikrindamas, ar lupasi nuo mėsos oda.

Aname krante, žvirgžde, ten guli kūnas, vartaliojasi, prislėgtas sunkaus šešėlio.

Staiga visi žmonės pakilo, ėmė šaukti „bravo", beprotiškas, iš vėžių iškrypęs dvasių pasaulio scenarijus. Johanseris atsiprašė ir, chorui bisuojant, nudūmė į tamsią pievą. Vėsi žolė ant skruostų, pamažu jam tapo geriau. Tai buvo ne pykinimas, ne baimė, šiaip ar taip, ne ta baimė, kurią nuolatos jausdavo, dar daugiau, ta baimė irgi buvo, tačiau ji virto įprastine. Jį graužė kažkas kita, tauriau, svaiginančiai. Choras nulipo, ištirpo minioje.

– Kas tau?

– Man – nieko. Visiškai nieko. Tu mane šnipinėji, ar ką?

– Juk mes susitarėme... – Berita parodė į šaudyklą.

Šaudykla iš tiesų buvo vos už penkių metrų. Johanseris sumurmėjo, jog jis šiek tiek apgirtęs. Tarp medžių, pro vario spalva mirgu-

* Didysis kūrinys *(lot.)*.

liuojančią lapiją, buvo matyti prie laužo plūstantys žmonės. O kur taip greitai dingo choras? Johanseris norėjo išvysti Aną, būti šalia jos, norėjo, kad jo šešėlis liestų Anos šešėlį, daugiau nieko, nuo to būtų buvęs laimingas.

– Na? – paklausė Berita.

– Kas – na?

– Tai eisime pasivaikščioti?

– Taip. Gerai. Tuojau. Tik aš dar... Luktelėk!

Spartindamas žingsnį, Johanseris nuėjo uosiais apsodintu žiediniu takeliu į vagonėlį-tualetą. Iš ten turėjo atsiverti puikiausias vaizdas. Priekaba buvo padalinta į du skyrius. Moterys stovėjo eilėje. Vyrams beveik nereikėjo laukti; daugelis čiurino į pievą. Staiga Johanseris sustingo, susigūžė, puolė prie medžio. Mažiau nei už penkių žingsnių nuo jo stovėjo Ana ir Kentauras, laikydamiesi už rankučių. Johanseris girdėjo, ką jiedu kalba.

– Tavo gerbėjas irgi buvo.

– Koks?

– Daktaras.

– Taip? Nepastebėjau.

– Gi sėdėjo įstrižai už manęs.

– Neatkreipiau dėmesio.

– Prieš kartojant paprasčiausiai dingo. Turėtų dar būt kur nors čia.

Johanseris prisispaudė prie kamieno. Kad tapo šio pašnekesio liudininku, atrodė daugiau nei atsitiktinumas, mažių mažiausiai tai buvo ženklas, tegu ir toks, iš kurio daug neišskaitysi.

– Einu kakot. Tu per tą laiką padėkok. Jie nuleidžia tau dvidešimt penkis procentus. O jei truputį pasimaivysi, nuleis ir keturiasdešimt!

Johanserį pagavo šaltas įniršis, kad toks, kuris šitaip kalba, kasnakt galės žaginti Aną. Kad ji tai leidžia! Nesvarstydamas Johanseris išlindo iš už medžio, puolė Anai į glėbį, nusišypsojo jai, čiupo ją už alkūnių, taip susidūrus prilaikomas žmogus, kad nepargriūtų. Uostinėjo jos kaklą. Ką tik pasikvėpinusi, citrinmedžių giraitė

žydėjimo metą, karamelės dvelksmas. Žodžiai atrodė nereikalingi, tačiau jis vis dar nepaleido Anos, nors jau seniai derėjo.

– Ką tu darai?

Kaip ji kuždėjo! Nors toks triukšmas. Johanseris sukaupė beprotišką drąsą, spaudė Aną, nusitempė ją į medžių šešėlį.

– Konradai! Na, tu ir tipas!

Suokalbiška gaidelė plazdėjo jos balse, pavojų kupino slaptumo virpulys; viskas, kas sakoma, įgyja prie keturių akių pasakytų žodžių reikšmę, žodžių, kurie niekam daugiau neskirti. Johanseris tirpo iš laimės. Spręsti galėjai iš Anos kaklo, iš aiškiai matomų rijimo judesių; Johanseris drąsiai apkabino ją per klubus, jo lūpos ieškojo jos lūpų, greitas bučinys, nesusiliečiant liežuviais, daugiau Ana neleido ir įsirėmė jam į krūtinę, lyg tai, kas vyko, būtų jai nors ir malonu, bet nejauku.

– Dabar leisk! Prašau! Jis tuoj vėl atsiras. Žmonės...

Johanseris nusilenkė, kaip po šokio. Ana nusijuokė, linktelėjo jam ir, grakščiai žengtelėjusi į šoną, nėrė į šventinę minią.

Ir didieji poetai klaidingai vadino savo laiką nevykusiu, skundėsi draugui, jog pavėlavę; dievai esą, bet kažkur kitur. Kaip Ana bėga tarp suolų! Plevenanti eisena, dubuo šiek tiek atkištas. Gležni pirštai barbena ant klubų.

Johanseris negalėjo atsižiūrėti, net ir tada, kai akies kampučiu pastebėjo Beritą.

– Ar tu ją įsikliopinęs?

To žodžio Johanseris nebuvo girdėjęs nuo mokyklos laikų; jis jam pasirodė juokingas. Praplaukė seni vaizdai.

– Juk ji susižadėjusi. Su pašto užeigos šeimininku. Nebūk tokia smalsi!

– Aš nesmalsi. Jei nori manimi atsikratyti, tik pasakyk.

Johanseris visai nenorėjo ja atsikratyti. Beritos įkyrumas glostė jo savimeilę. Pasivaikščiojimas aukštyn į kalvą su kokia nors moteriškos lyties būtybe prie šono jam atrodė ganėtinai patrauklus.

– Ne mano reikalas, jau žinau. Tik nemėgstu, kai man meluoji. Visiškai to nenoriu.

– Kada aš tau melavau? Sakiau, kad nesu tavęs įsimylėjęs.

Jie perėjo Stoties gatvę, patraukė per gyvenvietę kalvos link. Siauromis, silpnai apšviestomis gatvelėmis.

– Sakei, kad važiuoji namo. O vis dar esi čia.

– Taip jau susiklostė. Liksiu tik tol, kol grįš Benediktas.

– Benis niekada negrįš.

Johanseris sustojo kaip įbestas. Euforija nubyrėjo. Neapkentė mergaitės už tai. Gatvelėje buvo taip tamsu, kad galėjai matyti tik apytikrius kontūrus, ne daugiau.

– Iš kur žinai?

– Toks jausmas. – Berita spragtelėjo dviem pirštais. – Jeigu jis įsikalė ką į galvą...

– Nesąmonė. Paistai kažkokius niekus!

Jie atėjo į mūrine siena apjuostą gėrimų parduotuvės automobilių stovėjimo aikštelę. Apačioje žėrėjo ugnies piramidė, dramatiškai atsispindinti vandenyje. Juodos dėmės, su rankomis ir kojomis, šoko aplinkui, laukė, kol bus galima peršokti laužą. Blykčiojantis pleištas, įvarytas į dangų. Nuostabu. Kiekvieną naktį turėtų liepsnoti ugnis.

– Ar ne?

– Kas?

– Sakiau, kiekvieną naktį turėtų liepsnoti ugnis.

– Tu nieko nesakei.

Abu atsisėdo ant aikštelėje stovinčio volvo kapoto. Berita padėjo galvą Konradui ant peties. Jis ją pabučiavo, įtraukė jos nekantrų liežuvį, atsargiai sukando jį dantimis. Jos lūpų skonyje sumišęs žavesys ir siaubas. Konradas pakėlė Beritos palaidinukę, įsikniaubė jai į krūtis, laižė kietus spenelius. Buvo gera. Buvo absurdiška. Bus nemalonumų. Mus gali stebėti nuo upės. Tyčiotis iš mirusio priešo yra nedora pagal senų senovės įstatymą. Bet juk jis visai nemiręs. Tai aš. Aš gegutė. Mirtis. Tanatas virš pasileidusios žemės.

Berita lyžčiojo jo ausų galiukus ir tyliai dejavo. Monotoniškai, kaip užprogramuotas androidas, Konradas trynė jos geldelę per kietą džinsinę medžiagą, ir jam buvo atsakyta tuo pačiu. Jo erekcija skausmingai kilo, veržėsi lauk. Vieta, abu tai žinojo, buvo ne-

pakankamai gerai apsaugota nuo pašalinių akių. Nebyliai sutardami, jie pridengė vienas kitą, kad kas nors, stovintis prie lango viename iš aplinkinių namų, nelabai ką matytų. Berita atsagstė Konradui marškinius, bučiavo jam krūtinę, suleido bukai nukramtytus nagus jam į pečius. Jis jautė, kaip ji sudrėko po jo pirštais, kaip jai tiesiog tekėjo per šlaunis, lipniai, per gausiai, pagalvojo jis, konstatavo, užuot pajutęs, nesijaudindamas truputį nusmaukė jai džinsus ir kaip gydytojas, kišantis matuoklį į kūno angą, įbruko pirštą jai į geldelę, laižė alsavimą nuo lūpų, trynė ją, pašėlusiai, kone brutaliai, kandžiojo atkištas krūtis. Mergaitė pasisuko, lekuodama iš aistros. Jo brutalumas jai, regis, patiko. Konradas jautė, kaip jo kūno jaudulys atsisakė skverbtis ir į mintis. Ten, viršuje, ten, apačioj – kur jos besisuko – viskas liko šalta ir abejinga.

Berita priartėjo, alsavo jam į ausį. Staiga jos kvėpavimas pasikeitė, jame buvo girdėti įtūžis:

– Šūdas. Susirgau. Kaip aš to nekenčiu!

Johanseris į tai rezignuodamas mostelėjo ranka. Berita nustėro. Ji dažnai matydavo taip mostelint Benediktą.

– Jei nori, aš tau pačiulpsiu.

Pakuždėtas pasiūlymas, tarytum jai per dienų dienas niekas daugiau nerūpėtų. Jei būtų padariusi tai be žodžių, būtų buvę gerai. O dabar atrodė nemalonu. Johanseris nukėlė Beritos pirštus nuo savo užtrauktuko.

– Ar tu *jam* kada nors čiulpei?

– Ką tai reiškia? Žinoma, ne.

– O galėjai. Dabar viskas būtų kitaip. Ko gero.

– Kas atsitiko? Kartais man atrodo, kad tau ne visi namie.

Jis neatsakė, iš lėto segiojosi marškinius. Laužas liepsnojo gerokai silpniau. Per jį džiūgaudamos šokinėjo pirmosios porelės. Grasus mėšlinas užkampis. Akiniuotas sadistas Argas.

– Jaučiausi taip, tarytum dabar, naktį, kai debesys dengia mėnulį... Ar žinai šitą?

Mergaitė papurtė galvą.

– ... *kai debesys dengia mėnulį, plačiai išsitiesčiau ir, plasnodamas dideliais, juodais sparnais, kaip velnias skrajočiau virš Žemės rutulio. Kratyčiausi ir kvatočiau; mielai vienu krestelėjimu papurtyčiau visus miegalius apačioje ir pažvelgčiau į šitą padermę su negližė, kol jie dar neįsistatę, neprisegę, neprisidėję dirbtinių dantų ir kasų, ir krūtų, ir užpakalių, kad piktai nušvilpčiau tą visą atgrasią minią.* – Sulig kiekvienu žodžiu Johanserio balsas skambėjo vis garsiau, o dabar virto vos girdimu šnabždėjimu. – Tai Bonaventūras. Jis, matyt, pažinojo šitą skylę.

– Ar čia tai, ką tu sykį padovanojai Beniui?

– Ne. Ar jis apie tai pasakojo?

– Kartą. Kad tu jam padovanojai tokią knygą. Ji jam pasirodė gana juokinga.

– Man yra tą grubiai paaiškinęs.

– Ne, norėjau pasakyti, jam ji pasirodė tikrai *aštri!* Jis taip sakė. Truputį nenormali, bet labai nebloga.

– Tu išsigalvoji!

– Rimtai! Kartą jis turėjo ją su savimi ir man skaitinėjo. Ten buvo kalbama apie toleranciją, taip gali būti?

– Gali.

– Man toks jausmas, kad jam patiko.

– Tau per daug jausmų!

Staiga Johanseris atsispyrė nuo kapoto, užsimetė švarką ant peties ir žengė porą žingsnių, susverdėjo ir vos nesuklupo. Berita pasileido paskui jį.

– Duok man ramybę! Tavo palaidinė atlapa!

– Oi, Viešpatie Dieve, kas?.. Taip, kartais tu velniškai panašus į Benį.

– Kaip tu grįši namo?

– Ką? Nori išsiųsti mane namo?

Išsiųsti namo. Šie žodžiai, jos ištarti, skambėjo nuožmiai; Konradas išsigando, pajuto norą žudyti, bet šio noro priežastis jam tuojau išdulkėjo iš galvos. Jis grįžo prie kapoto, atsisėdo sau ant rankų, kaip kad patariama pradedantiems šachmatininkams. Tyla be orientyrų.

Aš mielai būčiau kilimas, kas nors minkšta, šilta... Bet aš galiu tik stovėti atviras ir laukti.

– Mirė gegutė, mirė gegutė... – Johanseris niūniavo raiškią melodiją, pasiteiravo, ar daina patikusi Beritai.

– Nežinau. Už tokio dalyko aš nelabai užsikabinu.

– Žinai, kas tavo didžiausia yda?

– Kas gi?

– Tavo per stambūs papai. Tavo vaikai bus stori. Persirijų risis per kaimą, kaip kubiliukai.

– Kiaule tu neraliuota!

Berita apsisuko ir nubėgo gatvele žemyn. Johanseris nemėgino jos sulaikyti. Mergaitė jam patiko.

19

Sendaikčiais virtusios dienos, nugyventos ir bemat ištrintos iš atminties. Kai kas įvyko. Nieko ypatinga, nieko, kas grėstų išklibinti miglotą būseną.

Namų būtis neapsakomai toli, t.y.: viryklės trauka, puodkėlės, palaimingas sunamėjimo kiaulėjimas. Paklusti valgymo ritualams, pietų patiekalai – tuzinas aukojimų. Apsimestinis baltų plytelių jaukumas; žemos lubų sijos nudobs visus, kas ims neatsargiai karščiuotis.

Marga jautėsi apleista. Ji kentė dėl Konrado nevaržomai kerojančio pasaulinio sielvarto, jis dabar visiškai nekreipė dėmesio į situaciją.

– Bent laiškas ateitų. O dabar nei šiaip, nei taip!

– Juk gavote vieną! Ko dar nori?

Nūnai Konradas darė beveik nemalonų įspūdį, atžarus ir pasimetęs, perdėtai jautriai reaguojantis į bet kokį kalbinimą, dažnai dingstantis savo kambaryje ir vengiantis kartu su visais valgyti. Dabar tik iš tolo priminė tą įvaizdį, kurį apie jį buvo susidariusi Marga.

– Sakyk, jei tau sunku čia būti! Jei nenori, niekas tavęs nelaiko.

Konradas išsyk tapo meilesnis.

Kai jis į ją žiūrėdavo mieguistomis ir drauge karščiuojančiomis akimis, tai būdavo betikslis žvilgsnis į niekur, švelnus ir romus, ir vis dėlto apniukęs. Kartais Konradas skaitinėdavo savo knygas. Permesdavo akimis eilutes, niekur neužkliūdamas. Perversdavo pusę knygos ir imdavo kitą, su kuria elgdavosi lygiai taip pat.

Marga įtarė, kad to „pasaulinio sielvarto" priežastis – Konrado girtuoklystė. Apie tai ji žinojo jau kelias savaites, vėliausiai nuo tada, kai Fosas, prekiautojas gėrimais, paskutinį kartą pristatė vandenį ir ledinę arbatą ir pasiteiravo, ar ponui daktarui taip pat nebūtų patogiau savo dėžes vyno užsisakyti į namus. Fosas nesielgė nei naiviai, nei aplaidžiai. Jis buvo paprasčiausias niekšas.

– Paklauskite paties daktaro! – šiurkščiai atrėžė Marga ir pasiryžo niekada nekalbinti Konrado šita tema.

Apie tai šnekėti jai būtų buvę nesmagu. Tai turėjo mažumėlę rūpėti tik jam pačiam, bent jau tol, kol dieną niekas nieko nepastebi.

Taigi Konradas ir toliau paslapčia gabendavosi į namus dėžes. Kiekvieną kartą, kai jis spūdindavo gatve aukštyn su įtartinu nešuliu, Marga palaukdavo gyvenamajame kambaryje, kol jis paslėps savo kontrabandą. Triukas su buteliu nuo vyšnių sulčių sujaudino Margą. Akivaizdu, kad Konradas stengėsi niekam negadinti nervų savo liguistu potraukiu; ir šitai derėjo gerbti.

Kai netrukus po Beno dingimo Konradas užsisklendė, jo manieros gerokai suprastėjo, Marga ketino vis dėlto pakalbėti su juo apie jo problemą; o dabar džiaugėsi, kad šito neprireikė, kad Konradas pakenčiamai susiėmė ir kartkartėmis ją patapšnodavo. Buvo konstatuota, kad per miegus jis nebevaitojąs ir atrodąs šiek tiek sveikesnis nei prieš kelias dienas. Komplimente Konradas išgirdo raginimą kuo greičiau pasitaisyti.

Ar jo baimė atslūgo, ar tik labiau prie jos priprato?

Tai tiesa: sapnai tapo blankūs, išvengdavo atminties arba atrodė banalūs. Miestas nepriartėjo. Sulig kiekvienu sapnu jis darė vis nerealesnį įspūdį, svetimas ir dvimatis, purvina moneta, kurios reljefas visai nudilęs. Anksčiau Konradas manė, kad negali būti nieko blogiau už labirintą, o dabar nepastebėjo, kad pats eitų geryn. Kai nekankindavo baimė, ją pakeisdavo nuobodulys. Tai nebuvo paprastas dykų valandų nuobodulys, įveikiamas pramoginiais žaidimais. Čia buvo daug daugiau, buvo bekraštė nykuma, be prasmės ir be žodžių, sutampanti su įtarimu, kad galva ėmusi

pūti, mintys atpratusios rišti sąryšius, pinti pinkles, ir visa, praradę iliuziją, smenga į beprasmybę.

Jei sugebėtum kada nors lygiagrečiai pajusti baimę ir nuobodulį, galų gale tikriausiai pasirinktumei ne baimę, o nuobodulį. O taip keičiasi tik kankinimo kokybė. Johanseris tai užrašė ir išmetė lauk.

Sode, sėdėdamas pintinėje kėdėje, jis darėsi sunkus kaip akmuo ir glebo; žiūrėjo kiaurai dangų į abejingą visatą, kuri visiems laikams užgynė sau apačioje gyvuojančių naivių žmogystų buitį, įskaitant jų arogantiškus šokius ir ritualus, planus ir išsisukinėjimus. Nuobodulys turėjo taurią grėsmės formą. Migdė prieš smogdamas.

Atėjo Marga, paglostė Konradui ranką. Jis kentė, nors vos galėjo ištverti jos prakaituotą artumą, šlykštėjosi kiekvienu prisilietimu ir užvis mieliausiai būtų lėkęs praustis.

Sutik ją ir apkabink. Tai maloniausia, ką gali padaryti. Aš ją sutiksiu, bet neapkabinsiu. Meluok ir guosk. O kodėl ne?

Marga parodė jam raštą iš mokyklos. Benediktas dešimt dienų neatvykęs į pamokas, nepranešęs apie ligą. Ką jai daryti, ką atsakyti? Konradas nežinojo.

Nepaisant bučinio per saulėgrąžą, po pietų Konradas tik dvejodamas prisivertė aplankyti Aną. Tarytum kaip tik tas bučinys ir euforija po jo būtų sukėlę priešinę bangą, išklibinę laviną abejonių, graužiančių viską, kas papuola joms tarp dantų. Paprasti faktai atsidūrė kreivoje šviesoje, tolimesnės perspektyvos – sukompromituotos ir sudraskytos, degradavusios ir virtusios keistomis fantazijomis. Bučinys atrodė per didelis žingsnis į priekį, jis pereis į kitą žingsnį ir dar į kitą; paleista grandinė, kurios gale grėsė atsiverti tuštuma. Aferos pabaiga. Minčių labirintas. Galbūt sapno koridoriai reiškė jo mintis? Laikui bėgant, išnyks; o pasiekti miestą reikš visišką užmarštį. Minčių nebuvimą. Mirtį.

Pašto užeigoje jis laikėsi tykiai ir tyliai. Ana nė puse lūpų neužsiminė apie saulėgrąžą, tepasakė, jog Gotas Vinhartas supyko, kad Johanseris dingo neatsisveikinęs. Ji įspėjo Konradą, bet ir jos pačios balsas skambėjo šiek tiek priekaištingai. O Kentauras parodė jam, jog jis nusižengęs etiketui, iš pradžių nė klausyti

nenorėjo Konrado pasiteisinimo, esą jam pasidarę bloga nuo tiek daug vyno.

– Bloga? Žinot, mokslinčiau, ko negaliu jumyse pakęst? Jūs niekad nieko nesakot! Rimtą priežastį visada supranti.

– *Ką* supranti?

– Nu, eikit jau! Ir Aną visai pribloškėt!

– Ką aš?... – Johanseris nesuprato nė žodžio, įsispraudė giliai į kampą.

– Su šita nepilnamete kekšiuke! Che? Sakė, kad ji visai nieko. Juk čia rimta priežastis! Koks jos vardas?

– Nepamenu.

– Aha. Nu tat.

Vinhartas nužvelgė jį su neapsakoma panieka, užmerkė akis ir nuėjo virtuvėn.

Nu tat. Sakinys be veiksnio, be tarinio ir be papildinio. Karo lauko teismas. Tai Johanseris nelabai ėmė į širdį. Kas gi jam atsitiks, kol pats neduos jokios dingsties?

Paskutinę birželio savaitę tvyrojo slegianti tvankuma; bet kuriuo dienos metu užeigoje netrūko klientų. Beveik nebuvo progos artimai pabendrauti su Ana. Jos laisvus vakarus užimdavo Kentauras. Kai Ana stovėdavo už baro, į abu vandens čiaupus įsikibusi kaip į vairą, iš jos laikysenos atrodydavo, kad ji tyko, pasiruošusi šuoliui, ir laukia tik vieno žodžio, konkretaus raginimo.

Ar ji nori viską palikti man? Juk aš jos geidžiu. *Iš manęs kyšo gašlus demonas elgetos drabužiais, sūpuojasi ir seiliojasi, aistringai žvelgdamas iš pusiau apsamanojusių akiduobių. Jei fėjų džiunglės tarp josios kojų suspaustų man galvą, kad šioji nesprogtų. Pernakt vienui vienas tūnočiau lyties miške, ar mano vieta ne ten? Ana, aš noriu nešioti tavo geldelę kaip kvailio kepurę, tavo kojas kaip antpečius, tavo pėdas kaip ordinus ant krūtinės.*

Ant kaktos jai apsėstosios ženklas. Neteisingai užrištas.

Ateis rugsėjis, ir arkliabernis stips, milžiniškoje kraujo baloje, abiem rankomis bandys sulaikyti iš jo srūvantį, į visas puses tekantį kraują, su grasinimais ir pažadais.

O aš sakysiu: Kartą nelyg dievai pagyvenai. Ko dar tau trokšti...

Kai Johanseris rašinėdavo tokias fantasmagorijas iš sielos gelmių, ant padėkliukų alui arba servetėlių, jam valandėlę pagerėdavo. Kol ugningi žodžiai tapdavo žodžių pūliais.

Ji žvelgia į mane iš žiojėjančių žaizdų. Dėkingai.

Ir sunaikindavo, ką parašęs, nė valandžiukei nepalikdavo atidengto teksto, neleisdavo jam veikti aplinkos.

Gėrimas kažkuo priminė jaunimo futbolo komandos iškylą su palapinėmis, lietui merkiant. Liūdesys, koks užplūsta sėdint ant šlapios žolės, kol bus priimti laikini sprendimai; per permatomus plastikinius apdangalus ritasi lietaus lašai, o alus pasibjaurėtinai skystas.

Nuotraukose visi nublukėliai šauniai stovėjo drauge. Matyt, laisvi būdavo tik per išeigines. Jų savimi pasitikintys veidai net nemirkčiojo, kad ir kiek spoksotum. Ne visai taip. Jeigu pakankamai ilgai stebeilysies, jie vis dėlto pradės mirksėti. Per tą laiką Johanseris labai išgudrėjo. Pasidalijo į gydytoją ir pacientą, stengėsi įkalbėti sau, kad kažką užmušė, ne save.

Vakar skambino iš policijos. Ar dar galioja pranešimas apie dingimą, gal vaikinas jau grįžo namo? Marga apstaugė paiešką vykdantį pareigūną, kad jis už savo algą turįs ką nors daryti, o ne uždavinėti kvailus klausimus. Ji nesakė „kvailus", ne, pavartojo kitą, neutralesnį žodį, kad tik neužrūstintų pareigūno, į kurį dėjo tiek vilčių.

Nieko nevyksta, tačiau primygtinai.

Kaukolės bunkeris. Ilgesys – tai klajoklis, statosi palapinę ryte.

– Ką tu čia vis rašinėji?

Priešais jį stovėjo Ana. Johanseris susigrūdo alaus padėkliuką į kišenę.

– Nieko.

Jos pirštai slysta oru it uždanga, kurią turėtų būti galima perdurti, laimės ar atsitiktinumo dėka, už jos sučiupti kitką, nei tą, kas žinoma, už dyka gaunama, kasdieniška.

Jos akys, tupinčios priešais ant pirštų, raiteliai beveik nesuvoktame troškime šuoliais lekia per salę, atsisako pabėgti, kelia pieštuką užsakymui užrašyti.

– Ar nori dar? – Ana parodė į tuščią bokalą, kurio užrašas Johanseriui jau seniai buvo nemalonus.

– Nežinau. Ar reikia?

– Jeigu net šito nežinai...

– Gerai, atnešk dar vieną. Vis tiek. Norėčiau...

– Ko gi?

Nekantrus klausimas, iškvėptas, gilus. Johanseris nenutuokė, kaip užbaigti sakinį. Iš kažkur brovėsi žodžiai; per daug galimų tęsinių, visi rizikingi.

– Tebūnie.

Jis davė Anai dvidešimt markių už du bokalus alaus, atsisakė grąžos ir pakilo. Už šį dosnų mostą Ana padėkojo taip pat, kaip būtų padėkojusi ir už dešimt pfenigų. Ji neslėpė nusivylimo dėl tokio norų neturėjimo, tačiau nekibo ir nekamantinėjo.

Negyvi vaizdai guli ant stalo, mėgėjiškai išskrosti.

Tą naktį degė trys pavėsinės, esančios netoli upės. Gaisras pritraukė daug žioplių. Konradas stovėjo balkone ir svarstė, ar žadinti tėvus, kad ir jie kartu su visais galėtų pasimėgauti liepsnomis. *Kaitra gimdo, išgaubia žemės plutą, o virš jos, iš visų pusių, skambiai ūžauja vėjai, dievų pasėti. Viskas dreba, viskas dar ilgai nepaliauja drebėti. Išsviesta meilė. Suima viską į vieną daubą. Laisvas kaip aras ugnies kupinam danguje.*

Hei, šakės, pasakytų Benas, ačiū, pusbroli, hip hip, gerai išeina, pritariu, ugnis yra *cool*. Ar dar užtektų namų bisui, kaip manai?

Dienos šviesoje degėsiai blizgėjo kaip juodi deimantai, įgaudami gražią prasmę. Žmonės nenukentėjo, pasigesta tik vieno katino, kurį šeimininkas buvo uždaręs į malkinę.

Johanseris dažnai vaikštinėdavo prie upės su radiju po pažasčia, kartais kol visiškai sutemdavo.

Varlių kurkimas. Rujos dainelės varlei mėnuliui. Cikadų basso continuo.

Muzika – tai triukšmo fonas. Teka pro šalį, viskas rečitatyvu,

jokios melodijos. Negaliu jos nei gerti, nei ja nusiprausti. Nesu indas, esu akmuo. Johanseris rūkė vieną iš Rudžio cigarilių, jam vis labiau patiko tabakas. Liepsna visada su tavimi.

Skubrios šmėklos šmėžuoja gatve, glaudžiasi prie sienų ir meldžiasi nakčiai. Grįžta atgalios, į ten, kur buvo. Naktis suteikia joms prieglobstį, leidžia alsuoti, jos slampinėja aplinkui. Žemė pilna šmėklų, jos susilieja. Didžiuliai luitai, kol jų nenuplovė rytas.

Somnambelė, lėta kaip mėnulis, ėjo per kaimo aikštę, į jį nė nežvilgtelėjusi, dingo siaurose gatvelėse. Johanseris ją aiškiai pažino, norėjo ką nors šūktelėti jai pavymui, tačiau sutrukdė jausmas, jog neturįs tokios teisės. Nėjęs su ja tada, kai buvo laikas, išsižadėjęs jos amžinai. Jis išplėtė akis, norėjo vytis pamėklę, tačiau ten jau nieko nebuvo, nieko, tik tuščia gatvė ir melsvi šešėliai.

Visatos pabaigoje mes visi būsime ten, tik aš ne. Aš esu visų minčių pradžia, esu pati atmintis.

Laisvas kaip aras ugnies kupinam danguje.

O katino jam buvo gaila.

20

Gotas Vinhartas buvo nepatenkintas berniukiškomis Anos krūtimis. Tai, kad ji vis rečiau norėdavo sekso ir dar versdavo ją įkalbinėti, žeidė jo savimeilę. Kartais Ana galėdavo būti labai aistringa, jodavo ant jo ir pasakiškai judėdavo visu kūnu. Bet pastaruoju metu ji it be sąmonės gulėdavo lovoje ir dejuodavo iš skausmo, kai jis į ją įsiskverbdavo.

– Prakeikimas, ko nieko nesakai, jei dar negali?

– Juk dejavau.

Kai Ana būdavo ciniška, Gotui Vinhartui dažnai kildavo ūpas ją mušti.

– Tu turi daugiau gerti! Esi siaura per apačią, tau reikia daug skysčio, kad gerai slystų. Gal aš per daug skubu? Dar nė vienos moters tiek nelaižiau kaip tavęs.

– Ačiū.

Gotas Vinhartas sušnarpštė ir ėmė onanizuotis, įsakė Anai klūpėti jam virš veido, galgi nereikalaująs per daug?

Ana suteikė jam tą paslaugą, praskėtė savo lytines lūpas, kad jis greičiau įeitų. Dažnai ji įsivaizduodavo, kad po ja daktaras, taip pat masturbuojantis, bet vis dėlto visai kitaip. Meiliau, pagarbiau.

Po pirmo vaiko, tikėjosi Vinhartas, eisis lengviau. Vaikas – tai užbaigtas reikalas. Juk Ana tvirtino paklususi jo norui ir nustojusi gerti tabletes. Ji tikriausiai melavo.

(fragmentas)

21

Birželio 29-tą dieną, apie vienuoliktą valandą ryto, Margai vėl paskambino vyresnysis policijos karininkas Kercas, „paiešką vykdantis pareigūnas“. Ne, iš karto atrėmė jis, apie pražuvėlį sūnų jokių naujienų. Ar pas ją gyvenąs toks daktaras Johanseris? Marga tai patvirtino ir buvo paprašyta perduoti tam ponui, kuris dar miegojo, kad jis tą pačią dieną malonėtų prisistatyti į nuovadą. Priežasties Kercas neatskleidė, nors Marga to primygtinai reikalavo.

– Bet jis kalbėjo labai mandagiai! – nepavargdama kartojo Marga.

Kad ji nenujaustų, kaip arti, mažiau nei už dviejų kilometrų nuo namų, buvo Benediktas. Gulėjo. *Įsikūrė*. Posakius apie motinų įžvalgą tikriausiai pagimdė frustruotų sūnaitėlių fantazija. Kelias minutes Konradas kavos puodelyje maišė cukrų. Galbūt, vylėsi jis, šaukštelio skimbčiojimas neleis pastebėti, kaip aš susinervinęs. Rudolfas ištisai stebeilijosi į jį, be išraiškos, be susidomėjimo ir be jokių ketinimų. Atrodė keleriais metais senesnis; jo judesiai tapo lėti ir švelnūs, kaip vėžlio. Jei kas būtų matęs jį pirmą kartą, būtų palaikęs jį susenusiu, geriausiu atveju užsisvajojusiu.

Virtuvė, kasryt vis labiau mane spaudžianti. Baltai dažyta kripta, kurios langas – apsirikimas, kurios šviesa – baimės paukštis paklydėlis. Plasnoja ir blaškosi. Veržiasi lauk.

– Tai *tikriausiai* susiję su Benu! Tik jie nenori man sakyti ir pirmiau siunčia tave!

– Jau einu.

Niekas nebandė sulaikyti Konrado. Net neatsikandęs džemu apteptos bandelės, jis išsiruošė į kelią, svirduliuodamas.

Didžiulė akis be debesų.

Bent jau kuprinę reikėtų užkasti giliau, kol natūralus žemės judėjimas neiškėlė jos į paviršių. Bet tai gali trukti metų metus, dešimtmečių dešimtmečius, ir todėl tu nekiši nagų prie kuprinės, aplink ją tyko atsitiktinumai, visai nekvaila, jie laukia tavęs, kantriai, įsiknisę trisdešimties centimetrų gylyje. Kitapus upės. Kiek kartų akimis matavai tą ruožą? Spoksojai ir vogčia šniukštinėjai. Žvilgčiojai per petį, ar niekas neseka tavo žvilgsnio. Tai tu pats, guli ir pūvi kitame krante.

Policija negali žinoti nieko tikra, tačiau kažką žino, iš kažkur žino mano vardą, ištraukia jį kaip grasinimą. Niekas negali nieko žinoti, bet visi viską žino. Žmonių sąveiką sudaro subtilių niuansų užmarštis, kuri trūksta ir kraujuoja, kai per daug susitvenkia. Atramos taškas imamas ir ištempiamas. Jie mano, jei tavęs mandagiai paprašysi, tai pats ateisi. Jie teisūs. Ateini. Galėtum sėsti į pirmą pasitaikiusį traukinį, nesvarbu, kur. Kad niekada nežinotum, kas būtų nutikę. Bet nebėgi. Pakviestas eini į kankinimų suolą.

Aukštai virš žemės susikabina krumpliaračiai. Kiekvienas krumplis pasisukdamas brakšteli.

Įskundinėjimai apylinkėje buvo nebrangus ir mėgstamas laisvalaikio užsiėmimas. Į šitą reikalą Kercas nedėjo jokių vilčių, vertino jį kaip kuriozą. Paskambinęs anonimas, aiškiai pakeistu balsu, pareiškė padegimu įtariąs Johanserį, tokį daktarą Konradą Johanserį, „jis apsistojęs pas tokią Henleinų šeimą, ten, viršuje, Šuberto kely. Ištisai bastosi palei upę. Atkreipkite į jį dėmesį, su juo kažkas negerai!“ – „Prašau pasakyti savo pavardę!“ – „Neturi reikšmės“.

Kercas padėjo ragelį kartu su skundiku, bet, tarp kitko, šį tą pasižymėjo ir beveik tuo pat metu šį tą sumojo. Henleinai, Šu-

berto kelias – juk čia tie, kurie pranešė apie dingimą. Kercas išsitraukė segtuvą su dokumentais. Ten buvo kalbama apie Konradą *Henleiną,* tai jį nustebino. Dar labiau Kercas nustebo, kai, praėjus kelioms minutėms nuo anonimo skambučio, paskambino anonimė ir pareiškė, jog ką tik išsakytą kaltinimą, kurio ji paslapčia klausėsi, nulėmę nedori motyvai, todėl ji prašytų nežiūrėti į tai rimtai. Skubrus, jaunas balsas kone užlūžo, ir ryšys nutrūko, Kercui nespėjus nieko daugiau paklausti.

Jis buvo šio to regėjęs. Šito dar ne. O reikalas atrodė visiškai absurdiškas štai dėl ko: iš viso nebuvo jokios priežasties galvoti apie nusikaltimą. Per pėdsakų tyrimą nieko nerasta, nors tirta itin kruopščiai.

Daugiau iš dyko buvimo Kercas įrašė į savo kompiuterį *Henleinas, Konradas,* o kai nieko nepasirodė, įrašė pavardę *Johanseris*. Tai, kas sumirgėjo ekrane, suglumino jį dar labiau.

Truputį prieš dvyliktą pakviestasis įėjo į kabinetą ir korektiškai prisistatė, kas šiek tiek nuvylė pareigūną. Kercas vėl čiupo segtuvą, valandžiukę rausėsi po jį tylėdamas.

– Man regis, neseniai, pranešdami apie dingimą, jūs nurodėte kitą pavardę. Konradas *Henleinas*. Prašau pasiaiškinti!

Johanseris pasistengė nutaisyti nekaltą veidą. Tai tikriausiai nesusipratimas. Taip, jis esąs ponios Henlein sūnėnas, tačiau jo pavardė Johanseris, ir jis niekada tyčiomis nieko kito neteigęs.

Kercas nepatikliai stebeilijosi į jį, tada pareikalavo asmens dokumento ir studijavo jį kruopščiai kaip lombardo tarnautojas.

– Dabar turėsiu keisti protokolą. Man tai nepatinka. Jūs svečiuojatės pas savo tetą?

Johanseris patvirtino.

– Kiek laiko?

– Du mėnesius.

Iš pradžių Konradas norėjo meluoti, nurodyti trumpesnį laiko tarpą, tačiau naujos, tegu ir tokios menkos melagystės rizika atrodė nepakankamai naudinga.

– Du mėnesius! – pakartojo Kercas, jaunatviškai išdidžiu vei-

du, kuris be jokios formos susiliejo su itin paprastai kirptais šiaudiniais plaukais. – Kuo gi jūs dirbate?

– Užsiiminėju, užsiiminėjau... literatūros tyrinėjimais. Šiuo metu neturiu nuolatinės darbovietės...

– Bedarbis, – burbtelėjo Kercas, ant lapelio užrašams žymėdamasis pagrindines tezes.

– Aš atostogauju! Taip sakant, regeneracija. Jūs mane tardote?

– Tardau? Ne, mes tik taisome šį protokolą. O kas?

– Ar pagaliau neturėtumėte man pasakyti, kodėl...

Ar jis dažnai vaikštinėjąs palei upę? Taip, tai tiesa. Ir užvakar vakare? Taip, pavakare.

Kercas vėl įsegė ištaisytą protokolą į segtuvą ir kalbėdamas dar kartą apžiūrėjo Johanserio pasą. Ventiliatorius ant lubų veikė tokiu galingumu, kad vėsi srovė buvo nemaloni. Johanseris užsidėjo ant galvos ranką.

– Mes gavome pranešimą, kuris sieja jus su gaisrais.

Kercas atidžiai stebėjo liesą, juodai vilkintį žmogų. Ne todėl, kad lauktų reakcijos. Labiau tam, kad įvarytų jam baimės. Jis tą mėgo. Johanseris nekrūptelėjo, net nenutaisė pasipiktinimo išraiškos, tik išsižiojo ir suraukė kaktą.

– Kaip sieja? Kas taip sako?

– Tai anoniminis pranešimas. Nusiraminkite. Tokių mes netiriame.

– Aš *esu* ramus. Bet jeigu tas pranešimas anoniminis, tai kodėl aš čia?

Krencas pasiraitojo savo melsvai žalių marškinių rankoves virš alkūnių:

– Maniau, nepakenks. Gal jūs iš savo pusės galėtumėte ką nors nurodyti? Gal ką matėte ar girdėjote? Jeigu dažnai būnate prie upės...

– Ne... Mačiau degant... Apie trečią valandą nakties, iš mūsų namo balkono. Toli nuo tos vietos.

– Nuo ko pabudote?

– Ką?

– Ar dažnai naktį išeinate į balkoną pažiūrėti, ar kas neatsitiko?

Krūtinės ląsta susitraukia, Johanseris jaučia savo šonkaulius, jie spaudžia plaučius, tyliai tvinkčioja skrandis, lyg susirūpinusi motina belstų naktį į dejuojančio vaiko kambario duris ir klaustų, kas jam yra.

– Ne, aš... ar galiu atgauti pasą?

– Tuojau. – Kercas atsilošė savo sukamojoje kėdėje ir vartaliojo Johanserio dokumentą.

Tai taip viskas baigsis? Dėl menko nieko? Manęs tikrai niekas nematė. Kentauras! Taikė Dievui į langus ir... ne, ne, to negali būti... Tai būtų neteisinga. Bukaprotiška!

– Jūs blogai jaučiatės?

– Kodėl?

Ryklėje, kažkur giliai, atsiliepia išderintas varpas, jo švytavimas siekia kaukolės skliautą, pòros pašiurpsta, plaukai pasišiaušia, o pilve tvinkčioja vis stipriau, motina daužo duris, skrandžio sienelės vibruoja. Prakaitas žliaugia per sprandą, blizga ant kaktos, šnervės ima virpėti.

– Ar jums kažkas graužia širdį? – Kercas negalėjo susilaikyti, šito nepaklausęs.

Johanseris smarkiai sušnopavo:

– Ne! Klausykite, šiandien puikus oras, ir, manding, aš čia veltui gaištu laiką, tikrai nenutuokiu, kuo jums galėčiau padėti...

Apie smulkesnes aplinkybes, paskatinusias jį apklausai, o ypač apie paslaptingą antrąjį skambutį Kercas neužsiminė, visiškai nenorėjo sakyti savo pašnekovui, kad kažkas jam, matyt, palankus.

– Tas vaikinas, kuo jis vardu? Benediktas.

– Taip?

– Ar nenumanote, kur jis apsistojo?

– Juk aš užnešiau jums jo laišką!

– Ak taip, tiesa. Tiesa... – Kercas, įsikūnijusi alegorija apie anytą, laikančią norima už esama. Slegiančio ribotumo formos ryšulys, jis atrodė toks beprasmiškai sveikas. Bejausmis. Išdresiruotas.

– Turiu galvoje, gal jūs su juo susisiekėte kitu būdu, sakykime, *išskirtinai*.

– Atleiskite, kaip?

– Juk taip galėtų būti... Svetimoje aplinkoje bėgliai dažnai jaučiasi ganėtinai pasimetę. Tarkime, jeigu jis jums paskambintų, prašydamas nieko apie tai nesakyti jo tėvams. Kaip jūs pasielgtumėte?

– Mūsų santykiai nebuvo labai artimi. Nelabai vienas kitą pažinojome. Tai abstraktūs svarstymai.

– Galimas daiktas... – Kercas neryžtingai kramtė viršutinę lūpą. – Įrašiau jūsų pavardę į kompiuterį. Sužinojau įdomių dalykų.

Tai taip viskas baigsis. Reikia bėgti. Bėgti! Kur bėgsi, turėdamas poros minučių pranašumą? Kokia iš to nauda? Net neturėsiu galimybės nušluoti arkliažmogio nuo žemės paviršiaus. Ką aš veiksiu su tomis minutėmis, tomis sekundėmis? Nėra ką veikti. Apgailėtina. Niekada daugiau nematysiu Anos. Norėčiau, kad ji būtų su manimi, o visi žmonės mirtų.

– Jūs pats paskelbtas dingusiu. Ar tai ne kuriozas?

– Kas čia per juokeliai?

– Juokeliai? Jūs paskelbtas dingusiu nuo gegužės 15-os. Apie dingimą pranešė Katrina Johanser, jūsų žmona. Jūs to nežinojote?

Johanseris, neapsakomai įtūžęs, kad pareigūnas sadistiškai žaidžia su juo kaip katė su pele, papurtė galvą, susmuko, manė, kad tuoj nukris nuo kėdės. Prispaudė ranką prie kelnių prarėžo, taip elgdavosi tik vaikystėje, kai norėdavo šlapintis, bet žūtbūt turėdavo sulaukti pamokos galo. Kai per kelnes gnybdavo varpos galvutę, kol atslūgdavo spaudimas. Arba neatslūgdavo. Vėl grįžo bjauriausios akimirkos. Ir vėl. Nuo juodos lentos jis vėl plėšė rimuotą meilės poemą, draskė ją – į tą mergaitę daugiau nesiteikiau net pažvelgti. Abu su įdagu. Kai ji eidavo pro mane per ilgąją pertrauką, prisispausdavau prie sienos arba, jei apie mane būdavo „draugų“, kuždėdavau jai pavymui šlykštybes, kad manęs niekas neįtarinėtų. Atsiminiau, jos vardas buvo Gudruna. Gudru. Susumuoti, baigta, uždanga. Šitas sušiktas ventiliatorius. Pučia ledą į smegenis. Šalta. Aš noriu nubusti.

– Jūs suaugęs žmogus. Jei susikivirčijote su savo žmona, man tai mažai rūpi. Gal paskambinkite jai? Kad ji pasakytų kolegoms, jog reikalas baigtas?

– Gerai, – sukuždėjo Johanseris, nedaug trūko, kad imtų rėkti. GERAI GERAI GERAI!

Kercas padavė jam pasą. Johanseris stvėrė, nesuvokė, ką tai reiškia.

– Na? – sušnibždėjo jis.

– Kas – na?

– Na, o dabar? Juk jūs mane įrašėte, ar ne?

– Na?

– Na? Na? Tai aš jūsų klausiu!

– Jums bloga? Gal duoti stiklinę vandens?

– Tai aš galiu eiti, taip? – Johanseris palengva išsitiesė, mirkčiojo nepatikliai, o gal tūžmastingai, lengva apsirikti, prašneko ne visai nuoširdžiai priekaištingu balsu, kuris jam pačiam atrodė kažkoks įtartinas. – Tai *tokie* jūsų metodai?

– Na, eikite! – Kercas tapo valdingas, mostelėjo nukarusia ranka durų link.

– Neturite man ko prikišti, taip?

– Prašau taip nesielgti! Eikite namo!

Johanseris čiupo pasą ir puolė iš nuovados. Suirzęs jis vengė dangaus, pritūpė liepos šešėlyje, apdujęs ieškojo visame tame logikos.

Tarp dantų. Vėl išspjautas. Nebuvo laisvės pojūčio, buvo tik įtarimas, kad iš jo juokiasi, tyčiojasi, laiko už marionetę sąmokslų pinklėse. Iš gerklų išvemtas į gatvę. Kaip gali būti, kad jis vis dar čia? Kad jam suteikta judėjimo laisvė, nors visi turėtų viską žinoti. Nors jis pats, net jeigu jie ir ne viską žinojo, atėjo pas juos.

Kitoje gatvės pusėje stovėjo telefono būdelė. Marga laukė žinios. Konradas surinko numerį, šniokštavo, susinervinimu slėpdamas suglumimą, kad apie Beną iš tikrųjų nieko naujo, kad per apklausą – trūkstant alternatyvų, jis pasirinko tiesą – kalbėta apie anoniminį skundą, papasakojo, prislopintai kikendamas, apie įtarimą, kurį sukėlęs, ir, norėdamas galutinai užbaigti šį pokalbį, pa-

reiškė, jog nepareisiąs vakarieniauti, esąs užsiėmęs darbo reikalais. Padėjo ragelį. Suspaudė, drebėdamas iš susijaudinimo, Katrinos numerį, o kai šis užsidegė tablo, stebėjosi kaip vaikas, kad kažkokie skaičiukų stulpeliai leidžia susisiekti su bet kokia pasaulio vieta. O kai Katrina iš karto atsiliepė, Konradui tapo aišku, kad laikas, kuris jį supo, niekada nebus jo.

– Konradai! Kaip tau sekasi? Kur tu?

– Ar manęs ieško?

– O kaip manai? Žinoma, kad ieškau!

– Ar tik tu viena?

– Klausyk! Viskas gerai! Cumratas atsiėmė ieškinį. Neseniai vėl buvo atėjęs, elgėsi kaip ėriukas, atsiprašė.

– *Atsiprašė?*

– Na taip. Aiškino man, kad šitas naujas būdas pasirodė ne visai pagrįstas, nėra šimtu procentų patikimas, kažkas tokio. Paskui vyko didelis posėdis ir buvo nutarta leisti naujus leidimus kaip planuota. Ko Cumratas nori iš tavęs, tai priesaikai tolygaus patvirtinimo... Jis netgi siūlo tau kompensaciją. Tu turėtum imti ir įsipareigoti viešai neskelbti apie institutą nieko neigiama. Ar grįši?

Lėtai, kaip kad keliama šachmatų figūra, trimis pirštais, Johanseris padėjo ragelį ant šakutės. Jo veidą iškreipė pasibjaurėjimas, juokas veržėsi iš drebančio kūno. Jis išsverdėjo iš telefono būdelės ir liko nejudėdamas tysoti vejos juostoje, pilnoje kiaulpienių. Žiūrėjo į didžiulę akį, įsitikino, kad tai nebuvo sapnas. Pirmoji mintis buvo skirta Anai, įsivaizdavo save, žengiantį jai priešais, vėl *veiksnų,* girdėjo save sakant, kad dabar viskas kitaip, ji galinti eiti su juo, į apgalvotą ateitį, į tolimą šalį, kuri vadinasi pradžia, ir kad niekam nereikės teptis rankų į arkliažmogį. Keliausime, kur tik tu panorėsi. Lauk iš šito mėšlino užkampio, ir visa bus nauja, mes nieko čia nepaliksime.

Toji mintis Johanserį pralinksmino, jis pešiojo žolę ir mėtė ją sau ant veido, nekreipdamas dėmesio į praeivius, kurie sustodavo ir skersakiuodavo į jį, svarstydami, ar siūlyti jam pagalbą, ar priskirti jį prie girtuoklių. Paskui jo veidas vėl apsiniaukė, jis sunkiai

alsavo, išžiojęs burną, apsivertė ant šono ir jautė, kaip jo kūnas susilydė su žeme, buvo jos įsiurbtas. Pasiryžęs gintis, Johanseris pašoko. *Siela, pasauly dieviško teisumo nepažinus, neras ramybės ir tenai, tamsybėj Hado.* Sakytų Benediktas.

Viskas yra melas. Cumratas tai žino. Jis manęs bijo. Dabar jis būtų mano rankose.

Minčių srautas išseko, iš dangaus nusileido milžiniška tuštuma. Staiga viskas pasirodė dar beprasmiškiau ir juokingiau nei prieš skambinant, net Ana tapo tik labiau išpustyta melagyste tarp kitų melagysčių, leidosi karjeros sumetimais persmeigiama arklio penio, o jos siela, sielą ji pavogė iš Somnambelės, iš viso nenori apie mane girdėti, dabar galiu tą pripažinti, tik kartais piktnaudžiauja manimi kasdienybei prablaškyti, kaip komišku dūsautoju, kad apginkluotų savo tuštybę.

Perspektyva gyventi su ja Nyderenslingene atrodė visiškai kvaila, kaip tik dabar, kai jis galėtų stoti prieš ją su reinstaliuotomis garbės teisėmis, viską sudėti į klausimą – ar eisi su manimi? Johanseris pats sau negalėjo įvardyti, kas jam neleido užduoti šio klausimo. Jis tiko tik kaip paskutinis išsigelbėjimas, temdomas melagysčių. Skylė jinai, šlapia, tamsiai raudona, tarp išžergtų kojų. Jos gaktos plaukai, tankūs ir smulkūs, turėtų degti ant liežuvio, liepsnojantis kailiukas.

Kai tu atviras, paprieštarautų Benas, kalbi dar melagingiau nei paprastai.

Ko nori, vaikiuk? Ir aš galėjau patogiai įsitaisyti.

Nevadink manęs vaikiuku!

Johanseris pritemusia sąmone pasiekė serpantinus ir pasuko į kairę, plynaukštės link.

Kodėl aš tai, kas žmogumi vadinas,
Kur velnio ir beždžionės bruožai pinas,
Kuriam tiktai kančias patirti lemta...

Eilės iš kažkur, iš rutaretilo atsargų, fragmentiškos, antrarūšio autoriaus, Vilhelmo Salice-Kontesos eilės. Eilėraštis, penkiapė-

dės strofos, vadinosi „Savižudybė". Johanseris kažkada jį perskaitė, mėgino pataisyti, paskui užmiršo; dabar vėl prisiminė tas eilutes, kurios atrodė sukurtos kaip tik šiai akimirkai.

Ne, kuo greičiau iš čia ryžtingai!
Tolyn nuo žemės šios, krauju tręštos,
Kur brolio pelenuosna kojos sminga!

Keista, kad išsaugojo galvoje šias eiles. Kad kaip tik dabar jos išplaukė iš atminties, tarsi būtų laukusios, ištisus šimtmečius, kol bus panaudotos, reikiamu metu, prakeiktoje vietoje.

Na ir, sakytų Benediktas, komentarų yra viskam, ir beje, jei tu ką tik tvirtinai, kad pats gulėtum užkapstytas ten, apačioje, tai *sorry,* man tai atrodo kažkaip kitaip. Tu visai žlugęs, jei dar vaidini stilingą auką! O aš atsakyčiau, o ką gi aš pasakyčiau? Žudymas yra patogi savižudybės subforma. Nuo tam tikro negarbės momento viskas, kas bus toliau, sumenksta, kad rastų savižudybės formą, kuri nebūtų per daug skausminga, kaip manai?

Galbūt, bet čia, apačioje, žiauriai ankšta, ir aš mielai būčiau truputį aukščiau, kaip ir tu, gryname ore.

Sulėtinti kadrai. Kaip neryžtingai čiuopia saulė, liesdama namus ir gatves, kaip gimnazistas pirmos melagystės ranką. Langai – tai didinamieji stiklai sulėtintiems kadrams stebėti.

– Na? – paklaustų Benediktas. – Ką tu man čia norėjai parodyti? Ką tu ten matei?

– Viską, kas buvo geriau už nebūtį.

Ten eina mirusieji. Prieš juos sparčiai žengia puvimas, iš paskos šlubčioja kaltė ir užmarštis, o pačioje pabaigoje tambūriną muša abejingumas, istorijos popuri.

Jis ilgai sėdėjo ant kelmo ir žvelgė į vietovę, užmesdavo žvilgsnį nelyginant meškerę ir traukdavo, ką pamatęs, aukštyn pas save. Nesuvokdamas apžiūrėdavo ir išmesdavo atgal į bedugnę.

Tada, Ana, jeigu jau taip, švęsime vestuves. Kai aš užaugsiu.

Nuauksinta tūkstančio vasarų spindulingo vainiko bus toji diena, išsities palei tavo duris. Mano meilė, suausta į kilimą, meldžia

žengti, pabėgti su tavimi, žaismingos lūpos skanaujamos dovanai, nuogos, viskas nuo jų nuplauta. Ištrūkti grožybėn. Vadinsi mane savo vyru-žaislu, būsi mano moteris-žaislas. O jeigu paklausi, kodėl ateinu tik dabar, kodėl taip ilgai teko laukti, aš prieš tave atsiversiu, kaip tik įstengsiu, aš būsiu naujas, išganytas būsiu, toks, lyg manęs niekada nebūt buvę. Mieloji, kai aš užaugsiu. Priaugsiu tave. Švelniausia muzika užsakyta tai dienai, oras per šventę bus nuo alsavimo minkštas dėl ilgo laukimo. Grandinėmis sukaustytas kaba prie uolos Kentauras ir turi žiūrėti. Aš imsiu tavo plaukus, parodysiu saulei, kad jos spinduliai galėtų į juos įsiskverbti.

Ar dar pameni, atsidustų per puotą Marga, savo pusbrolį? Gaila, kad jo čia nėra.

– Mes dar turime eiti.

– Tai eikime.

– Ir tenai?

– Ir tenai.

22

Joks kelias neišves viršun. Niekada. Iš pasibaisėjimo sprogsta net tikroviškiausias sapnas.

Čia baigiasi pirmoji zona. Sapnuojantysis nenubunda. Skystoje žolėje, kalvos papėdėje. Gremėzdiška tamsa atkakliai priešinasi tau po kojomis, išsisklaido, apsimeta stiebeliais. Virš viso šito, suklastotame danguje, spingsi šviesos taškeliai. Šalta. Aš noriu nubusti.

Per kalvą pasieki miestą, artėji prie jo sienų, žingsniuoji per jį, kažkaip, nesuvokdamas, kad būtum ėjęs pro vartus, per tiltą ar naudojęsis kokia kita prieiga. Tai antroji zona. Dangus tamsiai pilkas, o gal net juodas. Akimoju atsidūrei mieste, sienos jau visai nekrinta į akis, iš karto trauki, nori to ar ne, tolyn nuo jų. Sienos, kai tik dingsta iš akiračio, daugiau neatsiranda, nesvarbu, kiek laiko užsispyręs eisi ta pačia kryptimi. Pagrindas vis dar skystas, tačiau atlaiko einantįjį, neįsmunki; vis dėlto kiekvienas žingsnis yra rizikingas. Susidaro įspūdis, kad esi idealizuotoje erdvėje, kur išnykę visi neesminiai dalykai. Akį rėžia langai be stiklų. Pakankamai šviesu, kad galėtumei drąsiai žengti, tačiau per tamsu, kad pamatytumei ką nors namuose, nors jie turėtų būti kažkaip apšviesti, šaltōs fosforuojančios šviesōs ir pilkšvų atšvaitų. Gatvėmis pamažu vaikštinėja šešėliai, jie, kaip tikrų tikriausi praeiviai, mieliau eina šaligatviais, o kai prie jų pribėgi, ištirpsta ant sienų. Ir jiems pavymui nieko negali sušukti, nes balsą pasiglemžia vyraujanti tyla. Jokio garso, išskyrus tolimas kantilenas, neįmanoma nustatyti, iš kur jos atsklinda, čia negali būti žmogus nei žvėris, jos skamba kaip metalas, slopinamas filtrų. Regis, jos gimsta toli nuo šių sienų, ir vis dėlto skamba vienodai aiškiai, kur bestovėtum. Iš teisybės girdi jas ne ausimi, o visu

kūnu, kuris nuo vibracijos mėšlungiškai susitraukia ir klauso, kuris dažnai nesąmoningai sustingsta ir sapno viduje pradeda naujus sapnus.

Miestas, iš išorės atrodęs toks mažytis, tęsiasi iki begalybės. Tas, kuris po jį klaidžioja, yra jo belaisvis, nors gali nekliudomas eiti į visas keturias puses. Turbūt vienintelė išeitis – nubusti, tačiau sapnuotojas to nesuvokia; egzistuoja tik vienas, šitas pasaulis.

Langai be stiklų ir užuolaidų. Namuose turėtų kas nors gyventi, tai jauti, tačiau nematyti jokių įrodymų. Lįsti į namus per daug baugu. Visas aikštes puošia kolonos, silpnai žėrinčios, bazes ir kapitelius sudaro tankiai susipynę šešėliai; įspūdis toks, lyg akmuo pleventų. Kur ne kur ant žemės driekiasi miglos raizginiai, panašūs į augalus.

Nė vieno namo, kuris būtų didesnis nei trijų aukštų, visi jie kaip dėžės.

Mieste esama bažnyčių, tačiau jos neiškyla virš kitų pastatų ir todėl atrodo tarytum žaislinės, mat nieku gyvu neapsieina be bokštų. Malksnos ant stogų iš pažiūros nelygios, suskeldėjusios ir grublėtos kaip vėžlio šarvai. Yra ir „žalumos“, nes želdynai ne žali, o pilki it plastilinas, kaip ir visa kita. Švelniõs žolẽs struktūra apsimestinė. Nors tiek, kad pasireiškia toks fenomenas: kuo arčiau prieini, tuo grubesni darosi jos stiebeliai, netenka aiškumo, susilieja, lyg optikos dėsniai būtų išversti į priešingą pusę.

Miestas, be abejo, statytas iš akmens, tačiau sienos abejotinos konsistencijos, atrodo skystos, kai jas lieti. Veikiau manau, kad paliestos jos atrodytų skystos, manau, per jas būtų galima pereiti, jei pamėgintum. Bet aš nenoriu liesti tų mūrų, man tai tikriausiai būtų kančia, ėsdinimo nuodai.

Nors negali to stebėti, viskas nuolatos kinta ir yra. Susidėsto iš naujo, nors rezultatas mažai kuo skiriasi. Kartais išdygsta laiptai, į niekur. Jie paprasčiausiai baigiasi, viršutinė pakopa stogų aukštyje, kaip tramplinas. Laikui bėgant, reikia tik akimirką nežiūrėti, jie vėl išnyksta. Per mirusiųjų miestą teka upelis, jo vanduo primena pilką košę, tėkmė labai klampi, beveik nepastebima. Taip pat mačiau daugybę prašmatnių tiltų, iš akmens, su mediniais stogeliais, gražių ir visai beprasmių.

Kai vos nubudęs Johanseris visa tai rašė, jį jau apėmė jausmas, kad fantazuoja, gražina, aprašinėja tai, ko negalima išreikšti žodžiais. Sapnas tolo nuo jo, ir staiga Johanseris nebežinojo, ar ten tikrai buvo šešėliai, požeminės dainos ar bet kokie kiti akustiniai fenomenai, nebežinojo, ar padirbtame danguje buvo šviesos taškeliai ar netgi debesys.

23

Kitą rytą Konradas pribloškė savo giminaičius, pareiškęs, jog negalįs ilgiau kęsti čionykščio neveiklumo ir nusprendęs ieškoti Benedikto sostinėje. Nors jį ten rasti ir neįtikėtina, bet nesą visiškai neįmanoma. Be to, būdamas mieste, jis galėsiąs sutvarkyti kai kuriuos darbo reikalus, kurių susikaupę per paskutines savaites. Konradas nesakė, kada ketinąs grįžti. Tačiau kad vėl atvažiuos, ir greitai, apie tai bylojo viskas, ką jis kalbėjo.

Margai išvykimas pasirodė pernelyg skubotas, lyg Konradas bėgtų, ji tai aiškino policijos apklausa, kuri tikriausiai sutrikdė sūnėną. Net tada, kai vėlai vakare parėjo namo, Konradas dar atrodė labai išblyškęs ir susinervinęs, bet visą laiką juokėsi, konvulsiškai, kaip žmogus, pašaipa ir sarkazmu dangstantis tai, kas guli jam ant širdies. Jau gulėdama lovoje, Marga, per priemenę ir dvejas duris, dar girdėjo jį juokiantis, ir jai pasidarė nejauku, nes tasai juokas – matyt, todėl, kad Konradas pasigėrė, – buvo graudus ir svetimas, kimus, kaip slepiamas bepročio raudojimas. Marga negalėjo teigti, kad Konrado išvykimas geltų jai širdį. Per daug permainų įvyko pastaruoju metu, ir Marga, nors vis dar buvo prielanki savo sūnėnui, pritarė jo išvykimui, ir ne tik dėl Benedikto.

Rudolfas, kuris iš pradžių be išraiškos žiūrėjo į naują įvykių raidą, atsisveikinant tapo labai nuoširdus, apglėbė Konradą ir maldaujamai sukuždėjo jam į ausį, kad rastų Benediktą ir jam pasakytų, jog čia jo namai, dabar ir visada.

– Ieškosiu. Tai mano dovana gimtadienio proga. Juk šiandien tavo gimtadienis?

Teta sujaudinta linktelėjo, apsipylė ašaromis. Ir iš kur jis tai žino? Ji nenorėjo švęsti gimtadienio, net neužsiminė apie tai. Kūkčiodama Marga apkabino jo kaklą, paleido tik tada, kai taksi vairuotojas ėmė nekantriai barbenti į automobilio stogą. Odšunis padėtas į bagažinę. Maistas į kelionę. Linkėjimai Katrinai. Mojuojama.

Abu, Rudolfas ir Marga, *Johanserį* tą dieną matė paskutinį kartą.

IV KNYGA

PO KILIMU

(Fragmentai)

Nusikaltimo ir nusikaltėlio atskleidimas sudaro didesnę atpildo dalį negu jų bausmė. Tai, ką žinai, kaip tik dėl šito žinojimo perkeliama iš baisybių srities į statistikos, tai monumentas, atkreipiantis dėmesį į tragizmą ir jau vien dėl šios nuorodos patiriantis satisfakciją. Visa kita: teismas, nuosprendis, nusikaltėlio pašalinimas iš visuomenės, – yra tik ritualinės paikystės.

Konradas E. Johanseris. Konotacinė dalelytė
apie romantinį požiūrį į nusikaltimą *(1988)*

1

Nesu svarstyklės, nei joks kitas matuoklis, ir pas nieką aš nevedu.

Neturiu dalgio, nei vienračio, nei jokio kito įrankio arba transporto.

Negeriu kraujo prie aukos kapo. Nedarau nieko, tik esu greta.

Esu plakančio pulso šešėlis. Nėra minties, kuriai nebūčiau buvęs kulisais. Labiausiai laiką neigiančiame šnaresy dar esu baldakimas virš medaus žodžių.

2

Benas sakytų, žiūrėk, žmogau, žiūrėk, kiek spalvų reklamoj, lendskeipe* daug raudonos, ir kinas šalia, ir antpirščiais žaidžia, nedidelės, lengvai perkandamos gaujos, visur kekšės, aišku, yra ir tokių, kurių vardas Ana, arba taip atrodančių, ir iki pat ryto gali valgyti viską, ko užsimanai. Stoties džankiai**, sakytų Benas, mažų mažiausiai tokie pat žiežuliai kaip pelkžmogis, bet nuo jų visada maudavai kaip geras, atkišdavai markę sąžinei nuraminti. Toks jau tu: įbrukai markių, paspaudei eskeipą***, baigt programą! Klausyk, sakytų Benas, gatvės muzikantai, žiūrėk, gatvės dailininkai ir portretistai, ir ugnies rijikai, o naujausias žinias gali sužinoti iš infoskryno****. Kiek daug parduotuvių, jos prikimštos prekių, vitrinos kasdien keičiasi, puošiamos iš naujo, ir negali atsižiūrėti lig soties. Visur stovi automatai laikui užmušti, visur aplinkui dovanų krautuvėlės, pilnos beprotiškų dalykų, kokius tik gali sukurti perkrautos smegenys, juk tai jėga, ir daug arčiau teisybės nei tavo knygos, nes nieko daugiau nenorima. Pripažink pagaliau, tu užsispyręs ožy, praeitis – žuvęs reikalas; čia atsiskleidžia visa pramogų industrijos išradingumo gama, net snaudylos savotiškai įdomūs, galėtum spirti jiems į snukį arba duoti pinigų, žiūrint, kokia nuotaika, jie irgi turi prasmės. Čia rojus, sakytų Benas, pilnas žai-

* *Landscape* – peizažas *(angl.)*.

** *Junky* – narkomanas *(angl.)*.

*** *Escape* – kompiuterio klavišas, kurį nuspaudus baigiamas darbas su programa. (*Vert. past.*)

**** *Infoscreen* – švieslentė, kurioje pateikiama informacija *(angl.)*.

dimų ir žabangų laikui, didžiausia pasiūla, visos glostomo žvėryno ir saiberspeiso* formos, kavinės ir užkandinės, kuriose geriama iki nukritimo, viena prie kitos, ir kultūra, klastingai sako Benas, marios kultūros, teatrai, koncertų salės, bibliotekos ir švietimo namai, pastatai, kuriuose žudomas laikas, rafinuotesniam skoniui, subtiliai išsišakojusiam melui, ir netgi tavo archyvui yra čia vietos, gali rengti Pegasų rodeo, o jei ieškosi vienminčių patvirtinimui, savo klikos poreikio išvietei, tai jie visi čia skelbiasi, suskirstyti rubrikomis, kviečia į sąmokslininkų susitikimus, pageltę slaptų ratelių spekuliantai.

O kaip žmonės vaikšto, sako Benas, argi nematai? Jie nardo. Neria į rykus ir dalykus, žūva juose ir gauna iš jų pelną, klojasi nakčiai patalą tarp trofėjų – prikimštų valandų. Ir net jeigu tu viso to nekęstum, kuo puikiausiai pritiktum, neapykantos užtenka visą gyvenimą, savotiškai patrauklu tą pulti, reikia kovoti, *žaisti*. Ir, sako Benas, jei visa tai vadinsi melu, tai kur tada tai, kas tikra? O jeigu kas nors ir tikra, kam gi tai rūpi? Taip kalba Benas ir, aiškiai mėgaudamasis, atsistoja išdidžia poza, neperkalbamas kaip radijas. Konradas nežino, kaip atsikirsti, nėra kuo atsikirsti, nebent tikslu, Dievu, o kartu sunaikinimu. Ar ir čia žaidimas? Šūdas, o ne žaidimas, rėkia Benas ir rodo į kaukolių kalnus aplinkui, kiekvienas titulinis puslapis – iškrypėliškų žaidimų ir idėjų Golgota. Bet kokia viso to prasmė? Vardan ko prakaitavo šventieji, didvyriai ir pusdieviai? Benas gūžteli pečiais. Jam vis tiek. Abejotina, jog Dievui, kad prisimintų, reikalinga tokia mutacija. Abu pėdina palei vietas, kur žmonės renkasi praleisti laiko, palei parduodamų linksmybių prekystalius. Anksčiau, pareiškia Benas, ilgalaikis enterteinmentas** buvo pasipūtėliškai atlyginamas „amžinybe“; šiandien amžinybės tapo patogios ir lengvai apžvelgiamos, tai sąžininga, ir ne daugiau. Vienas malonumas, Konradai! Tavo mėgavimasis menu visada buvo tik malonumas. Gali ieškoti kuo skambiausių sinonimų, mes dėkingi tam, kas suteikia mums

* *Cyberspace* – kibernetinė erdvė *(angl.)*.

** *Entertainment* – pramoga *(angl.)*.

malonumo, o kai atsargos išsenka, dainelė sudainuota, šalin, šalin visa tai! Ir kodėl gi ne? Esama kultūrinio malonumo, religinio malonumo, nacionalinio malonumo, malonumo, kurį teikia „Lego“ kaladėlės ir kurį teikia filosofija. Ir žudymo malonumo, tokio irgi esama.

Benas nepakenčia jokių prieštaravimų, įsitikinęs savo silpnumu kaip negyvėlis.

O meilė? Apie tai tu nieko neišmanai.

O tu išmanai? – klausia Benas, ir Konradas ima jį už rankos, veda iš Kurfiursto gatvės, prie namo, kuriame buvo išnuomojęs butą Somnambelei, kitados, prieš dešimt tūkstančių metų. Ant lentelės prie durų skambučio jau seniai užrašyta kita pavardė. Jie įeina į pastatą, lipa rūsin, leidžiasi į požemį, griūvantį ir apipelijusį, traukia tuščiais koridoriais, pro katilinės įrengimus, įžengia į rezervuarinę, kuri lankoma tik kartą per metus. Klaikiai dvokia, tačiau vėsu, stebėtinai šalta čia, po žeme, rezervuaro metalas kaip ledas. O už jo, tolimiausiame kampe, tarp pilkų vamzdžių, jie pamato, atremtą į sieną, seną, susivėlusį kilimą, Konradas puola ant žemės ir meldžiasi, priverčia Benediktą tylėti.

3

Birželio 3 d.

Mieli Gimdytojai,

sorry, jei rūpinatės, ko tikrai nereikia, man sekasi gerai, galiu pats savimi pasirūpinti. Uždarbiavau automobilių stovėjimo aikštelėje ir kine, gauni ne kažin kiek, bet man užtenka. Dairytis atmerktomis akimis yra freakshow, kieta makalynė kiaurą parą, dabar aš žinau, ko vertos atmerktos akys; ką reiškia gyventi. Kur begyventum, didingas laikas. Kai kuriuose rajonuose kambariūkščiai įkandami, landynės, bet koks skirtumas. Kaip sekasi Konradui? Ar vis dar trainiojasi pas Jus? Miestas yra trenktas. Beprotybė, verpetas. Klumpi, paslydęs ant ledo, ir staiga pagauna noras lėkti. Šitas lėkimas, kai turi spėti žengti žingsnį, kol žemė neišslydo tau iš po kojų, kaip greitas šokis, nereikia žiūrėti žemyn. Čia ir yra problema: manau, Jūs nesuprantate, apie ką kalbu, arba suprantate visai ne taip.*

Jaučiuosi naujai užgimęs, reanimuotas, lyg metų metus būčiau troškęs kape. Paskutinėmis dienomis apie daug ką galvojau, todėl ir rašau, man gaila, žiauriai gaila, kad išlėkiau taip, be niekur nieko, gal net reikėtų sakyti, buvau išlakdintas, nes, sunku paaiškinti, buvo kažkas, kas vertė mane ištrūkti, jau seniai, ir vieną dieną, staiga, neplanuotai, tai mane griūte užgriuvo. Kaip Jūs susirūpinę ir kad Jūs nebuvote ir vis dar nesate blogi tėvai, tą aš žinau. Bet čia Jūsų problema, ne mano, aš negaliu taip bac bac ir grįžti dėl sveiko Jūsų pasaulio, iš pradžių turiu suvokti, kas aš esu ir ko ieškau, kokia viso to prasmė. Kada nors mes tikrai pasimatysime, gal aš greitai čia visko atsikąsiu, kas žino. Kad nusiramintumėte: aš žiūriu

* Keistenybių šou *(angl.)*.

savęs, nevartoju narkotikų ir daug laiko būnu gryname ore, čia kartais tokiu padvelkia, pasitaiko retai, bet kai jau pasitaiko, tai lekiu iš paskos ir prisikemšu, kiek telpa.

Linkėjimai Konradui. Jei nori, gali persikraustyti į mano sodo namelį, aš nieko prieš. Iki kada nors –

B.

P.S.: Pasakykite kaimynams, kad aš Australijoje arba JAV, pasikeitimas mokiniais ar kas nors panašaus.

Savo kolegoms sostinėje Kercas faksu pasiuntė pranešimą, kad dėl dingusio Benedikto Henleino jie visų pirma patikrintų saugomas automobilių stovėjimo aikšteles, nes dingęs asmuo, remiantis jo paties parodymais, minėtose vietose užmezgęs tarnybinius santykius. Padaryti ką nors daugiau Kercui atrodė neįmanoma.

Į naują, raštišką direkcijos paklausimą, kodėl mokinys Henleinas jau tris savaites nelankąs mokyklos, Marga neatsakė. Ji vis dar tikėjosi, kad pražuvėlis greitai sugrįš, tada būtų galima sugalvoti kokį nors pasiteisinimą, kuris atneštų mažiausiai žalos.

4

(Du fragmentai)

4/1

Johanseris apsistojo netoli Silezijos vartų, kur jau gyveno devyniolikos metų, mažulyčiame pensione, kuris anaiptol nebuvo labai pigus ir kurio pagrindinis argumentas buvo į Šprė upę išeinantys langai, pro kuriuos naktį galėjai iššokti į pakriūtę, į delyrą.

Ramus gyventojas ištisą dieną, jis dažnai sėdėdavo gatvėje, ant margai apipurkšto suolo, su nedidele juoda knygele, į kurią rašė skaičius, vardus ir eiles. Rašydamas tyliai niūniavo ir tuo pat metu buvo dar daugelyje kitų vietų, visur inkognito. Vėlyvą popietę vartydavo „Zitty“ arba „Tip“ – iliustruotus miesto žurnalus, kuriuose nurodoma, kuo pasižymi laikas ir kas jame vyksta. Tada Johanseris kildavo ir traukdavo išmėginti pasiūlos, eidavo į kiną, kas jam, priešingai nei tikėjosi, kartais visai patikdavo, sėdėdavo mados besivaikančiose kavinėse ir stebėdavo žmones, ypač merginas, ypač dailias, klausydavosi jų pokalbių, stebėdavosi jų gyvumu, net ir tada, jei jos šnekučiuodavosi beveik apie nieką. Johanseris suvokė, kad svarbiau sugebėti sąmojingai plepėti apie nieką, nei reikalauti kokio nors turinio. Kad klausydamasis keltų kuo mažesnį įtarimą, Johanseris netgi išmėgino kai kuriuos videožaidimų automatus. Iš pirmo bandymo, visai neprastai, jis numušė trisdešimt septynis erdvėlaivius.

Remdamasis renginių kalendoriumi, Johanseris kas vakarą sudarydavo programą, kuri turėtų patikti Benui, rodydavo pusbroliui miestą, kuriame patsai buvo svetimas. Stebėdavosi, kad pusbrolis dažnai sustodavo, kur nematydavai nieko daugiau, tik pas-

kutinį mėšlą, pakerėtas kaip tik atmatų ir liūdesio vaizdų. Pasekęs Beno žvilgsnį, Johanseris atsimindavo, kad ir jis kitados panašiai galvojo, kai dar dirbo automobilių stovėjimo aikštelėje ir žydrame kine, o paskui eidavo gerti į užkandines, kur butelis alaus kainavo vos pusę parduotuvės kainos, kur broliaudavosi pažemintieji, kad apiplėštų vienas kitą; ten apsistojo grožybė, kylanti iš artumo tiesai.

4/2

Benas, regis, mėgo smukles be jokių pagražinimų, vienspalvius urvus, apšviestus žalia arba oranžine šviesa; be sugrūstų plieninių stalų ir baro, kurio pasiūlą sudarė tik būtiniausi dalykai, jose nebuvo nieko, kas rodytų čia esant užeigą. Tokių užkandinių pavadinimai dažnai skambėdavo spartietiškai: „Vienuolynas“, „Komendantūra“, „Požemio klubas“ (kurio aplinka, požeminis vamzdžiais apraizgytų koridorių tinklas, dėl suprantamų priežasčių ne itin džiugino Johanserį, bet todėl dar labiau patiko Benui).

Kai Johanseris pradėjo rūkyti, vaikinas, lyg norėdamas taip pat padaryti nuolaidą, staiga išsižadėjo savo priešiškumo alkoholiui; jiedu draugiškai sėdėdavo sykiu, laimingi nuo malonių nuodų sąjungos, gėrė bruderšaftą, o visa tai, kas buvo tarp jųdviejų, paleido dūmais.

Kiekviena cigaretė – sudegantis tiltas į pasaulį.

Gana greitai Benediktas pats ėmėsi vadovauti. Kartais laikraštyje pasirodydavo pavadinimai vienos ar kitos iš tų sunkiojo metalo grupių, kurių plakatai kabėjo jo kambaryje, o vėliau sodo namelyje. „Iventas“*, kaip sakydavo Benas, tučtuojau būdavo paskelbiamas privalomąja programa. Konradui tai atrodė visai neblogai, jis džiaugėsi savo pusbrolio susižavėjimu ir taip pat stengėsi žavėtis. Ten susirinkdavo daugybė ilgaplaukių tipų, jie linksėdavo galvomis pagal taktą, tarsi norėdami pasakyti, hei, jis *okay*, taktas.

* *Event* – įvykis *(angl.)*.

Jis galėtų mėgti ir repą, dženglą arba hiphopą. Reikia galvoti, kad viskas reliatyvu. Nepadės, pareiškė Benas, viskas *cross over**, kaip mes.

Nuolatiniai sunkiojo metalo koncertų lankytojai šnairavo į Johanserį kiek iš aukšto. Jo „autfitas"** jiems atrodė netinkamas. Johanseris tą puikiai matė, tačiau jokiu būdu nenorėjo skirtis su savo švarku. Benas jam patarė dažniau išsitraukti juodąją knygą ir ką nors joje keverzoti, tada jį palaikysią sunkiojo metalo apžvalgininku iš radijo ir viskas būsią *okay*. Benediktas jam apskritai labai daug ką aiškindavo, stengėsi, sudarinėdavo sąrašus, ką reikėtų laikyti gerais dalykais, o ką su panieka atidėti į šalį. Jei tik mokėjai žiūrėti, tokie sąrašai kabėjo visur, todėl mokytis buvo nesunku.

– Tai ką man skaityti?

– Skaityti daugiau nebereikia.

* Persikelti *(angl.)*.

** *Outfit* – apranga *(angl.)*.

5

(Ilgėlesnis fragmentas)

Vakarais gatves šešėliai nugula.
Šviesa į namus pasitraukia.
Pragaras. Angelai išprotėję.
Švelnios hiperbolės. Juodasis humoras.
Šuns, vedžiojančio aklą kaimyną, vardas yra Vergilijus.

Naktimis Benediktas purškia grafiti, margus perspėjančius ženklus. Blogos žinios rašomos ant sienų, nes popierius už jas daugiau nei dvigubai patvaresnis. Virš pragarų šilta gyventi. Dvokiančios apačios žiotys.

Vieniems tai pragaras, o kitiems – ilgiausias pasaulio prekystalis. Arba taip. Kai ateina diena, anksti, maždaug pusę penkių ryto, plonyčiais pirštais, žaliais ir mėlynais, mano šešėlis nepaprastai ilgas, tada aš truputį jo nukrapštau ir susikemšu sau į ausis, turiu paaugti dešimt centimetrų, paversti šešėlį kūnu. Benas parinko man kompaktinių diskų ir komiksų, „mirtiną kursą". Mirtinas kursas, skamba fataliai, tačiau mes suprantame vienas kitą, pusėtina chebra, kaip sako Benas, jis irgi neturi jokios vilties, nebent mane.

Gatvės – tai apkasai. Apgalvotai išasfaltuotos, siekiant geriau užmaskuoti. Ankstų metą visi stiklai pasidaro akli arba blausūs, lyg būtų pamirkyti piene, kartėliui sušvelninti. Langai skiria vidų nuo to, kas tikra. Kaip širmos. Atitveria ir saugo mus nuo vaizdų.

Pašokęs lovoje anksčiau laiko. Už kampo lekia kvadriga, akmeniniai arkliai krūpčioja nuo Viktorijos botago, lekia už posūkio,

ryte, pusę dešimtos. Už jų pulkas numeruotų žmonių, kas tai galėtų būti? Oficialiai skelbiama, kad visuotinis maratonas.

Per pusryčius valgomajame veikia televizorius. Jauni Komodo varanai puola negyvą elnią. Jų žandikauliai dar nepakankamai stiprūs, ir jie nepajėgia perplėšti kailio ant gyvulio pilvo, tad alksta, laukia, kol į pagalbą ateis seniai. Tik vienas randa stipenoje silpnas vietas, akis, jas išėda ir kiša snukį į tuščias akiduobes. Šlykštu, prie stalo. Benas sako, kad spleterfaktorius* dabar apima daugelį sričių, anksčiau to nebūtų rodę jokiame filme apie gyvūnus. Esama avangardistų, jie įgrūda kamerą į pūliuojančius pilvus ir vėl juos užsiuva – tada visai tamsu, o kai ima skverbtis šviesa, kartu pasirodo ir maitvanagių snapai – kapojantys maitvanagių snapai stambiu planu – kokia perspektyva!

Pensiono šeimininkė pagauna vietinį siųstuvą. *Newsflash***. Kam šitas žodis? Dzeusas, vienos iš savo meilužių priprašytas, pasirodė savo tikruoju pavidalu, kaip žaibas, dėl ko vargšelė sudegė. Neįtikėtinas mitas. Juk dievų tėvas galėjo įspėti apie teisybę, apsaugoti tariamą mylimąją nuo šito vaizdo. Ta *story****, sako Benediktas, priklauso kokiam nors sadistui rašeivai, norėjusiam įkalti į galvą savo smalsiai žmonai, kad jo nešnipinėtų. Galimas daiktas, atsako Konradas. Pagal vėlesnį mitą, atsiradusį tikriausiai dėl panašių sumetimų, tą mylimąją iš Hado ištraukė Dionisas, jos sūnus, ir nuo tada ji gyveno Olimpe, pasivadinusi kitu vardu. Benediktas juokiasi, pasisemia vilties.

Sąmonės upeliūkštis išsenka, ieško ateities po žeme.

* *Splatterfactor* – sensacijų faktorius *(angl.)*.

** Trumpa naujienų apžvalga *(angl.)*.

*** Istorija *(angl.)*.

6

Čia antroji zona. Mes esame milžiniškoje aikštėje, į kurią žvaigždiškai įteka aštuonios plačios gatvės. Įteka tiesiogine prasme, nes viskas čia subtiliai atrodo skysta, net lygios mūrinės namų sienos ir pastatai. Iš pradžių miestas atrodė viduramžiškai ankštas, paskui renesansiškai didelis, o dabar jis primena taip ir neįvykdytus fašistų projektus, įspūdis toks, lyg statiniai vis labiau skėstųsi, platėtų, nors jų aukštis lieka toks pat.

Per aikštę traukia beveidės šmėklos, iš kažkur į kažkur; jos beveidės tuo požiūriu, kad jų, be abejo, egzistuojantis veidas nieko neprimena, jo negali ar nenori įsidėmėti. Taip praeini pro manekenus vitrinose. Tie veidai neišraiškingi ir be raukšlių, bedvasiai, panašūs į blankias projekcijas.

Tylos, kuri viešpatauja aplinkui, niekaip nepertrauksi, gali rėkti visa gerkle, ausies nepasiekia joks garsas. Ir vis dėlto esama neapibrėžtos prigimties triukšmų. Prie jų priklauso keista grindinio vibracija, labai silpna, lyg būtum virš fabriko, kuriame veikia galingos mašinos. O iš labai toli atsklinda daina be žodžių, dūzgimas, alsavimas. Tai galėtų būti raudos arba įniršio dainos, niekada nesibaigiančios harmonijos, iš visur, kintančiu stiprumu. Jeigu eini link jų, jos tampa kažkokios grėsmingos, nutyla, vėl skamba kitose vietose. Ir kiek beeitum, iš vienos aikštės į kitą, visą laiką tavęs neapleidžia jausmas, kad toji grėsmė nukreipta į tave. Baimė, kurią pirmiau jautei koridoriuose, užleido vietą kažkam kitam, ir kuo ilgiau esi mieste, tuo labiau abejoji ta pažanga, kuria džiaugeisi, ištrūkęs iš labirinto. Vietoj baimės apima pasimetimas ir

nykuma. Nieko, kas tavęs lauktų, nieko, kas tavimi rūpintųsi, jokios programos, jokio plano, jokio teismo. Gali laisvai judėti ir nenori, be to, tai neturi prasmės, nes viskas beveik vienoda, o šmėklos gatvėje, panašios į žmones, laikosi atstu. Neįmanoma prie jų priartėti. Ne todėl, kad jos nesutiktų arba staiga išnyktų, kaip kad atrodė anksčiau, ne, jos tik nueina, praeina, erdvės dimensijos joms nepaaiškinamai leidžia praeiti pro tave, net jeigu leki tiesiai prie jų. Pabudus kvaila klausinėti, kodėl nepažiūrėjai pro kokį nors langą arba neįėjai į kokį nors namą; namuose tikriausiai slypi kas nors įdomaus, kas ateityje tau galėtų pagelbėti. Tačiau dėl kažkokios priežasties net nekyla tokia mintis. Pabudus vartoti tokius žodžius kaip „įdomu" arba „pagelbėti", atrodo nepaprastai juokinga, netinkama, nes mieste nėra tokių postūmių kaip „domėjimasis", nemąstai tokiomis sąvokomis kaip „ateitis" arba „pagalba", visa tai – tušti žodžiai, atgarsiai, atavizmai. Vaizdingiau būtų tvirtinti, kad svirduliuoji, be noro ir be dvasios, tačiau tai neatitiktų tikrovės. Mąstai labai aiškiai, tik, kaip čia pasakius, kitais parametrais, vertini, pavyzdžiui, siaubingą įtarimą, kad, praleidęs kurį laiką mieste, ko gero, užsimanysi atgal į labirinto koridorius, nes ten traukei dėmesį, nesvarbu, kieno, ir turėjai kažką daryti, veikti, bėgti.

Rašydamas tai į juodai įrištą knygą, Johanseris žiūrėjo pro langą, pasiruošęs leistis prablaškomas gatvės šurmulio ir pakankamai disciplinuotas, kad prisiverstų nebežiopsoti į lauką.

„Mano vokiečių kalbos mokytojas sakė, kad romantizmas baigėsi Osvencime."

Johanseris užrašė šį sakinį Vilhelmo Heinricho Vakenroderio braižu, dėl ko žodžiai įgavo liūdną rezignacinį skambesį, kuris prieštaravo pats sau. Johanseris atvertė kitą puslapį. Juodosios knygos jau buvo prirašyti trys ketvirčiai.

– Vasarą prasideda sunkiosios šviesos sezonas. Tada įsisapnuoji giliau į žemę.

Žiežulis svyrinėja po verandą, abiem rankomis rodo į pelkę, trumpai šūkčioja, įvairiais garso aukščiais, riksmai, kurie darosi vis isteriškesni, kol jam staiga užlūžta balsas.

Virš pelkės kabo sunkūs debesys, tvinkčiojantys violetu, El Greko spalvos, sujungtos į palapines. Trumpa liūtis. Saulės lopinėliai tarp juodos plaukuotos drėgmės. Žiežulis šoka, vaidina šokantį, sirtakio ir baleto figūrų mišinys, juokinga.

– Joks žmogus negali išmatuoti, ką iš tikro reiškia tyla. Tyla, kai jau nebėra nieko, kas tau kalbėtų, nieko, kas kaip nors pasireikštų ir vien todėl, kad kažkaip pasireiškia, įstengtų tave paguosti. Kai aplinkui tvyro tiktai tyla, kiekvienas kvėptelėjimas atrodo kvėpuotas. Raišioti į ryšelius sekundes, rašinėti ant jų „minutė“ arba „valanda“, daugiau nepavyks, jos iškrinta iš laiko, pasprunka į nebūtį.

Benas tampo pusbrolį už rankovės, nori eiti, neverta klausytis to tipo. Griežtas Johanserio mostas priverčia jį nenorom nusileisti. Žiežulis nusivilko savo megztą liemenę, lietus prilipdo marškinius jam prie kūno, duobutė krūtinėje virsta krateriu.

– Jūsų baimė, kaip matau, atslūgo, ar ne?

Johanseris patvirtina, tačiau slapta tuo abejoja.

– Niekada nesuklumpi per pačią kaltę, suklumpi tik ją išpirkdamas. Jei galėtumėte skaityti, kas parašyta jums ant kaktos, tai tą žinotumėt.

Žiežulis nuima galvą Johanseriui nuo pečių ir sviedžia ją tolyn. Benas nubėga, pakelia galvą iš pelkės, kur ji gali nuskęsti, ir nušluosto savo striukės rankove. Johanseris šypsosi nepriderama šypsena, išsyk pamokytas.

– Kai kurie dangsto savo baimės konvulsijas drebančiu juoku, slepia virpulį, pilvo sopėjimą, apsimestinai mėšlungiškai juokdamiesi, traukia komizmą iš niekur, kad tik neimtų prakaituoti ir ašaroti. Tokius vadinu „krizais“. Jie smagiai ploja kiekvienam mėšlui ir nuolatos palaiko aplinkiniams gerą ūpą. Jų priešingybės yra „žliumbos“. Amžinai liūdni ir tylūs. Jų dažniausiai vengia, tačiau gerbia, nes švelnus jų liūdesys atrodo protingai.

Johanserio galva, Benedikto sutaisyta, kreta. Traška sąnariai. Lietus silpsta.

– Kažką kalbėjote apie sunkiąją šviesą. Ką jūs turėjote galvoje?

– Sunkioji šviesa – ji sklinda lėtai. Trys, keturi kilometrai per valandą, jei norite palyginimo. Naktį šiek tiek greičiau. Ji panaši į besilydantį vabalą, ištiesia membraną, atkiša į priekį degančius čiuptuvus, paskui kuriuos ritasi švytinti masė. Su ja ateina sapnai. Tada žvilgsnis skverbiasi per grindis ir sienas, sprogdina skliautus; niekas daugiau neužstoja akiračio. Sunkioji šviesa – tai karūnavimo mantijos šleifas, tyra tampa viskas, ką ji paliečia. Sunkiąją šviesą sudaro šiltų spalvų tonai, šafrano, ochros, bordo, negrynos alyvinės. Joje nieko blizgančio, ji skleidžia šviesą, kuri nei spigina, nei akina, nei degina, kviečia panirti į ją, ją gerti, prigerti...

– Bet, – prieštarauja Johanseris, – nesuprantu, jeigu šita šviesa, jeigu ji atneša sapnus, kaip jūs, kaip tik jūs, galite taip švelniai apie ją kalbėti?

Žiežulis žiaumoja klausimą kaip požiūrį, į kurį nebuvo atkreipęs dėmesio.

– Aš nemiegojau jau daug dešimtmečių. Aš visą laiką sapnuoju.

7

Daugelį vakarų Marga ir Rudolfas praleisdavo sode, valgydavo pačių užaugintas salotas, prie jų kartais grilyje išsikepdavo šnicelį iš gražios liesos mėsos, o pro virtuvės langus vėjas atnešdavo serenadą iš šlagerių ir operečių. Toji vasaros sutemų ramybė, su kuria varžytis galėjo tik kepimo skardos teikiamas jaukumas žiemos popietę, ištisus dešimtmečius buvo nuostabiausias dalykas, tauriausioji kiekvienos dienos valanda, priimama su dėkingumu, o kai po valgio, ilsėdamiesi, jie žvelgdavo į tolį pro atvirą terasos langą (visada nutikdavo kas nors įdomaus), didesnės idilės nė negalėjo būti, ir jiedu, kaip telepatiškai susitarę, linktelėdavo vienas kitam.

Dabar, praėjus keturioms savaitėms nuo sūnaus dingimo, jie vėl sėdėjo sode, kepė grilyje mėsą ir stebėjo dienos vaizdus, tačiau jų žvilgsniai buvo pastėrę ir abejingi, jiedu nesirūpino vienas kitu, o pasaulis buvo vien paini vizija, transliuojama elektros prietaiso. Namą gaubė kapų tyla, kurią tik retsykiais pertraukdavo trumpas ginčas. „Latmano elektros prekėse" Rudolfas užsisakė šiokios tokios aparatūros savo studijos įrangai. Sąskaita sudarė 1600 markių; ar nebūtų buvę geriau išleisti šiuos pinigus privačiam detektyvui, pasidomėjo Marga, kam viso to reikia?

– Juk čia taip tylu, – teatsakė Rudis.

Terasoje ant stalo gulėjo antras Benedikto laiškas, kuriame, abiem taip pasirodė, buvo kažkas keista ir kuris, nors parašytas jiems nuraminti, turėjo priešingą poveikį. Tačiau Marga pasičiupo mintį apie pasikeitimą mokiniais; kaimynams turėtų įspūdin-

gai skambėti, sūnus metus praleisiąs Australijoje. O jeigu jis grįžtų, būtų galima pasakyti, jog jis nepakėlęs tenykščio klimato.

Jeigu jis grįžtų.

– Man kartais atrodo, vaikiukas niekada nebegrįš namo. Kažin, ar Konradas iš tikrųjų jo ieško?

Skubėdamas išvykti, sūnėnas nepaliko nei telefono numerio, nei adreso ir nuo to laiko taip pat nedavė jokios žinios.

Rudis, kuris daug valandų per dieną vėl praleisdavo krapštinėdamasis su transkomunikacine įranga, žvilgtelėjo į viršų, pakėlė galvą, be galo lėtai. Jo plaukai, prieš kelias savaites tik žilstelėję, dabar buvo baltut baltutėliai. Rudis vos girdimai judino lūpas. Tuščios, į save patį įsmeigtos akys:

– Jis jo ieško. Jei kas ir gali rasti Beną, tai Konradas.

Televizoriuje sėdėjo šviesiaplaukė porcelianinė lėlė, skelbė naktinį filmą.

8

(Variacija)

Ana vėl atsigręžė į jį, staigiu judesiu. Johanseris kažkodėl laukė jos akyse ašarų ir buvo nustebintas tik bjauraus vyptelėjimo. Jo neįmanoma apibūdinti, jame vienodai atsispindėjo klasta ir neviltis, taigi apibūdinti jį vis dėlto galima, neįmanoma tik nusakyti jo masto. Atrodė visiškai nenuspėjama, ar kitą akimirką prasidės nervų priepuolis, ar tik prasiverš įtūžis dėl ko nors visai banalaus, kas jam išsprūdo; Johanseris netgi neatmetė galimybės, kad Ana pavargusi mostelės ranka. Jam net nekilo minties, jog jis čia kuo nors dėtas.

Ana parodė į kieman vedantį koridorių:

– Gal norėtum vieną kartą pasitarnauti?

Tai sakydama, ji abiem rankomis įsirėmė į stalo kraštą. Jos ploni pirštai baigėsi nevykusiais nagais, raudonais kaip avietės, su mėlynu atspalviu. Atrodė pigiai, nederėjo prie suknelės ir neatitiko jos būdo, tiksliau tariant, įvaizdžio, kurį apie jos būdą buvo susidaręs Johanseris. Laukdama atsakymo, Ana pakreipė galvą, plaukų sruogos nuvilnijo jai per skruostus, o barbenantys pirštų galiukai priminė bangų žaismą. Šviesos atspindžiai ant nagų lako, nekantrus glissando.

– Mielai, – atsakė Johanseris ir žiūrėjo, kaip atsileido jos veidas, kaip ji papūtė lūpas, kaip ūmiai atsistūmė nuo stalo ir atmetė plaukus atgal. Tokių Anos judesių jis nebuvo matęs, turbūt pozos, gerai išmoktos ir vis dėlto neįtikinančios. Motorika slapto arsenalo, kuris visada ištraukiamas tada, kai reikia užmaskuoti kažką nauja, neįprasta. Anos gyvenime, matyt, įvyko permaina, be abejonės.

Johanseris, nujausdamas pažeminimą, su daug kuo susitaikė, kad galėtų daugiau sužinoti; profilaktiškai pasiryžęs aukotis, pastūmė alaus

stiklą į stalo vidurį ir kaip pavyzdį prisiminė giliavandenės pinties šaltakraujiškumą, troško, jis nusiteikė itin pompastiškai, priimti pažeminimą nusižeminęs, kaip ir dera mylinčiajam.

— Ką daryti?

— Kieme stovi nauja siunta, o Vinharto, po paraliais, nėra. Ar padėsi man įgabenti statines?

Johanseris linktelėjo ir išsekė paskui Aną į kiemą. Ten, medinio sandėliuko šešėlyje, stovėjo penkios metalinės 100 litrų statinės iš Doitelsdorfo Krongoldo alaus daryklos, Johanseris turėjo jas apversti ir nuridenti į virtuvę, o iš ten krovininiu keltuvu nuleisti į rūsį ir prijungti prie tekinimo įvadų. Pažeminimas atrodė saikingas ir pakenčiamas; tai nebuvo pernelyg sunkus darbas, antra vertus, jis sugaišo keturiasdešimt penkias minutes.

Pati Ana nepridėjo rankos, tam buvo — nauja suknelė, nevykę nagai — suprantamų priežasčių. Apskritai, pažeminimas mažo sulig kiekviena minute, tikriausiai tik chimera, tikriausiai Ana paprasčiausiai labai džiaugėsi, kad galės toliau prekiauti ir nereikės terliotis. Alaus atsargas iš tiesų reikėjo skubiai papildyti, o arkliažmogio nebuvo nei girdėti, nei regėti.

Ana tik du kartus trumpai dirstelėjo, netarė nė žodžio ir, pamačiusi, kad viskas einasi kaip sviestu patepta, tučtuojau apsigręžė, net nesiteikė bent iš mandagumo šyptelėti į rekrūtus paimtam svečiui. Klientai jos tikrai per smarkiai nevargino, kas iš bėdos būtų galėję pateisinti jos elgesį. Galbūt — Johanseris karštligiškai ieškojo palankaus paaiškinimo — ji bijojo, kad bet kurią akimirką gali grįžti Vinhartas ir neteisingai įvertinti šią situaciją? Bet šyptelėti, trumpai, dėkingai šyptelėti...

Kai Ana trečiąkart žvilgtelėjo į virtuvę, Johanseris žengė prie jos, čiupo ją už rankos ir prisitraukė artyn. Jis uždarė duris ir klausiamai įsistebeilijo į Aną, ji atsakė jam tokiu pat klausiamu žvilgsniu, tačiau netrukus, kaip ir tikėtasi, jos išgąstį ėmė keisti šypsena. Tos šypsenos negalėjai pavadinti nei dėkinga, nei nežymia, ji veikiau buvo plati, provokuojanti ir karinga. Maži kumšteliai įsirėmė į šlaunis. Ana giliai kvėpavo. Johanseris priėjo arčiau, laukė antausio, stovėjo prieš ją vos už kelių centimetrų, jo drabužiai lietė jos drabužius, tada Ana užmerkė akis, ir jis ją pabučiavo, ant klubų vis dar jautė jos į kumščius sugniaužtas rankas,

jautė kaip vienas po kito atsileidžia pirštai, jautė, kaip pasiduoda lūpos, kaip atslenka jos liežuvis, tarsi jauna gyvatė. Ana nusivedė jį per virtuvę į galinę kamaraitę, atsisėdo ant medinio stalo, atsilošė visu kūnu ir pasikėlė suknelę. Palenkė Johanserio galvą žemyn, kone brutaliai, ir išžergė kojas. Jos kelnaitės buvo raudonos, dvelkė kvepalais, Johanseris atsargiai sukando kraštelį, atsmaukė šilkinę juostelę į šoną taip, kad galėtų liežuviu glamonėti jos klitorį, raustis plaukeliuose, įsiskverbti į ją.

Anos lytinės lūpos plonos kaip ir burnos. Akytkūniai beveik nepabrinksta, tačiau jų spalva keičiasi iš migdolinės rudos į švelnią purpurinę.

Barokiniai Anos bateliai sunkiai svėrė jam pečius, Johanseriui patiko, kai kulniukai spaudžia raktikaulį, jis glostė Anai kelius ir meldė dar tvirčiau priglausti jį prie savęs, dar smarkiau suleisti nagus jam į sprandą, norėčiau kabėti ant tų nevykusių, raudonų kaip avietės nagų, ant pliušinio kryžiaus! Ana tyliai dejavo, sukiojosi vis greitėjančiu ritmu, įkišo ranką į iškirptę, stimuliavo sau krūtis, o Johanseris tuo tarpu kairiąja ranka atsisegė kelnių užtrauktuką. Jis atstojo nuo jos geldelės, bučiavo kelius, laižė blauzdas, švelniai kandžiojo kulnus. Ana čiupo jį, pareikalavo keltis, Johanseris įsirėmė keliu į stalą, prispaudė jos batus sau prie ausų ir siekė jos kelnaičių, norėjo užsimauti jas ant galvos, jam tiktų raudona kaukė, akys liktų neuždengtos ir netrukdomos galėtų žiūrėti, jis pakišo rankas jai po užpakaliu, parodė, kad slinktųsi prie jo, paimsiąs ją stačias, stalas, manė Johanseris, neišlaikysiąs abiejų kūnų svorio, tai tik silpnas presuoto kartono stalas, sudedamas – kelnaitės, ką tik nukeliavusios žemiau kelių, staiga buvo užtrauktos atgal.

Ana griežtai sušnypštė: „Ššš!“, liuoktelėjo nuo stalo, išplėtusi akis, mostelėjo Johanseriui, kad tylėtų. Dabar ir jis išgirdo salėje aidint galingą Kentauro balsą. Solidariai, jei galima taip pasakyti, jo erekcija sumažėjo, tarsi savaime įslydo į kelnes. Ana parodė į statinę virtuvės lifte, Johanseris nudūmė prie jos. Pro virtuvės duris įžengė Vinhartas. Su pilku išeiginiu kostiumu, stambus, kaklas dar platesnis už galvą. Susirūpinęs pažvelgė į Johanserį, šis smarkiai prakaitavo, statinė buvo labai sunki. Viena ranka Vinhartas žaidė laikrodžio grandinėle, dešiniojo bato kulnas klapsėjo į akmenines grindis.

– Aha! – subliuvo Vinhartas.

Išsigandęs it sugautas vagis, Johanseris sustingo pasilenkęs ir sušnabždėjo:

– Laba diena.

Iš gilumos, ryšėdama purviną prijuostę, su skustuku rankoje, Ana vingur vingur atvinguriavo prie šeimininko, atsirėmė jam į petį, atsainiai, sukryžiavusi kojas.

– Jis būtinai norėjo pasitarnauti! – pusiau pasakė, pusiau nusijuokė ji. – Dabar galima jį paleisti.

– Nuostabu! – sududeno Vinhartas. – Gal jis greit pradės pas mus dirbti? Pagalbiniu? Ką manai? Kiek nupiepęs, a ne? Bet, manding, labai uolus!

Johanseris nepratarė nė pusės žodžio, nudelbė akis, vyptelėjo sutrikęs ir sukryžiavo rankas už nugaros.

Vinhartas padaužė per savo raumeningą krūtinę:

– Bet už tai aš jums dabar skalnas! Ana, atnešk jam, ko jis nori, smuklės sąskaita!

Johanseris nurijo, įstengė tik kostelėti, paskui sušvarkštė, jog jam, deja, reikią eiti, bet jam buvę malonu pagelbėti, neverta dėkoti. Kentauras nusiviepė, pažvelgė į lankytoją kaip į paslaugų kvailį. Staiga Ana niekšiškai sukrizeno, nuostabiai įtikinamai, Kentauras negalėjo susilaikyti ir drebėjo iš pašaipaus juoko. Johanseris pasinaudojo momentu, praėjo pro juodu, sunkiai tvardydamasis, kol atsidūrė lauke, vienas su tonas sveriančia laime.

9

(Estremadūra)

– Nežinau, kur buvai, bet tau tai, regis, išėjo į naudą. Atrodai jaunesnis...

– Tikrai?

– Garbės žodis. O nuo kada tu pradėjai rūkyti?

Konradas iš tiesų jautėsi jaunas, bent jau konstatavo tam tikrą fizinę permainą. Skrandis dabar nereagavo net į stipriausią dirginimą, nei į cigaretes, nei į alkoholį, nei į Beno beprotiškai mėgstamą *fast food**.

Jis spontaniškai pasiryžo aplankyti Katriną, pamatyti ją, kaip kad nujautė, paskutinį kartą, prieš išsiskiriant labai ilgam laikui, o dabar spontaniškai melavo, porino buvęs užsienyje, Provanse, ir išsamiai pasakojo įspūdžius, kurie, nors gyvi ir kupini smulkmenų, galėjo būti ir iš daugelio kitų vietų.

Užėjus Konradui, Katrina pasijuto ne itin smagiai. Konrado kambarį buvo užėmęs jos naujasis meilužis dailininkas, talentas iš Heseno, vos pradėjęs trečią dešimtį, mažas ir raumeningas, išsiblaškiusiu genijaus žvilgsniu ir trumpais peroksidiniais plaukais. Tylėdamas jis stovėjo tarpduryje, skerdiko prijuostė virš kaubojiškų batų, vos sugebėjo pasisveikinti ir mimika demonstravo savo pasibjaurėjimą, kai Konradas pažvelgė jam per petį. Kambaryje stovėjo trys molbertai, daugiau ten nieko nebuvo.

– Kur dėjai mano knygas?

– Visos sukrautos rūsyje. Nebijok, jos gerai supakuotos. Tu gi man nepriekaištausi?

* Greitas maistas *(angl.)*.

Katrina už rankovės nusitempė sutuoktinį į virtuvę, kur jam pasiūlė kavos. Čia buvo tikra kiaulidė. Purvini pakraščiai. Riebalų dėmės. Prie mikrobanginės krosnelės krūva aliumininių indų nuo gatavų patiekalų. Šiukšlių kibiras perpildytas, o skutimosi peiliukas ant palangės – su baltų miltelių pėdsakais.

– Kas čia per keistabūdis tylenis?

– Ar ne vis tiek?

– Ko jis taip priešiškai į mane spoksojo? Ką tu jam apie mane pasakojai?

– Visiškai nieko. Garbės žodis. Robertas yra iš tų, kurie nenori būti švelnūs, iš baimės, kad jų nepalaikytų švelniais. Visi jo daiktai niūrūs, labai nekrofiliški.

– Aha. O jis gerai tapo?

– Dulkinasi dar geriau.

– Kodėl tu man šitai pasakoji?

– Maniau, kad čia tai, ką tu iš tikrųjų norėjai sužinoti.

Konradas svarstė, ką čia pasakius, ką nors testamentiška, pavyzdžiui, kad knygos daugiau neturinčios reikšmės, kad Katrina ramiai galinti jas parduoti, tik prašyčiau ne pusvelčiui. Ir būtų galėjęs duoti jai adresus, tų antikvariatų, kurie sumokėtų šiek tiek daugiau už kitus, bet kol ši mintis ėmė suktis ant liežuvio galo, Konradui tapo visai vis tiek, kas atsitiks knygoms, ar jos iškeliaus į šiukšlyną, ar, apmokėtos pagal svorį, virs makulatūra.

Katrina spragtelėjo dviem pirštais:

– Tai kaip tau sekasi? Ką veiki? Kokie planai?

– Nežinau.

– Ar tuos dalykus tu iš tiesų suklastojai?

– Ar tada būčiau tau įdomesnis?

Pokalbis jiems abiem gadino nervus, abu jį mielai būtų baigę. Jie skandino kavoje laiką, stūmė jį ir tempė. Bute buvo labai karšta ir tvanku; Katrina nuleido žaliuzes, palikdama tik plyšį, patalpoje įsiviešpatavo keista tamsa, pažįstama Konradui iš sapnų.

Kažkuriuo momentu į virtuvę įžengė jaunasis dailininkas, paklausė, ar viskas gerai. Konradas atsistojo ir prisistatė:

– Aš Katrinos vyras. Jūsų ateljė anksčiau buvo mano kambarys.

– Ak taip?

Gūžtelėjęs pečiais, dailininkas nusisuko.

– Robertai?

– Klausau.

– Ar galiu pamatyti jūsų paveikslus?

– Klauskite mano paveikslų.

Paveikslai nei prieštaravo, nei skatino ilgiau į juos žiūrėti. Didžiulės juodos ir pilkos dėmės, storai užtepti dažai, struktūra sudaryta mentele, tarp jų baltos linijos. Konradas nesiėmė vertinti, geras tai darbas, ar silpnas. Benui jis pasirodė sušiktas.

– Na? Patinka?

– Maniau, jums nerūpi, ką pasakysiu.

– O, ne. Aš klausiu kiekvieno snaudaliaus, kokia jo nuomonė. Esu baisus tuščiagarbis.

– Ar šitas turi kokį nors pavadinimą?

– Hmhmm. Jis vadinasi „Mirtis kaip šaligatvio kraštas ir epitafija sau“.

– Nuostabu. Jūs toli eisite. Pilka gera, iš tikrųjų.

– Nekenčiu komplimentų. Nuo jų aptingsti.

– Puiku. Ir toliau taip.

– Ar jūs nors kiek svarbus? Norėjau pasakyti, ar žiauriai kvaila, jei jus įžeidžiu?

– Ne, ne. Aš iškritau iš žaidimo. Labų dienų Tanatui, kai kitą kartą jį pamatysite.

– Kam?

– Paprasčiausiai pasakykite, kad jus siuntė Johanseris. Tada jis žinos, ką daryti. Nors ir taip žino.

– Čia žiauriai kvaila? Ar kaip?

– Spręskite pats.

Kraujo troškimas ir troškimas pašiepti bandė persverti vienas kitą šimtąja gramo dalimi. Katrina paklausė, ar jis norįs išprovokuoti sceną. Vietoj atsakymo Konradas paklojo prieš ją dešimt banknotų po tūkstantį markių, pusę su savimi turėtų pinigų, mostelėjęs parodė, kad nuo šiol pinigai jos.

– Už ką čia?

– Dovana atsisveikinant.

– Sakyk, ko čia maivaisi?

– Ar negali paprasčiausiai padėkoti?

Šiaip ar taip, Katrina bent jau nevaidino, kad rūpinasi juo, tik norėjo, kad jos niekur nepainiotų.

– Ačiū. – Ji nuėjo į gyvenamąjį kambarį ir paslėpė pinigus spintoje.

– Ei, kileri*!

– Ko?

– Kam tu duodi tai šliundrai tiek pinigų? Juk jai gerai einasi.

– Mano reikalas.

– Norėjai pavaidinti! Ją sugėdinti! Pripažink! Man sykį atkišai keturis šimtus, o jai bruki per prievartą!

– Keturis šimtus ir televizorių.

– Ir televizorių.

Katrina stebėjo savo vyrą, kuris stovėjo prie lango ir kalbėjosi pats su savimi. Jeigu nebūtų žinojusi, koks jis nepavojingas, nepavojingas iki bailumo, jai būtų pasidarę nejauku. Katrina norėjo jį padrąsinti, kad jis nueitų pas Cumratą derėtis dėl kompensacijos dydžio, bet nežinojo, nuo ko pradėti. Viskas dvelkė savanaudiškumu ir gobšumu.

Dailininkas, reikšmingai pridėjęs ranką sau prie smilkinio, perėjo per patalpą, pritūpė prie Katrinos ir palaižė jai kaklą. Katriną tai, regis, pralinksmino.

– Ar jis nori, kad aš susiprasčiau trukdąs?

– Jis toks. Nauja karta. Kietuoliai.

– Bet tai neatsargu. Aš, pavyzdžiui, galėčiau pajusti pavydą arba, hm, pažeminimą, griebti pistoletą ir judu nušauti.

Robertas pakėlė akis:

– Tai nušaukite!

– Ar jums tai atrodytų įdomu?

– Aišku! Pasakykite, kai susiruošite. Pastatysiu molbertą šalia savo kaukolės. Paskutinis paveikslas: „Raudona kompozicija“. Nie-

* *Killer* – žudikas *(angl.)*.

kai. „Raudona improvizacija". Jau žinau: „Raudonas atsitiktinumas". Kaip skamba?

Dailininkas pakėlė Katrinos palaidinukę beveik iki pat krūtų. Katrina net nemėgino jo sutramdyti. Ji visada labai bijojo pasirodyti miesčione.

Johanseris patraukė į koridorių, uždarė gyvenamojo kambario duris. Pabrėžtinai lėtai išėjo į laiptinę, o iš ten į gatvę. Kitoje gatvės pusėje stovėjo Atanas, per daug užsiėmęs, kad pastebėtų Johanserį.

– Už ką jį žudyti? Kaip jam ir į galvą atėjo? Gal jis mano, kad žudau kiekvieną, kas apykvailiai šneka ir dulkina mano ekszmoną? Turėčiau daug darbo.

– Kaipgi, – pareiškė Benas, – tai *cool*. Antra vertus, lygiai taip pat sėkmingai galėjai jį ir nudėti. Irgi būtų *cool*.

– Tu iš tikrųjų amoralus tipas.

– Ir tai sako teisuolis.

Viską reikia turėti galvoje. Meilę ir žmogžudystę. Kad visi gali gyventi ramiai ir sočiai.

Esama nuodėmės, kurios neišpirksi, tai prikaišioti žmogui jo pasitenkinimą, norėti pataisyti pasaulį, nors jam viskas okay.

Žinai tu, tavo Vakenroderis, aš jį perskaičiau, kai kas buvo tikrai aštru, ir aš pamaniau, kodėl tas vaikinas – turiu galvoje tave – taip negyvena, tas dalykas apie toleranciją, juk žinai...

O įsijauskite pagaliau į kitų sielas ir pamatykite, kad gavote dvasios dovanas iš tos pačios rankos, kaip ir jūsų nepripažinti broliai! Supraskite pagaliau, kad kiekviena būtybė gali sukurti tik tokius darinius, kokius leidžia Dangaus jai suteiktos jėgos, ir kad kiekvieną privalo atitikti jo kūriniai. O jei nevaliojate įsigyventi į visas nepažįstamas esybes ir, permanę jų sielas, suvokti jų darbus, tai bent pamėginkite nuosekliai samprotauti ir tokiu būdu tiesiogiai prieiti prie tokios išvados...

Jei sėjanti Dangaus ranka būtų sudaiginusi tavo sielos daigą Afrikos dykumų smėlynuose, tai blizgančią juodą odą, mėsingą apskritą veidą ir

trumpus garbanotus plaukus tu girtum visam pasauliui kaip svarbiausius neprilygstamo grožio bruožus, o pirmas baltasis žmogus sukeltų tau juoką arba neapykantą. O jei tavo siela būtų užgimusi keliais šimtais mylių toliau į Rytus, Indijos žemėje, – mažuose keistaformiuose, daugiarankiuose stabuose jaustumei slaptingąją dvasią, kuri, nepasiekiama mūsų jutimams, plazda juose, ir, išvydęs Medičių Veneros statulą, nežinotumei, ką apie ją manyti. O jeigu Tasai, kurio galioje buvai ir esi, būtų panūdęs pasėti tave tarp pietinėse salose gyvenančių genčių, tai kiekviename laukiniame būgno dundesy ir grubiuose, šaižiuose melodijos garsuose įžvelgtumei gilią prasmę, kurios dabar nesupranti nė pusės žodžio.

Grožis: keistas ir nuostabus žodis! Iš pradžių sugalvokite naujų žodžių kiekvienam meno keliamam jausmui, kiekvienam meno kūriniui! Kiekviename žaidžia vis kita spalva, ir kiekvienam sukurti vis kiti nervai žmogaus kūne.

Bet jūs proto išmonėmis sukurpiate iš šio žodžio griežtą sistemą ir norite priversti visus, kad jie jaustų pagal jūsų potvarkius ir taisykles, – bet patys nejaučiate.

Kas tiki sistemą, išgujo meilę iš savo širdies! Jausmo netolerancija dar pakenčiamesnė už proto netoleranciją; – tikėjimas prietarais geriau nei tikėjimas sistema...

Ar galite priversti melancholiką mėgautis linksmomis dainelėmis ir žvaliu šokiu? Arba sangviniką, kad jis su džiaugsmu atvertų širdį tragingoms baisybėms?

O palikite kiekvienai mirtingai būtybei ir kiekvienai tautai po saule jų tikėjimą ir jų palaimą! Ir džiaukitės, jei džiaugiasi kiti, – net ir tada, kai nesugebate drauge su jais mėgautis dalykais, kurie jiems patys mieliausi ir vertingiausi.

Benas pasikinkė Konradą, užšoko ant jo, įbruko žąslus tarp žandikaulių, spustelėjo pentinais, perliejo botagu ir vėl išvarė tyrinėti pasaulio.

10

Liepos 12 d.

Miela Marga, mielas Rudolfai,

mieli tėveliai, norėčiau aš parašyti, arba – deja, vokiečių kalboje nėra jokio žodžio, reiškiančio tetą ir dėdę kartu, gaila, ar ne? Tiek jau to, o Jūs, žinoma, stebitės, kad iš manęs jokių žinių, bet kad nėra ką sakyti, nieko nauja – tai visų pirma. Aš stengiuosi, dairausi išpūtęs akis, ieškau įtartiniausiose vietose su Beno nuotrauka, kurią visiems rodau, ir kai kurie sako: „Bet juk tai panašu į Jus!" – ir aš labai stengiuosi, bet kol kas bergždžiai. Miestas didelis, dar teikia nemažai vilčių. Pas Jus su pasimėgavimu praleidau nuostabų laiką ir norėčiau vėl atvažiuoti, jei tik įmanoma, su Benediktu, kuriam, kaip jaučiu, sekasi gerai, nors ir negaliu pasakyti, kuo pagrįstas tas jausmas; Jums tai, be abejo, pasirodys menka paguoda, tušti žodžiai, nors čia kai kas daugiau, tikrai. Aš aiškiai jaučiu, neklauskite kodėl, kad jis nori namo ir tik ieško stilingo kelio atgal, kad galėtų išsaugoti savo veidą. Jis grįš. Vėliausiai tada, kai vasara kryps rudeniop, Benediktas išdygs ant Jūsų namų slenksčio, tikėdamasis, kad Jūs jam atleisite, kad būsite supratingi ir jį apkabinsite.

Trumpai apie save – turiu šiokių tokių reikalų, kai ką aiškinuosi, bet čia jau kita kalba, o dabar vėl leidžiuosi ieškoti, tad mano diena kupina nuotykių, lankausi vietose, kuriose niekada anksčiau nesu buvęs.

Nuoširdžiausi linkėjimai, iki greito susitikimo, Jūsų –

K.

Margai laiškas pasirodė keistas: skubotas ir beveidis. Kai kurios formuluotės netilpo jai galvoje, pavyzdžiui, – iš kur, dėl Dievo meilės, Konradas turi Beno nuotrauką, kurią galėtų visiems rodyti, – ne todėl, kad duoti Konradui nuotrauką būtų buvusi kvaila mintis, bet ji, Konradui išvykstant, per skubą šitai pamiršo. Ir tai, kad ant voko nebuvo nurodytas siuntėjas, kuriam būtų galima pasiųsti atsakymą, pranešti, pavyzdžiui, kad per tą laiką atėjo antras Beno laiškas, ir apskritai – vaikinas jau seniai galėjo būti grįžęs namo, Konradas veltui ieškotų...

– Įtariu, kad jis per daug paėmė tai į širdį, – per vakarienę pareiškė Marga Rudolfui, – visa tai skamba taip... net nežinau...

Rudolfas, nelaukdamas, kol žmona ras tinkamą prieveiksmį, tylomis linktelėjo.

11

(Du fragmentai)

11/1

Ana, įsižeidusi, kad Konradas išvyko neatsisveikinęs, dar ilgai laužė dėl jo galvą. Jis buvo slėpiningiausias žmogus, kokį jai teko kada nors sutikti. Kaip dažnai Ana, kone prarasdama savitvardą, norėdavo pulti jam ant kaklo – žvelgiant atgal, jai tai atrodė keista ir lengvabūdiška. Jei vieną ar kitą kartą Konradas būtų šnekėjęs ar veikęs ryžtingiau, viskas būtų buvę kitaip. Galbūt. Anos vaizduotė nenešė nepagrįstų praeities galimybių.

Vinhartas ją pirmą sykį mušė, dar gerokai prieš vestuves. Tegu tai iš esmės buvo tik stumtelėjimas, tūžmingas drebulys, kliudęs jos kairįjį petį, ir dar įsakymas žiūrėti į jį...

Staiga Anai šmėstelėjo mintis sužinoti iš Šuberto kelyje gyvenančių Henleinų Konrado adresą ir važiuoti pas jį. Šmėstelėjo, ir tiek, truko tik vieną sekundę, išnyko akimoju, virto praeitimi, ja ir liko. Visą likusį laiką.

11/2

Kiekvienas žmogus privalėtų sukurti meilės istoriją, didelę, gražią, sąžiningą, net jei ir nejaukią, sukurti ją nelyginant savo namus. Namai. Jie, matyt, kažkur giliai viduje, toliau nei tolimiausia šalis už žemėlapio ribų. Kartais artėji prie jų kone be vargo, esi ten, giliai savyje, savo meilėje, ir nieko apie tai nežinai, supranti tik vėliau: buvai.

12
(Šeši fragmentai)

12/1

Benas mėgo sendaikčių turgus, šeštadienis tapo sendaikčių turgaus diena. Benas ypač domėjosi ginklais, dažnai prašydavo pusbrolio nupirkti jam tą ar aną – svaidomą peilį, stiletą, sportinį arbaletą. Tiek pavojingus ginklus, tiek žaislinius, pavyzdžiui, baisingą *pump-gun**, su kuria galėjai purkšti vandenį dvidešimties metrų nuotoliu. Patraukliausias dalykas, kurį jiems pasiūlė iš po skverno ir kurį jie iš karto įsigijo, buvo čekų karininko „Makarov" markės pistoletas su duslintuvu, priedo du pakeliai šovinių. Šiame sendaikčių turguje galėjai gauti netgi kalašnikovą, bet Konradui pasirodė, jog šito per daug, jis įtikino Benediktą, argumentuodamas, kad toks daikčiukas pernelyg krentąs į akis ir esąs pernelyg neparankus.

Konradas išleido krūvas pinigų, tenkindamas kiekvieną vaikino užgaidą. Jis stebėjosi, kiek daug galima turėti norų, kurie jam pačiam niekada nebūtų kilę. Pavyzdžiui, vienoje atvirukų parduotuvėje netoli geležinkelio stoties Benas prisipirko daugiau kaip šimtą atvirukų, ne todėl, kad juos kam nors išsiuntinėtų, o vien tam, kad turėtų, dėl sąmojingų užrašų arba filmų motyvų, arba grupių emblemų, arba karikatūrų. Daug kas buvo siūloma įsigyti tam, kad turėtum, daugybė žmonių jautė poreikį rinkti spalvotus šveicariškus laikrodžius, telefonų korteles arba figūrėles iš kiaušiniųsiurprizų, ką nors įdomaus ir intriguojančio... Kai Konradas

* Siurblinė patranka *(angl.)*.

suabejojo tokių aistrų solidumu, Benediktas, užrietęs nosį, paklausė, ar Konradas perskaitęs visus tuos brangius pirmuosius leidimus, kuriems kitados išleisdavęs tiek pinigų. Ne, turėjo pripažinti Konradas, skaitydavęs jis pigiai kainuojančias „Reclam" leidyklos knygas minkštais viršeliais, o brangiąsias turėjęs ir glostęs.

12/2

Konradas ir Benediktas ėjo. Jų buvimas kartu buvo nuolatinis ėjimas, kelionė be poilsio iš ten į ten, vienas į kitą ir vienas nuo kito. Skausmingas gilinimasis mintimis. Mokymasis, suartėjant ir neriantis iš odos.

Dingstis – zoologijos sodas ar teatras, koncertas, smuklė ar kasdieninis popiečio kinas – buvo ne taip svarbu. Dažniausiai Benediktas atidžiai klausydavosi, kai jo žudikas pasakodavo jam, nakčia prie upės, apie savo žygdarbius archyve, kai jam ir tik jam vienam atskleidė liūdnas Somnambelės dingimo aplinkybes. Ginčytis jie niekada nesiginčijo. Konradas, įtaręs bent menkiausią nuomonių skirtumą, tučtuojau atsitraukdavo, pasiruošęs nusileisti. Kažkada Benas jį įkalbėjo nusipirkti sportbačius – snykersus, – o prie jų odinę striukę, labai brangią, tokią, kokios vaikinas visada troško. Be to, Konradas sutiko duoti skelbimą, į kurį atsiliepęs informatikos studentas tris kartus per savaitę mokė jį naudotis kompiuteriu. Konradas seniai įsisavino ir perėmė vaikino mimiką ir gestus, panašiai buvo ir su žodynu. Kai koks žodis keldavo abejonių, Konradas klausdavo Benedikto nuomonės. Jei Benediktas sakydavo „okay", žodžiui būdavo pritarta. Kai juodu naktį sutikdavo išvaizdžią kekšę, o tai pasitaikydavo stebėtinai dažnai, Konradas pakratydavo kišenę; Benas to reikalaudavo, pareikšdavo, jog, Dievas mato, jis nedaug ko gavęs gyvenime, kai ką jam reikėtų kompensuoti.

Taip pat Benas mėgo trainiotis po lošimo namus Potsdamo gatvėje, pralošė krūvą pinigų, žaisdamas blekdžeką*, o paskui, neliūdėdamas dėl nuostolio, nudrožė atsinešti kepsnio. Garsiai čepsėdamas, jis lakstė iš vienos gatvės pusės į kitą, o pirmasis saulės spindulys nutvieskė antžeminio geležinkelio bėgius.

* *Black-jack* – dvidešimt viena *(angl.)*.; toks kortų žaidimas *(vert. past.)*.

– Hei, gal kada būsiu toks subrendęs kaip tu, bet dabar man tai atrodo klasiškai! Tikrai! Jei turi problemų dėl pinigų, perki loterijos bilietą, juk tai liuks, arba įremi kam nors, kas kaip tik traukia pinigus iš automato, kokį kietą aštrų daikčiuką į nugarą, paprasčiau nė nebūna.

Grieždamas dantimis, Konradas turėjo su tuo sutikti.

– Kai tu amžinai vaidindavai, dėl savo žinių, žinai, tada aš visados galvodavau, žmogau, kodėl gi jis gerai neįsitaiso, tada aš tavęs nekęsdavau, tikrai.

Konradas nesigynė; šią akimirką vaikinas buvo teisus, jokie žodžiai jo nebūtų privertę abejoti, jis buvo laisvas kaip pirmasis žvėris.

– Gali daryti viską, ką nori, viską, gal braukiame ten, kur renkasi žydrieji, nuplaksime senus maišus? Arba traukiam žiūrėti nebylių filmų po atviru dangum? Daryti kačiukams kuti kutuku su arbaletu? *Partytimes**! Kai tu taip linkęs į *golden showers***, reikėjo duoti porą skelbimų į „Greitai&skubiai“, ir jokių problemų, kodėl tu vis šikdavai dėl to į kelnes? *Do it, simply do it, man****! Atsipalaiduok, ir būsi laisvas. Nereikia visko turėti galvoje.

– Jei pamatysiu tavo vokiečių kalbos mokytoją, išspirsiu jį į užtarnautą poilsį, nesijaudink. Mes jam įkalsime, kad Osvencime niekas nesibaigė.

– Žiūrėk tu man!

– O poniai Finkei, – Konradas vograuja, girtas kaip dūmas, – mes įtikinamai paaiškinsime, kad neverta norėti niekur nesikišti.

– Jėga! Šiaip ar taip, niekada nemėgau tos kvailos karvės.

– Duosim pailsėti visiems, kas mums nepatinka. Sudarysiu sąrašą. Kaip bus su Kentauru?

– Manęs nejaudina.

– O Kercas? Kuriam tu buvai visai vis tiek? Man būtų malonu, jei tas minkštakūnis pastirtų.

– Prašau manimi nesidangstyti!

* Vakarėliai *(angl.)*.

** Aukso liūtis *(angl.)*.

*** Padaryk tai, tiesiog padaryk, žmogau! *(Angl.)*

12/3

Tanatas dainavo, o dainuodamas rodė į vieną ar kitą daubos vietą, vangiai, neištiesdamas rankos nei piršto.

Senai lyrai reikia užtraukti naujas stygas. Naujos šluotos gerai šluoja, o naujos esybės arti tobulybės, mes užtrauksime pasaulį, imsime jo sustojusį laikrodį ant rankų, kad jis nežinotų, ką daryti, kas juokais, o kas rimtai.

Tanatas atidarė lagaminėlį ir išsiėmė nedidelę knygelę, į kurią rašė skaičius, vardus ir eiles. Jo daina viešpatavo žemėje, o koja mušė taktą, kuriuo iš lagaminėlio sruvo sekundė po sekundės.

Pašarvotas vienišame momente, be laiko, be pakelės postų, skiriančių tai, kas pasiekta, nuo to, kas išgyventa.

Užimti poziciją, užleisti poziciją, laikyti poziciją. Pozicija. Bauginanti meistro buveinė.

Ginkluotas Johanseris labiau linkęs prisikimšti pilvą nei varginti smegenis. Kurti planus jam atrodo ekscentriška, jis mieliau rašo raudonus skaičius į juodąją knygą, rezga faktus ir įvykius, jų vietas ir eigas. Minčių raizgalynė, minčių labirintas, labirinto koridoriai. Jis amžinai nusileidžia koridoriuose, amžinai koridoriuose tyko kažkas, kaip pasakytų Benas, beždžioniškai šuniškai molochiškai milžiniškas hiperkažkas.

12/4

Benas jį ragino ir kurstė vis dėlto išmėginti laimę, išstūmė Konradą į sceną; jį pasitiko riksmai iš dviejų šimtų gerklių, Konradas neryžtingai lemeno į mikrofoną, deklamavo Ulando tekstą kaip savo, tekstą, kuris jį sužavėjo paauglystėje ir iš kurio jis per tą laiką nepamiršo nė žodžio.

Kaip ten aguonos plaukia,
Vakarių išsūpuotos!
Sapnų dievams jos plaukus
Gražiausiai vainikuotų;
Tai purpurinės ryškiai
Lyg vakaro žara,
Tai baltos ir išblyškę
Kaip mėnesio skara.

Girdėjau: kalba žmonės,
Kad tą, kuris užminga
Tarp žydinčių aguonų,
Juodi sapnai apninka;
Ir blaškos, miegant protui,
Vien kliedesys jame,
Ir mylimi atrodo
Jam tik tuščia schema.

Triukšmas stiprėjo, švilpimas ir dejonės, šnypštimas ir juokas. Konradas įsiuto.

– Ką sau galvojate? – suriko jis ir išsitraukė pistoletą, šunaujos nuotaika iš karto pasikeitė. Klausėsi atidžiai, netgi susikaupę, nedrįsdami nei kvėptelėti, nei krustelėti.

Ir aš kadais įpuoliau
Jaunystės ankstų rytą
Žiedų slaptingan guolin
Aguonoms slėny žydint,
Ir spėjau sau prieš veidą
Apsvaigdamas patirti:
Būties pasaulis skleidės,
Sapnai tikrove virto.

Nuo tol jaučiu, lyg viskas
Tik taip ir būt tegali:
Gyvai pasaulis tviska,
Sapnai nurodo kelią;
Šešėlių vingrūs monai
Kaip žvaigždės aiškūs man čia.
Poezijos aguona!
Tu mano sielos kančia!

Tada jam gyvai plojo, o burtų keliu išrinkti atstovai skyrė Johanseriui 17 balų už tekstą ir 20 už laikyseną, galiausiai tai reiš-

kė garbingą antrąją vietą, kaip apdovanojimas įteikiamas *Slam-Poetry-T-Shirt**; Johanserį pralenkė tik pilka kaip pelė – čia ir buvo visas pointas** – teisės studentė su erotiniu apsakymu „Išdulkink mane, išdulkink mane, prašau, prašau tavęs, išdulkink mane!“

12/5

Vieną vakarą jis sutiko du neūžaugas, kuriuos tarėsi jau kartą matęs, palaikė juos tais, kurie jam praeitais metais grasino peiliu, sulaužė šonkaulį ir atėmė pinigus. Johanseris striukės kišenėje užčiuopė pistoleto metalą ir laukė, kol tie du prieis prie jo. Tačiau, lyg nujausdami pavojų, jie aplenkė jį iš tolo, ir Johanseris nešovė jiems pavymui, nes ir Benas manė, kad tiem dviem reikėtų bent jau įvaryti šiek tiek baimės, priversti jausti pagarbą.

– O tu smurtininkas.

– Tu manęs niekada nepažinai...

12/6

Praryti arbaletu išbandymui nudėto žvirblio su visomis plunksnomis Konradas neįstengė. Nupjovė nagus ir galvą ir tik truputį paragavo kraujo, o visa kita nesismulkindamas išmetė kaip „atlikusius kaulus“.

* Nuožmių kritikų marškinėliai poetui *(angl.)*.

** *Point* – esmė *(angl.)*.

13

Patalpa Sofijos pilyje Valštate. Kambarių eilė, nėra nei kunigaikščio, nei liokajų. Aukštos sienos be paveikslų ir langų. Galėtų būti diena arba naktis.

Ana, išžergusi kojas, su baltais aukštakulniais bateliais, sukinėjasi ant kėdės. Jos rankos sukryžiuotos už atkaltės. Pavargę pirštai tabaluoja, sijonas atsmauktas.

Jei šiek tiek pasilenkęs eisi per patalpą, matysi jos kelnaičių lopinėlį. Baltą lopinėlį tarp kėdės virbų.

Anos pirštai maži ir ploni, o jos smakras kartais ima virpėti, gali pamanyti, jog ji tuoj apsipils ašaromis. Nūnai Ana pakelia galvą, išdidi ir užsisvajojusi. Ji niekada nėra tikra moteris, visada svyruoja tarp senės ir vaiko, burna ragauja galimybes, jas išspjauna, nuryja, du keliai, tas pats tikslas. Paskutinės dienos atliekos.

Esu tikras, kad turiu teisę keliais eiti link jos, prišliaužti prie pat kėdės pinučių, ji nieko nesakytų, neturėtų nieko prieš, jei bučiniais nuberčiau batelį ir keltį. Gal jai net nebūtų visai vis tiek.

Man visada atrodė svarbiau paliesti slapčiausias jos kūno vietas burna, o ne stimburiu, kai liežuvis, pusvalandį keliavęs koja aukštyn, pasiekia kelnaičių kraštelį. Arba nepasiekia. Dažniausiai jos kentėjimo galios baigdavosi keista riba, per plaštaką virš kelio.

Žodžiai, nusprūsdavę nuo mano liežuvio, kol šis keliaudavo, jie niekada nebūdavo sąžiningi, tūkstančiai žodžių regimai baltų kelnaičių skiautelei. Moralė — tai sargis, skirtas naudoti po to.

Man patinka, kai Anos lūpos virpa tarp susijaudinimo ir priekaištų, kai kaukši jos batelių galai, erzinančiai ar provokuojančiai? Klausimų klausimas — duoti ramybę ar paskubėti?

Mes abu, įsitikinę mūsų meilės beprasmiškumu, sustingstame atkaklumo fermatoje, ilgimės ir traukiamės vienas nuo kito, neįkyrėdami; kiekvienas žodis — tai kelias atgal.

14

Juodoji knyga. Kažkoks mirusiųjų miesto užkaboris. Namai, kurie tęsiasi iki begalybės, primena fabriko įrengimus. Į šaltą pilkumą įsimaišė bronzinis mirgėjimas. Tai tikriausiai sunkioji šviesa.

Žiežulis žiūri, persisvėręs per vieną iš neįstiklintų langų:

– Aš tas, kuo galėjote tapti jūs. Menkas pagiežingas žmogelis, kiūtantis kažkokiame užkampyje, toli nuo kalendorių, gaubiamas niūrių prisiminimų ir neišsipildžiusių svajų. Kažkur tarp netikros puikybės ir beprasmės kaltės. Pelkžmogis, žiežulis. Pasitaikė akimirkų, kai buvote Tanatas, buvote meistras ir tarnas drauge, kaip ir aš kitados. Atvaizdas veidrodyje. Bjaurus šešėlis. Mes nieko nepadarėme. Mes padarėme nieką. Net tada, kai pagaliau būtume turėję ką veikti, mes nieko nedarėme, nieko neišpirkome. Ir žinote: tai nesvarbu. Visiškai nesvarbu. Aš mačiau tokių dalykų, kokių nė sapne neregėjote. Kaip jums patinka miestas?

Johanseris neatsako. O kam? Žiežulis beldžia į atbrailą:

– Aš čia apsigyvenau. Įsikrausčiau į kažkokį namą, jie stovi tušti ir laukia tų, kurie pasiruošę trečiajai zonai.

– O kur prasideda trečioji zona?

– Ji čia, tarp mudviejų. Kiekvienas nešioja ją savyje. – Žiežulis parodo sau į kaktą. – Dabar muziejus atdaras. Užeikite vidun ir apžiūrėkite save. Ko jūs prigyvenote! Tai jūsų muziejus. Mes visi rinkome muses ir riksmus, kuriuos galėjome gauti.

– Muses? Riksmus? Kam to reikia?

– Mes, jei šnekėsime atvirai, nesiruošiame tenkinti didelių publikos lūkesčių. Musės ir riksmai. Kruopščiai apžiūrėjus, mums jie pasirodė svarbiausios jūsų būties sudėtinės dalys.

– O kaip laimės akimirkos?

– Jų esama, bet jos laikinos. Deja, jomis šiuo metu nedisponuojame.

– Ar su manimi baigta?

– O ar norėtumėte šito?

15

(Du laiškai)

Liepos 25 d.

Mieli Gimdytojai,

nieko nenujausdamas, lekiu kartą per miestą, ir staiga – nepatikėsite, ką mačiau! Konradą! Viskas truko labai trumpai, dar spėjau užlįsti už skelbimų stulpo, kitaip ir jis būtų mane pamatęs, ir būčiau turėjęs mauti. Paskui pasilinksminau, jį kiek pasekęs, kai jis taip lakstė, be jokio plano, atrodė prastai, kažkoks nesveikas ir nervingas, ganėtinai sublogęs. Zujo šen ir ten ir kalbino kažkokius žmones, kurie nežinojo, ką su juo daryti ir dažniausiai palikdavo jį kaip stovi. Kažkaip crazy, o paskui man kilo įtarimas, kad jis kažko ieško, kaip koks džankis, kuris kimba prie žmonių dėl narkotikų. Ar gali būti, kad jis ieško manęs? Kad Jūs atsiuntėte vargšelį čionai dėl manęs?*

Tokiu atveju norėčiau įkalti Jums į galvas, kad jį atkalbėtumėte, juk būtų nei šis, nei tas, noriu pasakyti, jei mes iš tiesų dar kartą susitiktume, aš iškart duočiau į kojas, kokia iš to nauda? Prašau jam nesakyti, kad jį mačiau, jis tikriausiai pasijustų kaip idiotas. Aš ką tik apsigyvenau kitame rajone, iš čia manęs niekas neištemps. Jei mes ir pasimatysime, tai savanoriškai, nežinau kada, man čia dar patinka, o Jūs turite suprasti, kad aš, kai grįšiu, būsiu suaugęs. Jei to nesuvoksite, nėra prasmės dar apie ką nors galvoti. Miestas mane keičia, nuo tada, kai esu čia, jaučiuosi dešimčia metų vyresnis, bet ne neigiama prasme, man sekasi puikiai. Šiaip ar taip, pasveikinkite nuo manęs Konradą, juk tikrai jaudina, kaip jis dėl manęs stengiasi, nors tikriausiai negali manęs pakęsti ir daro visa tai tik Jūsų labui. Šiandien gana –

B.

* Pamišęs *(angl.)*.

Liepos 26 d.

Miela Marga, mielas Rudolfai,

paieškos einasi, t.y. aš labai daug judu. Vakar jaučiausi taip, lyg jis būtų visai arti, apsidairiau, nieko, tik jausmas: jis daro pažangą. Benas daro pažangą. Pora žmonių, užklausti apie jį, tariasi jį matę, vieni čia, kiti ten, tretiems atrodo, kad jis dar kažkur kitur. Kartais regis, kad jis visur, tačiau nesugaunamas, visai taip, tarsi stebėtų kiekvieną mano žingsnį. Pamatysime. Nusipirkau daugybę akių. Ar ne viskas gerai, kaip išėjo? Mes abejojame. Kodėl *mes*? Mat atsisakiau savojo „aš". Būti „aš" yra diktatoriška. Nuo šiol mes turime jau ne vieną nuomonę, mūsų galvoje knibžda daugybė, ir kiekvienas į reikalą žiūri vis kitaip.

Oras puikus, kiekvieną dieną tuštinamės, neviduriuojame, esame visai sveiki.

Daugiau kitą kartą –

Konradas

16

(Keturi fragmentai)

16/1

Konradas savaičių savaites mąstė apie šį žingsnį, tvarką atstatantį žingsnį, kuriam, regis, atėjo laikas. Žingsnis, kurio neva moraliniam išpūstumui buvo savanaudiškų priežasčių. Johanseris ketino, reikalui esant, prieš VRI valią, įskųsti save, demaskuoti save kaip klastotoją ir tokiu būdu vėl paversti tikrove tai, kas lemiamą jo gyvenimo tarpsnį buvo tikrovė ir sudarė faktus. Jis norėjo – vėlei – pasidaryti tokiu, kokio ieškoma. Nuo to niekas neįgautų didesnės prasmės, tačiau viskas taptų mažiau groteskiška. Į viską būtų galima labiau įsigyventi.

Taigi Johanseris pasinaudojo šoniniu įėjimu bei raktu, kurio taip niekada ir neatidavė, ir liepos 31-ą dieną, truputį po 18-os valandos, įžengė į institutą.

Salėje ir ant laiptų, vedančių į antrąjį aukštą, Johanseris nesutiko nė gyvos dvasios. Institute Cumratas paprastai užtrukdavo pusvalandžiu ilgiau nei jo pavaldiniai. Bet kad jis sėdės savo kabinete, buvo tik spėjimas.

Kolonos, kryžminiai skliautai, sraigtiniai laiptai. Aukšti, pusapskritimiai langai. Pastatas panėšėjo į Valštato gimnaziją.

Svarbiausias skirtumas yra durys. Čia jos iš sunkaus raudonmedžio. Kai prisipažįsti esąs žlugęs ir pasiduodi, beprasmiška pridurti: logiška. Galas yra galas. Be logikos. Mano moralės konstruktas neatlaikė. Aš nesivadovausiu logika.

Cumrato kabinete, metus akį, vyrauja kėnių žalumas, nors nė vienas baldas ar daiktas neprilygsta šiam atspalviui. Įžengus į akis

krinta pilvota praustuvė ir langas su smėlinėmis plokštelėmis. Iš aliejinių portretų, vienodo formato, žvelgia nusipelnę žmonės: steigėjai, mecenatai, direktoriai. Tik tada su nuostaba išvysti ąžuolinį stalą, trijų metrų pločio, juodą odinį šefo krėslą, kurio užapvalinta atkaltė iškyla aukštai virš susigūžusios Cumrato figūros. Cumratas yra storokas besiskeryčiojantis žmogus santūriu smakru ir žilstelėjusiais plaukais, jis nuolatos nusiima nuo nosies skaitymui skirtus akinius, žaidžia su jais, sūpuoja ant dviejų pirštų, kol vėl užsideda sau ant nosies. Elegantišku gestu.

– Johanseri! Iš kur jūs atsiradote? Tokiu laiku?

– Antroji zona.

– Atleiskite?

– Dar kartą norėjau viską čia pamatyti.

16/2

– Niekas nesiruošia ginčyti jūsų nuopelnų. Jūs nepaprastai daug padarėte, kad mūsų institutas turėtų ateitį.

– Tikrai?

– Aš taip manyčiau, Johanseri, taip.

– Liaukitės! Kokie paistalai! Jūs žinote, tai klastotės. Jų pilni visi rūmai. Pats institutas tapo klastote. Ir visa tai MANO!

Cumratas suraukė kaktą. Jo balsas suskambo griežtai, abiejų rankų pirštai stipriai įsirėmė vieni į kitus. Iš tiesų, sumurmėjo jis, kurį laiką buvusi svarstyta padirbinėjimo galimybė, kai jie panaudoję minėtą datavimo aparatą, ką tik gautą iš laboratorijos. Iš tikrųjų jie, ypač jis, direktorius, kurio pareiga apmąstyti visokiausias utopijas, reagavę pernelyg smarkiai. Iš sumišimo jie patikliai pasikliovę technika ir ieškoję paaiškinimų. Cumratas skėstelėjo rankomis, gestas turėjo reikšti pusiau priesaiką, pusiau atsiprašymą.

– Kol mums vieną sykį kilo mintis pagaliau patikrinti aparatūros galimybes. Ir kas paaiškėjo? Kai kurie neabejotini Gėtės originalai buvo datuoti 1853 metais! O kiti netgi 1912! Galite įsivaizduoti, kaip mums palengvėjo!

Johanseris atsakė neigiamai.

Cumratas pratrūko juoku, kuris sunkiai derinosi su išoriniu geraširdiškumu.

– Aš visada žinojau, kad jūs, Johanseri, truputį linkęs save pervertinti, bet tai... Gal jūs sutrikęs? Buvo ko sutrikti, sutinku, gal aš kiek pasikarščiavau, kalbėdamas su jūsų žmona, taip, mes turėjome priežasčių susirūpinti, prašau nesuprasti to neteisingai.

– Aš galėčiau išeiti į viešumą.

– Galėtumėte. Be abejonės. O kurgi jūs eitumėte? Gerai apgalvokite. Jūsų pasirodymas būtų trumpas, nors kai kas jumis, ko gero, net patikėtų. O paskui? – Cumratas atsilošė fotelyje, šnekėjo moliuskiškai, kaip iš urvo. – Labai atidžiai išstudijuotų jūsų asmenį. Patikrintų jūsų patikimumą. Kils – galimas daiktas – ginčas. Ekspertizės. Kontraekspertizės. O jūs? Ką jūs veiktumėte visą tą laiką? Ar jūs apskritai tai ištvertumėte? O galop, jei jūs iš tiesų triumfuotumėte, kas, jūsų laimei, labai neįtikėtina, – kaipgi tas triumfas atrodytų? Triumfo žygis kalėjiman? Per daug juokinga.

Johanseris nieko neatsakė. Būtų galėjęs dumti akis, tikriausiai būtų galėjęs suvaidinti fanatiką ir įvaryti Cumratui baimės. Jam tai atrodė paika. Bylinėtis dėl klastočių, tam jis neturėjo laiko, jo laukė kitoje vietoje, svarbesni dalykai. Johanseris dirstelėjo į sieninį laikrodį virš praustuvės. Keista, kad niekas neliepė tos praustuvės išplėšti. Tikriausiai užčiaupė abu čiaupai.

Cumratas pastebėjo piktą blizgesį Johanserio akyse ir sunerimo. Dabar, apie pusę septynių, juodu buvo vieninteliai žmonės institute.

– Na, gerai. Mes iš savo pusės pasiruošę, nors, tiesą sakant, tam nebūtų jokio pagrindo, skolos požiūriu, pasiūlyti jums... sutikti... su mano siūlomu...

Skambėjo kaip smulkios monetos. Kaip „kompensacija padidintu atlyginimu“ arba „pinigai už tylėjimą“. Cumratas nutęsė balsius. Skambėjo dviprasmiškai: *sutikti... suma nuo siūlomų...* Benas, regis, taip pat suprato šitaip, tūkstančių, tūkstančių, sumurmėjo jis; tiesą gali tuskinti, atsakydamas sumurmėjo Konradas, ir abu sukrizeno, it būtų įkaušę. Monetos Charonui. Daugelis dar gyvi prispaudžia jomis sau liežuvį, pasaulis pilnas prispaustų liežuvių, papirktų liudininkų, gavusių išmokas ir kompensacijas.

– Cumratai, kad jūs save matytumėte, kad matytumėte, kaip jūs čia sėdite! Toks riebus, įžūlus ir bjaurus.

– Aš kasdien žiūriu į veidrodį. Dar kas nors?

– Gal ir su debesimis norite sudaryti sutartį? Ir su vėju?

– Net planetos turi sutartį. Neribotam laikui. Lig šiol nė viena nepasitraukė.

16/3

Johanseris pasilenkė prie ant grindų gulinčio žmogaus veido, įrėmė smilius ir didžiuosius pirštus į sustingusias iš siaubo akis, subedė juos gilyn, kol akių obuoliai neišlaikė spaudimo ir išsiliejo iš akiduobių, trinta košė iš želė ir kraujo, o akiduobėse susidarė maži ežeriukai iš raudonio su baltomis dėmėmis, raudona upė išplovė drebučius ant skruostų. Cumratas užspringo, kosėjo, nepajėgdamas šaukti arba išrėkti kokį nors garsą, pranokstantį pasipiktinusį krankimą. Johanseris užveržė kaklaraištį jam ant kaklo ir tvirtai vyniojo jį ant rašomojo stalo stalčiaus bumbulo, kol Cumratas neteko sąmonės. Tada smeigė peiliu, badė ir badė, suvarydamas peilį iki kriaunų Cumratui į krūtinę, septynis, aštuonis sykius, neskaičiuojant nevykusių dūrių, kai peilio smaigalys pataikydavo į šonkaulį ir šis lūždavo nuo galingo, abiem rankomis kirsto smūgio.

Žmogau, tau tikrai ne visi namie, purtydamas galvą, iš kabineto gilumos sukuždėjo Benediktas, kam to reikia? Juk nėra jokios prasmės. Geriau pažiūrėk, kaip atrodai, žiauriai necool, kaip drobė po peintingo akcijos, hei, gali daugiau nebadyti, tam jau viskas dzin...*

Johanseris sustojo ir nuėjo prie mažo veidrodėlio virš praustuvės, valandžiukę apžiūrinėjo save, išsišiepęs, tada užsipylė ant galvos vandens, nusiprausė veidą ir išsiplovė plaukus, ir susuko į ryšulį perdėm krauju aptaškytus drabužius.

16/4

Vienais apatiniais Johanseris leidosi laiptais, tai iškilmingai, tai šokdamas; trumpai šūkčiodamas, kad galėtų pasimėgauti nuostabia rūmų akustika, perėjo per skaityklą ir restauracijos skyrių ir

* *Painting* – tapyba *(angl.)*.

įžengė į archyvą, *salę su tinko puošyba. Kesoninės lubos, lygios, šaltos granito kolonos, rusvos, keturių metrų aukščio. Tarp kolonų – metalinės lentynos, dalijančios patalpą į tarpeklius. Už jų, emporoje, platus rašomasis pultas, arogantiškas kaip kafkiška raštinė. Dėžutės su kortelėmis supa gremėzdišką rašomąją mašinėlę.*

Aš mačiau grožį, taip pat ir siaubą.

Kuo ilgiau žiūrėjau, tuo gražesnis darėsi taip pat ir siaubas.

Kuo ilgiau žiūrėjau.

Naktį čia kartais atrodydavo labai nyku ir nuostabu. Visi tie pakylėtieji momentai, kai rankoje laikei ir perdarinėjai pasaulį. Atgarsiai. Aterkės ant falsifikačių. Slampinėja aplinkui, glaustosi. Ar matai kur nors kompiuterį? Benas paneigia. O juk Cumratas ketino viską pertvarkyti. Taip, čia buvo mano laurų sodas. Kaip jis tau?

Benediktas nieko neatsakė, tačiau iš to, kaip jis vaikščiojo iš vieno didžiulės patalpos krašto į kitą, buvo aišku, jog jis mielai avėtų batus kietais kulnais, kad žingsniai kaukšėtų ant akmeninių grindų. Trumpai dingo už sienas atstojančių lentynų, o jo balsas iš ten skambėjo labai silpnai ir dusliai.

– Ar naktį tu nebijodavai?

– Taip.

– O kiek visa tai, krūvon sudėjus, galėtų kainuoti?

Johanseris nesiėmė vertinti, užmiršo vaikino klausimą, tik ištiesė ranką, gaudydamas šviesos lyną, kuris horizontaliai driekėsi nuo vieno áukšto lango iki kito, žiūrėjo, kaip jame sukasi dulkės. Už jo – rašomasis stalas, valdymo pultas, iš jo sklido niūri trauka, stipri pagunda vėl įsitaisyti sukamojoje kėdėje, scenoje, įjungti lempas, galingas lempas, kurios vis dėlto nekenkia senam popieriui.

Somnambelė nuoga sėdėjo ant milžiniško rašomojo stalo, tik pečius buvo apsigaubusi kilimu. Stalinės lempos spiginimas žėravo ant jos išsekusio, dėmėto kūno, raudonai degdamas skverbėsi po oda, ir Somnambelės kūnas, ten kur jo nepragręžė, tiesiogine prasme ne*pragręžė* šviesos pluoštas, pajuodo. Jos galva svyrojo be gyvybės žymių, kojos tabalavo ore.

Johanseris, pasislėpęs už vienos granito kolonos, žiūrėjo į mylimąją, nepuolė degančiajai į pagalbą, įsirėmė į tą vėsią ir lygią koloną, ieškodamas išsigelbėjimo liepsnų apsupty.

Cumratas pasirodė vertas nebūties. Mirė, kaip ir gyveno: kvailai. Dabar, kai jis negyvas, jo pasiteisinimas visai priimtinas.

– Visa tai kažkaip beprasmiška, bet gražu.

Mano galva ima degti, žvarbus vėjas įpučia gaisrą, pragaras, prieš akis lydosi vaizdai. Suanglėjusi mėsa dvokia aukštyn iki kaukolės skliauto, aš – savo aukojimo ugnis, savo molochas, katilas, į kurį suvirsta ir kuriame suliepsnoja viskas, kas vadinama pasauliu. Aš – tai naikinimo muzika, kurstomoji kalba, uždeganti miestus, aš esu Feniksas, pelenų paukštis, sparnų plakimas. Galva man kaista, klūpiu nusižeminęs, mano liepsnojančios lūpos bučiuoja žemę, ir nuo jų bučinio gaisras išplinta, siaučia ugnis, svilindamas šėlsta šis bučinys iš meilės ir įtūžio. Niekas nuo jo nepasprunka, niekas.

Staiga ugnis įsiplieskė visoje salėje, patalpa virto gaisro židinių konklava.

– Kaip viskas trakši ir spragsi! Ne kaip popierius. Kaip ragena!

Katarsio ugnis, nes ji kaitriai liepsnoja dangiškiesiems po kojomis. Ugnies liežuviai. Žiauriai, sakytų Benas, ir tai būtų teisinga, tas žiaurus lyžčiojimas, plyšiai naktyje, spragsintis žiežirbų skrydis, ugnies vabzdžiai, žiežulio prismeigtų musių dvasios.

– Viskas kažkaip susiję.

– Sąsajos jungia.

Jau laikas, mes skaitome ženklus, jie ateina, ateina iš kairės ir dešinės, jie čia, dega, švyti, nutvieskia naktį, kaupia degalus mieste, kiekvienas namas – penas, pašaras ugniai.

Istorija rašoma parataksiniais sakiniais. Veiksnys, papildinys, naikinimo veiksmažodis. Taškas, taškas, taškas. Trys nenuilstantys taškeliai reiškia toliau. Išsikabėję meistrai užpildo stabų alėją. Mirę direktoriai atsvyruoja koridoriais?

– Johanseri! Ei! Ką jūs čia veikiate? Palaukite!

Mums reikia dumti.

17

Akimirkų vėrinys apie kaklą, lankstus surinktų trofėjų nuoviras iš panašių į Dievą sekundžių, musės teofanijos, smagiai sudėliotos viena paskui kitą. Indėnai tai vadino „medicina“, be kurios nė nemanė stipti. Testamentas.

Kapstantis – tą ir reiškia šitas veiksmažodis – dar nuvalyti palimpsestą, atverti gabalėlį sakmės mirties akimirką.

Atsisveikinti, užduotis viso to, kas ką nors reiškė.

Kaip tai paprasta! Kaip ištraukti pieninį dantį, kuris staiga pakimba ant siūlo arba pasukamas burnoje.

Atsimenu fejerverką, karuselę Valštate, Sofijos parke prie pilies, regiu save, trejų metų, sėdintį ant balto lakuoto arklio. Motina stovi čia pat ir moja. Moja man, smagiai juokdamasi, pasaulis buvo puikus, ji mane mylėjo, aš buvau jos kūdikis, gyvenimas – karuselė... Taip irgi buvo.

Nuo pat gimimo šviečia tau žvaigždės ir kviečia tave namolio, egzistuoja kažkas virš mūsų, kas atrodo amžinesnis, kas viską sumenkina savo spindesiu, tiesia čia esančiai dabarčiai tai, kas yra nepasiekiama.

Žvaigždžių apkrėstą naktį. Taškai jungiami brūkšniais, virsta paveikslais, yra aiškinami, horoskopai.

Slaptoms tautoms po kilimu, bevardėms, paskendusioms mintyse, pliaukšint generalinės amnezijos botagui, per vieną naktį, ei, jūs, iš apačios, išgirskite mane! Aleliuja, būtybės, aleliuja ir tuščias kenotafas!

Ant kažin kokio šaligatvio kažin kokioje gatvėje netenka sąmonės kažin koks vyras, nevalioja kvėpuoti, pamėlsta; kažin kokie praeiviai stovi ratu nelyginant avys.

Moteris, kurią su vyriškiu jungia žiedas ir pusė gyvenimo, palinksta virš mirštančiojo, isteriškai rėkia:

– KVĖPUOK! KVĖPUOK! KVĖPUOK!

Jis miršta, talžomas jos bejėgių kumščių.

– GYDYTOJĄ! – šaukia ji, bet jau per vėlu. – GYDYTOJĄ!

Praeiviai sliūkina pro šalį, nemaloniai sujaudinti. Johanseris prieina, klaupiasi prie mirusiojo, švelniai plekšnoja jam per veidą.

– Mielai būčiau kas nors minkšta, šilta, kilimas ar apsiaustas. Bet galiu tik stovėti tyliai ir laukti...

Moteris, staugdama iš skausmo, nesuvokia, ką Johanseris šneka.

– AR JŪS GYDYTOJAS? AR JŪS GYDYTOJAS? – Jos balsas kelis kartus užlūžta, nutrūksta.

Johanseris jai kalba:

– Jam bus gerai pas mane.

Moteris skelia jam antausį, apdrasko veidą. Praeiviai nutempia laiminantįjį. Gūžtelėjęs pečiais, jis pereina kiton gatvės pusėn. Iš už kampo atlekia greitosios pagalbos automobilis, tačiau per vėlu, jau seniai per vėlu.

Atminti reiškia teigti. *Hora incerta**. Iš viršaus žiūrėti į žmonių maišalynę. Išdava, įkapės.

Sapnų metas. Pakilti skrydžiui į tamsą. Aklam skridimui į šaltį.

* Nežinios valanda *(lot.)*.

V KNYGA

TREČIOJI ZONA

(Aštuoni fragmentai)

Ar kada nors yra buvę taip, kad gerai jaustumėmės ne skausme? Ar netrokštume apie save to savotiško saugančio skausmo, kuris, suvokdamas savo ribas, niekada nepalieka linksmybės rezervato? Ar katastrofa mums visada nebūdavo kažkas, kas mus prabėgom paglostydavo, ar ji nebūdavo seniai jaučiamos, patamsiais puoselėtos baimės patvirtinimas? Argi mes – tegu kiekvienas įsigilina į save! – neišmokome niekinti laimės; argi menas šiandien jau nesilanksto paskui tą principą, – bet koks stilingas žlugimas geriau už nykų pasisekimą? Ar laimė – jau vien dėl savo retumo – neturėtų tapti paskutiniu iššūkiu tiems, kurie šiaip jau viską turi? Ar vykęs stilingos laimės pavyzdys nepasitarnautų, kad visiems laikams užbaigtume romantizmą?

Tai turėtų būti laimė, iškovota švelnia jėga, kuri nieko neįžeidė, išskyrus save pačią, neįskaudino visų kitų ir nepažeidė jų orumo.

K. E. Johanseris. *Pars pro toto** kaip vidinis atminties savitikslis.
Šventvagiška iškilminga kalba dušimtosioms
Riukerto gimimo metinėms *(1988)*

* Dalis vietoj visumos *(lot.)*.

Miestas dega.

Švyti, kaip pridera miestams. Kiekvieną naktį turėtų liepsnoti ugnis. Ugnys yra *cool*. Jei turi širdį, mesk ją lauk, kuo toliau. Kas vertas ją rasti, atneš atgalios.

Tanatas virš degančio miesto klaidžioja aplinkui, tarp veiksmo ir įvykio vietų. Blaškomas šen ir ten, delsia nuspręsti, į ką turi rodyti pirštas. Pirmąkart abejoja savim.

2

Traukinyje priešais Johanserį sėdėjo du gimnazistai, abu maždaug Beno amžiaus. Vienas šnekėjo apie tai, jog prancūzui teks vienytis su olandu, kad apribotų ekspansinį portugalo apetitą. Jie daug kalbėjo apie nykštukus, kalavijininkus, magus ir feodalus, o kalbėdamiesi skaitė iš sąrašų skaičius.

– Derliaus vertė buvo tik nulis kablelis devyni. Turėjau parduoti dvidešimt penkis riterius.

– Tokiais atvejais aš visada didinu mokesčius.

– Man per daug svarbus liaudies simpatijų teikiamas privalumas, kad imčiausi tokių priemonių.

– O man labiau rūpi mano pilių gynybinė vertė. Dabar jos jau apdraustos daugiau kaip dviem šimtais penkiasdešimčia procentų. Man jau gana sukti galvą dėl kitų lenų, jie patys šiaip taip laikosi.

– O kiek tu moki savo magui? Dvigubą karvedžio atlyginimą?

Johanseris sutrikęs klausėsi, bet jam tai atrodė labai įdomu. Benas atėjo į pagalbą ir ėmė aiškinti:

– Žiūrėk, jie žaidžia žaidimus paštu, jų esmė ta, kad reikia gauti vaidmenis, o taisyklės sudėtingos kaip gyvenime, kad žaidimas būtų tikroviškas. Dažnai žaidžia net apie dvidešimt žaidėjų, ir kiekvienas manevruoja savo figūra, o figūra – tai ne šiaip koks menkas akmenukas, dėl kurio neverta jaudintis, ne, figūra yra tiksliai nustatyta, tai karys, titanas arba šamanas, nykštukas, piratas arba slibinamušys, jai skirta tiek ir tiek jėgos taškų, inteligencijos taškų, charizmos taškų ir taip toliau, kiekviena figūra turi tiek ir tiek

ginklų, tiek ir tiek pinigų ir žaliavų, kolonijų, laivynų, advokatų, darbininkų, dar bala žino ko...

Konradas drąsiai įsiterpė į pokalbį, nutaisė žinovo veidą ir prislopino balsą kaip koks slaptosios tarnybos agentas.

Jis taip pat žaidžiąs, turėjęs galios, dar visai neseniai buvęs iškilęs iki mago, tvarkęs kitų žaidėjų likimą, bet paskui įvykęs toks dalykas... Persekiojamas bjaurių atsitiktinumų, jis, kad išsisuktų iš padėties, paaukojęs globotinį, atidavęs jį demonams, ar tai pateisintina, esant tam tikroms aplinkybėms?

– Globotinį? Bet juk jis tiesiogiai susijęs su spinduline charizmos jėga!

– Na taip, žinoma, bet man tai atrodė vienintelė įmanoma išeitis...

– Taip nebūna! – paprieštaravo vienas iš feodalų vos prasikalusiais ūsais. – Kas benutiktų, magas vis tiek sugalvotų ką nors kita. Kitaip jis degraduotų iki nuomininko, mažų mažiausiai.

– Aišku, – pritarė jam kitas, – čia pritrenkiantis dalykas. Visada yra koks nors aplinkkelis. Juk kitaip žaidimas būtų ciniškas.

– Manai, tai visai nepakenčiama?

– Be abejo. Čia turėtų įsikišti žaidimo vadovas ir be gailesčio skirti minusinius taškus, bet kuriuo atveju. Magas, kuris taip elgiasi, tučtuojau prarastų savo vardą.

– Bet koks magas, jeigu jam šitaip trūksta spindulinės jėgos, turėtų vėl pradėti nuo pačios apačios, kaip nuomininkas, geriausiu atveju kaip ietininkas. Paaukoti globotinį – tai žiauriai nemagiška, negali būti tokios idiotiškos padėties, kad būtum priverstas šitaip elgtis.

– Taigi, – karščiavosi kitas. – Globa yra globa!

– Ir su kuo jūs žaidžiate, kad kiti žaidėjai leidžia tokius dalykus?

– Ramiai galite mane tujinti. Aš ne kažin kiek vyresnis už judu.

Feodalai susižvalgė dvejodami, tačiau patenkino Johanserio prašymą, pasiūlė jam dar kartą labai gerai apgalvoti pagrindinę žaidimo idėją. Tada, linkėdami kuo geriausios kloties ir vėlei iškilti, paliko kupė. Jų veidai bylote bylojo, kad su taip akivaizdžiai susitepusiu eksmagu jie nenori turėti nieko bendra.

3

Pradžia rugpjūčio. Johanseris Nyderenslingeno geležinkelio stoties perone, užsimaskavęs jaunatviškais drabužiais, barzda ir akiniais nuo saulės, dviem pagarbiais langais. Niekas jo nepažįsta, kai jis braukia per kaimą, žingsniuoja pro gimnaziją, kopia į Ešenbergą, uosių kalną, suka į šiaurę, pelkės link, kur niekas negali jo pažinti, nes ten nieko nėra, net žiežulio. Ir jo trobos neįmanoma rasti, tik kelios nuo lietaus ištežusios stiroporo plokštės mėtosi tarp eglių, prie jų prismeigtos musės, tiksliai nurodyta jų pagavimo data, ir riksmai – žemė pilna riksmų, tik juos ne kiekvienas girdi, išsivadėję aidai.

Maurynė atliko savo darbą. Žiežulis įsikūrė mirusiųjų mieste, trečiojoje zonoje, kur nepasiekia diena. Trečioji zona turėtų būti patsai Tanatas.

Ant plačios baltos uolos nejudėdama gulėjo paprastųjų angių pora, kuri nušliaužė tik tada, kai Johanseris prisiartino prie jų per penkis metrus. Javų laukai begėdiškai tarpo, auksiniai, brandūs, miško pakraštys atrodė šiltas ir jaukus, kalvą vainikavo ąžuolai, danguje nė debesėlio.

Johanseris, nešinas plastikiniais maišeliais, pilnais maisto produktų, drožė per kukurūzų laukus, pro Mergakį, tiesiai per aukštus javus, į kiaulininko sodybą. Jis jau nieko nebijojo. Jo nepasitiko joks šuo.

Johanseris apsidairė po tvartus, po kluonus, po apgriuvusią pašiūrę. Per namą stybrino ant pirštų galų, nuspaudęs makarovo saugiklį, nusiteikęs, kad gali ką nors sutikti ir gauti gintis.

Patalpos nebuvo dykos. Teismo vykdytojai ir plėšikautojai paėmė tik tai, kas, jų nuomone, turėjo vertę. Čia dar liko kelios senos spintos, tuščios, lovos rėmas ir daugybė ant grindų išmėtytų laikraščių, rudų spalva ir turiniu, sudulkėjusių ir suglamžytų, matyt, dešimtmečių dešimtmečius jais buvo išklotos kokios nors skrynios.

Name tvyrojo silpnas puvėsių kvapas, nors pro išdaužytus langus traukė skersvėjis. Kai kurias vietas dengė centimetrinis dulkių sluoksnis. Johanseris išsirinko kambarį antrame aukšte ir užstūmė duris spinta, nuo naktinių svečių, kurie netrukus ėmė lankytis, jauni bastūnai, ketinantys surengti griuvėsiuose alaus puotas, satanistines mišias arba homoerotines pratybas. Pastebėję, kad viduje kažkas yra, jie tučtuojau sprukdavo tolyn, turbūt manydami, jog name vaiduoklis, žudikas ar beprotis. Tik vieną kartą kažkas papurtė spintą, Johanseris paleido įspėjamąjį šūvį, pro langą, įstrižai į dangų. Po to ištisas naktis viešpatavo ramybė.

Mirusieji stovi ant kalvos ir leidžiasi žemyn. Jų vis daugiau. Jie artinasi, ūmai atsiranda čia, iš nebūties.

– Vadinasi, visus tuos metus nebūtis gyveno tarp mūsų, nepažinta.

Mirusieji be tikslo slitinėja iš proskynos į proskyną, šviesos genami į šviesą, sverdi ir smirdi, puvimo spalvos, jie čiuopia medžių žievę nelyginant Brailio raštą, ieško paaiškinimo.

Trečioji zona. Visų balsai, iš pačios gelmės, MES, MES – tai pulkas testamentų.

Johanseris iš anksto nusipirko miegmaišį ir apsirūpino atsargomis trims savaitėms. Vandenį semdavo iš šaltinio miško pakraštyje, o maitinosi mėsos konservais ir salsva duona iš rupių ruginių miltų. Kas ketvirta diena droždavo į Yberachą pirkti vyno. Jam atrodė keista, kad vynas toks sunkus, taip mažai abstraktus. Johanseris tempdavo, kiek pakeldavo, tačiau suvartodavo tiek, kad kas ketvirta diena tekdavo sukiotis tarp žmonių. Negalima sakyti,

kad būtų jų bijojęs ar nekentęs, veikiau jautėsi kaip menininkas, kuriam nesmagu per anksti rodyti savo darbą, atskleisti pašalinių akims kūrybos procesą.

Vešli barzda ir ūsai darė jį neatpažįstamą, o dėl brangių sportiškų drabužių jis nebuvo panašus į benamį. Daugiausia laiko Johanseris tyliai sėdėdavo, atsirėmęs į sieną, ir sapnuodavo į dieną, į naktį, tai nelabai skyrėsi.

Mintys apie Aną, kuri buvo taip arti, reikėjo tik pašokėti. Ir apie tėvus, kurie taip pat buvo arti, tarp mirusiųjų, šlitinėjančių aplinkui, apie namą. Trečioji zona. Gyvenimas kažkas tokio, ko neišpirksi.

Vieną dieną aš pasirodysiu ant šito slenksčio. Pianinas, kažkur labai toli, skambins aukštų tonų kaskadas, klingt, glissando iki aukščiausio garso. Aš sidabru žibėsiu saulėje, ištiesiu į tave karštas rankas, rankas, pilnas pirštų: heroldų. Su tavimi aš eisiu per vandenis, mudu būsime tiltas per jūrą. Jau užsakytos vaivorykštės, delfinų šuoliai ir kilimai iš putų. Kai aš užaugsiu.

4

Retkarčiais grįždavo šuo, trindavosi į sienas. Johanseris apkabindavo jo kaklą, jam buvo visai vis tiek, kiek blusų nutars keisti šeimininką, preventyvinį mąstymą kaip, beje, ir blusas jis priskyrė kitam, užmirštam gyvenimui.

Mirusiųjų armija, mojuodama deglais, keliasi per upę, puola kaimą, į šipulius daužo duris ir dainuoja, lyg tai būtų niekas ir nieko daugiau, tačiau tas niekas turi brutalių padarinių. Girdžiu, kaip į dainavimą įstoja nymfos, o pirma visų žengia nuostabus jaunuolis, kuris deglu išsidegina sau iš veido vos prasikalusius ūsus ir šaukia, jog prieš akis dar esą gyvenimo, tiek ir tiek, laukiąs to, kas jo karštai trokštąs. Mirusieji šūkaloja, braunasi iš po žemės, kurioje juos palaidojo, užkasė prieš metus, dešimtmečius, tūkstantmečius, laužiasi per parketo grindis ir gėlių lysves, per pamatų mūrus, kyla iš žuvivaisos tvenkinių ir plūduriuoja upėje, veržiasi iš bažnyčių sienų ir sporto aikštelių, verčia namus, matyt, pastatytus ant seniai užmirštų kapų. Ir niekas nevalioja sulaikyti jų po žeme, nei akmuo, nei geležis, niekas neatlaiko jų pasipiktinimo. Jie lenda iš po žemių, blyškios šmėklos, pamažu įgyjančios formas. Šešėliai virsta kūnu, ir kuo ilgiau į juos žiūri, tuo ryškesni jie tampa.

Iš pradžių narsieji dar gali pro juos prasimušti ir nepajunta nieko, tik ledinio šalčio gūsį. Bet kuo rafinuotesnės darosi šmėklos, tuo baugiau net didžiausiems drąsuoliams, tad jie sustoja, leidžia vaiduokliams praeiti ir tikisi, kad mirusieji nesikiš į jų gyvenimą, vaizdiniai liks vaizdiniais ir vėl išnyks tamsoje. Kai kurie taip ir stoviniuoja, neryžtingi, ištikti stabo, kol nuvargę susmunka, o numirėlis, tas, kuris jiems skirtas, palinksta virš jų.

Mirusieji suėda savo aukas, tačiau ne kaip maistą, veikiau iščiulpia gyvybę kaip kaulų čiulpus, tai panašu į dirbtinį kvėpavimą burna į burną, tik gyvybė ne įkvepiama, o išsiurbiama. O kai numirėlis sudoroja savo auką, pats atrodo kaip gyvas žmogus, vargu ar atskirtum, nebent iš sustingusio žvilgsnio ir netvirtos eisenos – tarp sverdėjimo ir stybrinimo, tarp girtumo ir bejėgiškumo.

Tupėdami ant bokštų ir frontonų, vaidinimą stebi demonai, kitados dievai, stabai ar bent jau puolę angelai. Galios netekusi publika, kuri, tik primygtinai šaukiama, įgauna kontūrus. Bet net ir tada ji atrodo nuvargusi ir tulžinga, lėtai liuokteli į gatvę, žemyn į gyvenimą. Kupini puikybės šaiposi tie padarai iš to, kas juos išplėšė iš būdraujančio miego, netiki savo grįžimu, stumdosi, mikčioja, lemena, kol, pačią juodžiausią valandą, užtraukia bendrą dainą, galingą ir įžūlią, choras, sudrebinantis tamsą.

Net karščiausia saulė nepajėgė ištirpdyti vaizdinių įšalo. Šerkšnas dengė viską, kas egzistavo. Bet koks skystis virto ledo kristalais; kas dar liko, buvo suskirdę, sausa, nepavaldu laikui.

Niekas netekėjo, niekas nejudėjo pirmyn. Johanseris nebejautė savo pulso, burnoje nesirinko seilės, kurias būtų reikėję nuryti, ir nesipildė pūslė, kurią būtų reikėję ištuštinti. Stovėjo sustingęs ir regėjo virš žemės Tanatą, išvydo jį kaip ilgai meldusi Semelė išvydo Dzeusą, jo kraupiu tikruoju pavidalu.

Ir kai viskas grėsė amžinai sustingti į ledą, iš Johanserio akies ištryško ašara ir nedrąsiai nuriedėjo skruostu, o jai pajudėjus, buvo pralaužti kerai, buvo pralaužti ledai, kraštas išsivadavo iš stingulio, laiko upė toliau nešė tai, ką kitados pradėjusi.

Naktį, kai niekas gerai nežiūri, upė pakeičia kryptį, išlipa iš vagos, uodžia, tiria, godžiai rausiasi per sukepusias gatves, pasičiumpa tai, ką randa nepririšta, brėkštant nešasi šį grobį į savo vagą. Apsimetusi nekalta, atsuka veidą į gelmę.

Į pievą buvo įleistos akmeninės stalo teniso plokštės, už šimto metrų – lauko šachmatai, pusės metro aukščio plastikinės figūros, tarsi kurorto parke, vemti verčia, trūko tik takelio su sportiniais įrenginiais.

Sidabro žuvelė palindo Johanseriui po vienu atstojusiu rankos piršto nagu, susisuko gūžtą iš poravimosi šokių, beviltiškai dezorientuota išrėkė savo žinią.

Į sargybą išsiųstos nervų skaidulos jautrumas.

Tarp kojos pirštų jis rado purpuriškai rusvų, tąsių drebučių likučių, negalėjo suvokti, iš kur jie.

Marios kirmėlių kabėjo ant sijų, švytinčių kirmėlių, šlykščiai mirgančių ryškiai mėlyna ir mėlynai žalia spalva. Užčiuoptum minkštą, šaltą masę, pliurza išdegintų odoje dėmes.

Norėti palikti ilsėtis mirusius yra trumpai šmėkštelėjusi akiplėšiška mintis.

Gigantiška pragaro freska. O figūros blyškios ir beveidės. Jos snaudulіuoja tarp sapno ir nieko, svirduliuoja iš gatvės į gatvę požeminiame mieste, nežino kodėl, nežino kur link.

O, kad būtų matyti pabaisos ir teisėjai, kankinimų įrengimai, kad būtų girdėti kankinamųjų riksmai! Kad būtų jaučiama kančia, bausmės kontūrai ar viltis, kad laikas bus atiduotas eksploatuoti...

Jis negalėjo pasakyti, gerai jam ar blogai, buvo taip, kaip buvo. Būklė be vertinimo. Tarpsnis, kurį reikėjo iškęsti, kuris atidėjo ataskaitą vėlesniam laikui ir bandė prisiminti svarbesnius dalykus, pavyzdžiui, „Metalicos“ grupės diskografiją.

Vieną dieną jis nušovė per daug smalsią varną, nupešė ją, išėmė žarnas ir iškepė ją ant iešmo. Mėsos mažai. Laimei. Buvo neskanu, taip be prieskonių, bet laužas, žiūrėjo į jį ilgai, kraipėsi šen ir ten kartu su besiplaikstančiomis ugnimis ir regėjo save patį, pašokantį iš liepsnos, regėjo save šokantį, sprogstantį, Anos plaukuose.

Aš jau taip apgaubtas plieno, norėčiau įlėkti tarp žmonių it rankinė granata. Tylą lengviau pakelti su sprogimais paskutinėje rankoje. Trūktelk už žiedo. Mėsos konservai viepiasi, išsitiesia. Čia buvo ankšta. Eikš, suėsk mane!

Garsai it dūriai į tylą.

Kambario lubos – tai cirko kupolas. Po juo – lyno akrobatai, kuriems pritrūko šimtosios sekundės dalies, kad išsigelbėtų, padavę ranką. Jie kaskart vis išgyvena mirtinus salto, be garso krinta žemyn. Tik žiūrovai klykia. Iš siaubo ar iš pasitenkinimo? Įmanomas netgi nusivylimas.

Bjaurus tvaikas, akmuo visur paliestas puvėsių, o medis name dejuoja it vaikas per sapną. Drėgmės šiugždesiai, skersvėjis per standžius laikraščius.

Aš prarastas amžiams grožybei pasaulio,–
Tiek laiko perniek jame išeikvojau,
Tiek laiko neištariau jam nieko naujo;
Aš miręs esu – tebūnie, tegalvoja.
Kodėl gi mane ligi šiol turi jaudint,
Ar jis mane gyvu, ar mirusiu laiko,
Ir kuo aš galėčiau jam paprieštarauti –
Šioj žemėj man nieko išties nebereikia!
Nerūpi jau man šio pasaulio žabangai,
Ilsiuosi aš savo tyliojoj erdvėj!
Aš vienas klajoju savojoj padangėj –
Meilėje savo ir savo giesmėj...

Gal gana šiandien vaizdinių?
Kas pavogė mano pieštuką?
Ant cigaretės prikepęs kraujas.
Reikia nusipirkti naujų pieštukų.
Svaigulys šiąnakt ateina vėlai.

Kad riksmas, stiprus, begalinis riksmas iš sielos gelmių pajėgtų iš pagrindų perdirbti tai, kas buvo, išdildyti iš amžinosios lentos –

aš jį išrėkčiau, kaip nerėkė joks žmogus, išverščiau laukan savo plaučius, tapčiau gerkle, tapčiau žaizda...

kam kalbėti?
kam?

Neparašiau Beritai, nė eilutės, o juk ji miela mergaitė, tokia miela, kad gali jaustis laimingas. O jeigu nueičiau pas ją, perduočiau linkėjimų nuo Konrado...

Kai Konradas dar buvo čia, aš nesijaučiau toks vienišas.

5

Iš pradžių tik šešėlis, nuojauta, jog gyvatvorių tamsoje gūžiasi žmogus. Paskui išdavikiškas žingsnis. Berita apsidairė, jautėsi sekama, tačiau nieko negalėjo atpažinti. Šiek tiek po vidurnakčio ji grįžo iš gimtadienio šventės, pėsčiomis, kelio buvo vos keli šimtai metrų. Vienoje vietoje, kur persekiotojas būtinai turėjo įžengti į gatvės žibinto apšviestą ratą, kad spėtų paskui ją, Berita sustojo ir įsiklausė. Viename iš eilėje stovinčių namų sodelių kažkas sušnarėjo, tai galėjo būti katė arba paukštis. O gal, paukščio nelaimei, abudu. Beritai dingtelėjo, kad persekiotojas galėtų ją pralenkti, jeigu prabėgtų pro ją sodais, anapus gyvatvorių, tačiau šią mintį ji tučtuojau nuvijo kaip per daug paranojišką. Kai pasuko į siaurą šoninį takelį ir iki namų durų liko visai nedaug, vėl pasigirdo šnaresys, sunku nustatyti iš kur. Protas sakė Beritai bėgte įveikti tuos paskutinius metrus, tačiau mergaitė sustojo ir vėl ėmė klausytis, tarėsi girdinti atodūsį, dar mažiau, garsą, koks išsiveržia iš burnos nuo didelės įtampos, kad ir kaip čiauptumei lūpas. Berita nejučia pagalvojo apie gerbėją, apie kurį nieko nežinojo ir kuris nedrįso pasirodyti. Paskui išsyk pagalvojo ir apie prievartautoją, kas jai buvo įdiegta nuo ankstyvos vaikystės. Galop, kadangi nieko daugiau nevyko, mintys grįžo prie kačių ir paukščių, ji mąstė, jog neįmanoma išmušti katei iš galvos, kad atitempti prie durų sumedžiotus juoduosius strazdus reiškia meilės įrodymą. Berita įkišo raktą į spyną. Metalo žvangtelėjimas beveik nustelbė pakuždomis ištartą jos vardą, toks tylus buvo balsas jai už nugaros, tylus, tačiau iš kažkur pažįstamas, o kai ji pasibaisėjusi atsigręžė, nieko

nebuvo matyti, ir šnabždesys pasikartojo ne tuoj pat, nors ji aiškiai atsiliepė:

– Klausau?

– Berita! – Šį sykį balsą galėjo neklysdama lokalizuoti, jis sklido iš tujomis apsodinto kaimynų sodo.

– Kas ten?

– Čia aš!

– Konradai? – paklausė mergaitė, nors tai buvo tik pirmas jai toptelėjęs vardas.

Juk kažkieno turėjo būti tas prislopintas, pusiau iškvėptas balsas. Kas būtų atsitikę, jei ji būtų ištarusi kitą vardą, galbūt teisingą? Nežinau.

– Kas ten? – vėlei paklausė ji, trečiąsyk pasigirdo šnaresys, ir viskas, nors ji dar klausinėjo, kas ten.

6

O šime, kai uola įgauna sparnus,
kai žolė į sienas susipina, augdama sudaro erdves.

Tanatas sėdėjo šalia vargonų, žemiausioje vėlyvojo baroko bažnyčioje, kokia kada nors buvo jam pastatyta. Dulkėtos šviesos tiltas šiltai gaubėsi jam virš galvos. Apačioje kažkas tvėrė portalą. Tanatas atsilošė į tamsą ir žiūrėjo į altorių, prie kurio už kelių dienų Gotas ir Ana pasaks vienas kitam „taip". Aną žieduos, kad būtų galima grąžinti, jeigu išskristų. Ant klavišų šokinės Mendelsonas, lauke, prie bažnyčios portalo, lauks samdyti žolynų mėtytojai. Kunigas, papirktas, kad neišgirstų Anos „ne", laimins porą.

Nelemtingas mišinys iš juodos, aukso ir medžio. Nebyli, manieringa daina. Klauptuose sėdi giesmynai. Testamentai tų, kurie visada čia sėdėjo. Kurie įrašyti į juodąją knygą kaip pastovūs posmai.

O Anos choro draugės giedos per apeigas. Daug mažoro, šiek tiek minoro. Nuotakos puokštė tikriausiai teks konditerijos pardavėjai.

Tanatas, nemokantis groti vargonais, ilgesingai trauko registrus, šiaip ar taip, jis galėtų minti dumples, jei instrumentas neturėtų elektrinių plaučių.

Kodėl jis čia?

Per daug nepasikliauk juodais poetais –
Laimė išsisiaučia,
O nelaimė užsirašo.

7

Trečioji zona yra vidus. Trečioji zona yra namai.

Iš pirmo žvilgsnio ji mažai kuo skiriasi nuo įprastinio pasaulio, tik kai kurie dalykai čia veikia kitaip. Tai, apie ką galima pagalvoti, egzistuoja, ir todėl trečioji zona panaši ne tiek į dabartį, kiek į ateitį, kurioje daug kas geba gyvuoti greta kits kito. Nebėra sapnų, nes visa yra sapnas. Praeitis nepraėjusi, dabartis niekada neįkyrinti. Trečioji zona – tai Tanatas, kurį sudaro daugybė giesmių. Trečioji zona polifoninė, ji nepažįsta kaltės.

Pašaliniams tai sunku paaiškinti, nes nėra jokių pašalinių, kuriems reikėtų ką nors aiškinti. Visi viską žino.

Kartais čia kabalioja kiaulininkas. Jaunuoliai, kurie atkeliauja nakčia, kurie dabar kaip tik džiaugiasi vasaros atostogomis, žino tai ir tikisi iš šios vietos šiurpių klaikybių, būna patenkinti. Trečioji zona. Amžinos atostogos.

Simpatiškas numirėlis greta, numirėlis iš kaimyno sodo. O kasdien žudanti ir deganti dienos panorama lieka iš tolo stebimas siaubas.

Artimas ir sunkiai užčiuopiamas

aš.

Tai kiti, viskas, kas yra faktas.

Faktas, aš daugiau niekam netikau. Tavo kape, jojamas gyvuly, slypėjo pavydas. Aleliuja slaptajai liaudžiai po kilimu! Kaip kad muzikos meistras sutelkia motyvus baigiamajam forte, taip ir aš

telkiu jus visus apie save. Aikštingos žlugimo vingrybės. Ar įmanoma stilingai išsėlinti be pragaro? Ar žlugimas būtinai turi traukti? Ar tai visa apimantis kritimas?

Visi laužai galų gale pasirodydavo buvę tik trumpalaikiai plykstelėjimai.

Privažiavo automobilis. Johanseris nusijuokė. Kaip pokštas, ne, kaip du pokštai pasirodė name policininkai, nustūmė šalin spintą ir žengė prie Johanserio guolio. Abu įpusėję trečią dešimtį, vyras ir moteris, Johanserio nuomone, jie trukdė ar negerbė jo kaip to, ką jis buvo sukūręs. Jis šovė abiem į veidą, šie nė nespėjo ko nors paklausti, ir tik tada tapo draugingas, nusiteikė su jais pašnekėti. Per sekundę abiejų policininkų grėsmingumas smarkiai išblėso, ir Johanseris tyliai keikė save, kad taip nesivaldydamas puolė į paniką.

Porelė norėjo išgirsti, ką jis čia veikiąs ir kas jis per vienas. Į abu klausimus Johanseris atsakė išsisukinėdamas, kaip menininkas, kuris, įpusėjęs darbą, nenorėtų šnekėti apie jį ir savo šnekomis jo sugadinti.

Jis nuvilko negyvėliams uniformas, kad galėtų laisviau bendrauti. Moteris buvo šviesiaplaukė, nedaili, tačiau jis flirtavo su ja, glostė ją ir daugžodžiaudamas apgailestavo dėl mažos skylutės jai virš viršunosės. Medžiagos susidėvėjimas. Tanato mašinos nepatvarios, nesukurtos ilgalaikiam naudojimui. Išrengti lavonai buvo paguldyti vienas ant kito, burna ant burnos, kulkos įlindimo vieta ant kulkos įlindimo vietos.

Johanseris nusprendė, kad laikas palikti sodybą.

Temstant jis nudūlino į kaimą, sukdamas platų lanką apie kalvą ir traukdamas paupiu, per auksaspalvę pakriūtę.

Galėtum skaičiuoti žolės stiebelius arba plevenančias žvaigždes.

Kaip alternatyva – filmas, kuriame vaidina aktoriai, pseudonimais Ledinė arbata ir Ledo kubelis. Vis dėlto jie pasauliniai šio meto dievaičiai.

Kas nužudo vieną, nužudo visus. Trys yra du, du yra vienas, nė vienu ne per daug.

Trumpam pabėgti – rytais prieš pamokas nuvažiuoti prie dirbtinio ežero, maudytis; nuo ankstaus ryto veikiančiame kioske jie nusipirko du buteliukus alaus, praleido pirmą pamoką. Provokuodami maudėsi nuogi, tik mergaitės dėvėjo bikinius, o kam pakildavo, tas trindavo jį po vandeniu, kol vėl galėdavo rodytis publikai. Mergaitės žiūrėdavo, paslapčia, bet atidžiai, o jei kuris paragindavo, kad jos taip pat plaukiotų nuogos, juokdavosi, ir tiek. Kai kurios nusimesdavo bent jau viršutinę dalį, bet greitai, pajutusios, jog per daug traukia dėmesį, persigalvodavo, o aš nekenčiau visų tų vaikėzų, kurie nemokėdavo tvardytis, nepajėgdavo spoksoti vogčia kaip mergaitės, negalėdavo atsiplėšti nuo kiekvienos nepridengtos papų poros, kurie viską sugadindavo...

Kai sulauki trisdešimties, jaunystė pirmą kartą pasirodo kaip tolimas sapnas. Kuo kvailiau ji prabėgo (visada kažkodėl jautiesi buvęs tik anos praeitin nugrimzdusios eros pakeleivis), tuo melancholiškiau ją nušvieti. Atminties šukės susijungia į stiklo karstą virš devocionalijų.

Upėje randamos mažulytės kriauklelės. Garsas, kai jos grikši tarp pirštų – mat sutrupa nuo menkiausio prisilietimo, – nuneša vaizduotę toli toli, į pakrantes ir uolas, kur nėra žmonių, kur net ledų pardavėjai dar neprasiskverbė. Kur žuvys nakčia dar išeina į sausumą pasilinksminti.

Žuvys neina į sausumą, paprieštaravo man tuomet motina, kategoriškai, tarsi tarp žuvų būtų praleidusi gerą savo gyvenimo dalį. Tada aš jai parodžiau keletą per savaitinį turgų, na taip, tarė ji, bet jos negyvos, kvailos ir negyvos, o žuvų pardavėjas, geraširdis linksmuolis, kuris klausėsi mūsų pašnekesio, užkalbino mano motiną, ar ji nenorėtų poros upėtakių, visai švieži, juos praeitą naktį jis sumedžiojęs miške su strėle ir lanku, aš garsiai nusikvatojau, motina skėlė man antausį ir liepė žuvų pardavėjui nepūsti miglų ir nesukti man galvos. Ir nors vyras sutrikęs tylėjo, aš dar ilgai juo

tikėjau, o kai vėliau biologijos mokytojas paaiškino, kaip atsiradusi gyvybė, kaip žuvys, ar bent jau ambicingiausios iš jų, išlipusios į sausumą, kažkada devone...

Kartais rytais – ausinėse skambėdavo melancholiška fortepijoninė muzika – aš kaip apsvaigęs lakstydavau gatvėmis; saulės šiluma rodės skirta man vienam ir niekam daugiau, žiūrėdavau į namus, regėdavau juos sugriautus, o jei nesugriautus, tai vis dėlto griūvančius, korytus – apimtus toli už jų esančio laiko, regėdavau, išvertęs perdžiūvusias akis, kaip mūrai subyra į dulkes, regėdavau, kaip ankstyvos saulės spinduliai, slapta spindintys ir vis dėlto vėsūs, išardo bet kokį ryšį tarp atomo ir atomo. Aikštė, kurioje riogsojo metalo laužas, įstrižai už geležinkelio pervažos, po kuria šiandien iškastas sterilus tunelis, toje aikštėje man labiausiai patikdavo būti, tarp metalo liekanų – supirkėjo namelis, sala su raudonu stogu, aš jam pavydėdavau šito, namuko tarp atliekų, ir muzika...

Pasaulis, į kurį žvelgi per kaukolės plyšį.
Žiojėjanti iškarpa, paveikslas. Nepaprastai stiprus garsas.
Kiekvienas gali tvirtinti, jog bičiuliaujasi su saule.

Jis baigė tris knygas, apmetė dar dvi, galvojo apie šeštąją, kad pagaliau rastų ramybę septintojoje. Atskiroms knygoms davė pavadinimus, tokius kaip *Ilgesio žemė, Išmėginti jėgas, Namai,* ir Istorija apie žiežulį, nuo kurios viskas ir prasidėjo, apie kurią, laikui bėgant, susiformavo knyga [...]

Jei nebegali patikėti savo dainų vėjui, tai kam jas tada patikėti? Kas dar turi laiko?

Liaukitės, žmonės, išgerkite stiklą už Tanatą, kuris nebežino, kas yra, kas buvo, jis klaidžioja tarp abiejų dalykų kaip tarp [...]

8

Kelyje jis sutinka moterį, išlipusią iš upės. Tuo tarpu žalia, tačiau figūra gera. Jos veidas, kurio, deja, jau nebegalima atpažinti, krinta nuo kūno, o ji to nė nepastebi. Konradas norėtų šūktelėti jai pavymui, pasilenkia, tačiau veidą jau sugėrė žolė.

Rugsėjo pirmoji bus penktadienis. Laisvadienis.

Paimti Aną salėje iš užpakalio, kad ji rėktų, atsisukusi į lauką, į Marijos statulą. Abiem rankomis masažuoti jai sėdmenis, ant kelių jausti jos basas pėdas.

„Tu“ iš jos lūpų yra švelnus žodis.

Šį vakarą Johanseriui kyla mintis, kuri iš pradžių atrodo svetima ir nenatūrali, tačiau jos svetimumas tuojau išnyksta ir priverčia jį šyptelėti. Jam per odą perbėga jau seniai nejaustas gyvuliukas – Johanseris ten nežiūri, užsimerkia, bijodamas jį nubaidyti. Tačiau mintį išreiškia žodžiais:

– Taip, viskas labai gražu.

Burzgia sraigtasparnis.

Konradas tupi pasislėpęs krūmuose ir rūko. Kupina švelnios miglos, jam apie kaklą apsiveja naktis, mėnesėta ir gludi. Spazmiškai išsiskečia rankos, kad būtų lipšnios viskam, čia, tarp upės ir stačios uolos. Užkeiktas ratas iš laužų likučių, aplinkui kapą. Premjeros karštligė. Konradas tapšnoja per dūmus, žaidžia su jais, iki namų liko tik kelios valandos.

Kai guli ant žvirgždo, dangus atrodo išlenktas pusrutuliu, skaisčiai mėlynas stiklo kupolas, užvožtas virš slėnio ir, krestelėtas ne-

toli žemės, įgavęs tamsesnį atspalvį. Medžių siluetai, pakumpę nuo kupolo kreivumos, stovi, sulindę į vakaro prieblandą, o upėje juodybei bando priešintis šiltai mirguliuojanti umbra. Elektros lempos, įsiplieskiančios visur dauboje, tampa kažkokios blyškios, neaiškios, primenančios vaiduoklius, kuriems atėjo laikas ir kurie nežino, ką su juo veikti. Link kranto plaukia ančių šeimynėlė, randa prieglobstį krūmų tankmėje. Dabar vanduo jau niekam nepriklauso. Geležinkelio stotis, tamsi sodyba, atvažiuojantis traukinys, pilnas ano pasaulio gyventojų, stabdžių šnypštimas – jų džiugesio klyksmas. Taip, kiek švelniau, ilgainiui baigia sutartį dienos. Su paskutine vestuvių ryto dovana jaunajai, dovanojama nuotakai per sužadėtuves.

Daug kartų serpantinais aukštyn ir žemyn riedėjo policijos automobiliai, atkakliai važinėjo pirmyn ir atgal tarp Bulbruno ir Kiauliakiemio. Viename iš grotuotų autobusiukų Konradas tarėsi atpažinęs tuos tris kareiviškai kirptus vyrukus, kuriuos sykį matė prie pašiūrės palei Mergakį. Tai jį pralinksmino. Juk savo pistoletą, skrupulingai nuvalęs nuo jo bet kokius pirštų atspaudus ir palinkėjęs kuo geriausios kloties, jis numetė kaip tik prie tos pašiūrės; galbūt tie vyrai jį rado ir pakėlė, čiupinėjo, patys kalti. Benas žvėriškai džiūgauja, čia seniai nebuvo nieko panašaus. Benas bjaurus vaikigalis, niekas neįstengia sutramdyti jo lavoniškai šuoliuojančio noro krėsti išdaigas. Reikia galvoti, kad viskas reliatyvu, reikia džiaugtis. Benas būtų pasielgęs dar blogiau už mane! Tik versk viską man! – spygauja akiplėša giliai iš po žemės. – Juk su manimi galima!

Taip, argi tai ne tiesa?

Konradas šliaužia per tamsą, tam tikroje vietoje ima kasti, deda šalin akmenį po akmens, lėtai, tarsi statydamas kortų namelį, kol pasiekia molio sluoksnį. Neskubiai sminga jo pirštai į drėgną žemę, išrausia duobę, futbolo kamuolio skersmens, gerokai po vidurnakčio, kai jau nevažinėja jokie automobiliai ir nėra didelio pavojaus, kad paupyje keltų orgijas mokiniai. Po pusmetrio Konradas kasa sėdėdamas, paskui, daugiau dešiniąja ranka, gulomis, ir kiekvieną kartą, kai įkiša ranką, ištraukia vir-

šun vis mažiau žemės, galiausiai jau tik saują vandeningos pliurzos, todėl kasa ištisas valandas. Jis žino, kokio radinio reikia laukti, o kartu viliasi, su keistu įsitikinimu, rasti kažką kita. Galbūt, geriausiu atveju, visai nieko.

Tačiau pirštai, nubrozdinti ir kruvini, į kažką atsiremia. Pačiupinėti lyg medžiaga, lipni patižusi medžiaga. Konradas sugrūda ranką gilyn į duobę, gremžia, grando, jam svaigsta galva, skauda petį, ir jis nori miego, nori užmigti, įgrūdęs ranką į duobę, ranka rankoje.

Jis pašviečia duobėn žiebtuvėliu, „Zippo" markės, šis smarkiai trenkia benzinu ir neva laiko visą gyvenimą, išvysta ten Konrado veidą, išpurtusį ir moliuotą, išvysta apipuvusias akis, baltas, baltut baltutėles lūpas, tačiau sueižėjusias kaip išdžiūvusio apelsino žievė. Pasibaisėjęs ir vis dėlto šypsodamas, šis veidas spokso į viršų. Kvapą gniaužianti smarvė. Tai, ką jis iškasa, yra bjauru, to jokiu būdu nesuvalgysi. Duobė skubiai užkapstoma, sulyginama, smarkiai patrypus.

Siluetai prisišlemščia ir išpampsta, kiekvienas pusšešėlis jau atkiša pilvą. Niekada anksčiau tamsa nebuvo tokia akis badančiai riebi, retai naktis taip pabrinkusi šliuksi šen ir ten.

Klaiku šią naktį po žvaigždėmis.

Klaikas iš kūno ir kraujo, bet jis visur, kaip garsas, kuris veržiasi iš po žemės, kyla kalva aukštyn, kuris, lyg viskas būtų skysta, maišosi su viskuo ir vis dėlto niekas iš viso to niekam nepriklausys. Kažkas susvetimėjęs, kas kitados turėjo būti artimas debesims ir medžiams, o dabar, nebyliai raudodamas, ieško savo gimtųjų namų. Klaikas tupi paupy, staugia prieš mėnulį, myluoja akmenį. Jis pereina per viską, nejausdamas pasipriešinimo, nieko, kas jį sulaikytų. Nei vanduo, nei vaiduokliai nekalba jo kalba. Klaikas, kupinas meilės ir baimės, išdidžiai pūpso vienur ir kitur, sprunka tai šen, tai ten, sukasi ratu, negali nei gyvuoti, nei nustoti. Dabar jis tupi ant mėnulio pjautuvo, dabar jis rymo prie šaltų mūrų, dabar jis įsikasa žemėn…

Tie, kas nemiega, rymo prie lango ir dalijasi su juo tylėjimu, o tiems, kurie miega, jis mįslingai pasirodo sapne. Jis visada bus čia.

Gali rinktis kriokli arba upelį, abu veda į tikslą, vienas svaiginančiai greitai, sensacingai, kitas čiurlendamas, švelniai ir lėtai, bet abu įteka į upę. Vandeniui nelabai rūpi, su kokia jėga tekštelės lašas, jis visus priima, nešasi juos tolyn. Lašas, krintantis į jūrą, turi viską, ką iškilmingo gali pasiūlyti gyvenimas.

Ten, žvirgžde, kažkas kruta, tai visada randa savąjį kelią. Užkastasis beldžia, šviesos pliūpsniais suskaldo akmenį.

It apsėstas jis rašė į juodąją knygą, kiaurą naktį, smulkiu braižu, kol pirštai, mėšlungio iškamuoti, atsisakė tarnauti.

Mėnulis – tai fosforinis rutuliukas. Kas valandą jis užsidega raudona šviesa. Tada ant jo parašyta „Coca-cola".

Laukai, blyškiai auksiniai, beveik netikri.

Egzistuoja senas ulonų paprotys, pagal kurį vasarą nustatomas rytinio patikrinimo laikas: jis tada, kai sargybinis sugeba vandenyje atpažinti savo veidą.

Kai Konradas, nenutolęs nuo upės nei per metrą, kelias valandas pamiegojo, neramiai, sapnuodamas šunis ir sraigtasparnius, jį pažadino ankstaus ryto šviesa, išsisklaidžiusi po upę tūkstančiais deimantų. Jam, žaižaravimo burtų pakerėtam, akyse sublizgo ašaros, jis pasirito prie vandens, pasveikino ančių porą, kuri nepatikliai nuo jo pasitraukė. (Tai neturėjo jokios reikšmės, toks jau didžiųjų ančių būdas.) Konradas smalsiai apžiūrėjo savo atvaizdą. Švietė saulė. Kad jis patiktų. Jo nuomone, pavyko puikiai. Jis jautėsi savo šedevru.

VI KNYGA

*ANAGNORIZMAS**

(Trys fragmentai)

* Atpažinimas – graikų tragedijos elementas, kai vienas kitą atpažįsta artimi giminaičiai, pvz., Edipo tragedijoje ir pan. *(Vert. past.)*

1

Tanato sąrašuose visi žmonės turi ne tik vardą ir pavardę, bet ir galuvardę, kuri suteikiama perėjimo akimirką.

Tanatas ateina ne tada, kai jį šauki, ne tada, kai jį keiki, jis ateina, kai ateina metas, o tada jis būna abiejose laiko pusėse, visada ten bus ir jau visada ten buvo, nes tada, kai atėjo Tanatas, akimirka virto amžinybe, o laikas, pakeltas jo rankų, ėmė suktis ratu.

2

Pusfinalis

Nuostabiai gražios vestuvės.

Pusė gyvenvietės atsliūkino, kad įsiteiktų Gotui, kad dalyvautų vietiniame įšventinimo spektaklyje.

Pavasario pati, sudėtinė ceremonijos dalis, savo dalyvavimu didina abiejų sutuoktinių vaisingumą.

Gotui, vilkinčiam liekninančiu fraku, nuotakos tėvas įteikia laimikį, spindinčią būtybę iš sniego ir cukraus, po šydais paslėpusią aukštyn sušukuotus plaukus.

Anos tėvai, atvažiavę iš Doitelsdorfo traukiniu, nuolankiai spaudžia Gotui ranką, tikriausiai regi jį pirmą kartą, atrodo, lieka juo patenkinti. Pats Gotas neturi tėvų, kuriuos reikėtų parodyti. Pasakojama, kad tėvas miręs pernai, arklys jau seniai.

Tetrarchai sužavėti.

Staiga Ana pažvelgia į viršų, stebėtinai tvirtai loštelėjusi galvą, ji nėmaž nesidairo ieškodama, bet akimirksniu išvysta tai, ką nori. Ji žiūri aukštyn į vargonus, ir kad ir kaip greitai susigūžia Johanseris, kad ir kaip greitai jis dingsta tamsoje – sekundę jų žvilgsniai susitiko, kažkas šmėkštelėjo šen ir ten, žinojimas, supratimas, pažadas, ir kai Johanseris tupi, atsirėmęs į vėsų medį, vis dar nepastebėtas vargonininko, pritraukęs kelius prie kaktos, jis įsivaizduoja jos vos pastebimą šyptelėjimą, kurį daugių daugiausia pamatys kunigas. Baikštus, slaptas šypsnys, kuriame trumpai nušvinta visa ateitis ir tada pasitraukia kuo toliau. Ana su viskuo sutinka, ji tik nori kuo greičiau palikti šią siaubo vietą. Jos choro draugės jaudinančiai gieda.

Vestuvių eisena patraukia smuklės link. Ten visi turėtų užkąsti, o paskui, prieš keturias, drauge persikraustyti į švenčių aikštę, kad, taip sakant, visuomenė galėtų dalyvauti įvykyje.

Johanseris pėdina prekybine gatve, užsuka į supermarketą, įsigyja vyno, peiliukų, putų skutimuisi ir teptuką, o tada traukia prie upės. Žiūri į vandenį, kuris atstoja savotišką drabužinę. Jis delsia pasirinkti vieną iš atvaizdų. Jie visi labai gražūs.

– Jėga! Tau gerai pavyko, pusbroli.

– Ačiū. Tą visada norėjau iš tavęs išgirsti.

– Žinau. Ar dar atsimeni: Sunki laimė, kuri turi būti vėlyva?

– Ana taip žavingai atrodė! Gotas gali ją dulkinti, kiek širdis geidžia, jis niekada nepajėgs jos paliesti.

– Ar girdi, kaip būgnija sekundės? Tai širdies dūžiai. Būgnija ir šaukia mus namo.

Gotas nešykštavo, kasmet rugsėjo pradžioje švenčiamą vyno šventę paskelbė vestuvių puota ir gausiai vaišino už dyką net neprašytus svečius. Muzikantai, kuriems primokėjo bendruomenė, tarp dainų nusigėrė iki rytietiško atonalumo. Į vakarą, trūkstant alternatyvų, atvežė citrininką su elektros stiprintuvu, o muzikantus, beveik prigirdytus nemokamame vyne, privertė peikėtis pievoje.

Milžiniškus kalnus šaltų užkandžių nuolatos papildydavo. Tam, kuris per dažnai vaišindavosi, tačiau neturėjo su Gotu jokio tiesioginio ryšio, apsišaukėliai pasiuntiniai pasiūlydavo dingti, o Gotas, dosnioje oikumenoje, dažnai pakildavo ir imdavo maitinti žmogelį, bet šis, pamylėtas kartą visiems laikams, dėl to apsimesdavo praradęs apetitą.

Buvo daug šokama. Jaunųjų valsas atrodė kerėpliškas, tačiau, nepaisant visų būgštavimų, jie nenugriuvo.

Tokia vizija.

Johanseris, pasislėpęs melduose kitapus upės, su humoru stebi šurmulį pro žiūroną, jis žino, kam ilgainiui turės priklausyti nuotaka.

Telepatiškai pašauktas, vienu šuoliu užlekia laiptais ir su riksmu įsiveržia pro duris. Ten, prieblandoje, virš išniekinto be sąmonės gulinčios moters kūno vypso Kentauras, – bet štai, tylus ir galingas tarpduryje stovi JIS (Konradas), su kūju prie šono, keršto angelas, pasiruošęs armagedonui, lemiamam mūšiui. Gaudžia fanfaros, ūžauja vėjas. Kentauras pakelia akis, nepatenkintas urzgia, jo vypsnys dingsta, jis žino – įžengė pjūties viešpats, prasideda viską sprendžianti dvikova, Kentauras žvelgia į akis, kurios šaltos, negailestingos, baudžiančios skelbia jam galą. Arkliažmogis pašoka, sutrikęs riaumoja, jis aklai pasikliovė baime, taip ilgai viską kausčiusia, – jau trinkteli jam į kaktą pirmasis smūgis, Kentauras tyso ant grindų, traukulių tampomas; pasilenkęs virš jo, Konradas užsimoja paskutiniam kirčiui, kartu skamba didinga muzika, pragaras, triumfas, – nes visa, kas išniekinta, šaukiasi keršto.

Tokia tikrovė.

Tada kai slenka tolumon žmonių buitis gyvoji,
Kur vis tolyn nuspindi laikmečių vynuogienojai,
Ten plyti vasaros laukų nunykę plynės,
Miškų paveikslai dunkso begaliniai;
Tai, kad gamta išbaigia amžių vaizdą,
Kad ji išlieka, skubant amžiams keistis,
Iš tobulybės visa tai – tada aukšta padangė
Žmonėms nušvinta, kaip žiedai, medžius apdengę.

Sunkūs šokėjų žingsniai trinksi į grindų lentas, didžioji gyvųjų šventė, o aš, Tanatas, stoviu nuošaly ir sapnuojuosi priešais jus, prieš mirgėjimą, vynuogynus, upės muziką.

Vidury viso to apsistojusi meilė.

Nuolatinis slydimas į naktį, o viršuje plaukia vilties karūna iš putų – vaivorykštės spalvomis tviskančios pūslelės, be garso sprogstančios, nieko nepaliekančios, jos tik tuščios išsigaubė iš plūduriuojančių kūnų, gumbai, antaugos milžiniško noro, kurį nugludino srovė. O vis dėlto ši srovė, atomo trintis į atomą, prisipildė žiburių šimtmečių šimtmečiams, tūkstantmečių tūkstant-

mečiams. Jie spindi, puošia pasaulį, parodo mums upę tik ten, kur atkreipia dėmesį į begalinę juodybę. Priegarsiai, trelės, neišpainiojamai surizgusi jų įvairovė. Žiburiai kaba ant jų, prie pat vandens, juos išlaiko garbinimas, kultinis garbinimas to, ką laikei vieninteliu, kas tiek daug sykių pasikartojo tamsoje, kas užmiršta, pražuvę, ižas. Sustingę vaizdai, grįžtantys atgalios. Upė šilta. Ji karšta. Per tą laiką aš vis labiau ir labiau suvokiu jos vidinį grožį, daugmaž suprantu, kodėl viskas turi būti taip, kaip yra. Niekas nesusiję kaip upė, tai nušvinta kiekvienam, net ir be apšvietimo.

– *Apšvietimo?* Verčiau sakyk spotlaitų*!

– Vadink taip, kaip tau atrodo. Turbūt bus teisingai.

Iš visų jausmų stipriausias vienas, jausmas eiti namo, įsitikinus, kad vėl viskas gerai, kad susitaikyta, kad tau atviros tėvų namų durys.

Niekieno nepastebėtas, jis išsikasė savo kuprinę. Jos turinį rado beveik nepriekaištingos būklės. Pasiėmė savo pasą.

Lyg nieko nebūtų įvykę, darosi vis tyliau, varpai nuaidi, dainos pasibaigia...

* *Spotlight* – prožektorius *(angl.)*.

3

Abipus upės

Kitame krante jis pastebėjo vaiduokliška vyro paveikslą, labai panašų į jį patį, mojuojantį abiem rankomis ir, matyt, besistengiantį kažką jam sušukti. Tačiau dėl atstumo ir šventinės muzikos nieko negalėjai suprasti.

Po valandžiukės kontūras ūmai patamsėjo, prarado ryškumą, nusikamavęs siluetas vėl išnyko juodoje krūmų tankmėje.

Netrukus Benediktas jau negalėjo tiksliai pasakyti, ar ten tikrai buvo žmogysta, ar tik vėjo judinamos šakos suvaidino jam apgaulingą spektaklį. Tačiau jis tylėdamas tebestovėjo po deglais, stovėjo ir stebeilijosi ton pusėn, kol, vieną trumpą akimirką, muzika ėmė groti tik jam, jam vienam ir niekam daugiau. Ir kai nuskambėjo paskutiniai garsai, susimaišė su deglų atšvaitais, kurie tvyksčiojo vandens paviršiuje greiti it botago kirčiai, sprunkančios gyvatės, šviesos lynai, metami į tingią tamsą, – kai šventė buvo paskelbta baigta, sužvangėjo sustumiami stiklai, instrumentai nugrimzdo odiniuose dėkluose, – tada Benediktas apsisuko ir nuėjo namo.

Šiame romane cituojami Remi de Gurmonas, Hamanas, Vakenroderis, Bonaventūtas, Ulandas, fon Platenas, Riukertas, Salice-Kontesa, René Alė, Fantė, Hofmanstalis, Helderlynas/ Skardanelis, Euripidas, taip pat „Stebuklingasis berniuko ragas". Kai kurios citatos šiek tiek iškreiptos.

Šioje serijoje numatoma išleisti:

PETER ACROYD Daktaro Di namai

HERBJØRG WASSMO Karnos kraitis

HERMANN HESSE Stiklo karoliukų žaidimas

ISABEL ALLENDE Dvasių namai

PHILIP ROTH Amerikietiška pastoralė

LAWRENCE DURRELL Džastina

Šioje serijoje jau išleista:

SALMAN RUSHDIE Paskutinis Mauro atodūsis

ARUNDHATI ROY Mažmožių dievas

LAWRENCE DURRELL Aleksandrijos kvartetas

DONNA TARTT Slapta istorija

SIGRID UNDSET Ulavas, Auduno sūnus

CARSON McCULLERS Vestuvininkė

WALTER WANGERIN Dievo knyga

J. R. R. TOLKIEN Dvi tvirtovės

KATE ATKINSON Anapus fotografijų

BEN OKRI Pavojinga meilė

THOMAS BERNHARD Grimzdėjas

Krausser, Helmut

Kr–109 Tanatas: romanas/Helmut Krausser; iš vokiečių kalbos vertė Dalia Kižlienė. – Vilnius: Alma littera, 1999. – 482 p. – (XX amžiaus aukso fondas)

ISBN 9986–02–677–6

Pirmasis vieno žinomiausių šiuolaikinių vokiečių autorių Helmuto Krauserio romanas lietuvių kalba. „Tanatas“ – psichologinis kriminalinis romanas, „gigantiška pragaro freska“, kur susipina meilė ir seksas, švelnumas ir prievarta, dabartis ir praeitis.

UDK 830–3

HELMUT KRAUSSER
TANATAS

Iš vokiečių kalbos vertė
DALIA KIŽLIENĖ

Serijos dailininkas JOKŪBAS JACOVSKIS
Techninė redaktorė BIRUTĖ TOLVAIŠIENĖ
Korektorė AUŠRINĖ MATULEVIČIŪTĖ
Kompiuteriu maketavo ZITA PIKTURNIENĖ

SL 412. Užsakymas 448
Išleido leidykla „Alma littera“, Šermukšnių g. 3, 2600 Vilnius
Puslapis Internete: http://www.aiva.lt/AlmaLittera
Spausdino SPAB spaustuvė „Spindulys“, Gedimino g. 10, 3000 Kaunas

Dvidešimto
amžiaus
aukso
fondas

HELMUTAS KRAUSSERIS gimė 1964 m. Eslingene. Šiuo metu gyvena netoli Miuncheno. Yra išleidęs penkis romanus ir keletą apsakymų rinkinių. Pasirodžius romanams „Melodijos" (1993) ir „Tanatas" (1996), kritika laiko H. Krausserį vienu reikšmingiausių šiuolaikinių vokiečių autorių, vadina jį XX amžiaus E.T.A. Hoffmannu, lygina su tokiais žymiais nūdienos rašytojais, kaip Umberto Eco, Günteris Grassas, Patrickas Süskindas. „Jei būtų rašęs Dali, jis būtų rašęs taip", – teigia Elke Schmitter.

Konradas Johanseris, keistuolis ir vienišius Berlyne įsikūrusio Vokiečių romantizmo instituto archyvaras, ilgiau nebegali pakęsti gyvenimo sostinėje. Jo santuoka žlunga, mylimoji dingsta be pėdsakų. Institutas, kuriam Johanseris, klastodamas romantizmo autorių tekstus, padeda vėl atkreipti visuomenės dėmesį, atsidėkoja, atleisdamas Johanserį iš darbo. Konradas iškeliauja į pietus ir apsistoja pas dėdę ir tetą, vienintelius savo giminaičius, tikėdamasis atgauti dvasios ramybę.

Kai Johanseris sužino, kad klastotės demaskuotos ir jo ieško policija, atostogos virsta tremtimi, o kaimas – vienintele priebėga. Konradas sugalvoja vis naujų pretekstų tęsti viešnagę. Tačiau tai nepatinka jo šešiolikmečiui pusbroliui Benediktui, kuris stengiasi atsikratyti neprašytu svečiu. Įtampa auga, o mirties dievas Tanatas nuo pat pradžios stebi besirutuliojančius įvykius...

„Tanatas" – psichologinis kriminalinis romanas, kuriame žmogžudystė tarytum parodoma žudiko akimis. Tai „gigantiška pragaro freska", kur susipina daugybė kitų temų: meilė ir seksas, švelnumas ir prievarta, skirtingų kartų santykiai ir konfliktai, dabartis ir istorija, kasdienė buitis ir fantazija... Tai ir provincialios šeimos drama, ir romanas intelektualams – romantizmo estetikos principais pagrįstas kūrinys.

ISBN 9986-02-677-6

